

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİNDE
SÖZDİZİMİ**

Ali TAŞTEKİN

Doktora Tezi

110531

**T.C. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç.Dr.H.Ömer KARPUZ**

T 110531

**Haziran- 2001
DENİZLİ**

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİNDE SÖZDİZİMİ

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Doktora Tezi

Ali TAŞTEKİN

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tez Savunma Sınavı Tarihi : 19.06.2001

T110531

Tez Danışmanı : Doç.Dr.H.Ömer KARPUZ

Haziran- 2001
DENİZLİ

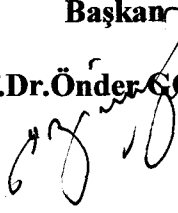
TEZ SINAV SONUÇ FORMU

Bu tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof.Dr.Önder GÖÇGÜN

Üye
Doç.Dr.Yakup KARASOY



Üye
Doç.Dr.H.Ömer KARPUZ

Üye

Yard.Doç.Dr.Süleyman SOLMAZ



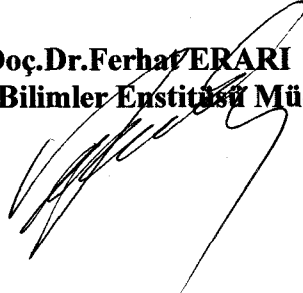
Üye

Yard.Doç.Dr.Nergis BİRAY



Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
22.06.2001 tarih ve 11.1.18..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç.Dr.Ferhat ERARI
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü



ÖNSÖZ

"*Türk dili, Türk Milleti'nin kalbidir, zihnidir.*" diyen Atatürk, Türk Milleti'nin her alanda olduğu gibi dil konusunda da diğer topluluklarca imrenilecek bir seviyeye çıkmasını arzulamış, çalışmalarının büyük bölümünü bu konuya yöneltmiştir.

Atatürk, Türk Dili'nin bilim ve kültür dili olarak hak ettiği seviyeye çıkması için olağanüstü çaba göstermiş; bir dil bilgini gibi, Türkçe'nin hemen her yönüyle yakından ilgilenmiştir. 1932 Temmuzunda dil işlerinin düşünülmesi zamanın artık geldiğini belirterek, "*Türk dilini tedkik ve elde edilen neticeleri neşir ve tamim etmek için*" 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tedkik Cemiyeti'ni kurmuş, aynı yılın sonbaharında da "*Türk Dili'ni menşelerine ilmi, medeni ihtiyaçlara ve müstakbel inkişafına göre tedkik ve tesbit etmek*" üzere, Dolmabahçe Sarayı'nda 1. Türk Dili Kongresi'ni toplamıştır.

Türk dili; bugün dünyanın en yaygın konuşulan, en eski ve yapı bakımından en sağlam dillerinden biridir. Türkiye Türkçesi, Atatürk'ün ileri görüşlülüğü sayesinde Türk dili pınarının en gür akan kollarından biri olarak gelişimini sürdürmektedir.

Modern dil bilimi yöntemlerinden yararlanarak, Büyük Önder'in Türk Dili'ni kullanma becerisini ve Türkiye Türkçesi'nin sözdizimi niteliklerini tespit etmek amacıyla "**Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nde Sözdizimi**" konusunu seçtik. Bu sayede hem Atatürk'ün hitabet sanatını kullanma yeteneğini, hem de Türkiye Türkçesi'nin yeniden rayına girmesini sağlayan planlı ve bilinçli faaliyetlerini tespit etmeyi amaçladık. Ayrıca, günümüz Türkiye Türkçesi'nin problemlerine Ulu Önder'in penceresinden ışık tutmaya çalıştık.

Türk Dili'nin araştırılması ve geliştirilmesine yönelik yöntem ve teknikleri hâlâ geçerli olan Atatürk'ün, bu konuya gece-gündüz demeden, âdeta karış karış Anadolu'yu gezerek mesai harcaması; günümüz yönetici, eğitici ve araştırmacılarına örnek olacak niteliktedir.

Meclis kürsüsünden çoğunluğu irticalen yapılan 92 adet konuşmanın metinleri, sözdizimi bakımından ele alınmış; alıntı cümleler ayıklanarak, Atatürk'e ait olan cümleler önce numaralanmış, sonra da tahlil edilmiştir. 6.137

adet cümle çeşitli açılardan değerlendirilmiş olup, Atatürk'ün sözdizimi hakkında tespitlerde bulunulmuştur.

Atatürk'ün T.B.M.M.'nde dile getirdiği cümlelerden sadece 25 Ekim 1927'de verdiği Büyük Nutuk'tan sonrakiler, incelemeye dahil edilmemiş ve C.H.P. Kurultayı'nda yaptığı konuşmalar da çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Ayrıca 7'nci konuşmanın ilk bölümünde çok fazla alıntı yapıldığı için 313 cümle değerlendirmeye alınmamış, kalan 166 cümle üzerinde durulmuştur. Böylece 57 konuya ait toplam 2.901 adet cümle formülize edilmiş, öğelerin kullanım şekli ve oranları tespit edilmiştir. Daha sonra, 17 konuya ait toplam 504 adet cümle, parantezleme yöntemine göre tahlilleriyle birlikte verilmiş ve ilk 12 metne ait 418 adet cümlede öğelerin derin yapısı ele alınmıştır.

Cümle kalıpları, öğelerin türleri ve miktarları, öğeyi oluşturan yapıların oluşumu ile ilk ve son öğeye göre cümle miktarları tespit edilmiş olup, öğelerin ve öğeleri oluşturan unsurların cümlelerde geçiş frekansları belirlenmiştir.

Atatürk'ün sözdiziminde en çok; kurallı cümle, yüklem cümlesi ve kelime grubu kullanılmış; yüklemde en sık kullanılan kip de %27.6 kullanım oranıyla görülen geçmiş zaman olmuştur. Atatürk'ün cümlelerinde, %76.60 kullanım oranıyla en çok 3.tekil şahıs yer almaktadır. Yüklemelerinin büyük çoğunluğu kelime grubundan oluşmaktadır. (%67.44)

İncelememizde, morfolojik ve semantik tahlillere girmedik. Cümleleri yapısal bakımdan tahlil ve tasnif ettik. Şüphesiz ki Ulu Önder'in sözleri anlam bakımından da incelenmeli ve yorumlanmalıdır. Ancak bu konu modern dilbilimin semantik boyutuna girdiğinden yapısal tahlille yetindik.

Bize göre, dil çalışmalarının bilgisayar ortamında yeni teknolojik imkanlardan yararlanılarak yapılabilmesi, öncelikle dilin temel yapısı ve sözdizimi kurallarının tespit edilmesine ve değerlendirilmesine bağlıdır.

Modern anlamda sözdizimi çalışmalarına, XX. yy.ın başlarında Saussure'le başlayan "dizge" anlayışı, büyük bir önem kazandırmıştır. Bu yüzyıldaki sözdizimi çalışmaları, sesbilim ve biçimbilimden bağımsız olarak değil, onlarla birlikte yapılmıştır. Önce cümle tanımı değişmiş, ardından yeni cümle tahlil yöntemleri tespit edilmiştir. Örneğin; "Harris, adına dil dediğimiz dizgenin öğelerini tıpkı matematikteki yapılar gibi ve daha çok, biçimsel açıdan

değerlendirme yoluna girmiştir.” Chomsky'e göre sözdizimi çalışmalarında her cümle için bir derin yapı, bir de dış yapı üzerinde durulmalıdır.

Bir dilde kurulabilecek bütün cümleleri üretebilecek formüllerin elde edilmesi için binlerce cümlenin tespit ve modern anlamda sözdizimi tahlillerinin yapılması gerekir. Güzel Türkçemiz'in bütün dilbilimi alanlarında matematiksel formüllerinin tespiti yapılarak, parçaların tüme varım metodu ile birleştirildiği yapı ve dönüşüm kurallarının belirlendiği ve bilgisayar mantığına uyarlandığı çalışmalar günümüzde hızla yaygınlık kazanmaktadır.

Hocam Prof.Dr. Efrasiyap GEMALMAZ'ın yönlendirdiği ve teşvik ettiği öğrencileri, Türkiye Türkçesi'nin modern yöntemlerle incelenmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Biz de bu çalışmamızda, temeli 1950'li yıllarda atılan ve hocam Doç.Dr. H.Ömer KARPUZ'un geliştirdiği üretimsel dönüşümlü dilbilimi metodunu kullandık.

Çalışmada, Muhsine BÖREKÇİ'nin Doktora Tezi'nde kullandığı tahlil yönteminden ve Turgut TOK'un Yüksek Lisans Tezi'nden de istifade ettiğimi belirtmeliyim.

Bu çalışmayla, Türkiye Türkçesi'nin gelişmesine ve Türk Dili'nin bilimsel yöntemlerle incelenmesine gönül vereceklere bir nebze olsun yararlı olabilirim görevimi yerine getirmenin huzurunu duyacağım.

Zengin Türk Dili hazinesine Atatürk gibi büyük bir dâhinin penceresinden bakmamızın zorluğu ve en doğruyu bulma heyecanımızın ağır sorumluluğu dikkate alınarak, eksikliklerimizin çalışma yöntemimizin henüz çok yeni ve gelişmekte oluşuna ve örnek çalışmaların azlığına bağlanmasını dilerim.

Çalışmanın her aşamasında, şevklendirici ve yönlendirici desteklerini hiç eksiltmeyen hocam Doç.Dr. H.Ömer KARPUZ'a, uyarı ve yardımlarıyla yoluma ışık tutan hocalarım Yrd.Doç.Dr. Süleyman SOLMAZ ve Yrd.Doç.Dr. Nergis BİRAY'a en içten duygularıyla şükranlarımı sunuyorum.

Bu çalışmayı yapmama izin veren sıralı komutanlarıma ve hep fedakarlık yaparak bana rahat çalışma ortamı hazırlayan, beni sürekli motive eden sevgili eşime ve kızlarıma minnet borçluyum.

ÖZET

Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, örnek alınan bir lider, çok başarılı bir devlet adamı ve üstün niteliklere sahip komutan olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Hakkında, yurt içinde ve yurt dışında pek çok inceleme ve araştırma yapılmış; yaptıkları ve yaşadıkları gözler önüne serilmiştir. Biz de bu çalışmamızda; Atatürk'ün milyonları ardından sürükleyebilme azim ve iradesini yansıtan sözlerini T.B.M.M. atmosferinde yankılanan şekliyle ele alarak, dil bilimi kurallarına göre inceledik.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu bu Büyük İnsan'ın Türk diline katkılarını, Türk Milleti'nin düşünce ve duygularına tercüman olan ifadelerini ve umutsuzluğun güvene, çaresizliğin sevince, korkunun zafere dönüşmesini sağlayan sözlerini 92 ayrı metni tarayarak tespit ettik.

Ömrünün büyük kısmını çalışarak ulusuna ve insanlığa adayan bir liderin bütün konuşmalarını ele alarak incelemenin güçlüğü, bizi yüzeysel bir çalışma yapmak yerine dar alanda derinlemesine bir araştırmaya yöneltti. Atatürk'ün hayatındaki en kritik sekiz yılı baz aldık. 9 Temmuz 1919'da Osmanlı Ordusu'ndan istifasından 30 Haziran 1927'de Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki askerlik görevinden emekli olmasına kadar geçen sürede Meclis kürsüsünden (alıntılar hariç) 7.477 cümle ifade etmiştir. Bu cümlelere millet vekillerinin tepkileri incelenerek, Atatürk'ün sözlerindeki etki gücü belirlenmeye çalışılmıştır. Konuşmalara en çok müdahale eden isimler ile olumlu ve olumsuz kanaat bildiren kişiler tespit edilmiştir. Bu sayede, Atatürk'ün anlatım tekniği ve ikna yeteneğine değinilmiştir.

Birinci Bölüm'de; 504 cümle orijinal metindeki konu ve cümle sırasına göre ele alınmış, öğelerin kısa yazılımının oluşturduğu formülleri verilmiş ve parantezleme yöntemine göre tahlilleri yapılmıştır.

İkinci Bölüm'de; cümle formülleri öge sayısına göre en azdan en çok ögeye doğru gruplandırılmış, en çok kullanılan cümle kalıpları adet ve yüzde olarak belirlenmiştir.

Bu bölümde, 2.901 adet cümlenin yapısal nitelikleri ve öğelerin bir araya geliş durum ve nicelikleri tespit edilmiştir.

Üçüncü Bölüm'de; cümleler ilk öğelerine göre gruplandırılarak, konu ve cümle durumları ele alınmıştır. Öğeleri oluşturan unsurların genel dağılımı ve cümlede kullanım oranları tespit edilmiştir. Buna göre 418 cümlede 1.996 yapının kullanıldığı görülmüştür. (%26.20 kelime, %64.17 kelime grubu ve %09.61 cümlecik)

Ulu Önder, Türkiye Türkçesi'nin mimarı olmakla kalmamış, Türk Milleti'nin dimağına ve gönlüne Türkçe sevgisini, Türklük bilincini veciz cümlelerle işlemiştir. Kusursuz cümle yapısı, pürüzsüz anlatım tekniği veengin bilgi hazinesinin göstergesi olan zengin kelime dağarcığı ile Atatürk; Türkçe hitabet sanatının örnek simasıdır.

Yaptığımız incelemede; her türlü aşırılıktan uzak, yapmacık ve süslü anlatımlara sapmadan, akıcı bir üslûpla Türkçe'nin temel yapısına sadık kalarak, dilin her türlü yapı taşlarını yerinde kullanan Atatürk'ün sözdizimi ustalığı; dil bilimi yöntemlerinin en son verilerinin ışığında ve objektif değerlerle açık bir biçimde gözler önüne serilmiştir.

Ali TAŞTEKİN

ABSTRACT

Our greatest leader Mustafa Kemal Atatürk of whom take him as a leader, was a successful statesman as well as being a superior commander which needs no discussion whatsoever. Researches and studies have been developed in our motherland as well as foreign countries; which showed people how grateful M.K.ATATÜRK was. In this project we have explained how millions followed Atatürk by his determined as well as desired words at the TBMM's (Turkey's Great National Assembly) atmosphere due to language science rules.

We have discovered this great man's whom is the founder of Republic of Turkey words after searching 92 different texts on his contributes to Turkish language in his expressions on Turkish Nations thoughts as well as feelings; which changed their hopeless to trust helpless to joy, fear to glory.

The difficulty of examining this great man's speeches; considering the fact that whom had been spent most of his life working for his nation and for the mankind, directed us towards using narrowed but detailed method instead of examining limitedly. We have considered Atatürk's lifes critical 8 years. He had expressed 7477 sentences at the Assembly's rostrum (besides quotations) between from the Turkish Armed Forces at the 30th of June; 1927 These sentences on Atatürk's powerful as well as effective speeches had been developed due to the reactions of Nations Deputy. The interferred names and ones who had commented positively as well as negatively were taken under consideration. In this way, we have mentioned Atatürk's expression technique and his persuasion ability.

In the first section; 504 sentences were considered according to their order of subjects and sentences from their original text, appendix and paranthesis technique.

In the second section; the formulas of sentences have been written in order according to the number of alphabets and mostly used sentence structures have been noticed due to their number as well as their percentage.

In this section, 2901 number of sentences structural status and elements status as well as their quantity have been determined.

In the third section; the sentences have been arranged due to their first element, their status and their topic. The components of elements general structure as well as their use in sentences have been determined. According to that, 1996 structures out of 418 sentences have been seen to be used. (26,20% word, 64,17% word group and 09,61% short sentences)

Our great leader has not only been the architect of Turkish language but also he has given good lectures which has been realised by the Turkish Nation that how wonderful the Turkish language and being a Turk is. Atatürk's faultless (perfect) sentence structure, the way of his explaining technique and his great rich vocabulary is an example of Turkish speech art.

In our research; we have tried to explain Atatürk's faultless mastery language structure, his way of using the Turkish language science technique, objectively without using an exaggerated and affectated but a contemporary way of style, technique.

Ali TAŞTEKİN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No :
ONAY SAYFASI.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET	VIII
ABSTRACT.....	X
İÇİNDEKİLER.....	XII
KISALTMALAR.....	XV
İŞARETLER DİZİNİ.....	XVIII
TABLolar DİZİNİ.....	XIX
Giriş	1
1. Atatürk ve Türk Dili	1
2. Atatürk'ün Dil Çalışmalarındaki Yöntemi	9
3. "Atatürk ve Türk Dili" Hakkında Yapılan Çalışmalar	15
4. Atatürk Kronolojisi	28
5. Çalışma Planı	35
BİRİNCİ BÖLÜM.....	40
METİNLER VE CÜMLE TAHLİLLERİ	40
1.1. Metinlerin Konu, Tarih ve Cümle Sayıları	40
1.2. Orijinal Metinler	46
1.3. Cümle Tahlilleri	207
İKİNCİ BÖLÜM	343
CÜMLE FORMÜLLERİ	343
2.1 Tek Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	343
2.2 İki Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	343

2.3 Üç Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	345
2.4 Dört Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	351
2.5 Beş Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	367
2.6 Altı Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	391
2.7 Yedi Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	415
2.8 Sekiz Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	432
2.9 Dokuz Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	443
2.10 On Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	454
2.11 Onbir Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	463
2.12 Oniki Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	468
2.13 Onüç Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	471
2.14 Ondört Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	474
2.15 Onbeş Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	477
2.16 Onaltı Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	479
2.17 Onyeddi Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	481
2.18 Onsekiz Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	482
2.19 Ondokuz Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	483
2.20 Yirmi Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	483
2.21 Yirmibir Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	484
2.22 Yirmiüç Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	485
2.23 Yirmibeş Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	485
2.24 Otuziki Ögeden Oluşan Cümle Formülleri	485

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

488

CÜMLELERİN İLK ÖĞE VE KONULARA GÖRE DAĞILIMI

488

3.1. Zarf Tümleci ile Başlayan Cümleler	488
3.2. Yer Tümleci ile Başlayan Cümleler	493
3.3. Özne ile Başlayan Cümleler	495
3.4. Nesne ile Başlayan Cümleler	500
3.5. Yüklem ile Başlayan Cümleler	502
3.6. Edat ile Başlayan Cümleler	503

3.7. Hitap Cümlecığı İle Başlayan Cümleler	509
3.8. Şart Cümlecığı İle Başlayan Cümleler	511
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	513
ÖĞELERİ OLUŞTURAN YAPILARIN İNCELENMESİ	513
4.1. Zarf Tümleci	513
4.2. Yer Tümleci	533
4.3. Özne	539
4.4. Nesne	547
4.5. Yüklem	553
4.6. Edat	575
4.7. Hitap	582
BEŞİNCİ BÖLÜM	583
DEĞERLENDİRME	583
5.1. Yapıların Ögelere Göre Dağılımı	583
5.2. Ögeyi Oluşturan Unsurların Dağılımı	584
5.3. Türetme Eklerinin Ögelere Göre Dağılımı	588
5.4. Yüklemde Kip	590
5.5. Yüklemde Kişi	592
5.6. Ögelerin Kullanımı	593
5.7. Sonuç	596
KAYNAKÇA	604
ÖZGEÇMİŞ.....	618

KISALTMALAR

A	: Arapça
abl	: Ablativ Eki
Abl.gr	: Ablativ Grubu
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
ait	: Aitlik Eki
Ait.gr	: Aitlik Grubu
akkz	: Akkuzativ Eki
Akkz.gr	: Akkuzativ Grubu
ag	: Anlatılan Geçmiş Zaman
Ara Cc	: Ara Cümlecik
A.K.D.T.Y.K.	: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurulu
AT	: Arapça Tamlama
Bağ.gr	: Bağlama Grubu
B	: Bağlama Edatı
BF	: Birleşik Fiil
bkz.	: Bakınız
Bl	: Birleşik İsim
BS	: Bileşik Sıfat
BiZa	: Birleşik Zaman Eki
c	: Cilt
C	: Cümle
çev.	: Çeviren
C.H.P.	: Cumhuriyet Halk Partisi
çok	: Çokluk Eki
dat	: Dativ Eki
Dat.gr	: Dativ Grubu
Dr.	: Doktor
Dos.	: Dosya
E	: Edat
Ed.gr	: Edat Gubu

Ek.F	: Ek Fiil
ekv	: Ekuativ Eki
emr	: Emir Eki
f	: Farsça
F	: Fiil
gel	: Gelecek Zaman Eki
gen	: Genitiv Eki
gnş	: Geniş Zaman Eki
gerek	: Gereklilik Eki
ger	: Gerundium Eki
gg	: Görülen Geçmiş Zaman Eki
hik	: Hikaye Eki
Hit.gr	: Hitap Grubu
H	: Hitap
inst	: Instrumental Eki
Inst.gr	: Instrumental Grubu
I	: İsim
İCc	: İsim Cümleciği
İT	: İsim Tamlaması
istek	: İstek Eki
iyе	: İyelik Eki
kuv	: Kuvvetlendirme Eki
lok	: Lokativ Eki
Lok.gr	: Lokativ Grubu
m	: Mastar Eki
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Nesne
nu	: Numara
Ö	: Özne
Öğ.	: Öğretmen
P	: Partisip Eki
P.gr	: Partisip Grubu
riv	: Rivayet Eki

s	: Sayfa
sy	: Sayı
S	: Sıfat
SCc	: Sıfat Cümlecığı
ST	: Sıfat Tamlaması
şhs	: Şahıs Eki
şrt	: Şart Eki
Şrt.Cc.	: Şart Cümlecığı
şim	: Şimdiki Zaman Eki
tek	: Tekil Eki
Tek.gr	: Tekrar Grubu
TDK.	: Türk Dil Kurumu
T.B.M.M.	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.I.T.E.	: Türkiye İnkılap Tarihi Enstitüsü
TYF	: Tümleçli Yüklem Fiil
Ü	: Ünlem
Ünlm.gr	: Ünlem Grubu
Ünv.gr	: Ünvan Grubu
YF	: Yüklem Fiili
YT	: Yer Tümleci
Y	: Yüklem
yy.	: Yüzyıl
Yzb.	: Yüzbaşı
Za	: Zaman Eki
Zmr	: Zamir
Z	: Zarf
ZCc	: Zarf Cümlecığı
ZT	: Zarf Tümleci
Z.gr	: Zarf Grubu

İŞARETLER DİZİNİ

1-	{	: Cümle yapısının başlangıcı
2-	}	: Cümle yapısının bitişi
3-	(: Öge ve unsurların başlangıcı
4-)	: Öge ve unsurların bitişi
5-	[: Ortak ögenin başlangıcı
6-]	: Ortak ögenin bitişi
7-	+	: Kelime veya kelime grubunun unsurlarını birleştirmek için kullanılır.
8-	→	: Ögenin, bağlandığı ögeye gidiş yönünü gösterir.
9-	Q	: İşaretsiz, fakat anlamlı morfem veya öge
10-	//	: Ögenin içine girmiş yabancı unsurları belirlemeye yarar.



TABLO DİZİNİ :

TABLO : 2.1 En çok kullanılan ilk on cümle kalıbı	486
TABLO : 2.2 Farklı cümle kalıplarının öge sayısına göre dağılımı	487
TABLO : 2.3 Son ögesine göre cümlelerin durumu	487
TABLO : 3.1 Zarf tümleci ile başlayan cümlelerin konulara göre dağılımı..	492
TABLO : 3.2 Yer tümleci ile başlayan cümlelerin konulara göre dağılımı..	494
TABLO : 3.3 Özne ile başlayan cümlelerin konulara göre dağılımı	499
TABLO : 3.4 Nesne ile başlayan cümlelerin konulara göre dağılımı	501
TABLO : 3.5 Yüklem ile başlayan cümlelerin konulara göre dağılımı	502
TABLO : 3.6 Edat ile başlayan cümlelerin konulara göre dağılımı	508
TABLO : 3.7 Hitap ile başlayan cümlelerin konulara göre dağılımı	510
TABLO : 3.8 Şart cümlecığı ile başlayan cümlelerin konulara göre dağılımı	511
TABLO : 3.9 Cümlelerin ilk ögesine göre genel dağılımı	512
TABLO : 5.1 Yapıların ögelere göre genel dağılımı (Kelime)	583
TABLO : 5.2 Yapıların ögelere göre genel dağılımı (Kelime Grubu)	583
TABLO : 5.3 Yapıların ögelere göre genel dağılımı (Cümlecik)	583
TABLO : 5.4 Yapıların ögelere göre genel dağılımı	584
TABLO : 5.5 Ögeyi oluşturan unsurların dağılımı (Kelime)	584
TABLO : 5.6 Ögeyi oluşturan unsurların dağılımı (Yalın Kelime Grubu) ..	585
TABLO : 5.7 Ögeyi oluşturan unsurların dağılımı (Türemiş Kelime Grubu)	585
TABLO : 5.8 Kelime grubunu oluşturan ögelerin toplam durumu	586
TABLO : 5.9 Ögeyi oluşturan unsurların dağılımı (Yalın Cümlecik)	586
TABLO : 5.10 Ögeyi oluşturan unsurların dağılımı (Türemiş Cümlecik)..	587
TABLO : 5.11. Cümlecığı oluşturan ögelerin toplam durumu	587
TABLO : 5.12 Türetme eklerinin ögelere göre dağılımı (Kelime)	588
TABLO : 5.13 Türetme eklerinin ögelere göre dağılımı (Kelime Grubu)..	588
TABLO : 5.14 Türetme eklerinin ögelere göre dağılımı (Cümlecik)	589
TABLO : 5.15 Türetme eklerinin toplam dağılımı	589

TABLO : 5.16	Yüklemde kip (Kelime)	590
TABLO : 5.17	Yüklemde kip (Kelime Grubu)	590
TABLO : 5.18	Yüklemde kip (Cümlecik)	590
TABLO : 5.19	Yüklemde kip genel durum	591
TABLO : 5.20	Yüklemde kişi (Kelime)	592
TABLO : 5.21	Yüklemde kişi (Kelime Grubu)	592
TABLO : 5.22	Yüklemde kişi (Cümlecik)	592
TABLO : 5.23	Yüklemde kişi genel durumu	593



GİRİŞ

1. ATATÜRK VE TÜRK DİLİ

Atatürk öğrencilik yıllarından itibaren Türk diline büyük önem vermiş, güzel konuşma ve yazma konusunda özel çaba harcamıştır. Askerlik mesleğinin ve harp sanatının en vazgeçilmez şartının sağlam iletişim kurmak olduğu bilincinde olarak kendini yetiştirmiş olan Gazi'nin savaş alanlarındaki başarısında Türk diline hakimiyetinin büyük payı vardır. O, yerinde ve zamanında kullandığı veciz cümlelerle muhatabını ikna ederken, Türklüğün kara talihini de aydınlığa çevirmiştir.

"Size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum!,, cümlesinin anlam gücü ve yapı sağlamlığını dikkate almamız bile, Atatürk'ün Türkçe'yi kullanma becerisini tanımamız için yeterli olur.Hitabet sanatının seçkin örneklerini veren Atatürk, günümüz Türkiye Türkçe'sinin de mimarı olmuştur.

"Bir bilim adamı olarak diyebilirim ki, Gazi Hazretleri, Türk dilinin bilimsel bütün inceliklerini kavramış bulunmaktadır.

Dil inkılabının Türk tarihinde bir dönüm noktası olacağı inancındayım.Bugünkü kuşak Gazi Hazretleri'nin dehasını ve gerçekleştirdiği büyük inkılapları belki gereğince takdir edemez.Fakat gelecek kuşaklar yapılan işlerin ne kadar büyük olduğunu hayret ve minnetlerle anacaklardır.,,(1) diyen Sofya Üniversitesi profesörlerinden M.A.Martayal, çok doğru bir tespitte bulunmuştur.

Antropoloji Profesörü : Eugen Pittard da Atatürk'ün Türk dili çalışmalarındaki başarısına olan hayranlığını gizleyememiştir.

"Dil inkılabı Türk Ulusunun en eski kaynağını bilmek kaygusu ve önder bulunduğu toplumun ırki karakterlerini olanca gerçekliğiyle tanımak dileğidir.

Bu zorlu toplumsal değişmenin günü gününe tanığı olmak gibi umulmaz bir talihe eriştim.Yapılması tasarlanan bu inkılabın ilk yankıları Batı'ya geldiğinde , bu nitelikte bir değişme o kadar akla sığmaz göründü ki, gerçekleşeceğine pek inanılmadı.

Bugün, Atatürk'ün bu inkılabtan bekledikleri gerçekleşmiştir.,,(2)

1)Muzaffer ERENDİL, İlginç Olaylar ve Anektodlarla Atatürk, 1988, s.236

2) Belleten, 1939,Sayı 10 s.186

3 Aralık 1916 tarihinde Bitlis-Diyarbakır cephesindeyken hatıra defterine "Dindar mütefekkirin, kavait ve ulüm ve fûnun ve felsefeyi, beyanat-ı şeriatı tefsir için evirip çevirmeye gayret etmişler.,(1) notunu düşmesi Gazi'nin Türkçe'nin sadeleşmesine verdiği önemi göstermektedir. " Edebi lisanın, yazı dilinin de ziynetlisi olduğu gibi sadesi de olabilir ve mevzuu, muhataba, kari'e göre olmalıdır.,(2) diyen Atatürk Minber gazetesinde yayınlanan *Asrileşmek* başlıklı yazısında Türkçe'nin sadeleşmesi konusuna işaret etmektedir. O'nun hızlı bir şekilde sadeleşmeye yönelmesinde "Millet Mektepleri Başöğretmenliği ,, sıfatının büyük rolü vardır.

"Gerçekten, Atatürk büyük bir öğretmendir. O, ulusunu eski Turanlı atalarına bağlayarak Arap nüfuz ve etkisinden de kurtarmıştır.Bu amaçla O,dil üzerinde de, bunu "eksiksiz ve üstün bir ulusal dil,,durumuna getirmek için çalışmıştır.,(3) diyen Amerikalı felsefe Doktoru Hester Donaldson Jenkins, Atatürk'ün Öğretmenlik formasyonunu ön plana çıkarmıştır.

ATATÜRK'ün Kurtuluş Savaşı'ndan sonra birbiri ardına giriştiği ve gerçekleştirdiği reformlar arasında dil reformunun, eğitim-öğretim ve kültür hayatımızda doğrudan doğruya ve çok sıkı şekilde olan ilgisi ve ilişkisi bakımından, apayrı bir değeri ve önemi vardır. Başlangıcı Tanzimat dönemine kadar giden dil reformu meselesi, 1928'de gerçekleştirilen yazı inkılâbından sonra ve onun doğal bir sonucu olarak yeniden ele alındı. Atatürk, 1932 Temmuz'nda dil işlerinin düşünülmesi zamanının artık geldiğini belirterek, "Türk dilini tedkik ve elde edilen neticeleri neşir ve tamim etmek" için 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tedkik Cemiyeti'ni kurdurmuş, aynı yılın sonbaharında da "Türk Dilini menşelerine, ilmî, medenî ihtiyaçlara ve müstakbel inkişafına göre tedkik ve tesbit etmek" üzere İstanbul'da, Dolmabahçe Sarayı'nda 1.Türk Dili Kongresi'ni toplamıştı. Böylece, Tanzimat döneminde gazeteciliğin gelişmesi ile başlayan ve meşrutiyet döneminden beri de başlıca şair, gazeteci ve yazarların gayretleri ile sürdürülen dil reformu ilk olarak Cumhuriyet döneminde devletçe ele alınıyor ve resmi nitelik kazanıyordu.

1) Şükrü Tezer, Atatürk'ün Hatıra Defteri; Ankara,1986,s.83

2) Dr.Fethi TEVETOĞLU, Atatürk'ün Türk Dili, Aruz Vezni ve Milliyet Üzerindeki Bir Yazısı, Türk Dili, Kasım 1988, s.232

3) Yabancı Gözüyle Cumhuriyet Türkiye'si ;1938,s.29)

Cumhuriyet döneminde Atatürk tarafından girilen dil reformunun anlam ve önemini daha iyi kavrayabilmek için Türk dilinin başlangıçtan Cumhuriyet dönemine kadar geçirdiği devrelere kısaca bir göz atmak yararlı olacaktır.

Türk dili; içine Moğolca, Mançu-Tanguzca ve Korece'nin de girdiği Altay dilleri ailesinin bir üyesi sayılmaktadır. İslam dünyası ile temasa gelmeden önce, yani 8 ve 10. yüzyıllar arasında, Türkçe'de pek az yabancı kökenli kelime vardı. Bunlar, Türkçe'nin o dönemlerde ilişkide bulunduğu diller olan Çince, Tibetçe, Hotanca, Toharca, ve Soğudca'dan gerekli görüldüğü için alınmış kültür kelimeleri ile Sanskrit, Pehlevi ve Süryani dillerinden Türkçeye geçmiş dinî terimlerdi. Türkçe'nin günümüze kadar gelebilen en eski örnekleri, bilindiği gibi, 8. yüzyılın ilk yarısından kalan Orhun Abideleri'dir. Orhun Türkçesi'nin, Türkçe'nin bu en eski lehçesinin ne kadar sade ve duru bir dil olduğunu göstermek için Orhun Abideleri'nden bir alıntıda bulunmak faydalı olacaktır.

"Üze kök Tengri, asra yağız yir kılindukta ikin ara kişi oğlı kılınmış, Kişi oğlınla üze eçüm apam İstemi Kağan, Bumin Kağan olurmuş." "Yukarıda mavi gök, aşağıda yağız yer yaratıldığında, ikisinin arasında insanoğlu yaratılmış. İnsanoğlunun üzerine atalarım dedelerim İstemi Kağan, Bumin Kağan oturmuş."

Kültigin Yazıtı'ndan alınan yukarıdaki parçada *kağan* ünvanı da dahil, hiçbir yabancı kelime yoktur. Bugün kullandığımız yabancı kökenli *mavi* yerine *gök*, *insan* yerine *kişi*, *halk* yerine *bodun* yani *boylar* kullanılmıştır.

Göktürkçe'nin devamı sayılan ve 9. yüzyıl ortaları ile 13. yüzyıl ortalarına kadar süren dönemde kullanılan Uygur yazı dilinde de pek az yabancı kökenli kelime vardır. Çoğu çeviri dinî metinler olan Uygurca eserlerde geçen yabancı kökenli kelimeler; daha çok Sanskrit, Tibet, Pehlevi ve Süryani dillerden alınmış dinî terimlerdir. Bu yazı dilinin de ne kadar sade olduğunu anlamak için *Sekiz Yüknek* adlı dinî eserden bir parça alalım.

"Ol ödün tıdığsız Bodisatov ol kuvağ arasında erür erti. Ötrü olurmuş orununtın örü turup ong egnın tonun birtin açınıp tizin çökitip eligin kavşurup tengri teg tengrisi Burkanga inçe tip ötüg ötünti."(1)

Günümüz Türkçesi ile manası şöyledir: "O vakit engelsiz Buda adayı o topluluk arasında bulunuyor idi. Sonra oturmuş olduğu yerden kalkıp, elbisenin

1) Örnek metinler, E.GEMALMAZ'ın A.Ü. Edebiyat Fakültesi'ndeki ders notlarından alınmıştır.(Erzurum,1981)

sağ omzunu açıp, diz çöküp, ellerini kavuşturup tanrılar tanrısı Buda'ya şöyle yalvardı.”

Bu metinde de dinî terimlerden başka yabancı kelime yok gibidir.

İslam dininin Türkler tarafından kabul edilmesinden sonra Türkçe 10. ve 11. yüzyıllarda İslâm kültür ve medeniyetinin ilk büyük dili olan Arapça ve sonra da Farsça ile temasa geçti. Bu temas sonunda, Kur'an-ı Kerim'in ve ilim dili olarak Arapça'nın, İslâm dünyasının en gelişmiş ve saygın edebiyat dili olarak da Farsça'nın Türk aydın ve okumuşları üzerinde büyük etkisi oldu. Arapça, Farsça dinî terimler ve kelimeler; geniş ölçüde Türk diline girmeye başladı. Bununla birlikte 11. yüzyılda Selçuklular tarafından Anadolu'ya getirilen Oğuz Türkçe'si henüz çok sade idi. Fakat, Anadolu Selçuklularında 12. yüzyıl sonlarına kadar Arapça'nın, daha sonra da Farsça'nın resmî devlet dili olarak kullanılması, bir yandan bu iki dilin ilim ve edebiyat dilleri olarak büyük bir önem ve saygınlık kazanmasına sebep olurken, öte yandan da Türkçe'nin Anadolu'da yazı dili olarak gelişmesini ve yaygınlaşmasını engellemiş ve geciktirmiştir. Selçuklular döneminde böylece ikinci plânda kalan Türkçe'nin Anadolu Beylikleri döneminde, yani 13. yüzyıl sonları ile 14. yüzyılda yeniden önem kazandığını ve yazı dili olarak geliştiğini görüyoruz. 13. yüzyılda Konya'da yaşamış olan Sultan Veled'den alınan şu manzume, o dönem Anadolu Türkçesi'nin ne kadar sade olduğunu göstermektedir.

“Sinün yüzün güneşdür yoksa aydur

Canum aldı gözün daki ne eydür

Binüm iki gözüm bilgil canumsın

Bini cansuz koyasın sen bu keydür.”(1)

13.Yüzyılın ve bütün Türk Edebiyatı'nın en büyük mutasavvıf şairi Yunus Emre'nin şiirlerini ne kadar sade bir dille söylendiğini bilmeyen kalmamıştır:

“Söz ola kese savaşı

Söz ola bitire başı

Söz ola ağulu aşı

Bal ile yağ ede bir söz.”(2)

15.Yüzyıl ortalarında, Osmanlı Devleti hudutlarının gelişmesi ile birlikte saray ve çevresindeki aydın ve okumuşlar topluluğunda Arap-Fars kültürleri,

1)Mecdut MANSUROĞLU,Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri,İst.1958,s.39

2)Sevgi – Ayvaz GÖKDEMİR,Yunus Emre,Güldeste, Ankara 1990,s.158

dolayısıyla de bu iki dil, yeniden büyük bir önem kazandı. Aydın çevreler artık Arapça ve Farsça eserlere itibar ediyor, buna karşılık Türkçe yazılmış eserler küçümseniyor, hatta hor ve hakir görülüyordu. Türkçe'nin ve Türklerin küçümsenmesi daha 14.Yüzyılda başlamış, bilindiği gibi Aşık Paşa'nın ünlü şikayetine sebep olmuştu:

*"Türk diline kimseler bakmaz idi
Türlere hergiz gönül akmaz idi
Türk dahi bilmez idi bu dilleri
İnce yolu, ol ulu menzilleri."*(1)

16.ve 17. Yüzyıllarda, yani klasik Türk edebiyatının oluştuğu devirlerde, resmi ve edebi dil yapısındaki sayısız Arapça-Farsça kelimeler ve gramer kuralları ile, Arapça-Farsça-Türkçe karması yapma bir dil haline gelmiş, millilik vasfını tamamen kaybetmişti. Klasik Türk şiirinin en kuvvetli temsilcilerinden biri olan Baki'nin kanuni için yazdığı ünlü mersiye şöyle başlar:

*"Ey paybend-i damgeh-i kayd-ı nam ü neng
Ta key hevay-i meşgale-i dehr-i bi-direng"*(2)

Bu beyitte "ey" ünlemi hariç hiçbir Türkçe kelime yoktur.

Eski yazı dilini, yani Osmanlıca'yı, sadeleştirme ihtiyacı Cumhuriyet devrinden önce duyulmuş, Osmanlıca'nın mutlak şekilde hakim olduğu devirlerde bile yazarlar arasında sade Türkçe'ye doğru bir eğilim başlamıştı. Bu eğilim, Tanzimat devrinde, gazeteciliğin başlayıp gelişmesiyle daha da güçlendi. Bununla beraber, Şinasi, Namık Kemâl, Ziya Paşa gibi Tanzimat dönemi yazarları Osmanlıca'dan şikayet edip durmuşlarsa da, bizde yazı dili-konuşma dili ikiliği, Meşrutiyet devrine kadar sürmüştür. 1827'de açılan tıp okulunda geçici de olsa öğretim dili olarak Fransızca kabul edilmiştir.

Bununla birlikte, bu çözüm Türkçe'yi yeniden bilim dili olarak ele almak ve bilimsel terimlere karşılık bulmak gereğini gözler önüne sermiştir. Devrin padişahı II.Mahmut bu zorunluluğu şöyle dile getirmiştir:

"Tıp bilimini tümüyle kendi dilimize alıp gerekli kitapları Türkçe olarak düzenlemeye çalışmalıyız. Sizlere Fransızca okutmaktan benim beklediğim,

1) Tahir Kutsi, Anadolu'da Türk Mührü, (ikinci baskı), İstanbul 1976, s.30

2) Nevzat YESİRGİL, Bakî Hayatı, Sanatı, Şiirleri, İstanbul 1972, s.26

Fransız dilini öğretmek değildir. Ancak tıp bilimini öğretip yavaş yavaş kendi dilimize almak ve ondan sonra memleketin her yanında Türkçe olarak yaymaktır."1876 Anayasası'nın (İlk Meşrutiyet Anayasası) 18'inci maddesi "Osmanlı uyruğunda bulunanların devlet hizmetlerinde çalıştırılabilmeleri için devletin resmi dili olan Türkçe'yi bilmeleri gerekir." hükmü yer almıştır.

Devlet görevi almak için de olsa, Anayasada resmi dilin Türkçe olduğunun açıkça belirtilmesi, önemli bir aşamadır. Bunun arkasından 1877'de yürürlüğe konan Belediyeler Yasası ile Belediye Meclisi'ne üye seçileceklerin '*Türkçe konuşabilmeleri*' zorunlu kılınmıştır.,,(1)

Cumhuriyet döneminde Atatürk tarafından başlatılan dil reformu Meşrutiyet devrindeki, *dilde Türkçülük hareketine* göre daha kökten ve sistemli bir nitelik taşır. Atatürk bu reforma girişmeden önce, Türk dili ve gerçekleştirmek istediği dil reformu hakkındaki görüşlerini en az üç kere açıklamıştır. Bunlardan birincisi, Birinci Dünya Harbi'nin sonlarına doğru Macar Türkologlardan J.Nemeth'in o sıralarda çıkan bir eserindeki tasnif münasebetiyle yapılmıştır. Bu Türkolog, kitabında üç çeşit Türkçe'den bahsetmiştir. FASİH, ORTA, KABA olmak üzere. Atatürk, bu tasnifteki KABA Türkçe deyimine öfkelenmiş ve üç türlü Türkçe için "*Bu farklar kalkmalı; ortak dili, yani gazete dilini, yalnız aydınlar değil, herkes anlayabilmeli*" demiştir. Atatürk ikinci açıklamasını, 27 Ekim 1922'de Bursa'da öğretmenlerle görüşürken "Muallime hanımlar" yerine "Muallim hanımlar" hitabıyla söze başladığı sırada yapmış ve Türkçe'yi Arapça kurallardan kurtarmak fikrini savunmuştur.

Atatürk'ün dil konusundaki üçüncü ve dil reformunu başlatmadan önceki son ve en kesin açıklaması ise, Sadi Maksudi Aral'ın "*Türk Dili İçin* " adlı eserinin başına alınan 2 Eylül 1930 tarihli kendi el yazısı notudur. Bu notta şöyle der: "*Milli his ile milli dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması milli hissin inkişafında başlıca müessiridir. Türk dili Dünyanın en zenginlerindedir; yeter ki bu dil şuurla işlensin... ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır.*"(2)

1) Öğ.Yzb.Hüseyin YÜKSEL, Tarihi Süreci İçinde Türk Dili ve Atatürk, Silahlı

Kuvvetler Dergisi, Sayı 362, Ekim 1999, s.80

2) Türk Dili c.38,s.326,529

İşte Atatürk'ün "*Türkiye Cumhuriyetinin temeli, özü kültürdür.*" sözünün altında yatan gerçek de budur. Milli Kültürün hem oluşmasında hem de nesiller boyunca aktarılmasında, en önemli rolü oynayan güç dildir. Toplumsal ortak varlığın geleceği dille garanti altına alınabilir.(1)

Bu gerçekleri Atatürk'ün şu veciz ifadesinde bulabiliriz."*Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk halkı, Türk milletidir.Türk milleti demek, Türk dili demektir.Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir.Çünkü, Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlakını , an'anelerini, hatıralarını, menfaatlerini kısacası, bugün kendi milliyetini yapan her şeyini dil sayesinde koruduğunu görmüştür.Türk dili Türk milletinin kalbidir, zihnidir."*

Atatürk'ün birleştirici gücü sayesinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet felsefesinin temelinde, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkarma amacı yer aldığına göre, dilimizin de uzun vadede, uygarlık düzeyinin gerekli kıldığı bütün kelime, kavram ve terimleri karşılayabilecek bir kültür dili durumuna gelmesi gerekmektedir idi.Böylece , aydınların dil ve kültürü ile, halkın dil ve kültürü arasındaki kopukluk giderilerek, dile birleştirici ve bütünleştirici bir özellik kazandırılacak idi. Bu maksatla Atatürk dil davasıyla bizzat ilgilenmeye başladı ve 1928'de yazı inkılabını yaptı. 12 Temmuz 1932'de de Türk Dili Tedkik Cemiyeti'ni kurdu.

Atatürk'ün amacı, bilimsel inceleme ve araştırmalara dayanmak suretiyle, Türkçe'nin çeşitli meselelerinin çözümlemektir. Atatürk, Türk dili çalışmaları ile uğraşılması gereken üç ana hedef belirlemiştir:

1. Halk diliyle yazı dilini uyumlu bir biçimde birbirine yaklaştırmak, yazı dilini Türkçeleştirmek. Türkçe metinleri, ağız ve şivelerdeki eserleri dil bakımından inceleyerek, güçlü bir söz ve terim hazinesi oluşturmak.
2. Tarihin karanlıklarına gömülmüş, Türk tarihi ve dili bakımından eski devirleri aydınlatılabilmek için belge değeri taşıyan eski Türkçe metinleri karşılaştırmak ve sistemli bir şekilde değerlendirmek.
3. Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini ortaya çıkarmak ve onu dünya dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe erdirmektir.

1) Afetinan, Vatandaş İçin Medeni Bilgiler, İst.1931, s.7,8

Atatürk'ün dil çalışmaları, Türk Dili Tedkik Cemiyeti'nin kuruluşundan itibaren üç safhada gelişme göstermiştir. Birinci safha 1934 yılına kadar sürer. Bu dönemde Osmanlıca'dan Türkçe'ye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi çıkarılmıştır. İkinci dönemde yeni çalışma komisyonları oluşturularak, birinci dönem çalışmaları gözden geçirilmiş, Tarama Dergisi'ndeki Türkçe karşılıkları bulunmayan kelimeler olduğu gibi bırakılmıştır. 1936'dan 1938'e kadar süren devrede ise Atatürk'ün parolası şudur:

"Türkçe'de kalacak kelimelerin aslında Türkçe olduğu izah edilmelidir."

Atatürk, artık tarihi görevini ve hayatını tamamlamış olan Osmanlıca'ya dönüş olamayacağını ancak, asırlardan beri kullanılan ve halk diline, atasözlerine, türkülerimize, edebiyatımıza girerek Türkçeleşmiş ve herkes tarafından kolayca anlaşılan kelimelerin Türkçe sayılması gerektiğini ifade ederek; halen Türkçe'ye sindirilmemiş olan yabancı kelimelerle, dilimizde karşılığı bulunmayan yeni kavramlara karşılık aranmasını istemiştir.

Ve sonuç olarak Türk bilim ve eğitimcilerine vasiyeti şudur: *"Bakınız arkadaşlar, ben belki çok yaşamam. Fakat siz, ölene dek Türk gençliğini yetiştirecek ve Türkçe'nin bir kültür dili olarak gelişmeye devamı yolunda çalışacaksınız. Çünkü Türkiye ve Türklük, uygarlığa ancak bu yolla kavuşabilir."*(1)

Günümüz Türkiye Türkçe'si, büyük ölçüde, Atatürk'ün düşündüğü dil reformu hedefine ulaşmış durumdadır. Yapılan dil bilimi çalışmaları Türkçe'nin morfolojik ve sentaktik niteliklerini ortaya koyarken, klasik gramer kurallarının yerini modern dil bilim yöntemleri almıştır. Atatürk'ün söylev ve demeçlerinde kullandığı Türkçe'nin sözdizimi bakımından niteliklerini tespit ederken, modern dil bilimi kurallarından yararlanacağız.

1) Oktay SİNANOĞLU, "Atatürk ve Türk Bilim Dili", Bilim ve Teknik, sayı:59, s.9, EKİM 1972

2. ATATÜRK'ÜN DİL ÇALIŞMALARINDAKİ YÖNTEMİ

"İlim tercüme ile olmaz, tetkikle olur."(1) diyen Atatürk, "Her işin esas hedefine kısa ve kestirme yoldan varmak şayan-ı arzu olmakla beraber, yolun mâkul, mantıkî ve bilhassa ilmî olması şarttır."(2) sözleriyle bilimsel çalışma yöntemini benimsediğini belirtmiştir.

Dil çalışması yapanlara, " Her şeyden evvel, kendinizin dikkat ve itina ile seçeceğiniz vesikalara dayanınız. Bu vesikalar üzerinde yapacağınız tetkiklerde, her şeyden ve herkesten evvel kendi inisiyatifinizi ve millî süzgecinizi kullanınız."(3) tavsiyesinde bulunan Atatürk, "Her vasıttan evvel, büyük Türk milletine kolay bir okuma yazma anahtarı vermek lazımdır."(4) sözleriyle işin temelinden başlamak gerektiğini vurguluyor. Konuşmasının devamında, bu okuma yazma anahtarının Lâtin esasından alınan Türk alfabesi olduğunu belirtiyor.

"Öyle istiyorum ki Türk dili bilim yöntemleriyle kurallarını ortaya koysun ve her dalda yazı yazarlar bütün terimleriyle çoğunluğun anlayabileceği güzel ahenkli dilimizi kullansınlar.", "En iyi müdafaa usulü taarruzdur. Şu halde dil alanında türemiş yabancılıklara saldıralım; ağacı bir defa silkeleyelim: görelim hangi çürükler düşecek; kalan sağlamlar bakalım ne kadar..."(5) Bu sözler, Türkçe'nin sadeleştirilmesi için takip edilmesi gereken yöntemi ve tekniği açık bir şekilde belirtmektedir. Önce Türk dili, bilim yöntemiyle kurallarını ortaya koyacak, sonra da her dalda yazı yazarlar anlaşılır bir Türkçe ile duygu ve düşüncelerini ifade edecekler. Bu nasıl sağlanacak? Dil ağacını silkeleyerek sağlam ve çürük meyveler ayrılarak. Atatürk döneminde bu yöntem çok bilinçli ve isabetli kullanılmıştır. Aşırı sarsmak, dilimizi kökünden kurutmak ya da

1) Melehat ÖZGÜ, Sümerbank Dergisi, Cilt:3, Sayı:29, 1963, s.167

2) Uluğ İĞDEMİR, Sümerbank Dergisi, Cilt:3, Sayı:29, 1963, s.184

3) İslâm Ansiklopedisi, Atatürk Maddesi, 10.Cüz.İstanbul 1960, s.787

4) Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri C.1, Birinci Baskı, 1945, s.345

5) Utkan KOCATÜRK, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Ankara 1971, s.141

meyvelerinin tamamını dökmek, çürütmek gibi tarihî bir hata olurdu. “Bir defa silkeleyelim” ifadesi; ölçülü olmayı, her türlü aşırılığa engel olmayı hatırlatıyor.

Bugün “*buteyn-i eymen*” yerine “sağ karıncık”, “*esnân-ı kaafîa*” yerine “kesici dişler” diyoruz. Atatürk Kasım 1937’de Türk Milleti’ne şu müjdeyi vermiştir: “*Dil Kurumu en güzel ve feyizli bir iş olarak türlü ilimlere ait Türkçe terimleri tespit etmiş ve bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adımını atmıştır.*”

“*Bu yıl okullarda tedrisatın Türkçe terimlerle basılmış kitaplarla başlamış olmasını kültür hayatımız için mühim bir hâdise olarak kaydetmek isterim*” (1)

Atatürk, 1936 – 1937 kış aylarında geometri öğretiminde yol gösterici olmak üzere 44 sayfalık bir kitap yazmıştır. Bu kitapta, günümüzde de kullanılan “boyut, uzay, çap, yay, açı, yatay, dikey, orantı, alan” gibi terimler yer almaktadır. Atatürk’ün bu küçük ama anlamlı kitabının 1971 baskısının önsözünde A.DİLAÇAR şöyle yazıyor:

“*Atatürk eleştirileri daima memnurlukla karşılamış ve ortaya koyduğu yeni sözcük ve terimlere bir deneme hakkı tanıdığını bildirmiştir. Amacı daima “daha uygun” a doğru ilerlemektir; önerilen değişiklikleri haklı görünce hemen benimserdi...*” (2)

Bu ifadeler de, Atatürk’ün dil çalışmalarında bilimsel yöntemleri benimsediğini göstermektedir. Kelime ve terimlerin tutulup benimsenmesi dilde yapılan yeniliklerin kalıcı olması için temel şarttır. Dilde zorlama olamaz; onun doğal kuralları vardır. Canlı bir varlık olarak da tanımlanan dil; toplumun iletişim aracı, kültür köprüsü, âdetâ can damarıdır. Yaşayan, toplumun benimsediği sözcükleri öldürmek dile; halkın anlamadığı, benimsemediği sözcükleri yaşatmak da topluma zarar verir. Kısır ve karmaşık dil, iletişimi engeller, anlaşmazlık ve anarşiye zemin hazırlar. Bu nedenle, yeni sözcük ve terim üretirken Atatürk’ün yöntemini benimsemek en mantıklı yol olacaktır.

“*Klasik etimolojinin karışık görüşleri karşısında bizim teorimiz ve analiz metodumuz çok basit görünüyor. Fakat hakikat, ezeli ve ebedi hakikat, basittir. Teorimizi bir dil kanunu olarak ilim âlemine tanıttığımız*

1) E.Ziya KARAL, Atatürk’ten Düşünceler, Ankara 1956, s.84

2) Geometri, T.D.K. yayınları : 333, Atatürk Dizini, Ankara 1971, s.V-V1

gün, Türklük için şanlı bir zafer günü olacaktır.” (1) derken Atatürk, dil çalışmalarında karmaşık yöntemler yerine basit usulleri tercih ettiğini ifade ediyor.

Ulu Önder, Türk dilinin yapısını zorlamanın yanlış olacağını düşünmektedir:

“Yeni Türkçe kelimeler teklif edebiliriz. Bu yönde ısrarla çalışmalıyız. Fakat Türk dilinin yapısını zorlamak olmaz. Bu bünye meselesini Türk dilinin olgunlaşma seyrine bırakmalıyız. Birkaç gün önce Ahmet Cevat Bey’e söyledim: Ketebe, yektübu Arabındır; kâtip, kitap, mektup Türküdür.” (2) diyen Atatürk, Türk dilinin sadeleştirilmesi çalışmaları sırasında her yayın kuruluşundan yararlanmak gerektiğini belirterek, “Her aydın hangi konuda olursa olsun yazarken buna dikkat etmeli; konuşma dilimizi ise ahenkli, güzel bir hale getirmeliyiz.” (3) uyarısında bulunuyor.

Gazi'nin dil çalışmalarındaki yöntemi, Yunus Nadi (Abalıoğlu) 'nin 17.08.1928 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'ndaki izlenim ve gözlemlerine şöyle yansımıştır :

“Dün akşam Dolmabahçe'de Gazi'nin çalışma odasına girdiğimde gördüğüm manzaranın beni karşılaştırdığı vaziyet, Büyük Rehber'in öteden beri bildiğim çalışma tarzlarından birinin daha tekerrür etmekte olduğundan ibarettir. Acaba yine ne vardı, Başvekili (İsmet Paşayı) karşısına alıp yine bu kadar çetin bir çalışmaya koyulmak için acaba hangi fevkalade hal muvacehesindeydik? Bereket versin başka bir şey değil imiş. Büyük Gazi sadece yeni harfler etrafında başladığı mesaisini yürütüyormuş. Bunu memnuniyetle öğrenmekte gecikmedim. Çünkü Gazi : ‘Gel bakalım Yunus Nadi Bey, dedi; yeni harflerimizle meşgulüz. Başvekili imtihan ettim. Netice iyidir. Şu sandalyeyi alarak masaya iltihak et. Senin imtihan sıran da gelecektir. Eğer muvaffak olamazsan gazetendeki istical davanı kaybetmiş olursun. Hoş, muvaffak olursan

1) İbrahim Necmi Dilmen, Çığır Mecmuası, sayı: 74-75, 1939, s.11; Mahmut Atilla AYKUT, T.D.K. Yıllık, 1944, s.63; Utkan KOCATÜRK, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, 1999, s.150

2) Abdülkadir İNAN, Atatürk Devrine Ait Bir Hatıra, Türk Kültürü Dergisi; S:85, 1969, s.21

3) Afetinan, Atatürk ve Dil Bayramı, Atatürk'e Saygı, T.D.K. s.54

bu davayı evveliyetle kaybedersin a.' Dedi."

Gazi bundan sonra Yunus Nadi Beye yeni harflerle bazı metinler dikte ediyor. Bu metinlerde, o zamanki yazım kurallarına göre bazı yanlışlıklar vardır. Abalıoğlu bu konuda şöyle diyor :

"Bunlar bazı harflere verilen hususiyetlerden ve bazı gramer kaidelerinden ileri gelmiştir. O hataların vukuundan da bellidir ki ben onlarla henüz ciddî surette meşgul olmamışım.

Gazi :

"O halde, dedi; yakın gel de yazdığın yazı üzerinde pek basit kaidelerimizi bir daha tekrar etmiş olalım."

Gazi anlatırken ben not aldım. İşte kaidelere ait olan bu not :

1- *Fiillerin tasrifinde şahıs lahikaları çizgi (-) ile ayrılır. (müfret gaip esas ve gayr-ı mütebeddildir) Yalnız şahıs lahikası bir harften ibaret olursa ayrılmaz.*

Misal : "gelmek" fiilinden muzari :

"Gelir-im", "gelir-sin", "gelir-siniz", "gelir-ler".

Hal : "Geliyor-um".

2- *Emir sıgası müstesnadır. "Gel", "geliniz", "gelsün",*

3- *Mürekkep fiil lahikaları da çizgi ile ayrılır, şahıs lahikaları ile birleşir. Misal : "Gelmiş-di", "gelmiş-diniz".*

4- *Mi, mu, mü istifham edatı daima müstakillen yazılır : "Geldi mi", "Gördü mü", "Buldu mu".*

5- *"g" harfine a, o, u, ı saitleri önünde kalın, ve e, ö, ü, i saitleri önünde ince sesler vermek istediğimiz zaman "g" den sonra bir "h" harfi koyarız : "Aghah", "Terghip".*

6- *"K" bazan tasrifte yumuşak "g" ye müşabih olur : "Edecek", "Edeceğ-im".*

7- *Bazan "ile", "ise", "için", edatlarının evvelerindeki saitlerin hafız lazım gelirse lahik oldukları kelimelerle bu edatlar arasına bir çizgi konur : Kimin ile, kimin-le, benim-ise, benim-se, benim için, benim-çin.*

8- *"Ki" rabıt edatı olursa ayrı yazılır. Zarfiyet ve mekâniyet edatı olursa çizgi ile : "Gördüm ki", "sokakta-ki".*

9- *"De", "da", dahi manasına olunca ayrı yazılır : "Ben de gördüm, Hasan da"*

10- *" ' " kesme ve durma işaretleridir : Mes'elesi, mebde' .*

11- *Muzaf ve muzafünileyh rabitaları asıl kelimeye merbut olarak yazılır, tasrifleri de öyledir : Ahmedin kitabı.*

12- *İsim ve sıfatların fiil gibi tasriflerinde fillerde olduğu gibi şahıs lahikaları tefrik olunur : Meşgul-im, güzel-dir.*

13- *“ce”, “çe” ad ve ... (okunmuyor) kullanıldığı zaman çizgi ile ayrılır : Güzelve. Teyit ve takviye için kullanıldığında muttasıl yazılır : Dersine iyice çalış ha Ve işte bu kadar.”*

Evet yazdığım imla üzerinde yapılan bu ders takririnden Sonra Gazi :

- İşte dedi; hepsi bu kadar. Kim, birazı sait ve daha çoğu samit olan yirmidokuz harf şeklini öğrenir ve bu kaideleri bilirse Türkçemizi yeni harflerimizle pekala yazmış olur”

Bu besatet hayretimi mucip oldu. Şaşkınlıkla :

- Sahi, hepsi bu kadar mı!

Gazi beşuş ve mutmain :

- “Evet, işte hepsi bu kadar.”

Diye tekrar ediyordu.

Yunus Nadi Abalooğlu bundan sonra sofrada da hep yeni Türk harflerinin konuşulduğunu belirtiyor ve yazısını şu cümle ile bitiriyor :

- Gazi'nin izini takip ediniz!” (1)

Bir dil bilgini gibi Türkçe'nin hemen her yönüyle yakından ilgilenen Atatürk; yazı, ses, kelime ve cümle yapıları, etimoloji ve diğer alanlarda çalışan dilcilere rehber olmuş bir liderdir.

1932 Ekim'inde, Ruşen Eşref (Ünaydın) a Çankaya Köşkü'nde yazdırdığı direktiflerden biri de çalışma yöntemiyle ilgilidir. Burada :

“Üzerinize aldığınız mühim dil işinde muvaffak olmak için temasında bulunacağınız her resmi dairenin faydalı nokta-ı nazarlarını dinleyeceksiniz. Güzel neticeler vadeden sözleri memnuniyetle dinleyeceksiniz. Fakat bunları fiile kalbetmek için ne yapmak, nasıl yapmak lazım geldiğinde, karşılaşacağınız

1) Sadi BORAK, Atatürk'ün Resmi Yayınlarına Girmemiş Söylev, Demeç, Yazışma ve Söyleşileri, Ankara, 1980,s.209, 210, 211

müşküllerin halli için yine Başvekil İsmet Paşa'ya müracaat edeceksiniz.” (1) talimatını vererek, en yüksek düzeyde devlet yetkililerinin de dil konusunda görevli olduklarını belirten Atatürk, Afetinan'a gönderdiği 23.12.1937 tarihli mektubunda :

“Gece meşguliyetimiz bildiğin gibi dil dersleri, gündüz de yalnız olarak aynı mesele üzerinde birkaç saat çalışıyorum.” (2) diye yazmıştır. Dil meselesine zamanının büyük kısmını ayıran Ulu Önder; âdeta imkânsız başarmış, çok kısa sürede dil inkılabını gerçekleştirerek yeni harf ve anlatım biçimini halka (bizzat öğretmenlik yaparak) benimsetmiştir. Bu başarıda şüphesiz ki; iyi planlama, doğru zamanlama ve geçerli yöntem uygulamasının etkisi büyüktür.



1) Sadi BORAK, a.g.e. s.354

2) A.Afetinan, Atatürk'ten Mektuplar, T.T.K. yayınları, Ankara 1981, s.38

3. ATATÜRK VE TÜRK DİLİ HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Atatürk'ün Kendi İfadeleri (Tarih sırasına göre)

a) 17.08.1928'de Atatürk'ün yeni Türk harfleri ile ilgili olarak Yunus Nadi Bey'e açıklaması; 19.08.1928 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin 1-2 nci sayfalarında yer almıştır. 13 maddede Türkçe'nin yazım ve gramer kuralları özetlenmiş olan bu yazı, Yunus Nadi (Abalıoğlu) Bey'in "Gazi'nin izini takib ediniz." uyarısıyla bitiyor.(1)

b) 08.09.1928'de Türk Harfleri Seferberliği hakkında Sarayburnu parkında vatandaşlara hitap ederken Atatürk :

"Çok söz, uzun söz bir şey için söylenir: Hakikati anlamayanları hakikate getirmek için. Ben bu devirleri geçirdim.

Şimdi sözden ziyade iş zamanıdır. Artık benim için, hepiniz için çok söz söylemeğe ihtiyaç kalmadı, kanaatindeyim. Bundan sonra bizim için faaliyet, hareket ve yürümek lâzımdır. Çok işler yapılmıştır, ama bugün yapmağa mecbur olduğumuz son değil lâkin çok lüzumlu bir iş daha vardır : Yeni Türk harflerini çabuk öğrenmelidir. Vatandaşa, kadına, erkeğe, hamala, sandalcıya öğretiniz. Bunu vatanperverlik ve milliyetperverlik vazifesi biliniz. Bu vazifeyi yaparken düşününüz ki bir milletin, bir heyeti içtimaiyenin yüzde onu okuma yazma bilir, yüzde sekseni bilmez nevidendir. Bundan insan olanlar utanmak lâzımdır.

Bu millet utanmak için yaratılmış bir millet değildir; iftihar etmek için yaratılmış, tarihini iftiharla doldurulmuş bir millettir. Fakat milletin yüzde sekseni okuma yazma bilmiyorsa bu hata bizde değildir. Türk'ün seciyesini anlamayarak kafasını birtakım zincirlerle saranlardadır. Artık mâzinin hatalarını kökünden temizlemek zamanındayız. Hataları tashih edeceğiz. Hataların tashih olunmasında bütün vatandaşların faaliyetini isterim. En nihayet bir sene, iki sene içinde bütün Türk heyet-i içtimaiyesi yeni harfleri öğreneceklerdir. Milletimiz yazısıyla, kafasıyla bütün âlem-i medeniyetin yanında olduğunu gösterecektir."(2) diyor.

1) Sadi BORAK, Atatürk'ün Resmi Yayınlara Girmemiş Söylev, Demeç, Yazışma ve Söyleşileri, Ankara 1980, s.209, 210, 211

2) Muzaffer ERENDİL, İlginç Olaylar ve Anekdotlarla Atatürk, (İkinci Baskı) Ankara 1988, s.72

c) 30.09.1928 tarihinde, "Kaf" "Kef" sözcükleri üzerine Atatürk'ün Cevabı 1.10.1928 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yer almıştır. Gemlik'ten "Gazozcu Haydar ve 12 arkadaşı" tarafından "Kaf , kef harfleri bizi şaşırtıyor. Buna da bir çare bulunması" diye çekilen telgrafa Atatürk cevap yazmıştır. Bu telgrafta :

"Okuma, yazmayı bir haftada öğrenmek gayretini gösterdiğinizden memnun oldum. Tebrik ederim. Arabi ve Farisi kelimelerde "kâf", kef" in önlerine "he" gelmesi meselesiyle zihinlerinizi işgal ve teşviş etmeyiniz. Tespit edilmekte olan lugat bunu arzunuz veçhile halledecektir efendim."(1) ifadeleri yer almaktadır.

Aynı yıl Türk dilinin özleşmesi hakkında Ulu Önderin *"Daha çocukken, dersler, kitaplar arasında yuvarlanırken hissederdim ki bu dilin bir şeye ihtiyacı var. O ihtiyacın ne olduğunu, nasıl elde edileceğini bilmezdim. Fakat mutlaka bir şey lâzım olduğunu duyardım."*(2) sözleri 10.11.1928 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde İbrahim NECMİ (Dilmen) tarafından yazılmıştır.

Aynı konuda Ruşen Eşref Ünaydın, Atatürk Tarih ve Dil Kurumları (Hatıralar) adlı eserinde (3) Gazi'nin şu sözlerine yer veriyor :

"En iyi müdafaa usulü, taarruzdur. Şu halde dil alanında türemiş yabancılıklara saldıralım; ağacı bir defa silkeleyelim: Görelim, hangi çürükler düşecek; kalan sağlamlar bakalım ne kadardır? dökülmeyenler, özleri ve arınmışları bulununcaya kadar biraz daha işe yarayabilir; geçici olarak!..."

Abdulkadir İNAN, "Atatürk Devrine Ait Bir Hatıra" adlı yazısında,(4) Atatürk'ün dilin sadeleştirilmesi ile ilgili olan şu ifadesine yer veriyor :

1) Sadi BORAK, a.g.e. s.348

2) Utkan KOCATÜRK, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, A.K.D.T.Y.K. Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1999, s.150

3) Ruşen Eşref ÜNAYDIN, Atatürk Tarih ve Dil Kurumları (Hatıralar), T.D.K. yayını, Ankara 1954, s.64

4) Abdulkadir İNAN, Atatürk Devrine Ait Bir Hatıra, Türk Kültür Dergisi, sayı: 85, 1969, s.21

“Yeni Türkçe kelimeler teklif edebiliriz. Bu yönde ısrarla çalışmalıyız. Fakat, Türk dilinin yapısını zorlamak olmaz. Bu bünye meselesini Türk dilinin olgunlaşma seyrine bırakmalıyız. Birkaç gün önce Ahmet Cevat Bey’e söyledim: Ketebe, yektübü Arabındır; kâtip, kitap, mektup Türkündür.”

d) 25.08.1928 ‘de Atatürk, yeni Türk harflerinin yayılması hakkındaki izlenimlerini Tekirdağ gezisi sonrasında Anadolu Ajans’a verdiği bir beyanatta dile getirmiştir. Bu açıklamada halkın kısa sürede yeni yazıyı öğreneceğine dair inancını belirtmiştir. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri C.III, s.81 ‘de yer alan bu ifadeler şöyledir : (1)

“İlk fırka (tümen) kumandanı olduğum Tekirdağ’ını da 14 sene sonra ziyaret edebildim. Bundan çok memnun ve mütehassisim. Fakat, daha çok memnun ve münşerih olduğum nokta şudur: Tekirdağlı vatandaşlarım daha şimdiden yeni Türk harflerini yazıp okumayı hemen öğrenmişlerdir diyebilirim. Memurların kâffesini bizzat imtihan ettim. Sokaklarda ve dükkânlarda halk ile temaslar yaptık. Arap harfiyle hiç yazmak okumak bilmiyenlerin Türk harfleriyle derhal ünsiyet etmiş olduklarını gördüm. Henüz ortada selâhiyettar makamatin tasdikinden geçmiş bir rehber olmadan, henüz mektep mualimleri delâlet faaliyetine geçmeden, yüce Türk Milletinin hayırlı olduğuna kanaat getirdiği bu yazı meselesinde bu kadar yüksek şuur ve intikal ve bilhassa isticâl göstermekte olduğunu görmek, benim için cidden büyük, çok büyük saadettir.

Bu husus elbette ağyâr (düşman) için mucib-i hayret olacaktır.

Az zaman sonra, yeni Türk harfleriyle gözler kamaştırıcı Türk mânevi inkişâfının vâsıl olabileceği kudret ve itibarın beynelmilel seviyesini gözlerimi kapayarak şimdiden o kadar parlak görüyorum ki; bu manzara beni gaşy ediyor.

Ben yalnız bugün Tekirdağlılarda sezdiğim ruhî ve hissî hâlete, yalnız buna dahi istinaden kat’i olarak beyan edebilirimki bütün Türk Milleti, bu meselede benim gördüğümü, benim hissettiğimi aynen görmekte ve hissetmektedir. Bu kadar hassas ve şuurlu olan Türk Milleti kendisinin refahına, itilâsına binlerce seneden beri haylûlet edegelmekte (engel çıkarmakta) olduğunu, artık temyiz eylediği bütün maddi ve manileri yıkacak, parça parça ederek ortadan kaldıracaktır. Bundan artık şüpheye mahâl yoktur. Dimağını,

1) Muzaffer ERENDİL, a.g.e. s.73

vicdanını bu kadar azim ve kat'iyetle temizlemeğe karar vermiş olan büyük milletimin istikbalini tasavvur etmek hiç de güç değildir." Harf inkılabının gerekliliği hakkında; Atatürk'ün, 1928'de, Atatürk'ün S.D.I. s.345'de yer alan:

"Herşeyden evvel, her gelişmenin ilk yapı taşı olan meseleye temas etmek isterim. Her vasıttan evvel, büyük Türk milletine kolay bir okuma yazma anahtarı vermek lâzımdır. Büyük Türk milleti bilgisizlikten, az emekle kısa yoldan, ancak kendi güzel ve asil diline kolay uyan böyle bir vasıta ile sıyrılabilir. Bu okuma yazma anahtarı, ancak Lâtin esasından Türk harflerinin, Türk diline ne kadar uygun olduğunu, şehirde ve köyde yaşlı ilerlemiş Türk çocuklarının ne kadar kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi meydana çıkarmıştır." sözleri ile 1929'da Atatürk'ün T.T.B.IV. s.543'de (1) yer alan "Şurasını tecrübe ile ifade edeyim ki, hece ve alfabe yeniliği hakikaten çocukları güçlüklerden kurtaran, onları küçük yaşta muvaffakiyet lezzetini tattıran en etkili vasıttır. İnsanlar arasında kolay ve hevesli okumak vasıtasının temin edilmesi, hem millî gelişmeye hem de milletler arasında anlaşmaya çok hizmet eder." ifadesi dikkat çekmektedir.(2)

Ayrıca 1928'de Atatürk'ün yeni Türk harfleri ile ilgili olarak, Atatürk'ün M.A.D. s.26, 28, 30 'da (3) yazılı sözleri ve Yeni Türk Yazısı ile İlk Kıraat, 1928, s.7'de yer alan ifadesi bulunmaktadır.

1929 'da: "Türk harfleri, memleketin umumî hayatına tamamen uygulanmıştır. İlk güçlükler, milletin ülkü kuvveti ve medeniyete olan sevgisi sayesinde kolaylıkla yenilmiştir."(4) diyerek Ulu Önder, dil inkılabının temel taşı olan yazı değiştirme faaliyetinde elde edilen başarıyı milletine mal etmiştir.

e) 02.09.1930 tarihinde Gazi; milli duygu ile dil arasındaki bağ hakkında görüşlerini Sadri Maksudi (ARSAL) 'ın "Türk Dili İçin" adlı eserine kendi el yazısıyla yazmıştır. Bu sözler aynen şöyledir:

1) Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV (1917-1938), Derleyen: Nimet Arsan, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları: I, 1964

2) Utkan KOCATÜRK, a.g.e. s.146

3)Atatürk'ün Maarife Ait Direktifleri, Maarif Vekaleti Ana Programa Hazırlıklar Serisi: A, No:1, İstanbul 1939

4) Ayın Tarihi, sayı:68, 1929, s.5024

“Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin gelişmesinde başlıca etkidir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.”(1)

f) 1931 yılında Gâzi, Türk dilinin zenginliği hakkında:

“Türk milletinin dili Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk, dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Bir de Türk dili Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felâketler içinde ahlâkını, an’anelerini, hâtıralarını, menfaatlerini, kısacası bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir.”(2) demiştir. Bu ifadesi Afetinan tarafından Türk Dili Dergisi’nin 182’nci sayısındaki (1966), sayfa 90’da yer almıştır. Atatürk’ün Türk dili hakkındaki bu sözlerini tamamlayan başlıca sözlerine Mahmut Atilla AYKUT, 1944’de kitabında yer vermiştir.(3) Burada Türkçe’nin zenginliği konusunda Atatürk şöyle diyor:

“Türk dili zengin, geniş bir dildir. Her kavramı ifadeye kabiliyeti vardır. Yalnız onun bütün varlıklarını aramak, bulmak, toplamak, onlar üzerinde işlemek lâzımdır. Türk milletini ve Türk dilini, medeniyet tarihinin ve kültür dillerinin dışında görmenin ne yaman bir yanlış olduğunu bütün dünyaya göstereceğiz.”

19.02.1931 tarihli Vakıf Gazetesi’nde “Atatürk’ün Adana Seyahatları hakkında Taha TOROS bilgi verirken, (s.39) Gazi’nin milliyetçilik ve dil konusundaki şu sözlerine de yer vermiştir:(4)

“Milliyetin çok belirgin vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen

1) Sadri Maksudi Arsal, Türk Dili İçin, İstanbul 1930

2) Utkan KOCATÜRK, a.g.e s.149

3) Mahmut Atilla AYKUT, Zaferi Tamamlayan İnkılap; T.D.K. Yıllık, Ankara 1944, s.63

4) Utkan KOCATÜRK, a.g.e. s.215

insan, her şeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk kültürüne, topluluğuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz.”

g) 18.08.1932 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi Baş yazarı Yunus Nadi (Abaloğlu) Yalova Kaplıcaları Köşkü'nde Gazi ile Türk dili konusunda bir röportaj yapmış, bunu “*Gazi Hazretleriyle Bir Hasbihal*” başlığı altında 21 Ağustos 1932 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde başyazı olarak yayınlanmıştır. Bu yazıda, Atatürk'ün “*Türk Dili Cemiyeti'nin bu yoldaki mesaisinden ortaya ciddi hayret olunacak neticeler, yani hakikatler çıkması muhakkak*” sözlerine yer verilerek kültür ve dil ilişkisi vurgulanmıştır.(1)

h) 28.08.1932'de Türk dilinin geliştirilmesi hakkında gençlere güveninin bir belgesi olan telgraf, Atatürk tarafından Milli Türk Talebe Birliği'nin kutlama telgrafına cevap olarak yazılmıştır. Bu telgraf 30.08.1932 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin 1. sayfasında yayınlanmıştır. Metin aynen şöyledir:

“Milli Türk Talebe Birleştirme Heyetine

Dilimiz çok zengindir, güzeldir. Bunu ortaya çıkaracaklar sizin gibi duygusu derin, yorulmaz Türk gençleridir. Türkçemizi günün en ileri bilgi dili yapmak değerli araştırmacılarınızdan beklenir. Sizlere uğurlar dilerim.”(2)

Aynı yılın Ekim ayında Atatürk'ün, Türk Dil Kurumu'na direktif olarak Ruşen Eşref (ÜNAYDIN) 'e yazdığı metin ve Ruşen Eşref'in Çankaya Köşkü'nde meydana gelen bu olay hakkındaki görüşleri, Tarih Vesikaları Dergisi'nin 11.sayısında (Şubat 1943.s.323-324) yayınlanmıştır. Bu metin, Sadi BORAK tarafından da “Türk Dil Kurumu'na Direktif” başlığıyla kitaba alınmıştır.(3)

Ruşen Eşref'in verdiği bilgiler ve direktif şöyledir:

“Bu yapraklardaki yazılar gerçi benim kendi el yazımdır; bu yapraklardaki sözlerin yüksek kıymeti ise bu direktifleri ve düşünceleri başından sonuna kadar doğrudan doğruya Büyük Atatürk'ün dikte edip not ettirmiş olmalarıdır.”

Gazi'nin Çankaya Köşkünde Ekim 1932'de (gün belirtilmiyor) dikte ettiği direktifleri aynen aşağıya alıyoruz:

1) Sadi BORAK, a.g.e. s.224

2) Sadi BORAK, a.g.e. s.253

3) Sadi BORAK, a.g.e. s.354

Madde : 1 – Derleme defterleri ve kılavuzlar derhal ve nefis surette bastırılacak.

Madde : 2 – Bültenin nefis ve cazip şekilde derhal bastırılması.

HATIRA : Maarif Vekili Beyefendi bunlar için lazım gelen parayı size temin buyururlar. Ben de kendisiyle görüşürüm.

2 – Şimdiki Anadolu Kulübü binası ayın 21. gününe kadar T.D.T.C. Merkez Heyeti'ne devir ve teslim olunacaktır.

1 – Bu hususta kulüp komite heyeti ile temasa geçilecektir. Bu hususta komitenin haberi vardır. Keyfiyet tarafınızdan Maarif Vekili Beyefendiye bildirilecek ve bundan Başvekil Paşaya da malumat verilecektir.

Diğer İstanbul ve vilayet gazeteleri de Hakimiyet-i Milliye'nin açtığı sütuna benzer daimi sütun açacaklar. Bu hususta gazete başmuharrirleriyle konferans yapılacak.

1-Müşküllerinizin hallinde daima Başvekil İsmet Paşa'ya müracaat edeceksiniz, başka kimseye değil.

2-Üzerinize aldığınız mühim dil işinde muvaffak olmak için temasında bulunacağınız her resmi dairenin faydalı nokta-i nazarlarını dinleyeceksiniz. Güzel neticeler vadeden sözleri memnuniyetle dinleyeceksiniz. Fakat bunları fiile kalbetmek için ne yapmak, nasıl yapmak lazım geldiğinde, karşılaşacağınız müşküllerin halli için yine Başvekil İsmet Paşa'ya müracaat edeceksiniz

3-Benim size bu tavsiyelerimi yapmak için tabii tereddüt caiz değildir. Siz bu hususlarda tereddüde düştükçe müracaat edeceğiniz zat Başvekil İsmet Paşadır.

4-Çünkü her büyük işin ehli ve faili olduğu gibi bu işin de yüksek amili İsmet Paşadır.”

Atatürk'ün Türk diline verdiği önem hakkında 1932'de söylediği bir cümle, Utkan KOCATÜRK tarafından kitabına alınmış ve Atatürk'ün bu konudaki başka sözlerine de yer verilmiştir.(1)

Bu cümleleri, söylendiği tarih ve geçtiği kaynaklarla birlikte aynen aktarıyoruz. “Türk dilinin, kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için, bütün devlet teşkilâtımızın dikkatli, alâkalı olmasını isteriz.” 1932(Atatürk'ün S.D. I, s.358)

(1) Utkan KOCATÜRK, a.g.e. s.148, 149

"Türk dili kaynakları üzerinde edindiğimiz bilgiler, umduğumuzdan daha verimli çıktı. Şimdi, yalnız ana dilimizin öz varlıklarını bilmekle kalmıyoruz; bunların daha çok eski bir medeniyetin ilk ana dili olduğunu da öğrendik." (1)
 "Kültür işlerimiz üzerine, ulusça gönüllerimizin titrediğini bilirsiniz. Bu işlerin başında da Türk tarihini doğru temelleri üstüne kurmak, öz Türk diline değeri olan genişliği vermek için candan çalışmakta olduğunu söylemeliyim."(2)

ı) 1933 yılında Ulu Önder'in "milli dil ve milli benlik" hakkında söylediği bir cümle, 7.2.1933 tarihli Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nde yer almıştır. Bu cümle şöyledir: "Türk milletinin millî dili ve millî benliği, bütün hayatında hakim ve esas kalacaktır."(3)

ı) 1935 yılında Atatürk, "Türkçe söz dizimi" hakkında:

"Türk konuşurken önce somut şeyi, sonra soyut anlam bildiren kelimeyi söyler. "Ahmet geldi" der, çünkü Ahmet somut varlığı, geldi soyut anlamı ifade eder. Türkün tabii söz dizimi budur. Bunu ancak heyecan, korku, şaşkınlık gibi haller bozabilir." diyerek, Türkçe'nin temel cümle yapısının kurallı cümle olduğunu belirtmiştir.(4)

j) 1936 yılında Atatürk'ün "Rab" sözcüğü üzerine bir analizi olmuştur. Ayrıca "Atatürk'ün Saray'da Diktelerinden" başlığını taşıyan "APPAREİL" sözcüğünün analizi ile ilgili bir not da mevcuttur. Bu çalışmalar, "Güneş Dil Teorisi" nin ispatına yönelik çabaların ürünüdür. Bu iki çalışmanın metinlerini kitabına alan Sadi BORAK, "APPAREİL" sözcüğünün analizine ait notun özel arşivinde bulunduğunu, şimdiye kadar hiçbir yerde yayımlanmamış olduğunu belirtiyor.(5)

"Rab" sözcüğünün analizi ile ilgili çalışmada Gazi'nin şu sözleri dikkati çekmektedir:

1)İbrahim Necmi Dilmel, Çığır Mecmuası, sayı: 74-75, 1939, s.11; Mahmut Atillâ Aykut, T.D.K. Yıllık 1944, s.63

2)Ayın Tarihi, Sayı: 12, 1934, s.23

3)Utkan KOCATÜRK, a.g.e. s.216

4)Abdulkadir İNAN,"Atatürk ve Devrik Cümle",Türk Yurdu Dergisi,sayı:286, 1960

5)Sadi BORAK, a.g.e. s.232, 233, 234, 235, 236

“Türk dili, Türk kültürü, Türkün kendisi gibi en asil, en kadim bir orijinaliteye maliktir. Dünyada eski diller ve yeni diller diye sayılan diller bugünkü Türk jenesinin tekrar kavradığına göre en asil ve esasî Türkçedir. Bugünkü cumhuriyetin münevver Türklerine düşen başlıca vazifelerden biri de bu hakikati ilim dünyasına bütün teknik ve lojik tarzlarda göstermektir...” Bu sözlerden sonra “Rab” sözcüğünün Türkçe olduğunun isbatına çalışılmıştır.

“Apareil” sözcüğünün analizi yapılırken Fransızca Larousse'deki anlam incelenmiş, Latince orijinden geldiği belirtildikten sonra, “Instrument” ve “Outil” kelimeleri ile mukayese edilmiştir. Daha sonra bu çalışmanın amacı belirtilirken, *“Biz Türk türkologları, (...) İzhahımızı şimdilik çok kısa yapacağız; çünkü yazılarımız Türk dili ve Türk dili orijinine yabancı olanlara değil Türk öğretmenlerine özel gütbetik içindir.”* ifadesi kullanılıyor.

Bu iki notta belirtilen çalışmaların Saray'da Atatürk'ün huzurunda yapıldığı dikkate alındığında, Gazi'nin dil konusundaki hassasiyeti, derinlemesine inceleme ve araştırmalara bizzat katılmasının önemi ve dil inkılabının başarılı olmasındaki kişisel rolü daha iyi anlaşılır.

k) 10.09.1937 tarihinde Atatürk'ün Güneş Dil Teorisi üzerine tuttuğu notlardan örneklere, Hasan Reşit TANKUT, “Atatürk'ün Dil Çalışmaları” başlıklı makalesinde yer vermiştir. Sadi BORAK, (Florya, 10.09.1957) tarihli bu makaleden bazı notları kitabına aktarmıştır.(1)

l) 1938 yılında dilin sadeleştirilmesi hakkında Atatürk'ün şu sözleri Afetinan tarafından kaleme alınmıştır(2)

“Türk dilinin sadeleştirilmesi, zenginleştirilmesi ve kamuoyuna bunların benimsetilmesi için her yayın vasıtasından faydalanmalıyız. Her aydın, hangi konuda olursa olsun yazarken buna dikkat edebilmeli; konuşma dilimizi ise ahenkli, güzel bir hale getirmeliyiz.”

Aynı yıl;

“Dil işimizde henüz bir oturmuşluğa varamadık; daha çok ve pek çok çalışmak lâzımdır.” diyen Atatürk'ün bu cümlesi de Afetinan'ın Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler (Türkiye İş Bankası Yayın, Ankara 1959, s.222) adlı

1) Sadi BORAK, a.g.e. s.238, 239

2) Afetinan, Atatürk ve Dil Bayramı, Atatürk'e Saygı, T.D.K. s.54

eserinde yer almıştır.(1)

Buraya kadar, ulaşabildiğimiz kaynaklarda yer alan Atatürk'ün Türk dili hakkındaki sözlerini derlemeye ve cümleleri söyleniş tarihine göre vermeye çalıştık. Şimdi de, "Atatürk ve Türk Dili " konusuna yer veren diğer yazılardan bahsedeceğiz.

2- Atatürk'ün Dil Hakkındaki Görüşlerini İnceleyen Yazarlar.

a) 10.11.1941 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde, İbrahim Necmi DİLMEN'in "Atatürk ve Türk Dili" başlıklı yazısı yayımlanmıştır.

b) 1955 yılında Falih Rıfkı ATAY, " M.Kemal'in Mütareke Defteri" adlı eserinde Atatürk'ün dil reformundan bahsetmiş,(2) Muzaffer ERENDİL a.g.e.'inde (s. 114,115) bu ifadelere aynen yer vermiştir.

c) 1956 yılında Enver Ziya KARAL, " Atatürk'ten Düşünceler" adlı eserinde (3) eğitim kitaplarının Türkçe olması hakkında Atatürk'ün görüşlerine ve Atatürk'ün dil akademisyenlerinin çalışmalarına müdahale etmeyeceğine dair beyanına yer vermiştir.

ç) 1963 yılında yayınlanan "Atatürk'ün Dilciliği" adlı yazısında Vecihe HATİPOĞLU,(4) Atatürk'ün Türk Dili hakkındaki görüşlerini tespit etmeye çalışmıştır.

Aynı yıl, Melahat ÖZGÜ, "Atatürk'ün Dilimiz Üzerine Eğilişi" adlı yazısını (5) yayımlamış, Atatürk'ün bu konudaki sözlerine yer vermiştir.

d) 1971 yılında, Atatürk'ün bizzat kaleme aldığı Geometri kitabı, Türk Dil

1) Utkan KOCATÜRK, a.g.e. s.151

2) F.Rıfkı ATAY, Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri, Hisar Matbaası, 1955, s.43-45, Ankara 1956, s.84, 85

3) Ankara 1956, s.84, 85

4) V.HATİPOĞLU, "Atatürk'ün Dilciliği", Atatürk ve Türk Dili, T.D.K. yayını, Ankara 1963, s.9-15

5) M.ÖZGÜ, "Atatürk'ün Dilimiz Üzerine Eğilişi", Atatürk ve Türk Dili, Ankara 1963, s.29-35

Kurumu Yayını olarak basılmış,(1) bu eserin önsöz bölümünde A.DİLAÇAR'ın "Dil Felsefesi Kavramı" hakkında düşünceleri yer almıştır.

e) 1972'de Oktay SİNANOĞLU, "Atatürk ve Türk Bilim Dili" adlı bir makale yayımlamıştır. Bu makalede Atatürk'ün hayatından kısaca bahsedilerek dil çalışmalarına yer verilmiş. Türk dili ve uygarlık konusu üzerinde durulmuştur.(2)

f) 1973 tarihinde Müjgân CUNBUR "Atatürk ve Milli Kültür" adlı kitabında (3) Atatürk'ün şiir ve edebiyata olan ilgisi hakkında bilgiler vermiştir.

Talat TEKİN de aynı yıl yayımladığı makalesinde (4) Atatürk'ün dil reformu hakkında bilgi vermiş, dil çalışmalarının amacı ve yöntemi üzerinde durmuştur. Bu makalede, Güneş Dil Teorisi'ne değinilmiştir.

g) 1981 yılında "Atatürk'ten Mektuplar" ı yayımlayan Afetinan, bu kitabına,(5) Atatürk'ün Türkçe'nin geliştirilmesi ile ilgili görüşleri bulunan mektubunu da almıştır.

1981 yılında yayınlanan "Atatürk'ten Sonra Atatürk" adlı derleme kitabında, İ.Necmi DİLMEN'in "Dilci Şef" başlıklı yazısına(6) yer veren Nail GÜRELİ, Atatürk'ün pek çok niteliğini farklı kalemlerden derlemiştir.(7)

h) 1986'da "Atatürk'ün Hatıra Defteri" ni yayımlayan Şükrü TEZER, Türkçe'nin sadeleştirilmesi konusuna değinmiş, Atatürk'ün bu konudaki görüşlerine yer vermiştir.(8)

i) 1988 yılında "Atatürk'ün Türk Dili, Aruz Vezni ve Milliyet Üzerindeki Bir Yazısı" adlı makalesinde Fethi TEVETOĞLU, Atatürk'ün Türk dili hakkındaki

1) Geometri, T.D.K. yayını, 333, Atatürk Dizisi, Ankara 1971, s.V-VII

2) O.SİNANOĞLU, "Atatürk ve Türk Bilim Dili", Bilim ve Teknik, sayı:59, Ekim 1972, s.8, 9, 11

3) M.CUNBUR, Atatürk ve Milli Kültür, Ankara 1973, s.53

4) T.TEKİN, "Atatürk ve Dil Reformu", Hacettepe Sayısal ve Beşeri Bilimler Dergisi, C:5, 1973, s.116, 117

5) Afetinan, Atatürk'ten Mektuplar, T.T.K. yayını, Ankara 1981, s.20

6) İ.Necmi DİLMEN, "Dilci Şef", Çığır Mecmuası, Cilt:7, sayı:74-75, 1939

7) N.GÜRELİ, Atatürk'ten Sonra Atatürk, (1938 Kasımında Yazılanlar), İstanbul 1981, s.83, 84

8) Ş.TEZER, Atatürk'ün Hatıra Defteri, Ankara 1986, s.83

düşünce ve çalışmalarına değinmiştir.(1)

i) 1991 yılında, yayımladığı kitabında Uluğ İĞDEMİR, "Bülten" kelimesinin türetilmesinde Atatürk'ün gösterdiği hassasiyete dikkat çekiyor. Türkçe'nin kelime hazinesinin zenginleştirilmesi ve bilim dili olması için izlenen yöntemle ilişkin ilginç bir anının ele alındığı bu yazı, Atatürk'ün Türk dili hakkında gösterdiği özeni de gözler önüne seriyor.(2)

j) 1994 yılında bir komisyon tarafından yazılan "Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe" adlı eserde; Atatürk ve Türk dili konusu, tarihi gelişimi içinde ele alınmış, günümüz Türkiye Türkçe'sinin yabancı kelimelerin istilasına uğraması eleştirilmiştir.Bu eserin "önsöz" ünde Aydın SAYILI, Türkçe'yi bilim dili olarak geliştirmek konusunda Atatürk'ün görüşlerine yer vermiştir.(3) Ayrıca, "Atatürk ve Türk Dili Devrimi" başlıklı yazısında Aydın SAYILI, Atatürk'ün dil konusundaki sözlerinden yararlanarak önemli tespitlerde bulunmuştur.(4)

k) Son olarak 1999 yılında Muhsine BÖREKÇİ, Atatürk'ün Büyük Nutku'nu sözdizimi bakımından incelediği doktora tezinde "Atatürk ve Türk Dili" konusuna değinmiş, Atatürk'ün çocukluğundan itibaren Türkçe'ye gösterdiği ilgisi ve Türk dili hakkındaki sözlerine yer vermiştir.(5)

Şüphesiz ki Atatürk'ün Türk dili hakkındaki söz ve çabalarına yer veren, bu konuyu inceleyen çalışmalar bu kadar değildir. Diğer bir kısım kaynaklara, "Kaynakça" bölümünde yer verilmiştir. Ancak ulaşamadığımız, göremediğimiz başka yazı ve kaynakların bulunduğu da muhakkaktır. Örneğin, 26 Eylül 1932 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde Sofya Üniversitesi Profesörlerinden M.A.Martayal'ın, Atatürk'ün dil inkılabı hakkında görüşleri yer almıştır.

1) F.TEVETOĞLU, "Atatürk'ün Türk Dili, Aruz Vezni ve Milliyet Üzerindeki Bir Yazısı", Türk Dili, Kasım 1988, s.232

2) U.İĞDEMİR, Yılların İçinden (Makaleler, Anılar, İncelemeler), T.T.K. yayını, Ankara 1991, s.17, 18

3) Komisyon, Bilim Kültürü ve Öğretim Dili Olarak Türkçe (2.Baskı), "Atatürk ve Türk Dili Devrimi", Ankara 1994, s.VII-XVI

4) Komisyon a.g.e. s.423-433

5) M.BÖREKÇİ,Atatürk'ün Nutuk'unda Sözdizimi (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum 1995, s.10-19

Ayrıca, 1969'da Afetinan'ın yazdığı "Atatürk ve Dil Bayramı" adlı eseri (1) ve 1939 tarihli Belleten(2) gibi dergileri burada hatırlatmalıyız.Hakkında en çok eser yazılan bir Türk büyüğünün,Atatürk'ün dil çalışmaları ve Türk dili hakkındaki sözleri kapsamlı bir çalışma konusu olacak düzeydedir.Biz burada, önemli gördüklerimizi aktarmakla yetindik.



1) Afetinan, Atatürk ve Dil Bayramı, Atatürk'e Saygı, TDK. Yayını, 1969

2) Belleten, sayı: 10, 1939, s.186

4. ATATÜRK KRONOLOJİSİ

	1881	:	Mustafa Kemal'in Doğumu.
	1893	:	Selanik Askeri Rüştüyesine (Ortaokuluna) Girişi.
	1895	:	Manastır Askeri İdadisine (Lisesine) Girişi.
13 Mart	1905	:	İstanbul Harbiyesine Girişi.
02 Ekim	1902	:	Teğmen Oluşu ve Harp Akademisine Girişi.
	1903	:	Üsteğmenliğe Yükselişi.
11 Ocak	1905	:	Harp Akademisini Bitirishi.
05 Şubat	1905	:	5 nci Ordu Merkezi (Şam)'ne Gitmek Üzere İstanbuldan Ayrilişi.
25 Aralık	1905	:	Beşinci Rütbeden Mecidi Nişanıyla Ödüllendirilmesi.
20 Haziran	1907	:	Kıdemli Yüzbaşı oluşu.
23 Temmuz	1908	:	İkinci Meşrutiyet'in İlanı.
	1908	:	Mustafa Kemal'in Trablusgarp'a Gidişi.
13 Ocak	1909	:	3 ncü Redif Tümeni Kurmay Başkanlığına Atanması
13 Nisan	1909	:	31 Mart Olayı.
06 Eylül	1910	:	Subay Talimgah Komutanı, 38 nci Piyade Alay Komutanı (Selanik'te) Oluşu.
27 Eylül	1911	:	Trablusgarp Harbi'nin Başlaması.
15 Ekim	1911	:	İstanbuldan Trablusgarp'a İkinci Kez Gidişi (Libya Tümeni Kurmay Başkanı).
27 Kasım	1911	:	Binbaşı olması.
19 Aralık	1911	:	Bingazi-Derne-Tobruk ve Dolayları Komutanlığına Atanması.
09 Ocak	1912	:	Tobruk Taarruzunu Başarıyla Yönetmesi.
01 Şubat	1922	:	Derne Doğu Gönüllü Komutanlığı'nı Üstlenmesi (Atanması 11 Mart 1912'de)
08 Ekim	1912	:	Balkan Harbi'nin Başlaması.
15 Ekim	1912	:	Ouchy Antlaşması.
27 Ekim	1912	:	Mustafa Kemal'in Derne'den İstanbul'a Dönüşü.
17 Kasım	1912	:	Bulgar Ordusunun Çatalca'ya Taarruzu.
21 Kasım	1912	:	Mustafa Kemal'in Bolayır Kolordusu Kurmaylığı'na Atanması (Çanakkale Boğazı Mürettep Kuvvetleri).
26 Mart	1913	:	Edirne'nin Düşmesi
30 Mayıs	1913	:	Londra Antlaşması.

29/30 Haziran	1913	:	İkinci Balkan Harbi.
20 Temmuz	1913	:	Edirne'nin Kurtarılması.
29 Eylül	1913	:	İstanbul Antlaşması.
27 Ekim	1913	:	Mustafa Kemal'in Sofya Askeri Ataşeliğine Atanması.
06 Kasım	1913	:	Mustafa Kemal'e Bingazi Muharebelerindeki Yararlılığı Nedeniyle İki Yıl Kıdem Verilmiş ve Kendisi Dördüncü Rütbeden Osmanlı Nişanıyla Ödüllendirilmiştir. (Beratında 06 Kasım 1912)
11 Ocak	1914	:	M.Kemal'e, Bükreş, Çetine, Belgrad Askeri Ataşelik Görevlerinin Eklenmesi.
01 Mart	1914	:	Yarbay Olması.
11 Mart	1914	:	Fransa Hükümetince, Lejyon Danör Nişanıyla Ödüllendirilmesi.
01 Ağustos	1914	:	Birinci Dünya Harbi'nin Başlaması.
02 Ağustos	1914	:	Osmanlı Devleti'nin Almanlarla İttifak Antlaşması Yapması.
01 Kasım	1914	:	Ruslar'ın Osmanlı Hükümeti'ne Harp İlan Etmeleri.
03 Kasım	1914	:	Çanakkale'ye Yönelen İlk Deniz Taarruzu.
11 Kasım	1914	:	Osmanlı Hükümeti'nin Anlaşma Devletlerine Harp İlanı.
20 Ocak	1915	:	Mustafa Kemal'in 19 ncu Tümen Komutanlığı'na Atanması (25 Şubatta Maydos ve Havalisi Komutanı Olarak Eceabat'a Gitti).
18 Mart	1915	:	Birleşik Filonun Çanakkale'yi Geçme Teşebbüsünün Yenilgiyle Sonuçlanması.
25 Mart	1915	:	5 nci Ordu Komutanlığı'nın Teşkili.
25 Nisan	1915	:	Birleşik Devletlerin Arıburnu ve Seddülbahir Kesimlerine Çıkarma Yapması.
25 Nisan	1915	:	19 ncu Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal'in Karşı Taarruzu.
30 Nisan	1915	:	Mustafa Kemal'in Gümüş İmtiyaz Madalyasıyla Ödüllendirilmesi.
01 Haziran	1915	:	Albaylığa Yükseltilmesi.
15 Temmuz	1915	:	Özlük Dosyasındaki Kayda Göre Harp Madalyasıyla Ödüllendirilmesi (İstanbul Başbakanlık Arşivinden Gelen 22 No' lu Belgeye Göre 11 Mayıs 1918).
6/7 Ağustos	1915	:	9 ncu İngiliz Kolordusu'nun Anafartlar Bölgesine Çıkarma Yapması.
8/9 Ağustos	1915	:	Albay Mustafa Kemal'in Anafartalar Grup Komutanlığı'na Atanması.
09 Ağustos	1915	:	Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemal'in İngiliz 9 ncu Kolordusu'na Taarruza Geçmesi.

- 10 Ağustos 1915 : Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemal'in Conkbayırı'nda 8 nci Tümen'e Yaptırdığı Taarruz (Süngü Hücumu).
- 01 Eylül 1915 : Muharebe Gümüş Liyakat Madalyasıyla Ödüllendirilmesi.
- 10 Aralık 1915 : Anafartalar Grup Komutanlığı'ndan Ayrılması
- 20 Aralık 1915 : İngiliz Birliklerinin Anafartalar ve Arıburnu Bölgesini Tahliyesi.
- 09 Ocak 1916 : İngiliz ve Fransız Birliklerinin Seddülbahir Bölgesini Tahliyesi.
- 09 Ocak 1916 : Bulgar Hükümeti'nce Demir Salıp Nişanıyla Ödüllendirilmesi (Sen Aleksandr Nişanının Komandör Rütbesi).
- 17 Ocak 1916 : Muhabere Altın Liyakat Madalyasıyla Ödüllendirilmesi.
- 27 Ocak 1916 : 16 ncı Kolordu'ya Katılması.
- 01 Şubat 1916 : Dördüncü Rütbeden Osmanî Nişanının Üçüncü Rütbeden Osmanî Nişanıyla Değiştirilmesi (Beratında 1 Şubat 1915).
- 13 Mart 1916 : Bu Tarihten Geçerli Olmak Üzere Anafartalar Muharebesi-'ndeki Başarıları Nedeniyle İki Yıl Sefer Kıdemi Verilmesi.
- 23 Mart 1916 : 16 ncı Kolordu Karargahı'yla Birlikte Diyarbakır'a Gelmesi ve Kendisine Üstün Hizmetleri Nedeniyle Bir Yıl Kıdem Verilmesi.
- 01 Nisan 1916 : Mirliya (Tümgeneral)'lığa Yükselmesi.
- 13 Mayıs 1916 : Mustafa Kemal Paşa'nın 16 ncı Kolordu Karargahı'yla Silvan'a Gitmesi.
- 6/7 Ağustos 1916 : Bitlis ve Muş'u Ruslardan Geri Alması.
- 20 Ağustos 1916 : Rus Ordusunun Bingöl Genel İstikametinde Taarruza Geçmesi.
- 25 Kasım 1916 : Mustafa Kemal Paşa'nın 2 nci Ordu Komutanlığı'na Vekalet Etmesi.
- 12 Aralık 1916 : Yeniden İkinci Rütbeden Altın Mecidi Nişanı Verilmesi (Aynı Yıl Alman ve Avusturya-Macaristan Hükümetlerinden de Birer Nişan Almıştır.)
- 24 Aralık 1916 : Bir Yıl Sefer Kıdemi Verilmesi.
- 11 Mart 1917 : İngilizler'in Bağdat'ı Ele Geçirmesi.
- 07 Mart 1917 : 2 nci Ordu Komutanlığı'na Atanması ve Üçüncü Rütbeden Osmanî Nişanının İkinci Rütbeden Osmanî Nişanıyla Değiştirilmesi (Beratında 19 Şubat 1916).
- 05 Temmuz 1917 : 7 nci Ordu Komutanlığına Atanması.
- 23 Eylül 1917 : Muharebe Altın İmtiyaz Madalyasıyla Ödüllendirilmesi.
- 11 Ekim 1917 : 7 nci Ordu komutanlığından İstifa ederek İstanbul'a Gidişi.
- 16 Aralık 1917 : İkinci Rütbeden Mecidi Nişanının Birinci Rütbeden Mecidi Nişanıyla Değiştirilmesi.
- 07 Aralık 1917 : Velihaht Vahdettin'le Birlikte Almanya 'ya Gitmesi.

19 Şubat	1918	:	Alman İmparatoru Tarafından Kılıçlı Kuron dö Prus Nişanı Verilmesi.
07 Ağustos	1918	:	Viyana Karlsbad'da Tedavi olması.
07 Ağustos	1918	:	İkinci Kez 7 nci Ordu Komutanlığı'na Atanması.
01 Eylül	1918	:	7 nci Ordu Karargahına Gelişi.
19 Eylül	1918	:	General Alleny Komutasındaki İngiliz Ordusunun Genel Taarruzu.
23 Eylül	1918	:	Mustafa Kemal Paşa'ya Fahri Yaverlik Rütbesinin Verilmesi (7 nci Ordu'ya Zamanında Çekerek İmhadan Kurtarması Nedeniyle).
30 Eylül	1918	:	Şam'ın Düşmesi.
15 Ekim	1918	:	Mustafa Kemal Paşa'nın Halep'e Gelmesi.
26 Ekim	1918	:	Halep Kuzeyinde Durdurması (Bugünkü Sınırlarımızda).
30 Ekim	1918	:	Mondros Ateşkes Anlaşması'nın İmzalanması.
30 Ekim	1918	:	Yıldırım Ordular Grup Komutanlığı'na Atanması.
31 Ekim	1918	:	Yıldırım Ordular Grup Komutanlığı'nı Teslim Alması.
07 Kasım	1918	:	Yıldırım Ordular Grubu Komutanlığı'nın Lağvı.
13 Kasım	1918	:	Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'a Gelişi.
15 Kasım	1918	:	Padişah Vahdettin ile Görüşmeleri.
15 Mayıs	1919	:	Yunanlıların İzmir'i İşgali.
16 Mayıs	1919	:	9 ncu Ordu Kıtaatı Müfettişi Sıfatıyla İstanbul'dan Ayrılması
19 Mayıs	1919	:	Samsun'a Çıkması.
25 Mayıs	1919	:	Havza'ya Gelmesi.
12 Haziran	1919	:	Amasya'ya Gelmesi.
22 Haziran	1919	:	Amasya Tamimi'nin Yayınlanması.
26 Haziran	1919	:	Tokat'a Gelmesi.
27 Haziran	1919	:	Sivas'a Gelmesi.
03 Temmuz	1919	:	Erzurum'a Varışı.
8/9 Temmuz	1919	:	Askerlikten İstifası.
23 Temmuz	1919	:	Erzurum Kongresi'nin Açılışı.
30 Temmuz	1919	:	İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal Paşa'nın Tutuklanması için 15 nci Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa'ya Emir Vermesi.
07 Ağustos	1919	:	Erzurum Kongresi'nin Kapanışı
29 Ağustos	1919	:	Erzurumdan Ayrılması.
02 Eylül	1919	:	Sivas'a Gelişi.
04 Eylül	1919	:	Sivas Kongresi'nin Açılışı.

11 Eylül	1919	:	Sivas Kongresi'nin Sona Ermesi.
27 Aralık	1919	:	Ankara'ya Gelişi.
12 Ocak	1919	:	Son osmanlı meclisi Mebusanı'nın İstanbul'da Açılması.
28 Ocak	1920	:	Osmanlı Meclisi'nin Misakı Milliye Onaylaması.
16 Mart	1920	:	İstanbul'un İşgali.
11 Nisan	1920	:	İstanbuldaki Meclisi Mebusa'nın Kapatılması.
23 Nisan	1920	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Ankara'da Açılması ve Mustafa Kemal'in Başkan Seçilmesi.
30 Mayıs	1920	:	Fransızların Anlaşma Teşebbüsü.
22 Haziran	1920	:	Yunan Ordusunun Milne Hattını Aşarak Anadolu'yu İşgale Başlaması.
03 Temmuz	1920	:	Nazilli'nin İşgali.
08 Temmuz	1920	:	Bursa'nın İşgali.
20 Temmuz	1920	:	Yunan İzmir Tümeninin Marmara Ereğlisi'ne Çıkması.
22 Temmuz	1920	:	Yunan Ordusunun Trakya Kesiminde Taarruza Geçmesi.
25 Temmuz	1920	:	1 nci Türk Kolordusu'nun Bulgaristan'a Geçmesi.
29 Ağustos	1920	:	Uşak'ın İşgali.
29 Eylül	1920	:	Sarıkamyş'ın Kurtarılması.
30 Eylül	1920	:	Kars'ın Kurtarılması.
10 Kasım	1920	:	Albay İsmet'in Batı Cephesi Komutanı Oluşu.
2/3 Aralık	1920	:	Ermenilerle Gümrü Antlaşması.
06 Ocak	1921	:	Birinci İnönü Muharebesi.
11 Ocak	1921	:	Birinci İnönü Muharebesi'nin Kazanılması.
20 Ocak	1921	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce Kabul Edilen İlk Anayasa
01 Mart	1921	:	Afganistan'la Antlaşma Yapılması.
16 Mart	1921	:	Moskova Antlaşması.
23 Mart	1921	:	İkinci İnönü Muharebesi.
01 Nisan	1921	:	İkinci İnönü Muharebesi'nin Kazanılması.
2/4 Nisan	1921	:	İkinci İnönü Muharebesi Takip Harekatı.
08 Nisan	1921	:	Aslıhanlar Muharebesi.
13 Nisan	1921	:	Dumlupınar Muharebesi.
12 Haziran	1921	:	Kral Konstantin'in İzmir'e Gelişi.
10 Temmuz	1921	:	Kütahya-Eskişehir Muharebesi.
13 Temmuz	1921	:	Afyon'un Düşmesi.
17 Temmuz	1921	:	Mustafa Kemal Paşa'nın Eskişehir'e Gelmesi.

- 20 Temmuz 1921 : Eskişehir Doğusu-Seyitgazi Hattında Savunma İçin Tertiplenme.
- 21/22 Temmuz 1921 : Türk Batı Cephesi Birliklerinin Sakarya Nehri Doğusuna Çekilmesi.
- 05 Ağustos 1921 : Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce Mustafa Kemal'in Başkomutanlığa Atanması.
- 23 Ağustos 1921 : Sakarya Meydan Muharebesi'nin Başlaması.
- 13 Eylül 1921 : Yunan Küçük Asya Ordusunun Çekilmesi.
- 19 Eylül 1921 : Mustafa Kemal Paşa'ya Büyük Millet Meclisi'nin Oybirliği ile Gazilik Şanını ve Mareşallik Rütbesini Vermesi.
- 13 Ekim 1921 : Sovyet Rusya'nın da Katıldığı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kafkas Cumhuriyetleri Arasında Kars Antlaşması'nın Yapılması.
- 20 Ekim 1921 : Fransa ile Ankara Anlaşması'nın İmzalanması.
- 30 Temmuz 1922 : Akşehir'de Komutanlarla Yapılan Toplantıda Taarruz Planının Tespiti.
- 25 Ağustos 1922 : Büyük Taarruz'un Başlaması.
- 27 Ağustos 1922 : Afyonkarahisar'ın Ele Geçirilmesi.
- 30 Ağustos 1922 : Başkomutan Meydan Muharebesi.
- 31 Ağustos 1922 : Takip Harekatına Geçilmesi "Ordular, İlk Hedefiniz Akdeniz'dir.İleri!" Emrinin Verilmesi (01 Eylül 1922).
- 09 Eylül 1922 : İzmir'in Kurtarılması.
- 10 Eylül 1922 : Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir'e Girmesi.
- 10/11 Eylül 1922 : Bursa'nın Kurtarılması.
- 16 Eylül 1922 : Urla'nın Kurtarılması.
- 18 Eylül 1922 : Erdek'in Kurtarılması.
- 03 Ekim 1922 : Mudanya Ateşkes Görüşmelerinin Başlaması.
- 11 Ekim 1922 : Mudanya Ateşkes Anlaşmasının İmzalanması.
- 01 Kasım 1922 : İstanbul Yönetiminin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ne Geçmesi ve Saltanatın Kaldırılması.
- 17 Kasım 1922 : Padişah Vahdettin'in İstanbul'dan Kaçışı.
- 20 Kasım 1922 : Lozan Konferansı'nın Başlaması.
- 27 Mart 1923 : Afgan Emiri Tarafından Aleyülala Nişanı Verilmesi.
- 24 Temmuz 1923 : Lozan Antlaşması'nın İmzalanması.
- 13 Ağustos 1923 : Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın İkinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na Seçilmesi.
- 13 Ekim 1923 : Ankara'nın Başkent Oluşu.
- 29 Ekim 1923 : Cumhuriyet İdaresinin Kabulü ve Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhurbaşkanı Seçilmesi.

21 Kasım	1923	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 56 ncı Toplantısında Kırmızı Yeşil Kurdalesi İstiklal Madalyasının Verilmesi.
03 Mart	1924	:	Hilafetin Kaldırılması.
20 Nisan	1924	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Cumhuriyet Anayasası'nın Kabulü.
25 Kasım	1925	:	Şapka ve Uygar Giysiler Kanunu'nun Kabul Edilmesi.
17 Şubat	1926	:	Medeni Kanun'un Kabul Edilmesi.
30 Haz.	1927	:	Mustafa Kemal Paşa'nın Askerlikten Emekliye Ayrılması.
15/20 Ekim	1927	:	Büyük Nutku'nu Okuması.
03 Kasım	1928	:	Yeni Türk Harflarının Kabulü.
21 Haziran	1934	:	Soyadı Kanunu'nun Kabulü.
24 Kasım	1934	:	Mustafa Kemal'e ATATÜRK Soyadının Verilmesi.
10 Kasım	1938	:	Atatürk'ün Ölümü.(1)



1) Nusret BAYCAN, Atatürk ve Askerlik Sanatı, Gen.Kur.Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Bşk.'liği Yayınları, Ankara 1985, s.157-166

5. ÇALIŞMA PLANI

Çalışmamız; M.Kemal ATATÜRK'ün 9 Temmuz 1919'da Osmanlı ordusundaki askerlik görevinden istifa etmesi ile, 30 Haziran 1927'de Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki askerlik görevinden emekli olması tarihleri arasında geçen sekiz yıllık bir dönemi kapsamaktadır.

Bu dönem, O'nun hayatındaki en aktif bir zaman dilimini ve ülkemizin en kritik günlerini ihtiva etmektedir.

T.B.M.M.'nde yapılan konuşmaların yapı ve muhteva bakımından özelliğini incelemek, konuşmaların büyük çoğunluğunun irticalen yapılması ve ülke gündemini oluşturan pek çok farklı konuya değinilmiş olması nedeniyle dikkat çekici sonuçlar elde etmemize imkan vermiştir.

Ülke siyasetine yön veren, her türlü riski göze alarak tek lider konumuna yükselen Atatürk'ün meclisteki konuşmaları, hem onun Türkçe'yi kullanma becerisini, hem de Türkiye Türkçesi'nin tarihi gelişimini incelemek için orijinal kaynak niteliğindedir.

Bu nedenle çalışmamızda, bu zaman dilimi ve Atatürk'ün T.B.M.M.'ndeki konuşmalarını esas aldık.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi tarafından yayınlanan "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III " adlı eserin birinci cildindeki toplam 92 adet konu incelenmiş ve metinlerde geçen cümlelerden Atatürk'e ait olanlar ayıklanarak fişlenmiştir. Bu durumda, 7.477 cümlenin Atatürk tarafından kurulduğu tespit edilmiştir. Bu cümlelerden, 25 Ekim 1927'de verdiği Büyük Nutuk'tan sonra kaleme alınan ve CHP kurultaylarında dile getirilenler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

Değerlendirmede dikkate alınan 76 konuda toplam 6.137 adet cümle mevcuttur. Bu cümleler; sözdizimi kuralları bakımından ele alınmış, ve incelenmiştir.

Kitapta yer alan ilk 57 konuya ait toplam 2.901 adet cümle formülize edilerek, öğelerin kullanım şekli ve oranları üzerinde durulmuş; en çok ve en az kullanılan cümle kalıpları tespit edilmiştir. Çalışmanın kapsamını uygun ölçülerde tutabilmek için bütün cümlelerin yapılan tahlilleri çalışmaya eklenmemiş olup, ilk 17 konuya ait toplam 503 adet cümle, tahlilleriyle birlikte verilmiştir. İlk 12 konuya

ait 418 adet cümlede de öğelerin derin yapısı ele alınmıştır. Bu bölümde öğeleri oluşturan unsurların genel dağılımı ve cümlede kullanım oranları tespit edilmiştir.

Birinci Bölüm'de önce; çalışmamıza esas aldığımız kaynak eserin (*) birinci cildinde bulunan metinlerin konu, tarih, cümle sayısı ve orijinal sayfa numaralarını verdik. Daha sonra cümleleri teker teker ele alarak inceledik.

Cümleleri konu ve metindeki sırasına göre numaralandırdıktan sonra orijinal cümle, öğelerinin kısa yazılımının oluşturduğu formül ve parantezleme yöntemine göre tahlilini bir arada verdik.

Cümle, formül ve tahlil sonlarındaki rakamlardan ilki o ibarenin hangi konuya ait olduğunu; noktadan sonra gelen rakam da o konunun kaçınıcı cümlesi olduğunu göstermektedir. Çalışmamızın ilerdeki bölümlerinde, cümle ve kalıpları tekrar etmemek ve işlemlere pratiklik kazandırmak maksadıyla rakamlar kullanılmıştır.

Bu durumu bir örnekle izah edelim:

2. Bu münasebetle bazı maruzatta bulunmak isterim. 1.2

Yukarıdaki cümlenin başındaki rakam, bu cümlenin Birinci Bölüm'de ele alınan toplam 504 cümlenin ikinci cümlesi olduğunu; sondaki ilk rakam (1) bu cümlenin birinci konuya ait olduğunu; ikinci rakam (2) da, bu cümlenin o konunun ikinci cümlesi olduğunu göstermektedir.

Bir cümlenin formül ve parantezleme yöntemiyle tahlili, aşağıdaki gibi yapılmıştır:

ÖRNEK : 153. O tedabir cümlelizce malûmdur. 7.335

Ö + Y 7.335

C{Ö(ST(S+İ))→Y(I(S(Ekv.Gr(Z(IT(I+iye)+ekv)+S)))+kuv}7.335

Tahlil edilen 153 ncü cümle 7'nci konunun 335'nci cümlesidir. Bu cümle Özne + Zarf Tümlenci + Yüklem'den oluşmuştur. Özne bir sıfat Tamlaması'dır. Zarf Tümlenci, bir İsim Tamlaması ile ekvativ ekinden meydana gelmiştir. Yüklem, isim soylu bir kelime olup, kuvvetlendirme eki almıştır.

*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, A.K.D.T.Y.K. Atatürk Araştırmaları Merkezi, T.İ.T.E. Yayınlar:1, T.B.M.Meclisinde ve C.H.P. Kurultayında (1919-1938),5.baskı, Ankara 1997, s.1-423

İncelenen her cümle, yukarıdaki gibi tahlil edilerek (**) çalışmamızın Cümle Tahlilleri Bölümü'ne alınmıştır.

İkinci Bölüm'de; Cümle formülleri öge sayısına göre en azdan en çok ögeye doğru gruplandırılmış en çok kullanılan cümle kalıpları edat ve yüzde olarak belirlenmiştir. Bu sayede cümlelerin yapısal nitelikleri ve ögelerin bir araya geliş durum ve nitelikleri tespit edilmiştir.

Bu bölümde öge sayıları belirlenirken cümlelerde geçen her farklı öge baz alınmamıştır. Aynı öge birden fazla kullanılmışsa onlar da öge sayısına ilave edilmiştir. Örneğin;

E+Y+E+N+Ö+Y 'kalıbı sadece farklı ögeler sayılarak dört ögeli kabul edilmeyip, her birim ayrı ayrı sayılarak "*altı ögel*" tanımlaması yapılmıştır. Çünkü her ne kadar edat ve yüklem ögeleri tekrar ediyor ise de, bu edat ve yüklem farklı fonksiyonlar icra ettiklerinden ayrı öge konumundadırlar.

Bu bölümde de tespitler bir sistem dahilinde formülize edilerek verilmiştir. Örneğin; **(2.3.11.ZT+Y+H.....9.8,27.34,27.106)** ifadesinin açılımı şöyledir: Bu ibare üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm *sayı grubu*, ikinci bölüm *harf grubu*, üçüncü bölüm de noktalardan sonra gelen *rakam grubu*dur. Bu grupların açılımı şöyledir: Sayı Grubu; Baştaki 2 (iki) rakamı, bölüm numarası; 3(üç) rakamı, öge sayısı grup numarasını; 11 (onbir) ise, üç ögeden oluşan cümle formüllerinin onbirinci kalıbını ifade etmektedir. (Mesela, bu grupta 41 (Kırkbir) farklı kalıp mevcuttur.) Harf Grubu, ögelerin kısaltmasından meydana gelen cümle kalıbını; Rakam Grubu ise, bu kalıbın hangi konu ve bu konulara ait hangi cümlelerde görüldüğünü belirtmektedir.

Örnek ibaredeki ZT+Y+H kalıbı; 9 ve 27'nci konularda ve dokuzuncu konunun sekizinci cümlesi ile 27'nci konunun 34 ve 106'ncı cümlelerinde geçmektedir. Bu bölümde, konu ile cümle arasına *nokta*, konular arasına *virgül* konulmuştur. Bir konuda aynı kalıpta olan birden fazla cümle varsa, konu numarası tekrar yazılmıştır. (Örnek ibarede olduğu gibi)

** Bu tahlillerde, Doç. Dr. H. Ömer KARPUZ'un, Prof. Dr. Efrasiyap GEMALMAZ'ın, yapısalcı cümle inceleme teknikleri kapsamında geliştirdiği "oklama metodu"nu parantezleme yöntemiyle birleştirerek oluşturduğu metod kullanılmaya çalışılmıştır. Bu metod, modern dil biliminin teknik imkanlarından yararlanmaya fırsat vermektedir.

Üçüncü Bölüm'de; cümleler ilk öğelerine göre gruplandırılarak, konu ve cümle durumları ele alınmıştır. Her grup kendi içinde cümledeki öge sayısına göre ayrıca tasnif edilmiştir. Örneğin, zarf tümleci ile başlayan iki ögeli cümlenin hangi konularda ve kaç numaralı cümleler olduğu, bu cümlelerin incelenen toplam cümlelerin yüzde kaçını oluşturduğu bu bölümde verilmiştir.

Bu bölümde, cümlelerin ilk öğelerine göre genel dağılımı tespit edilerek her ögenin ilk hecede kullanılış oranı ve miktarı da belirlenmiştir. Ayrıca öge sayılarına göre en çok ve en az başta kullanılan öğeler de *tablo:3.9*'da verilmiştir.

İncelenen metinler hitabet türünde olduğu için en çok kullanılan cümle başı ögesi % 28.2 ile *edaf* olmuştur. Bu arada % 4.5'lik *hitap* unsurunu da ilave edersek toplam % 32.7 kullanım oranı cümlelerin yarıya yakınının *edatla* başladığını gösterir.

Üçüncü bölümde; aynı konunun aynı gruptan olan cümleleri, konu rakamından sonra virgüllerle ayrılmış, sadece cümle numarası yazılarak verilmiştir. Örneğin; **23.2,7,10.....**ifadesi, 23'ncü konunun 2,7,10'ncü cümlelerinin aynı cümle kalıbında olduğunu belirtmektedir.

Dördüncü Bölüm'de; öğeleri oluşturan yapılar incelenmiştir. Öğeler sırasıyla **ZT,YT,Ö,N,Y,E,H** olarak ele alınmıştır. Her öge; *kelime, kelime grubu ve Cümlecik* durumları bakımından *yalın ve türemiş* oluşlarına göre tespit edilerek gruplandırılmıştır.

Ögeyi oluşturan unsurlar türetme eklerine göre de ayrıca gruplandırılmıştır. Böylece, hem en çok ve en az kullanılan öge yapısı hem de ögeyi oluşturan unsurların kullanım oranları tespit edilmiştir. Bu tespitler aşağıdaki gibi formülize edilmiştir:

4.1.2.1.4 ZT(FT) 4.1,7.470

Yukarıdaki ilk rakam (4), çalışmanın *bölüm numarasını*; ikinci rakam (1), bölümün ilk konusu olan *ZT ögesini*; üçüncü rakam (2), *kelime grubu* olduğunu; dördüncü rakam (1), *yalın* olduğunu; beşinci rakam (4), yalın örnekler içinde *dördüncü biçim* olduğunu belirtmektedir.

ZT (FT) ibaresi, farsça tamlamadan oluşan zarf tümleci ögesi olduğunun formül şeklinde ifade edilmesidir. Bundan sonra gelen rakam grupları bu tip ögenin hangi konu ve cümlelerde geçtiğini ifade etmektedir. Yukarıdaki ibarede

geçen (4.1,7.470) rakamları; bu yapının 4'üncü konunun 1'nci cümlesi ile, 7'nci konunun 470'nci cümlesinde geçtiğini belirtmektedir.

Beşinci Bölüm'de; çalışmanın genel bir değerlendirmesi sunulmuştur.



BİRİNCİ BÖLÜM METİNLER VE CÜMLE TAHLİLLERİ

1.1 METİNLERİN KONU, TARİH VE CÜMLE SAYILARI

METİN NO:	KONUSU	TARİHİ:	CÜMLE SAYISI:	SAHİFE NO:
1	Erzurum Kongresini açarken	23 Temmuz 1919	48	1
2	Erzurum Kongresini kaparken	7 Ağustos 1919	6	5
3	Sivas Kongresini açarken	4 Eylül 1919	55	6
4	Meclis'in hangi üyelere teşekkür edeceği hakkında	23 Nisan 1920	5	9
5	Milletvekillerinin mazbatalarını tetkik etmek üzere encümen teşkili hakkında	23 Nisan 1920	5	10
6	Milletvekili seçildikleri halde görevlerine başlamayanların yerlerinin ne suretle doldurulacağı hakkında	24 Nisan 1920	11	11
7	Mütarekeden Meclis'in açılmasına kadar geçen zaman zarfında cereyan eden siyasi olaylar hakkında	24 Nisan 1920	479	12
8	Hükümet teşkilatı hakkında	24 Nisan 1920	38	60
9	Verdiği geniş izahat münasebetiyle Meclis'in teşekkürlerini bildirmesi üzerine	24 Nisan 1920	8	63
10	Devlet görev ve sorumlununun Heyet-i Temsiliye'den Meclis'e alınması hakkında	24 Nisan 1920	8	64
11	Meclis Reisi seçildikten sonra	24 Nisan 1920	7	65
12	Beypazarı olayları hakkında	25 Nisan 1920	61	66
13	Tokat Milletvekili Nazım ve arkadaşlarının verdikleri taktir hakkında	25 Nisan 1920	8	70
14	Miralay İsmet Bey'in Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisiği görevini yapmak üzere İcra heyeti arasında çalışması hakkında	25 Nisan 1920	6	71
15	Şile'nin İngilizler tarafından işgal edildiğine dair gelen telgraflar hakkında	25 Nisan 1920	21	71
16	Genel Kurmay Başkanının da Bakanlar Kurulunda bulunması hakkında	1 Mayıs 1920	34	72
17	Türk Milletini teşkil eden Müslüman ögeler hakkında	1 Mayıs 1920	16	74
18	Adapazarı, Bolu ve Düzce taraflarındaki olaylar hakkında	24 Mayıs 1920	30	75
19	İç ve dış siyaset hakkında	7 Haziran 1920	46	78
20	Bakanlara ve resmi makamlara gönderilecek yazıların sansürden geçirilmesi hakkındaki taktir münasebetiyle	4 Temmuz 1920	38	80

33	Diyarbakır Milletvekili Hacı Şükrü'nün Kurmaylar hakkında kullanılan sözleri zabıttan çıkarılması hakkındaki takriri münasebetiyle	16 Aralık 1920	25	131
34	Seyahat belgeleri hakkında sorulan sual münasebetiyle	21 Aralık 1920	21	132
35	İtilâf Devletleri, Sovyet Rusya, Gürcistan ve Ermenistan ile olan münasebetler hakkında	3 Ocak 1921	92	133
36	Batı Cephesi Birinci Gezgin Kuvvetlere Komutanı Çerkez Ethem ve kardeşi Tevfik'in hareketleri hakkında	8 Ocak 1921	162	138
37	Mahkemece verilen ölüm cezalarının Büyük Millet Meclisince onanması hakkındaki kanun tasarısının müzakere hakkında	8 Ocak 1921	23	147
38	İstanbul'dan Ankara'ya gelen subay ve memurların yol paraları, emeklilerin aylıkları, İstanbul memuru iken Anadolu'ya gelenlere almamış oldukları aylıkları verilmesi meseleleri hakkında	10 Ocak 1921	15	148
39	Askerî hareketler hakkında	10 Ocak 1921	28	149
40	Birinci İnönü Muharebesi hakkında	13 Ocak 1921	85	150
41	Anayasa Kanunu münasebetiyle	20 Ocak 1921	64	155
42	Harekât Harbiye hakkında	20 Ocak 1921	10	158
43	Tevfik Paşa ile muhaberatı hakkında	29 Ocak 1921	131	159
44	Londra'da toplanacak olan konferansa gidecek murahhaslar için Tevfik Paşa ile cereyan eden muhabereleler hakkında	31 Ocak 1921	41	169
45	Mersin Milletvekili Salâhattin'in, hafiyemeselelerinin haliyle söz serbestliğinin temini hakkındaki takriri münasebetiyle	31 Ocak 1921	12	172
46	Heyet-i Murahhasa'nın hareketi hakkında	5 Şubat 1921	9	172
47	Cepheye hareket edişinin Meclis'e bildirilmesi	10 Şubat 1921	2	173
48	Anayasa Kanununun yedinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki teklif münasebetiyle	21 Şubat 1921	19	173

49	Londra Konferansı'nda sözün Tevfik Paşa tarafından Ankara murahhaslarına bırakılmış olduğuna dair gelen telgraf üzerine	26 Şubat 1921	12	175
50	İkinci toplanma yılını açarken	1 Mart 1921	127	175
51	Cephe zamları hakkındaki kanun münasebetiyle	14 Mart 1921	36	184
52	Hükûmetin istifası hakkında	16 Mayıs 1921	9	186
53	Erzurum kadısı iken görevden çıkarılan Edip hakkındaki sual takriri münasebetiyle	7 Temmuz 1921	12	187
54	Mustafa Kemal Paşa'ya Başkumandanlık verilmesine dair kanun münasebetiyle	5 Ağustos 1921	8	187
55	Sakarya Meydan Muhaberesi hakkında	19 Eylül 1921	286	188
56	Kanunla Gazilik unvanı ve Müşirlik rütbesi verilmesi münasebetiyle Meclis'e teşekkürü	19 Eylül 1921	5	201
57	Elcezire Cephesi Kumandanı Nihat Paşa hakkındaki sual takriri münasebetiyle	7 Kasım 1921	2	202
58	Bakanlar Kurulunun görev ve yetkisini belirten kanun teklifi münasebetiyle	1 Aralık 1921	858	202
59	Üçüncü toplanma yılını açarken	1 Mart 1922	442	236
60	Ordu hakkında	18 Nisan 1922	24	260
61	İcra Vekillerinin vazife ve salâhiyetleri hakkındaki kanunun görüşülmesi hakkında	1 Temmuz 1922	9	262
62	Başkumandanlık Kanunu münasebetiyle	20 Temmuz 1922	25	262
63	Büyük Zafer hakkında	4 Ekim 1922	545	265
64	Saltanatın yıkıldığına dair verilen karar münasebetiyle	1 Kasım 1922	208	287

65	Halife Abdülmecid'e emanet-ı mübarekeyi teslim ve tebrikleri bildirmek üzere Meclis'ten bir heyetin seçilerek gönderilmesine dair Meclis Reisliği tezkereleri münasebetiyle	20 Kasım 1922	12	298
66	Seçim Kanununun değiştirilmesi hakkındaki teklif münasebetiyle	2 Aralık 1922	32	298
67	Dördüncü toplanma yılını açarken	1 Mart 1923	367	300
68	Seçimin yenilenmesi hakkındaki karar münasebetiyle	1 Nisan 1923	19	328
69	İkinci dönemi açarken	13 Ağustos 1923	185	330
70	Subayların aylık ve olağanüstü ödenekleri hakkındaki kanun tasarısı münasebetiyle	21 Ekim 1923	69	339
71	Cumhurbaşkanlığına seçilmeleri üzerine	29 Ekim 1923	14	343
72	İkinci dönem birinci toplanma yılını açarken	1 Mart 1924	113	344
73	İkinci dönem ikinci toplanma yılını açarken	1 Kasım 1924	75	350
74	İkinci dönem üçüncü toplanma yılını açarken	1 Kasım 1925	90	355
75	İkinci dönem dördüncü toplanma yılını açarken	1 Kasım 1926	113	362
76	C.H.P. Büyük Kongresini açarken	15 Ekim 1927	36	369
77	İkinci defa Cumhurbaşkanı seçildikten sonra, üçüncü dönem birinci toplanma yılını açarken	1 Kasım 1927	15	371
78	Üçüncü dönem ikinci toplanma yılını açarken	1 Kasım 1928	95	373
79	Üçüncü dönem üçüncü toplanma yılını açarken	1 Kasım 1929	64	378
80	Üçüncü dönem dördüncü toplanma yılını açarken	1 Kasım 1930	56	381
81	Üçüncü defa Cumhurbaşkanlığına seçilmeleri üzereine	4 Mayıs 1931	5	385
82	C.H.P. Üçüncü Büyük Kongresini açarken	10 Mayıs 1931	31	385

83	Dördüncü dönem birinci toplanma yılını açarken	1 Kasım 1931	35	387
84	Dördüncü dönem ikinci toplanma yılını açarken	1 Kasım 1932	24	389
85	Dördüncü dönem üçüncü toplanma yılını açarken	1 Kasım 1933	57	391
86	Dördüncü defa Cumhurbaşkanlığına seçilmeleri üzerine	1 Kasım 1934	53	394
87	C.H.P. Dördüncü Büyük Kurultayını açarken	1 Mart 1935	5	397
88	Beşinci dönem birinci toplanma yılını açarken	9 Mayıs 1935	78	397
89	Beşinci dönem ikinci toplanma yılını açarken	1 Kasım 1935	54	401
90	Beşinci dönem üçüncü toplanma yılını açarken	1 Kasım 1936	119	404
91	Beşinci dönem dördüncü toplanma yılını açarken	1 Kasım 1937	212	410
92	Beşinci dönem üçüncü toplanma yılını açılışında Atatürk adına Başvekil Celâl Bayar tarafından okunan söylev	1 Kasım 1938	124	423

1.2 ORİJİNAL METİNLER

ERZURUM KONGRESİNİ AÇARKEN (1)

23 Temmuz 1919

Muhterem Murahhas Efendiler!

Kongremiz heyet-i riyasetine, âcizlerini intihabeylemek suretiyle gösterilen âsarı itimat ve teveccühe hassaten teşekkür ederim.1.1 Bu münasebetle bazı mâruzatta bulunmak isterim.1.2

Efendiler!

Tarih ve hâdisatın sevkiyle, bilfiil içine düştüğümüz bugünkü kanlı ve kara tehlikeleri görmeyecek ve bundan müteheyyiç ve müteessir olmayacak hiçbir vatanperver tasavvur edilemez.1.3

Harb-i Umimi'nin sonlarına doğru, milliyetler esasına müstenit vaitleri üzerine Hükûmet-i Osmaniyemiz de âdilâne bir sulha nail olmak emeliyle mütarekeye tâliboldu.1.4 İstiklâl uğrunda namus ve şehametiyle dövüşen milletimiz, 30 teşrin-i evvel 1918'de imzalanan mütareknâme ile silâhını elinden bıraktı.1.5

Devletin şahsiyet-i mâneviyesi ve vâzi'ül imza murahhasların namus-u zatileri zıman ve kefaletinde bulunan işbu mütarekenâme ahkâmı bir tarafa bırakılarak İtilâf Devletleri kuvayi askeriyesi payitaht-ı saltanat ve makarr-ı celil-i hilâfet olan İstanbulumuzu işgal etti.1.6 Gün geçtikçe artan bir şiddetle hukuk-u hilâfet ve saltanat, haysiyet-i hükûmet, izzetinefs-i millîmiz tecavüz ve taaddilere uğradı.1.7 Teba-yı Osmaniyeden olan Rum ve Ermeni anasırı gördükleri teşvik ve müzaheretin netayiciyle de namus-u millîmizi cerihadar edecek taşkınlıklardan başlayarak nihayet hazin ve kanlı safhalara girinceye kadar küstahane tecavüzata koyuldular.1.8 Fakat, derin bir telehhûf ile itiraf etmeliyiz ki, bu cüretler, sekiz aydan beri, biribirini takiben mevki-i iktidara geçen, murakabe-i millîyeden azade hükümât-ı merkeziyenin, birinin diğerinden daha fena olarak gösterdiği zayıf ve aciz âsarından ve payitahtta ve bazı matbuatta görülen pek mezmum ihtirasattan ve vicdan-ı millînin inkâr, kuvayi millîyenin ihmal olunmasından naşi vüsat bulmuştur.1.9

Salifülarz esbap ve payitaht-ı saltanatın da mahsur ve tamamiyle mukadderata sahip bir kudret ve irade-i millîyenin mevcut olmadığı zehab-ı bâtili hükümran olmuş ve cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak ise bîmehaba onların tatbikatına İtilâf Devletlerince başlanmıştır.1.10

İnkısam-ı vatan mevzu-u bahis ve karar olarak vilâyat-ı şarkiyemizde "Ermenistan", Adana ve Kozan havalisinde "Kilikya" namlarına Ermenistan, Garbî Anadolu'nun İzmir ve Aydın havalisinde Yunanistan, Trakya'da payitahtımızın kapısına kadar kezalik Yunanistan; Karadeniz sahillerimizde "Pontus" kiralığı ve ondan sonra kalan bakıye-i aksamı vatanda da ecnebi işgal ve himayesi gibi artık 650 seneden beri müstakillen saltanat sürmüş ve tarihî adl ü ceâdetini vaktiyle Hindistan hududuna, Afrika'nın ortasına ve Macaristan'ın garbına kadar yürütmüş olan bu milletin esarete, kölelik payesine indirilmesi ve nihayet bu milletin sahife-i tarihini kapatarak mezar-ı ebediyete defnetmek gibi insaniyet ve medeniyetle ve alehusus milliyet esasatiyle kabil-i telif olmıyan emeller cay-i kabul ve tasvip bulmuş ve görölüyor ki tatbikat devresi de başlamıştır.1.11

Bu tatbikat bu anda gözümüzün önünde hazin bir surette cereyan ediyor.1.12 İzmir, Aydın, Bergama ve Manisa havalisinde şimdiye kadar binlerle anaların, babaların, kahramanların ve çocukların revan olan hun-u pâki, Aydın gibi Anadolu'muzun en güzide bir şehrinin Yunanlıların zalim ve ateşin tahribatına kurban oluşu, muhtelif aksamı memleketin İtalyan vesaire işgali altına alınışı ve dâhile doğru elim bir surette muhaceret yapılması elbette gayretullaha ve gayret-i milliyeye dokunmuştur.1.13

Efendiler!

Malûm hakayıktandır ki: Tarih; bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez.1.14 Binaenaleyh böyle bir nikab-ı bâtılın arkasından vatanımız ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, kanaatler muhakkak mahkûm-u iflâstır!1.15 Ve işte bütün bu menfur zulümlerden ve bu bedbaht âcizlerden, tarihimize karşı reva görülen haksızlıklardan müteessir olan vicdan-ı millî nihayet sayha-i intibaini yükseltmiş ve Müdafaa-yı Hukuk-ı Milliye ve Muhafaza-yı Hukuk-ı Milliye ve Müdafaa-yı Vatan ve Müdafaa-yı Hukuk-ı Milliye ve Redd-i İlhak gibi muhtelif namlarla ve fakat aynı mukaddesatın temini sıyaneti için tebarüz eden millî cereyan, bütün vatanımızda artık bir elektrik şebekesi haline girmiş bulunuyor.1.16 İşte bu şebeke-i azimkâranenin vücuda getirdiği ruh-u celâdettir ki mübarek vatan ve milletin mukaddesatını tahlis ve himayeye müstenit son sözü söyleyecek ve hükmünü tatbik ettirecektir.1.17

Efendiler!

Vaziyet-i umumiye ve hususiye hakkında cümlelizce malûm olan bazı hususatı burada tekrar hatırlatmayı faydadan hâli bulmuyorum: 1.18

- a) Dört aydan beri Mısır'da istiklâli millînin temin ve istirdadı için pek kanlı vakayı ve ihtilâlât devam ediyor. 1.19 Nihayet İngilizler tarafından bittevkif Maltaya götürülmüş olan murahhaslar tahliye olunmuş ve Paris Sulh Konferansına azimetlerine muvafakate mecbur olmuşlardır. 1.20
- b) Hindistan'da istiklâl için vâsi mikyasta ihtilâller oluyor. 1.21 Maksud-ı millîlerine vusul için bankalar, Avrupa müessesatı, demiryolları bombalarla tahribediliyor. 1.22
- c) Afganistan ordusu da İngilizlerin milliyeti imha siyasetine karşı harbediyor. 1.23 İngilizlerin bel bağladıkları hudut kabailinin dahi Afganlılara iştirak ettiğini ve bu yüzden İngiliz askerlerinin dâhile çekilmeğe mecbur olduğunu İngiliz gazeteleri itiraf etmişlerdir. 1.24
- d) Suriye'de ve Irak'ta İngilizlerin ve ecnebilerin tahakküm ve idaresinden tek mil Arabistan hal-i galeyandadır. 1.25 Arabistan'ın her yerinde ecnebi boyunduruğu reddolunuyor. 1.26 Yalnız refah ve saadeti memleket için ecnebilerin iktisadi, umrani, medeni vesaitinden muavenete rıza gösteriliyor. 1.27 Bağdat ve Şam içtima-i umumileri her tarafa bu kararı neşretmiştir. 1.28
- e) Ahiren devletler arasında hâsıl olan rekabet münasebetiyle İngilizlerin Kafkasya'dan kâmilan çekilmesine karar verilmiş ve tatbikat bir müddetten beri başlamıştır. 1.29 İtalyan kuvvetlerinin Batum tarikiyle Kafkasya'ya gelmesi mukarrer ise de İtalya'daki ve Kafkasya'daki ahval-i dâhiliye münasebetiyle bu kararın tatbikından korkuyorlar. 1.30
- f) İstiklâl-i millîlerini tehlikede gören ve her taraftan istilâyâ maruz kalan Rus milleti bu tahakkümü umumiye karşı bütün efradı milletinin kudreti müşterekesiyle çarpışıp ve umumun mâlumu olduğu veçhile bu kuvvet kendi memleketleri dâhilinde galebe çalmış ve kendi üzerine musallat olan milletleri de daire-i nüfuz ve sirayetini almakta bulunmuştur. 1.31
- g) Şimalî Kafkas, Azerbeycan ve Gürcistan birbirleriyle ittihat ederek mevcudiyet-i millîyeleri aleyhine yürümek isteyen Denikin ordusunu harben tazyik ve Karadeniz sahiline sürmüştür. 1.32

- h) Ermenistan'a gelince : Bir fikr-i istilâ perverde eden Ermeniler, Nahcivan'dan Oltu'ya kadar bütün ahali-i İslâmiyeyi tazyik ve bazı mahallerde katliam ve yağmagerlikte bulunuyorlar.1.33
- i) Hudutlarımıza kadar İslâmları mahva mahkûm ve hicrete macbur ederek vilâyat-ı şarkiyemiz hakkındaki emellerine doğru emniyetle takarrübetmek ve bir taraftan da 400 bin olduğunu iddia eyledikleri Osmanlı Ermenisini bir istinatgâh olmak üzere memleketimize sürmek istiyorlar.1.34

Karadeniz'in garp tarafındaki vakayie gelince, Macar ve Bulgarlar memleketlerinin mühim bir kısmını istilâ etmek isteyenlere karşı bütün mevcudiyet-i millîyeleriyle çarpşıyorlar.1.35

Meriç nehri garbında yani Balkan Harbinden evvel devletimizin malikânesi olan Garbi Trakya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanlılara verilmesi Düvel-i İtilâfiyece karargir olmasından nâşi harekât-ı tatbikiye başlamış ve Yunan işgal kuvvetlerine karşı Bulgar kuvayi millîyesi tarafından takviye edilen Bulgar kuvvetleri Garbi Trakya mıntakası dâhilinde verdikleri muharebat neticesinde müteaddit Yunan firkalarını defetmiştir.1.36

Vaziyet-i hususiyemize gelince : Daha Dersaadet'ten çıkmadan evvel vatan ve milletin çare-i tahlisi hakkında birçok rical-i mes'ule ve muktedire ile görüşülmüştür.1.37 Payitahttaki münevveranın ve din ü devlete hizmetleri mesbuk zevat-ı âliyenin mesai-i masrufeleri kıymettar olmakla beraber tesir ve murakabe altında mahsur bir muhit; kendilerini daima tehdit ve akamette müteessir etmektedir.1.38 Herhalde mukadderata hâkim bir idare-i millîyenin müdahaleden masun bir surette zuhûru ancak Anadolu'dan muntazırdır.1.39 Buna istinadendir ki bir şûray-i millînin vücudunu ve ancak kuvvetini irade-i millîyeden alacak mesul bir hükûmetin mevcudiyetini talebetmek bilhassa son zamanlarda paytahtın hemen tekmil tabakatı mütefekkirini için bir fikr-i sabit halini almıştır.1.40

Şurada acıklı bir hakikat olmak üzere arz edeyim ki, memleketimizde külliyetli ecnebi parası ve birçok propagandalar cereyan ediyor.1.41 Bundaki gaye pek aşikârdır ki, hareket-i millîyeyi akim bırakmak, âmal-i millîyeyi felce uğratmak, Yunan, Ermeni âmalini ve bazı aksam-ı mühimme-i vatani işgal gayelerini teshil etmektedir.1.42 Bununla beraber her devirde, her memlekette ve her zaman zuhûr ettiği gibi bizde de kalb ve âsabi zayıf, gayri müdrik

insanlarla beraber vatansız ve aynı zamanda refah ve menfaat-i şahsiyesini vatan ve milletin zararında arayan esafil de vardır.1.43 Şark umurunu tedvirde ve zayıf noktaları arayıp bulmakta pek mahir olan düşmanlarımız memleketimizde bunu âdeta bir teşkilât haline getirmişlerdir.1.44 Fakat mukaddesatının gaye-yi necatiyle çırpınan bütün millet işbu tarik-ı azim ve mücahededesinde her türlü mevani, muhakkak ve mutlaka kırıp süpürecektir.1.45

Bütün bu gayeleri istihsal için vakfı âmal eyliyen millet-i necibemizin içinde bir ferdi millî gibi çalışmaktan mütehassıl zevk ve mübahatı burada şükran ve mefharetle arz eylerim.1.46

En son olarak niyazım şudur ki, Cenab-ı Vahib'ül âmal Hazretleri Habib-i Ekremi hürmetine bu mubarek vatnın sahip ve müdafii ve diyanet-i Celile-i Ahmediye'nin ilâ yevmül kıyam hâris-i esdakı olan millet-i necibemizi ve makam-ı saltanat ve hilâfet-i kübrayı masun ve mukaddesatımızı düşünmekle mükellef olan heyetimizi muvaffak buyursun!1.47 Amin.1.48

ERZURUM KONGRESİNİ KAPARKEN (2)

7 Ağustos 1919

Muhterem Efendiler!

Milletimizin ümid-i necat ile çırpındığı en heyecanlı bir zamanda fedakâr heyet-i muhteremeniz her türlü mezahime katlanarak burada, Erzurum'da toplandı.2.1 Hassas ve necip bir ruh ve pek salâbetli bir iman ile vatan ve milletimizin halâsına ait esaslı mukarrerat ittihaz etti.2.2 Bilhassa bütün cihana karşı milletimizin mevcudiyetini ve birliğini gösterdi.2.3 Tarih, bu kongremizi şüphesiz ender ve büyük bir eser olarak kaydedecektir.2.4 Heyet-i muhteremenizin, rüfeka-yı kiramının hakkımda gösterdiği samimî muhabbet ve itimat âsarına buradan alenen teşekkür etmeği bir vecibe addederim.2.5 Bu felâhpira içtimamız, hitampezir olurken Cenab-ı Vahibülâmal Hazretlerinden avn ü hidayet ve Peygamberi Zışanımızın ruh-u pür fütuhundan feyz ü şefaât niyaziyle vatan ve milletimize ve devlet-i ebet müddetimize mesut akıbetler temenni ederim.2.6

SİVAS KONGRESİNİ AÇARKEN (3)

4 Eylül 1919

Muhterem Efendiler!

Vatan ve milletin halâsını istihdaf eyliyen sevaik-ı mücbire, sizleri bunca meşak ve meşani karşısında Sivas'ta topladı.3.1 Celâdetperver azminizi tebrik ve beyan-ı hoşamedî eylemekle bahtiyarlığımı arz ederim.3.2

Efendiler, muhterem heyetiniz, rehakâr müzakeratına girişmeden evvel bazı mâruzatta bulunmama müsadenizi rica ederim.3.3 Malûmdur ki milliyetler esasına müstenit vaitler üzerine 30 teşrinievvel 1918 tarihinde Düvel-i İtilâfiye ile mütareke aktedildi.3.4 Milletimiz âdilâne bir sulha nail olacağını ümidetti.3.5 Halbuki mütarekename ahkâmı, vatan ve milletimiz aleyhinde her gün bir suretle suiistimal ve taarruz ve icbar suretiyle tatbik edildi.3.6 Düvel-i İtilâfiyeden kuvvet alan memleketimizdeki anasır-ı hıristiyanîye milletimizin gayretini kesir ve ihlâl mahiyetinde çılgınca harekâta koyuldu.3.7 Garbî Anadolu'da İslâmın harim-i ismetine dâhil olan Yunan zalimleri Düvel-i İtilâfiyenin enzar-ı tesamühü karşısında canavarca fecayi ika etti.3.8

Şarkta Ermeniler Kızılirmağa kadar tevessü hazırlıklarına ve şimdiden hudutlarımıza kadar dayanan katliam siyasetine başladı.3.9 Karadeniz sahillerimizde Pontus kırallığı hayalinin tahakkukuna bile çalışıldı.3.10 Adana, Antep, Maraş ve Konya havalisine kadar Antalya işgal ve Trakya da işgal mıntakasına ithal edildi.3.11

Payitaht-ı saltanat ve makarr-ı hilâfetin ise hükümdar saraylarına kadar boğucu bir tarzda işgali suretiyle kalbgâh-ı devlette ecnebi inhisar ve tahakkümü teessüs etti ve bütün bu hakşiken tesaddilere karşı hükümet-i merkeziye, ihtimal ki tarihte bir misli daha görülmemiş surette tahammül etti ve daima zayıf ve âciz bir mevkide kaldı.3.12 İşte bu ahval milletimizi şedit bir intibaha sevketti.3.13 Artık milletimiz pek güzel anladı ki Düvel-i İtilâfiye bu vatanda mukaddesat ve mukadderatına sahip bir kudret ve irade-i millîye mevcut olmadığı zehab-ı bâtıline kapıldı.3.14 Ve bu zehap yüzünden cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak ise bîmehaba onların tatbikatına koyuldu.3.15 Buna karşı tevekkül ve teslimiyetin inkırazı tam faciasından başka bir netice vermeyeceği kanaati teyyüt etti.

Efendiler, milletimizin sizler gibi münevveran ve hamiyetperveranı manzaranın elemli karanlıklarından naümit olmadılar.3.16 Çünkü onlar bilirler ki tarih bir milletin varlığını, hakkını hiçbir zaman inkâr edemez.3.17

Çünkü onlar kuvvetli bir iman ile kanidirler ki, bir nikab-ı bâtil arkasından vatan ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, ortaya sürülen kanaatler muhakkak iflâsa mahkûmdur.3.18

Efendiler, İtilaf Devletlerinin haksızlıkları ve hükümet-i merkeziyenin zaif ve aczi karşısında milletimiz mevcudiyetini ispat ve fiilî tecavüzlere karşı namus ve istiklâlini bilfiil müdafa hükmünü vermekte muztar kaldı.3.19 Matlup olduğu veçhile: Şarkta harb-i zailin her türlü meşakkat ve elemelerini görmüş ve bilhassa Ermenilerin vahşet ve zulümlerine sahne olmuş matemzede hudut vilâyetlerimiz namus ve istiklâl-i milliyi kurtarmak maksadiyle Müdafaa-yı Hukuk-ı Milliye, Muhafaza-yı Hukuk-ı Milliye Cemiyetleri teşkil eylediler.3.20 Şarktan ve cenuptan tehlike hisseden Diyarbakir vilâyetimizde de Müdafaa-yı Vatan Cemiyeti teşekkül etti.3.21

Garpta Yunanlıların tecavüzü ihtimaline karşı teşekkül eden Müdafaa-yı Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Yunanlıların sevgili topraklarımıza ayak basması üzerine ilhakı fiilen redde kıyam etti.3.22

Trakya'da, Klikiya'da ve her tarafta millî cemiyetler teşekkül etti.3.23 Hulâsa garptan ve şarktan yükselen saday-ı millet Anadolu'nun en hücre köşesinde mâkes buldu.3.24 Binaenaleyh millî cemiyetler düşmanların esaret boyunduruğuna girmemek kastiyle millî vicdanın azmü iradesinden doğmuş yegâne teşkilât oldu.3.25 Bu sayede asırlardan beri müstakil yaşayan milletimiz mevcudiyetini âleme göstermeğe başladı.3.26

Efendiler, milletçe çare-i halâsın ancak kendi ruhundan ve kendi taazzuvundan doğacağı kanaati tahakkuk edince; bâriz tehlikeler karşısında bulunan Şarkî Anadolu vilâyatı Erzurum Kongresini davet etti.3.27 Bu sırada idi ki cereyan eden muhaberat ve saik olan hâdisat ve zarurat ile de halâsı umumi-i vatani istihdaf eyliyen Sivas Kongresi, bugün heyet-i muhteremenizin vücuda getirdiği Umumi Kongre, 21 Haziran 1919 tarihinde karargir olmuştur.3.28

Efendiler, burada azîm teesüflerle heyeti âliyenize arz edeceğim ki, memleketin ve milletin mukaddesatını teminde aczû meskenetten başka bir kudret gösterememiş olan hükümet-i merkeziye sadayı milleti boğmak, revabit-i müştereke-i milliyeyi kırmak ve bu suretle milleti daima mağlûp göstermek gibi ancak düşmanlarımızın hesabı menfaatine kaydolunan harekâtı mezbuhane ve

mütehalifede bütün celâdetini takındı.3.29 Bu hal tarih-i millimizde bittabi hükûmet-i merkeziye hesabına pek şaibedar bir fasıldır.3.30

Teşkkür olunur ki Efendiler, millet ve kudreti millîyenin tamamen muzahiri olan namuskâr ordumuz, hükûmet-i merkeziyeyi ikaz suretiyle zararlar takimedilmiştir.3.31 Maahaza suitesirler bazı mertebe teahhuratı bâdi olmuştur.3.32

Hatırlarda olacaktır ki, Sivas Umumi Kongresine teşrifleri için 22 haziranda vukubulan davetnamede Erzurum Kongresinden bahsedilerek 10 temmuz, inikat için esas itibar edilmişti.3.33 Garbî Anadolu murahhaslarının bu zamana kadar Sivas'a vâsıl olabilecekleri tahmin olunarak Erzurum Kongre Heyetinin de Sivas'ta umumi içtimaa dâhil olabileceğine imkân tasavvur edilmişti.3.34 Halbuki Sivas Kongresinin inikadı ancak bugün müyesser oldu.3.35 Aradan bir ayı mütecaviz zaman geçti.3.36 Bu uzun müddet zarfında Erzurum Kongresi Heyetinin intizar etmesinden ise zaten malûm ve müşterek olan makasıdı asliye ve nikatı esasiye üzerinde icrayı müzakerat ve ittihaz-ı mukarrerat eylemesi münasip görüldü.3.37 Ve sonra da murahhasların mahallî intihaplarına avdetleriyle mukarreratın fiilen tatbikatına başlamaları tercih edildi.3.38 Fakat kongre heyet-i umumiyesi ve binaenaleyh Şarkî Anadolu namına Sivas Kongresinde hazır bulunmak üzere Heyet-i Temsiliyeden bir heyetin tevkiline karar verdi.3.39

Erzurum Kongresinin beyanname ve nizamnamesi muhteviyatından başka hafî kalmış hiçbir karar yoktur.3.40 Yalnız Sadrâzam Ferit Paşa'nın Paris seyahatinden avdetinde Anadolu'da şuriş olduğuna dair vukubulan bir tamimi kongrece büyük teesüflerle okunmuş ve muhalif-i hakikat ve menafi-i memleket ve millete muzır bu gafilâne tebliğin derhal tekzibi şiddetle kendisinden talebedilmiştir.3.41 Bir de intihabı mebusanın tesrii talep olunmuştur.3.42 Erzurum Kongresi yalnız Şarkî Anadolu murahhaslarından teşekkül etmiş bulunduğu için salâhiyetini bu daire dâhiline hasretmek mecburiyetini nazarı-dikatte tutmuştur.3.43 Ancak Garbî Anadolu ve Rumeli murahhaslarının iştirakiyle tecelli edebilecek âm ve şâmil salâhiyetin istimalini heyet-i muhteremenizin huzuriyle meşrut ve mukayyet gördü.3.44 Hattâ bu sebeplerdir ki Şarkî Anadolu'daki millî cemiyetlerin birleşmesinden hâsil olan kütleye unvan verirken Şarkî Anadolu kaydı konuldu.3.45 Alelittlak "Anadolu Müdafaa-yi Hukuk Cemiyeti" yahut "Anadolu -Rumeli Müdafaa-yi Hukuk Cemiyeti" unvanı umumisi

istimal edilmek ve bütün milletin hukuku namına kendi kendine salâhiyet vermek doğru olmazdı.3.46 Bu taktirde İstanbul'da vukubulduğu gibi beş, on kişinin bir araya gelerek bütün milletin sahib-i salâhiyet vekilleri imiş gibi indi ve sahibi asli olan milletle alâkasız bir teşebbüs mahiyetinde olabilirdi.3.47

Bununla beraber Efendiler! Erzurum Kongresi bütün memleketin ve milletin ittihat ve ittifak noktasında Şarkî Anadolu vilâyetlerince vilâyatı saire ile her nokta-i nazardan iştirak-i mesai temini emel-i kâtidir üssülesasını kabul eylemiştir.3.48 Bittabi huzur-u âlinizle münakit işbu Sivas Umumi Kongremizde vatanımızın yekpare, milletimizin yekvücut olduğunu lüzumu gibi ifade ve ispat edecek esasat vazolunur.3.49

Efendiler, Millet Meclisinin toplanması için öteden beri gösterilen âmal-i millîye karşısında hükûmet-i merkeziyenin bidayetinden beri aldığı ihmalkâr ve bilâhare mütemerridane ve Kanun-u Esasiye külliye mugayir etvarı son günlerde cereyanı millî tesiratiyle mümaşatkâr bir vaziyete girmiştir.3.50 İntihabata emir verildiği malûmunuzdur.3.51 Bunun tahakkukunu, İnşallah azm ü celâdetiniz vücuda getirecektir.3.52 Ancak buna takaddüm eden safha-i vakayide müteaddit veya münferit ecnebi mandaterlikleri gibi doğrudan doğruya hayat ve istiklâlimize alâkadar bir mesele mevzuubahis olmaktadır.3.53

Meclis-i Millînin henüz toplanmamış olduğu bir sırada matsur ve istiklâlini zayi etmiş olan hükûmet-i merkeziyenin münferit ve gayri meşru bir kararı veyahut âmal-i millîyeye muhalif bazı tekâlif-i hariciyeye inkıyat ve serfûru etmiş gibi emr-i vakilerin ihtimal-i zuhuratına karşı Erzurum ve Sivas Kongrelerinin ruh-u millîyi temsilen ve birbirini takiben içtimai, muhakkak bir fal-i hayr ü selâmettir.3.54 Mâruzatım hitam bulurken vatan ve milletin fevz ü halâsı gayesine merbut olan heyetimizin muvaffak ı bilhayr olması temenniyatını bârigâhı ilâhiye refeylerim.3.55

MECLİSİN HANGİ ÜYELERDEN TEŞEKKÜL

EDECEĞİ HAKKINDA (4)

23 Nisan 1920

Meclis-i âliniz, malûm-u âlileri salâhiyet-i fevkalâdeyi haiz olarak yeniden intihabedilen mebusan-ı kiram ile duçar-ı taarruz olan makarr-ı saltanattan tahlis-i nefis ile buraya gelen mebusan-ı kiramdan mürekkeptir.4.1 Tahlis-i nefis edip gelebilecek olan mebusan ile birlikte bir meclis-i âli vücuda getirilmesi

ancak yeni intihabedilen tarz-ı intihapta mevzu-u bahis olmuştur.4.2 Bu anda meclisimiz münakittir.4.3 Evvelce intihabedilen mebusanın dahi aynı derece-i salâhiyette ifay-ı vazife etmesinin mebusanın tarz-ı intihabından daha ziyade şümüllü olduğu için bunun muvafık olacağı kanaatindeyim.4.4 Bu hususu teyid etmek isterim.4.5 (muvafık, muvafık sadaları).

MİLLETVEKİLLERİNİN MAZBATALARINI TETKİK ETMEK ÜZERE ENCÜMEN TEŞKİLİ HAKKINDA (5)

23 Nisan 1920

I. Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920 öğleden sonra saat 1,45 de Reis-i sin Sinop mebusu Şerif Bey'in kısa bir nutkuyla açılmış, müteakiben Ankara mebusu Mustafa Kemal Paşa Meclisin hangi azalardan teşekkül edeceğine dair kısa beyanatta bulunmuş, beyanatının sonlarına doğru "Mebuslarını tetkik etmek üzere encümen teşkilini" teklif etmiştir :

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) Devamla-Mebusların mazbatalarını tetkik etmek üzere encümen teşkili tensib olunursa o meseleye geçilsin.5.1

Reis-i sin Şerif Bey-Yalnız mazbatalar mı tetkik edilecek?

Mustafa Kemal Paşa (Ankara)-Efendim, diğer bir şeyi hatırlatmak istiyorum.5.2 Encümen teşkilini arzetmiştim.5.3 Bu hususta gençlerden iki kâtip zat-ı âlinize muavenet eylese..5.4 (Umum-Muvafıktır sadaları).

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) Devamla — Zaten bu iş ile iştigal etmiş olan Muhittin Baha Bey birisi olabilir zannederim.5.5 (Diğeri de Cevdet Bey olsun sesleri)

Reis-i sin — Buraya teşrif etsinler.

(Bursa Mebusu Muhittin Baha Bey ile Kütahya Mebusu Cevdet Bey kitabet mevkiine geldiler).

Müteakiben mazbataların tetkiki için onbeşer kişilik iki encümen seçilmiş ve ertesi gün saat on'da toplanılmak üzere müzakere tatil edilmiştir. (saat 2.30)

MİLLETVEKİLİ SEÇİLDİKLERİ HALDE GÖREVLERİNE BAŞLIYAMIYANLARIN YERLERİNİN NE SURETLE DOLDURULACAĞI HAKKINDA (6)

24 Nisan 1920

Milletçe ilk yapılan intihap neticesinde müntehip bazı zevat istifa etti.6.1 Veyahut beyan-ı mâzeret ederek buraya gelemeyecek şeraitte olduğunu beyan etti.6.2 Bunun üzerine mevaki-i muhtelifeden vukubulan istizahlarda iki şey soruluyordu.6.3

Yeniden intihap etmek, yahut müteakkıben rey kazanmış olan zevatı buraya göndermek!6.4 Biz vaziyetin sürat iltizam ettiğini tasavvur ederek bazı yerlerde intihap yapılmasını ve bazı yerlerde şerait gayri müsait olduğundan o gibi zevatın istifa edenlerin yerine gönderilmesini muvafık görmüştük.6.5 Binaenaleyh mevzuubahis olan zat da böyle olacaktır zannedirim.6.6

Rıza Bey (Kırşehir) – Fakat istifaneme mevcut mu?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – İstifa edenler yerine fazla rey kazanmış olanların gelmeleri...6.7

Rıza Bey (Kırşehir) – İstifanemenin mevcut olması lâzım.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – İstifaneme mahallî intihapta rüesa-yı memurin-i mülkiyeye verilmiştir.6.8 Ve bu malûmat sahibi sâlahiyet olan rüesa-yı memurin tarafından iblâğ edilmiştir.6.9 Esasen intihabatın hüsn-ü cereyanını temin etmekten mesul edilebilecek olan rüesa-yı memurin-i mülkiye idi.6.10 Eğer bu hususta heyeti âliyenizce şüphe ve tereddüt hâsıl olacak olursa doğrudan doğruya mahalinden istilâm edebilir (kabul kabul sesleri).6.11

MÜTAREKEDEN MECLİSİN AÇILMASINA KADAR GEÇEN ZAMAN ZARFINDA CEREYAN EDEN SİYASİ OLAYLAR HAKKINDA (7)

24 Nisan 1920

(...)

Bizim bütün bu mütalâata karşı cevap olmak üzere bildirdiğimiz nokta-i nazarlar şunlardır:7.313 Bugün payitaht-ı saltanat-ı seniye ve Meclis-i Millînin İstanbul'da içtima etmemesi fikrini tensibetmeyenler de umumiyetle hemen hemen aynı noktaya istinaden serd-i mütalâa etmişlerdir.7.314 Bundan sonra Rıza Paşa kabinesi nokta-i nazarında ısrar etti.7.315 Bu mütalâat o zaman yalnız bizim heyetimizin nokta-i nazarı idi.7.316 Bittabi kararı katî kabulü mahiyetinde değildi.7.317 Onun için muhtelif vesaitle bütün milletin efkâr ve temayülâtını anlamıya çalışıyordum.7.318 Burada olduğu gibi tasrih ve teşrih ettik ve sorduk, mahallî içtima nerede olmalı?7.319 Vürudeden cevaplarda her tarafta suret-i umumiyede bu vaziyet idrak edilmişti.7.320 Hakikaten İstanbul'da

ıçtımın felâket-i bârize olduğu herkes tarafından itiraf edilmişti.7.321 Ancak ortada bir mesele vardı o da hükümet-i merkeziyenin adem-i muvafakati!7.322 Meclis-i Millînin Meclis-i Millî olarak Anadolu'da daha emin bir mahalde ıçtima edebilmesi bittabi hükümet-i merkeziyenin muvafakatine ve zat-ı şahaneye arz-ı hal ve hakikatle istihsâl edilecek irade-i seniye mütevakkıf idi.7.323 Mebuslar hariçte toplanır, âyan oraya gelir ve Meclis-i Millî halinde ıçtima eder:7.324 Bu olmadıkça Meclis-i Millînin, Meclis-i Millî olarak ıçtimaina maddeten imkân kalmamıştır.7.325 Bu mesele bizce fevkalâde mühim olduğu için arz ettiğim gibi istinzaca tevessül edilmekle beraber Sivas'ta sahib-i salâhiyet bazı zevat ile bilhassa bütün kumandanların huzuriyle bir ıçtima-ı fevkalâde yaptık.7.326 Aynı neticeye vâsil olduk.7.327 Bu netice-i katîyeye göre bir şey vardı.7.328 O da mebusanın kâffesi aynı kanaatle vaziyeti tehlikeli görüp kendiliğinden hariçte bir yerde ıçtima etmesi!7.329 Bittabi bu heyet Meclis-i Millî olamazdı, belki bir Millet Meclisi olurdu.7.330 O mahiyette olmamakla beraber, fakat böyle olsa dahi basit bir kongre halinde toplanmış olsa idi yapabileceği vazifeden daha büyük vazife ifa etmiş olacaktı ve benim kanaatim mebusan İstanbul'a gitmeseydi, Meclis-i Mebusan orada ıçtima etmeseydi, hariçte emin bir yerde toplanıp orada bütün memleketi, bütün milletin, payitahtın mukadderatını muhafaza etmiş olsaydı İstanbul işgal olunmazdı.7.331

İstanbul'un işgaline sebep-i yegâne hükümetin birtakım vâhi ve çürük mütalâata sarakarak zaif göstermiş olmasından dolayıdır.7.332 Meclis-i Millînin hariçte inikadı lüzum ve zaruretini anlatmaya muvaffak olamadıktan sonra artık serd-i mütalâattan sarfınazar ettik.7.333 Yalnız yine bu felâketin zuhura geleceği kanaati baki olduğundan bazı tedabir yapmakla vazife-i vataniyemizi ifaya kavuştuk.7.334 O tedabir cümlemizce malûmdur.7.335 Hiç olmazsa mebuslar İstanbul'un o tesmim edici muhitine, havasına girmeden evvel haricinde birbiriyle görüşünler, tanışsınlar ve birbiriyle müdavele-i efkâr ederek tenevvür etsinler.7.336 İşte bu maksatla Erzurum'da, Trabzon'da, Samsun'da hulâsa muhtelif merkezlerde, biliyorsunuz, mebusların toplanması, mıntaka mıntaka İstanbul'a girecek mebuslardan -ve bundan fazla olarak da rica ettik- Ankara'ya mümkün olabilenler gelsin de müdavele-i efkâr edelim.7.337 Bu tedabirin birincisi ve gerek ikincisi kısmen oldu, buraya gelen mebusan-ı kiramla müdavele-i efkâr edildi; bütün bu acı ihtimaller mevzu-u bahis oldu ve âtiye ait bazı tedabir de düşünöldü.7.338 Hatırladığıma göre her şeyden evvel

Meclis-i Mebusanda bir grup vücuda getirmek şart telâkki edildi.7.339 Çünkü mebusanın heyeti umumiyesi mütesanit bir halde bulunmazsa hiçbir maksadın müdafaa ve muhafazasının imkânı kalmazdı ve yine burada görülmüştü ki teşekkül edecek grup bütün mânasiyle, vuzuhiyle ve zevahiriyle kuva-yi milliyeye müstenit olacaktır, bütün dünya bilecektir; bu mel'unlar, milletin kuvvetine istinadetmekten korkan mel'unlar, hiçbir kimsenin indinde, muteber olamaz (sürekli alkışlar).7.340

Burada müzakereye iştirak eden rüfekamız bu hakikati tamamen teslim etmişler ve o suretle İstanbul'a gitmişlerdir.7.341 Fakat hariçte görüldüğüne nazaran bu kararda katîyetle sebat edilmemiştir.7.342 Ve sebat edilemeyişinin sebebi de arz ettiğim gibi zâhiren kuva-yi milliyeye mensup telâkki edilmesidir.7.343 Her iki tarafa müteveccih bir cephe gibidir, o zaman nasıl oldu?7.344 Efendiler! Haricen hükmolundu ki bu millet vekilleri teşkilât-ı millîye denilen şeyle o kadar alâkadar değil, o halde ya teşkilât-ı millîye yoktur veya zayıftır, şayanı havf bir şey değildir.7.345 Veyahut varsa bile bu mebusan ile onun alâkası yoktur; binaenaleyh her iki taraf için zayıf bir kuvvet hükmolundu, hem de kuva-yi millîyenin ehemmiyeti ıskat edilmiş oldu, işte düşmanlarımız bundan fevkalâde cesaret aldılar, artık kuva-yi millîyeden korkmadılar, artık Meclis-i Mebusanı teşkil eden heyet-i muhteremeden de korkmadılar.7.346

Efendim, son bir parça vardır, müsaade buyurur musunuz?7.347
(Yemekten sonra sesleri... Bunu mütaakıp, saat kaçta içtima sadaları).

Reis sin Bey -Saat üçte.

Muhterem arkadaşlarımız, İngilizlerin mevcudiyetimizi imha etmek için tatbikına tevessül ettikleri gizli ve kirli nâmütenahi tedabir aldığını cümleliz bilirsiniz.7.348 İşte bu cümleden olmak üzere İngilizler İstanbul'da heyeti teşriiyemize taarruz hazırlığı olmak üzere daha evvelce heyet-i icraiye taarruz etmeği tasmin etmişlerdi.7.349 Bu taarruzun en bâriz şekli Harbiye Nazırı olan Cemal Paşa ile Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi olan Cevat Paşa'ya karşı yaptıkları taarruz idi.7.350 Cümlelizce malûmdur ki İngilizlerin bu iki zatın menafi-i hakikiye-i millete mutabık olan ef'al ve harekâtını kendi menfaatlerine muzır olduğunu gördüklerinden bir defa bunları ıskat etmek istediler.7.351 Fakat aynı talepte Devlet-i Âliye-i Osmaniye'nin kuvve-i icraiyesine de bir darbe vurmak istediler ve Ali Rıza Paşa kabinesine bu teklifi yaptılar.7.352 Ali Rıza Paşa kabinesi bu teklif karşısında birçok tereddütten sonra nihayet İngilizlerin

talebini is'afa temayül etti ve binnetice Cemal Paşa, Cevat Paşa mevkilerini terketti.7.353 O zamanlar vârid-i hâtırdır ki, Ali Rıza Paşa Hazretleri vuku bulan bu tecavüz-ü ecnebiyeye karşı heyet-i umumiyesiyle belki bir kabine meselesi, bir tecavüz, bir taarruz meselesi yapardı.7.354 Fakat ekseriya olduğu gibi kabinelerimiz bazı tevehhümata ve idare-i maslahat politikasına daha çok ehemmiyet verdi ve düşman arzusunu is'af suretiyle meseleyi kapattı.7.355 Bunu mütaakıp idi ki İngilizler zâhiren tatlı, bütün efkârı tatyibedecek bir tebliğde bulundular:7.356 İngiliz mümessil-i siyasisi Londra'daki Hariciye Nezareti tarafından hükûmetimize bir tebliğde bulundu ve dedi ki:7.357 Yunanlılar da dâhil olmak üzere İtilâf kuvvetlerine karşı başlamış olan harekâtı tatil ediniz, ikincisi Türkiye'de Ermenilere karşı icra edilmekte bulunan katliâmdan sarfınazar ediniz!7.358 İşte bu iki şeyi yaptığınız halde İstanbul size terkolunacaktır.7.359 Fakat bu iki harekette bulunmadığınız takdirde sulh şeraiti fevkalâde fena olacaktır.7.360

Efendiler! Bu teklif bittabi pek hainane ve gayri samimî bir teklif idi.7.361 Çünkü her iki teklif de hakikatte gayri vârit idi.7.362 Birincisi Yunanlıların da dâhil olduğu İtilâf Hükûmetlerine karşı hareket etmemek; taarruz etmemek, tecavüz etmemek; zaten böyle bir şey vâki değildi.7.363 Vakaa Yunan cephesinde, İzmir cephesinde, silâhiyle ahz-ı mevki etmiş birtakım kuvvetler, millet kuvvetleri vardı.7.364 Fakat bu, devlet kuvveti, hükûmet kuvveti, ordu kuvveti değildi.7.365 Belki Yunanlıların mütarekenâme ahkâmına mugayir insaniyete, bütün fezaile mugayir olarak vuku bulmuş olan fecayie karşı vesaiti devletle siyanetten mahrum olan milletimiz, bizatihi namusunu, şerefini muhafaza ve müdafaa edebilmek için silâha sarılmak mecburiyetinde kalmış idi.7.366 İtilâf Devletleri bu mâsum ahali-i islâmiyenin siyanet-i vücutlarından bahsetmemişlerdi.7.367 Belki onların mevcudiyetlerine taarruz eden kuvvetin önüne sed çekmemek lüzumundan bahsedilmişti.7.368 Diğer taraflarda dahi İtilâf Devletlerinden hiçbirine taarruz vuku bulmakta değil idi.7.369 Binaenaleyh bu teklif mahiyet-i asliyesi itibariyle hakikatten uzaktı.7.370 Hükûmet mevkiinde olan bir hükûmet bittabi bu teklifi yapabilecek kuvvete, kudrete, salâhiyete malik bulunmuyordu.7.371 Bu meselenin yegâne ve en katî suret-i halli, İtilâf Devletleri tarafından Yunanlılara, hayat-ı İslâmiyete ve şeref ve namus-u millete taarruz edilmemeği temin ettirmekten ibaretti.7.372 İkinci teklif ki, memleket dâhilinde katliam yapılmaması. Ermenilere karşı bu, gayri vârit idi.7.373

Memleketimiz cümlemizce malûmdur.7.374 Hangi kıtasında Ermenilere karşı katliam yapılmıştır veya yapılmaktadır:7.375 Harb-i Umuminin bidayet-i safahatından bahsetmek istemem ve zaten İtilâf Devletlerinin de bahsettikleri bittabi maziye ait fezahat değildir.7.376 Bugün memleketimizde bu gibi fecayiın icra edildiğini iddia ederek bundan sarfı nazar etmenizi talebediyorlardı.7.377 Şüphe yok Ali Rıza Paşa kabinesinin bu tekâlif karşısında cevap vermiş olacağını kabul ediyoruz.7.378 Ancak yine Ali Rıza Paşa kabinesine mensup olan nazırlar kendi mensubinine, kendi memurlarına, kendi madunlarına İngilizlerin lâtif olan vâdini mukaddeme yaparak iki teklifini tâmim etmiş ve binnetice bunlardan sarf-ı nazar edilmesini tâmim etmiş idi.7.379 Bu muamele hiç şüphesiz ki suiniyete makrun değildir;7.380 fakat muamelenin tarzı ifasını bilememekten neşet etmiştir.7.381 Elbette hükûmet ricalinin yaptığı bu tâmimler ise düşmanlarca malûm olmuştur.7.382 Bunu tâmim etmiş olmak bittabi teklifin hakikatini kabul etmek değildir.7.383

Bu kadar mümaşatkâr harekâta göre İngilizler tatyibedilememiştir.7.384 Biraz sonra Ali Rıza Paşa kabinesine Yunanlılar karşısında bulunan kuvvetlerin geriye çekilmesi talebi vuku bulmuştur.7.385 Cümlemizce malûm (Milen) hattına çekilmek meselesi...7.386 Artık Ali Rıza Paşa böyle bir teklifi gayri kabili icra gördüğünden ve belki başka sebeplerden dolayı bu tecavüzü lüzumu gibi izhar ederekten mevkiini terketti.7.387 İstifa etti.7.388

Ali Rıza Paşa kabinesi 23 mart 1336 günü istifanâmesini verdi...7.389

Mahiyetinin, kabineye ittifaka yakın bir ekseriyetle itimadetmiş olan Meclisi Mebusanın hürriyet-i mesaisini ve kudret-i teşriyesini iptal ve âmalı milliyenin tecelligâhı olan Meclisi Millîyi herhangi bir suretle mukarreratı sulhiyemiz üzerinde haiz-i tesir olamayacak bir şekle ifrağ eylemek olduğu vazihan anlaşılıyordu.7.390 Binaenaleyh bütün millet bu tecavüz karşısında, vekillerinin haiz-i itimadı olan Ali Rıza Paşa kabinesinin istifasını kemali şiddetle ve memleketimizde pak nedir görülen bir vahdet ve galeyana ile protesto etti.7.391 Rikâb-ı şahaneye ve Meclisi Mebusana, Anadolu'nun en hücre köşelerinden protesto telgrafları keşide olundu.7.392 Düşmanların bütün mesaisi, esasat-ı sulhiyemizin takarrür edeceği esnada memleketimizi haricen ve dahilen bir za'fı mutlak içinde bırakarak istedikleri her şeyi bize kabul ettirmek gayesini istihdaf eyliyordu.7.393

Şöyle ki :

Izmir meselesini mahallinde tetkik eyliyen ve Anadolu'nun menatik-ı muhtelifesinde tetkik ve tahlil için seyahatler yapan bütün Amerikalı ve Avrupalı zevat ve heyet daima lehimizde efkâr ile meşbu olarak memleketlerine dönmüşlerdir.7.394 Bu zevat ve heyet Avrupa ve Amerika efkâr-ı umumiyesini milletimiz aleyhine lâyuad vesait ile tesmim ve tahrik eyliyen propagandalara tamamen galebe çalamamışlarsa da mukarrerat-ı katîye-i sulhiyemizin tesbitini deruhde eden sulh konferansı mahafili için az çok bir ehemmiyetle nazarı dikkate alınmaya şayan bir cereyan tevlidine muvaffak olmuşlardı.7.395 İşte menfaatlerini, türlü türlü tazyikat ile bütün âlemi haricîyi aleyhimize tahrik eylemekte gören bazı mehafil ve anasır lehimize inkişafa başlayan bu cereyanı temelinden yıkmak ve bütün âlem-i haricînin milletimiz lehine tashih-i zehap etmesine meydan vermemek için külliyyen kizb-i mahz olan en son Ermeni kıtalı-saniasını tertip ve ilân eylediler.7.396 Ve zaten pek mahdut ve basit olan vesait-i tekzibiyemizi, gazetelerimizi de katilâne bir sansüre tâbi tutarak hiçbir vasıta ile cihan medeniyetine karşı müdafaa-i hukuk etmemize müsaade eylemediler ve bu suretle hukuk-u beşerin esasat-ı mukaddesesinden bulunan müdafaa-i nefis, hakkından da milletimizi külliyyen mahrum ederek efkâr ve temayülât-ı cihanı, harap memleketimiz ve mazlûm milletimiz aleyhinde yeniden pek müthiş ittihamat ile zehirlediler.7.397

Milletimizin hariçteki mevki-i şeref ve hukukunu çürütecek vesaitle efkâr-ı umumiye-i cihan izlâl edildikten sonra iş, dâhildeki idare makinemizi, Meclisi Mebusanımızı tezlil ve iptal ederek memleketimizi emsali görülmemiş bir salâhiyet-i müstebidane ile, bütün mesail-i cihanı kendi keyiflerine göre halletmek isteyen sulh konferansının mukarrerat-ı zalımanesini kabule icbar eylemeğe kaldı.7.398 İşte Ali Rıza Paşa kabinesi bu manevra neticesinde ecnebilerin eliyle iskat edilmiş oldu.7.399

Sâkit kabinenin muvakkaten ifa-yı vazife eylediği buhran günlerinde Ferit Paşa'nın huzuru şahaneyeye kabul edilerek saatlerce icra-yı müzakerat eylemiş olmasına nazaran âmalı millîyeyi yıkacak muhalif bir kabinenin resikâra gelmesi mevzuubahis olduğunu zannetmek yanlış bir şey olmayacaktı.7.400 Böyle bir kabinenin mevki-i iktidara gelmesi neticesinde tahaddüs edecek vaziyeti anlamak güç değildir.7.401

Âmalı millîyenin yeğâne tecelligâhı meşruu bulunan Meclisi Mebusanımızın kudret-i teşriyesini tahkim sadedinde sine-i milletten nebaan eden huruşu infial ve protestolar müsmir olmuş ve yeni kabinenin âmalı millîyeye muhalif zevattan teşkiline mümanaat için Meclis Divanı Riyasetinin nezdi şahanedede icrasına tevessül eylediği teşebbüsâtı teshil eylemiştir.7.402

İşte Salih Paşa kabinesi bu şerait altında teşekkül ederek ifa-yi vazifeye başlamıştı.7.403

İngilizler bir taraftan mevki-i hariciyemizi yeni katliam bühthanları ile sarsmaya, diğer taraftan da kabineyi, Meclisi Mebusanımızı mevki-i faaliyetten ıskat suretiyle vaziyeti dâhiliyemizde vahîm buhranlar ihdasına çalışarak tasmin eyledikleri İstanbul işgalini sühuletle tatbik edecek bir zemin ihzar ediyorlardı.7.404 Bunun bizim elimize geçebilen ilk delili, daha Ali Rıza Paşa kabinesinin ıskatını tasmin eyledikleri sıralarda bir taraftan da İstanbul işgaline hazırlık olmak üzere Anadolu muhabere-i telgrafiye şebekesi hakkında etüt yapmaları ve Posta ve Telgraf Müdür-ü Umumisini ziyaret ederek Anadolu telgraf merakizi hakkında tetkikatta bulunmaları, resmî telgraf haritalarını müdiriyyet-i umumiyyeden talep ve ahz eylemeleridir. 7.405

İngilizler 12 martta hututu telgrafiyemiz hakkında tekrar tetebbuatta bulunmuşlardır.7.406 Muhteviyat-ı telgrafiyenin kat'ı için İstanbuldan vuku bulacak teşebbüsata karşı tedabir-i lâzimenin ittihazı Heyeti Temsiliyece nazan dikkate alınmıştır.7.407 Dersaadet'ten alınan 11 mart tarihli şifrede mevsuk bir membadan alınan malûmata atfen Dersaadet'teki rüfekamızın tevkif olunacağı zikrediliyordu.7.408 Aynı gün Ankaradaki İngiliz mümessili Vitelin Dersaadet'e hareket edeceği ve badema şimendiferlerin işlemeceği] ihbar edilmiş ve filhakika Vitel ertesi gün Ankara'yı terkeylemiştir.7.409

Fransız mümessili Duvazo dahi hareket etmiş ve Konya civarındaki İtalyanların da Dersaadet'e hareketi haber alınmış olduğundan İstanbul hakkındaki suikastin alâimi bâriz bir surette mahsûs olmaya başlamış idi.7.410 Vaziyet tarafımızdan şu suretle mütalâa edilmiştir.7.411 "Düveli İtilâfiye bir yandan hututu telgrafiyemizi tetkik ederken bir yandan da Anadolu'daki müteferrik zâbitlerini ve kuvvetlerini İstanbul'a celbediyorlar, aynı zamanda Anadolu'nun şimendifer münakalâtını kat'a hazırlıyorlar ve Meclisi Mebusanda hukuk-u milliyemizi müdafaa eden arkadaşlarımızı tevkif etmeği tasmin eyliyorlar.7.412 Bu vaziyete nazaran kariben vakayi-i fevkalâdeye intizar

etmek lâzım geliyor.7.413 Tahminimize göre İstanbul'da yeni bir vaziyet ihdas ederek Anadolu telgraf muhaberatına vaziyet edecekler, meclisteki erkân-ı milliyeyi tevkif eyliyecekler. 7.414 Kara ve denizden Anadolu muvasalatını kat'ederek umumi bir mahiyette bir (Blocus) abluka ilân ve milletin galeyân-ı şedidi karşısında mevki-i sadarete getirmeğe muvaffak olamadıkları Ferit Paşa kabinesini bu suretle mevki-i iktidara is'ad ile âmal ve maksatlarını tatbik ve belki de menfi bir şekilde ihzar edilmekte bulunan şerait-i sulhiyeyi de hükûmete tebliğ edecekler ve bu şiddetli tazyik altında ya Anadolu'nun inhilâlîne intizaren bu feci vaziyeti idame etmek veyahut İstanbul'da ve civarında teksif ettikleri İngiliz, Fransız, Yunan kıtaatıyla şimalden ve İzmir cephesindeki Yunan ordusuyla garptan, Adana'daki Fransız kuvvetiyle de cenuptan şimale taarruz ederek ve belki de bir kısım kuvvetlerle Karadeniz sahillerinden cenuba icra-yı tesir ederek nail-i maksat olmak istiycekler".7.415

İşte bu mütalâata istinaden her türlü tedabire tevessül ve İstanbul'daki rüfeka Anadolu'ya harekete teşvik edildi.7.416

16 mart sene 1336 [1920] saat 10 evvelde İstanbul telgrafçılarından (ismini şimdi söyleyemeyeceğim) sahib-i hamiyet bir zatın Ankara'da Ziraat Mektebindeki merkeze verdiği bir servis, İstanbul işgalinin kanlı bir surette başladığını ihbar eyledi.7.417 Yekdiğerini takiben İstanbul merkezinden, Harbiye telgrafhanesinden ve makine başındaki müteaddit hamiyetli memurlardan muhtelif telgraflar alıyorduk.7.418 Saat 11 evvele kadar toplanan malûmatı derhal tâmin ettik.7.419

Bu saatten sonra artık İstanbul'la muhabere münkatî olmuş ve istihzarat-ı fikriyemize nazaran payitahtın vaziyet-i muhtemelesi ve Anadolu'nun vaziyeti nazarı dikkate alınarak tedabir-i lâzimeye tevessülün sırası gelmişti.7.420 Alınan başlıca mühim tedabir berveçhiatidir :7.421

a) İzmir cephesinin arkasını tehdideden Biga havalisindeki Anzavur harekâtına kuvvetli bir mesnet teşkil eyliyen ve ihtimalki İstanbul'dan Anadolu'ya vuku bulacak Kuva-yi İtilâfiye sevkıyatını temin ve himaye eyliyecek olan Eskişehir ve Afyon Karahisarındaki İngiliz kıtaatının silâhtan tecridi.7.422

b) İstanbul'da ecnebi tazyiki karşısında feveran edecek Anadolu efkârını tazyik ve tehdeylemek üzere İstanbul'dan ve Kilikya'dan vukuu melhuz düşman sevkıyat-ı askeriyesine imkân bırakmamak ve Anadolu'nun nikat-ı

mühimmesini kuvvetli bir işgal ve istilâ tehlikesine mâruzîyetten kurtarmak üzere Geyve ve Ulukışla civarında şimendifer hatlarının tahribi.7.423

c) Telgraf merakizi İngilizlerin eline geçtiği için İstanbul'dan vuku bulacak herhangi bir tebliğin meşru bir makamdan itası imkânı olamayacağından İngiliz tebligatiyle ezhan-i ahaliyi teşevvüşten vikaye için İstanbul ile muhaberat-ı telgrafiyenin kat'ı için makamı mülkiye ve askerîyeye tebligat-ı lâzime icrası.7.424 Tedabir-i iptidaiyemiz meyanında mesail-i maliyeye taallûk eden başlıca nikatı da ihmal etmedik.7.425 Ezcümle Anadolu'da mevcut resmî, gayri resmî bilumum müessesat-ı maliyenin ihtiva eylediği nakit veya nakit mukabili zikıymet eşya miktarlarını vilâyattan sorduk ve hiçbir müesseseden Dersaadet'e para gönderilmemesi lüzumunu tâmim eyledik.7.426 Diğer taraftan muhaberat-ı telgrafiyenin kontrolü, sahil iskelelerinden ve dâhilden gelecek eşhasın tetkiki ve şüphelilerin takibi, postanelerde şüpheli mektupların küşadı gibi tedabir-i lâzime ittihaz ve icabedenlere icra-yi tebligat olundu.7.427

Bu suretle muhtelif vesait-i muhaberenin veyahut maksadı tezvîr ve ifsat ile Anadolu'ya sevkleri memûl muzır eşhasın aheng-i millîyi ihlâl edebilecek faaliyetlerine imkân bırakılmamıya çalışıldı.7.428

Dersaadet'te vuku bulan tevkifata mukabil rehine makamında olmak üzere Anadolu'daki Düveli İtilâfiye zâbitanının tevkifi de icab eyliyordu.7.429 Elde bulunanların tevkifini icabedenlere tebliğ eyledik.7.430

İstanbul muhaberatı hakkında ittihaz edilen tedabirin isabetini müsbît İngiliz teşebbüsünün vukuu gecikmedi.7.431 16 mart 1336 saat 11 sonra da İstanbul telgrafhanesi Ankara merkezine bir tebliği resmî vermek istiyordu.7.432

İstanbul merkezinde telgraf başında bir İngiliz zabiti bulunuyor ve bütün Anadolu'ya bu tebliği neşretmeğe çalışıyordu.7.433

Bu beyanname, teşkilât-ı millîye müteşebbislerini halk nazarında ittihatçılıkla ittihad ederek Anadolu'da bir nifak ve tefrika ihdas etmek ve İstanbul işgal-i fiilîsini muvakkat göstererek hukuk-u hilâfet ve saltanata indirilen darbenin mahiyet-i feciasını tahrif eylemek ve binnetice bütün tecavüzatı milletimize tabî telâkki ettirmek maksadiyle tertibolunduğu anlaşılıyordu.7.434 Bu tebliğin imzası (Düveli İtilâfiye Mümessilleri) olarak verildi.7.435 Memleketimizde ahenk ve vahdeti ihlâl için zayıf kalbli bazı insanları iğfal ve tehdit edecek mahiyette bulunan bu tebliği resmînin Anadolu merakizince alınmaması için tedabir-i mümkünâ ittihaz edildi.7.436 Bunu mütaakıp

İngilizlerin tazyikiyle yazdırdığında şüphe olmıyan hükûmetin (İstanbul işgalindeki mahiyet-i muvakkatenin devamına sebebiyet vermemek üzere dâhil-i memlekette sükûnetin muhafazası lüzumunu) nâtık bir tebliği resmî İstanbul'dan Anadolu'ya verilmeğe teşebbüs olunmuşsa da aynı mahzurdan dolayı tâminine müsaade olunmadı.7.437 İngilizler Anadolu efkârını avutmak üzere teşebbüs ettikleri işbu tebliği resmî oyununda muvaffak olamadıklarını görünce, Anadolu'nun İstanbul faciası karşısındaki vakar ve temkinini, azim ve celâdetini ihlâl için zehiralûd efkârı fesatkâranelerinin neşrine, şimendifer, telgraf hatlarını tavsit çaresine tevessül ettiler.7.438 Ankara İstasyonundaki telgraf merkezinde şimendifer müstahdemininden bir İtalyanın İngiliz tebliği resmîsinin Fransızca bir suretini aldığı istihbar edilerek derdest ve elindeki telgrafname iptal olundu.7.439

Anadolu'da sakin Ermenilerin ve Rumların evamir-i hükûmete ve âmalı milliyeye muhalefetleri vuku bulmadıkça her türlü tecavüzden masun ve tamamen mesut ve müreffeh bir hayata mazhariyetleri öteden beri kabul edilmiş bir esas idi.7.440 Kilikya ve havalisinde ve şark hududumuz haricindeki resmî ve gayri resmî Ermeni kuvvetlerinin dindaş ve ırkdaşlarımıza karşı vuku bulan tecavüzat-ı cinayetskâraneleri karşısında dahi memleketimizde yaşıyan sakin Ermenilerin her türlü taarruzdan masuniyetlerini temin eylemeği pek mühim bir vazife-i medeniye telakki eyledik ve Anadolu'nun alemi harici ile temasının münkati olduğu bir günlerde menafi-i âliye-i vataniyeyi istihdaf eyliyen tedabir meyanında Ermeni ahalinin muhafaza-i selameti lüzumunu bütün makamata bildirdik.7.441

İşte İstanbul'un ecnebi işgalinden bugüne kadar güzeran eden eyyam-ı ıstırabımız esnasında hiçbir devlet-i ecnebiyenin himaye-i filliyesine mazhar olmıyan Anadolu Ermenilerinden hiçbir ferdin, hatta en basit bir surette, maruz-u tecavüz olmaması bize her vesile ile isnad-ı cinayet eden ve hasais-i medeniye-yi tahtı inhisara alan entrikacı Avrupa'nın yüzlerini kızartacak ve milletimizin fitratan mütehalli olduğu şear-i insaniyenin derece-i ulviyetini ispat edecek pek mühim bir noktadır.7.442

İstanbul işgalinin bugün memlekette tevlidettiği vaziyet, ittihazeylediğimiz tedabir-i muvakkate ile kabili idame bir mahiyette olmayıp bu vaziyetin devamı takdirinde memleketteki idare makinesini salim bir esasa rapteylemek icabediyordu.7.443 Karşımızda hiçbir ahir ve kanun tanımayan ve bütün

harekatı kendi menafi-i mahsusalarından başka hiçbir kay-i insani ve hukuki ile mukayyet görmeyen bir Heyeti İtilafiye, başımızda hukuk-u vatani müdafaa, akdelediğimiz ahkamı mütarekeyi tatbik, ecnebi tecavüzatını tahdit için her türlü vesaitten tamamen mahrum, esir bir hükümdür.7.444 Bunlardan birincisinin layuad tazyikatı, ikincisinin de esareti karşısında mercisiz, mütehayyir ve muztarip bir millet!...7.445

İstanbul faciasıyla Anadolu'da tebarüz eden vaziyet bu idi ve bu vaziyetin devamı takdirinde vatanımızda müthiş ve feci bir anarşinin hükümran olması tabii idi.7.446 İşte bu mülahazat neticesinde kati bir karar vermek icabetti.7.447 Derhal icabeden makamat-ı mülkiye ve askeriye ile görüşerek memleketin idaresini anarşiden kurtarmak üzere rüesa-yi mezkûrenin bizimle tevhid-i hareket etmesi teklif edildi.7.448 Bu teklif kemali samimiyetle her tarafça hüsnü kabule mazhar oldu.7.449

İşgal neticesinde hasıl olan vaziyet-i fevkaladenin icabat-ı müstacelesini teemmül ve tatbika çalışmakla beraber İstanbul işgalinden mütevellit teessürat ve ıstırahatımız bütün cihanın beşeriyet-i münevverisine ve bütün âlemi islâma bir beyanname-i mahsusla iblağ olundu.7.450 Düveli İtilafiye mümessilleri ve bitaraf hükûmat nezdine protesto edildi.7.451 Bütün millet de protestoya iştirak eyledi.7.452

İstanbul vaziyetine dair malûmat alacak mutemet menabiden mahrum idik.7.453

18-19 mart 1336 gecesi ilk defa temas edildi ve cümlece malûm olmuş bulunan hususata kesb-i ittıla edildi.7.454 Bu meyanda, Meclisi Mebusanın işbu tecavüz karşısında tatili müzakerat eylediği anlaşıldı.7.455

Bunun üzerine 19 mart 1336 tarihinde :

Makam-ı hilâfet ve saltanatın masuniyet-i istiklâlini, istiklâl-i millî ve millî hudutlarımız dâhilinde imkân-ı hayat bahşedecek bir sulhu temin edecek tedabiri teemmül ve tatbik etmek üzere millet tarafından salâhiyet-i fevkalâdeyi haiz bir Meclisin Ankara'da içtimaî lüzumuna milletin nazarı dikkatini celbetmek hususundaki vazife-i millîye ve vataniyemizi de ifa ettik.7.456

İstanbul'un işgali, şekil ve mahiyeti itibariyle Osmanlı Devletinin hâkimiyetini esasından ıskat etmek ve milletin esaret ve zilleti bir emr-i vaki olarak telâkki etmesine yol açmak hedeflerine müteveccih bir harekettir.7.457

Çünkü İstanbul da doğrudan doğruya kuva-yi devlete vaziyet edilmiştir.7.458
Şöyle ki: Evvelâ Meclisi Mebusan cebren ıskat edilmiştir.7.459 Şu halde kuvve-i teşriye mevcut değildir.7.460

Saniyen; kuvve-i icraiye esaret-i siyasiye altına konulmuştur çünkü, her kim olursa olsun ecnebi kanununa tebaan muhakeme olunabileceği ilân olunmuş; bütün muhaberât ve muvasalâtı tahtı murakabeye alınmış, müdafaa-i nefse ait teşkilâtı doğrudan doğruya iptal edilmiş ve mütecavizlerin tamamen tahtı tâbiyetine sokulmuştur.7.461 Binaenaleyh bu zelilâne vaziyeti terviç ve kabul etmiş olan Ferit Paşa Hükûmeti, istiklâline pek şedit ve pek samimane merbut olan milletle arasındaki her türlü revabıt ve münasebatı bittabi zayi etmiş ve millet aleyhinde düşmanla bilittifak hareket etmekte bulunmuştur.7.462

Salisen : Devlet halinde müteşekkil bir cemiyet-i beşeriyenin teşkilât-ı esasiyesinde, kuvve-i adliye istiklâlinin ehemmiyeti müstağni-i izahtır.7.463 Milletlerin hakk-ı kazası istiklâlinin birinci şartıdır.7.464 Kuvve-i adliyesi müstakil olmıyan bir milletin devlet halinde mevcudiyeti kabul olunamaz.7.465 Halbuki İstanbul'da efrad-ı ahali arasında hiçbir cürm ü kanuni ile maznun veya müttehem olmadıkları halde yüzlerce eşhasın tevkifine devam olunması Düveli İtilâfiye'nin nokta-i nazarlarına muhalif söz söylemek bile cürüm telâkki olunarak kurun-u vustanın teamülât-ı harbiyesi şeklinde tecavüzatta bulunulması kuvve-i adliyenin hükmen sâkit olduğunu göstermiştir.7.466

Şu halde millet bugün yedi yüz seneden beri kemali şan ve şevketle muhafaza ve müdafaa ettiği istiklâl ve mevcudiyetinin bekası için İstanbul hâdisesinin vücuda getirdiği vaziyet-i hukukiyeyi tamir etmek ıztırarındadır ve bunda o kadar isticâl edilmelidir ki, temadi edilecek bir fasıla-i hâkimiyetin maazallah inhilâl-i tammı müeddi olmak suretiyle düşmanlarımızın tasavvuratını fiilen tesis etmesine imkân kalmasın.7.467 Binaenaleyh her şeyden evvel müdafaa-i hukuk ve mevcudiyete kabiliyetli bir millet halinde beynelmilel hukuk ve vezaifine hürmet olunmasını talebedebilecek teşkilat-ı medeniye ve esasiye ile henüz yaşamamakta olduğumuzun bütün cihana bu defa daha büyük bir kuvvet ve metanetle ilanı ihtiyacınızdayız.7.468 Bunun için de inhilal eden Teşkilat-ı Esasiyemizin bıraktığı boşluğu derhal doldurmak zaruretindeyiz.7.469

İşte : Vaziyet-i esasiye ve hukukiyemizin tevlidettiği bu lüzum ve zaruret üzerinedir ki hakimiyet-i milliyenin her şeyden evvel tecellisi maksadiyle Meclisi aliniz salahiyet-i fevkalâde ile içtima etmiştir.7.470 İntihabatın kemali isticâl ve

hararetle icrası, vaziyet-i hukukiyemizin bilûmum milletçe de aynı kanaatler dairesinde idrak ve ihata olunduğunu ve Meclisi alinizin şekil ve mahiyetinin, irade-i milliyeye samimiyetle, kuvvetle müstenit bulunduğunu göstermiştir.7.471

Meclisinizde temessül ve tecellî eden kudret-i milliyemiz makam-ı hilâfet ve saltanatı ecnebi tazyikatından kurtaracak ve Devlet-i Osmaniye'yi inhilâl ve esaretten tahlis edecek tedabiri ittihaz eyliyecektir ve istiklâl-i tammesi şart olan makam-ı hilâfete mecburiyet-i vicdaniyeleriyle müftehir ve müteselli olan âlemi islâmiyet ile yaşamak kabiliyetini nefsinde gören bir milletin esir olmayacağına kanaatle harekâtımızı hatve hatve takibeden bütün cihan-ı medeniyet ve insaniyet sizlere zahîr olacaktır (hararetle alkışlar).7.472 İstanbul faciasını takibeden günlerden şimdiye kadar Heyeti Temsiliyemiz millet arasındaki rabita-i vahdet ve tesanüdü muhafaza etti.7.473 Kavanin-i Osmaniye'nin meriyetini temin eyledi.7.474 Faaliyetten sâkıt olan kuva-yi umumiye-i devletin fıkdanını hissettirmemeğe çalıştı.7.475 Binaenaleyh emniyet-i umumiye-i sıyanet ve müdafaa eylemiş olmakla vazifesini bihakkın ifa ettiğine kaildir.7.476 Bu dakikadan itibaren yedi yüz senelik bir hayat-ı azamet ve şevketten sonra girive-i inkırazın kenarında henüz ayakta durabilen Osmanlı milletinin akıbetinden mesuliyet, heyeti muhteremenizin saik-ı faaliyeti olacaktır.7.477

Dâvamızın meşruiyeti ve bütün millet ve akvamın insaniyet ve adaletten nasibedar olduğuna kaani olduğumuz yüreklerinin bizimle müşterek ve bize daima muin ve zahîr olduğuna itminan-ı tammımız, muvaffakiyet ümitlerimizin kalblerimizde bir lâhza-i tereddüde bile duçar olmamasını temin edecek nihayetsiz kuvvetlerdir, hususiyle Cenabıhak daima bizimledir (âmin, âmin sadaları).7.478

Vermek istediğim tafsilât bundan ibarettir.7.479

HÜKÛMET TEŞKİLÂTI HAKKINDA (8)

24 Nisan 1920

Şimdi müsaade buyurursanız bu dakikadan itibaren takip olunması lâzım gelen bazı nokta-i nazarı arz edeceğim ve mazbut olan bu nikat-ı nazarı müsaade buyurulursa aynen okuyacağım :8.1

“Bugünkü müşkül vaziyet içinde vatani tehlike-i inhilâl ve izmihlâlden kurtarmak için ittihazı lâzım gelen tedabir bittabi heyeti muhteremelerine ait olacaktır.8.2 Ancak bu hususta da kendi tetkikat ve malûmatınıza istinaden

kanaatlerinizi Meclisi âlinize arz etmeği faideli addetmekteyiz.8.3 Gerek hukuk-u esasiye kavaidine gerek tarihteki emsal-i adideye ve gerek zamanımızda aynı şerait-i elîme içinde mâruzu inhidam kalmış olan milletlerin teşkil ettiği ibret-i müessireye nazaran memleketi inkısam ve inhilâlden kurtarmak için derhal kuva-yi umumiye-i millîyeyi esaslı teşkilât ile tevhidetmekten başka çare yoktur.8.4 Bunun şekli ne olmak lâzım gelir?8.5 İşte mesele buradadır.8.6

Gayri meşru ve gayri mesul kuvvetlerin tahakkümüyle kuva-yi devleti tevhide imkân bulunsa dahi bunun temadisi kabil olamadığını bilirsiniz.8.7 Esasen Meclisi âlinizin mevcudiyeti de evvelemerde meşruiyet ve mesuliyet esaslarının milletçe vacibülmüraat görüldüğüne en büyük delildir.8.8 Binaenaleyh Meclisi âlinizde tekâsüf eden irade-i aliye-i millîyeye istinadetmek suretiyle meşruiyet ve kanuniyetini ve yine heyeti muhteremenizde tecellî eyliyen vicdan-ı milletin muhakemesine merbut bulunmak cihetiyle de mesuliyetini takdir ve tesbit edecek bir kuvvetin idare-i umur etmesi zaruridir, bu kuvvetin şekli tabîsi ise bir hükûmettir.8.9

Hükûmet teşkilâtının şekli esasisi gayri mesul bir reis-i hükûmette tesbit edilen nokta-i tevazüne istinaden kuvve-i teşriye vazifesiyle mükellef bir heyeti murakabe ile vazifede devamı bu heyetin inzımmam-ı itimadına mütevakkıf bir kuvve-i icraiye ve bu kuvve-i icraiyenin vezaifi-i millîyeye göre taksim ve tensikından ibarettir.8.10 Bu şekilde kuva-yi icraiye, reis-i hükûmet tarafından müntehap ve kuvve-i teşriyenin itimat ve muvafakatine müstenit bir kuvvettir ki, hilâfet ve saltanat makamının tahlisine muvaffakiyet hâsıl olduktan sonra padişahımız ve halife-i müslimîn efendimiz her nevi cebir ve ikrahtan âzade ve tamamiyle hür ve müstakil olarak kendini milletin ağıuş-u sadakatinde gördüğü gün, Meclisi âlinizin tanzim edeceği esasat-ı kanuniye dairesinde, vaz'ı muhterem ve mübeccelini ahzeder.8.11

Meclisi âliniz murakıp ve müdekkik mahiyetinde bir Meclisi Mebusan değildir.8.12 Binaenaleyh yalnız teşri ve taknin ile vazifedar olarak mesul bir mevkiden mukadderat-ı millîyeyi nezaret altında bulunduracak değil, bilfiil onunla işğal edecektir.8.13 Nitekim fevkalâde ahval içinde bütün milletler bu prensipleri terkederek ya kuvve-i teşriyeyi tatil edip icra heyetlerine fazla salâhiyetler bahşederler veyahut bütün milletin âra-yi umumiyesine müracaatla ittihaz-ı mukarrerat eylerler.8.14 Biz ittifak-ı cumhura her kuvvetten ziyade

salâhiyet bahşeden Islâmiyet esasatını nazarı dikkate alarak Meclisi âlinizi kâffe-i umuru millette doğrudan doğruya vazîülyed tanımak taraftarıyız.8.15

Bu umde-i esasiye kabul edildikten sonra daima Meclisi âlinizin heyeti umumiyesi teferruat-ı umura kadar fiilen tetkik ve müzakere imkânını bulamayacağından heyeti muhteremenizden tefrik ve tevkil edilecek âzanın hükûmet teşkilât-ı hâzırasına nazaran icabeden taksim-i mesai esasına göre memur edilmesi ve her birinin ayrı ayrı ve cümlesinin müştereken heyeti umumiye huzurunda mesul olması temini maksada kâfidir.8.16 Bu halde Meclisi âlinize riyaset edecek zatın Meclisi âlinizi temsil etmesi itibariyle tevdi-i umur edilen âzayı muhteremeden mürekkep heyete de riyaset etmesi ve Meclisi âliniz namına vaz'ı imzaya ve tasdıkı mukarrerata salâhiyettar olması ve icraya ait mesailde diğer âzayı muhtereme gibi heyeti umumiye nezdinde tamamen mesul olması zaruridir.8.17 Bu şekilde heyeti icraiye Meclisi âlinin tasvibiyle tevkil edilecek ve heyeti umumiyeye karşı mesul olacak ve hattâ isimleri de (Vekil) tesmiye edilecektir.8.18 Reis olacak zat vakıa ağır bir mesuliyet altında bulunacaktır.8.19 Çünkü heyeti icraiye ve vekiller ile heyeti muhteremeniz arasında bütün mesuliyet evvel emirde kendisine racî ve bu mesuliyet hem Meclisi âlinizdeki hem heyeti vekiledeki riyaset makamının ikisine birden sâridir.8.20

Milletin intihabettiği heyeti teşriye ile muvazenetini hükûmet riyaseti makamının teşkil ettiği nokta-i vahdette bulur.8.21. Hükûmet teşkilâtının bu kuyud-u esasiyesine göre içinde bulunduğumuz buhrana ve memleketimizin ahvali hususiyesine nazaran bizim için kabili tatbik olup olmadığını düşünmek mecburiyetindeyiz.8.22

Bizim bu zemindeki tetkikat neticesinde hâsıl ettiğimiz kanaate göre idarenin bu şeklini mahzurdan salim görmemekteyiz.8.23 Çünkü Devlet-i Osmaniye diğer herhangi bir devlet gibi hükümdarının nüfuz-u cismanisi etrafına müteşekkil değildir.8.24 Makam-ı saltanat aynı zamanda makam-ı hilâfet olmak itibariyle padişahımız cumhur-u islâmın da reisidir.8.25 Mücahedatımızın birinci gayesi ise saltanat ve hilâfet makamlarının tefrikını istihdaf eden düşmanlarımıza irade-i milliyenin buna müsait olmadığını göstermek ve bu makamat-ı mukaddeseyi esaret-i ecnebiyeden tahlis ederek ulüemrin salâhiyetini düşmanın tehdit ve ikrahından azade kılmaktır.8.26 Bu esasa göre

Anadolu'da muvakkat kaydiyle dahi olsa bir hükûmet reisi tanımak veya bir padişah kaymakamı ihdas etmek hiçbir suretle kabili cevaz değildir.8.27

Şu halde reissiz bir hükûmet vücuda getirmek zarureti içindeyiz.8.28 Halbuki bir nokta-i vahdette tevazün etmiyen kuva-yi devletin ahengi mesaisini idameye dahi imkân yoktur.8.29 Diğer taraftan her hangi bir makama kuva-yi devlet ve milleti tevhit ve tevzin salâhiyeti bahşederek o makamı gayri mesul tanımak mucib-i felâkettir.8.30 Halifenin bile mesuliyetini esas olarak kabul etmiş olan İslâmiyetin böyle sureti tasviyelere müsait olamayacağı aşîkârdır.8.31

Bu müşkül ve yekdiğeriyle telifi imkânsız esasat içinde dur-ü diraz tetkikat icra ederek nihayet İslâmiyetin şerait-i esasiyesine müracaatla Meclisi âlinizde teksif edilmiş olan ve bütün cumhur-u islâmın da müzaheret ve muvafakatine mazhar bulunan irade-i millîyeyi bilfiil mukadderat-ı vatana vazîülyed tanımak umde-i esasiyesini kabul ediyoruz.8.32 Âzayi muhteremenin, bu nikat-ı nazar hulâsatan tâmim olunarak, intihabına delâlet olunması ve salâhiyet-i fevkalâdeye kaydiyle intihap edilmiş bulunmaları ve müntehiplerin de teksir ve tevsî olunması, esas itibariyle bu umdenin milletçe de tamamen kabul edilmiş olduğuna delildir.8.33 Binaenaleyh Meclisi âliniz, haiz olduğu salâhiyet-i fevkalâdeye binaen karşısına çıkacak bir kuvve-i icraiyyeyi yalnız murakabe etmek ve mesail-i hayatiye-i millet üzerinde böyle bir heyetle mücadeleye mecbur kalmak gibi vaziyet-i hâziranın mütehammil olamayacağı mahdut bir vazife-i teşriyye ile değil, idare-i umumiye-i milleti fiilen deruhde ve selâmeti memleket ve hilâfeti bizzat temin ve müdafaa vazife ve salâhiyetiyle teşekkül etmiştir ve artık Meclisi âlinizin fevkında bir kuvvet mevcut değildir.8.34

İşte memleketimizin şimdiye kadar geçirdiği buhrandan, felâketlerden, kâh Avrupa'yı taklidetmek, kâh idare-i umur-u devleti şahsi nokta-i nazarlara göre tanzim ve tensika çalışmak, kâh Kanunu Esasiyi bile ihtirasat-ı şahsiyeye baziçe eylemek gibi pek elîm neticelerini gördüğü basiretsizliklerden hâsıl olan intibah-ı umumiye tercüman olduğumuz itikadiyle şu müşkül ve buhranlı devri tarihinin mücahedatını bu yolda tensik etmek taraftarıyız.8.35 Bittabi hükûm heyeti muhteremelerininindir.8.36 Yalnız mâruz olduğumuz inhilâl tehlikesine ve umur-u devlet ve milletin uzun müddetten beri mercîsiz kaldığına tekrar nazarı dikkati celbederek bilüzum nazariyat arasında devam edecek münakaşatın en fena idarelerden daha ziyade sui tesirat tevli dedeceğini arz etmeği de vazife-i

hamiyet icabı görüyorum.8.37 Cenabıhak muvaffakiyet ihsan etsin, âmin” (üç dakika süren şiddetli alkışlar).8.38

VERDİĞİ GENİŞ İZAHAT MÜNASEBETİYLE MELİSİN TEŞEKKÜRLERİNİ BİLDİRMESİ ÜZERİNE (9)

24 Nisan 1920

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Muhterem Milletvekilleri arkadaşlarımla hakkımda izhar buyurdıkları teveccüh ve itimaddan dolayı bütün samimiyetimle arz-ı teşekkür ederim.9.1 Benim için dünyada en büyük mükafât, milletin en ufak bir takdir ve iltifatıdır.9.2 Meclis-i âlinizi teşkil eden aza-yi kiram bütün milletin mümessili olmak itibariyle teveccühâtını umum milletin teveccühâtı gibi telâkki ederim (Alkışlar).9.3

Binaenaleyh bu dakikada hissettiğim saadetin, azametini tarif edemem.9.4 Yalnız hayatımda en zevkli bir an yaşadığımı arz etmekle kesb-i mubahat eylerim (Alkışlar).9.5 Teşekküratımı ikmal etmek için şunu ilâve etmeliyim ki ben diğer milletdaşlarımdan fazla bu vatana ve millete medyun olduğum vazifeden daha fazla bir şey yapmış değilim.9.6 Eğer mütezahir bir muhassala varsa bunu yine milletin bana müteveccih olan enzar-ı itimadına medyunum ve millet esas olduktan sonra her ferdinin azamî muhassalasından istifade edilmek pek tabiidir.9.7 Tekrar teşekkür ederim efendim (Şiddetli alkışlar).9.8

DEVLET GÖREV VE SORUMUNUN HEYETİ TEMSİLİYEDEN MECLİSE ALINMASI HAKKINDA (10)

24 Nisan 1920

Efendiler! Bütün maddi, mânevi mesuliyeti Heyeti Temsiliye namı altında bulunan heyet üzerine almış ve 16 mart 1336 tarihinden bu dakikaya kadar bütün acı safhalara, manzaralara karşı ifa-yi vazifeyi fevkalâde bir vazife bilmiştir, bu mesuliyet çok ağırdır.10.1 O heyeti artık bu ağır yükün altında bırakmayınız, bu dakikadan itibaren teklif ediyorum, derhal mukadderat-ı memleketi deruhde buyurunuz.10.2

Bundan içtinabetmeğe lüzum yoktur.10.3 Bu vazife o kadar mühim, içinde bulunduğumuz zaman o kadar tarihidir ki bu koca mesuliyeti içinizde üç, beş kişiye tahmil etmekle iktifa edemeyiz.10.4 Bütün bu Meclis bütün mânasiyle

mesul olmak lâzım gelir.10.5 Millet bizi ancak bunu için gönderdi, bizi buraya beş kişinin eline milleti terk edelim diye göndermemiştir (hayhay sadaları).10.6

Binaenaleyh mâruzatım anlaşılmamış ise bir daha ve bir daha okunsun, müspet veya menfi bir karara rabtedilsin.10.7 Bir celse-i hafiyenin akdiyle avali dâhiliye hakkına mâruzatta bulunacağım (muvafık sadaları).10.8

MECLİS REİSİ SEÇİLDİKTEN SONRA (11)

24 Nisan 1920

Muhterem Efendiler! Milletin mukadderat-ı umumiyesine fiilen ve tamamen vaziyet edecek makam-ı hilâfet ve saltanatın duçar olduğu esaretten tahlis ve memleketin tamamıyet ve selâmeti uğrunda her fedakârlığı büyük bir azim ile iktihama karar vermiş olan Meclisi âlinizin riyasetine intihabedilmek suretiyle hakkımda ibzal buyurulan itimat ve teveccühün müteşekkiri ve minnettariyim (estağfurullah sesleri).11.1 Hayatımın bütün safahatında olduğu gibi, son zamanların buhranları ve felâketleri arasında da bir dakika geçmemiştir ki her türlü huzur ve istirahatimi, her nevi şahsi duygularımı milletin selâmetine ve sadeti namına feda etmekten zevkiyap olmıyayım (yaşa sadaları ve alkışlar).11.2 Gerek hayat-ı askerîye ve gerek hayat-ı siyasiyemin bütün edvar ve safahatını işgal eden mücadelâtımda daima düstur-u hareketim irade-i millîyeye istinadederek milletin ve vatanın muhtaç olduğu gayelere yürümek olmuştur.11.3 Bugün heyeti muhteremenizin âra-yi umumiyesinde tecellî etmiş olan itamad-ı millîyi liyakatimin çok fevkında görmekle beraber şahsım için bir gaye olarak değil, müştereken giriştiğimiz mücahede-i mukaddesenin mâtuf olduğu gayeleri istihsâl ve için milletin bahşettiği bir istinatgâh olarak telâkki ediyorum.11.4 Bu ittihad-ı millînin bana tahmil ettiği mesuliyet, biliyorum ve hepimiz de bilirsiniz ki, pek ağırdır.11.5 İçinde yaşadığımız nadirülemsal dakikaların vahametine rağmen bu ağır mesuliyet-imillîyenin altında ancak heyeti muhteremenizin muavenet ve müzaheretinin daima ve daima hak yolundaki mücahedata rağmen, avn'i inayet-i subhaniyeden ümitvar olarak çalışacağım.11.6 İnşallah padişah-ı âlempenah efendimiz hazretlerinin sıhhat ve afiyetle ve her türlü kuyudat-ı ecnebiyeden âzade olarak tahtı hümâyunlarında daim kalmasını eltaf-ı ilâhiyeden tazarru eylerim (şiddetli alkışlar).11.7

BEYPAZARI OLAYLARI HAKKINDA (12)

25 Nisan 1920

Müsaade buyurursanız bu okunan telgrafnamenin geldiği Beypazarı ahvali hakkında bazı malûmat arz edeyim.12.1 Bundan takriben dört, beş gün evvel bazı erbabı mefsedetın ahali-i mâsumeyi iğfal etmesi neticesi olarak halk toplanmış ve orada bulunan depoyu basarak silâhları almışlar ve tevzi etmişler; bundan fazla olarak telgrafhaneyi basmışlardı ve âdeta bir isyan vaziyetine geçmişlerdi.12.2 Vilâyetçe oradaki ulemayı kiram ve kaymakam vesaire telgraf başına çağırılarak kendilerine nasayih-i lâzime icra edilmişti.12.3 Bu nasayih neticesi de silâhların iadesi ve müfsitlerin Ankara'ya izami ve toplanmış olan halkın dağılmasından ibaret idi.12.4 Buna cevaben silâhların iade edileceği bildirilmekle beraber diğer hususata cevap verilmemişti.12.5 Bir, iki gün böyle geçti.12.6 Nihayet oradaki memurin, buraya bir kuvvet izam edilmedikçe vaziyetin tebdil-i mahiyet etmesine imkân yoktur, demişlerdi.12.7 Bu talep üzerine Ankara'dan oraya bir müfreze gönderildi.12.8 Bu müfreze verilen talimat, vilâyetten zaten tebliğ edilmiş olan hususatın temininden ibaretti; yani erbab-ı mefsedeti alıp buraya getirmek, silâhları iade etmek ve diğer mâsum olan halkı irşadedip mahallerine iade eylemektir.12.9 Müfreze-i askerîye verilen talimat dairesinde oraya gider, fakat onlar daima talebolunan hususatı is'af edecekler gibi davranmakla beraber ne silâhlarını iade etmişlerdi ve ne de müfsitleri hükûmete teslim etmişlerdi ve hattâ öyle bir an oldu ki oradaki müfreze-i askerîyenin dahi içine girerek onları dahi ifsadetmek ve onların bile silâhlarını almak teşebbüsünde bulunabilecekleri hissedildi.12.10 Bunun üzerine müfreze-i askerîye şehirden hariç bir yerde mevzi almak mecburiyetinde kaldı ve bu vaziyet karşısında yine makam-ı vilâyet taleplerini tekrar etti ve oradaki zevat da neticesi olmıyan bir takım cevaplarla vakit geçirmekte devam ettiler.12.11 En nihayet giden müfreze kumandanı ve daha evvel icra-yi nasihat için gönderilmiş olan bir takım zevat dediler ki, buraya daha fazla kuvvet gelmedikçe erbab-ı mefsedetın icra-yi mefsedet etmesine mâni olunamayacaktır.12.12 İşte bu sebeple oraya yeniden bir kuvvet göndermek mecburiyeti hasıl oldu.12.13 Evvelsi gün miktar-ı kâfi kuvvet sevkolundu.12.14 İşte bu kuvvet Ayaşa dün vâsıl olmuştur.12.15 Bugün Melisi âlinize bu telgraf geliyor.12.16 Bu telgraf mefadına nazaran bir iki, üç kişiden ibaret olan müfsitler firar etmiştir.12.17 Esliha da iade edilmiştir ve başka bir şey yoktur;

mealindedir.12.18 Filhakıka bir miktar eslihayı iade ettiklerini tevsik edecek başka bir vasıtamız da yoktur.12.19 Her halde Beypazarı ahalisinin lüzumsuz yere zarara duçar edilmesi hiçbir vakit şayana arzu olmadığından Meclisi âlinizce muttali olunduktan, bizce de malûm olduktan sonra derhal Ayaş'tan hareket etmiş olan yeni kuvvete yeniden Ayaş'a dönmesini ve orada tevakkuf etmesini emrettik ve oradaki müfrezeye kumandanına da, Beypazarlıların vermiş olduğu bu teminat hakikat ise, buna emniyet hâsıl olmuşsa derhal geri avdet ediniz emrini verdik.12.20 İfsat cereyanı yukarıdan geliyor denildi.12.21 Yeknazarda mahallî bir vak'a gibi görülüyor efendim, fakat esasen cereyan yukarıdan geliyor.12.22

Bir mebus – Ayrıca mevsuk mudur.

Haşin Bey (Çorum) – Müsaade buyurur musunuz, bu tariki mevzedete yegâne sebep ne imiş? Mahiyeti hakikiyesi nedir; izah buyurursanız tenevvür etmiş oluruz.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Dünkü mâruzatımda erbab-ı mefsedetin temin etmek istedikleri menafii bir dereceye kadar işaret etmiştim.12.23 Bu cereyan esasen şimali garbiden geliyor, binaenaleyh yukarıdan aşağıya meselâ Düzce, Nallıhan ondan sonra Beypazarı'na gelmiştir.12.24 Evvelâ fenalık birinci mevkide oldu.12.25 Sonra ikinciye, sonra Beypazarı'na intikal etti ve aşağıdan miktarı kâfi tedip kuvvetleri görününce bu şekil hâsıl olmuş bulunuyordu.12.26 Sebeb-i hakikî doğrudan doğruya icadedilmiş, tasni edilmiş yalanlardan ibarettir.12.27

Haşim Bey (Çorum) – Kahrolsun.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Meselâ: Makam-ı hilâfete karşı hiçbirimizin vârid-i hâtırı olamayacak yalanlar, icat ve ihtira ediliyor.12.28 Meselâ Bolşevikler geliyor.12.29 Köyümüzü, kasabamızı, harabedecek, hepimizi idam edecek, çabuk silâh başına tabîi köylü cahil, bilmez, silâhlarını alıyor ve geliyor.12.30 Ne olduğunu anlamadan, karşı karşıya geldiği kimselerle müsademe olduktan ve bir defa kan döküldükten sonra tabiatıyla bir husumet ve bir anlaşamamazlık vücuda geliyor.12.31 Her halde efkârın tesemmüattan vikaye edileceğini hiç şüphemiz yoktur.12.32

Ve bu sebeptir ki Beypazarı'na karşı yine Meclisi âlinize lûtfkâr muamele etmesini pek muvafık görüyorum.12.33 Ancak şunu teklif etmek isterim ki şimdi âza-yi kiramdan, ulema-yi kiramdan üç, beş zat intihap olunsun,

bunlar telgraf başına gitsinler, oradaki ulema ve eşrafı da çağırınsınlar.12.34 Bu telgrafnamelerinin Meclis huzurunda okunduğunu ve gösterdikleri salâhı halden memnuniyet hâsıl olduğunu bildirsınler ve bittabi yalnız mücrim olup firar edenler mevzuubahis olabilip diğerlerinin iğfal edilerek aynı harekete iştirak etmiş bulduklarından dolayı kendilerini, tensip buyurursanız affetmek de muvafık olabilir.12.35

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – İcraatta şiddet, katîyet göstermek hususunda dermeyan edilen nokta-i nazara tamamiyle iştirak ederim.12.36 Ancak mevzuubahis olan vaziyet bu derece –bu an için– şiddeti müstelzim kanaatinde değilim.12.37 Bahusus telgrafname muhteviyatına nazaran esasen müfsit ve müşevvik olanların firar etmiş oldukları ve bunların elde edilmesi için oradaki ahaliyi tazyik müsmir olamayacağı cihetiyle onlar hakkında yapılacak muameleyi şimdilik mevzuubahis etmiyebiliriz.12.38 Ancak o erbab-ı mefseletin ifsadatına kapılmış olmakla da Beypazarı ahali hakkında bir ceza yapmak varid-i hatırdır.12.39 Bu lâzım gelir.12.40 İçlerinde erbab-ı mefselet yaşatmak, onların ifsadatına zemin ihzar etmek, bu da bir kabahattir.12.41 Bunu da cezasız bırakmamak lâzımdır.12.42 İhtimal ki biraz daha taannüt ve temerrüt etselerdi; ceza tatbik olunurdu.12.43 Fakat Meclisi âlinizin küşadı üzerine Meclise müraaat ve dehalet etmiş olmalarından, bendeniz halkın heyeti umumiyesinin zarardide olmıyarak mazhar-ı af olmasını tercih ederim (teşekkür ederiz, pek muvafıktır sesleri, alkışlar).12.44 Orada daimî bir hissi tehdit için bir kuvvet bulundurmamak meselesine gelince, vakıa bu da gayri mümkün değildir.12.45 Lakin malûm-u âliniz askerlikte esas olan kaide kuvveti daima toplu olarak elde bulundurmamak ve bir yer tedipedilmek istenildiği vakit, lüzumu kadar ve belki biraz fazla göndermek suretiyle orayı tedipetmek, yine kuvveti daima kabili istimal bir halde bulundurmak.12.46 İhtimal Nallıhan, Beypazarı gibi yarın şurada, burada, daha üç beş yerde bir takım tezahürat olabilir.12.47 Her birinde ayrı ayrı birer kuvve-i tedibiye, tehdidiye bırakmak prensibini, kaidesini iltizam edecek olursak, o zaman elimizde bulunan ve icabında bütün şiddetimizi tatbika vasıta olacak kuvveti ilksaba uğratmış oluruz.12.48 Onun için tensip buyurursanız oradaki halkın artık bir şey yapmıyacağını, buradan iltihap buyuracağınız heyeti muhtereme tamamen emin olduktan sonra, o kuvvetin orada kalmasındansa belki başka bir yerde nafi bir suretle istimal

edilmesi, ümidederim ki, Meclisi âlinizce de tensip olunacaktır (müzakere kâfi sadaları).12.49

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Beypazarından bahsedeceğim efendim, bir heyet telgraf başında Beypazarıyla görüşmek istemişti.12.50 Muhabere mülkatî olduğundan maalesef görüşmek kabil olmadı.12.51 Daha evvel vuku bulmuş olan mâruzatında, Beypazarında ufak bir kıta-i askerîyeniz bulunduğunu fakat Beypazarındaki ussatın bu müfrezenin mevcudiyetine rağmen âdeta iğfalkâr bir tarzda hareket ettiği anlaşıldığını ima etmiştim.12.52 Ve bunun üzerine idi ki buradan lüzumu kadar kuvvet sevk edilmiş idi.12.53 Fakat Meclisi âlinizce muhteviyatına ittila hâsıl edilmiş tekgrafname üzerine yeni giden kuvveti tevkiif etmeği ve orada bulunan kuvvetimizi de çekmeği ve bu suretle talebeyledikleri affı Meclisi âlinizden rica etmeği muvafık görmüştüm.12.54 Şimdi okuyacağım telgrafname ile evvelki işaretin hakikate mukarin olmadığı anlaşılacaktır.12.55 Yalnız şunu ilâve edeyim ki giden müfrezemiz verilen tevakkuf emrini almıştır.12.56 Müfreze kumandanı emri telâkki ettiği zaman yakından istihsâl etmiş olduğu malûmatta, orada başka türlü tedabir-i mütecevizanede bulunulduğunu anlamış ve yürüyüşüne devam etmişti.12.57 Şimdi Beypazarından şu telgrafi veriyor.12.58 Giden kumandan Arif Bey'dir.12.59

Şayanı teşekkürdür.12.60 Bundan sonra Arif Bey'e verilecek talimat müfsitleri ve hamilerini lüzum-u gibi tedip etmek olacaktır.12.61

TOKAT MİLLETVEKİLİ NAZIM VE ARKADAŞLARININ VERDİLERİ TAKRİR HAKKINDA (13)

25 Nisan 1920

Şimdi beyanatta bulunan arkadaşımızın teklifi hakikaten vâhid-i hâtırdır.13.1 Fakat kısa ve amelî olarak ifade etmek isterim ki bunun kabiliyet-i icraiyesi yoktur.13.2 Çünkü bu dakikada teraküm etmiş nâmütenahi telgraflar vesaire var.13.3 Bunları şimdi ayrılıp başka bir odada gözden geçirmek, bütün icabatını yapmak lâzımdır.13.4 Hakbuki; intihap edilen divan-ı riyaset heyeti muhteremesi, işte görüyoruz burada meşguldürler ve ayrılamazlar, aynı zamanda her iki nokta-i nazardan buna imkân yoktur.13.5 Binaenaleyh, müstacelen, basit ve muvakkat encümen deyiz, heyeti idare deyiniz, her ne dersiniz deyiniz, içinizden birkaç kişi ayrılın ve bütün vatanın her bir köşesinden vuku bulmakta olan müracaatlara verilecek cevaplar tevakkuf

halindedir, bunları çıkarsın ve icapedenleri heyeti umumiyyeye arz etsin, mükarreratı asliye ve esasiyeyi buradan istihsâl etsin ve teferruata ait olan şeyleri de yapıversin. Bu suretle makine durmuş olmasın ve sonra Vekiller Heyeti, İcra Heyeti, buna verilecel şekil, bendeniz de Celâlettin Arif Bey'in fikrindeyim, daha amik bir surette tetkik olunmalı ve oraya intihap olunacak zevat temasla kendileri anlaşabilirler.13.6 Bunun için zaman bırakılabilir.13.7 Fakat beklemeğe müsait olmıyan bir şey varsa derhal müterakim olan mevaddı tetkik edecek muvakkat bir heyetin iltihabıdır.13.8

**MİRALAY İSMET BEY'İN ERKÂNI HARBIYE-I
UMUMIYE REİSLİĞİ GÖREVİNİ YAPMAK ÜZERE
İCRA, HEYETİ ARASINDA ÇALIŞMASI HAKKINDA (14)**

25 Nisan 1920

İsmet Bey'in filhakıka fiilen ifa ettiği vazife bütün harekât-ı askerîyeyi takipden ibarettir.14.1 Bu nokta-i nazardan vazifesi Erkanı Harbiye-i Umumiye Riyasetidir.14.2 Ancak Meclisi âlinizce bu husus malûm olmamış ve tasvib-i âlinize iktiram etmemiştir.14.3 Bunun için bugünkü vazifesi hususiyet dairesinde kalır.14.4 Eğer heyeti âliyeniz tensip buyurur da kendisini bu vazifeden dolayı mesul tanırırsanız o zaman bu zevat meyanında bulunur ve onlarla beraber çalışabilir (kabul, kabul sadaları).14.5 O halde İsmet Bey'in Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti vazifesini ifa etmek üzere bu icar heyeti meyanında çalışmasını tensip ederseniz reye koyunuz (kabul, kabul sadaları).14.6

**ŞİLE'NİN İNGİLİZLER TARAFINDA İŞGAL EDİLDİĞİNE
DAİR GELEN TELGRAFLAR HAKKINDA (15)**

25 Nisan 1920

Müsaadenizle efendim, bu malûmatı iyice tenvir için bazı izahat vereyim:15.1

Malûm-u âlileri bizim Düzce'de, Hendek'te ve Adapazarında ufak, tefek bazı kıtaatımız vardı.15.2 O havali denilebilir ki öteden beri birçok ifsadata maruz kaldığı için daima menfi hareketi iltizam etmişler idi.15.3 Son günlerde İngilizlerin bütün vesaitle bunları takviye ve teşvik ederek harekete geçtikleri malûmunuz oldu.15.4 Bittabi bu harekete geçenlerin kendileri bile İngilizler tarafından tahrik edildiklerinin farıkı değildiler.15.5 Çünkü arada vesatat edenler yine bizim kıyafet-i askerîyemizdeki insanlardı.15.6 Bir şuriş çıkardılar,

Adapazarı ahalisi ilk gâflet-i mütaakıp bizimle vukubulan temaslarında hakikati idrak ettiler ve derhal sükunete geçtiler.15.7 Fakat bu dalga Hendek ve Düzce'de temadî etti.15.8 Bu defa Adapazarı ahalisi, eşrafı ussata bir heyeti nasıha göndermek istediler.15.9 İleri gelenlerden üç zat maiyetlerine birkaç arkadaş alarak hareket etmişler, ussata takarrübettikleri zaman ussat, kendilerinden maiyetlerini bırakarak münferiden gelip görüşmelerini temenni ettiler.15.10 Giden heyeti nasıha bu talebi hüsnü telâkki etti ve maiyetlerini terkederek gittiler.15.11 İlk temas eder etmez ussat bunları şehidetti.15.12 İşte bunun üzerine şühedaya mensup olanlarla yani Adapazarlılarla Hendek ve Düzceliler arasında müsademat başlamıştır.15.13 Çünkü ussat aynı zamanda Adapazarı'na girmek istiyorlardı.15.14 Diğer taraftan İngilizler az çok teşvikatın semere verir gibi olduğunu görmüş olaaklardır ki, bunları yakından takviye etmek için Şile'ye bir miktar asker çıkarmış oluyorlar.15.15 Bizim de orada mevudiyetinden bahsettiğim askerlerimiz hakkında telgraf hututunun münkatî olması hasebiyle henüz sahih malûmat alamadık.15.16

Sırrı Bey (İzmit) – Hendek hangi taraftadır Paşa Hazretleri?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Hendek Adapazarı tarafında Düzce'ye mütemayildir.15.17 Ve bu ussat Hendek'i yağma etmişlerdi ve ettikten sonra gitmişlerdi.15.18 Ussat doğrudan doğruya Düzce'den giden ussattır.15.19

Haşim Bey (Çorum) – Bunlar Türk veya İngiliz askeri midir?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Yalnız İngiliz askeridir.15.20 Bunların iki gemisi varmış, birisini oraya koymuşlar, diğerini de o sevahilde belki daha şarkta bir noktaya çıkaracaklardır.15.21

GENEL KURMAY BAŞKANININ DA BAKANLAR KURULUNDA BULUNMASI HAKKINDA (16)

1 Mayıs 1920

Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti makamiyle Müdafaa-i Milliye Vekâleti hakkında birkaç söz söyleyeceğim efendim:16.1 Burada Müdafaa-i Milliye doğrudan doğruya Harbiye Nezareti mukabili istimal edilmiş bir tâbirdir.16.2 Malûm-u âliniz Harbiye Nezaretinin iştigal ettiği vezaif, ordunun iaşesi, ilbas ve teşhizi gibi hususattır.16.3 Vezaifinde emr-ü kumanda dâhil değildir.16.4 Bizim memleketimizde öteden beri Harbiye Nazırları harekât-ı harbiyeyi ve kumandayı dahi uhdelerinde bulundurmaktan zevk alırdı.16.5 Onun için memleketimizde müstakil Erkânı Harbiye Riyaseti yoktur.16.6 Doğrudan doğruya Harbiye

Nazarının arzusu dâhilinde hareket eder bir Erkânı Harbiye Reisi vardı. Tabî Harbiye Nezaretine, Harbiye Nazarına merbut olan bir Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisinin mesuliyeti de Harbiye Nazırı olan zata münhasırdır.16.7 Bazan bu iki makam bir şahısta birleşmiştir.16.8 Enver Paşa'da olduğu gibi.16.9 Fakat kaideten hiçbir vakit harbiye umuriyle Erkânı Harbiye-i Umumiye'i birleştirmek muvafık değildir ve garp memleketlerinde ve her yerde daima Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti müstakil bırakılmıştır.16.10 Çünkü Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'nin vazifesi ordunun teşkilini, tensikını, fennî olarak düşünmek ve memleketin esbab-ı müdafaasını nazarı dikkate almak ve bunlarla iştilal etmektir.16.11 Harbiye Nezareti umuriyle kendi vezaifi arasında gayet büyük bir fark vardır.16.12 Harbiye Nezareti, Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'nin tensipettiği yahut onun plânına göre teşkil ve tensik edilen bir orduyu işe eder, ilbas eder vesaire.16.13 Fakat Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi nasıl harb edecek, vatani nasıl müdafa edecek ve nasıl hazırlanmak lâzım geldiğini düşünür ve onunla iştilal eder ve böyle bir Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi doğrudan doğruya imparatora, padişaha merbut olur.16.14 Bizim ise bugün idare-i memleket için vaz'ettiğimiz ve cümleimize kabul edilmiş esasatta bu gibi şeyler yoktur.16.15 Yalnız Büyük Millet Meclisi vardır.16.16 Bu itibarla Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti müstakildir ve bütün ef'al ve harekâtından Millet Meclisine karşı mesuldür.16.17 Zaten bir mesul Erkanıharb Reisi, heyeti âliyeniz tarafından intihapedilmiş idi.16.18 Yalnız bir nokta vârid-i hâtırdır ki: Daha demin mevaddı kanuniye okunurken beyan-ı mütalâa eden Bey biraderimizin mütalâası vardır.16.19 Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi sırf hususat-ı askerîye ile iştilal eder ve böyle bir zatın siyaset mesailinde zimethal olması kendisinin kabine ile beraber icabında düşmesini icabeder.16.20 Onun için Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi daima bitaraf kalmalı, sırf tensikat ile, teşkilât-ı askerîye ile ve esbab-ı müdafaai memleket ile meşgul bulunmalıdır.16.21 Bu gayet kuvvetli bir mütalâadır.16.22 Fakat her halde teşkilât-ı askerîye; vatanımızın esbab-ı müdafaası ve muhtelif cephelerde icra edilecek harekât-ı askerîye ve siyaseti dâhiliye ve hariciye ile yakından alâkadar bulunuyor ve bu mesailde Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi'nin mütalâası bulunmak ve diğer haiz-i mesuliyet olan zevatın nokta-i nazarlarına yakından vâkıf olmak için onlarla bir arada çalışmak ve bir mesele hakkında Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi'nin rey ve mütalâası da bulunmak üzere, diğer haiz-i

mesuliyet olan zevat gibi, İcra Vekilleri meyanında ifa-yi hizmet etmesi arz ve teklif edilmişti.16.23 Şu mütalâatımla şunu temhidetmek istiyorum ki, Müdafaa-i Milliyeyi deruhde edecek zevat emr-ü kumandayı deruhde etmiyeceği içindir ki, Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi'nin diğerleri meyanında bulunarak bu suretle emir ve kumandanın yine heyeti âliyeniz üzerinde kalması daha muvafıktır.16.24 Yani şu Büyük Millet Meclisi'nin elinde durması daha muvafıktır.16.25 İşte emir ve kumanda Büyük Millet Meclisi'nin elinde bulununca, buna mütaallik olan vezaifi ifa etmek için emir ve kumandayı deruhde etmesi lâzım gelir.16.26 Emr-ü kumanda Büyük Millet Meclisi'nin elinde bulunmak suretiyle ifa-yi vazife eder.16.27 Binaenaleyh, ikisini bir zatın üzerinde cemetmek doğru değildir.16.28 Vazifeleri başka başkadır ve bu zat da müstakildir ve heyeti âliyenize karşı mesuldür.16.29 Büyük Millet Meclisi'ne karşı mesul bir Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi ifa-yı vazife eder ve siyasetten düşmesi meselesi de haiz-i ehemmiyet değildir.16.30 Çünkü diğer vekillerin ayrı ayrı heyeti âliyeniz tarafından intihap olunması teklif edilmiştir.16.31 Diğer İcra Vekilleri'nin vezaifi ile vazifesinin yakından alâkadar olmasına ve diğer vekiller gibi heyeti umumiye tarafından tâyin edilmiş bulunmasına binaen diğerlerinin düşmeleri için nazarı dikkate alınacak esbabın bunun üzerinde dahi bulunmasında hiçbir beis yoktur.16.32 Bilâkis daha kuvvetli olur.16.33

TÜRK MİLLETİNİ TEŞKİL EDEN MÜSLÜMAN ÖĞELER HAKKINDA (17)

1 Mayıs 1920

Efendiler, meselenin bir daha tekerrür etmemesi ricasiyle bir iki noktayı arz etmek isterim:17.1 Burada maksut olan ve Melisi âlinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkes değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Lâz değildir.17.2 Fakat hepsinden mürekkep anasır-ı islâmiyedir, samimî bir mecmuadır.17.3 Binaenaleyh bu heyeti âliyenin temsil ettiği, hukukunu, hayatını, şeref ve şanını kurtarmak için azmettiğimiz emeller, yalnız bir unsur-u islâma münhasır değildir.17.4 Anasır-ı İslâmiyeden mürekkep bir kütleye aittir.17.5 Bunun böyle olduğunu hepimiz biliriz.17.6 Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birinisi olan, hudut meselesi tâyin ve tesbit edilirken, hudud-u millîmiz İskenderun'un cenubundan geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi, Kerkük'ü ihtiva eder.17.7 İşte hudud-u millîmiz budur dedik!17.8 Halbuki Kerkük şimalinde Türk olduğu gibi Kürt de vardır.17.9 Biz

onları tefrik etmedik.17.10 Binaenaleyh muhafaza ve müdafaasıyle iştilgal ettiğimiz millet bittabi bir unsurdan ibaret değildir.17.11 Muhtelif anasır-ı İslâmiyeden mürekkeptir.17.12 Bu mecmuayı teşkil eden her bir unsuru islâm, bizim kardeşimiz ve menafii tamamıyla müşterek olan vatandaşlarımızdır ve yine kabul ettiğimiz esasatın ilk satırlarında bu muhtelif anasır-ı islâmîye ki: Vatandaşdirlar, yekdiğerine karşı hürmet-i mütekaabile ile riayetkârdirlar ve yekdiğerinin her türlü hukukuna daima riayetkâr olduğunu tekrar ve teyidettik ve cümlemiz bugün sasamimiyetle kabul ettik.17.13 Binaenaleyh menafiiimiz müşterektir.17.14 Tahlisine azmettiğimiz vahdet, yalnız Türk, yalnız Çerkes değil hepsinden memzuç bir unsur-u islâmîdir.17.15 Bunun böyle telâkkisini ve sui tefehhümata meydan verilmemesini rica ediyorum (alkışlar).17.16

ADAPAZARI, DÜZCE VE BOLU TARAFLARINDAKİ OLAYLAR HAKKINDA (18)

24 Mayıs 1920

Bu takrir muhteviyatındaki hususata dair izahat verilmek üzere bir celse-i hafiye akdi teklif buyuruluyor, tensip buyurursanız bundan sonraki içtimada izah-ı kâfiye verilebilir.18.1 Bunu Heyeti İcraiyyeye havale ediyorsunuz değil mi?18.2 Bu takririn bazı noktalarına cevap olmak üzere bir telgrafı okuyacağım.18.3 Fuat Paşa Hazretlerinden alıyoruz.18.4 Dün geceki tarihle.18.5

Efendim malûm-u âlileriniz geçen gün vermiş olduğum izahatta ussatın Geyve boğazının şarkındaki taarruzlarının defolduğundan bahsolunmuş idi.18.6

Hattâ oradan bir çevirme püskürtmüşlerdir.18.9 Oraya tahsis olunan kuvvetler geldi ve ertesi gün taarruza geçti.18.10 Bu telgraf 23'te akşama kadar yaparak Geyve istasyonuna kadar takarrübetmişlerdir.18.8 Geyve'ye tahsis olunan kuvvetlerimizin vürudundan evvel orada bulunan kuvvetlerimiz ussatı istihsâl olunmuş muvaffakiyatın neticesini göstermektedir.18.11 Tafsilât bu gece alınabilecek.18.12 Aynı zamanda biliyorsunuz ki, Düzce istikametinde harekâtımız vardı.18.13 Ona dair bazı malûmat vardır.18.14 Birçok telgrafların hulâsasını gösterebilir iki telgraf vardır.18.15 Malûm-u âliniz mebus arkadaşlarımız vardı, Hüsrev Bey ve Osman Bey, onları esir etmişlerdi.18.16 Bu grupta muvaffakiyat görülmüş olacak ki, bunları bize elçi olarak gönderiyorlar ve Hüsrev Bey'in böyle bir telgrafı vardır.18.17 Mudurnu'dan gelmiştir.18.18

Efendim, bu müracaat öyle bir zamanda vaki oluyor ki, Mudurnu'ya Düzce ve Bolu havalisinden toplanabilen teknil usat toplanmış ve taarruz etmiş ve bu taarruz bertaraf edildikten sonra orada tecemmüü ikmal eden kuvvetlerimiz şimalde harekât-ı taarruziyeye geçmişlerdir ve bu hareketlerinde (Ayaz) silsilesini alıp kemali süratle ilerliyorlardı.18.19 Öyle bir zamanda, tam Adapazarı'na, Sapanca'ya, Geyve kuvvetlerimizin muvaffakiyetle taarruzlarının ilerlediği bir zamanda vuku buluyor.18.20 Maamafih bu müracaat yine hüsnü kabule mazhar olmuştur efendim.18.21 Mudurnu'da umum kumandayı idare eden Miralay Refet Beyefendi bizzat ileri giderek orada Safer Bey ve sair rüesayi nezdinde celbetti.18.22 Onlar da geldiler.18.23 Onlara ilk verdiği emir derhal ussat dağılacaktır ve bittabi kuvvetlerimiz asayişi iade etmek için plâni dairesinde harekâta devam edecek ve onlar da herşeyi kabul edeceklerini söylediler.18.24 Bu harekât devam ediyor ve bittabi Hüsrev Bey, Osman Bey ve şimdiye kadar iğfal ederek tevkif ettikleri zâbitan ve bazı efradımız gelmektedirler ve bazı ufak müfrezelerimizden aldıkları mitralyöz vesair eslihayı iade ediyorlar.18.25 Yani bütün mânasiyle arzı istiman ediyorlar.18.26 Adapazarında mağlup ussatı doğrudan doğruya Anzavur idare ediyormuş.18.27 Demek ki, bu Safer Bey daha akıllı hareket etmiştir.18.28 Son dakikaya intizar etmeksizin bu suretle müracaat etti.18.29 Bu harekât hakkında alacağımız mufassal malûmatı da ayrıca yine daha bazı mütalâat ile bundan sonraki celsede arz edeceğim efendim.18.30

İÇ VE DIŞ SİYASET HAKKINDA (19)

7 Haziran 1920

Efendim, birkaç gün bayram münasebetiyle görüşemeyeceğiz.19.1 Bu münasebetle vaziyet-i umumiye hakkındaki malûmatı gayet kısa olarak arz etmeği münasip gördüm.19.2 Malûm-u âliniz, bir Düzce, Hendek ve havalisi vak'ası vardı efendim, birçok safahat geçirdi.19.3 Şimdi arz edeceğim son safhasıdır.19.4 Hendek, Adapazarı, Düzce, Bolu, Gerede ve bunu tahdideden bütün sahil ve sahile kadar olan mıntakada malûmunuz olan harekâtı-ı fesadiye kâmilen imha ve itfa edilmiştir.19.5 Ve düşmanlarımızın alet-i icraiyesi olan teknil rüesa-yi şekavet, teknil rüesa-yi cinayet ahkâm-ı kanuniye dairesinde tecziye edilmişlerdir.19.6 Suret-i tecziye hakkında bütün vesaik ile Meclisi âliniz zamanında tenvir edilecektir.19.7 Orada bulunan kuvvetlerimiz, bugün hemen kâmilen serbest bir haldedirler.19.8 Artık onları istediğimiz gibi düşmanlara karşı

istimal edebilecek bir haldeyiz.19.9 Diğer taraftan Sivas şimalinde Yenihan'da ve Tokat havalisinde de bazı şayanı memnuniyet olmıyan ahval tahaddüs etmiş idi.19.10 Bu ahval, bu hâdisatın dahi bugünkü şekli, efendim, Tokat havalisinde ifsat edilmiş olan mâsum halk derhal hakikati anlamış ve orada ittihaz-ı tedabir ile meşgul olan rüesa-yi memurin-i mülkiyemize arz-ı dehalet etmişlerdir ve af talebetmişlerdir.19.11 Heyeti icraiye de, heyeti âliniz namına, bu mâsum insanları, iğfal edilmiş olanları affetmiştir efendim.19.12 Bunlar affedildikten sonra herkes işiyle gücüyle iştigale başlamıştır.19.13 Akdağ ve Zile arasındaki parçada, o müselles içinde de ufak tefek şakavet yapmıya cüret gösterenler oldu efendim.19.14 Fakat bu saydığım yine üç noktadan bu mutakaya karşı ittihaz edilen tedabir neticesinde ussat kâmilin dağılmış ve iltica vaziyetine gelmiştir.19.15 Bütün bu harekâtın içinde yalnız iki kişi ortada kalmıştır.19.16 Birisi şaki Mustafa demekle mâruf diğeri de Nâzım namındaki iki şakiyi henüz affetmedik ve affetmek için de niyetimiz yoktur (gülmeler).19.17 Kilikya vaziyeti efendim, yani Adana havalisi ve Antep havalisi vaziyeti şayanı memnuniyettir.19.18 Pozantı'nın tarafımızdan işgal edildiğini ve orada beş yüz elli nefer ve dokuz kadar zabıt Fransız olmak üzere esir edildiğini işitmişiniz.19.19 Efendim, bundan sonra (Sis) Fransızlar tarafından doğrudan doğruya tahliye edildi.19.20 Bu mıntakada tamamen tahliye devam etmektedir ve Antep şehri de Fransız kıtaatı tarafından tahliye edilmiştir ve oraya gelmiş olan mühimce bir Fransız kuvveti Kilis'e gitmiştir.19.21 Yalnız orada kolejde ufak bir müfreze, yirmi, otuz kişi kadar bir kuvvetleri vardır.19.22 Fakat onların da diğer bütün Fransız kuvvetleriyle beraber bütün Kilikya'dan ve bütün hudud-u millimizden çekilmesi esbabına tevessül edilmiştir.19.23

Trakya'da, efendim, malûm-u âliniz Fransızlar Trakya'yı ve İtilaf Devletleri bizim Trakyamızı ve Garbî Trakya'yı Yunanlılara bahşetmişlerdir.19.24 Yunan kıtaatı kısmen orada bulunuyordu.19.25 Oradaki kıtaatını takviyeye başladı.19.26 Onun üzerine Garbi Trakya'da müstakillen teşekkül etmiş olan Hükümet-i İslâmiye derhal şehirleri terkederek Yunan kıtaatına karşı muhasım bir vaziyet almıştır ve ahali-i islâmiye kuvvetleriyle beraber Bulgarlar da bu mıntika ile fevkalâde alâkadar oldukları için Yunanlılara karşı müştereken müsademata, muhasemata başlamışlardır(Allah muvaffak etsin sadaları).19.27 Binaenaleyh Şarki Trakya'yı yani Edirne havalisini işgale teşebbüs etmiş bulunan Yunan kıtaatı henüz hududumuz dahiline girmemiştir.19.28 Orada

bulunan kıtaat-ı askeriyemizin kâffesi bütün mânasiyle seferberliğini yapmış ve gelecek olan düşmanı silâhla karşılamağa müheyya bulunmuştur.19.29

Efendim, İzmir cephesinin heyeti umumiyesinde fevkalâde bir tebaddül yoktur.19.30 Yalnız ufak tefek keşif kuvvetleri müsadematı vardır.19.31 Ancak havadis kabîlinden olmak üzere Akhisar'a Yunanlıların bir taarruz teşebbüsünde olduklarını bazı menabiden işitiyoruz.19.32 Böyle bir taarruz için öteden beri çalıştıklarını söyleyenler var.19.33 Biz bunu ihtimal dahilinde görüyoruz ve buna karşı da tedabir-i kâfiye alınmıştır.19.34 Efendim, böyle bir düşman taarruzuna karşı kullanacak kuvvetlerimiz vardır ve tezyid olunmuştur.19.35

Efendiler; hudud-u millîmiz dâhilinde bulunan ve fakat mütareke ahkâmına tevfikân kuva-yi askeriyemizin tahliye etmiş bulunduğu elviye-i selâsenin icabında tekrar işgali için heyeti âliyeniz Heyeti İcraiyyeye salahiyet vermişti.19.36 Fakat bu salâhiyetin zaman-ı takdirini Heyeti icraiyyeye terk buyurmuşunuz.19.37 Belki mesmu-u âlileri olmaktadır efendim.19.38

Ermeniler eski hududun ilerisinde bulunan ahali-i İslâmiyyeye fevkalâde zulüm ve itisaf yapmakta ve katliâm icra eylemektedir ve pek çok islâmlar, pek sefil ve perişan, şayan-ı merhamet bir halde bize iltica etmekte, muhaceret etmektedirler.19.39 Binaenaleyh Heyeti İcraiyyeye vermiş olduğunuz salahiyetin tatbikına lüzum ve mecburiyet hasıl olacağını zannetmekteyiz.19.40 Heyeti âliyenize şimdiden berayi malûmat arz ediyorum.19.41 Vaziyet-i umumiye-i dâhiliyemizde şayanı arz başka bir şey yoktur.19.42 Her tarafta kemali sükûn ve asayişle ahali işleriyle meşgul olmaktadır.19.43 Vaziyet-i hariciyemiz pek iyi bir şekildedir efendim.19.44 Şayanı memnuniyet bir vaziyettir.19.45 İnşallah yakında netayic-i maddiye istihsâl ederiz efendim (alkışlar).19.46

**BAKANLARA VE RESMÎ MAKAMLARA
GÖNDERİLECEK YAZILARIN SANSÜRDEN GEÇİRİLMESİ
HAKKINDAKİ TAKRİR MÜNASEBETİYLE (20)**

4 Temmuz 1920

Efendiler: Bendeniz meselenin halline medar olmak için ikiye ayırmak istiyorum.20.1 Evvelden sansör vaz'ı lâzım mıdır? değil midir?20.2 İdamesi lazım mıdır? değil midir;20.3 ikincisi, bu lüzuma kanaat-i umumiye hasıl olursa Mebusan-ı kiramın bundan istisnası muvafık olur mu? Olmaz mı?20.4 Bir defa sansör, yalnız erbab-ı mefsedeti kastederek, fesadı men için vaz'edilmiş bir şey değildir.20.5 Memleketimizin ahvali dâhiliyesini nazarı dikkate alacak olursanız,

tamamen hüsn-ü niyete makrun olmak üzere, bazı yerlerdeki malûmatı, havadisi diğer yerlere nakletmek dahi muzır olabilir.20.6 Meselâ Düzce'de isyan varken Yozgat havalisinde de hafi olarak bir takım erbab-ı mefsedet çalışmakta idi.20.7 Bu müfsitler Düzce'deki vakayie velev havadis kabilinden olsun serî bir surette vâkıf olabilselerdi, Düzce isyanının vukuu sırasında Yozgat isyanı da vâki olurdu.20.8 Binaenaleyh bazan bir tarafın malûmatını diğer tarafa isâlde de teahhuratı icabedecek esbab-ı katîye olabilir.20.9 Bundan dolayı dâhilen sansör vaz'ına Heyeti İcraiye lüzum görmüş ve bunu vaz'etmiştir.20.10 Bu lüzuma kani olduktan sonra âza-yi kiramın bundan istisnası meselesi de nazarı dikkate alınmıştır.20.11 Bittabi hiç birbirimizden etmiş değiliz.20.12 Böyle bir şüphe ve tereddüt bizden uzak olsun.20.13 Yalnız Mebusan-ı kiramın bu kaide-i umumiyeden istisna edilmemesinin bir sebebi var.20.14 O da sansörü vaz'eden vakaa Heyeti İcraiye idi, malûm-u âliniz Heyeti İcraiye, heyeti umumiyemiz namına ifa-yi vazife etmektedir.20.15 Binaenaleyh sansörü vaz'eden heyeti âliyeniz, kendisini bu kaideden istisna etmek isterse ve bunu izzetinefis meselesi ve itimat meselesi olarak telâkki ederse o zaman bütün rüesa-yı memurin-i mülkiye, valiler, mutasarruflar, kaymakamlar hepsi şayanı itimat insanlardır ve bütün memurlar ve bütün kumandanlar ve zabitan şayanı itimat insanlardır.20.16 Bunlara diyeceğiz ki, biz şayanı itimadız, fakat bizden başka herkes şüphe edilecek insanlardır.20.17 Tabiî böyle bir şey diyemeyeceğiz.20.18 Binaenaleyh bu gibi şeyleri söyletmemek için, kendimizi de bu istisnadan hariç tutmayı muvafık bulmamış idik.20.19 Eğer Mebusanı kiram, rüesa-yı memurin vesaireyi şayanı itimat bulup ondan gayrisine sansörü tatbik etmek isterlerse ondan gayri ne kalır?20.20 Efrad-ı millet kütle-i asliye-i millet, demek ki kendilerine vekâlet ettiğimiz millet şayanı itimat değildir.20.21 Böyle bir şey olamaz.20.22 Meseleyi izzetinefis meselesi yapmak doğru değildir. Sansörü idame etmek lüzumuna kail iseniz kendimizi istisna etmemeliyiz.20.23 Yalnız sansörün vaz'ından dolayı bazı mehzaziri bertaraf edecek tedabir almalıdır.20.24 Arkadaşımız buyurdular ki Konya'da şu kadar bin mektubun postahannede terakküm ettiğini görüyoruz.20.25 İşte takip edeceğimiz nokta budur.20.26 Sansör memuru vazifesini hüsn-ü ifa etmemiş, neden o kadar mektubu terakküm ettirmiş ve mahalline isâl etmemiştir?20.27 Bu noktayı tahkik edebiliriz.20.28 Diğer bir nokta dahi mevzuubahis

olabilir.20.29 Mebusanı kiramın mektuplarını sansör etmek mutlaka falan ve filân Efendiye muhavvel bir vazife olması şart değildir.20.30

İçinizden de birkaç kişi intihap olunur.20.31 Onlar vasıtasıyla bu iş daha serî bir surette yapılabilir.20.32 Bunlar teferruattan ibarettir (doğru, doğru sadaları).20.33 Sansörün muhafazası henüz lâzımdır kanaatindeyim.20.34 Bu kabul edildikten sonra heyeti umumiyemize müsavi olarak tatbik edilmelidir.20.35 Sonra tesrii muamelât için tedabir düşünelim (alkışlar, kâfi kâfi sadaları).20.36

Bir mebus – Mahallî memurinden şikâyatı havi mektupları kim sanör edecek? Bunu mevzuubahis ediniz, onu da düşünün. Memleketimizde memurinin suüstmalinden ne suretle haberdar olacağız?

Mustafa Kemal Paşa – Hakkında şikâyet edilmesi lâzım gelen memurların, sansör şikâyetine mâni oluyorsa buna da ayrıca bir tedbir düşünelim.20.37

ERKÂNI HARBİYE-İ UMUMİYE REİSİ İSMET BEY'İN UMUMİ VAZİYET HAKKINDAKİ DEMECİ MÜNASEBETİYLE (21)

8 Temmuz 1920

Sırrı Bey, takip edilen gayedeki muvaffakiyete ait salâbet ve imanımızı ifade için bir tâbir kullandılar.21.1 Buyurdular ki bugün memleketimizin meşgul olan aksamı heyeti umumiyesine nispeten ellide biri kadar olamaz.21.2 Binaenaleyh bu kısmın düşman elinde bulunmuş olması heyeti umumiyenin gayesinden sarfı nazar etmiş olmasını hiçbir vakitte iktiza ettiremez.21.3 Ben Sırrı Bey'in ifadesinden bu mânayı çıkardım.21.4 Şimdi beyanat ve mütalâatta bulunan bir arkadaşımız da, memleket işgal olunduktan, tahripedildikten sonra artık yapılacak başka bir şey kalır mı, gibi gayet zayıf bir mütalâada bulundular ve kendilerinin müsaadeleriyle buna zayıf diyorum.21.5 Bir defa mütalâa hakikat-i meseleyi ifade eder bir mütalâa değildir.21.6 Efendiler; biz bir maksat takip ediyoruz.21.7 Bu maksadımız öteden beri muhtelif vesilelerle ifade edilmiştir.21.8 Ben şimdi de onu ifade diyorum:21.9 Milletin, devletin istiklâlini muhafaza etmek.21.10 Bunun içinde namus ve şeref tamamen mündemiç olacaktır.21.11 Müstakil olarak Milletimizin muayyen hudutlar dahilindeki tamamîyetini muhafaza etmektir.21.12 Bunun için muharebe ediyoruz.21.13 Efendiler; memleketimizin ellide biri değil, heyeti umumiyesi tahrip edilse, heyeti umumiyesi ateşler içinde bırakılsa, biz bu toprakların üstünde bir tepeye

çıkacağız ve oradan müdafaa ile meşgul olacağız (gayet şiddetli alkışlar).21.14 Binaenaleyh iki karış yer işgal edilmiş, üç beş köy tahrip edilmiş diye burada feryada lüzum yoktur (alkışlar).21.15 Ben size açık söyleyeyim; Efendiler bazı yerler işgal edilmiştir ve bunun üç misli daha işgal olunabilir.21.16 Fakat bu işgal hiçbir vakitte bizim imanımızı sarsmayacaktır (alkışlar).21.17 Efendiler, maksadımız müdafaa için yapılan harekât-ı askerîyenin fen dairesinde sevk ve idaresinden ibarettir.21.18 Asker olanlar pekâlâ bilirler ki kuvvet, hedef-i asliyi teşkil eder.21.19 Müdafaaya memur olan kuvvet, hedef-i asli ile iştilal eder.21.20 Mevaki hiçbir vakit mevzuubahis değildir.21.21 Bu nazariyat belki eski askerlerin kafasında yaşar.21.22 Bir mevkii muhafaza etmeğe çalışan bir ordu, bir kuvvet mahkûmdur.21.23 Fakat bu suretle mahkûm-u akamet, mahkûm-u esaret olan, mahkûm-u mağlûbiyet olan binnetice o mevkii de muhafaza ve müdafaa edemez.21.24 Halbuki; bizce mevzuubahis olan binnetice maksada vüsuldür.21.25 Binaenaleyh kuva-yi daimemizden âzami derecede istifae edebilmek için bugün ve belki yarın için elimizde bulunan kuvvetleri idareli istihdam etmek mecburiyetinde kalacağız.21.26 Kuvvetlerimizi faik düşman kuvveti, faik düşman vesaiti karşısında izmihlâle duçar etmekten ise daima elimizde onu düşmana faik bir hale getirecek güne kadar hüsn-ü muhafaza etmeğe mecburuz.21.27 Binaenaleyh bu halin hiçbir vakit bizde mevmidir tevlid etmeyeceği kanaatindeyim (alkışlar).21.28 Efendiler; bugün ilerliyen veyahut bir dereceye kadar ilerlemiş olan düşmana karşı ittihaz edilen tedabiri hafî celselerde diğer arkadaşlarımla beraber izah etmiş idim.21.29 Burada ona dair bir şey söylemeyeceğim.21.30 Fakat düşmanla yakın bir temasta bulunan Bursa mevzuubahis oldu ve bir arkadaşımız demiş idi ki; Bursa sukut etse de ehemmiyeti yoktur.21.31 Fakat bu sukut ne demektir?21.32 Bir yer sukut eder.21.33 Ne vakit?21.34 Eğer bir kale gibi müdafaa olunursa, eğer bir yerin etrafında mevut kuvvet vesait-i harbiyesiyle nihayete kadar mukabele eder de düşman o kuva-yi müdafaayı zir-ü zeber eder ve o mevkie gelirse o mevki sukut eder.21.35 Fakat bugün Bursa'nın böyle bir vaziyette olduğunu zannetmiyorum.21.36 Yani orada mevcut olan bizim kuvvetlerimiz doğrudan doğruya Bursa şehrini bir mevkii müstahkem gibi müdafaa etmekte değildir.21.37 Belki Bursa'dan uzak ve hariçte açık sahra muharebesi yapmaktadır.21.38 Binaenaleyh o kuvvetler Bursa şehrine merbut değildir.21.39 Karşısında bulunan düşman kuvvetleriyle ancak hesap görmek

mecburiyetindedir.21.40 Binaenaleyh caiz ki, bu temasta ve bu muharebede Bursa'yı müsamaha edebilir.21.41 Tarihte bunun birçok emsali görülmüştür.21.42 Bursamız gibi tarihî ve bizim için gayet mukaddes olan bir şehri müsamaha etmek ağır gelir.21.43 Fakat askerlik sanatinde gayet bâriz bir şekilde müsamaha olunabilir bir noktadır ve biz hepimiz bir asker gibi bu gibi acı noktalara karar vermek itiyadını hâsil etmeğe çalışmalıyız.21.44

Sırrı Bey (Izmit) – O kararı verdik Paşa Hazretleri.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Meselâ; Efendiler; Belki başka bir münasebetle de arz etmiştim.21.45 Vaktiyle Medine'de bulunan kuva-yi askerîyemizi oradan alıp Suriye'yi müdafaaya tahsis etmekten ihtinapedilmişti.21.46 Çünkü bütün efkârı umumiyemizde Medine nasıl terk olunur diye düşünölmüştü.21.47 Halbuki dolayısıyla Suriye'yi tehlikeye koymakla Medine'nin tehdidedilmemiş olduğunu hiç kimse nazarı dikkate almak istemiyordu.21.48 O zaman bazı arkadaşlarımız kemali cesaretle karar vermişler ve demişlerdi ki, Medine tahliye olunmalıdır.21.49 Bu tahliye üzerine belki muvakkaten düşman oraya girerdi, fakat oradan kurtarılacak kuvvetler Suriye'de temin-i muvaffakiyet eder ve belki bu muvaffakiyetin neticesinde Medine bizim elimizde kalırdı.21.50 Ani hissiyata ve bir takım asli, katî düsturların hilâfında bir takım muhakemelere saparak gayeden uzaklaşmak katîyen caiz değildir.21.51 Binaenaleyh Bursa'nın sukutu mevzu bahis olamaz.21.52 Belki Bursa ivarında bulunan kuva-yi askerîye ileri, geri, şimale, cenuba gidebilir.21.53 Böyle bir haber ve bir şayiaya kendimizi alıştırmalıyız ve böyle bir hâdise ve şayia karşısında hiçbir vakit telâşa lüzum yoktur.21.54 Efendiler; Azerbeycan'dan buraya bazı kuvvetlerin geleceğinden bahsolununca, ne lüzumu var, biz kâfi kuvaya malikiz zemininde bazı sözler söylendiğini işittim.21.55 Heyeti celilenizce malûmdur ki, bizim cümlemizin ve Heyeti İcraiemizin takip ettiği düstur, kendi maksadımızı, hayatımızı, şerefimizi kendi kuvvet ve mevcudiyetimizle kurtarmak ve temin etmektir.21.56 Fakat mevcudiyetimize tasallût eden bütün garp âlemi, Amerika da dâhil olduğu halde, tabiatıyla âzim bir kuvvet teşkil ediyor.21.57 Biz de şüphesiz esasta yalnız kendi kuvvetimize istinatedmekle beraber, bizim hayatımızla alâkadar olan bilcümle kuvvetlerden azami derecede istifadede kusur etmiyeceğiz ve böyle bir kuvveti reddetmek bittabi doğru bir şey değildir.21.58 Gelmekte olduğundan bahsedilen kuvvet ise bizim kuvvetimizi pek çok tezyidetmez.21.59 Fakat yalnız şark ve

âlemi islâmın mukadderatımızla ne kadar yakından alâkadar olduğunu göstereceği için bizce haiz-i kıymettir.21.60 Bilhassa bu nokta-i nazardan gelecek olan kuvvetin -ki belki daha çok kuvvetlerin piştarını teşkil eder-bir kıymet-i mahsusası vardır.21.61 Efendiler; bir de bolşeviklik âleminde bahsolunda.21.62 Yine diğer zamanlarda da bahsolunmuştur ki; biz boşçevikleri aramış ve bulmuşuzdur ve en son temasımız az çok maddi ve katî bir şekle girmiştir.21.63 Resmen Sovyet Cumhuriyetiyle muhabere edilmiştir.21.64 Pekâlâ cereyan eden muhabere muhteviyatını biliyorsunuz.21.65 Sovyet Cumhuriyeti bizim muhtaç olabileceğimiz maddi muavenetin hepsini vadetmiştir.21.66 Silâh, top, para vadetmiştir. (bravo sesleri, alkışlar).21.67 Eğer şimdiye kadar maddi olan bu muavenetlerden istifade edememiş isek o kabahat ne bizde ve ne de Sovyet Cumhuriyetindedir.21.68 Belki son günlerde Kafkasya'da vukua gelen suitefahhümat neticesidir.21.69 Bu suitefehühmatın tamamıyla önüne geçilmek üzere bulunuyor efendim.21.70 Efendiler; Yunanlılar vatanımızı çiğnemeğe çalıştıkları halde yine Garp hükûmetlerinden bize mümaşaat edenler vardır.21.71 Ezcümle Fransızlar bütün bu harekâta rağmen suret-i mahsusada son günlerde adam göndermişlerdir ve derhal Paris'te doğrudan doğruya münasebat-ı siyasiyeye girişmemizi bize teklif etmişlerdir.21.72 Bittabi bu temas ve münasebetin icabatı yapılmaktadır e yine bir arkadaşımız milletin ahval-i ruhiyesinden bahsetti ve Belçika ile mukayeseye kalkıştı.21.73 Belçika nerede?21.74 Bizim memleket ve milletimiz nerede?21.75 Efendiler; ben de bazı arkadaşlarım gibi garp milletlerini, bütün dünyanın milletlerini tanırım.21.76 Fransızları tanırım.21.77 Almanları, Rusları ve bütün dünyanın milletlerini şahsan tanırım ve bu muarefem de harb sahalarında olmuştur, ateş altında olmuştur.21.78 Ölüm karşısında olmuştur.21.79 Yemin ederek size temin ederim ki, bizim milletimizin kuvve-i mâneviyesi bütün milletlerin kuvve-i mâneviyesinin fevkindedir (şiddetli alkışlar).21.80 Efendiler; her manzara insanın kendi ruhunun ve hissiyatının tahrikâtiyle mütecelli olur.21.81 Korkak insanlar bu gibi manzarayı korkaklıkla karşılarlar, onun mahiyet-i hakikiyesine nazarını infaz etmezler.21.82 Bizim memleketimizin kuvve-i mâneviye noksanlığı nerededir?21.83 Ben bunu iddia ediyorum, kuvve-i maneviyenin düşkün olduğunu iddia edenler; Garp Cephesinde, İzmir cephesinde Yunanlıların vuku bulan taarruzları karşısında filân veya filân cephede bulunan kuvve-i millîye dağıtılmıştır, şu şekilde veya bu şekilde

dağınıktır diyolarlar.21.84 Evet Efendiler, dağılmıştır.21.85 Fakat bu avamın ifadesidir.21.86 Efendiler, onlar dağılmamış, çekilmiştir.21.87 Şu istikamete veyahut bu istikamete çekilmişlerdir ve yürümüşlerdir Efendiler.21.88 Dünyanın bütün askerleri, şimdi takbih ettiğimiz insanlardan daha iyi hareket etmez.21.89 Yalnız şeklen tahavvül edebilir.21.90 Akhisar cephesine taarruz eden üç Yunan fırkası olduğu halde bunun karşısında bin beş yüz kadar kuvve-i milliyemiz vardır.21.91 Biz de onların içerisinde dâhil olsak ne yaparız?21.92 Efendiler, tabii çekiliriz.21.93 İşte kuva-yi milliyemiz on misli faik bir kuvvet karşısında çekildiler.21.94 Çekilmek lâzımdır.21.95 Eğer ölmek lâzım gelirse o da yapılır.21.96 Ölmek ancak öldürmek maksat ve gayesine mâzuf olmak lâzım gelir.21.97 Fakat öldükten sonra hiçbir gaye temin edemiyeycekse neye yarar?21.98 Gayeyi muhafaza edebilmek için on misli kuvvet karşısında bu bin beş yüz kişinin çekilmesi lâzımdır.21.99 Hususiyile ancak bunlardan bin kişinin cephede bulunduğu ve mütebakisinin de oradaki köy halkından ibaret bulunduğu nazarı itibare alınmalıdır.21.100 Esasen böyle gece gündüz talim ve terbiye ile meşgul olmıyan insanlardan mürekkep bir kütle çekilmek için nasıl çekilir?21.101 Tabiatıyla geriye döner ve yürür.21.102 Onun manzarası belki hoşta gitmeyebilir.21.103 Fakat bu çekilmedir ve çekilmekten ibarettir ve bunu daha fazla izâm etmeğe lüzum yoktur ve bu manzara kuvve-i mânevîyenin mefkudiyetine veyahut noksan bulunduğuna delâlet etmez.21.104 Kuvve-i mânevîyenin noksanı orada değildir.21.105 Bizim kendi kalbimizde olabilir.21.106 O da yoktur ve belki bazılarında görülmüş ise yalnız onların şahıslarına tahsis etmek lâzım gelir.21.107 Yoksa milletimizin kuvve-i mânevîyesi gayet salâbetlidir ve bu sayede bütün düşmanlarımızı galip vaziyetinden mağlûp vaziyetine koyacağımıza emniyet-i umumîyenin tahassülünü rica ederim (alkışlar).21.108

**MİLLİ MÜCADELEDE BİRAN EVVEL
MUVAFFAK OLMAK İÇİN SUBAYLARDAN KITALAR TEŞKİLİ,
MİLLETVEKİLLERİNİN GÖNÜLLÜ KUVVETLER TEŞKİL ETMELERİ VE
SUBAYLARIN YANLARINDAKİ HİZMET ERLERİNİN ALINMASI HAKKINDAKİ
TAKRİR MÜNASEBETİYLE (22)**

12 Temmuz 1920

Evvelâ takrir muhteviyatı hakkında izahat veren Refik Bey arkadaşımızın hakkımda izhar ettiği samimî hissiyata ve itimada ben de bütün mevcudiyetimle

arz-ı teşekkür ederim.22.1 Bu hissiyat-ı samimîye ve itimadın suiistimal edilmeyeceğine dair tarafımdan dahi teminat veririm.22.2 Şimdi vuku bulacak mâruzatım doğrudan doğruya, bu takrirden tasrih edilen mevaddın cevabı olacaktır.22.3 Ayrı ayrı vekâletlere ait olan hususat bittabi kendilerine ait olduğundan müdafaasını kendilerine terkedeceğim.22.4 Efendiler; Yunan taarruzıyla husule gelen bugünkü vaziyet netice değildir.22.5 Bu neticeye bakarak hüküm vermek doğru olamaz.22.6 Ancak bugünkü neticeye karşı bütün mütalâatı tevhid edecek olursak, bunun bittabi esbap ve avamilini aramak lâzımdır.22.7 Bu hususta evvelki celselerde vermiş olduğum izahattan başka bir hususun izahına bendeniz hakikat halde lüzum görmüyorum.22.8

Fakat verilmiş olan umumi izahatın teferruat ve avamiline nüfuz etmek; bütün mahiyetine, bütün teferruatına yakından vukuf ve nüfuz hâsil etmek isterseniz bir şeyi teklif etmek istiyorum.22.9 Encümenlerden veya reislerden müntebap birer arkadaşımız ayrılınsın, bir fevkalâde encümen olsun, Müdafaai Milliye Vekili ile Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi oraya gitsinler, her şeyi bütün teferruatıyla, hakikatte olduğu gibi söylesinler.22.10 Ben zannediyorum ki, o zaman, vaziyet-i umumiye hakkında orada izahat aldıktan sonra serdedeceğimiz mütalâat tebeddül edecektir.22.11 Çünkü malûm-u âlinizdir ki insanların hatırına birçok şeyler vârit olabilir.22.12 Şöyle yapmalı, böyle yapmalı denir ve pek güzel şeyler vârid-i hâtır olur.22.13

Dünyada insanların vârid-i hâtırı olan her mâkul şeyin husulüne imkân-ı maddi olsa idi, hakikaten bütün dünyanın manzara-i umumiyesi başka türlü olurdu.22.14 Fakat Efendiler; insanlar için her şeyi yapmakta imkân-ı maddi bulunamaz.22.15 Nelerin mümkünülicra olabileceğini takdir, ancak vaziyet-i umumiyenin bütün safahatını, bütün teferruatını daima nazarı dikkatte tutmağa vabestedir.22.16

Şimdi takrir muhteviyatına cevap vermek istiyorum:22.17 Birinci maddede ordunun ikmalî mevzuubahis idi.22.18 Bittabi ben anladığım gibi ifade ediyorum.22.19 Müdafaai Milliye demek ordu teşkilâtı demektir.22.20 Takrir sahibi olan zevat ordu teşkilâtında bir noksan görerek onun ikmal ve itmamını talebediyorlar.22.21 Efendiler suret-i katîyede söylerim ki; ordumuzun teşkilâtı pek mükemmeldir ve dünyada bizim ordumuzun teşkilâtından muntazam bir ordu teşkilâtı yoktur.22.22 Diyebilirim ki bu, en son teşkilâttir.22.23 Binaenaleyh bugünkü manzara ordu teşkilâtının noksanından münbais değildir.22.24

Ordunun teşkilâtı, teşkilât olmak itibarıyla en mükemmel derecededir.22.25 Binaenaleyh bunun istikmaline hiç hacet olmadığından bunun için sarfı dimağ edilmemesini tavsiye ederim.22.26 Ahvali hâzırının esbap ve avamilini, ordunun teşkilâtındaki noksanda değil, başka noktalarda aramalıdır.22.27 Aynı zamanda küçük kütlelerin başına çok zâbit geçirmek ve Bulgaristan'da, Almanya'da vesairede olduğu gibi yalnız zâbitandan mürekkep kıtalar vücuda getirmek mevzuubahis olmuştur.22.28

Efendiler, böyle küçük küçük müfrezelerin başında zâbit bulundurmakla vücuda getirilen teşkilât, harbi-i sağır teşkilatıdır...22.29 (Gerilla) denilen harbi-i sağır teşkilatıdır.22.30 Cümlelerin hatırındadır ki; Heyeti İcraiye'nin muharebe hususundaki nokta-i nazarını burada izah ederken demiştim ki: Uzun zaman muharebe etmek ve bütün milletin his-si cengâveranesini daima zinde tutabilmek için harbi-i sağır yapacağız.22.31 Bunu söylediğim zaman kuvvetimizin ufak ufak kütlelerden müteşekkil olacağını cümleleriniz anladınız.22.32 Bu ufak kuvvetlerin başında zâbitler hali faaliyette bulunacaktır.22.33 Bu, esasen hükûmetin, Heyeti İcraiye'nin vermiş olduğu bir karar ve kabul etmiş olduğu bir usul, bir nokta-i nazardır ve tatbikatına başlanmış olduğunu tebşir ederim.22.34 Bu lüzumu takdir ederim ve isabet de vardır.22.35 Heyeti icraiye de zaten bu nokta-i nazara iştirak etmişler ve icraatına başlanmıştı efendim.22.36 Hem bu usul Almanlardan, Bulgarlardan alınmamıştır.22.37 Vakaa Bulgarlar çete teşkilâtı yapmışlardır.22.38 Balkan muharebatı, mebdenden nihayetine kadar bütün çete teşkilâtıyla memlûdur.22.39 Bunu demek istiyoruz.22.40 Bulgarlar vatanı kurtarmak için, böyle bir teşkilât yapmışlardı.22.41 Fakat biz vatanımızı kurtarmak için, kavi olan düşmanı mütemadiyen ümitsiz kalacak bir surette ve kendi ümitlerimizin lâyetezelzel olduğunu göstermek için böyle bir teşkilât yapmışız.22.42 Binaenaleyh biz bu hareketi ne Almanların ve ne de Bulgarların harekâtından almışızdır.22.43 Efendiler, onların teşkilâtını bize tavsiyeye lüzum yoktur.22.44

Üçüncü bir nokta: Zâbitandan kıta teşkil etmek, alay ve tabur teşkil etmek.22.45 Efendiler size teminat veririr; dünyanın hiçbir milleti, bin türlü müşkülât ile, paralar ve seneler, meşakkatler sarfederek vücuda getirdikleri zâbitlerini, hiçbir vakit kütleler halinde bulundurarak ateş altına atmaz.22.46 Bu hiçbir vakit de doğru olmayan bir şeydir.22.47 Bir zâbit kolay kolay yetişemez.22.48 Bunu hiçbir millet yapmamıştır.22.49 Yalnız bolşevikler

yapmıştır.22.50 Çünkü efrat kendilerine muhalifti.22.51 Efrat hepsini öldürüyordu.22.52

Binaenaleyh o zaman zâbitan bir araya gelmiş ve kendi hayatlarını kurtarmak için böyle teşkilât yapmışlardı.22.53 Yalnız onlar bu maksadı takip için bunu yaptılar.22.54 Yoksa lüzum ve mecburiyet-i katîye olmadıkça zâbitanı israf etmek doğru değildir.22.55 Kütle halinde düşmanla temas edilince çok zabıt ölür.22.56 Almanlar zâbitleri geride bulundurup ölmelerini tavsiye ederler.22.57 Onun için zâbitanımızın kıymet ve ehemmiyetini takdir edelim.22.58 Zâbitan da milletin ve milletvekillerinin kendileri için pek müşfik ve samimî büyük pederleri olduğunu hissetsinler, babaları olduğunu anlasınlar da zaten vatan için hasretmiş oldukları vücutlarını daha çok seve seve düşman karşısında istimâl etsinler.22.59 Maamafih bugün ittihaz etmiş olduğumuz tedbir meyânında evvelâ düşman kıtaatını tevkif için tedbir-i askerîye alındığı gibi, mücadelemizde devam etmek için de, arzettiğim gibi, harb-i sağır teşkilâtı yapmaya fiilen teşebbüs edilmiştir.22.60 Bundan başka yine birçok zâbitanımız vardır ki eline bir kıta geçirememiş veyahut elindeki kıta elinden çıkmış, bunlar zâbitan bölüğü namı altında, neferler gibi muharebeye atılmıya hazırlanmışlardır.22.61 Bunu kendi gözümle gördüm (alkışlar).22.62 Fakat bunun idamesini arzu etmemeliyiz.22.63 Çünkü iki yüz elli zâbitten mürekkep bir zâbitan bölüğü büyük bir kuvvet teşkil etmez.22.64 Halbuki iki yüz elli zâbitin her biri beş on kişinin başına geçerse ne kadar büyük bir kuvvet teşkil eder.22.65

Binaenaleyh birinci madde hakkındaki cevabı tekrar ediyorum.22.66 Bugünkü vaziyetin esbap ve avamilini başka bir noktada aramak lâzımdır.22.67 Bugünkü izahattan başka bir şeyin izahına lüzum görmüyorum.22.68 Teferruata daha çok vâkıf olmak istiyorsanız, muhalif encümenlerden bir encümen teşkil edersiniz, alâkadarın orada her şeyi söyler ve mutmain olursunuz.22.69 Bu hususa dair evvelce verdiğim izahatta harb-i sağır teşkilâtına fiilen başlanmıştır ve pek kıymetli ve büyük salâhiyetle arkadaşlarım buna memur edilmiştir.22.70 Zâbitanımızı israf etmek taraftarı değiliz.22.71 Zâbitan bölükleri de vardır.22.72 Bunları bu halde bırakmaya şahsen taraftan değilim.22.73 Bilâkis kendilerinden daha kıymetli surette iştilal etmeği arzu ederim.22.74

Efendim, ikinci maddeye geçeceğim:22.75 rüfeka-yi muhteremden bir kısmı, gönüllü kıtaat teşkil etmek, kuva-yi millîye vücuda getirmek, düşman karşısına hareket etmek üzere bu suretle tavzif edilmişlerdir ve yine içinde

mevcut arkadaşlardan her hangi birisi -kaç kişi olursa olsun- ben falan yerde kuvvet teşkil edebilirim derse, derhal arzu ettiği vazifeyi tevdi ederiz.22.76 Biz zaten böyle arkadaşları arıyoruz ve bizim derhâtır edemediğimiz arkadaşlarımız lûtfen derhal gelsinler, konuşalım ve bilâifate-i ân böyle vatanî vazifeye tevassül buyursunlar.22.77 Yalnız bu noktada bir şey söylemek mecburiyetindeyim.22.78 Böyle bir vazife talebeden arkadaşımız bir takım nukatı dikkatle takipetmelidir.22.79

O da şudur:22.80 Falan muhitte ben kuvvet teşkil edebilirim dediği zaman, o kuvveti hakikaten teşkil edebilmek iktidarına haiz olmalıdır.22.81 Yani hükûmetten silâh isterse, cephaneye isterse ve hükûmetten efrat toplamak ve tesis-i nüfuz için jandarma isterse, o arkadaş bu kuvveti toplar amma bu kuvvetin mahiyeti matlup ve mevzu olan kuvvet olmaz.22.82 Binaenaleyh hiç tereddüdümüz yoktur.22.83 Rica ederiz ve çok istirahat ederiz.22.84 Hangi arkadaşımız bu şerait dairesinde bir kuvvet yapabilecekse ve nerede ise derhal yapmalıdır ve yapmak arzusunu izhar edenler de zaten işe başlamışlardır.22.85

Üçüncü maddeye geçiyorum:22.86 Bu üçüncü madde, heyeti umumiyesi itibarıyla heyeti umumiyemize taallûk eden bir maddedir.22.87 Sahib-i imza olan arkadaşlarımız cümlemize tavsiye ediyorlar ve diyorlar ki: Müdafaa-i vatan emrindeki umuru tercihan nazarı dikkate alalım ve bütün mesaimizi o istikamete tevcih edelim ve pek çok kanunî şeylerle iştigal etmiyelim.22.88 Bu tavsiyeye bendeniz suret-i mahsusada takdim-i teşekkürat ederim.22.89 Yalnız bu sözlerimiz fiiliyatta da müteccelli olmalıdır.22.90 Fakat maatteessüf görüyorum ki bu keyfiyet fiilen müteccelli değil, o kadar müteccelli değildir ki, Refik Bey biraderimizin müsaadelerine iktiranan arz etmek istiyorum, bu takririn mebedeinde elinde Nizamname-i Dahilînin maddesi olduğu halde halli meseleye kıyam buyurmuşlardı.22.91 Demek oluyor ki, bazı hususatta ahkâm-ı kanuniyenin haricine çıkamıyacağız.22.92

Hizmetçi meselesine gelince: En son madde, zâbitanın nezdinde hizmetçi bulunmasın ve icabederse onlara para verelim, uşak tedarik etsinler.22.93 Bittabi benim bildiğim ve Müdafaa-i Milliyece takibedilen Husus: Suret-i umumiyede zâbitanın harb cephelelerinden uzak bırakılan aileleri nezdinde bulunan efrat bir defa silâhsız efrattır.22.94 İkincisi; hıdemat-ı sabitede kullanılması lâzım mümkün malûl efrat olacaktır.22.95 Hizmetçi neferlerinin bu gibi neferlerden olması lâzım gelir.22.96 Bu kadarını bendeniz

elzem addediyorum.22.97 Çünkü çoluğunu, çocuğunu bir mahalde bırakarak muharebe cephesine giden bir zâbit mutlaka ailesinin hıdematına ve onun muhafazasına birisini tahsis etmek ister.22.98 Para ile bir uşak tutsa belki ona bir asker kadar emniyet edemez.22.99 Ailesini kimsesiz bırakıp giden bir zâbit kalben ve vicdanen müsterih olmaz.22.100 Binaenaleyh bu ihtiyacı para ile temin etmek pek müşküldür.22.101 Bu sebeple zâbitan aileleri nezdinde bulundurulacak neferleri çok görmek taraftarı değilim.22.102 Yalnız ellerindeki silâhı çok görürüm.22.103 Silâh mutlaka muharebe cephesinde bulunmalıdır.22.104

Efendim, bir de Refik Bey biraderimiz hariçten bir kuvvet tedariki hakkında vuku bulan bir teşebbüsün daha evvel niçin vuku bulmadığı söylediler.22.105 Bu teşebbüs çok evvel olmuştur.22.106 Ekseriyetin vârid-i hâtırı olan bu teşebbüs bir aydan, iki aydan, üç aydan beri değil, daha kadimden beri maddeten vâki olmuştur ve ancak bu kadar kadim müracaatlarımızın semeratını bugün iktıfat edebiliyoruz.22.107 Eğer biz dün ve evvelisi gün işe başlamış olsaydık belki hiç bir semere almanın imkânı olmazdı.22.108 Binaenaleyh emniyetinizi rica ederim, kendinizi tatmin buyurunuz, çok eskiden beri bu teşebbüslerde bulunulmuştur. 22.109

Bu meyanda Azarbaycan'dan da bahsolundu.22.110 İttisalizimde bulunan Azarbaycan'a bir seneden beri propagandacılar gönderilmesi vesaire...22.111 Zannediyorum ki bendenizden evvel idare-i kelâm eden arkadaşımız Azerbaycan'la yakından alâkadardır.22.112 Bittabi kendileri çok iyi bilirler ki, orada yakın zamana kadar büsbütün başka mahiyette bir hükûmet mevcut idi.22.113 Halbuki son zamanlarda Azerbaycan içinde bir takım inkılâbat oldu.22.114 Bu inkılâbatın esbab-ı hakikîyesini tetkik buyurmanızı rica ederim.22.115 Binaenaleyh Türkiye, Azerbaycan kardeşine kendi nokta-i nazarlarını, hissiyat-ı uhuvvetkâranesini ve âtiye ait bütün mütalâatını iblâğ etmiştir ve Türkiye Azerbaycan'a kumandan göndermiş, zâbit göndermiş, her şey göndermiştir.22.116 Azerbaycan askerî mevcudiyetini bu suretle kendine lâyük bir tarza ifrâğ etmiştir.22.117 Binaenaleyh Türkiye Azerbaycan'la çok alâkadar olmuştur.22.118 Fakat biz arzu ederdik ki Azerbaycan bizimle bizden daha çok alâkadar olsun.22.119 Binaenaleyh soruyorum, Azerbaycanlılar niçin kuvvet göndermediler?22.120 Fakat biz gönderdik efendiler. Biz gönderdik ve semerat-ı nafiasını da aldık.22.121

Efendiler; sözlerime hitam vermek için bir nokta-i nazar arz etmek istiyorum:22.122 Umur-u dâhiliyeden bahsolundu, memurin-i dâhiliyeden bahsolundu.22.123 Ben de sizinle beraber itiraf ederim ki; dâhili idare etmekte arzu edildiği kadar muvaffakiyet yoktur.22.124 Fakat adem-i muvaffakiyetin, baştan en büyük sebebi, zannediyorum ki, arzu edildiği gibi muktedir memur bulamamaktadır.22.125 Bu aczi ben de gayet tabîi buluyorum.22.126 Kendi kendime, elli livamız var ve her liva dâhilindeki kaymakamları da düşünecek olursak, şu kadar kaymakamımız var.22.127 Bir vekil veya vekile merbut üç kişi beş kişi –isterse on beş kişi olsun- bu zat; falan yere mutasarrıf, falan yere kaymakam olarak gidecekleri düşünecek ve bütün düşüncelerinde isabet edecek, bu gayet müşkül bir vazifedir ve bunun müşkülâtını bütün arkadaşlarımız kendi şahıslarında tecrübe edebilirler.22.128 Birçok arkadaşlarımız bizimle müdavele-i efkar ettiği sırada, falan mı olsun, filân mı olsun dediği sırada, her ikimiz karşı karşıya âciz kaldık.22.129 Binaenaleyh bu müşkülâta nazar-ı dikkati âlinizi celbederim.22.130 Dahilî idaremiz hususunda müşkülâtı bertaraf edebilmek, iyi memur tâyin etmek, yahut memur azletmek usulünü bertaraf etmek mecburiyetindeyiz.22.131 Biz bu usulü iki prensip sayesinde halledebileceğiz.22.132 Binaenaleyh hangi prensibi koyabileceğimizi düşünmekle meşgul olalım.22.133 Zannederim bugünkü mevcudiyetimizin mahiyet-i asliyesi, milletin temayülât-ı umumiyesini ispat etmiştir, o da halkçılıktır ve halk hükûmetidir.22.134 Hükûmetlerin halkın eline geçmesidir (alkışlar).22.135 Efendiler biz memur sınıfı yaratmak için çalışmayalım ve mutlaka bir memur kadrosu dahilinde bulunanları bir yere koymakla dimağımıza itabetmiyelim.22.136 İdareyi halka teslim etmek için çalışalım (alkışlar).22.137 O zaman bütün müşkülâtın bertaraf olacağına bendiniz kaniim.22.138 Ben bununla şahsan iştigal etmekteyim.22.139 Yakın zamanda bu nokta-i nazarımı ifade eden mütalâatımı heyeti aliyenize arzedeceğim.22.140

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Efendiler; Refik Bey ve rüfekasının vermiş olduğu dört maddelik takrir hakkında bendeniz izahat vermiştim.22.141 Verdiğim izahatla, takrir muhteviyatı itikadımca, Heyeti İcraiye ile heyeti âliyeniz arasında mevzuubahis olan noktalarda hiçbir itilâf olmadığını irae ediyor.22.142 Hatırlarsanız, ordu teşkilâtı, harb-i sağır teşkilâtı, arkadaşlarımızdan âzami istifade, zâbitan aileleri nezdindeki hizmetçi meselesi gibi hususattır ki, bunlar âtiye ait mesailendir.22.143 Binaenaleyh şimdi arzettiğim cevap ve izahat bu

maddelere tekabül ediyorsa ve gayri kâfi görünüyorsa bir defa bunu halletmek lâzım gelir ve ondan sonra buna nihayet vermek lâzım gelir.22.144 Ondan sonra Refik Bey biraderimizin bu mevat haricinde olmak üzere mevzuubahis ettiği ve maziye ait olan bir takım hususat vardır ki bunlar doğrudan doğruya muayyen bir takım vekâletlerin umuruna taallûk ediyor.22.145 Bu meseleler hakkında tabî müzakereye devam edilebilir ve neticesini talebettiğiniz ve arzu ettiğiniz gibi bulursunuz.22.146 Fakat takrir muhteviyatiyle takrir haricinde mevzuubahis olan bu mesaili yekdiğerinden tefrik etmenizi teklif ederim efendim (muvafık sesler).22.147

ONDÖRDÜNCÜ KOLORDUNUN DURUMU
VE SUBAY KITALARI TEŞKİLİ HAKKINDA
VERİLEN TAKRİR ÜZERİNE (23)

14 Temmuz 1920

Beyefendinin mevzuubahis ettiği mesele gayet mühim bir meseledir.23.1 Bu mesele üzerinde beyan-ı mütalâa ederken malûmatın sıhhati lâzımdır.23.2 Halbuki mütalâatına esas ittihaz ederek dermeyen ettiği noktaların kâffesi mugayir-i hakikattir.23.3 On Dördüncü Kolordunun buraya geldiği doğru değildir.23.4 On Dördüncü Kolordu ve karargâhı buraya gelmemiştir.23.5 Vaktiyle 14 üncü Kolordu Kumandanı olan bir zat, vazifesi hitam bulmuş ve kendisi buraya gelmiştir.23.6 Kendisinin buraya gelmesiyle kolordu karargâhının buraya gelmesi lâzım gelmez.23.7 Fakat böyle sözü söylemek ve bunu heyeti celilenize karşı hakikat olarak zabıtnamelerle ilân etmek, bütün tedabir-i askerîyemizin yanlışlıklarını veya doğruluklarını meydana çıkarmak, yarım yamalak istihbara göre beyan-ı mütalâaya gelmez Efendiler.23.8 İkincisi zâbitandan kıtaat teşkili mükerreren mevzuubahis ediliyor.23.9 Efendiler zannettiğiniz gibi, zâbitanımızın mevcudu israf edilecek kadar değildir.23.10 Bilâkis her biri ayrı ayrı pek güzide birer cevher olarak muhafaza edilmek raddelerindedir.23.11 Efrat yokmuş, zâbitan yokmuş, evet kadrolar pek mühimdir.23.12 Onları biz zâbitanla dolduracağız ve bugün az olan efradı âzami dereceye getireceğiz ve o vakit, zaman, zâbitanın daha çok kıymeti olduğunu bize gösterecektir.23.13

YUNANLILARIN BURSA'DAN YÜRÜDÜKLERİNE DAİR

GELEN HABER HAKKINDA (24)

14 Temmuz 1920

Reis Bey, lütfen Beyefendiye sorar mısınız efendim, bu malûmatı nereden almışlar?24.1 Maamafih, bir iki saat evvel, Meclise gelmeden evvel böyle bir şey işittim ve Bozöyük'te kumandanla telgrafla görüşmüştüm.24.2 Biraz evvel böyle bir şaya kulağıma geldi.24.3 Tekrar Erkânı Harbiye Reisinden telefonla sordum.24.4 Benim bildiğimi tebdil edecek yeni bir haber geldi mi?24.5 Hayır gelmedi, diye cevap verdi.24.6 Belki hususî bir servis gelmiştir diye suret-i mahsusada telgrafhaneye de soruldu.24.7 Buna dair yeni bir malûmat alınmadı.24.8 Binaenaleyh bu dakikada mevsuk olan malûmat Beyefendinin söylediğini teyidetmiyor efendim.24.9 Gayrimümkün değildir efendim.24.10 Bir daha tekrar buyursunlar.24.11

Reisisani Bey – Yunanlıların taarruzlarını söylediklerini ve Bursa'dan Eskişehir üzerine taarruza başladıklarını...

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Binaenaleyh Beyefendinin ve heyeti âliyenizin nazarı dikkati âlilerini bir noktaya celbetmek isterim.24.12 Söylenilen şey bu dakikada gayri vâkıdır.24.13 Eğer maksatları, efkârı umumiyemizi burada tehyicetmek ise, bundan da bir gaye ve bir maksat tasavvur etmek lâzım gelir ve usuldendir, zannederim ki bu iyi bir tesir yapmaz.24.14 Vâkı olsa bile insanları tehyicetmek değil, teskin etmek lâzım gelir.24.15 Binaenaleyh böyle mesmuat üzerine heyeti âliyelerine mâruzatta bulunmamak muvafık olsa gerek 24.16 (alkışlar).

**ERZURUM MİLLETVEKİLİ DURAK
VE ARKADAŞLARININ, ŞARK CEPHESİ KUVVETLERİNİN
MÜTECAVİZLERE KARŞI MUKABELE ETMEMELERİ
SEBEPLERİNİN BİLDİRİLMESİ HAKKINDAKİ
SUAL TAKRİRİ ÜZERİNE (25)**

14 Ağustos 1920

Efendim; seyahat münasebetiyle gaybubet ettiğimiz sırada rüfeka-yi muhterememizden bazılarının verdiği takrirden Şark Cephesi hakkında tafsilât arzu buyurulmaktadır.25.1 İhtimal bu takrir huzuru âlinizde okunmuştur.25.2

Fakat arkadaşlarımızın tenevvür etmek istedikleri noktaları bir daha hatırlatmak maksadiyle aynen okuyacağım.25.3

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine,

Şu günlerde Şark Cephesinde, bilhassa Erzurum hudutlarında Ermenilerle Gürcülerin fazla faaliyeti meşhut olduğu hattâ Gürcüler Erzurum'un şimal hudutlarına ve Ermenilerin de şark hudutlarında şiddetle taarruz ettikleri ve bu meyanda bilhassa Olti'nin de işgal edildiği istihbar ediliyor.

Diğer taraftan islâm bolşevik ordusunun piştarları da Erzurum'a geldiği söyleniyor. Şark cephesinde kuvvetlerimizin Ermeni ve Gürcülerin taarruzunu def'e değil, hattâ taarruz ederek bütün memleketlerini istilâya kaadir bulunduğuna kaniiz. Acaba orada bulunan kuvvetlerimizin mukabele etmemesi bir esbab-ı siyasiyeden mi münbaistir? Bu muğlak mesele hakkında her halde hükûmetin bize müstacelen izahat vererek tenvir eylemesini talebederiz.

2 Ağustos 1336

Erzurum	Erzurum	Erzurum	Olti
Durak	Süleyman Necati	Hüseyin Avni	Yasin

Filhakika birkaç aydan beri Kafkasya'da ve Şark cephesinde cereyan eden ahval, enzar-ı umumiyemizde muğlak, mütenevvi ve zâhiren yekdiğerine muarız safahat göstermiştir.25.5 Bu sebeple sorulan sualleri esas ittihaz ederek heyeti âliyenize izahat vermeği Heyeti Vekileniz de pek muvafık görmüştür.25.6

30 mayıs ve 4 haziran tarihlerinde Şark Cephesi Kumandanı tarafından Heyeti Vekileye bir teklif vâki olmuştur.25.7 Teklif şu idi:25.8 Evvelâ; Erzurum'da bulunan heyeti murahhasamızın Kars – Bakû üzerinden tirenle serian Moskova'ya gidebilmesini temin için.25.9 Saniyen: Ermenistan dâhilinde ahali-i islâmiyeye icra edilmekte olan katliâmı tevkif için.25.10 Salisen: Ermenilerin ilk fırsatta Erzurum'u dahi ellerine geçirmek için faaliyet ve teşebbüsatta bulunacaklarından, Ermeni ordusuna karşı hâkim ve müsait bir vaziyet-i asliye almak için zaten Brestlitovsk ve Batum muahedeleri ile bizim olan Elviye-i Selâse dâhilindeki Sarıkamış, Soğanlı dağlarını ve Soğanlı dağlarının geçitlerini işgal etmek faydalı olacağı bildiriliyordu.25.11 Bu üç sebepten bilhassa sonuncusu Heyeti Vekilece de tetkik olundu ve muvafık görüldü.25.12 Zaten Meclisi âliniz Elviye-i Selâse'nin zamanında, zaman-ı münasibinde işgali salâhiyetini Heyeti Vekileye vermiş olduğundan buna istinaden kumandanın teklifini kabul etti.25.13 Binaenaleyh, 6 haziran tarihinde Şark Ordumuzun harekât-ı askerîye icrası için hazırlanmasını emrettik.25.14 Ordu hazırlığıyla işgal etmekte bulunduğu bir sırada takriben on gün sonra, 16

haziranda, akdemce tarafımızdan Moskova'ya gönderilmiş olan murahhaslarımızdan birisi memleketimize avdet etti.25.15 Bu zat, cümlemizce malûm olan Sovyet Cumhuriyeti Hariciye Nazırı (Çiçerin) in mektubunu getirdi.25.16 Diğer bir takım zevatın dahi hususî, resmî rapor ve mektuplarını getirdi.25.17 Diğer raporlar ve mektuplar muhteviyatından sarf-ı nazar Rusya Sovyet Cumhuriyeti Hariciye Nazırının, hükûmetleri namına Meclisi âlinize, Meclisi âliniz riyasetine hitaben yazmış olduğu mektup burada okunmuştu.25.18 Tahattur buyurulursa denmişti ki; Ermenistan, Acemistan ve Türkiye hudutlarının tesbitinde Rus Sovyet Hükûmetinin tavassutiyle meselenin siyasetten halli mümkündür.25.19 Diğer lâyiha ve mektuplarda bu nokta daha ziyade izah edilmekte idi. 25.20

Ve bu izahata nazaran herhalde bizim Ermenilere daha ziyade taarruz etmemizi Rus Hükûmeti Cumhuriyesi arzu etmiyordu, muvafık görmüyordu.25.21 Fakat biz, Elviye-i Selâse dâhilinde bulunan her hangi bir noktayı işgal etmek demek, Ermenistan'a taarruz demek olamayacağından, zaten karar vermiş olduğumuz harekât-ı askerîye hakkında bir muhalefet görmedik ve bunun üzerine Şark Ordusu Kumandanına harekât-ı askerîyeye devam etmesini ve tacil etmesini emrettik.25.22 Fakat bundan birkaç gün sonra idi ki yeni gelen resmî bir haberde Rusya Hükûmetinin bir heyeti sefaretî nezdimize gelmek üzere Kars üzerinden tirenle hali harekette bulunduğu anlaşılıyordu.25.23 Bunun üzerine bu gelecek olan heyeti sefaretle zaten Erzurum'da bulunmakta olan heyeti murahhasamızın mülâkatını mütaakıp harekete başlamak üzere, hareketin tevkifini emrettik ki bu yirmi haziranda idi efendim, bu esbaptan dolayı 20 haziranda Şark Ordumuzun harekât-ı taarruziyesini tevkif etmiş olduk.25.24 Bu arz ettiğim mesele şark vaziyet-i umumiyesi içinde ve Türkiye'nin, Bolşevik Hükûmetiyle olan münasebat-ı umumiyesinde ufak bir parça, bir safhadır.25.25 Bunu daha iyi ihata etmek için ve esasen vaziyeti de teyid etmek için baştan başlayarak vaziyeti daha vâsi bir daire dâhilinde izah edeceğim:25.26

Arkadaşlar, cümlemenizin malûmudur ki, Harb-i Umuminin son senelerinde Rusya dâhilinde infilâk eden inkılâp, insanların ekseriyet-i mutlakasını teşkil eden fakir halk içinde, bilhassa bu halkın en çok mihnet ve meşaka ve ıstıraba mâruz kalmış olan amele sınıfı içinde, eskiden beri mevcut olan sosyalistlik makasid-i hakikîyesini ve gayatını ilân etti.25.27 Daha vazih daha bâriz ve daha

şedit bir surette ilân etti.25.28 Ve umum beşeriyetin emperyalist ve kapitalist idarelerin tahakküm ve tagallüb-ü zalımanesinden kurtarılmasını bir hedef ittihaz etti.25.29 Bittabi bu hedefe vâsıl olabilmek için mücadeleyi esas ittihaz etti ve son amelî noktası da bu gayeye bütün beşeriyeti iştirak ettirmek için teşebbüs alması idi.25.30 Ruslar, Çar'ın idare-i müstebidesi altında takip eden harb senelerinin teyidettiği sefalet neticesinde bu hissiyatı âzami derecede tenmiye etmişlerdi.25.31 Memleketlerinin gayet vâsi olmasına ve birçok avamil ve şerait-i tabiiyeyi haiz bulunmasına istinaden bütün dünyanın emperyalistlerine karşı ilân-ı husumet ve ilân-ı harb etmekten çekinmediler.25.32 Garp emperyalistleri de bütün kuvvetlerini, bütün kudretlerini, bütün vesaitini kendi aleyhlerinde istimal ettikleri halde yaptıkları harekât-ı inkılâbı bugüne kadar kemali muvaffakiyetle yaşatmaya muktedir oldular.25.33 Bolşeviklerin bilhassa son günlerde Lehistan dâhilinde tevali eden muvaffakiyeti ve muzafferiyatı cidden inkılâpların pek mesut, pek parlak ve pek mühim bir neticesidir.25.34 İslâmiyetin en âli kaide ve kanunlarını ihtiva eden Bolşevizmin bizim dahi mevcudiyetimize kasdetmiş olan müşterek düşman aleyhinde, bugün ihraz etmiş bulunduğu zafer, bizim için de şayan-ı teşekkür bir neticedir.25.35

Efendiler; Şark âleminin bilâkayd-ü şart sahibi, mutasarrıfı olmak emelini mağrur kafalarına sokmuş olan İtilaf Devletleri, kendi hayat ve mevcudiyetlerinin devam ve bakasının, bu tesahupta ve bu tasarrufta olduğunu pek güzel takdir etmişlerdir.25.36 Binaenaleyh bu tesahup ve tasarrufu temin etmek için başta İngilizler olmak üzere, bütün İtilâf Devletleri, bir taraftan tekmil kullanabildikleri vasıta ve kuvvetlerle bizi mahvetmek, bizi ezmek için çalıştıkları bir sırada, diğer taraftan da bütün beşeriyet-i mazlûmeyi tahlis için çalışan Bolşeviklerin, mazlum milletimize el uzatılmaması için yine servetlerini kuvvet ve kudretlerini sarfederek uğraşmışlardır. 25.37

Fakat Bolşevik Cumhuriyeti, hem kendi hayat ve mevcudiyetlerinin ehemmiyetlerini taz'ifetmek, hem de İtilâf Devletlerinin pençe-i zulmünden kurtuldukları takdirde, âlemşümül olan İnkılâbın İstihsali gayatı için kendilerine en kuvvetli, en kudretli bir muavin ve müzahir olacak milletimizin dest-i vifak ve ittihadını tutmak için teşebbüsât-ı fiiliyede bulunmuştur.25.38 Yaptığı teşebbüs Efendiler; onuncu ve on birinci ordularını doğrudan doğruya Kafkasya'ya, Şark Cephesine tahsis etmek oldu.25.39 Bu ordular, bizim delâletimiz, tesirimiz ve hizmetimiz sayesinde suhuletle Şimalî Kafkasya'yı geçtiler ve Azerbaycan'a

dâhil oldular ve Azerbaycanlılar da gelen orduları kemali sükûnetle kabul ettiler.25.40 Bu ordular bir taraftan Ermenistan ve Gürcistan hudutlarında lâzım gelen tedabiri ve vaziyet-i askerîyeyi aldılar.25.41 Diğer taraftan da maddeten bizimle tesis-i irtibata tevessül ettiler –ki bu mayıs aylarında idi–.25.42 Tam bu sırada idi ki; Lehistan'da cereyan eden ahval, vakayi ve hâdisat gittikçe Bolşeviklerin aleyhine olarak kesb-i ehemmiyet etmişti ve Bolşevik Hükûmeti mümkün olduğu kadar çok kuvvetli Lehistan cephesine sevk etmek mecburiyetinde idi.25.43 Buna binaen Kafkasya'ya sevk etmiş olduğu, tahsis ettiği ordulardan onuncu orduyu kâmilten şimale sevketti.25.44 Onbirinci ordunun da bir kısmını sevketti.25.45 Binaenaleyh Kafkasya'da Ermenilere, Gürcülere ve heyeti umumiyeye karşı maddi kuvvetleri tenakus etti ve zayıf bulundu.25.46 İşte tam bu sırada İngilizlerin mütemadî gayretleri ve teşvikleri eseri olarak, İngilizlere bendelik etmekler zevk alan Azerbaycan'ın müsavat hükûmeti ve bu Hükûmetin hempalarının teşvikatiyle, şüphe yok Gürcülerin ve Ermenilerin dahliyle, ordunun Bolşevik ordusunun tamamen gerilerine düşen Gence havalisinde Azerbaycan'ın muhalif kuvvetleri tarafından bir irtica vücuda getirildi.25.47 Bu hâdise üzerine On birinci Kolordu Kumandanı Ermeni ve Gürcü hudutlarında bulunan kuvvetlerin kâffesini çekti ve bunlarla tatil-i muhasamat etti ve topladığı kuvvetlerle yirmi iki mayısta Gence'de isyan eden kuva-yı muhalife aleyhine hareket etti ve onları kâmilten tedip ve tenkil etti.25.48 Nuri Paşa cümleden malûm bir zattır.25.49 Bu zatın tahtı kumandasında iki üç bin kişiden mürekkep bir Azerî kuvvet vardı.25.50 Bu zatı İngilizler her nasılsa iğfal etmişler, kendisiyle beraber kuvvetlerini kendi lehlerine istimal etmişlerdi.25.51 Yani, Nuri Paşa ve kuvvetleri dahi bu kırmızı ordu aleyhine diğer irtica edenlerle beraber hareket etmişti.25.52 Onun için Onbirinci Ordu Gence'deki ussatı tedip ettikten sonra Akdam istikametinde yürüdü.25.53 Akdam, Gence'nin cenubu şarkısindedir.25.54 Orada dokuz haziran tarihinde Nuri Paşa kuvvetlerini de mağlup ve perişan etti.25.55 Bilâhare bunun neticesini de arz edeceğim.25.56 Akdam hâdisesinden sonra Kızılordu Şuşa üzerinden Gerus'a geldi.25.57 Bilâhâdise Gerus'u işgal etti.25.58 Gerus'a gelen otuz ikinci Rus kızıl fırkasıdır ki –bu, dört temmuzdadır efendim– bu kuvvetin hareketini burada bırakalım ve bizim hududumuzu aynı tarihlerde gözden geçirelim.25.59

Ermeniler; kızıl kuvvetler kısm-ı küllisinin bu havaliden uzaklaşmasından ve Azerîlerin kızıl kuvvetler aleyhine isyan etmesinden ve bizim hareketimizin siyasî esbaba istinaden tevfik ettirilmesinden istifade ederek, derhal on dokuz haziran tarihinde, bir iki kolla Oltu Şûrası aleyhine, diğer bir kısım kuvvetleriyle de Zengisar Şûrası aleyhine taarruz harekâtına başladılar.25.60 Filhakika gerek Zengisar Şûrası ve gerek Oltu Şûrası, bizim eski hududumuzun ilerisinde ve doğrudan doğruya Ermeni Cumhuriyetini yakından tehdit eden vaziyetlerdir.25.61 Binaenaleyh bu tehdedici vaziyetten kendilerini kurtarabilmek için şu suretle istifadeye kıyam ettiler.25.62 Ermenilerin bu hareketi üzerine henüz o civarda bulunan Hariciye Vekilimiz tarafından Ermenistan Hariciye Nezaretine ve keza Şark Ordumuz Kumandanı tarafından Ermenistan ordusu kumandanına lâzımgelen siyasî teşebbüsler yapılmakla beraber Erzurum ve havalisinde zaten mütehaşşit ve her an harekete müheyya bulunan ordumuz bazı tedabir almak mecburiyetini hissetti.25.63 Ermeniler Oltu Şûrası dâhilinde Tuzla civarına kadar olan mahalleri işgale muvaffak olabilmişlerdir.25.64 Bittabi Oltu Şûrasının milli kuvvetleri, bu Ermeni taarruzunu tevfik edecek kadar kuvvetli değildi.25.65 Onun için ordu, sol cenahını ileriye ve hududun öteki tarafına sürerek, Bardiz ve Tuzla hattını tuttu.25.66 Diğer taraftan da Beyazıt cihetinden de lüzumu kadar kuvvetleri Zengisar Şûrası dâhiline geçirdi.25.67 Aras'ın cenubuna çekilmiş olan millî kuvvetlerle gönderilen bu kuvvet birleşti ve netice olarak gerek Zengisar'a ve gerekse Oltuy'a karşı hareket eden Ermeni kuvvetleri tevkif edildi.25.68 Bugün hali tevkiftedir.25.69 Binaenaleyh takririn bir noktasına cevap vermiş oluyorum.25.70 Taarruz eden Ermeni kuvvetlerine karşı büyük ve kahredici hareket yapmadık ve henüz yapmıyoruz.25.71 Fakat vuku bulan Ermeni taarruzları tevkif edilmiştir ve tevkif için de icabeden tedabir alınmıştır.25.72 Bundan sonra ağustosun onunda Ermeniler zırhlı tirenlerden istifade ederek Erivan ve Çulfa şimendiferleri boyunca şimalden cenuba doğru ilerlemeğe başladılar.25.73 Bu ilerliyen Ermeni kuvvetleri karşısında bizim hududu geçmiş ufak bir müfreze halinde kuva-yi muntazamamız vardı.25.74 Bu müfrezeyi faik düşman karşısında ezdirmemek için Aras'ın cenubuna ve garbına geçmek üzere emir verildi ve bu kuvvet de aldığı emir ve talimat dairesinde Ermenilerle ciddî muharebeyi kabul etmeksizin Aras'ın cenubuna gelmiştir ve bunun neticesi olarak, hududun yine öteki tarafında olan Şahtahtı yirmi dört temmuzda Ermeniler tarafından işgal

edildi.25.75 Demin arz etmiştim ki; temmuzda kızıl kuvvetler Gerus'a gelmişlerdir.25.76 Temmuzun hemen nihayetinde kadar bu kuvvetler burada kaldılar ve kendilerine aleyhtar olan kuvvetlerin elinden silâhlarını toplamakla vakit geçirdiler.25.77 Fakat Ermenilerin böyle Şahtahtı istikametinde ilerlemesi üzerine derhal bu kuvvet Nahcivan üzerine hareket etti ve yirmi sekiz temmuzda yani Ermenilerin Şahtahtı'nı işgal ettiklerinden dört gün sonra piştarlariyle –ki bir süvari livasından ibarettir– Nahcivan'a vâsıl oldu.25.78 Bu kırmızı kuvvetin Nahcivan'a gelmesi üzerine Ermeniler bu kuvvetle gerisinde kalan kısm-ı küllisinin arasına girerek hattı ricatını katetmek için Ankelât istikametinde hareket ettiler.25.79 Kızıl kuvvetler buna karşı da Şoşa'dan miktar-ı kâfi kuvveti 31 Temmuzda Ankelât istikametinde hareket ettirerek Ermenilerin maksatlarını mevki-i fiile koydurmadılar.25.80 1 ağustos tarihinde Rus Bolşevik Hükûmetinin Kızıl ordusuyle Büyük Millet Meclisi'nin ordusu Nahcivan'da birbiriyle maddeten birleşmiş oldu.25.81 (alkışlar) oraya giden kuvvetlerimiz, kızıl kuvvetler tarafından merasim-i mahsusa ve ihtiramat-ı fevkalâde ile kabul edilmişlerdir.25.82 Burada birleşen iki hükûmet kuvvetleri diğer kuvvetler gelinceye kadar mahalinde müştereken tedabir ittihaz etmekle el'an bugün dahi meşguldür.25.83 Kızılordu süvarisinden Şahtahtı istikametine çıkan bazı seyyar kuvvetler Nahcivan'ın otuz kilometre kadar şimalinde Ermeni keşif kollarını bulmuş ve onları taretmişdir.25.84 Demin bahsettiğim Nuri Paşa kuvveti Akdam'dan sonra Hüdaaferin'e gelmiştir.25.85 İran'a doğru hareket ediyorlardı.25.86 Bu kuvvetler, Nuri Paşa tarafından, doğrudan doğruya İngilizlerin emrine girmek için talimat almıştır.25.87 Fakat vakit ve zamaniyle haberdar olduk.25.88 Şark Ordumuz Kumandanı tedabir-i seria ittihaz etti ve binnetice bu kuvvetler tenvir edildi, irşat edildi ve bu kuvvetler doğrudan doğruya tahtı kumandamıza alındı 25.89 (teşekkür olunur sadaları). Ve Hüdaaferin'den sonra Nahcivan'a getirildi.25.90 Fakat tam bu kuvvetler Nahcivan'a geldiği sırada idi ki Ermeniler Nahcivan istikametinde demin izah ettiğim Şahtahtı'na taarruz ediyorlardı.25.91 Bu taarruz az çok sarsılmış bulunan bu Nuri Paşa kuvvetleri üzerinde iyi bir tesir bırakmadı.25.92 Başlarında bulunan Azerî kumandanlar da kuvvetlerini elde tutamayacak kabiliyette görüldü.25.93 Maahaza bu kuvvetin ele alınabilen kısmı on yedi temmuzdan itibaren yirmi üç temmuza kadar Beyazıd'a getirildi.25.94 Beyazıt'tan sonra Karakilise üzerinden Hasankale'ye ve Erzurum'a

sevkolunuyor.25.95 İlk kademesi 31 temmuzda Hasankale'ye vâsıl olmuştu.25.96 Bütün mâruzatım, Ermenilere mücavir bulunan arazideki harekât ve hâdisata şâmindir.25.97 Fakat aynı zamanda, aynı tarihlerde Batum havalisinde de bir takım hâdisat cereyan etmekteydi.25.98 Bir temmuzda yani Kızıldoru Gerus'a takarrüp etmek üzere iken sunuf-u muhtelifeden mürekkep bir İngiliz müfrezesi Çürüksu istasyonunu işgal etti ve bunu mütaakıp zırhlı tirenlerle iki tabur Gürcü askeri Çürüksu'ya getirildi.25.99 Orada bulunan Cemiyet-i İslâmiye milislerinin mukabele ve ateşine rağmen İngilizlerin muavenet ve müzaheretini ve zırhlı tirenlerin himayesi neticesinde Çürüksu bu Gürcü kuvvetleri tarafından işgal edildi.25.100 Ondan sonra aynı tarzda ve tertipte bu Gürcü kuvvetleri Çürüksu'dan Batum'a kadar olan istasyonları birer birer işgal ve nihayet iki alay piyade bir miktar süvari ve sekiz toptan ibaret olan bir müfreme ile Batum'a geldiler ve oradan İngilizlerden, İtilâf Devletlerinden Batum'u merasim-i mahsusa ile teslim aldılar.25.101 İtilâf Devletleri de kâmilen Batum'u terkettiler.25.102 Yalnız limanda bazı sefain kaldı.25.103 Gürcü kuvvetleri bidayette istilâ mıntakasını Çoruh nehrine kadar isâl ettiler ve Çoruh nehrini geçmediler ve Cemiyet-i İslâmiye milisleri Çoruh nehrinin cenubuna geçtiler ve Borçika mevkiinde merkezlerini tesis ettiler.25.104 Efendiler; görüyoruz ki burada bulunan, Cemiyet-i İslâmiye milislerinin, kuvvetleri tabîî zayıftır ve biz bu kuvvetlere maddeten doğrudan doğruya muavenet dahi etmedik ve bugün de edilmemektedir.25.105 Bunun sebebi gayet basittir.25.106 Haritayı açıp kuvvetlerimizin ordumuzun, ne merkezde ve ne maksatla nerede, nasıl tahaşşüdeğini mütalâa ederseniz pek iyi görürsünüz ki; buraya asker göndermek belki oradaki vaziyet üzerinde bir an için hüsn-ü tesir yapar.25.107 Fakat asıl lüzum ve ihtiyaç mübrem görüldüğü takdirde hazırladığımız şiddetli ve katî darbeyi duçar-ı zaîf edebilir.25.108 Bu itibarla mülâhazat-ı askerîye bizi oraya kuvvet göndermekten meneder.25.109 İkincisi; esbab-ı siyasiye de vardır.25.110 Siyasî sebeplerin başında ve bizi en çok alakadar eden nokta şudur:25.111 Malûm-ı âliniz yine Rus Bolşevik Cumhuriyeti; Batum ve havalisinin mukadderatı, Batum ve havalisi insanların reyine, arzusuna tâbidir, onlar tâyin ve takdir edecek demiştir.25.112 Binaenaleyh bugün Batum Gürcülerin eline geçse dahi bunun muvakkat olduğu cümlelerimizce malûm ve muhakkaktır.25.113 Binaenaleyh esaslı ve her türlü ihtimalât karşısında bizi kuvvetli bulunduracak olan askerî plânımızı tebdil ve tağyire lüzum

görmedik.25.114 İşte bu gibi esbaptan dolayı tarafımızdan muavenet görmiyen Batum ve havalisindeki Cemiyet-i İslâmiye milisleri, Çoruh nehrinin cenubuna geçtikten sonra, Batum'u işgal etmiş bulunan Gürcüler yine hareketlerine devam ederek yirmi beş temmuzda küçük bir müfreze ile Artvin'i işgal ettiler ve orada bizim küçük bir müfrezemize karşı iki yüz kişilik bir müfreze ile hudut karakolları tesis ettiler.25.115 Binaenaleyh burada takririn diğer bir noktasına cevap vermek istiyorum.25.116 Gürcüler Erzurum'un şimaline gelmişler ve tecavüz etmişler gibi falan bir nokta vardır.25.117 Gürcülerin en son geldikleri nokta Artvin'dir ve orada da yaptıkları iş, hududumuza karşı alelâde hudut karakolları tesis etmekten ibaret kalmıştır.25.118

Efendiler; bütün bu tafsilâtı tekrar hulâsa etmek lâzım gelirse şu noktalara işaret koymak istiyorum;25.119 Anlaşıyor ki Bolşevik Hükûmeti bizimle irtibat ve temas yapmak için fiilen teşebbüsatta bulunmuştur.25.120 Ordu gönderilmiştir.25.121 İkincisi; vaziyetin bir iki aydan beri şarkta mühmel, muğlak kalmış olması Lehistan vaziyetinden ileri gelmiş oluyor.25.122 Lehistan'a kuvvet gitmiş olmasıyla Ermenilerin, Gürcülerin, Azerîlerin mahallî, muhalif ve muarız hareketleri buna sebebiyet vermiş olur.25.123 Üçüncüsü; bütün bunlara rağmen, burada kalan kızıl kuvvetlerin zafına rağmen Azerîlerin, Gürcülerin, Ermenilerin mukavemet ve taarruzuna rağmen yine Kızılordu yol, vasıta buluyor ve imkân buluyor Nahcivan'a kadar gelip bizimle teması arıyor ve buluyor.25.124 Bu üç nokta; müşterek düşmanları binnetice mağlûbetmek için azmetmiş olan iki milletin, iki hükûmetin münasebeti âtiyesinin de arzu edildiği veçhile olacağına dair bir itminan verebilir.25.125 Hususî bir nokta-i nazardan da Ermenilerin bütün mütecaviz hareketleri tevkif edilerek onlara daima hâkim bulunduğumuz görülüyor.25.126

Kezalik Gürcülerin harekâtı, bizim vaziyetimizi, kuvvetimizi, plânımızı sarsacak bir surette değildir.25.127 Yalnız ufak bir tesiri kalbî ve vicdanî vardır ki o da Batum da bulunan dindaşlarımızın biraz zulüm ve tazyike mâruz kalmış olmalarıdır.25.128 En mühim nokta bu olabilir.25.129 Efendiler Bolşevikler, siyasî ve hattâ içtimai nazardan –çünkü bilirsiniz ki garp ve Amerika amelesi nezdinde Ermeniler mazlûm tanıtılmışlardır- Ermenilere atfı ehemmiyet etmişlerdir.25.130 Himayekâr bir siyaset takibeder görünmüşlerdir.25.131 Fakat bugün bu Ermeniler onlara dahi nankörlük etmiştir.25.132 Onların kuvvetine dahi fiilen tecavüz etmiştir.25.133 (kahrolsun sadaları). Pek ziyade memûl ve

muntazırdır ki, bu defa Bolşevik Cumhuriyeti artık bu küstah milletin haddini tanıtmak için şedit ve katî kararını verecektir ve pek ziyade intizar olunur ki, Lehistan muvaffakiyatını mütaakıp Bolşevikler bizim ile maddeten vücude getirdikleri ratbitayı takviye edeceklerdir.25.134 Yine cümlemizce malûmdur ki, takriben yirmi günden beri Moskova'da bulunan heyeti murahhasamızın teşebbüsat-ı siyasiyesi, bütûn bu vekayiden alınan netayice göre hüsn-ü hale ifrağ edilecektir.25.135

Bu münasebetle Efendiler, yine şarka ait olan bir noktadan bahsedeceğim.25.136 Mesmu-u âlileri olmuş olacaktır ki, son günlerde Bakû'da beynelmilel bir kongre yapılmaktadır.25.137 Resmî ve gayri resmî vuku bulmakta olan müracaatlarda bizden de oraya murahhaslar davet ediyorlar.25.138 Bu davetler doğrudan doğruya halkımıza vuku buluyor.25.139 Trabzonlulara, Erzurumlulara, her tarafa bir takım davetnameler geliyor, gönderiliyor.25.140 Aldığımız malûmata göre bazı yerlerden, bilhassa hududa civar yerlerden bazı zevat bu kongreye icabet etmiştir.25.141 Efendiler; her münasebet düştükçe arz etmiştim ve bu münasebetle de bir defa daha tekrar ve teyid etmek isterim ki; biz memleket ve milletimizin mevcudiyetini ve istiklâlîni kurtarmak için karar verdiğimiz zaman kendi nokta-i nazarlarımıza tabî bulunuyorduk ve kendi kuvvetimize istinadediyorduk.25.142 Hiçbir kimseden ders almadık, hiç kimsenin muğfil mevoidine aldanarak işe girişmedik.25.143 Bizim nokta-i nazarlarımız, bizim prensiplerimiz cümlece malûmdur ki, Bolşevik prensipleri değildir ve Bolşevik prensiplerini milletimize kabul ettirmek için de şimdiye kadar hiç düşünmedik ve teşebbüste bulunmadık.25.144 Bizim itikadımıza göre, milletimizin temin-i hayat ve tealisi kendi kabiliyet-i hazmiyesiyle mütenasip olan nokta-i nazarlardır.25.145 Fakat esas itibariyle tetkik olunursa bizim nokta-i nazarlarımız –ki halkçılıktır- kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesidir, halkın elinde bulundurulmasıdır.25.146 Yine şüphe yok ki, bu dünyanın en kuvvetli bir esası, bir prensiptir.25.147 Elbette böyle bir prensip Bolşevik prensipleriyle tearuz etmez.25.148 Vakaa bize milliyetperver derler.25.149 Fakat biz öyle milliyetperveranız ki, bizimle teşriki mesai eden bütûn milletlere hürmet ve riayet ederiz.25.150 Onların bütûn milliyetlerinin icabatını tanırız.25.151 Bizim milliyetperverliğimiz her halde hodbinane ve mağrurane bir milliyetperverlik değildir ve bahusus biz islâm olduğumuz için, İslâmiyet nokta-i nazarından bizim

ümmeççiliğimiz vardır ki, milliyetperverliğin çizmiş olduğu daire-i mahdudeyi nâmütenahi bir sahaya nakleder ve bu itibarla da bu nokta-i nazardan bizim istikametimizde Bolşevik istikameti görülebilir.25.152 Bahusus Bolşevizm millet içinde mağdur olan bir sınıf halkı nazar-ı mütalâaya alır.25.153 Bizim milletimiz ise heyeti umumiyesiyle mağdur ve mazlûmdur.25.154 Bunları söylemekten maksadım, bu noktayı açık, samimî ve kâti olarak ifade ediyorum.25.155 Memleket ve Milletimizi kurtarabilmek için, memleketin ahengini, intizamını muhafaza etmek lâzımdır.25.156 Her tarafta muhtelif kafaların, dimağların, vücutların teşebbüsü, memleketin içinde muhtelif cereyanlar, muhtelif vaziyetler tevliededebilir.25.157 Halbuki, Efendiler, biz her taraftan, hariçten ve harici tesiriyle dâhilden, nâmütenahi taarruzlara, hücumlara mâruz bulunmaktayız.25.158 Bu vaziyet içinde bizim için esas, sâkitane vahdeti muhafaza etmektir.25.159 Bu vahdeti böyle teşebbüsât-ı münferide ile halele duçar ettiğimiz gün, o teşebbüsât-ı münferidenin netice-i muvaffakiyatı en parlak dahi olsa, heyeti umumiyeiyi kurtarmak kabiliyetinden mahrumdur.25.160 Binaenaleyh, falan yerde falan, ve filân ve filân yerlerde yapılan kongrelere filân, filân, filân münferiden dâvet olunurlar ve bunlar oraya gider ve orada mevzuubahis olan esasatı kabul eder memleket içinde tatbik etmeğe başlarsa bu, doğru bir istikamet olamaz.25.161 Biz kongrelere de gideriz. Her tarafa gideriz.25.162 Her şeye iştirak ederiz.25.163 Yalnız biz ederiz.25.164 Millet gider, yani yalnız milletin mümessillerinden mürekkep olan Meclis gider ve yapılması lâzımgelen şeyi o yapar ve ancak Meclisi âlinizin sâlahiyetini haiz olan memurların her hangi kongrede, her hangi bir mahalde her hangi bir cemiyette, her hangi bir hükûmette yapacağı temas, söyleyeceği söz, vereceği imza makul ve muteber olmak lâzımgelir.25.165 Her halde biz bugün için kendi nokta-i nazarlarımıza, milletimizden, halkımızdan alddığımız hakikî nokta-i nazarlara tabi olarak hareket etmekteyiz.25.166

Hulûsi Bey (Karahisar) – Paşa Hazretleri, Bakû'deki kongre resmî mi, gayri resmî, midir?

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Gayri resmîdir efendim.25.167 O resmî olsa tabiî Millet Meclisini davet ederdi.25.168 Şark vaziyeti hakkında resmî rapor ve malûmatta istinaden heyeti âliyenizi tenvir için vukubulacak mâruzatım hulâsaten bundan ibarettir.25.169 Maahaza bazı noktaların tenvirine daha lüzum ve ihtiyaç görüyorsanız malûmatım dâhilinde izahat veririm.25.1709

TRAKYA VE DÜZCE OLAYLARI HAKKINDA (26)

14 Ağustos 1920

Bugünkü vazife hakkında yeni bir şey yoktur ve haiz-i ehemmiyet yeni bir malûmat almadık.26.1 Yalnız Düzce'de yeni bir vak'anın tahaddüsü mesmu-u âliniz olmuştur.26.2

Salih Efendi (Erzurum) – Hayır Paşa Hazretleri, Düzce meselesini sormuyorum. Onların hiçbir ehemmiyeti yok. Edirne'yi kastediyorum.

Mustafa Kemal Paşa – Çoktan beri Edirne'den bir resmî malûmat almadık.26.3 Ona dair izahat veremeyeceğim.26.4 Çünkü münasebatımız, irtibatımız birkaç günden beri munkatı bir halde bulunuyor.26.5 Belki söyleyebileceğim şeyler şuradan buradan öğrendiğimiz, İstanbul veyahut Rum gazetelerinin hulâsa-i neşriyatına inhisar eder.26.6 Bu hulâsa-i neşriyat da tabii bizim aleyhimizdedir.26.7

Fakat elimizde mevsuk bir malûmat yoktur.26.8 Yalnız bu münasebetle şunu arz edeyim: Malûm-u âliniz Trakya, Bulgaristan'la üç deniz arasında çıkmış küçük bir parçadır.26.9 Yani Anadolu'nun vâsi sahalariyle mukayese edilirse küçük bir parçadır ve bu küçük parça içinde bulunan kuvvetlerimiz de her tarafta düşman kuvvetleriyle muhat bir haldedir.26.10 Fakat Trakya için en muzır, en müessir, zehirden daha müessir bir cihat var ki, o da, İstanbul ile hali temasıdır.26.11 İstanbul ile temasta ve münasebatta bulunanlar zehirlenirler ve mahkûm-u mevt olurlar.26.12 Eğer Trakya'nın başına bir felaket gelmiş ise biliniz ki ve sizi temin ederim ki, zehirnak olan İstanbul'un iğfalâtına kapılmış olduğu içindir.26.13

İsmail Suphi Bey (Burdur) – Paşa Hazretleri üç sual sormaya müsaade buyurur musunuz?

Mustafa Kemal Paşa - Müsaade buyurunuz daha bitirmedim Beyefendi.26.14 Binaenaleyh Trakyalılarla İstanbul çok münasebette bulundular. 26.15 Çok politika yaptılar.26.16 Fransızlarla birçok münasebatta bulundular ve zannettiler ki, Fransızlarla İstanbul'dakiler, kendilerini himaye eder, sıyanet ve tahlis eder.26.17 Gerek İstanbul'dakiler, gerek Fransızlar Trakya'yı ve Trakyalıları sühuletle Yunanlılara ezdirebilmek için icap eden tedabiri almak ile meşgul idiler.26.18 Binaenaleyh, bu felâketi münteç olmuş ise bunu görüp takdir edemiyenlerin eser-i hatasıdır.26.19 Maahaza her ne olursa olsun, Trakya'yı

bugün Yunanlılar, İngilizler işgal edebilirler.26.20 Kim isterse işgal edebilir.26.21 Madem ki, bu milletin akıbeti bu Mecliste takarrür edecektir ve bu Meclis de koca Anadolu'ya ve büyük millete istinat ediyor, binnetice İstanbul'u olduğu gibi, Trakya'yı da yine burası kurtaracaktır26.22 (alkışlar).

(İsmail Suphi Bey'e hitaben) Buyurun efendim suallerinizi şimdi sorabilirsiniz. 26.23

İsmail Suphi Bey (Burdur) – Paşa Hazretleri birinci sualım, bizim kuvvetler Rus kuvvetleriyle ittifak edeli epey zaman olmuştur. O zamandan beri o kuvvetlerin buraya celbi düşünülmüş müdür, böyle bir teşebbüse lüzum var mıdır?

Mustafa Kemal Paşa(Ankara) --Neden dolayı böyle bir teşebbüs yapalım.26.24 Böyle teşebbüs var mıdır?26.25 Ne sebep vardır efendim?26.26 Kızıl orduları bizim memleketimize davet etmek teşebbüsün bazen düşünüldüğüne zati- âliniz vakıf mıdır? 26.27

İsmail Suphi Bey (Burdur) – Soruyorum efendim.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) - Yaptınız mı, yapmadınız mı diye soruyorsunuz rica ederim.26.28 Böyle bir soru sorabilmek için vaziyeti gayet iyi mütalaâ ediniz.26.29 Tahlil ediniz, ondan sonra heyeti umumiye huzurunda sorunuz.26.30 Biz böyle bir şey düşünmedik ve düşünmek de istemiyoruz.26.31

İsmail Suphi Bey (Burdur) – Bu halde fiilî muavenet ne suretle olabilir? Bizim heyeti murahhasamız Moskova'da Sovyetlerle müzakereye mübaşeret eylemiş midir?

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) - Müzakerata mübaşeret edilip edilmediğine dair henüz bir malûmat almadık.26.32 Yalnız onların oraya muvasalatını mütaakıp telsiz telgrafla, Türkçe yazılı iki telgraf aldık, ona mütaakıp hiçbir malûmat vermediler.26.33 Biz de bunu merak ettik ve biz de iki defadır, vasıta-ı seria ile kendilerine sorduk, niçin bize malûmat ve izahat veremiyorsunuz diye, yalnız gideli on beş gün oldu26.34. Biliyorsunuz ki (Enternasyonal) kongreleri içtima ediyor.26.35 İhtimal ki bizim murahhaslarımız bu kongreye dâhil oldu.26.36 Belki de bizim murahhaslarımız orada müzakerata girişmişler, netayic-i müzakerat hakkında bizi tenvire zaman müsait olmamış olabilir.26.37 Üçüncüsü nedir efendim;26.38

İsmail Suphi Bey (Burdur) – Lebistan'da Bolşevik ordularının ilerlemesine nazaran, âhiren İngiliz, Fransızlar tarafından Lehlilere yardım için kuvvet

gönderileceğine dair haber gelmesine nazaran hakikaten Bolşevik ordularının muvaffakiyatını akim bırakacak bir şey yapabilirler mi?

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) - Beyefendi böyle bir şeyi halletmek için evvelâ Rus Bolşevik ordusunun vaziyet-i askerîyesi ve sahne-i fiiliyata koymuş olduğu kuvvetin miktar-ı hakikîsi nedir?26.39 İkincisi; kendisiyle doğrudan doğruya muharebede bulunan ve mağlûp olan Leh kuvvetleri nedir?26.40 Üçüncüsü; oraya Fransız ve diğer İtilâf Devletlerinin sevkedebilecekleri âzami kuvvet nedir?26.41 Ve bu kuvvetler hangi tarikle ve ne zaman sevkolunabilir?26.42 İşte bu malûmatı cemetmiş olmak lâzım gelir.26.43 Böyle bir malûmat, bu Bolşevik Hükûmet-i Cumhuriyesinin Erkanı Harbiye-i Uumumiye Reisi'nin masasında dahi yoktur 26.44 (gülmeler).

Husrev Bey (Trabzon) – Beyanatı âliyeleri sırasında Düzce'de yeni yolsuzluk ve uygunsuzluk olduğundan bahis buyurdunuz. Rûfeka-yi kiram bunu işitmişler, fakat katî anlıyamamışlar. İzah buyurursanız daha iyi anlarız.

Nuri Bey (Bolu) – Düzce'ye ait vaziyeti dinlemek istiyoruz.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) - Yalnız ben size bu meselenin esasına dair kısa bir malûmat vereyim.26.45 Belki Dahiliye Vekâletinden, cihet-i askerîyeye ait olan kısmı da Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyasetinden sormak arzu edilirse daha çok malûmat edirsiniz efendim.26.46 Meselenin, hâdisenin esası şundan ibarettir:26.47 Vaktiyle isyan eden ve fakat esna-yi tedibatta dehalet eden bir takım insanlar vardı.26.48 Bu dehalet edenler affolundu ve şurada burada istihdam edilmek dahi istenildi.26.49 Bunlar son zamanlarda firar ettiler ve bunlar tekrar o muhite girdiler.26.50 Anlaşılan o muhitlerde gizlenip kalmış olan diğer bir takım müfsitler daha vardır.26.51 Bunlar ihtimal kendileri için müsait zannettikleri bir vaziyetin hulûlüne zâhip olarak isyan ettiler ve Düzce'yi, gelip eskiden yaptıkları gibi, işgal ettiler.26.52 Garbe doğru gidip Hendek'i işgal ettiler.26.53 Şarka doğru gittiler, Bolu'nun içine girdiler.26.54 Malûm-u âliniz orada bulundurduğumuz kuvvetlerimizi Yunan taaruzu üzerine hemen kâmil denilecek derecede sevkemiş bulunuyorduk.26.55 Orada ufak ufak bazı müfrezeler bırakılmıştı.26.56 İşte bu müfrezelerin zayıf olmasından, Yunan'lıların ve İngilizlerin müştereken Adapazarı havalisinde icra-yi faaliyet eylemesinden ve İstanbul'un da mübalâğalı bir takım tevşikatta bulunmasından, arz ettiğim insanlar bu cürette bulundular.26.57 Fakat bu defa görülüyor ki halk bunları iştirak etmedi.26.58 Ortada yalnız kaldılar.26.59 Biz bittabi haberdar olduğumuz

gün derhal ve seri vasıta ile o istikamete kuvvet sevk etmeğe başladık ve bu kuvvetlerimiz hemen iki gün zarfında Gerede ve Mudurnu'ya kadar yetişebildi.26.60 Diğer taraftan da muhtelif istikametten kuvvetler yürümeğe başladı.26.61 Bir defa kendilerinin İstanbul tarafından aldatıldıklarını, mev'ut olan şeylerin gelmemesiyle gördüler.26.62 İkincisi; zayıf zannettikleri bizi, ikinci defa olmak üzere kuvvetli olduğumuzu gözleriyle tekrar görmeğe başladılar ve ikinci defa oraya girecek olan kuvvetin elbette birincisinden daha müessir tedibat ve terhibat yapacağı muhakkaktır.26.63 Bunun üzerine derhal Düzce ahali, eşrafı kâmilan telgrafla riyasete, bana müracaat ettiler.26.64 Dahiliye Vekâletine, Garp ordusuna vuku bulan müracaatlarında, her halde kendilerinin bu işe itirak etmediklerini kabul ediyoruz, gelen ussatın da nadim olduklarını bildirdiler.26.65 Fakat bu defa tekrar tedip edileceklerinden korkarak af talebediyorlar.26.66 Maahaza gerek Düzce, gerek Bolu, gerek Hendek'te kâmilan hükûmet yerinde, inzibat ve asayiş yerinde ve hükûmetle, yani burasıyla muhabere muntazamdır.26.67 Yalnız Düzce'de bazı zâbitleri ve memurları mevkuf bulundurdular.26.68 Bu muhaberat neticesinde Garp ordusu Kumandanı kendilerine yirmi dört saat mühlet verdi.26.69 Bu müddet zarfında dağılacaklar.26.70 Ancak talep ettikleri affı ne Garp Ordusu Kumandanı ve ne de biz vermeğe salâhiyettar değiliz.26.71 Ancak onu Meclisi âliniz takdir ve ita edebilir.26.72 Bizim onlara karşı yaptığımız bir şey var ise, o da kendileri dediğimiz noktaları yaparlarsa, dağılırlarsa, arz-ı mütavaat ve inkıyat ederlerse biz de kendilerini Meclisi âlinize affettirmeğe tavassut edeceğimizi, istirhamda bulunacağımızı vadettik.26.73 Düzce'nin vaziyeti bundan ibarettir.26.74

Hakkı Bey (Van) – Miktarları çok mudur efendim?

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Hayır, birkaç yüz kişiden ibarettir.26.74

Haşim Bey (Çorum) – Zannedersen Düzce ve havalisinde olan isyan, Bursa ve havalisinin sukutuna sebebiyet verenler hakkında Hiyaneti Vataniye Kanununu bilhakkın tatbik etmediğimizden ileri geliyor. Müsaade buyurursanız bunlar bugün içerimizdedir.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Meclisi âlinize arzettiğim cevap şimdilik kâfi görülüyorsa beyanatıma nihayet vermek için müsaadenizi rica edeceğim 26.75(kâfi, kâfi sesleri ve alkışlar).

HAKKINDAKİ TAKRİR MÜNASEBETİYLE (27)

14 Ağustos 1920

Muhterem Efendiler! Memleketimizin her hangi bir şekil ve surette duçar-ı zarar olmasından dolayı heyeti celilenizin bu derece teessür ve alâka göstermesi, memleketin ve milletin avakıbi nokta-i nazarından, şayanı şükür ve mahmedettir, şayanı takdirdir (alkışlar).27.1 Ben de reisiniz olmak itibariyle bundan büyük bir saadet ve memnuniyet hissetmekteyim.27.2 Hakikaten Millet Meclisi millete müteallik olan mesailde milletin hayatına, milletin istiklâlîne taallûk eden işlerle yakından ve müessir surette alâkadar olmalıdır.27.3 Meclisi âlinizin Garp Cephesinde tahaddüs eden hâdisattan mütehassis olması pek tabiidir.27.4 Bu tahassüsâtı şimdiye kadar müteaddit celselerde, müteaddit müzakerelerde muhtelif surette izhar etmiş olmasını da tabî buluyorum.27.5 Yalnız bir noktaya nazar-ı dikkati âlinizi celbetmek istiyorum.27.6 Mevzuubahis olan mesele, bir ordunun harekât-ı harbiyesidir, bir ordunun sevk ve idaresidir.27.7 Binaenaleyh esbab-ı ricati, esbab-ı mağlûbiyeti meydana çıkarabilmek için tabî ilk nokta-i temas, yine bu mesleğin ihtisas erbabı olması lâzımdır.27.8 Halbuki şimdiye kadar ve bugün dahi bu kürsüden bu mesele hakkında idare-i kelâm eden arkadaşların hiç birisi hakikat-i meseleye esbap ve avamil-i harbiyeye temas dahi etmemişlerdir ve bunları, her hatibin söylediği sözlerle buradan yine size ıspat edeceğim.27.9 Mesela Ali Şükrü Bey arkadaşımız vaziyeti mâkul bir surette ifade ve izah ettikten sonra buyurdular ki; Garp Cephesindeki harekât-ı askeriyenin sevk ve idaresinde, hata vardır.27.10 Bu hatayı meydana çıkarmak icabeder.27.11 Efendiler, her hangi bir hareket-i askerîyenin, her hangi nokta-i nazardan tetkik ve mütalâası, onu baştan nihayete kadar hata alût gösterebilir.27.12 Yine aynı hareket-i askerîyenin başka nokta-i nazardan mütalâası, onu baştan nihayete kadar dürüst gösterebilir.27.13 Bunu bğünkü hâdisat ile mukayese etmek, edvar-ı tarihiye ile mütalâa etmek lâzım gelir.27.14 Burada devir ve şerait içinde bulunulan şerait âmili yegâne olur.27.15 Bir hareket-i askerîyeye uzaktanbakmak ve bakanın kendisinin bulunduğu şerait dâhilinde onu mütalâa etmek, onu hiçbir vakitte doğru netayice isâl etmez.27.16 İnsanları, hareketi mütalâa ederken harekâtı icra eden kumandanların, zâbitlerin içinde bulunduğu mahalli ve malik olduğu vesaiti, karşısında bulunduğu tazyiki, karşısında duçar olduğu müşkülâtı o anda tetkik etmek lâzım gelir.27.17 Yoksa Meclisi âlide ve aradan bu kadar zaman

geçtikten sonra sükunetle düşünüp yapılacak mütalâalar, orada düşünölmüş mütalâatla tetabuk etmeyebilir.27.18 Suret-i umumiyede yapılmış olan bu hareketin netice-i meş umesi zannediyorduk ki ve el'an zannetmek istiyoruz ki erbab-ı insafça malûm olmuştur.27.19 Heyeti İcraiye, Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti, Müdafaa-i Milliye Vekâleti hiçbir vakitte dememiştir ki (hareket kusursuzdur, mutlaka böyle olmak lâzım gelirdi. Binaenaleyh ortada mesul olmamak lâzımdır) böyle dememiştir.27.20 Müdafaa-i Milliye Vekâleti, Erkânı Harbiye-i Umumiye riyaseti, meclisi âlinizin reisi, efal-i umumiyede zimethal ve mesut olmak itibariyle, bittaki alâkadar oldu ve tahkikat yaptı, almış olduğu netice: sizin bir aydan beri, her gün müteaddit defalar talep ve ısrar ettiğiniz muamelenin mevki-i fiile konmasını isteseydi bunda bir an bile tereddüt etmezdi.27.21 Bittabi vaziyeti anlamak, eşbap ve avamilini tetkik etmek için bir usul vardır, bir kaide vardır.27.22 Biz bugün Garp Cephesinin bütün harekâtından mesul olmak üzere oraya bir kumandan tâyin etmiştik.27.23 Şimdiye kadar dermeyan edilen mütalâatı umumiyede, heyeti âliyenizin kâffesi, bu kumandana karşı emniyet ve itimat izhar etti ve etmektedir.27.24 Bunun aleyhinde, bu zata karşı itimatsızlığa delâlet edecek hiçbir mütalâa işletilmemiştir.27.25 Binaenaleyh işte bu zat diyor ki; vukubulan iş'aratınız, evamiriniz ve tebligatınız üzerine bu kumandanların harekâtını tetkik ettim ve tatbikettim ve binnetice delâil ve vesaikiye arz ediyorum ki bunları ittiham edecek sebep yoktur.27.26 Bu; heyeti âliyenize arz edildiği halde yine ısrar edilmek isteniliyor.27.27 Şu halde Bekir Sami Beyi, Âşir Beyi vesaireyi tetkik ve tahkika lüzum yoktur Efendiler!27.28 Eğer Garp Cephesi Kumandanına emniyet ve itimadınız varsa onun söylediği sözün nazarı dikkate alınması lazımdır.27.29 Maahaza yine iddianıza iştirak ederek ben de devam etmek istiyorum.27.30 Fakat devam edebilmek için müsaade-i âliyeleriyle heyetinizden bir şey sormak istiyorum.27.31 Bekir Sami Beyi ne için itham etmeli?27.32 Ve bu iddiada ısrar gösteren zatın sebep olarak gösterdiği şeyler nedir?27.33 Müddei olan, lütfen rica ederim, benden sorsun, ben cevap vereyim.27.34

Hamdullah Suphi Bey (Antalya) – Bursa'dan alınan bütün malûmat, Bursa'dan gelen mebuslar bizi temin etmişti.Düşman civara gelmeden,şehirden çıkmıştır.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Çok aldanıyorsunuz Beyefendi hazretleri.27.35

Hamdullah Suphi Bey (Antalya) – Soran sizsiniz,cevap veriyorum.Rica ederim,eğer mebusluk sıfatını tanıyorsanız,dürüst söylemeğe hakkınız yoktur.Deminden de İsmail Suphi Bey'e öyle muamele yaptınız.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Müsaade buyurun, cevap veriyorum.27.36 Bu zatın söylediği umumiyetle yalandır ve yanıştır.27.37

Hamdullah Suphi Bey (Antalya) – Müsaade buyurun yalan değildir,yanlış değildir.Asla efendim...

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Ben söz aldım, söz söylemek hakkı benimdir.27.38

Efendiler; Bekir Sami Bey Bursa'yı terketmemiştir ve ben kendi imzam tahtında Bursa işgal edilmeden evvel emir verdim.27.39 Harekât-ı askerîyenin istilzam ettiği hareketin doğrusu Bursa'yı terketmek idi.27.40

Nafiz Bey (Canik) – Şu halde siz de mesulsünüz!

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Kumandanlara Bursa'yı terkediniz dedim ve ben bu emri verdiğim zaman heyeti âliyenize bilmünasebe izahat vermiştim.27.41 Harekât-ı askerîyede mevzubahis olması lazım gelen şey, eldeki kuvvetlerin neticeye kadar her hangi bir mevki muhafaza etmesi değildir, harekât-ı harbiyede, bu, esas değildir.27.42 Binaenaleyh Bekir Sami bey'in Bursa'yı terketmiş olması gibi bir mesele yoktur.27.43 Filân ve falan yeri muhafaza etmek, harekât-ı askerîyede esas değildir.27.44 Muahaze edilecek nokta, filhakika Bursa'yı Bekir Sami Bey ne için daha evvel terketmemiştir?27.45 Budur tenkid olunacak şey Efendiler.27.46 Yoksa Bursa'yı terketmiş olması değildir.27.47

Haşim Bey (Çorum) – Şu halde yine emri âliniz tutulmamıştır.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Filhakika benim emrettiğim zamanda tahliye edilmiş olsaydı bugün ordumuza bir fıkra daha ilâve edilmiş olacaktı.27.48 Binaenaleyh sözlerimi tekrar ediyorum.27.49 Meselede, tarzı telâkkide bir hata vardır, bir yanlışlık vardır ve bu hata herkesin kalb ve vicdanına sanih oluyor.27.50 Böyle bir emir ve tebliğin icra edilmemiş olmasının elbette esbab ve avamili vardır.27.51 Bursa gibi payitahtımız olmuş, mukaddesatımızı câmi bir mevki-i muallânın sühuletle düşman eline geçmiş olmasından, evet bundan dolayı fevkalâde müteessirsiniz ve bunun bütün cihanda tesirâtı olmuştur.27.52 Hamdullah Suphi Bey'in ısrar ettiği gibi elbette istanbullular üzerinde de çok tesiri olmuştur.27.53 Fakat bu teessürat doğrudan

doğruya hissi bir takım teessürattır.27.54 Bendenizin arz etmek istediğim, Heyeti Vekilenin nazarı dikkatinde bulundurulması lâzım gelen nokta, heyeti âliyenizce daima takibedecek nokta, böyle şunun bunun hissiyatından dolayı filân ve falanı tenkid etmemektedir.27.55 Hamdullah Suphi Bey, benim idrakime nazaran, bu meselede iki noktaya temas ediyor.27.56 Birisi; şimdiye kadar, harekât-ı harbiye lüzumu gibi idare edilememiş veyahut şimdiye kadar, bugün olduğu gibi, harekât-ı askerîye ile alâkadarlık gösterilmemiş, bugünkü gibi faal bulunulamamış!27.57 Rica ederim, hangi günden bahsediyoruz? Efendiler!27.58 Biz bu harekât ile itigal ederken Hamdullah Suphi Bey' den sormak istiyorum, hangi maziden ve hangi günden bahsediyorlar?27.59 Biz bu harekât ile işigal ederken Hamdullah Suphi Beyefendi İstanbul'da oturuyordu.27.60 Ne için buraya gelip de bugünkü gibi davranmak istemiyordu.27.61

Hamdullah Suphi Bey (Antalya) – İstanbul'da vazifem vardı.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – İstanbul'da vazifesi var, falan yerde vazifesi vardı.27.62 Bütün vezaifin fevkinde bizim de bir vazife-i vicdaniyemiz vardı.27.63 O da, herkesin sudan bir takım vazifeler yaptığı sırada hayatımızı, mevcudiyetimizi bu milletin sinesine sokarak, onlarla beraber düşman karşısında uğraşmak olmuştur (alkışlar).27.64 Binaenaleyh iki buçuk aydan beri bu milletin içine gelmiş insanlar hakikatin âmakına henüz nüfuz için zaman dahi kazanamamış olan insanlar, mazi ve halin harekât ve namus ve vicdanına malik olamazlar, sühuletle tenkid salâhiyetine malik olamazlar.27.65

Hulûsi Bey (Karahisarı Sahip) – Vesaiki görerek malik olabilirler Paşa Hazretleri.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Zatrâlilerinin göreceği vesaik vardır.27.66

Hulûsi Bey (Karahisarı Sahip) – Görürüz Paşa Hazretleri, biz de askeriz (gürültüler).

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Hamdullah Suphi Beyefendi buyuruyorlar ki; silâhsızlıktan bahsolundu.27.67 Hayır silâhsızlıktan bahsedemeyen yok ve olmamıştır.27.68 Müdafaa-i Milliye Vekilimiz hiçbir vakit silâhsızlıktan, silâh bulamamaktan bahsetmemiştir.27.69 Heyeti âliyeniz, bilâkis silâhımız olduğundan ve silâh bulabileceğinden bahsetmiştir.27.70 Bunun mabadi olmak üzere buyurdular ki: çok silâhımız vardır, bunları Yunanlılar alıyor.27.71 Yunan mıntakasında, Yunan tahtı işgalinde kalmış olan mâsum insanların elinden

cellâtlıkla silâh alınıyorsa, burada Müdafaa-i Milliye Vekilinin ne taksiratı vardır, buradaki Heyeti Vekilenin ne kusuru vardır?27.72 Bunu burada dâvayı teyid etmek için zikretmekteki maksadı anlıyamadım.27.73 Sonra Efendiler, bazı arkadaşlarımız diğer kumandanları da tenkid ediyorlar.27.74 Fakat müsaadeleriyle arz etmek isterim ki; tenkidatta takip ettikleri istikamette hata vardır.27.75 Meselâ Şefik Bey hakkında beyan-ı mütalâa edilirken kabahat ve kusur olmak üzere denildi ki: Bir takım zevat demiş ki; buyurun kumandan olun, falan sırtları tutalım, kumandan da o sırtları tutmak istememiştir.27.76 Bir defa her hangi bir heyetin, her hangi bir kumandana sırt gösterip tutturması doğru değildir.27.77 Esas itibariyle ben de onun yerinde olmuş olsaydım her hangi bir heyet bu sırtı tut derse ben de yapmazdım.27.78 Bu, doğru bir şey değildir.27.79 Binaenaleyh bundan dolayı hiçbir şahsı tahtie edemeyiz.27.80 Şefik Bey çekilmek lâzım geldiği vakit filân istikamete, İtalyan mıntaka-i nüfuzu telâkki edilecek istikamete çekildi.27.81 Bu da bir tetkik ve tenkid-i askerîdir, tâbiye ve sevkulceyşe ait bir harekettir.27.82 Şuraya buraya çekilmiş olmasıyla bir kumandanı tahtie edemeyiz Efendiler.27.83 Sonra düşman kuvvetleri hakkında lâzım gelen haberleri ciddî telâkki etmemiş, düşman gelmez demiş, çekinmeyin kuvveti yoktur, gelemez demiş.27.84 İhtimal ki bu kumandan düşmanın kuva-yi hakikîyesini biliyordu.27.85 Fakat yanında bulunanlara düşman çoktur, geliyor; şöyle yapacak demesi belki kuvve-i mâneviyeyi sarsardı ve bundan dolayı söylememesi icabederdi.27.86 Yani bunu da bir adamı ittiham etmek için söylememeliyiz.27.87 Sana meselâ bu meselede ve buna mümasil olan mesailde şahsiyatta o kadar ileri gidiliyor ki bu da doğru değildir.27.88 Mukaddes olan Meclisi âliniz âzasından birinin yeni Meclisi âlide bu kadar şahsiyata girişmesi doğru bir şey değildir.27.89 Mesela deniliyor ki, bilâ mezuniyet Antalya'ya gitmiştir, orada çiftlik çubuk tedarikiyle meşguldür.27.90 Bunlar nasıl söylenir.27.91 Bir defa bu adam tabi olduğu kumandandan resmen izin alarak gitmiştir ve esbab-ı mâkule-i meşrua zikrederek müsaade istihsâl etmiştir, müsaadesiz gitmemiştir.27.92 Demek ki yanlış anlaşılabilir, vesaire olabilir.27.93 Buradan bunu hükmetmek doğru değildir.27.94 Nitekim doğru olmadığını arz ediyorum.27.95 Çünkü mezunen gitmiştir.27.96 Sonra diğer bir noktaya nazarı dikkatinizi celb ederim.27.97 Vakaa bu zat orada bir fırka kumandanı ismini taşıyordu.27.98 Bilhassa âza olan arkadaşlarımızca malûmdur ki orada müessir olan, âmil olan, hâkim olan başka şahsiyetler, başka

kuvvetler de vardır.27.99 Sonra meselâ bir takım heyetler kendisini müzakereye davet etmiş.27.100 İcabet etmemiş.27.101 Onu bugün ittihama bir sebep teşkil edemez.27.102 Pek haklı ve insafî olarak bir şey buyurdular ki, o da, kumandan lüzum ve ihtiyacı mübremini hissettik, her birimiz bir tarafa koştuk.27.103 İstanbul'a gittik, Ankara'ya gittik, aman gelin bize kumandanlık edih, dedik de gelmediler, buyurdular.27.104 Ne sebepten dolayı gelmediler?27.105 Ben biliyorum.27.106 Hangi sebepten dolayı gelmediler Efendiler?27.107

Diğerleri oraya gelmekten içtinabettikleri bir sırada orada oturan bu adamlara ufak bir teşekkür deynimizdir.27.108 Diğerleri öyle bir hayata iştirak edebilmek için mahiye bu kadar para yatırılmasını talep etmelerine rağmen bunlar, burada, bu muhitte her şeyi iştirak eden insanlar meyanında bulunuyorlardı.27.109 Sonra emir vermişler de; ben İstanbul'a merbutum, size mütavaat edemem demiş. Zannederim böyle bir şey vaki olmamıştır efendim.27.110 Bu gibi esasta istinaden bir insanın hayatına, âtisine, haysiyetine taarruz edilmez Efendiler.27.111 Denizli vak'asından bahsolundu.27.112 Burada âmil ve müessir olarak Şefik Bey'i gösterdiler.27.113 Bunda da isabet yoktur efendim.27.114 Bu defaki seyahatimiz esnasında bu işle iştigal ettik, her halde Denizli'de tedibi istilzam edecek hareket olmuştur.27.115 Ancak bu muamele-i tedibiye bizim ve cümlenizin takdir etmeyeceği ve tensibetmeyeceği bir şekilde olmuştur.27.116 Maahaza Heyeti Vekile bu mesele ile yakından alâkadar olmuştur ve bugün için mümkün olan, mâkul olan tedabirleri ittihazda da kusur etmemiştir.27.117 Efendiler; burada Şefik Bey âmil değil, müşevvik dahi değildir.27.118 Mevzuubahis olan şahsiyetler hakkında bir cümle daha arz etmek isterim.27.119 Filân, filân zavât inhizamın müsebbipleri değildir ve olmadığı vukubulan tahkikat ve tetkikat ile taayyün etmiştir ve neticeye, resmen ve usulen tevessül neticesinde destires olunmuştur.27.120 Ancak mehzuubahis olan kumandanlar hakkında tetkik ve teftişten evvel birçok söz söylenmiş olduğu için, bahusus Meclisi âlinizde kendilerine tecavüz edildiği için, bu adamlar sarsılmıştır.27.121 İşte böyle sarsılmış olan kimselerin kumanda başında bulundurulması, düşmanlarımız için faydalı olacağı düşünülerek Heyeti Vekile sırf Meclisi âlinizin hareketinden ve muamelesinden dolayı bunları işten el çektirmişler ve bununla iktifanın mâkul olacağı kanaatinde bulunuyor.27.122

Çünkü bunları divanı harbe vermek, için elde hiçbir vesika yoktur.27.123 Efendiler, Hamdullah Suphi Bey'in ne için düşman gelmeden kaçtı, sualine cevaben diyorum ki : Daha evvel tahliyesi için ben emir vermiştim.27.124

Hamdullah Suphi Bey (Antalya) – Bunu vaktiyle söylemeliydiniz. Paşa Hazretleri.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Bu bir sebep ve mesele teşkil etmez.27.125 Bence hata onun bir an evvel hareket etmemiş olmasındadır.27.126 Askerlik nokta-i nazarından şayanı tenkiddir.27.127 Halbuki zat-ı âlileri, ne için orada durmadı, diye tenkid buyuruyorsunuz.27.128 Demek ki istinadettiğiniz sebep haddi zatında doğru değildir.27.129 Diğer arkadaşlarımız da söylediler ki: Bir takım zâbitler eşyalarını geriye göndermişler.27.130 Filhakika gönderilmiştir.27.131 Fakat geriye giden nedir efendim?27.132 Malûm u - âlileridir ki orada vaktiyle ondördüncü Kolordu Karargâhı vardı.27.133 Bu Ondördüncü Kolordu Karargâhı daha evvel Eskişehir'e hareket emrini almış bulunuyordu.27.134 İşte bu karargâh sepetiyle, arabasıyla giderken bu vak'a olmuştur.27.135 Ha! Bekir Sami Bey zâbitlerin eşyalarını kaçırıyor.27.136 Giden ve kaçan, gönderilen, Bekir Sami Bey'in eşyası değildir ve o hareketin neticesi nazarı dikkate alınarak yapılmış bir münakale değildir.27.137 Daha evvel yapılan bir karargâh naklinden ibarettir.27.138 Sonra Efendiler, malûm-u âlileridir ki, askerlikte bir takım kademeler vardır ve her kademenin kendisine mahsus salâhiyeti vardır, vaziyeti vardır.27.139 Bekir Sami Bey bir kolordu kumandanıdır.27.140 Tabii âza-yı muhteremece bir kolordu komutanının ne demek olduğu pek iyi idrak olunur.27.141 Kolordu kumandanı demek Efendiler, dünyanın her yerinde, her millette, en büyük kumandan demektir.27.142 Kolordu kumandanından sonra başka büyük kumandan yoktur.27.143 Ancak muhtelif kolorduların harekâtını sevk ve idare etmesi için üzerine ordu ve grup kumandanı geçer.27.144 Daima teşkilât-ı askeriyede en büyük kumandan kolordu kumandanıdır ve kolordu kumandanının ifa-yı vazife etmesi demek, muharebatın içinde ve zâbitanın içinde bulunması demek değildir ve böyle bir hareket makbul değildir.27.145 Kolordu kumandanı fırka kumandanlarına emir verir ve anı yaptırır, vazifesini bu suretle ifa eder.27.146 Binaenaleyh Bekir Sami Beyi muahaze ve tenkidetmeden evvel yapılacak gayet basit bir şey vardı ve ben bunu yapmışımdır.27.147 Bundan evvelki seyahatimde kalktım, buradan doğru

Bilecik'e gittim.27.148 Bekir Sami Bey'e, ordu kumandanı ve vali ve mebus arkadaşlarım muvacehesinde icabeden sualimi sordum.27.149 Ne emir verdiniz, verdiğiniz emri bana izah ediniz dedim.27.150 Bu zat, bunların muvacehesinde bana, hakikatte verilmesi lâzım gelen emri vermiş olduğunu söyledi.27.151 Ordu kumandanı da bunu tasdik etti.27.152 Binaenaleyh askerlik nokta-i nazarından ben bunu nasıl tenkid ederim?27.153 İttiham etmek lazım gelince bir defa bu emrin yanlış olması ve zamanında verilmemiş olması mevzubahis olabilir.27.154 Halbuki bizce böyle bir şey yoktur.27.155 Hareketin fiiliyatı itibariyle tenkidat yapmak lâzım geliyorsa bu emri almış olan fırka kumandanlarını tenkidetmek lâzım gelir.27.156 Halbuki yine Bekir Sami Bey'in aleyhinde idare-i kelâm eden zatîâli, bir fırka kumandanının gayet cesur, gayet müdebbir, gayet kıymetli ve son dakikaya kadar, son neferiyle beraber hareket ettiğini söylüyorlar.27.157 Kimi tenkidetmek istiyorsunuz?27.158 Harekâtın netice-i fiiliyesinden tevfiik edilmek ve mahkûm edilmek lâzım gelen adam işte o adamdır.27.159 Binaenalyh Efendiler çok söyleyebilir ve daha çok izah edebilirim.27.160 Bütün kardeşlerimden eminim ki sözlerimde esassız, ispatsız, delilsiz hiçbir şey yoktur.27.161 Söylesem samimi olarak söylerim ve kaani olursunuz.27.162 Bunun için çok rica ederim, bu safhayı kökünden kapamak lâzımdır.27.163 İcabedenler hakkında Emin olunuz, arzunuz gibi muamele yapılmıştır ve yapılacaktır.27.164 Bunu başka türlü hal ve fasletmek için bugünkü şerait müsait değildir.27.165 Efendiler (şiddetli alkışlar) Ordu yapmak, orduyu muntazam sevk etmek ve idare etmek, orduyu mükemmel teçhiz etmek...27.166 Hamdullah Suphi Bey diyor ki daha iyi teçhiz ve ilbas edebilirdik.27.167 Hayır Hamdullah Suphi Bey, daha iyi teçhiz edemedik, edemezsin ve edemeyeceksin.27.168 Bunu söylüyorum Efendiler.27.169 Fakat askerlerimizin biraz çıplak, yırtık elbise ile bulunması hiçbir vakit bizim için bir şey teşkil etmez ve size söylüyorum ki Efendiler, dünya inkilabı azimini, âlemşümül olan inkilâbı, vücuda getirmiş olan Bolşevik orduları ki Lehistan'da zafere gidiyor, onların da üstleri başları bizim askerlerimizden daha çok iyi değildir.27.170 Bana Fransızlar , elbisesiz askerlerin çete olduklarından bahsettikleri zaman, hayır onlar çete değildir, bizim efradımızdır dedim.27.171 Üzerinde üniforma yoktur dediler.27.172 Üzerindeki elbisesi üniforma dedim ve bunu Fransızlar manidar bir cevabı kâfi buldular.27.173 Binaenaleyh elbisesiz olsun, köylü elbiseli olsun, yeter ki onları mahallinde istihdam edelim ve gaye-i

mukaddesimize vasıl olalım.27.174 Binaenaleyh hataları, sahib-i kudret ve salahiyet olduğumuz dakikadan itibaren takib ediyoruz.27.175 Her gün daha iyi takip edeceğiz.27.176 Elbette her gün geçtikçe ordumuz ve işimiz daha iyi intizama girecektir.27.177 Fakat bir takım hususi ve hafi maksatları gizliyerek, kalbinde vijdanında tutarak, eshab diye böyle bilir bilmez şeyleri söylemek doğru değildir.27.178 Efendiler bu vijdani değildir; binaenaleyh heyeti âliyenizin salâbeti, nezahati ve ciyadeti namına ve ordumuzun bundan sonra ifa edeceği gayet mukaddes ve zaifin netayici namına rica ederim bu meseleyi kapatınız ve herkese müsterihane vazifesiyle iştigale meydan bırakınız (alkışlar).27.179

GARP CEPHESİNDE DEMİRCİ VE CIVARINDAKİ
HARB HAREKETLERİYLE DÜZCE VE GAZİANTEP
CEPHELERİ HAKKINDA (28)

21 Ağustos 1920

Tensip buyurursanız madde-i kanuniyenin müzakeresine geçmeden evvel tensip buyurduğunuz nikat hakkında kısaca arzı malûmat edeyim.28.1 Demirci vakayii hakkında izahat itası tensip buyurulmuştu.28.2 Demirci havalisindeki son havadisi izah edebilmek için müsaade buyurursanız birkaç gün evvelki tarihten cereyan eden vukuatı bir silsile halinde arz edeyim.28.3 Bu mâruzatımın bir çoğu cümlelizce malûmdur.28.4 Yalnız bendeniz vakayi-i birbirine raptetmiş olacağım.28.5 12 temmuz tarihinden evvel, mesmu-u âlileri olmuş bulunacağı veçhile Salihli civarında bulunan Yunan kıtaatında, ziyade bir faaliyet his olunmuştu.28.6 Bu faaliyeti mütaakip Yunaniler 12 temmuzda Burlu'yu işgal ettiler.28.7 O havalide olan arkadaşlarımızın kâffesinin malûmu olduğu üzeri ki Demirci'nin cenubunda aynı günde Yunanlılar iki kol ile şimal istikametinde yürüyüşe devam ettiler.28.8 Birisi Gördes istikametinde, diğer birisi de Demirci istikametinde idi.28.9 Her iki istikamette yürüyen kol 12 temmuz akşamına kadar o istikamet üzerinde bulunan Bozköyü işgal etti.28.10 Bu vaziyette birkaç gün kaldılar.28.11 Etrafında bulunan ahali-i islâmiyenin ellerinden silâh toplamakla iştigal ettiler.28.12 Düşmanın buhareketi üzerine Demirci'de, Simav'da bulunduğunu kabul ettiğimiz bazı kuva-yimilliyeye ve gönüllü kuvvetleri maatteessüf düşman ile temas dahi kabul etmeksizin dağılmışlardır.28.13 Düşman 12 temmuzdan 21 temmuza kadar bu vaziyette kaldı.28.14 Ondan sonra tekrar şimale doğru yürüyüşüne devam etti ve

temmuzun 21 inci günü Demircinin cenubunda bulunan Hadi Değirmeni'ndeki ufak bir müfrezemizle temas ederek bu müfreze taarruz etti.28.15 Faik düşman karşısında kalan müfreze geriye çekilmeğe mecbur olduğundan Yunanlılar Demirci mevkiini işgal ettiler.28.16 Bir iki gün sonra Yunanlılar Simav istikametinde yürüyüşlerine devam etmişlerdi.28.17 23 temmuzda Hisarköyü civarına kadar geldiler.28.18 Fakat burada durmadılar.28.19 Biraz geriye çekilerek Demirci'nin biraz şimalinde bulunan Demirci dağlarında bir vaziyet aldılar.28.20 25 temmuzda idi, yani bundan iki gün sonra Kütahya ve havalisi kumandanlığına tayin edilen Ethem Bey maiyetindeki kuvvetlerle Kütahya'dan Simav cihetine tahrik edildi.28.21 26 temmuzda Simavlılar yahut Simavlılar meyanında bulunan bazı muzır ve muhalif eşhas doğrudan doğruya Yunanlılar ile teşrik-i mesai ettiler.28.22 (kahrolsun sadaları) Hattâ tertibine çalıştıkları ufak tefek müfrezeleri şarka doğru Kütahya istikameti umumiyesine tâ Gedis'e kadar gönderilmişlerdi.28.23 Ethem Bey kuvvetleri ile 30 temmuzda Simav civarına geldi.28.24 Simavlılar iptida sui telkinat tesiriyle muhalif vaziyet aldılar ve kendilerine icra edilen nasayihi hüsn-ü telâkki etmediler.28.25 Binaenaleyh tedibedilmek suretiyle Simav'a dâhil olundu ve bu kuvvetler burada katiyen durmaksızın Hisarköyü istikametinde yürüyüşlerine devam ettiler ve aynı günde 30 temmuz günü Demirci'nin 10 kilometre kadar şimalinde bulunan Yunan kuvvetleriyle temasa geldiler ve bu kuvvetlere taarruz ettiler ve bu taarruz neticesinde düşmanın vaziyeti sarsıldı ve kendisi beş kilometre kadar cenubarıcate mecbur edildi.28.26 Ertesi gün 30 temmuzda düşman cenubunda birtakım takviye kıtaatı almıştı ve bu kuvvetleri aldıktan sonra Ethem Bey kuvvetlerine mukabil taarruza başladı.28.27 Yedi buçuk saat kadar şedit ve ciddî muharebenin cereyanından sonra Yunan kuvvetleri mağlup oldu ve Demirci'nin 5 kilometre kadar cenubuna çekilmeğe mecbur edilmişlerdi.28.28 Bunu mütaakıp Yunanlılar tekrarcenupta mühimce takviye kıtaatı aldılar ve 4 ağustosta Demirci'nin cenubuna geçmiş bulunan Ethem Bey kuvvetlerine şiddetli ve kuvvetli mukabil taarruza geçtiler.28.29 Muharebe 3 ağustosta başladı, akşama kadar devam etti.28.30 5 ağustota tekrar devam etti.28.31 Bu muharebe neticesinde düşmanın faik kuvvetleri karşısında kalındığı anlaşıldı.28.32 Vaziyet münasip görülmediğinden burada netice-i katîyeye kadar muharebenin devamına intizar edilmeksizin, Demirci'de bulunan kuvvetlerimiz Demirci'nin şarkına,daha münasip, daha müsait bir mevzide

çekildi.28.33 Düşman, bu mevzie çekilmiş olan kuvvetlerimizi takibetti ve yeniden taarruza başladı.28.34 Cepheden ve cenahlardan olmak üzere, bilhassa cephenin sol cenahına şiddetli taarruzlarını tevcih ediyordu.28.35 Bu taarruzlar ağustosta bertaraf ve tardedildi.28.38 Fakat düşman hakikaten mühim kuvvetler almıştı.28.39 Gerek muharebede esir edilen Yunanlılardan ve gerek birçok emmarelerden ve gerek civar ahalinin edinebildiği malûmattan binnetice tahakkuk etti ki; burada hali faaliyette bulunan düşman kuvvetleri, numaralarıyla malûm olmak üzere, bir fırkaya baliğ oluyordu.28.40 31 nci, 32 nci, 33 üncü Yunan piyade alayları ve ona göre topçu ve süvari kıtaatı burada muharebe ediyordu.28.41 Bu kuvvetler tekrar 14 ağustosta daha şiddetli surette Ethem Bey kuvvetlerine taarruz etti.28.42 Muharebe ağustosun 14-15 inci günleri devam etti.28.43 15 ağustos günü bu taarruzuyapan düşman kuvvetleri fazla sarsılarak ve mağlûp edilerek atılmıştı.28.44 Bu düşman kuvvetlerine taarruzdan sarf-ı nazar ettirilmişti.28.45 Bundan sonra 17-18 ağustos gecesi Ethem Bey kuvvetleri gayet kıymetli kararlar verdi.28.46 Düşman kenisini toplamaya vakit bulmaksızın düşman üzerine sabaha karşı baskın tarzında bir taarruz yaptı.28.47 Bu taarruz neticesinde bütün düşman kuvvetleri tamamen mağlûp ve münhezim olarak Demirci'nin cenubuna atılmıştır 28.48 (şiddetli alkışlar).

Son aldığımız raporlara göre Demirci'ye ait havadis bundan ibarettir.28.49 Yani düşman kuvvetleri birçok didinmelerde kısa mağlûbiyetlere duçar olmakla beraber binnetice uzunca bir darbe ile Demirci'nincenubuna atılmış bulunuyordu.28.50 Ve bittabi el'an dahi temas ve belki muharebe devam etmektedir.28.51

Hâcim Muhittin Bey (Karesi) – Demircinin ne kadar cenubuna atıldı Paşa Hazretleri.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) - Beş kilometre cenubuna atılmıştır.28.52 Bu arzettiğim cephe, malûm-u âliniz, Garp Cephesinin merkez mıntakasıdır.28.53 Bunun şimalinde, Ertuğrul mıntakası ve cenubunda Uşak mıntakası vardır.28.54 Bu iki mıntakada şeyanı arz bir vakıa yoktur.28.55 Şimal cephesinin şimaline tesadûf eden İzmit mıntakasında bazı ufak tefek faaliyetler mevcuttur.28.56 Bu faaliyetler bugün bizim lehimizde cereyan etmektedir.28.57

Cemil Bey (Kütahya) – Paşa Hazretleri Sındırgı hakkında malûmat verir misiniz ?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Sındırgı hakkında mı ?28.58

Cemil Bey (Kütahya) – Evet Simav civarında bir yer.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Efendim, bizim kuvvetlerimiz, arzettiğim gibi, Demirci'de Demirci'nin cenubundadır.28.59 O halde Sındırgı'da bir şey yoktur.28.60

Müfit Efendi (Kırşehir) – Kandıra'nın istirdadı hakkındaki mesele nasıldır?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Oraya, şimdi arzettiğim İzmit cephesine, Yunanlılarla, İngilizler müştereken girmişlerdi.28.61 Sonra mukabil taarruzlar yapıldı.28.62 Şile istikametine ricate mecbur edildiklerini vaktiyle arzetmiştim.28.63

Oradaki kuvvetlerimiz Yunanlıları takibetmek üzere faaliyete geçti.28.64 Böyle ufak tefek bir takım müsademe ve temaslar olmaktadır.28.65 Diğer taraftan da (Düzce, Hendek) âsilerinin ufak tefek faaliyetleri vardır.28.66 Bilhassa Adapazarı ve Gebze civarında faaliyetleri tamamen düşmanla müştereken cereyan ediyor.28.67 Binaenaleyh bir taraftan onlar da tedip ve tenkil edilmektedir ve vakayı suret-i umumiyede lehimize cereyan etmektedir.28.68

Hamdi Namık Bey (İzmit) – Geyve buyurduğunuz,nefsi Geyve midir?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Geyve'nin şarkı-şimalinde ufak tefek,beş kişilik,on kişilik kuvvetlerle temas hâsıl olmaktadır.28.69 Bu böyle efendim.28.70

Şimdi Ayıntap hakkında da arzı malûmat edeyim.28.71 Filhakika Ayıntap'tan bazı mebus arkadaşlarımıza mufassal telgrafnameler vürud ettiği ve bu telgrafnameler muhteviyatına göre oradaki vaziyeti biraz acıklı gösterdiklerini biliyorum.28.72 Bu münasebetle Yasin Beyefendi'nin izahat talep buyurmuş olmalarından dolayı bilhassa teşekkür ederim.28.73 Buradaki vaziyeti izah edebilmeliğim için müsaade buyurursanız daha evvelki safahatından başlayacağım.28.74 3 Ağustos'tan bugüne kadar olan vakayı-i arz edeceğim.28.75 3 Ağustos'tan evvel Fransızlar,Fırat'ın şarkında bulunan teknil kuvvetlerini Fırat'ın garbına geçirmek suretiyle o havaliyi tamamen tahliye etmiş bulunuyorlardı.28.76 3 Ağustos vaziyeti tamamen şöyle idi:28.77 Fransız kuvvetleri Cerablus'un cenubu-garbisinde ve şimendifer üzerinde bulunan Akçakoyunlu'da tahaşşüdetmiş bulunuyor ve düşmanlarla teması muhafaza etmek suretiyle,Cerablus köprüsünü geçip ilerleyen,bize mensup bazı ufak

müfrezeler de Akçakoyunlu karşısında düşmanla karşı karşıya temas halinde bulunuyorlardı.28.78 Bu tarihte Ayıntap'ta (400) kişiden ibaret olmak üzere bir Fransız kuvveti vardı ki bu Fransız kuvveti oradaki kolejle,kolej civarında bulunan mahallâta mutahassın bir halde bulunuyorlardı.28.79 Gerek şehir civarında ve gerekse şehir kenarında bizim bazı milli kuvvetlerimiz mevcut idi.28.80 Fransızlar 3 Ağustos'ta Halep'ten ve Kilis'ten,her biri takriben birer tabur olmak üzere,yeniden bir takım kuvvetler celbettiler ve bu kuvvetlerle 3-4 Ağustos'ta gece yarısından itibaren şark istikametinde,karşılarında bulunan zayıf müfrezemize taarruz ettiler.28.81 Müfrezemiz Fransızların bu taarruzu karşısında ciddî bir muharebeyi kabul etmeksizin,düşmanı tevkif ve harekâtını tehir etmeğe çalışarak çekildi ve 4 ağustos günü akşamına kadar düşman Cerablus'u işgal etti ve bizim müfrezemiz de Cerablus'dan Fırat'ın karşısına,şark cihetine geçti.28.82 Biz düşmanın öyle şarka doğru giden bu hareketini şöyle tefsir etmiştik:28.83 Fransızlar kabul ettikleri musalâha ahkâmına göre Urfa'yi ve Mardin'i işgal etmek üzere şarka yürüyorlar.28.84 Bunun için;Cerablus'da Birecik'de,Telahmer'de mevcut olabilen bilcümle vesait-i müruriyeyi ve köyleri imha ve tahribetmek ve Fırat'ı müdaafa etmek ve Cerablus'tan Mardin'e kadar olan şimendifer hattını tamamen tahribetmek için Elcezire Cephesi Ordu Kumandanlığına, Erkânı Harbiye-i Umumiyece talimat-ı lâzime verildi.28.85 Derhal o gün Cerablus köprüsü tarafımızdan tahrip edildi ve mevcut olan vesait-i müruriye de bertaraf edildi.28.86

Hacı Hayali Efendi (Urfa) – Kâmilin mi Paşa Hazretleri, yoksa kısmen mi?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Mümkün olabildiği kadar.28.87 Malûmu aliniz Cerablus köprüsü gayet metindir.28.88 Kısmen olsa gerek,derecesi bence meçhuldür.28.89 Fransızlar bu suretle bu vaziyet ve faaliyet karşısında şarka yürümekten sarf-ı nazarla,Ayıntap civarından kendi aleyhlerine yapılmakta olan ufak tefek teşebbüsattan da müteessir oldular.28.90 Çünkü Ayıntap'taki kuva-yi milliyemiz filhakika bir taraftan Akçakoyunlu istikametindeki Fransız kuvvetlerine karşı diğer taraftan da Akçakoyunlu'daki Fransız kuvvetlerinin Halep ve Kilis arasında muvasalalarını kesecek surette müfrezeler sevketmişlerdi.28.91 Binaenaleyh bu faaliyet karşısında Fransızlar Cerablus'ta dahi durmaksızın derhal 5 ağustos günü garba yürüdüler ve Cerablus'tan 25 kilometre kadar garpta bir mevkide 5-6 ağustos gecesini geçirdiler ve 6

ağustosta dahi yine yürüyüşlerine devam ettiler ve o gün akşam Akçakoyunlu'ya geldiler.28.92 Bizim Cerablus şarkına geçmiş bulunan müfrezelerimiz tekrar garba geçerek Cerablus istasyonunu işgal etti.28.93 Diğer taraftan Ayıntap civarında bulunan kuva-yi millîyemiz de orada bulunan Fransız kuvvetlerini tazyik etmeğe başladı.28.94 Fransızlar 7 ağustos günü,takriben 2 alay piyade,bir süvari alayı ve iki batarya kadar toptan ibaret bir kuvvetle Ayıntap istikamet-i umumiyesinde olmak üzere Karacaviran'ı işgal ettiler.28.95 Hattâ Karacaviran'ın şimali-garbisinde bulunan Kızıldağ'a kadar ilerlediler ve burada durmaksızın tekrar Akçakoyunlu'ya döndüler ve 9 ağustosa kadar burada kaldılar.28.96 9 ağustos günü mühimce bir kuvvet olduğu tahmin edilen bir Fransız kuvveti Ayıntap istikametine yürüdü ve orada Tüzülsuyu vardı,o suyu geçti ve Ayıntap'ın cenubuna kadar vâsıl oldu.28.97 Bu Fransız hareketine karşı Ayıntap'taki kuva-yi millîyemizin de bir kısmı Ayıntap'ın cenubuna geçerek orada bir mevki münasip aldılar.28.98 Fransızlar 10 ağustos günü bu mevkie taarruz ettiler.28.99 Bilhassa mevkiin sağ cenahına yaptıkları tazyik neticesinde,oradaki kuvvetlerimiz Sacursuyu şarkına geçmeğe mecbur oldular.28.100 Bunun neticesinde Fransızlar Ayıntap'ın cenup sırtlarına hâkim oldular ve şehre girerek oradaki kuvvetleriyle birleşmiş oldular.28.101 İleri kıtaatını da Sacur nehrinin şarki-şimalisine geçirdiler.28.102 10 ağustosta bizim çekilen kuvvetlerimizin bir kısmı şehri müdafaa etmek üzere şehrin içine girdi.28.103 Diğer bir kısmı da şehrin kenarındaki tepelere çekildi.28.104 Fransızlar 11 ağustosta taarruzlarına devam ile Ayıntap'ın şimalinde Beylerbeyi istikametinde yürüdüler.28.105 Orada Dülükbaba tepesi vardır.28.106 Orada bulunan kuvvetlerimizle muhabere ederek orasını da işgal ettiler ki,bu tepe haritaya göre ve işittiğimize nazaran Ayıntap üzerinde hâkim olacak kıymetli bir mevkidir.28.107

Şahin Efendi (Ayıntap) – Evet çok mühim bir tepedir.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Bu vekayi cereyan ederken,bittabi diğer taraftan Fransız kuvvetlerine tekabül edecek kuvvetlerimizin Ayıntap'ta tahşidi için tedabir-i lâzimeye tevessül edilmiştir.28.108 Biliyorsunuz ki bizim İslahiye'de, Kilis'de, Pazarcık'da, Maraş'da, Birecik'de ve Nizip'de kuvvetlerimiz vardı ve Fırat'ın şarkında dahi kuvvetlerimiz vardı.28.109 Binaenaleyh Fransızlar için bu saydığım mahallerden lüzumu kadar kuvvetin sürat-i mümküne ile tahşidi icabedenlere emredilmişti.28.110 Filhakika 12 ağustos

günü bu mevakiden hareket eden kuvvetlerimiz Ayıntap'ın şimalinde Suboğazi civarında tahaşşüt etti ve tahaşşüdünü mütaakıben Ayıntap'ın şimal cephesine tevcih edilmek üzere,Beylerbeyi'nin şarkı-şimalisinden mukabil taarruza geçildi.28.111 Fransızlara karşı 12 ağustosta başlayan bu taarruz ağustosun onikinci ve ondördüncü günleri devam etti.28.112 Ağustosun onbeşinci günü Ayıntap'ın şimal cephesinden bazı mühim noktalar zaptolundu.28.113 Meselâ: Hacıbaba denilen yer,sonra Rumevlek'in sırtları gibi,ki bunların zaptı üzerine uzakta Dülükbaba tepesinde kalmış olan Fransızlar kendiliklerinden orayı terke ve ricate mecbur oldu ve bir taraftan da şehir dâhilinde bulunan mücahidinle temas hâsil oldu ve onlara cephe ve sair hususatta muavenet imkânına da mazhariyet mümkün oldu.28.114 16-17 ağustos günü kuvvetlerimiz mütemadî taarruzlarına devam ettiler.28.115 Nihayet 18 ağustos günü ki,bundan iki gün evvel en son ve katî taarruzlarını yaptılar.28.116 Yalnız 12 ağustostan 18 ağustosa kadar geçen takriben bir haftalık müddet zarfında Ayıntap ahali büyük ıstırabata ve takibata mâruz kaldılar.28.117 Fransız kuvvetleri kumandanı ahaliye hitaben gönderdiği bir beyannamede;sulh muahedesi mucibince buraları Suriye'den addedilerek Fransız mandasına teslim edilmiştir.28.118 Burası da Suriye mıntikasına dâhildir.28.119 İki saat zarfında teslim olmadığınız takdirde bütün şehri toparımızla yakacağız ve hepinizi öldüreceğiz, dediler.28.120 Oradaki ahali bu teklif üzerine içtima ettiler.28.121 Binnetice; Ayıntap yanar ve bütün Ayıntap ahali bu yangının içinde ölür,fakat düşmana teslim olmaz,dediler.28.122 (şiddetli ve sürekli alkışlar)İşte İslâmiyete ve ırkımıza şayeste olan bu celâdeti gösterdiler.28.123 Bu celâdeti ifsadetmek isteyen birkaç kişiyi de derhal bertaraf ettiler.28.124 Düşmana karşı müdafaat-i mukaddeselerine devam ettiler.28.125 Bunun neticesi olarak 18 ağustos günü öğleden sonra saat ikide,düşmanın muhasara hattında,şark cephesinde bulunan kuvvetleri kâmilen mağlûp edildi ve münhezimen parçalandı ve kuvvetlerimiz Ayıntap'ın içersine girdi.28.126 Düşman kuvvetlerinin bir kısmı Ayıntap'ın cenup sırtlarında tutunmak istiyordu.28.127 Diğer bir kısmı da münhezim bir tarzda ricat ediyorlardı.28.128 Bizim de kuvvetlerimiz,bilhassa süvari kıtaatımız,bu ricat eden düşmanı takibediyordu.28.129 Binaenaleyh Ayıntap'ın en son malûmumuz olan vaziyeti bundan ibarettir.28.130

Yasin Bey (Ayıntap) – Paşa Hazretleri; bu kadar muharebatın devamı esnasında Ayıntap ahalsinin, hicret, kelimesini katıyen ağızlarına bile almadıklarının zikredilmesini çok rica ederim.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Filhakika Efendiler, Ayıntap havalisinde bulunan dindaşlarımız, istiklâl mücadelesine başladığımızdan beri, Yasin Bey biraderimizin de ifade buyurdıkları gibi, hiçbir zaman, hiçbir sebep ve suretle hicretten bahsetmemişlerdir.28.131 Ayıntap'taki kahraman dindaşlarımızın daima bahsettikleri bir şey var ise o da; memleketlerini düşman ayakları altında bırakmamak ve memleketlerine tecavüz cüretini gösteren düşmanı, kendi kuvvetlerine istinadederek, daima kahr-ü tedmir ve mağlûp ve taretmektir.28.132 (şiddetli alkışlar) Ayıntap ve havalisi ahalsinin vatan müdafaasında, izzetinefs ve namus ve istiklâl müdafaasında gösterdikleri tavr-u hareket cidden şayanı takdir ve şayanı imtisaldir.28.133

Hacı Hayali Efendi (Urfa) – Efendim, cepheyi yaran bilhassa Birecik ve Nizip Kuva-yi Millîyesidir ki bunların da zikrini istirham ederim. Kuva-yi Millîye kumandanının bu bapta bir telgrafı vardır.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Efendim, oraya, arzettiğim gibi Birecik Kuva-yi Millîyesi geldi, Nizip Kuva-yi Millîyesi geldi ve Cerablus'taki kuva-yi nizamiye de geldi.28.134 Elcezire cephesi kumandanlığından Kuva-yi nizamiye de gelmişti ki, piyade ve süvariden ve topçudan ibaret idi ve bu hareketi icra eden, Kuva-yi Millîye ile kuva-yi nizamiye de beraberdir.28.135 Urfa havalisi Kuva-yi Millîye kumandanı Pehlivanzade'den de bana bir telgraf vardır.28.136 18 ağustos yazıyor.28.137 Orada "Allah'ın inayeti Birecik ve Nizip Kuva-yi Millîyesinin şedit taarruzları neticesi olarak kahraman Kuva-yi Millîyemiz kasabaya dâhil olmuştur" diyor.28.138 Bu zat orada bulunan Kuva-yi Millîye kumandanlarından birisidir.28.139 Bunun gibi daha bir çok kahraman kumandanlarımız vardır. Orada bu Kuva-yi Millîyeyi sevk ve idare eden Kolordu Kumandanı Salâhattin Bey'dir. 28.140

Efendim, hazır bu tafsilâta girişmiş iken şarktan da bir kelime ile bahsedeyim.28.141 Şarkta heyeti âliyenize şayanı arz yeni bir havadis yoktur.28.142 İnşallah yakında memnun olabileceğiniz malûmatı arza muvaffak oluruz.28.143 Yalnız Şark Cephesi Ordu Kumandanlığı tarafından Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'ne çekilmiş bir telgrafname vardır ki bunu heyeti âliyenize arzedilmek üzere Makam-ı Riyasete göndermişlerdir.28.144 Bunda

Ermenilerden bâhis bazı malûmat olduğu için Kâtip Beye vereceğim,okusun efendim.28.145 Başka bir arzunuz varmı efendim ?28.146 (Hayır,hayır sadaları).

Sırrı Bey (İzmit) – Etem Bey,bizim sıkıntılı bir zamanımızda yetişerek bize pek ferahlı günler verdi.Onun böyle hasta olduğunu işittiğimiz zaman müteessir olduğumuzun Meclis namına Etem Bey biraderimize bir teessürname ile bildirilmesini teklif ediyorum.(muvaflık,muvafık sesleri).

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Efendim, Etem Bey biraderimizin rahatsızlığından dolayı hakikaten bendeniz de o teessürü şahsan kendimde duydum ve Riyaset Makamından kendilerine zaten bildirmiştim.Maahaza Umumiye namına da tensip buyurur iseniz tekrar biraderi vasıtasıyla yazarız.28.147 (hay hay sadaları).

MATBUAT VE İSTİHBARAT MÜDÜRIYETİ

UMUMİYESİ HAKKINDA (29)

26 Eylül 1920

Bir kelime arz edeceğim.29.1 Beyefendi matbuat ve istihbarattan bahsettiler,ona müteferri bazı şeyler teklif ettiler.29.2 Heyeti celile,kabul buyurlarsa bir şey teklif edeceğim.29.3 Müdüriyeti Umumiyenin tarih-i teşekkülünden bugüne kadar gösterdiği mesai hakkında heyeti celileye arz-ı malûmat ve izahat vermek ve ondan sonra yeni tedabir hakkında heyeti celilenin kararına arz-ı malûmat etmek üzere eğer tensip buyurulursa müdir-i umumi heyeti umumiyeye yarın veyahut her ne zaman arzu ederseniz izahat verirler.29.4 Ve ondan sonra müzakerat ve münakaşata geçilir.29.5

Reis – Efendim,şimdi iki teklif var.

Refik Bey (Konya) – Paşa Hazretlerinin buyurdıkları doğrudan doğruya teşekkül eden Matbuat ve İstihbarat Müdüriyetinin yaptığı şeyler hakkında izahat almaktır. Halbuki,dünkü cereyan eden müzakerede, Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesinin lâyük olduğu veçhile,arzu ettiğimiz vezaifi ifa etmediğinden bâhis idi ve buna binaen doğrudan doğruya bir vekâlete tevdiyle bunun daha şâmil bir surette tatbiki meselesi mevzu bahis olmuştu.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Müsaade ederseniz buradan söyleyeyim.29.6 Beyefendi'nin söyledikleri çok doğrudur.29.7 Fakat, yapılan vezaifin gayri kâfi olduğunu ve lâzım gelen malûmatı verip vermediğini takdir

edebilmek için, şimdiye kadar derece-i mesaisini ve muhassala-i mesaisini, bu mesaiyi ifa edenlerin ağzından ve bu mesuliyetin üzerinde bulunanlardan işitmek lâzım gelir, ondan sonra kifayet, ademi kifayetine hükümlenabilir. 29.8

MATBUAT VE İSTİHBARAT MÜDÜRLÜĞÜ UMUMİYESİNİN İŞLERİ HAKKINDA (30)

28 Eylül 1920

Efendiler, mesaisi huzur-u âlinizde mevzu bahis olan Matbuat ve İstihbarat Müdürlüğü Umumiyesi, heyeti celileniz kararıyla, riyasetin tahtı idaresine verilmiş bir müessesedir. 30.1 Binaenaleyh bu müdürlük-i umumiyenin bilcümle efal ve harekâtından ve teşebbüsâtından mesul olan makam, müdürlük-i umumiye makamı değil, riyasettir. 30.2 Binaenaleyh, o riyaset makamını işgal eden bendeniz; bu itibarla mevzu bahis olan işler hakkında, izahat verenlerle, izahatı dinleyen heyeti celileniz arasında, vukuunu zannettiğim bir iki sui tefehhümü izale için, bir iki kelime arz edeceğim. 30.3

Zannediyorum, sui tefehhümün en büyük kısmı iki noktada temerküz ediyor ve o kadar büyük temerküz ediyor ki, suret-i telâkkiye göre, bütün âza-yi kiramın fikri, teşevvüşe duçar olabilir. 30.4 O noktalardan birisi, düveli muazzamadan birisinin, bütün vesait-i istihbariyesini, Hükümetimizin emrine âmade kılmış ve fakat bundan istifade edilememiş olmasıdır. 30.5

Efendiler; bu mesele hakkında Mecliste beyanatta bulunan arkadaşlar bu noktaya temas eden sözlerini ihtimal ki biraz kuvvetli sarf etmiş oldukları için, fikir de o kadar kuvvetli tecellî etmiş oluyor. 30.6 Hakikat halde mesele tasvir edildiği gibi değildir. 30.7 Efendiler, filhakika Avrupa'da bulunan İstanbul' lu bir genç arkadaşımız Ankara'ya gelmek istemiş ve buraya gelinebilen tarik ne ise o tarik üzerinde yürüyerek Ankara'ya gelmiştir. 30.8 Güzergâhında büyük ve mühim bir Avrupa payitahtına uğradığı sırada, orada zaten bulunan bir takım rüfekamızla görüşmüş ve ondan sonra buraya gelmiştir. 30.9 Bu arkadaşla ben bizzat görüştüm ve bana oradan mektuplar getirmiştir ve o mektupların muhteviyatına dair kendisi de şifahi bazı malûmat vermiştir. 30.10 Fakat bu Efendi bana öyle bir şeyden bahsetmemiştir. 30.11 Bu Efendi kendi nokta-i nazarından, Avrupa'da neşriyat hakkında bazı mütalâat dermeyan etmiş olabilir ve bu itibarla burada bulunan ve alâkadar olan arkadaşlarımızla da bir proje yapmış olabilir. 30.12 Fakat söylenen söz, düveli muazzamadan birinin bilcümle vesait-i istihbariyesini bizim emrimize âmade bulundurmasıdır ki, böyle bir

mesele yoktur ve mühim değildir.30.13 Bu kadar mühim olsa,yalnız o zaman müdir-i umumi olan zatın değil,bilhassa benim malûmatım olmak lâzım gelirdi.30.14

Efendiler, mevzuubahis olan projeyi gördüm.30.15 Bunun ifa edilebilmesi, demin müdir-i umumi Beyefendi' nin pek güzel ifade ettikleri gibi,bir noktaya mütevakkıf idi, öyle görülüyor ve hakikaten o nokta anahtar noktasıdır, o temin edilmedikçe bütün proje ve bütün mevait mânasız kalır.30.16 Halbuki o noktayı bize bütün vesait-i istihbariyesini vadetmiş olduğunuz devlet kabul etmemiştir.30.17 Binaenaleyh meselenin aslını bu suretle tashih etmek lâzım gelir, böyle bir şey yoktur.30.18

İkinci nokta efendim; bir Amerikalı buraya gelmiş,kırk dört milyon kari kazandıran bir itilâfname yapmış, böyle bir itilâfnamenin yapılabilmesi için mutlaka benim tasdik etmeğlim ve mutlaka benim haberdar olmaklığım lâzım gelirdi.30.19 Benim malûmat ve muvafakatim olmadan, tasdikimi almadan, benim tahtı emrimde bulunan müdir-i umumi böyle bir itilâfname yapamaz.30.20 Yalnız buraya gelen bir Amerikalıyı ben hatırlıyorum.30.21 Filhakika gayet kıymettar Amerikalı bir muhabir buraya geldi.30.22 Öyle bir zamanda geldi ki; o zaman daha Matbuat Müdüriyeti olmadığı gibi, Meclis de kuşat edilmemişti.30.23 O zat Meclisin küşadı günleri burada bulundu.30.24 Bu muhabir benim ile görüştü.30.25 Birçok sualler sordu.30.26 Kendisine lâzım gelen cevaplar verildi.30.27 Bilhassa burada Meclisin küşadını vesairesini gördü ve hakikaten kıymetli malûmatla buradan İstanbul'a avdet etti ve bütün müşahedatını ve buradan aldığı esasatı da neşretti.30.28 Fakat bizimle böyle samimi irtibatla bulunduğu için ve bizim menafimize yardım eder neşriyatta bulunduğu için, yine o Amerikalı, Amerika Hükümetinin İstanbul'da bulunan memurin-i siyasiyesi tarafından derhal İstanbul'dan tardedildi.30.29 Bundan başka Amerikalı buraya gelmemiştir ve buraya gelip bizim menafi-i hakikîyemize hizmet eden o Amerikalıyı, yine Amerika Hükümeti memurin-i siyasiyesi uzaklaştırmıştır.30.30 Ancak buraya Amerikalı muhabir namı altında bizim İstanbul' lu Beylerden birisi gelmiştir (gülmeler).30.31 Eğer mevzuubahis olan Amerikalı bu ise, bu, Amerikalı değildir.30.32 Bu, bir arkadaşdır ve buraya Amerika muhabiri sıfatıyla gelmiştir.30.33 Bunu hatırlıyorum efendim.30.34 Hastalığım zamanında idi, beni ziyarete geldi, kendisiyle görüştüm, bir iki gün sonra,bu zat ne için buraya gelmiştir dedim.30.35 Benim ile bir mükâleme

yapmak istediği mevzu bahis olmuştu.30.36 Rahatsızlığım buna mâni olduğu için yazsın göndersin dedim.30.37 Filhakika arkadaşlardan birisi buna delâlet etti.30.38 Birkaç şey sordu, cevap verdim ve buradan gittiğini işittim.30.39 Binaenaleyh böyle bir itilâf da mevcut değildir.30.40 Filhakika böyle bir itilâfname yapılmış, istifade edilmemiş ise, cidden alâkadarın hakkında Meclisi âlinin nazarı dikkatini celbe değer bir nokta olurdu.30.41 Fakat böyle bir şey yoktur Efendiler.30.42 Esasen bu mesele hakkında çok söz söylemek istiyorum.30.43 Fakat madem ki başlandı, bir iki noktasını daha izah edeyim:30.44

Evvelki gün bu mesele hakkında beyanatta bulunan arkadaşlarımızdan birisi, bilhassa dinin telkin kuvvetinden muntazaman istifade edilmediğini beyan buyurmuşlar.30.45 Efendim müdir-i umumi Bey'in bir nebze söyledikleri gibi, Umur-u Şer'iyeye Vekâletince bütün mahallerdeki müftü ve kadı ve sair ulema-yi kirama umumi tebliğat-ı mahsusa yapılmıştır.30.46 Her yerde, camilerde halkı tenvir ve irşat için vaiz ve nasihatler yapılması hakkında talimat verilmişti ve filhakika her tarafta camilerde vaiz ve nasihat edilmiştir.30.47 Burada kendi arkadaşlarımızın yapmakta oldukları mesai ve irşadatı da kulaklarımızla işitiyoruz ve bundan pek çok istifadeler temin edilmiştir.30.48 Konya'da, Sivas'ta, Kayseri'de birçok yerlerde bu tarz-ı mesai netayic-i fevkalâde göstermiştir.30.49 Bundan başka müntesibin-i ilmiyeden birçok arkadaşlarımız vardır ki tabii elinde bayraklar olarak değil, sırf bu vesile ile, tarafımızdan, tenvir ve irşat için memur edilmişler ve memleket içersinde dolaşmaktadırlar.30.50

Efendim, ulemadan başka diğer birçok arkadaşlarımız vardır ki memlekette ve halkın içinde irşat ve tenvir ile meşgul olmaktadır.30.51 Efendiler; sahile çok ehemmiyet verilmiştir.30.52 Suret-i mahsusada arz ederim.30.53 Sırf sahil üzerinde garptan tâ Trabzon'a, şarka kadar halk içinde çalışmak üzere suret-i hususiyede gönderilmiş arkadaşlarımız vardır.30.54 Efendiler, yalnız müdüriyet-i umumiye makamında bulunmuş olan bir arkadaşımızın bunları tamamıyla bilmemesi vârit ve vâki olabilir.30.55 Çünkü birçokları makam-ı riyasetçe gönderilmiştir.30.56 Veyahut vekâletlerden bazıları göndermiştir.30.57 Malûm-u âliniz, tenvir ve irşat meselesi o kadar vâsidir ki bunu yalnız bir şube ve bir müdüriyete tahmil etmek ve oradan çıkmasına intizar etmek doğru değildir.30.58 Bütün vesaitimizden istifade ederek irşadatta bulunmak lâzım gelir ki biz de böyle yapmaktayız.30.59

Bir de, memlekette matbuat var mıdır denilmiş.30.60 Yani memlekette matbuatın olmadığından bahs olunmuş.30.61 Filhakika Efendiler, Anadolu'da bir sene evvel, altı ay evvel, sekiz ay evvel matbuat denecek bir şeyler yoktu.30.62 Bunu cümlemiz biliriz.30.63 Fakat bugün hakikaten Anadolu'da matbuat vardır ve bu matbuat, yine Anadolu'da vukubulan mesainin neticesidir.30.64 Hemen hemen mühim bir merkezimiz yoktur ki orada bir gazete çıkmamış olsun.30.65 Demek ki Anadolu'da matbuat vardır.30.66 Binaenaleyh matbuat ihmal edilmemiştir.30.67 Efendiler; bu matbuatın vücut bulması için ilk teşebbüsler yapılmış ve vücut bulmuştur.30.68 Hayatlarını idame etmek için maddi muavenet; fakat ihtimal ki mevzu bahis edilmek lâzım gelen en mühim ve hakikî muavenet, fikrî muavenet olacaktır ki bu da yapılmıştır.30.69 Bütün gazetelere ne yolda idare-i kalem edeceklerine dair tarafımızdan talimat verilmiştir ve takip olunmuştur ve bütün matbuatımız bu dairede ifa-yı vazife etmektedir.30.70 Bundan yalnız hulfeden bir gazete olmuştur.30.71 İsmi Yenidünya'dır.30.72 Binaenaleyh ihmal yoktur efendim.30.73 Belki müdir-i umumiler kısa bir zaman müdüriyet-i umumiyede kaldıkları ve kısa bir zamanda ifa-yı vazife ettikleri için, vaziyet-i umumiyeyle tamamiyle ihata edemeyecekleri için, ihmal vâki olduğunu zannedebilirler.30.74

Efendim sulh muahedesi ve onun tercümesi hakkında da bir kelime ilâve etmek istiyorum.30.75 Filhakika burada vesait bulunup tabedilememiş, Konya'ya gönderilmiş.30.76 Fakat intişarını ben tehir ettirdim.30.77 Çünkü, en mühim bir bahsi yanlış tercüme etmişler ve tahrif ederek tercüme etmişlerdir.30.78 Bu da hakkı kaza meselesidir.30.79 Eğer hakikatte olduğu gibi tercüme edilirse gayet büyük bir noktaya temas ediyor.30.80 Fakat İstanbul'da yapılan tercümeleri oraya aynen vermişler ve o suretle orada da bu tahrifi yapmışlar.30.81 Ben de intişarına razı olmadığım için müdüriyet-i umumiyeden rica ettim, tekrar buraya getiriniz, tashih ediniz ve yeniden tabediniz dedim.30.82 Binaenaleyh yanlış yaptıkları için teahhur etmiştir.30.83

Efendim sahil propagandası hakkında da birkaç kelime daha ilâve ediyorum:30.84 Arkadaşlarımız sahil propagandamızın hiç yapılmamakta olduğundan ve sahilden küçük bir sada gelmediğinden bahsettiler.30.85 Bunda da hata vardır.30.86 Efendiler sahil propagandamız vardır, bu pek kuvvetlidir.30.87 Hiçbir sada gelmiyor değil, ben yirmi dört saat zarfında yirmi dört tane rapor alıyorum.30.88 Arzu buyurursanız bütün bu raporları size havale

edeyim, heyeti celileniz okuyabilirler.30.89 Binaenaleyh Karadeniz sahilimiz gayet müteyakkızdır, uçan kuştan dahi haber vermektedirler ve oraya uğrayan vapurun derhal içerisine girerler, yapılması icabeden şeyleri yaparlar.30.90 Efendim sahil propagandamız vardır.30.91

Bir de bir takım nüshalardan bahsolunuyor.30.92 Bir takım nüshalar hazırlanmış, fakat haftalar geçmiş, tabolunmamış.30.93 Doğru, Müdüriyet-i Umumiyenin de beyanatı sırasında işittik ki; filhakika bizim Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesinde tabı ve neşredilmek üzere bir takım Bolşevik risaleleri vardır.30.94 Yine Beyefendi izah buyurdular; Bolşevik nizamnamesi, sonra Bolşevikliğin İslâmiyetle alâkası var mı yok mu? ve İstanbul hakkında bazı nokta-i nazarlar ve sonra iki tane destan.30.95 Arkadaşlarımızdan birinin gayet kıymettar olan destanını beraber okuduk, diğerlerine takdimen tab için Karahisar'a gönderdik.30.96 Çünkü burada yapamadık.30.97

Bir de diğer bir noktadan bahsediliyor Efendiler; Avrupa'ya kendiliklerinden giden birtakım zevat varmış.30.98 Meselâ Londra'da, Paris'te ve sair Avrupa'nın büyük şehirlerinde çalışıyorlarmış ve ecnebilere para alıyorlarmış ve biz kendilerine alâka ve rabita göstermiyormuşuz.30.99 Bu nazarı dikkatimizi celbettiği için mâruzatta bulunacağım.30.100 Filhakika Avrupa'da bu memleket ve millet için çalışan birçok rüfekamız vardır ve bu rüfeka-yi kiramımızla da gayet muntazam ve emin irtibatımız vardır ve bu arkadaşlar; tarafımızdan verilen talimat dairesinde ifa-yi vazife etmektedirler.30.101 Fakat kendiliğinden oraya gitmiş ve ecnebiden para almış ve bu suretle temin-i hayat etmekte bulunmuş birtakım insanlar varsa, Londra'da İngilizlerden, Paris'te Fransızlardan, bilmem nerede kimlerden...30.102 Zaten öyle adamlara ben iş vermem.30.103 Böyle adamlarla irtibatı muhafaza etmekte mütereddidim ve bunda bendenizi mazur görmenizi rica ederim (çok doğru sesleri).30.104 Binaenaleyh Hükûmetin haberi yoktur sözü söylendi.30.105 Yalnız matbuat müdürü haberdardır, bu, doğru değildir.30.106 Çünkü Hükûmetin haberi olmadan bir şey yapılamaz.30.107 Eğer Hükûmetin ve benim haberim olmadan, Matbuat Müdüriyeti ifa-yi vazife edecekse, o halde bunu bana emniyet buyurmamanızı rica ederim.30.108 Her şeyden haberim olacaktır ve benim malûmatım olmadığı halde birtakım şeyler vardır ki; onlar da ret ve muvafakatim tahtında yapılacaktır ve muvafakat etmiş isem, ondan dolayı da bendenizi mazur görünüz.30.109

Efendim diğerk bir arkadaşımız, yine irşat meselesi dolayısıyla Matbuat ve İstihbarat Müdüriyetinin mesaisini tenkid ettiği sırada, tenkidatını teyit için demişlerdir ki; meselâ Afyon Karahisarı'na bir telgraf dört günde gider, sonra Bilecik'e, buradan kalkarsınız, siz oraya gidersiniz, ajans henüz gelmemiş olur.30.110 Bunların hepsi doğrudur.30.111 Fakat bu mesele; doğrudan doğruya telgraf ve posta muamelâtına ait bir meseledir.30.112 Şimdi telgraf ve posta muntazam işlemiyorsa, bundan dolayı da Matbuat ve İstihbarat müdüriyetini tenkid etmeğe lüzum var mıdır?30.113 Onu dahiliye Vekilinden sorunuz.30.114 Bittabi telgrafların seri teatisi esbabını istikmal buyururlar.30.115 Fakat İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesiyle bunun alâkası yoktur.30.116

Sonra diğerk bir meseleden bahsolundu.30.117 Geçenlerdebazı rufeka-yi kiramımız, Matbuat ve İstihbarat Müdüriyetinin mesaisini teshil için ona âzami muaveneti yapmak için bendenizle de görüşerek, hususî olarak toplandılar.30.118 Fakat bu içtimaları teahhur ediyor.30.119 İçtimain tekerrür etmesi, bu tabiî şayanı arzu bir şeydir.30.120 Yalnız bu içtimaatın bu suretle teahhur etmesine bir sebep olduğunu son günlerde haber aldım.30.121 Onu da biraz izah etmek isterim.30.122 Bu toplanan arkadaşlar, benim telâkkime göre tenvir ve irşat için fikrî olan âzami muaveneti yapacaklardır.30.123 Fakat sonradan gördüm ki, memlekette yeniden bir teşkilât projesi yapmışlar.30.124 Meselâ burada bir merkez-i umumi ve başka yerlerde diğerk merkezler vesaire...30.125 bu, tabiî gayet güzel bir şeydir.30.126 Fakat tecrübeme nazaran söyleyebilirim ki, böyle vâsi ve vesaiti az olan bir memlekette ve bilhassa bizim memleketimizde, bu gibi teşkilât kolay kolay vücut bulmaz.30.127 Bunu hepimiz tecrübe ettik.30.128 Hem gayrikabildir, hem de her yapılan teşkilâtтан mutlaka istifade edilmek lâzım gelmez.30.129 Onun için dedim ki; diğerk cemiyet teşkilâtımızdan istifade ederek bunu yapabiliriz, teşkilâta lüzum yoktur.30.130 Eğer o arkadaşlarımız bu itirazımdan dolayı içtimaa devam etmiyorlarsa tabiî haksızlık ediyorlar.30.131

Efendim bir de vekâlet meselesi mevzuubahistir.30.132 Hakikaten bendenizde düşündüm; bu irşat ve tenvir, propaganda meselesi gayet mühimdir, ordu kadar mühimdir, hattâ ordudan daha mühim bir meseledir.30.133 Binaenaleyh ordunun vesairenin bir vekâleti olur da, onlardan daha mühim olan bu umur neden vekâlet değil Efendiler?30.134 Neden bir

vekâlete tevdi edilmiyor?30.135 Bunların hepsi doğru.30.136 Vekâletin fevkinde bir makam varsa onu da yapalım.30.137 Fakat sizi temin ederim ki; arzu ettiğimiz bir şekilde işi yürütmeğe kâfi gelmez.30.138 Memlekette propagandayı arzu ettiğimiz gibi yapabilmek, yalnız bir propaganda vekâleti yapmakla değil, bütün vekâletlerin umurunu bihakkın tanzim etmekle ve bütün vekâletler makinesini beraber işletmekle mümkün olur.30.139 Binaenaleyh vekâlet değil, mümkünse bunu Dahiliye Vekâlatine raptetmelidir.30.140 Çünkü Dahiliye Vekâletine raptedersek, Dahiliye Vekâletinin birçok vesaiti vardır ki, doğrudan doğruya ondan istifade mümkün olur.30.141 Meselâ posta ve telgraf umuru, sonra teşkilât-ı mülkiye, memurin-i mülkiye, vesait-i mülkiye, sonra meselâ emniyet-i umumiye istihbaratı vardır.30.142 Bu itibarla belki daha muvafık olur.30.143 Mâruzatın bundan ibarettir (muvafık, muvafık sesleri).30.144

ERZURUM MİLLETVEKİLİ İSMAİL VE ARKADAŞLARININ
ERMENİSTAN MÜTAREKE ŞARTLARI HAKKINDAKİ
SUAL TAKRİRİ MÜNASEBETİYLE (31)

18 Kasım 1920

Bir noktayı hatırlatmak istiyorum ve askerî nikat-ı nazara taallûk ettiği için heyet-i askerîyeden aldığı malûmat üzerine heyeti umumiyeyi tenvir etmek istiyorum.31.1 Beyefendinin buyurdıkları gibi;evvelce teklif edilmiş olan mütareke şeraiti iki nokta-i nazarı ihtiva ediyordu.31.2 Birisi; Ermeni ordusundan silâh almak, ikincisi o günkü vaziyete göre Ermeni ordusunun çekileceği hatla, bizim muhafaza edeceğimiz hat arasında bitaraf mıntika bırakmak.31.3 Halbuki bilâhare harekât-ı askeriye başladı.31.4 Evvelki hattı çok ileri geçtik.31.5 Yalnız bulunduğu vaziyetten şarka doğru değil, merkezden cenuba ve Şahtahtı'ndan dahi kıtaatımız ileriye yürümüştür.31.6 Binaenaleyh mütarekenamenin hututa taallûk eden kısmı bittabi yeni vaziyete göre tebeddül etmiştir.31.7 Bunun üzerine erkânı harbiyece yeni bazı tekâlif yapmışlardı.31.8 Fakat bu haiz-i ehemmiyet değildir.31.9 O, yeni hattın biraz garbında; bu, biraz daha ileride idi.31.10 Yalnız bunda yeni nokta-i nazar muhafaza edilmiştir.31.11 O da cenuptan Azerbaycan'a giden yolların tamamen emniyette tutulmasıdır.31.12 Erkânı harbiyece böyle bir şey vardır efendim, askerî talimat sırasında verilmiştir.31.13

KONYA AYAKLANMASI HAKKINDA SORUŐTURMA YAPMAK,
 BU AYAKLANMAYLA İLGİSİ OLMADIĞI HALDE HAKSIZLIĞA
 UĞRATILAN VARSA SEBEP OLANLARI İSTİKLÂL
 MAHKEMESİNE VERMEK ÜZERE KONYA'YA BİR HEYETİN
 GÖNDERİLMESİ HAKKINDAKİ TAKRİR MÜNASEBETİYLE (32)

25 Kasım 1920

Efendim, Konya vekayiiinde zimethal olduğu zannolunan bir takım zevat orada teşekkül eden divanıharbe tevdi olunmuşlardır.32.1 Divanı harbin heyeti umumiye hakkında verdiği karara heyeti âliyeniz itiraz buyurmamıştınız.32.2 Yalnız Büyük Millet Meclisi âzasından bazı refiklerimizin orada ittiham edilmiş olduğu nazarı dikkatinizi celbetti. Ve heyeti âliyeniz bu meseleye vaziyed etti.32.3 Bu mesele münasebetiyle zaten mühim olan Konya hâdisesini daha esaslı tetkik etmek, tâmik etmek Heyeti Vekilece takarrür etti.32.4 Heyeti Vekile muhtelif vesaitle bu tahkikatını ifa etmektedir.32.5 En son vermiş olduğu bir karar ki oraya suret-i mahsusada bir heyet gönderecektir.32.6 Fakat Heyeti Vekile arzu etti ki bu heyet-i mahsusaya rüfekamızdan da birkaç kişiyi ilhak etsin.32.7 Bu doğrudan doğruya Heyeti Vekilece yapılmış bir tedbirdir.32.8 Gidecek olan heyet-i mahsusa, heyeti âliyeniz namına orada icra-yı tetkikat edecek değildir.32.9 Zaten Heyeti Vekilenin bu icraî meselede taraf-ı âilenizden müstakil bırakılması daha muvafık olacaktır.32.10 Yalnız Heyeti Vekilenin sizden ricası, intihap olunan zevata mezuniyet ita buyurmanızdan ibarettir.32.11 Binaenaleyh bu arkadaşlara mezuniyet verirsiniz onlar da bu heyetle beraber gideceklerdir.32.12 Vermezseniz tabii gidemez.32.13 Binaenaleyh bunları rey-i âilenize arz ediyorum.32.14

Nadir Efendi (Isparta) – Bir şey arzedeceğim. Heyetimizden gidecek zevat, usulü muhakemeye, usulü adliyeye bihakkın vâkıf olanlardan gitsinler rica ederim. Onun çok tesiri vardır. Şevket Bey'e diyecek yoksa da diğer zevatı muhtereme zannederim, adliye ile mütevevğil olmuş zevat değildir.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) - Efendim, bu gidecek olan heyet-i mahsusanın vazifesinde yalnız Çelebi efendi Hazretlerinin işini takibetmesi esas değildir ve heyeti umumiyeye verdiğim takrirden Çelebi Efendi'den ve Çelebi Efendi meselesinden bahsolutmamıştır.32.15 Suret-i umumiyede Konya meselesini tahkik ve tetkik edecek ve istihsâl etmiş olduğumuz malûmatı tevsî edecek, bizi daha çok tenvir edecek bir rapor istiyoruz.32.16 Bu mesail-i

umumiye içersinde ihtimal ki Çelebi Efendi Hazretlerinin de meselesi nazarı dikkate alınabilir.32.17 Fakat kendilerinin diğeri bir arkadaşımızın da söylediği gibi bu meselede tamamen bitaraf kalmaları lâzım gelir.32.18 Bu mesele burada bir mahkeme icra olunur gibi...32.19

Çelebi Efendi (Konya) – Doğru Efendim , bitaraf kalmaklığım icabeder , fakat...

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Henüz Çelebi Efendi müttehimdir.32.20 Eğer heyeti âliyeniz işe vaziyed etmemiş olsalardı, divanı harbin kararı haklarında tatbik edilecekti ve bilhassa bendeniz Çelebi Efendi'nin haklarını düşünmek için heyet-i tahkikiye göndermeğe lüzum görüyorum.32.21 Meseleyi tahkikat neticesinde meydana çıkarmak için böyle bir tahkikat yapmıya lüzum gördüm.32.22

DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ HACI ŞÜKRÜ'NÜN,
KURMAYLAR HAKKINDA KULLANILAN SÖZLERİN
ZABITTAN ÇIKARILMASI HAKKINDAKİ TAKRİRİ
MÜNASEBETİYLE (33)

16 Aralık 1920

Muhterem arkadaşlar! Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Müdafai Millîye Encümeni Reisi olan zat tarafından bu kürsüde (erkânı harblerin tahtı esaretinde, istibdadında ordu duramaz) bu mahiyette bir şey söylediğini işittiğim zaman fevkalâde meyas ve müteesir oldum.33.1 Nizamın ve intizamın, ordu, mübeccel aile içinde sarf-ı dimağ etmekle mükellef olan bu encümen-i mahsusun, bu encümeni âlinin reisi olan zatın ağzından bu kadar fena bir söz çıkmamalıydı.33.2 Efendiler, ordumuzsa ayrıca bir erkânı harb sınıfı yoktur.33.3 Bunlar mazinin paslı sahifelerine karışmış şeylerdir.33.4 Bugün orduda yalnız zâbitan heyeti vardır.33.5 Erkânı harblık zâbitanın ifa ettiği vazife itibariyledir.33.6 O vazifeden yanına kim geçerse erkânı harb vazifesini ifa eder.33.7 O vazifeden ayrılmadığı dakikada nereye memur olursa, diğeri herhangi bir zâbit gibi o da bir zâbittir.33.8 O da bir kumandandır.33.9 Zâbitanımız arasında, orduda hiçbir fark yoktur.33.10 Efendiler (bravo sadaları). Fazla bir tahsilgör müş olmakla da cihanın hiçbir yerinde bir hata, bir kusur gibi telâkki edilemez.33.11

Encümen Reisinin, heyet-i zâbitanımızın bir kısmının diğer kısmına tefevvukuna ve istibdadına temas eder bir fikir dermeyen etmesinin bir sui maksatla olduğunu heyeti celilenize alenen söylüyorum.33.12 Ve tekrar olarak söylüyorum (alkışlar, bravo sadaları).33.13 Çok rica ederim arkadaşlarımıza ki bu gibi insanlara çok dikkat edelim.33.14 Binaenaleyh encümen reisi bu sözünü behemehal geriye almalıdır.33.15 Çünkü, bütün zâbitanımızın Meclisi âliye olan hürmet ve muhabbetine bir nakise teşkil edecektir.33.16 Meclis bu gibi hasis şeyleri mevzuubahis ve müzakere etmekten çok yüksektir (alkışlar).33.17 Meclis dimağında böyle hasis maksatlar dönen insanların bâziçesi olmaktan çok uzaktır (alkışlar).33.18 Binaenaleyh nezahatle, vatan ve millete olan aşk ile vazife-i milliyemizi ifa edelim.33.19 Hükûmetimizin nizam ve intizamını tutmak için yegâne kuvvet olan ordunun içine fesat ilka etmiyelim.33.20 Emin olunuz arkadaşlar; buna teşebbüs ve tevessül etmek isteyenlerin hiçbir vakit muvaffak olması ihtimali yoktur.33.21 Bu Meclis ve bu millet ona katîyen müsaade etmez.33.22 Ve bu Meclis ve bu millet o gibilerin kafasını ezmeğe muktedirdir.33.23 Binaenaleyh ben de Beyefendinin fikrine iştirak ediyorum.33.24 O söz nasıl olmuşsa burada sarfedilmiş, hiç olmazsa bizim zabıt ceridesinde bulunmasın.33.25

SEYAHAT BELGELERİ HAKKINDA SORULAN SUAL MÜNASEBETİYLE (34)

21 Aralık 1920

Şimdi yeni elime gelen bir şifreli telgrafnameyi, mevzuubahis olan meseleye ve benim şahsıma da çok yakından taallük ettiği ve efkârıtenvire medar olacağı için arz ediyorum.34.1 Belki söylenmemesi caiz olan bir şeydir ; Fakat söyleyeceğim , bunu bana yazan bir reis-i hükûmettir.34.2 Benim yakın akrabamdan birinin zevci buraya geldi diyor.34.3 Malûm-u devletleri bulunacağı veçhile filân yerde filân ve filândır, hakikaten böyle.34.4 İngilizler zat-ı devletlerine mahremane mükâlemeye kapı açmak üzere İstanbul'da mahrem vasita aramışlar ve mahremane bir tarzda filân Bey'e müracaat etmişler ve yedine suret-i tercümesi aşağıda arz edilen resmî mührü haiz ve İngilizlerin İstanbul'da hususî memuru yüzbaşı Ponet imzalı İngilizce bir vesika vermişlerdir.34.5 Bu hafta emir ve mütalâat-ı devletlerini bekliyoruz.34.6 (vesikayı göstererek).Verilen vesika da budur.34.7 Tarihi 1 kânunuevvel 1920

T.C. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

34.8 (Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin taallûkatından olduğunuza emin alarak size , Mustafa Kemal Paşa Hazretleriyle mahremane mütalâat tesisini istihrac etmek için bu vesikayı verdim). Bunu eline alan bir reis-i hükûmet fekalâde bir mesele-i siyasiyeye temas etmiş olduğuna zâhibolabilir.34.9 Hakikaten bu adam böyle tasvir edildiği gibi benim yakın akrabamın kocasıdır.34.10 Ve bu kapiten Ponet malûm bir zattır.34.11 Meşhur bir zattır ve böyle bir teşebbüste bulunmuş olmasını pek tabîî telâkki edebilirsiniz.34.12 Halbuki işte ben söylüyorum, bu zat casustur.34.13 Casus olduğu bence daha evvel malûm(kimdir sadaları).34.14 Bu akrabamın kocası olan zat binaenaleyh bu benim akrabamdır diye ve elinde bu vesika vardır diye oradaki reis-i hükûmet bu vesika ile buyurun Ankara'ya gidiniz deseydi bu bana gelmiyecekti ve bunu getirmiyecekti.34.15 Ve kendisini tutmasalardı bunu belki de meydana çıkarmıyacaktı.34.16 Binaenaleyh casusluk yapacaktı.34.16 Kimbilir memlekete ne kadar fenalık yapacaktı.34.17 Kimbilir ne kadar müfsitkârane vezaif ifa edecekti.34.18 Bundan bana malûmat verdiler.34.19 Hükûmetin bu takyidatı sayesinde bende muttali oldum ve kendilerini tevkif etmeleri için icabeden makam vasıtasıyla emir verdim.34.20 Binaenaleyh takyidattan vazgeçmiyelim ve düşmanlarımız pek habistir(şüphesiz sadaları).34.21

İTİLÂF DEVLETLERİ, SOVYET RUSYA GÜRCİSTAN VE ERMENİSTAN İLE OLAN MÜNASEBETLER HAKKINDA (35)

3 Ocak 1921

Efendiler; bu noktanın suitefehhüme uğradığını zannediyorum.35.1 Bunun için müsaade buyurursanız Heyeti Vekile namına ufak bir izahta bulunacağım.35.2 Biz Ermenileri mağlûp ettikten sonra dermeyan ettiğimiz şeraitten biri de kendilerinden muayyen miktarda silâh almak idi.35.3 Bu silâhların bir miktarını aldık, mütebaki miktarını dahi talebetmekte bulunuyoruz.35.4 Binaenaleyh bugün mevki-i icra ve muamelede bulunan mesele hükûmetin şerait-i mevcudeyi bitamamiha tatbikına aittir.35.5 Biz Ermenilerden üç nokta-i nazardan silâh talep ettik.35.6 Birincisi Ermenilerin henüz rengi, mahiyeti ve makasıtı tamamen inkişaf etmiş değildir.35.7 Binaenaleyh böyle renksiz bir milletin elinde silâhı buldukça mücavirinde bulunanlara daima zarar ika eder.35.8 Binaenaleyh biz mutazarrır olabiliriz.35.9 Diğer taraftan mutazammın talebimiz olduğunu mütekalilen söylediğimiz ruslar

dahi mutazarrır olabilirler.35.10 Binaenaleyh tarafeynin menfaatini temin için Ermenilerin ellerinden silâhlarını almak lâzımdır.35.11 Bunun için silâhlarını istedik ve istiyoruz.35.12 İkincisi Ermeniler iddia olduğu gibi komünist olmuşlarsa kendilerinin silâha ihtiyacı kalmamıştır.35.13 O halde müsâlâha şeraitini tatbik etmekte hiçbir mahzur yoktur.35.14

Üçüncüsü, her gün ordularımızı tezyidetmekteyiz.35.15 Binaenaleyh silâha ihtiyacımız vardır.35.16 Galibiyetimizin mukabil hakkı olmak üzere Ermenilerin elinde bulunan fazla silâhları istiyoruz.35.17 Binaenaleyh hükûmet bu dakikaya kadar bu nokta-i nazarından inhiraf etmiş değildir.35.18 Yani Ermenilere silâhlarını terketmiş veyahut terk teklifine karşı muvafakat etmiş değildir.35.19 Yalnız Rusya Bolşevik Hükûmeti komünist yapmak istediği Ermenilere cemile göstermek arzusunu izhar ettiğinden ve bu da o meyanda tadadedildiğinden bize aksetmiş bir mesele haline girdi.35.20 Ve komünist olmuş Ermenilerin elinde silâh bulunmaktan bir mahzur tevellüt edebileceği zikredildikten sonra bize muhtaç olabileceğimiz silâhları Ermenilerin ellerinden almak suretiyle değil Moskova'dan telâfi etmek imkânından da bahsolunuyor.35.21 Bir de silâhlar komünist olmıyan Ermenilerin ellerindedir.35.22 Fakat bunlar komünist olanların aleyhinde istimal edileceğinden bu silâhları komünist olmıyanların elinden almak ve komünist olanların eline vermek cihetini Ruslar tercih etmektedir.35.23 Bütün bu vaziyetler düşünülecek olursa meselenin suret-i katiyede halli bizim tevahhuş ettiğimiz noktaların tanzimine ve bizim muhtaç olduğumuz menafiin teminine taallük eder.35.24 Eğer Ruslarla olan münesabatımızın netayici bütün bu korktuğumuz ve korkmadığımız noktalara tekabül ederse bittabi mesele o vakit mevzuubahis olur, yoksa bugün tebeddül etmiş hiçbir mesele yoktur.35.25 Müsamaha edilmiş bir husus da mevcut değildir efendim.35.26

Hüseyin Avni Bey (Erzurum) - Müsaade buyurulursa efendim, ehemmiyetli bir nokta arzedeceğim. Beyler, bendeniz Ermenilerin silâhlısından değil, silâhsızından korkuyorum. Yani Ermenilerin silâhlısı olan Taşnaklardır. Onlar silâhla karşımıza çıktığı zaman daima onları silâhla ezecek kuvvete malikiz. Şimdi korktuğum bir safha var, o da, Ermenilerin silâhsız olarak kızıl bayrağa bürünüp memleketimiz içerisinde ika edecekleri zararları vardır, fesatları vardır, bu muhakkaktır. Size bir noktayı arz etmek isterim: Gümrü'de bulunuyordum. Daha müzakere başlamazdan evvel Çiçerin Ermenilerden evvel müracat etti. Bu, himaye ve sigorta mahiyetindedir. Bugün onların komünist olması Ruslar

tarfından sigorta edilmelerinden bu vaziyete girmeleri kendilerini komünist göstererek memleketimiz içerisine girmek içindir, katîyen bilirsiniz ki Ermeni Taşnakları komünist değildir. Bu bir dindir. Fakat din ama düsturları gayet zehirleyici bir dindir ve kolay nüfuz ediyor. Malûm-u âlileridir ki Rusya'ya ve Azerbaycan'a girdiği zaman ne gibi ellerle giriyordu ve ne gibi tahribat yapıyordu? Bunlar hakkıdır. Şimdi Ermeniler de bizim zayıf damarlı insanlarımızı arıyacaklardır. Dediğim gibi, bir din, bir kaide olarak memleketimize komünistlik girmeyecektir. Bir çapulcu, bir yağmakâr, bir cani sıfatiyle memleketimize girecektir. Ben ondan korkuyorum. Bu katî, sabit, muayyen ve şahsi bir meseledir. Şimdi Şark Cephesinin, evvelkisafhasından daha nazik bir safhaya dâhil olduğunu görüyorum. Bunun için hükûmet en ziyade tedabir-i âcilesini ittihaz etmelidir. Böyle, hükûmeti istiyorum, istemiyorum demişsin bence kıymeti yoktur. Bu bir hastalıktır, bu ordu değildir ki görünsün. Bu, sızar. Hükûmet arzu etmez, fakat arzu etmediği halde memleketin içerisine girer, tahribat yapar ve o güvendiğimiz kaviyüşşekime orduları maazallah inhilâl ettirir. İşte Ermeniler böyle kurnaz bir millettir. Karşılarında bulunan ordumuzu bu suretle inhilâle duçar etmek isterler. Hükûmetin gayesi, hududu millîsi dahilinde müstakil yaşamaktır. Hükûmet muktedir midir ki bu mefkûre memlekete girmesin veya bu maske memlekete girmesin? Ermenilerin getireceği mefkûre, milletimizi inhilâl ettirmek mahiyetinde kalacaktır ve bunda ben müttelik-i tabiimiz olan Rusların samimiyetine pek kani değilim. Dediğim gibi; henüz Ermenilerle anlaşmadan bize Ruslar müracaat etmişlerdi. Bugün gelmiş, bizimle aramızda olan bir mukaveleyi Ermenilere kabul etmemek cesaretini veriyor.

Mehmet Şükrü Bey (Karahisarı Sahip) - Bunları celse-i hafiyede söyliyelim.

Reis - Efendim söz alan birkaç arkadaşımız daha vardır. Yarın saat kaçta toplanalım?

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) - Beyefendi sözlerini ikmal buyursunlar Reis Bey. 35.27

Hüseyin Avni Bey (devamla) - Efendim; tabîî, celse-i hafiyeye ait olan meseleleri bendeniz de takdir ediyorum. Yalnız birşey var ki aldanmamak ve görüşülmüş mesaili görmemek de olamaz. Tabîî, Ermenilerin samimiyetine katîyen güvenmeyiz. Katîyen itimadımız yoktur. Onların bugün memleketimizin

Şark cephesinde muzır bir vaziyet almakta olduklarına kaniim. Bunun çaresini hükûmetten istirham ediyorum.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) - Hüseyin avni Bey'e kısa bir cevap vermek istiyorum.35.28 Biz Rus Bolşevik hükûmetinin bize karşı olan hissiyatına emniyet ve itimat etmek isteriz.35.29 Bu emniyet ve itimadımız hayalâta, zanniyata ve güzel sözlere aldanmıya muallâk değildir.35.30 Tamamen maddiyata istinadetmektedir. 35.31 Fakat bunun ne olacağını izah etmiyeceğim.35.32 Yalnız tekrar ediyorum ki lâfa değil maddiyata istinad ediyoruz.35.33 Onun için samimiyetine itimat ederiz.35.34 Komünizmin intişarı meselesine gelince kendileri buyurdular ki, istense de istenmese de bu bir mikroptur.35.35 Girer.35.36 O halde çaresi yok demektir.35.37 Madem ki maddi tedabirle önüne geçmek imkânı olmıyan bir sirayettir.35.38 Bu mutlaka sâri olacaktır.35.39 Zannediyorum ki buna karşı tedbir düşünmek meselesiyle mevzu bahis olan mesail-i siyasiyeyi birbirinden tefrik ve temyiz etmek daha muvafık olur.35.40 Yalnız sırf bu noktaya temas etmek üzere arz edebilirim ki bu sâri ve gayrikabil-i içtinap olmak üzere tasvir buyurdıkları komünizme karşı çare vardır.35.41 Komünizm prensiplerinin, kaidelerinin memleketimizde ve milletimiz arasında kabiliyet-i tatbikiyesini idrak etmek veyahut idrak edenlerimiz vasıtasıyla bütün memlekete ve bütün millete anlatmaktır.35.42 Eğer bu hakayık milletimizin ekseriyeti tarafından tamamıyla idrak buyurulmuş olursa, ya kabiliyetimiz vardır yaparız veyahut kabiliyet-i tatbikiyesi yoktur, anlarız. Tevahhuş ederiz, yapmayız.35.43 Ancak bu hakikate karşı da kabiliyet-i tatbikiyesi olmadığına göre ve hattaâ tatbik etmeğe kıyam edenlere karşı hükûmet her türlü vesaiti istimalde kendisini gayet meşru görür.35.44 Bu münasebetle geçmiş ifadata ait bir meseleyi arzetmek istiyorum.35.45 Memleketimizde malûm-u âlileri teşekkül etmiş Komünist Fırkası diğeri Halk İştirakiyun Fırkası namı altında yine komünist fırkasıdır.35.46 Türkiye Komünist Fırkasının suret-i teşekkülünden vazıhan malûmatım vardır, bu fırkayı kimlerin ve ne gibi maksatla teşkil ettiklerine vâkıfım.35.47 Maksatlarının tamamıyla menafi-i âliyeyi vataniye ile hali mütabakatta olduğuna ve şahıslarının en kıymetli, en namuslu ve en vatanperver arkadaşlarımızdan bulunduğu tamamen imanım vardır.35.48 Yalnız geçenlerde Ethem Bey meselesiyle alâkadar olan sözlerim meyanında bir şey söylemiştim ki onun bilâhere yanlış tefsirata sebebiyet vermiş olduğunu işittim.35.49 O mesailden dolayı tahtı

tevkife alınan bir zatın üzerinde Ethem Bey'i isyana teşvik zemininde yazmış olduğu bir mektupla beraber komünist fırkasının teşkilâta mahsus memuriyeti mutazammın bir vesikası bulunduğunu söylemiştim.35.50 Bu iki vesikanın bir şahıs üzerinde çıkmış olması vak'ada bir münasebet olabileceği zannını tevliyetmiş olmalı ki bazı suitefehhümat oluyor.35.51 Halbuki bunun bir tesadüften ibaret olduğu muhakkaktır.35.52 Çünkü Hakkı Behiç Bey'in de Ethem Bey'in bugün malûmumuz olan e'fal ve harekâtiyle hiçbir münasebeti olamayacağı...35.53

Memduh Bey (Karahisarî Şarki) - Bu müzakere celse-i hafiye olmuştur.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Zarar yok efendim.35.54

Memduh Bey - Bendeniz unutulmuş zannediyordum. Başka bir şey yoktur.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Diğer Halk İştirakiyun fırkası bilâhere teşekkül etti.35.55 Tabîi o fırkanın da gayet kıymetli arkadaşlardan mürekkep olduğunu söyledim.35.56

Vehbi Bey (Karesi) - Bendeniz diğer celsede sözümü muhafaza ediyorum.

Hüseyin Avni Bey (Erzurum) - Demin arzettiğim mesele, hükümetimiz Ruslarla akdi ittifak ediyor. Malûm-u âliniz Rusların prensipleri; kendileri komünist olmak hasebiyle münasebette buldukları milletleri de daima komünizm etrafında toplamak yolundadır. Biz zaten mütefik-i tabîiyiz, onlar da bizimle beraber harbediyorlar. Bizde aynı gaye ile harbediyoruz. Fakat, millî gaye, duygu itibariyle ayrılırız. Çünkü Rusların güttüğü emel iş arkabaşkadır. Ermenistan'ı siyanet etti, demekten maksadım budur. Paşa Hazretleri çünkü orasını Moskova'ya tabi bir millet olarak tanıyarak âdeta Rus mahiyetinde göstermek istiyorlar. Halbuki Ermeniler desisekâr bir millettir ve bu vesile ile bizi içimizden yıkar. Yeni bir tehlike, yeni bir safha açılabilir. Biz ruslarla müttefikiz, bu mesele yalnız harbetmekle biter, yoksa, onların gayesine hâdim olmak değildir.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Efendim Hüseyin Avni Bey'in Ermeniler hakkındaki buyurduğu tamamen doğrudur.35.57 Ve biz Ruslarla bu meseleyi mevzuubahis ederken onları da bu hakikate irca etmek için teşebbüsatta bulunmaktayız.35.58 Tamamen hakları vardır.35.59

Nafiz Bey (Canik) – Komünist fırkası şüphesiz buradaki âzadan müteşekkildir ve arkadaşlarımızdır. Fakat hükümet, siyasetini meclisteki ekseriyete istinadettirmek mecburiyetindedir. Doğrudan doğruya komünistleri

tercih ederse bugün meclisin ekseriyeti o tarafta değildir. Hükûmet takibettiği çığırda hakikate doğru gitmiyor demektir.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Efendim, Hükûmet dediğiniz şey heyeti celilenizce kendi arasından ekseriyetle intihap edilmiş olan ve kendilerine vezaif-i muayyene tevdi kılınmış bir heyettir.35.60 Yahut vezaif-i muayyeneyi tevdi ettiğiniz zevatın teşkil ettiği hükûmet sizsiniz.35.61 Hükûmetin siyaseti demek bu Meclisi âlinin maksad-ı yegâneyi teşekkül demektir.35.62 O da kısa bir (formül) ile ifade edilmektedir.35.63 Hudud-u millîmiz dâhilinde demin Beyefendinin de buyurduğu gibi bütün milletin istiklâlini temine mâtuftur.35.64 Binaenaleyh hepimizin maksadı bundan ibarettir.35.65 Bu tahlil olunursa tabii kominizm esasatıyla taarruz eder.35.66 Bakınız hudud-u milliden bahsediyoruz.35.67 Ben çok içtimaiyat ile meşkul olmadım.35.68 Fakat komünizm bittabi hudut tanımaz.35.69 Halbuki biz bir hudud-u milli kabul ediyoruz.35.70 Sonra istiklâli tamdan bahsediyoruz.35.71 İhtimal komünizm bilâkayd-ü şart serbestiyi iltizam eder.35.72 Biz de bunu kabul edemeyiz.35.73 Binaenaleyh Hükûmetin siyaseti gayet bariz ve vâzih bir siyasettir.35.74 Ve bu siyasette ekseriyetimize veya heyet-i umumiyemize değil milletin heyet-i umumiyesine istinadetmekte olduğuna kanaat-i tammesi vardır.35.75 Yoksa şu veya bu zümre veya partiye istinadeden hiç kimse mevcut değildir.35.76 Hariciye ekilinin beyanatında bu nokta tasrih edilmiştir.35.77 Bizim Ruslarla olan münasebatımızda esas olarak kapitalizm aleyhine yani komünizm esasatına temas dahi edilmemiştir.35.78 Görüşebilmek için komünist olunuz veyahut olmağa mecbursunuz diye kimse bize bir şey demediği gibi, sizinle dost olabilmek için komünist olmağa karar verdik dememiştir.35.79 Böyle bir esas mevcut değildir.35.80 Yalnız Rus Bolşevik Hükûmeti komünisttir.35.81 Ve gaye-i aslisi budur.35.82 Bütün milletlere bu fikri, bu kaide-i asliye-i içtimaiyeyi infaz etmek ister.35.83 Şunu ifham etmek isterim ki, biz buna mani olacağız, veyahut bunu yapmayacaksınız demek Rusya Bolşevik Hükûmetinin mevcudiyetini tanınamak ve onu reddetmek demektir ki bunu da yapamayız.35.84 Yalnız memleketimize ve milletimize zarar iras edebilecek tarzda gelmesine karşı tedabir-i katiyeyi ittihaz etmek mecburiyetindeyiz ve bu tedabiri ittihazda onlar elbette bize muhalif olamaz.35.85 Yalnız hükûmet başkadır.35.86 Hükûmetin ricali resmiesi başkadır.35.87 Bir de alelittlak millet içinde bulunan cemiyetlerin teşebbüsâtı başkadır.35.88 Malûm-u âliniz Rus

Hükûmeti ricaliyle olan temasımızda başka türlü muhatabada bulunduğu halde diğer taraftan gayrı mesul birtakım insanların tamamen Rus komünstliğini memlekete sokmak için teşebbüsatta bulunabilirler.35.89 Binaenaleyh bu içtimai bir meseledir.35.90 Biz burada içtimai inkılâptan bahsetmiyoruz.35.91 O milletin tekâmül ve istidadına vabestedir.35.92

**BATI CEPHESİ BİRİNCİ GEZGİN KUVVETLER
KOMUTANI ÇERKEZ ETHEM VE KARDEŞİ TEVFİK 'İN HAREKETLERİ
HAKKINDA (36)**

8 Ocak 1921

Muhterem Efendiler! Garp cephemizi teşkil eden kuva-yi askeriyemiz meyanında birinci kuvve-i seyyare tesmiye ettiğimiz kıtanın başında kumandan olarak Ethem Bey ve bunun biraderi Tefvik Bey'in bulunduğunu cümleniz bilirsiniz.36.1 Bunlar hakkında ve bunların son zamanlardaki teşebbüsâtı hakkında bir iki münasebetle heyet-i âliyenize bazı izahat vermiştim;36.2 fakat bu izahatım celse-i hafiyelerde vukubulduğu için bütün milletçe mesele henüz gayrı malûmdur.36.3 Binaenaleyh enson safha hakkında beyanatta bulunmadan evvel şimdiye kadar cereyan etmiş olan vekayii gayet kısa bir hulâsasını yapmak istiyorum;36.4 fakat vukubulacak mâruzatım pek çok hulasa olacaktır ve birçok tetkikatın neticesinde elde edilen delâil ve vesaikın verdiği katı kanaatlere istinad edecektir.36.5 Ethem ve Tefvik Beyler, maatteessüf mebdeinden son zamanlara kadar bizimle beraber ve içimizde arkadaşlık etmiş bulunan Reşit Beyle beraber menafi-i mülk-ü milleti müdafaa etmek için emir ve kumandalarında bulundurmaya muvaffak oldukları kuvvetlere istinadederek birtakım hayalâta saptılar.36.6 Bizce kanaat-i katîyeye müstenitolarak inkişaf etmiş olan bu kanaat şu idi.36.7 Evvalâ: Kütahya ve havalisinde kendi tâbirlerince bir hükûmet, fakat bizim hakikati ifade etmek üzere kullanacağımız tedbirlerle bir derebeylik teşkiline yeltendiler.36.8 Bir taraftan bu derebeyliğini Afyonkarahisar'ına, Isparta'ya ve belki Konya'ya, Eskişehir'e kadar teşmile teşebbüs etmekle beraber memleketin aksam-ı sairesinde dahi kuvvetler teşkili ile daha ziyade tevessü ve taazzuv etmek ve binnetice Türkiye Büyük Millet Meclisini iskat ederek yerine heyeti umumiyeye hâkim bir hükûmet vücuda getirmek istemişlerdir.36.9 Bittabi bu kadar sakim fikirlerle zâhibolacaklarını ve fena yola sapacaklarını hiç birimiz tasavvur etmek istemezdik.36.10 Yalnız cümlemizce malûm olan bir hakikat var idi ise, o da Ethem Bey ve Tefvik Bey

kendilerine rapedebildikleri bazı kimselerle memleket içinde daimi bir anarşinin idamesine taraftar bulunuyorlardı.36.11 Yine bu adamlar memleket ve millet menafii namına ifa-yı vazife ederken her vazife ifa ettikleri yerde milleti mutazarrır ediyorlardı.36.12 Şüphe yok ki heyeti celilemiz ve cümlemiz bu adamların ve kuvvetlerinin millete ika etmekle oldukları mazarratı yakinen görüyorduk.36.13 Lâkin öyle devirler geçirdik ki o devirlerde bittabi her kuvvetten istifade etmek zaruretinde idik ve fakat her kuvvetin fenalıklarını bertaraf ederek müspet ve nafi bir hale getirmek ümidini de kuvvetli olarak muhafaza ediyorduk.36.14 Ethem ve Tevfik Beylerin kuvvetleri hakkında ilk tatbik etmek istediğimiz tedabir bunları mantıki, mâkul, meşru ve kabil-i istifade bir hale getirmek olmuştu;36.15 bununla uzun zaman mücadele edildi.36.16 Bittabi Hükûmetimiz ve Hükûmetimizin memleket içinde bütün teşkilâtı bir taraftan cephelerdeki ordularımız gündün güne kesb-i intizam ve mükemmeliyet ve kudret peyda ediyor, ordu ve Hükûmet her tarafta tedbirlerini tatbik ettikçe ve bu tatbikatta kudretini gösterdikçe Ethem ve Tevfik Beylerin hayalhanesinde ; yalnız hayalhanelerinde tekevvün eden emel saha-yı intişar bulmaktan mahrum oluyordu.36.17 Son zamanlarda Grap cephesinde bir kumandan tebeddülü oldu.36.18 Malûm-u âliniz Fuat Paşa oradan infikâk etti.36.19 Yerine; bütün cephe ikiye ayrılarak bir kısmına Erkânı Harbiye Reisi İsmet Bey diğer kısmına da Dahiliye vekili Rafet Bey memur edildiler.36.20 Hükûmetin bu iki zata vermiş olduğu vazife bu iki cephe üzerinde kuvvetli ve muntazam birer ordu vücuda getirmek ve diğer taraftan bütün o sahada ve bütün o menatıkta Hükûmetin hakiki olarak teessüs ettiğini ve bu teessüs eden Hükûmetin şeref ve haysiyetinin daima mahfuz kaldığını herkese göstermek ve icabederse fiilen teyid etmek idi.36.21 Bu iki zat deruhde ettikleri vazifeleri ilk andan itibaren fevkalâde bir surette , müdebbirane bir tarzda tatbik etmekle başladılar.36.22 İşte bu tatbikat esnasında idi ki, Ethem ve tevfik beyler kendi plânlarının biraz zaman sonra mevki tatbika katiyen ve külliyyen çıkmaktan menedileceğini idrak ettiler ve plânlarının tatbiki için isticâl lüzumuna kail oldular.36.23 Ethem Bey rahatsızlığını bahane ederek kâh Eskişehir'de ve kâh Ankara'da çalışıyordu.36.24 Reşit Bey Meclisin içinde çalışıyordu.36.25 Tevfik Bey kardeşi Ethem Bey'in vekili sıfatiyle Kütahya ve o havalideki kuvvetlerinin başında çalışıyordu ve her üçü aynı maksada çalışıyorlardı.36.26 Ethem Bey hastalık bahanesiyle burada bulunduğu bir sırada cephede bulunan biraderi Tevfik Bey

hiç mânası olmıyan birtakım esbab-ı zâhiriye ile Hükûmet ve ordunun icraatına itiraz etmeğe başladı ve bu itirazlarını Büyük Millet Meclisi'nin kanunlarının tatbik olunmamasına kadar ilerletti.36.27 Misâl olarak hatırıma gelen birkaç şeyisöyleyeceğim.36.28 Meselâ : Casuslar Büyük Millet Meclisi'nin vaz'ettiği kanun mucibince İstiklâl Mahkemelerine tevdi olunur.36.29 Firar mesaili İstiklâl Mahkemelerine tevdi olunur.36.30 Halbuki kuvve-i seyyarenin başında bulunan Tevfik Bey her iki meseleyi doğrudan doğruya kendisi hallediyordu.36.31 Yani filân adam casustur diye Tevfik Bey tarafından derhal idam olunur yahut firara sebebiyet vermiştir diye Tevfik bey veyahut Ethem Bey tarafından idam olunuyordu.36.32 Halbuki mutlaka her idam olunan, casus veyahut müsebbibi firar değildir.36.33 Bunlar kendi nüfuzlarını, tehditlerini ika ve teşmil etmeğin böyle terör yapıyorlardı.36.34 Garp Ordusu Kumandanı, bütün kumandanlara olduğu gibi bunlara da yapmış olduğu bir tâimimde, bir tebliğde bunu menetmişti.36.35 Onlar buna itiraz ettiler ve bu itirazlarında haksız olduklarını basit bir mükâleme neticesinde kendileri dahi itiraf ettiler.36.36 Meselâ Simav ve havalisinden düşman çekildikten sonra Hükûmet memurları bulunmadığından halkın ahvali mütezebzip bir halde bulunuyordu.36.37 Hükûmet-i merkeziye icabeden memurlarını, jandarma ve polis tâyin edip gönderinceye kadar orada sırf halka bir merci-i idare olmak üzere Garp Ordusu kumandanı oraya bir havalı kumandanı tâyin etti.36.38 Simav ve Havalisi Kumandanı diye bir zatı tâyin etti ve oraya miktar-ı kâfi jandarma ve kuvvet gönderdi.36.39 Bunda da itiraz ettiler.36.40 Garp Ordusunun böyle bir tedbiri tatbik etmekten diğer bir fikir ve maksadı da vardı.36.41 O da şu idi.36.42 Yunanlılar çekildikçe derhal birinci kuvve-i seyyareye mensup olan müfrezeler oralara gider, halkı soyar veyahut asker yapacağız diye icabedenleri alır ve bir kısmını siz Yunanlılara beraber hareket ettiniz diye öldürür.36.43 Böyle birtakım taaddiyat-ı nâmütenahiyede bulunuyorlardı ve bunun neticesi olarak, hıyanet neticesi olarak, ya Yunanlılara kendilerini yalnız bırakmamaları için rica ediyorlardı veyahut Yunanlılarla beraber kaçıyorlardı veyahut da bu gelen gayri muntazam şaki kuvvetlere karşı silahını istimal ederek cephe teşkiline mecbur kalıyorlardı.36.44 İşte Garp Ordusu Kumandanı , bu zavallı müslüman hal-kın kalbini tatmin etmek, hayat ve menafiini sıyanet etmek ve düşmanla beraber kendilerini yürümekten men için yegâne bir tedbir olmak üzere Simav ve havalisine sırf halka merci olmak üzere böyle bir heyet göndermişti.36.45

Tevfik bey bunu da istemedi ve gönderilen havali kumandanlığını maiyetindeki jandarmasıyla beraber oradan iade etti, bu tarzdaki muhalefetlerini birgün o raddeye getirdi ki " ben Garp Ordusu tanımam " dedi.36.46 Yani düşman karşısında kuvve-i müsellâha ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Garp Ordusu Kumandanına isyan ediyordu.36.47 Bu vak'a riyasete intikal etmişti.36.48 Ben bunun bir tarz-ı muslihanede hallini pek çok arzu ediyorum.36.49 Bunun için meseleyi resmen heyet-i vekileye ve heyet-i âliyenize intikal ettirmeden evvel bizzat halledebileceğimi zannederek teşebbüs ettim.36.50 Ve burada bulunan Ethem ve Reşid Bey'i alarak cepheye gittim.36.51 Oradaki Kumandanlarla görüştüm, mevzu-u münakaşa olan es-bap o kadar basit, o kadar mânasız idi ki; hakikaten ne reşit Beyce, ne ethem Beyce ve ne de diğer bu işlerle temasta bulunan ve alâkadar olan arkadaşlarca haiz-i ehemmiyet görülmedi.36.52 Ve bu mesele olarak telâkki edilmedi.36.53

Ve Garp Ordusu Kumandanının bu nokta-i nazardaki tebligatının herhangi bir zat, herhangi bir Kumandan tarafından reddedilmiş olmasını mâkul bulmadılar.36.55 Binaenaleyh böyle bir mesele âdeta mevhum kaldı.36.56 Fakat derakap bunlar bu esasın çürük olduğunu görünce ikinci bir esasa geçtiler.36.57 Dediler ki:36.58 Biz filân, filân, filân kumandanları istemeyiz, onlar yapamazlar.36.59 İstemedikleri kumandanların heyet-i umumiyesi nazarı itibare alınırsa âdeta Garp Ordusunda hiçbir kumandan kalmıyordu.36.60 Bütün Garp Ordusunu bunların emrine tâbi kılmak icapediyordu.36.61 Halbuki reddettikleri kumandanların her biri ayrı ayrı sahib-i fazilet ve sahib-i kıymet insanlardır.36.62 Bu hususta dahi iddialarının gayri mâkul olduğunu görünce mikyası biraz tebdil ettiler ve dediler ki yalnız filân kumandanı istemeyiz.36.63 Meselâ Rafet Bey'i istemeyiz dediler.36.64 Niçin Refet Bey'i istemiyorsunuz dedik.36.65 Emniyetim yok diye cevap verdi.36.66 Biz bu emniyetsizliği , Refet Bey'in noksan mezayasından münbais olduğunu farzetmekte olduğunu telakki ederek bunun böyle olmadığını söyledik.36.67 Refet Bey'in gayet kıymetli , gayet fatin , gayet cesur ve kıymetli , mücerrep bir kumandan olduğunu kendisine söylediğim zaman ,böyle faziletlerin herkesten ziyade Refet Bey'de mevcut olduğuna ve buna herkesten ziyade kanaatleri olduğunu beyan ettikten sonra şahsan ademi emniyet beyan ederek Refet Bey'in oradan kalkmasını ve Refet Bey'le beraber Karahisar'da bulunan Kolordu Kumandanı Fahrettin Bey'inde kalkmasını arzu ediyorlardı.36.68 Fakat böyle her an başka birsafhada

,başka bir renkte , başka bir maksatta tecelli ettirilen mesele bittabi bizim nazarı dikkatimizi celbetmişti.36.69 Ve bunun için Hükûmet de bu işi bütün vesaitiyle tetkik ve tâmike koyuldu.36.70 Bu esnada gördük ki bunlar meselâ Demirci Mehmet Efe, Yörük Ali Efe vesaire, vesaire gibi ne kadar böyle kimseler varsa bunların hepsini gizli mektuplar, şifreli mektuplarla, hususî adamlarla hükûmet aleyhine, kendisiyle beraberliğe teşvik ediyordu.36.71 Hükûmet bir taraftan bunlara nasihat etmek suretiyle daire-i akli mantığa ircaa çalıştığı sırada bittabi diğer taraftan da bunların fenalıklarının memlekete intişar etmemesine çalışıyordu, bunun için icabeden tedbirleri alıyordu.36.72 Bu adamlar baktılar ki bu tedbirlerinde bu teşebbüslerindae muvaffak olamıyorlar, o zaman nokta-i nazarlarını tebdil ettiler.36.73 Tebdil ettikleri nokta-i nazar şimdi arz edeceğim gibi bir zihniyete istinadediyordu.36.74 Bu zihniyet doğrudan doğruya Reşit Bey'in ağzından çıkmış, benim ve Meclisi âlinizde bulunan birçok zevatın huzurunda telâffuz edilmiştir.36.75 Bu adamlar demişlerdir ki bizim için , hayatımız, haysiyetimiz, bizim menafiimiz bumilletin, bu vatanın hayat ve menafiinden yüksektir.36.76 Biz İran'da da, Turan'da da kendimize yaşıyacak bir yer buluruz.36.77

Hüseyin Avni Bey (Erzurum) - Tarihini söyler misiniz ; ne zaman söylediler?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) - O kadar hâfızam kuvvetli değildir Beyefendi hazretleri.36.78 Müsaade buyurursanız bunu işitmiş arkadaşlardan Celâl Bey'in hâfızası daha kuvvetlidir.36.79 Bu on, on beş gün içinde, son zamanlarda vuku bulmuştur.36.80 Ve yine bu adamlar demişlerdir ki "biz İzmir ve havalisinde vâsi arazi ve çiftliklere ve servete malikiz ve size iştirak etmekle büyük işler ve büyük fedakarlıklar yaptık, biz Yunanlılarla beraber kalabilirdik ve Venizelos'la ben, diz dize oturabilirdim".36.81 Binaenaleyh birinci hayale, birinci gayeye vâsıl olamayacaklarını gördükten sonra ikinci bir nokta-i menfaatin istihsaline teşebbüs etmişlerdir. 36.82 Yani hıyanet noktası aramıya teşebbüs etmişlerdir, bunun için tevessül ettikleri tarz-ı hareketleri şunlardır.36.83 Evvelâ: Bolşevikleri iğfal etmek, komünist renk ve şekil ve kisvesinde görünmek, Bolşevikleri aldatmak, Bolşeviklere bu memleket içinde bir feveran , derhal bir inkılâp , bir ihtilâl yapmak imkânı olduğu kanaatini verdirmek istediler ve bunun için gönderdikleri memur-u mahsuslarla burada bir beyanname yazdılar.36.84 Evvelâ: Eskişehir'de bulunan ameleyi isyan ettirmek istiyorlardı, o ameleye

hitaben bir beyanname yazdılar, tabettiler, oraya götürüp tevzi edeceklerdi.36.85 Tabii müsveddesini yazdılar ve makinede tabettiler, ancak ondan sonrasına muvaffak olamadılar.36.86 Bunların bu hareketi evvelce malûm idi ise de vakıa halinde görelim dedik.36.87 Fakat diğer taraftan Bolşevikler de bu adamların böyle mesleksiz ve mezhepsiz olduklarını anlamışlardır.36.88 Binaenaleyh kendilerine hıyanete daha müsait olan bir muhit, bir nokta-i temas aradılar ve onun için Yunanilerle dostluk taharri ettiler.36.89 Böyle Bolşeviklerle, Yunanilerle ve aynı zamanda İstanbul'la ve aynı zamanda İngilizlerle böyle muhtelif kisvelere ve renklere ve zihniyetlere bürünerek muhtelif siyasetler takip ve muhtelif siyasetler düzdüler.36.90 Hangi siyaset kendi emellerine, menfaatlerine, hıyanetlerine mutabık gelirse derhal oraya tevessül için müheyya bulunuyorlardı.36.91 Bir taraftan da milletin vahdetini ve bilhassa ordunun vahdet ve itaatini, inzibatını ihlal için teşebbüsatta bulunuyorlardı, orduya sahlepçi kıyafetinde birtakım adamlar soktular ki bunlar askere diyeceklerdi ki: Derhal zâbitlerinizi öldürünüz, memleketlerinize gidiniz, böyle bir şeye lüzum yoktur.36.92 Diğer taraftan da bütün zâbitanın kendileriyle beraber bulunmaları için ayrı ayrı propaganda yapmışlardır, diğer bir istikametteki teşebbüsleri de bütün millet nazarında büyük Millet Meclisi'nin muhterem âzalarını lekelemek, Büyük Millet Meclisi'nin kadir ve haysiyetini tenkisetmek idi, dâhile ve harice karşı bütün bu teşebbüsler esnasında Hükûmet tedbirlerini tatbik etmekle beraber arzettiğim gibi mümkün olduğu kadar bu adamları ıslah-ı hal ettirmeğe çalıştı.36.93

Ve en son olmak üzere gerek heyet-i âliyenizden ve gerek onlara emniyet bahşolabilecek kıymetli ve faziletli arkadaşlarımızdan birkaçı tâ oraya kadar gittiler.36.94 Kendilerine icabeden nesayihate bulundular.36.95 Fakat bu da müessir olmadı.36.96 Ve belki bu arkadaşları iğfal etmek için birçok yalanlar söylemişlerdir.36.97 Çünkü bu arkadaşlarla orada müdavele-i efkâr ettikleri sırada Hükûmetin kendi emirlerine vermiş olduğu bir piyade alayının. 159 uncu alayın zâbitanının kâffesini tevkif etmişlerdi ve efradına da birer vesika verdiler ve bu vesikalar üzerinde "artık muharebe bitmiştir, hepimiz padişahın evamirine itaat edeceğiz, haydi memleketlerinize gidiniz ve bunu neşrediniz" diye terhis etmişler ve ellerin-den silâhlarını alarak şuradan, buradan topladıkları adamlara ve ondan sonra da Yunanlılara verdiler.36.98 O sıralada idi ki, yani heyet daha orada bulunduğu zaman idi ki -hatırı âlinizdedir- doğrudan doğruya Meclis

Riyasetine hitaben yazdıkları bir telgraf, daha doğrusu bir protestoname diyelim, çünkü onlar öyle demişlerdi.36.99 Bu protestoname ile doğrudan doğruya Meclisi âlinizin meşruiyetine, mevcudiyetine tecavüz ve tarruz etmişlerdi.36.100 Bütün mânasiyle isyan etmişlerdi.36.101

Nusret Efendi (Erzurum) – Paşa Hazretleri bu telgrafa isyanname desek doğru olur.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Evet bu isyannamelerini kendileri için kıymetli bir vesika addederek düşmanlarımız nezdinde kendilerini kurtarıya kifayet edecek bir vesika telâkki ettiklerinden son elde ettiğimiz vesaikte bunun bir süretini de düşmanlarımıza vermiş oldukları anlaşılıyor.36.102 Bu adamlar bütün milletin ve memleketin menafi-i mukaddesesini tahkir etmekten, bu adamlar Meclisini âlinize karşı hiçbir ferd-i zelilin tellâfuz edemeyeceği biedeb-ane tahkirata cüret ettiklerinden, bu adamlar müdafaa-i vatan için hudutlarda ,cephelerde duran askerlerimize silâhlarını çevirmekten utanmadıkları halde yine Meclisi âliniz bunların lehinde, bunların salâhında bulunmak istediniz ve en son kabul etmiş olduğunuz karar; bu adamların ilticaları halinde hayatlarının masun kalacağı ve irtikâp etmiş oldukları denaetten dolayı haklarında sâdir olması tabii olan hükm-ü kanununin delâleti âcizanemle mazharı affolacağı vâdinin kendilerine bildirilmesinden ibaret idi.36.103 Efendiler! Hyeti âliyenizin bu emrini harfiyen ifa ettim.36.104 Bu tebliğ Garp Ordusu Kumandanı İsmet Bey tarafından aynen bun-lara tebliğ edilmiştir.36.105 Garp Ordusu Kumandanı İsmet Bey her insana nasip olmayacak bir büyüklüğü de kendiliğinden göstermiştir.36.106 Bu adamların kafasını on kere parçalamak için nâmütenahi fırsatlara malik iken, pek kuvvetli kıtaat elinde iken ve bütün vaziyete hâkim iken vurmamıştır.36.107 Vuracağı zaman demiştir ki... (hata etmiş sesleri) o hata etmemiştir, o daima Meclisi âlinizin mukarreratına tevfikı hareket etmekle pek büyük bir sevap işlemiştir.36.108 (doğrudur sesleri). İsmet Bey bunlara demiştir ki; "İşte Büyük Millet Meclisi'nin size olan en büyük lutfu âtîfeti; bunu size resmen tebliğ ediyorum.36.109 Fakat hususi olarak kendiliğimden de diyorum ki; yaptığınız hıyanet, cinayet ve denaattir. Güvenecek hiçbir şeyiniz yoktur,mai-y-etinizdeki kuvvetleri pek mubalâğalı olarak söylüyorsunuz, ben onou üç misli addederekten tedabirimi almışımıdır.36.110 Binaenaleyh Büyük Millet Meclisi2nin emrine itaat ediniz".36.111 Bu adam-lar onada itaat etmemişlerdir.36.112 İşte ondan sonra ordu kumandanı, kıtaatı bunların

bulunduğu istikamete tevcih etmiştir.36.113 Halbuki bunlar daha evvel Yunanlılarla ittifak etmişlerdir ve bütün safahat gösteriyor ki bu ittifaklarını fiilen izhar etmek için bahane taharri ediyorlardı.36.114 Ordu Gedizistikametine teveccüh edince bunların maiyetlerinde bulunan ve kısım-ı küllisi zorla tutulabilen insanlar derhal vaziyetini anladılar ve kısım, kısım ayrıldılar ve bu ayrılanların bir kısmı orduya iltihak etmiştir ve bir kısmı da iltihak etmek üzere bulunuyor.36.115 Ethem, Tevfik ve Reşit Beyler doğrudan doğruya maiyetlerinde kalan bir kısım kuvvetler ki -en son vaziyetle üç yüz kişi kadar görülmüştür- bunlarla bilâkaydüşart Yunanlıların emrine tâbi olmuştur.36.116 (kahrolsun lanet olsun sesleri). Yunanlılara, şüphe yok ki bunlar bir çok esrar tevdi etmişlerdir.36.117 Yalnız bu adamlar bittabi ne ordumuzu bilirler ve ne de ordumuzun celâdetini lüzumu gibi taktir edebilirler.36.118 Onların esrar diye tevdi ettikleri şeyin hükm-ü tesiri yoktur.36.119 Fakat herhalde mubalâğalı bir surette vermiş oldukları malumat ve izahat Yunan ordusunu ve İngilizleri fevkalâde heveslendirmiştir.36.120 Bunun neticesi olarak iki gün evvel yunan Ordusu bütün Garp Cephesinin her noktasında, kendi safları arasında Ethem Bey dâhil olduğu halde, taarruza geçmişlerdir.36.121 (Allah kahretsin sesleri)

Nusret Efendi (Erzurum) - Paşa Hazretleri artık bey demeyiniz, hain deyiniz.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) - İşte Ethem, Tevfik ve Reşit Beylerin bu hareket-i hainanelerini fiilen dahi izhar ettikten sonra tabii haklarında verilecek olan hüküm pek bârizdir.36.122 Bittabi o dakikadan itibaren bunlar bizim için hiçbir sıfat-ı necabeti haiz olamazlar ve ihtar-ı âlileri veçhile Ethem ve Tevfik hainleri diyeceğim.36.123 Ancak henüz Büyük Millet Meclisi âzası sıfatını taşımakta bulunan Reşit Bey hakkında dahi aynı şeyi kullanmak mecburiyetindeyim.36.124 Heyet-i âliyenize hürmeten bunu telâffuz edebilmek için Reşit Bey'in âzalıktan sukutuna rey vermenizi istirham eylerim .36.125 (kabul, reye sesleri)

Reis- Menafii millet ve memleket aleyhine istimali silâh ederek düşmanlarla teşriki mesai eden Saruhan Mebusu Reşit Bey'in mebusluktan ihracını kabul buyuranlar el kaldırsın.. Ekseriyetle kabul edilmiştir. (alkışlar)

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Binaenaleyh Efendiler, artık Ethem, Tevfik ve Reşit meselesi kalmamıştır.36.126 Maiyetlerindeki namuslu kuvvetler ayrılmışlar ve orduya iltihat etmişlerdir.36.127 Ve kendileri de ne kadar âciz ve

naçiz olduklarını anlamışlardır.36.128 Ve en son kendilerine lâıyk olan mevkii de ancak Rum saffi harbleri meyanında bulabilmişlerdir.36.129 Şimdi karşınızda bir Yunan meselesi vardır.36.130 Bu münasebetle belki icabederse Müdafaaı Milliye Vekili Paşa Hazretleri de vaziyet inkişaf ettikçe tabiatıyla beyanatta bulunurlar.36.131 Ben yalnız ufak bir hulâsa yapayım:36.132

Vehbi Bey (Karesi) – Bir şey arz edeceğim. Bizim arkadaşlardan Saruhan Mebusu Reşat Bey vardı. Acaba o ne oldu?

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Efendim Saruhan Mebusu Reşat Bey Saruhan Mutasarrıfı Aziz Bey ve Demirci Kaymakamı Hilmi Bey daha evvel İsmet Bey'in yanına gelmişti.36.133 Ve onlar mahremane bu adamların Yunanlılarla temas ve münasebette bulduklarını bildirmişlerdi ve İsmet Bey zannedirim; onları beraberinde bulundurdu.36.134 Efendi evvelsi gün düşman Yenişehir, İnegöl, Gediz ve Uşak'tan, yani her noktadan taarruz etmiştir.36.135 Uşak'tan şarka ilerlemek isteyen düşmana karşı Cenup Ordusu Kumandanı Refet Bey ve orada bulunan Kolordu Kumandanı Fahrettin Bey taraflarından seri bir surette ittihaz olunan tedabir karşısında düşman Uşağın pek yakınında İslam Köyünden ileri geçememiştir.36.136 Orada tevakkuf etti, dün ve bugün hiçbir hareket ve faaliyet görülmemiştir.36.137 Gediz'de bulunan kuvvetimize Ethem 300 kişi kadar bir kuvvetle taarruz etmiştir.36.138 Tabii püskürtülmüştür.36.139 Bunun taarruzu üzerine tabii oradaki kuvvetlerimiz mukabil taarruza geçmiş, takip ediyordu.36.140 Son vaziyeti henüz takip ediyoruz.36.141

Bunlar haiz-i ehemmiyet bir şey değildir.36.142 Daha çok vekayii hallededeğiz.36.143 Şimalde, efendim malum-u âliniz Yenişehir ve İnegöl'de büyük kuvvetlerimiz yoktur.36.144 İleri karakol postası halinde ufak şeylerimiz var, asıl mevzilerimiz daha şarktadır.36.145 Meselâ Köprühisar' da mevziimiz vardır.36.146 Onun cenubunda Nazıfpaşa da esaslı tahkim olunmuş mevzilerimiz vardır.36.147 Düşman Köprühisar mevzilerine mühimce bir kuvvetle bir kuvvetle ilerledi, taarruz etti.36.148 Fakat bu taarruzunda muvaffak olamadı, püskürtüldü.36.149 Kuvvetini tekrar bir alayla takviye etti.36.150 Dün akşamki vaziyette bozulup giden kuvvetlerle onu tazyik eden kuvvet mevziin karşısında kalmıştır.36.151 Bugün de en son malumatıma göre düşman tarafından yeni bir hareket vuku bulmadı.36.152 Yeni bir faaliyet meşut değildir.36.153 Bunun cenubunda İnegöl şarkındaki Nazıfpaşa mevkiine

düşman fazla bir kuvvetle fazla bir tazyik yapmıştır.36.154 Fakat son okuduğum raporda vaziyet o tazyığı mütaakıp bir esr-i faaliyet göstermemiş olduğu merkezinde idi.36.155 Tabii vaziyete henüz tamamen inkişaf etmiş nazariyle bakılmaz.36.156 Henüz düşmana karşı mevcut olan kuvvetlerimizi kullanamamışız ve temas eden, tevakkuf eden ufak hareket yapan kuvvetlerimiz esasen düşman temasında bırakılmış olan kuvvetlerdir.36.157

Yalnız şurasını arz edeyim ki bu adamlar Ethem ve Tevfik, bir aydan beri iki aydan beri faaliyet sahasına nakletmek istedikleri emel peşinde bizi ve orduyu dahi biraz meşkul etmişlerdir.36.158 Bu meşguliyetler yüzünden memleket ve millet hesabına çok büyük zayıat olmuştur, çok fırsatlar kaydedilmiştir.36.159 İnşaallah bundan sonra o fırsatları telâf ederiz.36.160 (inşaallah sesleri) Efendiler maksadımız meşrudur, muvaffakiyet imanımız lâyetezelezedir.36.161 Binaenaleyh dâhilde ve hariçteki düşmanlarımız ister çok ister az olsun teşebbüslerinin vüsati ne olursa olsun muvaffakiyet-i katîye, muvaffakiyet-i nihaiye meşru bir maksat takip edenlerde kalacaktır.36.162

**MAHKEMELERCE VERİLEN ÖLÜM CEZALARININ
BÜYÜK MİLLET MECLİSİNCE ONANMASI HAKKINADAKİ
KANUN TASARISININ MÜZAREKESİ MÜNASEBETİYLE (37)**

8 Ocak 1921

Arkadaşlar, Şükrü Bey'in vuku bulan beyanatından bir iki noktaya temas edecek birkaç söz söylemek isterim:37.1 Şükrü Bey Heyeti Vekile' yi tenkidederken heyeti umumiyenin vazifesini ifa etmemiş olduğunu ima eder sözler söylediler.37.2 Efendiler, Meclisi âli kuvve-i teşriye ve icraiyei nefsinde cemetmiş ve bütün mukadderat-ı millet ve memlekete fiilen vazîülyed bir heyettir.37.3 Yani hükümet kendisidir.37.4 Bu esas ilk celsemizde heyet-i umumiyece tekarrür etmiş kâti bir esastır.37.5 Fakat; ilk anda bu esasın teferruatından ve tetimmatından olmak üzere kabul edilmiş olan bir şey varsa o da şudur ki; heyet-i âliyeniz -360 âzadan mürekkeptir- aynı zamanda meham-ı umur-u devletin her türlü teferruatıyla işgal edemez.37.6 Eğer bu işleri deruhde etmek arzu buyurulursa bütün işler çok teahhurata uğrayabilir.37.7 Binaenaleyh mesail-i mütead-dide için, hususat-ı muhtelif için birer vekil intihabetmiştir.37.8 Ve bu vekillere meclisi âli, nok-ta-i nazarı aslısını bildirir.37.9 Ve teferruatının icrasına, mesuliyet onun üzerine, kendisine terkeder.37.10 Kabul edilmiş esasat bundan ibarettir.37.11 Ve bu esas dâhilinde Meclisi âli bendenizce ve

zannediyorum bütün milletçe mebbeinden bugüne kadar vazife-i hakikîyesini, vazifeyi vataniye ve millîyesini bihakkın ifa etmektedir.37.12 Binaenaleyh ikide birde Meclisi âli; salâhiyetini gayri müdriktir, vazifesini ifa etmiyor, demek doğru değildir.37.13 Efendiler! Meclisin çıkaracağı nâmütenahi işler vardır.37.14 Kanundan bahsediyoruz.37.15 Bu Meclisi âliye düsturu hareket ittihaz edilmek üzere arz ve takdim edilmiş olan kanun nerededir? Ve ne için çıkmıyor?37.16 Muhteviyatı nokta-i nazarı âlinize mutabık veya gayrı mutabık olabilir.37.17 Fakat bunu istediğiniz gibi tadil ve ıslâh etmek elinizdedir.37.18 Fakat niçin çıkmıyor?37.19 Bunu Şükrü Bey'den sormak isterim.37.20 Binaenaleyh bu Meclisi âlinin nazarı teveccüh ve itimadına mazhar reis sıfatiyle bütün arkadaşlarımdan istirham ederim.37.21 Meclisi âlinin kuvvetini tenkit edecek surette beyanatta bulunmak caiz değildir.37.22 Bahusus bigayrı hakkın olursa...37.23

İSTANBUL'DAN ANKARA'YA GELEN SUBAY VE
MEMURLARIN YOL PARALARI, EMEKLİLERİN AYLIKLARI,
İSTANBUL MEMURU İKEN ANADOLU'YA GELENLERE
ALMAMIŞ OLDUKLARI AYLIKLARIN VERİLMESİ
MESELELERİ HAKKINDA (38)

10 Ocak 1921

Efendiler, Meclisi âlinizi işgal eden bu mesele pek nazik bir meseledir.38.1 Zannediyorum ki bundan evvel de yine aynı meseleye temas edilmişti.38.2 Vukubulan birçok münakaşa ve müzakerat neticesinde meselenin ehemmiyeti nezaketi heyeti âliyenizce takdir edilerek hüsn-ü neticeye iktiran ettirilmiştir.38.3 Aynı meselenin bugün tekrar mevzu-u bahis olması doğru değildir.38.4 Efendiler, Meclisi âlinizin kıymetli zâbitana ihtiyacı vardır.38.5 Ordularımız ve dâhili memleketteki vezaif-i askeriye için zâbitan elzemdir.38.6 Halbuki Anadolu'da mevcut olan zâbitan maksadı temin edecek miktarda değildir.38.7 En kıymetli zâbitanımız Harb-iUmumi içinde muhtelif cephelerde esir düşmüşlerdir.38.8 Ve bugüne kadar onlar düşmanın zincir-i esareti altında kalmışlardır.38.9 İşte İstanbul'dan buraya gelen zâbitan o kıymetli zâbitandır.38.10

Bir de alehtlak her hangi bir zâbit kabul edilmiş değildir.38.11 Belki İstanbul'dan Anadolu'ya getirilen zâbitan daha evvelden takarrür ettirilmiş ve vücutlarına cidden ihtiyaç olduğu anlaşılmış ve ondan sonra buraya celbolunmuştur.38.12 Anzavur'un netice-i muvaffakiyatına intizar eden zâbitan

varsa zaten kendiliğinden buraya gelmez ve gelemez.38.13 Binaenaleyh Anadolu'ya gelen ve sine-i millete kendini atan ve orduya arz-ı hizmet eden kıymetli, namuslu, şerefli zâbitanımız hakkında burada beyan-ı mütalaa ve münakaşa yapmak doğru değildir ve bundan sarf-ı nazar edilmesini cümlemizden rica ederim.(bravo, doğru sesleri).38.14 Zâbitanın ademi lüzumuna, ademi iktidarına dair söz söyleyeceğimize, zannediyorum bugün zâbitanın düşman karşısında bu dakikada ne suretle ifa-yı vazife ettiklerini düşünmek daha münasıptır.38.15

ASKERÎ HAREKETLER HAKKINDA (39)

10 Ocak 1921

Müdafaai Milliye vekili Fevzi Paşa Hazretleri Mâruzatta bulunacaklar.39.1 Fakat müstacelen tenevvür arzu bulunulduğu için hulaseten vaziyeti söyleyeyim (teşekkür ederiz sesleri).39.2 Mâlum-u âlileri Yunanlılar Bursa cephesinde iki istikameten taaruza geçmişlerdi.39.3 Biri yenişehir, Köprühisar, Bilecik istikameti, ikincisi İnegöl, Nazif Paşa, Pazarcık, Taraklı ve cenuba doğru Gediz'de Ethem kuvveti Uşak' tada islam köy istikametinde gene Yunan kıtaatıdır.39.4 Uşak'tan ilerleyen düşman kıtaatı İslam köyünden ileri geçmemişleridir.39.5 Gediz'de 300 kişi ile taarruz eden Ethem püskürtülmüştür.39.6 Fakat yine orada bulunan kuvvetlerimizle karşı karşıyadır.39.7 Köprü hisar mevkiinde düşman tevkif edilmişti.39.8 Evvelâ tardedildi,sonra takviye aldı fakat yine binnetice tevkif edilmişti.39.9 Yalnız ilk beyanatımda bulunurken arz etmiştim, Nazif Paşa mevkiinde kuvvetimizi düşman büyük kuvvetlerle ciddi tazyik altında bulundurmaktadır.39.10 Bu tazyikin neticesi olmak üzere oradaki kuvvetimiz çekilmek mecburiyetinde kaldı.39.11 Oradaki kuvvet denildiği zaman efendim gayet zayıf bir tarassut kuvveti olduğunu söylemek mecburiyetindeyim.39.12 Çünkü malûm-u âliniz vaziyet-i askerîyemiz bu isyan munasebetiyle ve düşmanın daha evvel Uşak karşısında bazı tahşidatda bulunması dolayısıyla merkez-i sıklet kütahya havalisine inhisar etmiştir.39.13 Ethem'in o tarafa iltihak etmesi itibariyle düşman bütün vaziyete vâkıf olmuştur.39.14 Binaenaleyh Nazifpaşa çiftliğindeki kuvvetin zarfı düşmanca malûmdur.39.15 Düşman o istikamette Karaköy'e kadar ilerledi.39.16 Tabiî bunun şimalinde düşmana karşı kuvvet yetiştirilmeye çalışıldı.39.17 Fakat bu kuvvetlerin ancak İnönü'nde

toplanabileceğini hesab ederek parça parça kaptırmamak için İnönü'nde kuvvetler tahşidine başlanmıştı.39.17 Dün düşman İnönü civarındaki mevzilerimize temas etti.39.18 Cepheden taarruz etti.39.19 Bu taarruz tevkif edildi.39.20 Sonra sol cenaha taarruz edildi.39.21 O taarruzda tevkif olundu.39.22 Bugün aynı mevazide muharebe cereyan etmektedir.39.23 Kuvvetlerimiz tamamen İnönü'nün şimalinde ve şarkında imtidadeden sırtlar üzerindedir.39.24 Düşmanın şimdiye kadar inkişaf eden ve doğrudan doğruya muharebeye iştirak eden kuvveti iki fırka kadardır.39.25 Bunun gerisinde daha bir Efsun fırkası tahmin edilmektedir.39.26 Binaenaleyh bu dakikda aldığımız son rapora göre bu mevazi üzerinde gayet şiddetli muharebat cereyan etmektedir.39.27 (Allah muvaffakiyet versin sesleri). Neticesi tabî inkişaf ettikçe Fevzi Paşa hazretleri izahatta bulunurlar.39.28

BİRİNCİ İNÖNÜ MUHAREBESİ HAKKINDA (40)

13 Ocak 1921

Efendiler! Vaziyet-i harbiyenin safahat-ı muhtelifesi ve suret-i inkişafı hakkında Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi ve Müdafaa-i Milliye Vekili Paşa Hazretleri heyet-i âliyenize daha mufassal malûmat arz edecektir.40.1 Fakat kendileri henüz harekâtı idare etmekle meşgul olduklarından biraz teahhur edecektir.40.2 Onun için bendeniz sizce lâzım olan ve bu anda bilinmesi mucib-i memnuniyet olabilen hususatı hulâsaten arz edeceğim.40.3 Malûm-u âlinizdir ki Venizelos'un sukutiyle Yunanistan'da bir mesele bir vaziyeti mahsusa hâsıl olmuştu.40.4 Mevkii iktidara gelen Konstantin'in takip edeceği siyaset tamamen taayyün etmemiş gibi idi.40.5 Fakat alınan malûmata nazaran İngilizler Konstantin'i dahi tazyik ederek kendi emperyalist emellerin uğrunda bâziçe etmek istiyorlardı.40.6 Konstantin kırallığını tastik ettirebilmek için bu hususa mütemayil görünüyordu.40.7 Fakat İngilizlere karşı deruhde edeceği vazifeyi ifa etmek için Yunan ordusunu taarruz ettirmek ve bu taarruzunda muvaffak olmak lâzım geliyordu.40.8 İşte bu sırada idi ki Ethem ve Tevfik ve Reşit hainleri hiyanetlerini fiilen izhar ederek Yunan ordusuna iltihak etmiş bulunuyorlardı.40.9 Efendiler, Yunan karargâhında ve İngilizlerde bu iltihak ile husule gelen beşâşetin derecesini takdir etmek için Ethem, Tevfik ve Reşit'in zihniyetlerini biraz izah edeceğim, telâkkilerini tefsir edeceğim.40.10 Bu bedbahtlarca Garp Ordusuna madeten ve mânen kuvvet olarak yalnız onların

tahtı emrinde bulunan insanlar vardı.40.11 Esasen ordumuzun kuvve-i maddiyesi bunlardan d n idi.40.12 öyle farz ediyorlar öyle zannediyorlardı.40.13 Hele m neviyat a ordunun hiç kıymeti yoktu.40.14 Ancak düşman karşısında ve harekât mıntıkasında Ethem ve kardeşlerinin kuvveti sayesinde ve bu kuvvetin tesiri altında bu kuvvetin tethişiyle durabiliyorlardı.40.15 Yani kuvve-i seyyare ortadan kalkarsa onların tel kkilerine göre hemen ordu ortadan kalkacatı.40.16 Yine onların zanlarınca ve zannı b tullarınca milletimizde vahdet ve tesanüt yoktu.40.17 Milletimizin mümessil-i yeg nesi olan heyet-i  liyenizde de hiçbir vahdet ve katiyet azmi yoktu.40.18 Binaenaleyh bütün bu zihniyetleri Yunan kararg hına ve bittabi İngilizlere, İstanbul'a yetiştirilmişti.40.19 şüphe yok bundan fazla olarak bütün tertibat-ı askeriyemizi nerelerde ne kadar askerimiz var, nerelerimiz mevcut, vesaitimiz ne derecededir, hangi yerlerden ne kadar zamanda ne kadar kuvvet getirebiliriz.40.20 Bittabi bunları da söylemişlerdi.40.21 (Allah kahretsin sesleri). İşte Kostantin'in bundan fevkalâde cüret alarak seri bir hareketle zayıf olduğu kendilerince t yın edilen istikametten yürüyerek Eskişehir'i işgal etmek, ona göre harekât-ı sairesini tertibetmek istemiş olduğu tahakkuk etti.40.22 şüphe yoktur ki bu harekete Ethem kendi kuvvetleriyle dahi bilfil iştirak etti.40.23

Ethem ve kardeşlerinin kuvveti henüz kuvvetlerimiz Gediz civarında bulunurken bir darbe ile dağıldı.40.24 Malûm-u  liniz onu m taakıp kıtaat-ı askeriyemiz asıl tehlikenin gelmekte olduğu istikamete tevcih edildi.40.25 O istikamette yani Kütahya havalisinde bazı şeyleri söylemekte beis g rmiyeceğim.40.26

Orada (600-800) kişiden ibaret ufak bir kuvvet Ethem'i dağıttıktan sonra yalnız 300 kişi beraberinde kalmıştır.40.27 Yanında bir bataryayı beraber götürmüş fakat o bataryanın z biti kaçmıştı.40.28 Batarya istimal edilmeyecek bir halde bulunuyordu.40.29 Bu kuvvetlerin buradan çekilip gittiğini görünce yine birtakım insanları başında toplamış, 600 kişiye belki 800 kişiye çıkarmış.40.30 Bataryaya da ihtimal Yunanlılardan gönderilen top ularla bir faaliyet vermiş ve evvelki günden beri Kütahya'da bulunan ufak kuvvetlerimize tasall ta başlamıştır.40.31 Binaenaleyh evvelki gün, d n ve bugün orada bulunan bu c zi kuvvet bu âciz kuvveti mütemadiyen darbelerle meşgul etmiştir.40.32 Hattâ şimdi gelen bir raporda sağ cenahta Aydoğdu sırtları istikametine ricat eden ussat takip olunmaktadır.40.33 Efendim, işte bu ufacak kuvvet mağlûp etmeğe

kâfi gelebilir.40.34 Fakat bittabi vaziyeti daha ciddi mütalaâ etmek ve bulaşık insanları bir an evvel tathir edebilmek için oraya süvari ve piyade olmak üzere bugün faik kuvvet sevk olunmuştur.40.35 İntizar ediyorum.40.36 Bu faik kuvvet bunu büsbütün perisan edecektir.(İnşallah sesleri).40.37 Şimdi Fevzi Paşa Hazretleri haber göndermişler geleceklerdir.40.38 Onun için daha çok muhtasar geçeceğim.40.39 Asıl İnönü Meydan Muharebesine intikal ediyorum:40.40

Malûm-u âliniz kuvvetlerimizi İnönü havalisinde toplamayı başladık, düşman oraya kadar geldi.40.41 Fakat Nazıfpaşa mevkiinde ve sonra Pazarcık mevkiinde daima bir taburdan ibaret olan küçük kuvvetler bütün bu düşman ordusuna iki üç gün kadar zayi ettirdi.40.42 Düşmana nazaran az olan kuvvetlerimiz İnönü'nde toplanmıştı.40.43 Burada vukubulan meydan muharebesinde düşman, zayıat-ı azîmi ile mağlûbiyeti his ve idrak etti ve seri bir suretle ricate başladı.40.44 Kuvvetlerimiz malûm-u âliniz Otalbalı, Beşkardeş tepeleri hattında bulunuyordu.40.45 Dün teknil ordu düşmanı takiben ileriye hareket etti ve dün akşam aldıkları vaziyet (20-30) kilometre kadar daha ileride olmak üzere Gündüzbey, Metris, Akpınar ve Karaağaç hattına kadar ileride ki bu hat piyade kısmı küllilerinin hattıdır.40.46 Fakat süvari kolları daha ileri gitmiştir.40.47 Bir kısmı Bozüyük bir kısmı da Mezit vâdisine doğru ve daha ileride Söğüt ve Pazarcıkistikametinde keşif kıtaatı sevk edilmiştir.40.48 Bugün ordu kumandanlığından gelen bir raporda düşmanın iki alay piyade, iki bölük süvari ve bir batarya toptan ibaret kuvvetinin Söğüt, Bilecik, Yenişehir istikametinde ricat etmekte olduğu bildiriliyor.40.49 Kuva-i asliyesinin de (Pazarcık, Nazıfpaşa, İnegöl, Bursa) istikametine doğru çekildiği bildiriliyor.40.50 Düşman gayet seri bir ricat yapıyor.40.51 Bir çok eşya ve malzeme terkederek çekiliyor.40.52 Yalnız güzergâhlarında ahali-yi islâmiyeye tecavüz ve zulüm ikamdan geri durmuyorlar.40.53 Buna mukabil ordu kumandanıdoğrudan doğruya Mezit vâdisinden düşmanın hattı ricatini kesmek üzere mühimce bir süvari kuvveti sevk ediyor.40.54 Şimalde de piyade ve süvari kuvvetindenmürekkap bir kuvvet doğrudan doğruya Yenişehir istikametine doğru düşmanın hattı ricatini kesmek emrini almış bulunuyor.40.55 Şimdi bunun netayicine intizar edeceğiz.40.56 Efendim, Meclisi âliniz hali içtimada bulunmadığı için bu muzafferiyetin hakikaten pek mühim ve kıymetkar olan vaziyet-i siyasiye ve askeriyemizin, ahvali dahiliyemiz üzerindeki tesirinin derece-i ehemmiyetini taktir buyuracağınıza emin olarak İnönü Meydan

Muharebesi kazanmış olduğundan dolayı Garp Ordusu Kumandanını ve tekmil zâbitan ve kumandan ve efradını heyeti âliyeniz namına tebrik etmişim^{40.57} (şiddetli alkışlar) Belki okudunuz, tekrar okuyayım, yazdığım tebrik şu idi:^{40.58}

Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi ve Garp Cephesi Kumandanı İsmet Beyefendi!^{40.59}

İnönü Meydan Muhaberesinde Garp Cephesi kıtaatının yümünlü ve kahir kumandanız altında ihraz eyledikler-i galebei kâtiyeten dolayı zat-ı devletlerine ve kahraman ordumuzun bilûmum kumandanlarıyla zâbitanın ve efradına Büyük Millet Meclisi'nin kalbi tebrikâtını takdim ve bu muvaffakiyetin mukaddes topraklarımızı düşman istilasında kâmilten tahlis edecek olan zafer-i katîye bir mukaddeme-i hayır olmasını eltaf-ı ilâhiyeden tazaarru eder ve işbu tebrikâtın umum Garp Ordusu ve zâbitanına iblâğını rica ederim.^{40.60}

Büyük Millet Meclisi Reisi

Mustafa Kemal

Hilmi Bey (Bolu) – Müsaade buyurulur mu Paşa Hazretleri? Bendeniz, İsmet Bey'in ve gerek kumandanların ve icabedenlerin birer derece terfilerini teklif ediyorum.

Mustafa Kemal Paşa - Müsaade buyurur musunuz?^{40.61} Bu mesele hakkında daha biraz vaziyet-i umumiye tesbit edilen ve ihraz edilmiş olan bu meydan muharebesi muzafferiyetini tetviç edecek intizar ettiğimiz birkaç şey vardır.^{40.62} Ondan sonra yine tensip buyurursanız buyurduğunuz şey yapılırdı efendim.^{40.63} İsmet Bey'in verdiği cevabı da aynen okuyacağım.^{40.64}

Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine:

Avni haklı İnönü Meydan Muharebesi'nin kazanılmasından dolayı Büyük Millet Meclisinin kalbî tahrikât ve temenniyatı, ordunun bütün efrat ve zâbitanını, fahr-ü şükranı müstağrak kılmıştır. Mukadderatımızı istiklâl-i mutlak ile deruhde etmiş olan Büyük Millet Meclisine bilâkaydüşart irtibat ve inkıyattan aldığı feyz-i mânevi ve kutsi ile (şiddetli alkışlar) mukaddes topraklarımızın istihlâsı vazifesini ifa edeceğine ordunun kanaat-i katîye ile mutman bulunduğunu zatı riyasetpenahilerine arz ve temin eylerim (Allah muvaffak etsin sesleri).

Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi

Ve Garp Cephesi Kumandanı

İsmet

Efendiler, bendeniz bu meyanda heyet-i âliyenize suret-i mahsusada teşekküratımı arz etmek istiyorum.40.65 Sebebini izah edeceğim.40.66 Aleyhimize cereyan eden harekât, hakikaten bir çok kalpleri endişeye duçar edecek mahiyette olduğunu itiraf etmek lâzımdır.40.67 Böyle bir manzara karşısında Meclisi âliniz fevkalâde bir sükûnet, itidal-i dem ve azim göstermiştir.40.68 Hükûmet de, kumandanlara, orduya karşı emniyet ve itimadını hüsn-ü muhafaza etmiş ve neticeye kemali sükûnetle intizar etmiştir.40.69 Meclisi âlinizde tezahür eden bu hali ulvi emin olunuz hepimize ve bütün millete aynı suretle hüsn-ü tesirini yapmıştır.40.70 Eskişehir'den gelen birçok zevata bizzat sorabilirsiniz.40.71 Daima buradaki sükunet ortaya sükunet bahş olmuştur.40.72 Halbuki düşman Eskişehir'e iki üç saat mesafeye kadar gelmişti.40.73 Eğer mecliste ufak bir telâş olsaydı bu; bütün memlekete sirayet edebilirdi.40.74 Hatta orduya sirayet edebilirdi ve maazallah arzu edilmeyen netaiç karşısında kalınabilirdi.40.75 İşte heyet-i celilenizin sükûnet ve metanetinin tesir ve neticesi olmak üzere İnönü Meydan Muharebesi kazanılmıştır.40.76 Bundan dolayı teşekküratımı arz eylerim.40.77 (estağfurullah sesleri) Efendim, Fevzi Paşa Hazretleri geldikleri vakit daha fazla malûmat vereceklerdir.40.78 Bu kadarla iktifa ediyorum.40.79

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Arkadaşlar, Muhittin Bey'in gayet kıymetli sözlerinin hâsıl ettiği hissiyata tercüman olmak üzere bir iki kelime arz edeceğim.40.80 Milletimiz bugün bütün mazisinde olduğundan daha çok ecdadından daha çok ümitvardır.40.81 Bunu ifade için şunu arz ediyorum.40.82 Kendilerinin tâbiri veçhile cennetten vatanımıza nigeşan olan merhum Kemal demiştir ki:40.83

Vatanın bağına düşman dayadı hançerini

Yok mudur kurtaran bahtı kara maderini

İşte bu kürsüden bu Meclisi âlinin reisi sıfatiyle heyet-i âliyenizi teşkil eden bütün âzanın her biri namına bütün millet namına diyorum ki:40.84

Vatanın bağına düşman dayasın hançerini

Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini 40.85 (Sürekli alkışlar).

ANAYASA KANUNU MÜNASEBETİYLE (41)

20 Ocak 1921

Efendiler! Zannediyorum ki bu yedinci maddenin hükmünü daha evvel mevcut olan ve fakat kabul edilmemiş olan bu esasın mevcudiyeti tespit etmekte idi.41.1 Yani meslekî temsil usulüyle alâkadar bir maddedir.41.2 Halbuki heyet-i âliyeniz o esası reddetmiştir.41.3 Filhakika meslekler erbabı temsil edilmek üzere bir intihap yapılmış olsa 800, 1000 kişilik muazzam bir Meclis husule gelecekti.41.4 O kadar büyük bir Meclisin salâhiyet-i icraiye ile ifa-yı vazife etmesi fevkalâde müşkül olduğundan yedinci madde konulmuş.41.5 Bendenize kalırsa, mademki bu mesleki temsil maddesi reddolunmuştur, o halde artık bu yedinci maddeye de ne lüzum kalmamıştır.41.6 (çok muvafık sesleri alkışlar).

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Efendim, Hüseyin Avni Bey'in beyanatına nazaran 8 inci madde Meclisi âlinizin hukuk ve salâhiyetini tahdidediyor.41.7 Efendi hazretlerinin beyanatına nazaran da buna esasen lüzum yoktur.41.8 Çünkü birinci maddede Meclisi alinin selahiyeti vasi bir surette işaret edilmiştir.41.9 Bendenize kalırsa her iki nokta-i nazarda isbet yoktur.41.10 Bir defa birinci maddede vukubulan ifadenin manası hakimiyetin bilakayd-ü şart millete ait olduğuna dairdir.41.11 Fakat ondan sonrada halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesine müstenit bir usulü idarenin de takip edileceği söyleniyor.41.12 Binaenaleyh halkın mukadderatını bizzat bilfiil deruhte etmesinde gayet şümüllü bir mana vardır.41.13 Bunların her birini ayrı ayrı tayin ve tahdit etmek lazım gelir ve bu tayin tahdide başladığımız zaman bunun mebdei Meclisi âlinizdir.41.14 Onun için Meclisi âlinizin dahi salâhiyeti gayet bâriz bir surette bütün milletçe bilinmek lâzımdır.41.15 Yoksa alelittlak ve bilâkayd-ü şart kelimesi ile başlayan cümle Meclisi âlinizin salâhiyetini ifadeye kâfi değildir.41.16 Bir de Meclisi âlinizce kabul edilmiş bir esas vardır ki o da kavanin-i mevcude yerine yenisi konulmadıkça diğerleri caridir.41.17 Binaenaleyh öteden beri mevcut ve mer'i olan Kanun-u Esasi mevadı mündericesinden herhangi birinin yerine diğer bir madde konulmadıkça, veyahut heyeti umumiyesinin yerine yeni bir Kanun-u Esasi kitabı vaz'edilmedikçe ahkâmı bakidir.41.18 O halde birinci maddenin mevcudiyetiyle iktifa edersek sekizinci maddede Meclisi alinizin salâhiyetini tahdit eden hususâtın hiç birisi vaki olamaz.41.19 Bunun vaki olmayacağını anlamak için sekizinci maddede Meclisi aliniz bu madde muhteviyatına göre umum kavanin vaz'ına salâhiyettardır.41.20 Halbuki mevcut olan Kanun-u Esasi'ye göre

meclisin Kanun-u Esasi'yi tamamen tedbil ve tağyire bilmem ki salâhiyeti var mıdır?41.21 Vakaa Meclisi Mebusan'ın Kanun-u Esasi mevaddı sülûsan-ı ekseriyet mevcudıyla karar vermesi şartıyla tadile salâhiyeti olduğuna dair bir işaret vardır41.22 Fakat tamamen Kanun-u Esasi'yi kökünden yıkarak yerine diğer Kanun-u Esasi koymağa salâhiyeti var mıdır?41.23 Halbuki Meclisi âliniz aynı zamanda bir Meclisi Müessesan salâhiyetini haizdir.41.24 Mevcut Kanun-u Esasi'yi kaldırır, yerine yenisini koyabilir.41.25 Binaenaleyh bunu ifade etmezsek henüz mevaddının bir çoğu cari olan Kanun-u Esasi' ye göre Kanun-u tedbile cesaret bulamayız.41.26 Bundan dolayı bunu ifade etmek lâzımdır ve bu zannolunduğu gibi Meclisi âlinizin salâhiyetini tahdit değil, tevsi ediyor.41.27 Meclisi âlinizin aynı zamanda bir de Meclisi Müessesan mahiyetinde olduğunu dahi tamamen ispat ediyor.41.28 Ondan sonra muahede ve sulh akdi, vatan müdafaası ilânı, yani ilân-ı harb gibi salâhiyetlerin, mevcut olan Kanun-u Esasi'de kime ait olduğu malûm-u âlinizdir.41.29 O kanuna göre kime ait ise bu madde o aidiyeti izah eder.41.30 Halbuki zannediyorum ki milletin hakikî vekillerinden mürekkep olan Meclisi âli artık bu salâhiyetleri bir şahsa bırakmak istemiyor.41.31 Kendi yapmak ve tamamen üzerine almak istiyor.41.32 Binaenaleyh bunu ifade etmek lâzımdır.41.33 (alkışlar) Avni bey diyor ki bunun lüzumu yoktur.41.34 Ancak vekillerin hukuk ve salâhiyetlerini tâyin ve tahdit etmeli.41.35 Efendiler, vekillerin vezaifinin tâyin ve tahdidi meselesi gayet basit teferruattan ibarettir.41.36 Onu istediğiniz gibi yapabilirsiniz.41.37 Hattâ talimatla bile yapabilirsiniz.41.38 Bunun için esas kanunlarda mevat koymaya bence lüzum yoktur.41.39 O her zaman elinizdedir.41.40 Fakat heyet-i âliyenizin mahiyet-i hakikîyesini ve salâhiyet-i vâsiasını tâyin edecek esasatı korsanız diğerlerini yapmak her zaman elimizde olur.41.41 Bendenizce bu madde bittabi lâzımdır ve Heyeti Vekilenin vezaifini tavzih edecek şeyleri alelâde talimat menzilesinde yapabilirsiniz.41.42

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Hüseyin Avni Bey, bu maddeye ilâve ettirmek istediği yahut tadil ettirmek istediği hususta gayet mühim ve esaslı bir noktaya temas etmişlerdi.41.43 Hukuk-u hilâfet ve hukuk-u padişahi; -zannediyorum ki kendileri burada ya hazır, yahut değil- hafî bir celsemizde bu meseleye ait nikatımızı ve nokta-i nazarımızı mahfuz bulundurmağa Meclisi âliniz suret-i hususiyete karar vermişti.41.44 Şimdi Beyefendi nişandan bahsediyor.41.45 Rütbeden bahsediyor.41.46 Bilmem neden bahsediyor.41.47

Bunları kim verecek, bendeniz diyorum ki bugün bunları sarıh bir derece ile söylemek caiz değildir.41.48 Bir prensip olarak makam-ı hilâfet ve saltanatı kabul ediyoruz.41.49

Bunu kabul ettikten sonra Efendiler, mukteza-yi şer'i şerif ve mukteza-yi tabiat ona birtakım hukuk ve salâhiyet vereceğiz.41.50 Fakat istiyor musunuz?41.51 Bunları bugün konuşmaya karar verelim.41.52 (hayır sadaları). Bugün konuştuğumuz onlara vermeyeceğimiz şeylerdir.41.53 Burada vermemek istediğimiz şeyleri mevzuu bahis ediyoruz.41.54 Fakat vereceğimiz ve vermek istediğimiz şeyleri bahsetmenin zamanı değildir.41.55

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) - Reis Bey, ben de Hükûmet namına bir şey anlamak istiyorum, müsaade buyurulursa.41.56 İfasi irade-i seniyye taallûk eden şey Meclisi âliye gelecektir, buyuruluyor.41.57 Bir defa bugünkü vaziyetimize göre hangi hususatin irade-i seniyye iktiranı lâzım gelecektir ve hangisi gelmeyecektir.41.58 Bu malûm değildir.41.59 İkincisi bugün ameliyat ve icraatı mesul zevat ifa etmektedir.41.60 Meselâ kaymakam tâyini gibi, mutasarrıf tâyini gibi, sefir tâyini gibi ve saire eğer bunları Nezedi Vekileden hemen nezediyorsanız evvelâ Heyeti Vekilenin nokta-i nazarını dinlemek faydalı olacağı itikadındayım. 41.61 Çünkü bu kayd-ü şartla ihtimal ki bu dakikadan itibaren ben de dâhil olduğum halde Heyeti Vekile vazifesine devam edemez.41.62 Bu kayd-ü şart tahtında mesuliyet deruhde edemez.41.63 Belki heyet-i âliyeniz içerisinde meselâ Hüseyin Avni Bey arkadaşımız vardır ki bu kuyut ve şurut ile Hükûmeti deruhde etmeye cesaretyap olabilir.41.64

HÂREKAT-I HARBİYE HAKKINDA (42)

20 Ocak 1921

Sivas Mebusu Emir Paşa ile refiklerinin, âsi Etem'e ve cephelerdeki harekât-ı harbiyeye dair Müdafaa-i Milliye sual tavriri münasebetiyle Müdafaa-i Milliye Vekili Fevzi Paşa'dan sonra konuşması:

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Efendim, Paşa Hazretlerinin vermiş oldukları izahat-ı umumiye beyanında Bursa'ya çekilen düşman kuvvetlerini takibe ait noktaya bir kelime ilave etmek istiyorum.42.1 Paşa Hazretlerinden müsaade aldım.42.2 Buyurdular ki, çekilen bozgun düşman kuvvetleri aldıklarını yeni kuvvetlerle takviye edilerek Bursa'ya takriben iki, iki buçuk saat mesafede bulunan mevzilerinde yerleştiler ve daha fazla takip etmedik.42.3 Bendeniz de

şunu ilave etmek istiyorum ki; Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'ye cidden nihayetine kadar takip etmek ve Bursa'ya girmek kararını vermiş olsa idi kuvveti ona müsait idi.42.4 Takipten sarf-ı nazar eden kuvvetler esasen taarruz emrini almış kuvvetler değildir.42.5 Yani kuvvetimizin adem-i kifayesinden tevakkuf etmiş değiliz.42.6 Karar vermemiş olduğumuzdan dolayı tevakkuf ettik ve zannediyorum ki bunun bazı esbap ve mülâhazatını da bir münasebetle arz etmiştim.42.7

Hasan Bey (Van) – İzmit'in neresine kadar ilerlenmiştir?

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Zannediyorum ki sabit bir cephe yoktur.42.8 Bazen biraz garbe, bazen şarka hareket eden seyyar kuvvetler vardır.42.9 Zannediyorum.42.10

TEVFİK PAŞA İLE MUHABERATI HAKKINDA (43)

29 Ocak 1921

Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa'nın, Londra'ya gönderilecek heyeti murahhasa vesilesiyle, İstanbul'da bulunan Tefvik Paşa ile cereyan eden muhaberata dair beyanatı:

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Efendiler, celse-i umumiyenin inikat etmediği son üç gün zarfında cereyan eden bazı muamelat ve hususata dair Heyet-i Âliyenize arz-ı malumat edeceğim.43.1 Doğrudan doğruya vermek istediğim malumata geçmeden evvel kısa bir mukaddime yapmak istiyorum.43.2 Malum-i âlileridirki, milletimiz asırlardan beri iki kuvvetin, iki müstebit kuvvetin, iki imhakar kuvvetin taht-ı tazyikında müteessir ve müteallim olmakta idi.43.3 O kuvvetlerden birisi; doğrudan doğruya memleket ve milleti idare etmek iddiasında bulunan müstebitler, ikincisi; bütün bir emperyalist ve kapitalist âlemdir.43.4

Asırlarca bu iki kuvvetin taht-ı tazyikinde kalmış olan millet bittabi gayet zebun bir haldedir.43.5 Fakat efendiler, tazyikatın neticesinde büyük intibahlar hâsıl oldu.43.6 İşte bizim milletimizde de o intibah-ı hakiki hasıl olmuştur ve biz böyle bir devre-i intibahın içinde bulunuyoruz.43.7 Filhakika bir buçuk sene evvel, bir sene evvel millet aynı zamanda bu iki kuvvete karşı isyan etmiş ve mücadeleye başlamıştır.43.8 Emperyalist kuvvetler milletimizi hukuk ve haysiyet ve istiklâlden mahrum ve bunları gayr-i müdrik bir hayvan sürüsü telakki ettiği için böyle bir sürünün elinde namütenahi bazain-i tabiiyeye malik, kıymetli ve

vâsi bir memleketin bırakılmasını tabii caiz göremezdi.43.9 Onların telakkisine göre bu memleketi parçalamak ve bu memleketteki insanları taht-ı esaretlerine almak lâzım idi.43.10 Böyle bir emel, böyle bir gaye takip ediyorlardı ve Harb-i Umuminin neticesiyle hâsıl olan fırsattan istifade ederek mütareke ile milletin ve ordunun elinden silahlarını da aldıktan sonra fiiliyata girişmişlerdir.43.11 Bir taraftan dahilde bulunan gafil veya hain kuvvetler, memleket ve milleti adeta bu hariç kuvvetler gibi, bu hariç nazarlar gibi telakki ediyorlardı.43.12 Binaenaleyh onların dahi mesaisi, en hain düşmanların mesaisi mahiyetinde tecelliyatını göstermiştir.43.13 İşte bundan bir sene evvelki vaziyetimiz böyle bir şekil renk ve manzara gösteriyordu.43.14 Halbuki efendiler milletimiz hiçbir vakitte düşmanlarımızın telâkki ettiği gibi hukukuna ve istiklaline yabancı değildir.43.15 Bilâkis büyük bir aşk ile ve rabîta-i aşkiye ile, rabîta-i vicdaniye ile istiklal ve haysiyetine merbuttur ve yine milletimiz dahildeki cahil ve gafillerin ve hainlerin telakki ve ifade etmek istedikleri mahiyette değildir.43.16 İşte bir seneden beri vuku bulmakta olan mücadelemiz, mücahedemiz neticesinde millet dahile karşı, harice karşı ve bütün kainata karşı mevcudiyetinin yüksek mahiyetini bütün delâliyle ispat etmiş bulunuyor.43.17 Binaenaleyh mücadeleye başladıktan sekiz, on ay, bir sene sonra bugünkü vaziyetimiz hasıl olmuş bulunuyor.43.18 Bugünkü vaziyetimizi ifade etmek lazım gelirse; milletin tabii mümessillerinden teşekkül eden Meclis ve onun Hükûmeti bilâistisna bütün memlekette hakimdir ve hakimiyeti muhafaza etmek kuvvet ve kudretine maliktir.43.19 Vaziyet-i askeriyemiz Şarkta ve Garpta ve bütün düşmanla temasta bulunduğumuz yerlerde hukuk-u âliye-i milleti müdafaa edebilecek kabiliyeti fiilen ispat ve izhar etmektedir.43.20

Vaziyet-i umumiye-i siyasiyemizi görmek istersek;43.21 Şarkta Ruslarla aramızda tabii bir dostluk mevcuttur ve bu tabii dostluğu maddi esaslara istinat ettirmekle meşgul bulunuyoruz.43.22 Garba tevcih-i nazar edersek vaziyeti bir iki safhada mütalaa edebiliriz.43.23 Garb âleminin bundan bir sene evvel bize tevcih etmiş oldukları efkâr ve enzârı kısaca arz edeyim.43.24 Milletin müdafaada sebatı devam ettikçe garp alemi başka başka fikirlere maruz kaldılar, başka fikirlere sahip oldular.43.25 Evvelâ garp milletleri kendi Hükûmetlerinden başka türlü düşünmeğe başladılar.43.26 Herhalde burada bir milletin mevcudiyetini tanımak kanaatını izhar ettiler.43.27 İkinci bir devrede bazı Hükûmetlerin milletleriyle beraber olmaya başladığı görüldü.43.28 Meselâ

Fransızlar, İtalyanlar hakikaten son zamanlarda fikirlerini tahsis ve tebdil ettiler.43.29 Hatta İngiliz milleti dahi kendi rical-i Hükûmetlerinin iğfalatına aldanmakta olduklarını idrak etmeye başladılar.43.30 Yalnız diğerlerine nispeten çok muannit davranan Loit Corç.43.31 (Kahrolsun sadaları) İşte şimdi arz etmek istediğim vaka ile de Loit Corç' un tebdil-i kanaat lüzumuna kail olduğunu istidlâl edeceğiz.43.32

Efendiler 25 Kanunusanide Paris' te bir içtima vuku buldu.43.33 Bu içtimada verdikleri karar: 21 Şubatta Londra'da bir konferans akdetmektir ve bu konferansta Şark meselesini halletmektir ve esas olarak Sevr muahedesini hâdisatın icbar ettiği tarzda tedbil etmekte karar vermiş bulunuyorlar.43.34 Biz bu vukuata İstanbul vasıtasıyla vakıf oluyoruz.43.35 Bundan iki gece evvel İstanbul'da Tefvik paşa doğrudan doğruya bendenizle görüşmek arzu etti.43.36 Bendeniz bu müracaatı doğrudan doğruya kendi şahsıma ve şahsi bir mahiyette gördüğüm için hüsn-ü telakki etmedim ve kendisine verdiğim cevapta; benim şahsımla bitecek bir şey yoktur ve olamaz.43.37 Eğer Tefvik Paşa Hazretleri Türkiye Büyük Millet Meclisine müracaat etmek istiyorsa müracaatta bulunabilirler ve ümit ederim ki bu müracaatları hüsn-ü kabul görür demiştim.43.38 Aradan 24 saat geçtikten sonra ve kendilerine bu ihtarımızın vusulü de anlaşıldıktan sonra Tefvik Paşa tarafından tekrar Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine serlevhasıyla bir telgraf geldi.43.39 Bunu aynen okuyacağım.43.40

(...) Mustafa Kemal Paşa (Devamla) – Efendim fazla izahatla Heyet-i Âliyenizi yormamak için cereyan etmiş olan muhabereyi aynen okuyacağım.43.41 Bu telgraf tabii açık gelmiştir.43.42 Binaenaleyh biz de açık olarak, resmî olarak Tefvik Paşa' ya şu cevabı verdik:43.43

(...) Efendiler Meclis-i Âliniz adına bu cevabı verdim ve bunu Hariciye Vekaletinden rica ettim.43.44 Zat-ı âlileri de tensip buyurursanız doğrudan doğruya tekmiil Düvel-i İtilâfiye Hariciye Nezaretlerine dahi göndereceğiz.43.45 (muvafık sadaları). Bu resmi cevaptan sonra doğrudan doğruya Tefvik Paşa Hazretlerinin şahıslarına tarafımdan bunu teyiden hususî bir bir telgraf çektim.43.46 Onu da okuyacağım.43.47

(...) Bundan sonra efendim her ikisini hulâsa eden ve yapılması lâzım gelen şeyleri basit bir surette ifade eden şu telgrafi çektik(Oradan cevap alınmadı mı? sesleri).43.48 Müsaade buyurun efendim.43.49

Efendim bu muhaberat dün gece cereyan etmiştir.43.50 Ancak biz bunları verebildik ve Tevfik Paşa' dan bu cevap geldi:43.51

Mustafa Kemal Paşa (Ankara)—Efendiler; Efendi Hazretlerinin suali cidden vârittir.43.52 Bir çok dimağlara varit olabilir, onun için ufak bir izahta bulunayım.43.53 Bir her zaman söyledik ve bu vesile ile de tekrar edebiliriz ki; Türkiye Devleti ve Türkiye' de yaşayan halk bilakaydüşart istiklalini muhafaza etmek için mücadele eder.43.54(Alkışlar).

Müstakil bir devlet bütün dünyanın milletleriyle, hükümetleriyle sulh yapar.43.55 Hal-i sulhta bulunduğu devletlerden menafii müşterek olanlarla da ittifaklar yapabilir.43.56 Binaenaleyh Rusya ile mevcut olan ve her gün tezayüt eden münasebat-ı dostanemiz garp âlemi ile namütenahi hal-i harbte bulunmamızı istilzam edemez.43.57 Bunu biz böyle ifade ettiğimiz gibi Rusya Sovyet Cumhuriyetinin Hariciye Komiseri olan Çiçerin'in dahi, zannediyorum, Meclis-i Âlinin huzurunda okunmuş bir cevapnamesinde bu hususat gayet samimi bir lisanla ifade edilmiştir.43.58 Binaenaleyh böyle bir sual tahtındaki tereddüde mahal yoktur.43.59 Nitekim Ruslar dahi elan, elveyim Londrada İngilizlerle müzakere etmektedirler.43.60 Onların da heyet-i murahhasaları oradadır.43.61 Onun için garp âlemi bizim öteden beri haklı olarak iddia etmekte olduğumuz ve hiç şüphesiz bu iddiamızın hiçbir noktasından hiçbir sebep ve suretle vazgeçmiyeceğiz, hukukumuzu kabul edeceklerini söyledikleri takdirde maalmemnuniye onlarla münasebata gireriz, müzakerata gireriz ve sulh ve müsalemate iade ederiz.43.62 Milletimizin ve bütün cihanın sulh ve müsalemate ihtiyacı vardır, bu ihtiyac-ı âlemi tatmine Türkiye Devleti vesile teşkil ederse kendisi için ayrıca büyük bir bahtiyarlık olacaktır.43.63

Şimdi efendiler; vukubulan mâruzatımla beraber okuduğum telgrafnameler muhteviyatından hulâsa edilen noktaları tekrar etmek isterim ve bu tekrar edeceğim noktalar bizce Meclis-i Alinizin muhassala-i kanaati olmak üzere telâkki edilmektedir.43.64 Bir defa bütün cihanla sulh yapmak isteriz.43.65 Fakat sulh yapabilmek için şeraitimiz muayyendir.43.66 Onları tekrar ederiz.43.67

İkincisi: Millet ve memleket nam ve hesabına yegane müracaatgâh burasıdır, yani Meclis-i Âlinizdir.43.68 Bu hakkı meşruu, bu hakk-ı milliyi, bu hakk-ı tabiiyi hiçbir sebep ve bahane ile hiçbir mütalaa ile hiçbir şahsa ve hiçbir heyete terkedemeyiz.43.69 (Alkışlar) Bu esasat dairesinde birden iki meselenin

halli ile iştilal ediyoruz.43.70 Birisi; İtilaf Devletleriyle sulh meselesi. İkincisi; dahili bir meseleyi halletmekle meşgulüz.43.71 Dahilî meselenin suret-i hallinde şimdilik Meclis-i âliniz hal-i içtimada olmak itibariyle Meclis-i Âliyenizce şayan-ı kabul olduğuna kail oluşum nikat-i nazar okuduğum telgraflarda münderiçtir.43.72 Bu tarz-ı hal bugünün ihtiyacını, fevaidini ve menafiini temin edebileceği kanaatindeyim.43.73 Maahaza heyet-i Âliyeniz her iki nokta-i nazara dair, esasat ve teferruata dair mütalâatta bulunmak arzu buyurlarsa bittabi onları da dinleriz ve Heyet-i Vekileye o daire dahilinde hareket etmesini tebliğ ederiz efendim.43.74

Bu konuşmadan sonra söz alan bazı hatipler, özellikle “Zat-i Şahane, Ankara Hükûmetinin bu teklifini kabul etmediği veya sükutu tercih ettiği takdirde tutumumuz ne olacaktır?” sorusu üzerinde durmuşlar, bunun üzerine Mustafa Kemal Paşa kürsüye gelmiştir.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Efendiler; bu sorulan suallerin esasen cevapları verilmiş gibidir, bazı rüfeka tarafından.43.75 Yalnız bendeniz de aynı cevaplara temas eden ve edecek olan bir kaç kelime söyliyerek bu meseleye bugün için hatime vermeği rica edeceğim.43.76 Efendiler, Zat-ı Şahaneyi zannediyorum ki- içinizde benim kadar tanıyan azdır.43.77 Ben kendileriyle daha câlis-i saltanat olmadan evvel seyahat ettim, refakatlerinde buldum.43.78 Binaenaleyh, ahlâkına, âdatına, efkârına, diyebilirim ki, yakından vâkıfım.43.79 Şimdi bu malumatıma bazı hususatı zammetmek istiyorum.43.80 Malum-u alileridir ki, İngilizler taht-ı esaretlerinde bulundurdukları İslam alemine karşı daima tazyiklerini muhafaza edebilmekte mazhar-ı sühulet olmak için kıymetli bir alete, bir vasıtaya muhtaçtırlar.43.81 Bu ihtiyaçlarını devir devir izhar etmişlerdir.43.82 İngilizler nazarında bu kıymetli vasıta Makam-ı Hilafete oturtacakları zattır.43.83 Cümlenizce malumdur ki, İngilizler bir aralık Mısır’da böyle bir vaziyet ihdasına teşebbüs etmişler ve bunun için bir çok vesaitle ihzaratta bulunmuşlardır.43.84 İngilizler, Hicaz’da isyan ettirdikleri Emir ile yine böyle bir vaziyet ihdasını arzu etmişlerdir.43.85 Yine İngilizler belki elyevm Afganistan’da böyle bir oyuncak icadına çalışmışlardır.43.86 İşte bu teşebbüs içinde bulunan mütarekeyi müteakip o aradıkları vasıtanın-ki kendi tabirlerince kendilerinden işittim-43.87 (Ün şoz presiyöz). Pek kıymetli cevherdir.43.88 Behemehal bu cevheri avuç içinde bulundurmamak lazım olduğu kanaatinde dirler.43.89 Hakikaten avuçları içinde

buldular.43.90 Bu İngiliz avucunun içine giren şey Zat-ı Şahanedir.43.91 Yani
 Zat-ı Şahanenin iki sebeple bu tuzağa düşmüş olduğu kanaatindeyim.43.92
 Birincisi ciddi olarak bu memleketi bilmediğinden, milletini tanımadığından,
 milletin istidat ve kabiliyetine dair ecdadımızın misalleini, belki hepimizden
 daha iyi tarih yapraklarında okumuş olmasına rağmen, kati bir nufuz-u nazarla
 vakıf olmaması itibariyle bu milletin kendi hayatını kendi menabi ve vesaiti ile
 müdafa edebileceğine kani değildi.43.93 Binaenaleyh kendisi için memleket ve
 milleti; âdeta çürük, mahkum-u sukut bir mesnet makamında buluyordu.43.94
 Kendisince gayr-i kabil-i içtinap ve ihtiraz olduğu farz ve zannedilen bu mesnetle
 beraber kendisinin dahi mahvolacağını tevehhüm ederek bir nokta-i istinat
 aramak temayül-ü tabiisine kapıldı.43.95 İşte bu halet-i ruhiye ve fikriye içinde
 bulunan Zat-ı Şahaneye derhal İngilizler gayet geniş bir aguş-u himayet
 gösterdiler ve öyle bir aguş-u himayet ki, zırlılılarla ve zırlıların toplarıyla
 mücehhez...43.96 Hakikaten kendisiyle mülakatında penceresinden İngiliz
 zırlıların saraya müteveccih olan toplarını göstermiştir.43.97 İşte bu tarzda bir
 aguş içinde bulundu ve bulunuyordu.43.98 Fakat efendiler; Zat-ı Şahaneyi
 tevehhümlere düşüren şey, tevehhümata düşürmekten dolayı kendi vatanında,
 kendi milletin sinesinde penah arıyacağı yerde maalesef böyle hariçte nokta-i
 istinat aramaya sevkeden esbap kâmilten zail olmuştur itikadındayım.43.99
 Birincisi millet kudretini ve kuvvetini maddeten gösterdi, yine milletin içinde
 düşman fikrine hâdim olarak ve dolayısıyla Zat-ı Şahane için bir zemin-i istinat
 hazırlayabileceğini zannettikleri fikirler dahi kanaatlerini tebdil etmişler ve yahut
 kanaatları tebdil ettirilmiştir.43.100 Artık bundan sonra memleket içinde bugün
 taayyün eden, tecelli eden samimi ve kutsi gayatı düşünenlerden başka bir gaye
 ile bir vaziyetin tahassuluna bendeniz maddeten imkan görmüyorum.43.101
 İkincisi ki, kendisinin nokta-i istinadı olabilirdi.43.102 Harici kuvvetler; bugün
 tamamen taakkuk etmek üzeredir ki, harici kuvvetler dahi, İngilizler dahi Zat-ı
 Şahaneyi yalnız bırakmışlardır.43.103 Çünkü efendiler, İngilizler ve herhangi bir
 millet ve herhangi bir hükümet ancak kuvvet karşısında vaziyet alır, kudretten
 ve kuvvetten mahrum olduğu maddeden sabit olmuş olan bir sahsın kendi
 tabirlerince (Petro) luğu kalmamıştır.43.104 Ancak kendilerince bir kıymeti haiz
 olmayan Zati-ı Şahaneyi bırakmışlardır.43.105 İşte böyle bir vaziyet karşısında
 millet, yüksek hiss-i vicdan ile yine Makam-ı Hilafet ve saltanatın câlisi olduğu
 için bugün son ve kati teklifini yapıyor.43.106 Pek çok ümit ederim ki, zat-ı

Şahane bu teklifi maal memnuniye kabul buyururlar.43.107 Çünkü kâr-ı âkil olan, icab-ı mantık olan, icab-ı hâdisat ve efal olan budur.43.108

Sorulan suale cevap vermek istiyorum: eğer Zat-ı Şahane bu teklifatımıza muvafık bir cevap vermezse ne yapacağız?43.109 Efendiler, bu meselenin halli ve faslı bittabii gayet basittir.43.110 Fakat meselenin besateti bir şeyle meşruttur ki, o da milletin vahdeti-i tamme halinde gayesine sadık olarak selahiyetini kullanması ve kullanabileceğini ispat etmiş olmasıdır.43.111 Bu vaziyet bir defa tekevvün ettikten sonra mevzuubahis olan şey basit olarak hallolunabilir.43.112 Bu meselenin Türkiye halkı tarafından, Türkiye Devleti tarafından suhuletle hallolunabilmesi için ikinci bir sebep te vardır.43.113 Bu pek kuvvertli bir sebeptir.43.114 Malum-u âlileridir ki, âlem-i İslâm gayet samimi ve vicdanî rabitalarla Makam-ı Hilâfet ve Saltanata merbutturlar.43.115 Bu irtibat-ı umumi-i islâmî lâyetezelzildir.43.116 Fakat bu irtibat hakiki ve bu irtibat katî Makam-ı Hilâfet ve saltanata câlis olan zattan birşey talep eder.43.117 O da bugüne kadar İstanbul'daki zatın göstermemiş olduğu efal ve harekâttır.43.118 Halbuki göstermemiş olmasından dolayı o Makam-ı Saltanat ve Hilafete merbut olan bütün âlem-i İslâm, yine o Makam-ı Saltanatın temin-i masuniyeti için buna kadir olan ve bunu mütekeffil olan Türkiye Devletinin fikriyle hemfikirdir.43.119 Binaenaleyh bu meselenin hal ve faslında Meclis-i Alinizce verilecek olan kararın âlem-i İslâm üzerinde arzu edildiği gibi hüsn-ü tesir yapacağına pek çok delail vardır.43.120 Hulâsa bu mesele, milletin arzu ettiği dakikada halledebileceği bir meseledir.43.121 Hallinde müşkülât olmayabilir.43.122 Fakat bugünden mevzuubahis edilmesine bendenizce lüzum yoktur.43.123 (Çok doğru sadaları).

Sonra Hüsrev Beyefendi bir şey buyurdular.43.124 Bu yazılan telgrafların meali ve bu teşebbüs, İtilâf Devletleri Hariciye nazırlarına bildirildiği gibi Rusya'ya da bildirilse muvafık olur, buyurdular tabii efendim.43.125 Daha evvel Hariciye Vekaletimiz tarafından bildirilmiştir, bu icab-ı siyasettir.43.126 Bu yapılmıştır efendim.43.127

(...) Mustafa Kemal Paşa (Devamla) - Efendim, bu pek vârittir.43.128 İngilizlerin her hakaretinin bir oyun olduğuna inanırsak hata etmiş olmayız.43.129 Fakat Heyet-i Vekillenin, teşebbüsâtı sayesinde her ciheti nazarı dikkate almakta ve tedabirini ona göre ittihaz etmekte olduğunu gördüm, tabii Heyet-i Aliyeleri arzu buyurursa bu teşebbüsâtın tarzı hakkında Heyet-i

Vekileden malûmattar olabilirler.43.130 Başka bir mâruzatım yoktur efendim.

43.131 (Kâfi sadaları).

LONDRA'DA TOPLANACAK OLAN KONFERANSA
GİDECEK MURAHHASLAR İÇİN TEVFIK PAŞA İLE
CEREYAN EDEN MUHABERELER HAKKINDA (44)

31Ocak 1921

Efendiler, evvelki gün vermiş olduğum izahatı müsadenizle bir defa daha hulâsa etmek isterim:44.1 Demiştim ki; Tevfik Paşa 21 şubatta vukubulacak konferansa iştirak ettirilmesi vadolunun heyete buradan da murahhas gönderilmesi hususundaki teklifi iş'ar etmişti.44.2 Bu noktayı tekrar etmekten maksadım, teklifin mahiyetini ve hakikatini Meclisi âlinin nazarında bir daha tecelli ettirmektir.44.3 Teklif doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetine vaki olmuş değildir.44.4 İstanbul'a vâki olmuştur.44.5 Oradan gidecek olan heyete buradan dahi murahhas iştiraki mahiyetindedir.44.6 Bu teklif üzerine memleketi vahdet-i tamme halinde temsil edebilmek için İstanbul'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne karşı olan vaziyetini halletmek lüzumuna kaani bulunduğumuzu ve bunun için teşebbüs olduğunu arz etmiştim.44.7

Buna mütedair olan telgrafnameleri burada okuduğumuz gibi ajanslar ve gazetelerle de neşretmiştik.44.8 İstanbul'dan Tevfik Paşa'dan, alınan son telgrafnamede, bizim kendilerine vukubulan teklifatımıza sarîh ve kati cevap verilmiş değildir.44.9 Birtakım mülâhazat ile ve mütalaat ile malidir.44.10 Malûm-u âlinizdir ki ben bu meseleyi Heyeti Vekile namına takip etmekte değilim.44.11 Doğrudan doğruya Meclisi âlinizin reisi sıfatıyla takip ediyordum.44.12 Benim yaptığım; bir muhabereden ibaretti ve bu muhaberatın metn-i aslisini de; heyet-i celilenizin öteden beri tebellür etmiş olan nikatı nazarına ve vaz'etmiş olduğu kanunların ruhu esasatına, tatbik etmekten ibaretti...44.13 Fakat mesele, teferruatıyla ve icrai noktadan takip edilmek lâzım gelince: bittabi benim vazifem hitam bulmuş oluyor.44.14 Buna binaen; en son olmak üzere Tevfik Paşa'ya, tarafımdan yazılan telgrafnamede dedimki: Ben size, şimdiye kadar yazmış olduğum telgrafnamelerle; vaziyeti, hakikî bir surette mütalâa etmek, münakaşa etmek ve muhakeme için lâzım gelen bilcümle malûmatı vermiş olduğumu zannederim.44.15 Fakat buna rağmen: fakat

muhekatınızda henüz lüzumu derecede isabet olmadığını gördüğüm için bir defa tenvir maksadıyle lâzım gelen malûmatı veriyordum; dedim...44.16 Ve bu münasabetle; Meclis âlinizin vaz'etmiş olduğu esası bildirdim...44.17 Ve en nihayette dedim ki: Ne ben şahsen ve ne de hiç kimse burada, Meclisi âlinin vaz'etmiş olduğu nokta-i nazarlara haricinde hiçbir meselenin hal ve faslına mezun ve salâhiyettar değildir.44.18 Meclis riyasetiyle başlayan muhaberenin müstelzim olduğu muamele, Heyeti Vekileye tevdi kılınmıştır.44.19 Binaenaleyh İstanbul'la olan münasebeti ve Londra'ya heyeti murahhasa göndermek hususundaki meselenin takibini; Heyeti Vekileye terketmiş bulunuyorum.44.20 Heyeti vekilenin, bittabi bilcümle mukarreratı; heyeti-i âliyenizin teveccühatı ve talimatı dairesinde olacağına şüphe etmemek lâzım gelir.44.21

Mutallî olduğum kararlarını; heyet-i celilenizi tenvir etmek için kısaca arz ediyorum:44.22 bittabi zamanı gelince heyeti vekile arzu ettiğiniz derece-i tafsilâtta malûmat verecektir.44.23

Bir defa heyeti vekile, İstanbul'a hakikat-i hali anlatmak ve millet ve memleketi vahdet halinde temsil etmek için icabeden neticeyi almakla elân, şimdi telgraf başında meşguldür.44.24 Şimdi buraya gelirken yeni bir telgraf geldiğini ve açılmakta olduğunu işittim.44.25

Diğer taraftan; her ihtimale karşı, Londra'ya bir heyeti murahhasa göndermeği fâideli addediyor ve bunun için de istihzarata başlamıştır.44.26 Ancak; bu kadar azîm bir meselenin halve faslında bittabi heyeti vekile müstakillen hareket etmek salâhiyetini kendinde görmüyor.44.27 Bilâkis, oraya heyet-i murahhasa göndermek için ve göndereceği heyet-i murahhasanın eline vereceği talimatı daha evvel meclisi alinize bütün teferruatıyla arz edecektir.44.28 Meclisi âlinizce; münakaşa edildikten ve tamamen tespit kılındıktan sonra karar-ı katîye iktiran etmiş olacaktır.44.29 Bundan da müsterih olabilirsiniz.44.30 Bu münasabetle bir noktayı arz etmek istiyorum.44.31

Biraz evvel; riyasete bir takririn verilmiş olduğunu haber aldım.44.32 Bu takrirden, bu noktalar üzerinde ve bu mesailde endişe edildiğini gördüm.44.33 Vermiş olduğum tafsilât ile; bu gibi endişelere mahal olmadığı kaanatindeyim.44.34 Bilâkis bugün, ben de dâhil olduğum halde, meclisinizin Heyeti Vekileye karşı alacağı vaz-ı tavır; mümkün olabileceği kadar onu takviye etmek noktasına mâtuf olmak lâzım gelir.44.35 Gerek İstanbul gerek Londra; bilmelidir ki; Meclisin her nokta-i nazardan haiz-i emniyet ve itimat olduğu

insanlar bu işi tedvir etmektedir.44.36 Eğer bunun aksi bir kanaati; düşmanlarımızın eline verirsek bunu bizim aleyhimize ve bütün teşebüsümüzün aleyhinde, çok fena olarak istimâl ederler.44.37(bravo sesleri) Binaenaleyh ciddî olarak, samimi olarak heyet-i âliyenizden rica ederim: Böyle ufak tefek vesveselere düşmenin lüzumu yoktur.44.38 Heyeti Vekileye emniyetimiz baki kaldıkça vazifelerini ifa ederler.44.39 Bu emniyet, münselibolduğu dakikada bu heyeti tebdil etmek, yerlerine başka arkadaşları geçirmek; daima heyet-i âliyenizin elindedir.44.40 Söyleyeceğim bunlardır.44.41

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SALÂHATTİN'İN
HAFİYE MESELERİNİN HALLİYLE SÖZ SERBESTLİĞİNİN
TEMİNİ HAKKINDAKİ TAKRİRİ MÜNASEBETİYLE (45)**

31 Ocak 1921

Efendim; Salâhattin Beyefendinin Meclisin bidayet-i teşekkülünden bu ana kadar rûfaka-yı saireye iştiraken bulunmadıklarından birçok noktaları henüz tamamen ihata etmemiş olduklarını kabul etmek isterim.45.1 Henüz yakın bir zamanda içimizde bulunuyorlar.45.2 Salâhattin Beyefendiyi böyle daima tereddüt çıkaracak tarzda kanaate sevkeden ikinci bir kanaat de olabilir.45.3 Çünkü Salâhattin Beyefendi bu mahiyette bir Meclisin bu memleket için biluzum olduğu kanaat-i iptidaiyesinde bulunuyorlardı.45.4 Mevcut olan heyeti temsiliyenin bu mesele için kâfi gelebileceği ve bu suretle iktifa edilmesi fikrindeydiler ve bu kanaati muhafaza etmekte bulunduğu için bugün bu Meclisin mahiyetini idrak etmemektedir.45.5 Bu husustan dolayı kendisini mâzur görürüm.45.6

Üçüncü bir sebep de Salâhattin Beyefendiyi mütalâata, yanlış muhakemata, yanlış netayice sevkedebilir.45.7 O da kendi zihniyeti itibariyledir.45.8 Malûm-u âliniz Salâhattin Bey bu Meclisin içine gelirken, bu milletin sinesine girerken İngiliz sefarethaneden geçerek İngiliz torpidosuna binmiştir.45.9

Selâhattin Bey (Mersin) – Evet İngiliz torpidosuyla geldim,

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Ve ilk yaptığı şey vazife-i millîye ve vataniyesiyle meşgul olan bir arkadaşı yerinden oynatmak ve yerine geçmek olmuştu.45.10 Binaenaleyh kendileri haddi zatında fena bir adamdır demek istemiyorum, diyelim ancak bu zihniyetlerle içimize geldiği için bazı vaziyetimizi

bu suretle görmektedir.45.11 Binaenaleyh aynı suretle muhakeme etmekte beraber olmalıyız.45.12

HEYET-İ MURAHHASA'NIN HAREKETİ HAKKINDA (46)

5 Şubat 1921

Heyet-i Murahhasaya girişine müsaade edilmeyen Bolu Mebusu Yusuf İzzet Paşanın yerine, Adana Mebusu Zekâi Bey'in gönderilmesi için izin verilmesine dair Heyet-i Vekile Riyaseti tezkeresinin görüşülmesi sırasında:

Reis –Efendim Adana Mebusu Zekâi beyin, Heyet-i Vekilenin tezkeresi muibine, mezuniyetini kabul buyuranlar lutfen ellerini kaldırsınlar.Kabul buyuruldu.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Arkadaşlara bir şey arz etmek isterim efendim.46.1 Bu heyetin hemen, belki yarın; yarın akşam yola çıkarılmasını Heyet-i Vekileden rica edelim.46.2 Fakat düşünelim ki bunlara vereceğimiz talimatı,Heyet-i Celileniz takarrür ettirmemiştir.46.3 Fakat böyle bir talimatı takarrür ettirmek için heyeti intizar ettirirsek, çok zaman geçecektir.46.4 Bizim düşündüğümüz; Heyet hareket etsin.46.5 Biz de bu talimatı, bir iki gün zarfında takarrür ettiririz ve şifreli telgrafla Antalya'da kendilerine tebliğ ederiz.46.6 (Muvafık sadaları).

Tahsin Bey (Aydın) – O halde efendim yarın da içtima edelim.

Mustafa Kemal Paşa (Devamla) – Tabii yarın, öbür gün içtima ederiz.46.7 Bittabi talimat bir günde, iki günde bitmez, bir hafta zarfından istediğimiz gibi münakaşalar yaparız.46.8 Zaten bu heyet de bir hafta evvel varamaz...46.9 Bunu arzedecektim...46.10

CEPHEYE HAREKET EDİŞİNİ MECLİSE BİLDİRMESİ (47)

10 Şubat 1921

Reis – Celse küşat edildi.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Arkadaşlar; başka bir mani zuhur etmezse müsaadenizle bu akşam Garp cephesine hareket edeceğim.47.1 Bu münasebetle bir iki gün gaybubet edeceğim, arz-ı malumat ederim.47.2 (Allah selamet versin sesleri).

**ANAYASA KANUNUNUN YEDİNCİ MADDESİNİ DEĞİŞTİRİLMESİ
HAKKINDAKİ TEKLİF MÜNASEBETİYLE (48)**

21 Şubat 1921

Efendiler, Teşkilat-ı Esasiye Kanunumuz milletin tamamıyla arzularını ve Meclişin mahiyetini ve şekli hakikisini gösterir bir kanundur.48.1 Bu kanun mevcut olmasaydı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin mahiyet-i asliyesi hakkında dünyaca hiçbir fikri kati edinilmemiş bulunacaktı ve düşmalarımız buna sâyi olmuşlardır.48.2 Heyet-i âliyenizin muvaffak, havada, esassız, hiçbir şey temsil etmeyen bir heyet olduğunu göstermek için çok çalışmışlardır.48.3 Teşkilat-ı Esasiye Kanunumuz bütün bu fena fikirleri zir-üzir edecek bir kanun olarak ortaya konmuştur.48.4 Bugün İstanbul'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ve bunun Hükümetinin kıymet ve mahiyetini izale etmek için, iptal etmek için sarf-i mesai edenlerin kaffesi Teşkilat-ı Esasiye Kanunumuzu iptal etmeğe çalışmaktadırlar.48.5 Bugün Londra'da ispat-ı vücüt eden heyet-i murahasamızın bütün kudreti bütün kuvveti ve salahiyet-i temsiliyesi Teşkilat-ı Esasiye Kanununun sayesinde.48.6 Binaenaleyh bu kanunu bozmağa çalışmak bendenizce bugün için memleket ve menafii millete ve Meclisi âlinizin vaz'ı meşruuna darbe vurmaktır.48.7 Bundan başka birçok rüfakanın dediği gibi beş aydan altı aydan beri, hafî, alenî, hususî celselerde mevzu bahis ve münakaşa olmuş, encümenlerde ariz ve amik tetkik edilmiş ve ancak bundan sonra yine bir maksad-ı ulvî ile daha beş on gün evvel karar-ı katiye iktiran ettirilmiş olan bir kanunu bozmak için tekrar müracaat etmek kanunen gayri caizdir.48.8 Böyle bir müracaati makam-ı riyasetin kabul etmesi zaten hatadır.48.9 Onun için teklif ederim; bunun için bu, burada mevzu bahis, müzakere olmasın.48.10 Bu dahi zarardır.48.11

Mustafa Bey biraderimiz bilmem hasta mıdır nedir?48.12 Bunun tadili için on keredir müracaat ediyor ve ilk müracaatında bu zaten reddedildi.48.13 Reddolunduktan sonra nasıl mevkiî münakaşaya konulur?48.14 Bu münakaşa muzırdır.48.15 Arkadaşlar, kemali hulus ile, kemali ciddiyetle arz ederim, bu mevzu bahis ve münakaşa olamaz.48.16 (müzakere kâfi sadaları)

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Bu mesele encümende dahi mevzu bahis olamaz.48.17 Encümenin vazifesi Teşkilât-ı Esasiye Kanununu tadil etmek değildir.48.18 Heyeti Vekilenin vazife ve salâhiyetini tâyin etmektir.48.19

LONDRA KONFERANSINDA SÖZÜN TEVFİK PAŞA
TARAFINDAN ANKARA MURAHHASLARINA BIRAKILMIŞ
OLDUĞUNA DAİR GELEN TELGRAF ÜZERİNE (49)

26 Şubat 1921

Efendiler, Sırrı Bey imzasıyla evvelki gün Londra'dan bir telgraf gelmişti, huzur-u âlinizde okunmuştu.49.1 Bittabi o gayri resmi bir telgraftı.49.2 Şimdi Makam-ı Riyasete doğrudan doğruya Başmuraahasımız Bekir Sami Bey'den gelen bir telgrafname vardır ki bunun da muhteviyatı tamamıyla Sırrı Beyin verdiği malumatı müeyyettir.49.3 Efendim 23 Şubatta (St.Ceyms) sarayında konferansa iştirak ettiklerini söylüyor.49.4 Tevfik Ppaşa kısa birkaç sözden sonra, sözün milleti temsil eden heyete ait olduğunu söylediği ve müzakerenin devamı müddetince ihtiyar-ı sükut ettiği yazıyor.49.5 Bu celsede (memleketin istklâl ve mevcudiyetine ait esasat tarafımızdan müdafaa edildi. Louit Corç bu esasatın tatbikatındaki nokta-i nazarımızın izahını arzu etti. Müzakerenin celse-i atiyeye terki talebolundu) diyor.49.6 Louit Corç celse-i âtiyede de İstanbul heyetiyle içtima etmek arzusunu gösterdi.49.7 Fakat hakkı kelâmın milleti temsil eden heyetimize ait olduğu tekrar edildi.49.8 (alkışlar) Bu makam-ı riyasete gelmiş bir telgrafnamedir. 49.9 Heyet-i âliyenizi haberdar ediyorum ve bittabi Harciye Vekaletimizde gelmiş şifreler olduğundan haberdarım efendim.49.10 (alkışlar) İhtimal orada daha başka tafsilat vardır.49.11 Suret-i ameliyede konferansın iyi bir halde cereyan ettiğini anlıyorum.49.12

İKİNCİ TOPLAMA YILINI AÇARKEN (50)

1 Mart 1921

Efendiler!

Türkiye Büyük Millet Meclisi bugün ikinci içtima senesine giriyor.50.1(Allah muvaffakiyet ihsan etsin sadaları) Geçirdiğimiz bu bir sene zarfında Meclisi alice ve bütün milletçe sebmeden mesai-i fedakaraneyi kemali takdis ve tebci ile tezkâr eylerim.50.2 (alkışlar) Milli faaliyetimizin bugüne kadar tevlidettiği mesut neticelerden bahsederken milli senemizin –bu sene-yi milli

vasfiyle yadetmekte müstesna bir zevk duyabiliriz- ihtiva ettiği harici ve dahili vekayii hulâsaten hatırlatmak isterim.50.3 Malumunuzdur ki İtilaf Devletleri on altı martta payitahtımızı suret-i feciada işgal ederek hükûmetimizi felce duçar eylediler.50.4(Allah kahretsin sadaları) Makam-ı hilâfet ve saltanatı ellerinde bazıce kıldılar.50.5 Bir suikast darbesiyle milletimizi zebûn ve hakkı hayatını müdafaadan âciz bir hale koyduklarını zannettiler ve imhakâr arzularının tahakkukuna artık hiçbir mânia kalmadığı zehabına düştüler.50.6 Halbuki mütarekenin imzasından beri düşmanlar tarafından ika olunan feci, ahtşikenane ve imhakârane tecavûzat muvacehesinde kâfi derecede ikaz edilmiş olan milletimiz bu son darbeyi hazmetmedi.50.7 Derhal mukadderatının sahib-i hakikîsi olduğunu, hâkimiyetinin ehli bulunduğunu cihana ispat için metin ve vakur vaz'ını takındı.50.8(yaşasın sadaları)

İntihabat icrasına dâvet edilen milletimiz hemen vekillerini intihap ederek vazife başına gönderdi.50.9 Mukadderat-ı memleketi, vekillerinden teşekkül eden Meclisi âlinizin yed-i emanetine tevdi eyledi.50.10 Meclisi âliniz dahi inikadının birinci 23 Nisan 1336 günü milletimizin dahilî ve haricî istiklâl-i tam dâhilinde mukadderatını bizzat beruhte ve idareye başladığını bütün cihana ilân eyledi.50.11(alkışlar) Meclisinizi vücuda getiren âza-yı kiramın her biri uzak yerlerden bin türlü mihnet ve meşakkatler ihtiyar ederek Ankara'ya geldiler.50.12 İstanbul'da duçar-ı tecavûz olan Meclisi Mebusan âzasından dahi bir kısmı düşman tehdidat ve takibatı altında Anadolu'ya geçtiler.50.13 Bu suretle Büyük Millet Meclisi'nin bilûmum âza-yı kiramı o karanlık ve müşevveş günlerde milletin talep eylediği ulvi vazifenin ifasına kemali azim ve metanetle şitabeylediler.50.14 Bugün bütün bu muhterem arkadaşlarımı tekrar tebrik ve tevkire vesile ve fırsat bulduğumdan dolayı pek bahtiyarım.50.15(alkışlar) Meclisimizin ne kadar müşkül şerait tahtında ve ne büyük fedakârlıklarla ifa-yı vazifeye başladığını ve devam eylediğini takdir edebilmek için tarihi inikatında ve mütaakıp eyyamdaki vaziyet-i dâhilîyemizi derhâtır etmek kifayet eder.50.16

Efendiler, hatırlarınızdadır ki İtilâf Devletlerinin himayesi ve İstanbul'un bazı mehafilinın teşvikiyle efrad-ı milleti yekdiğerine kırdırmak üzere hareket eden Anzavur, Biga havalesinde faaliyete başladı.50.17 Aynı teşvikatin tesiriyle Düzce, Hendek, Adapazarı, Bolu ve Gerede havalisi Hilâfet Ordusu namı altında icra-yı faaliyet eden hainlerin tahtı tesirine girdi.50.18 Din ve millet ve memleketin halâsı gayesine mâtuf olan teşebbüsât-ı millîimizi gûya lisan-ı

şeriatle tezyif eden fetvalar çıkarıyorlardı.50.19 Bu iblisane ve hainane tahrikât ve teşebbüsât neticesinde Meclisimizin burada ilk içtimai günü ussat Ankara'nın sekiz saat mesafesine gelmiş bulunuyordu.50.20 Büyük Millet Meclisi'nin büyük ve metin vaz'ı ve durbinane tedabiri sayesinde teskin edilen bu huruşu isyanı Yozgat, Zile ve Akdağmadeni ve Sivas havalisi isyanları ve bunları da Konya, Karaman. İlgin kıyımları takip etti.50.21

Süleyman Sırrı Bey (Yozgat) - Paşa Hazretleri rica ederim. İsyân Yozgat'ta değildir, Çapanoğulları'nındır.

Reis Paşa (devamla) – Memleketimizin diğer bazı yerlerinde de Hükûmet-i Milliyemize itaatsizlik âsarı ve daha sonra Demirci Mehmet Efe ve Ethem'le kardeşlerinin hıyanetlerine şahit oldu.50.22 İşte Efendiler, Meclisi âliniz ve onun Hükûmeti düşmanların ve hainlerin tertip ve teşvikiyle meydana getirilen bu irticaları ve asayişsizlikleri bastırmayı muvaffak oldu.50.23(elhamdülillah sadaları) Nispeten pek az tahribat ve telefata bu keşmekeşi bertaraf etti.50.24 İdlâl ve iğfal edilmiş olan ahaliyi irşat ve tenvir ederek halkın tabaka-i cahilesini de hakikat halden haberdar eyledi.50.25 Bu noktada bil hasse Anadolu ulema-yı kiramının hakikî fetvalarıyla ifa buyurdıkları irşadâtı müteşekkirane yadetmeyi kendime bir vazife bilirim.50.26(alkışlar)

Efendiler. Hatırlatmak isterim ki azim ve imanımızı sarsmak için dâhilde ihdas olunan vekayi-i müessife henüz cereyan ederken düşmanlarımız hariçten de tazyikat ve teşvikat-ı zalimanelerinde bir an bile tevakkuf etmiyorlardı.50.27 Garpta Yunanlılar ve cenupta Fransızlarla onların teslih ve aleyhimize taslit ettiği Ermeniler ve şarkta Ermenistan Ermeniler memleketimizin aksam-ı müstevliyesinde ve işgal edilen hudut ve cepheler civarındaki ahali-i islâmiyeye enva-ı mezalim ve kıtal icra ediyorlardı.50.28 Yunanlılar birçok kuvvetlerimizin dahilî isyanlarla meşgul olduğu ve zaten henüz muntazam millî ordumuzun teşekkül edemediği bir sırada kuva-yi mahalliye ile müdafaa edilen garp cephelerimize tecavüz ettiler.50.29 Bu muharebatın maddi netayici müessif olmakla beraber milleti daha kuvvetli bir imanı müdafa teşhise medar olduğu cihetle faydalı addedilmektedir.50.30 Filhakika, mütarikeyi mûtaakıp düşmanlarımız tarafından silâhları alınarak, mevcutları tenkis edilerek eritilen ordular az zamanda âdeta yeniden teşkil, tecdit ve techiz ve ilbas ettik.50.31 Bugün her cephede muzafferane harbdeden ve vatan müdefaasının ne demek olduğunu tamamen müdrik ordularımız vardır.50.32 Bu ordular sayesinde şarkta

Ermenistan muzafferiyetini kazandık ve garpta yunanlıları mağlup ettik.50.33(alkışlar) Şark ordumuzun vaz-ı müessiri bizi esasat-ı milliyetimizin nikat-ı mühimmesinden bulunan Kars, Ardahan ve Artvin' i istirdada muvaffak etti.50.34(alkışlar) Ordularımız memleketi müdafaa ve memleketin istiklâl-i tamını muhafaza kudretini izhar ve ispata müheyya bulunuyorlar.50.35(yaşasın sadaları) İnşallah, pek uzak olmayan bir âtide hayat ve istiklâl-i katîmizi temin edecek olan kahraman ordularımızın kumandanlariyle, zabitan ve efradına ve kemali şan şerefle müdafaa-i milliyeye fiilen iştirak eden ahaliye ve bilhassa vatanların medafasında müstesna kahramanlıklar gösteren Gazi Ayıntap ahalisine umumiyetle halkın başında vazife-i resmîyelerini vatanperverane ve fekdakârane ifa etmekte bulunan memurin-i hükûmete bütün milletin ve heyet-i celilenizin hissiyatına tercüman olarak arz-ı minnettarı eylemeği vecibe addederim.50.36(alkışlar)

Efendiler!

Türkiye Büyük Millet Meclisi mukadderat-ı milleti birfiil deruhde eylediği gün bulduğu idare makinasının mazinin istibdat fikirleri ve esasları üzerine kurulmuş çürük bir makine olduğunu izaha lüzum görmem.50.37 Meclisi âliniz ve Hükûmetiniz işte böyle bir makinenin islâhına çalışmakta bulunmuştur.50.38 Ve vaz'ettiği ve peyderpey ikmal edeceği esasat ile idare-i umumiyeyi nispeten şayanı emniyet bir hale ifrağa muvaffak olmaktadır.50.39 Teşkilât-ı Esasiye Kanununun muhteviyatı tatbik ve yeni idare-i vilâyet kanunu ile ikmal edildiği takdirde memleketin dâhilen muhtaç olduğu esbab-ı inkişafın tamamen ihzar edilmiş olacağına kaniim.50.40

Efendiler!

Mücadelenin ehemniyetini idrâk eden milletimiz sây-i mütemedisiyle büyük bir cehd-i mâli göstermiş, memleketin bütün ihtiyaç-ı millîsini temin edici kavi ümitler bahşeylemiştir.50.41 Umur-u malîyle memleketimizce pek mühim bir meselenin hallini az çok mütevazın bir bütçe tanzimine, muvaffakiyet hâsıl olmuştur.50.42 Memleketimizde umur-u iktisadiyenin mahiyet ve ehemniyeti ibelkide tanınmamış olduğu halde Meslisi âliniz memleketin menabi-i varidatına sahip olmak için esas vaz'etmiştir.50.43 Mütarekeyi mütaakıp ecnebiler menabi-i varidatımıza tamamen vaziyed etmek tedbirlerini derhal tevessül ettiler.50.44 İstanbul'daki vaz'ı mütehakkimlerinden istifade ederek maadin taharrisi için muktazi ruhsatnamelerin itasını mennettirdiler.50.45 Biz memleketin bütün

menabi-i servetine sahipolarak ihracat ve ithalât arasında temini tevazüne ve hâsılâtın mahreçlere temeni isâli için yolların ıslâhına vesait-i mümkünenin ihzarına tevessül ettik.50.46 Maarif, sıhhati umumiye, nüfus ve umran cihetiyle pek göze görünür netayiç henüz istimal edilemedi.50.47 Ancak bu hususta bâriz semarat-ı fiiliye iktitafı için zemin ve zaman ve vesait ve çok paraya da ihtiyaç olduğu tasdik olunmalıdır.50.48 Mamafih memleket ve milletin âzami ihtiyacı temin edilmek çarelerin tetkik ve tettebbu edilmekte âti-i karipte şayan-ı memnuniyet bir netice vucuda getirebilecek zemini ihzarile işgal olunmaktadır.50.49 Meclisi âlinin tesis eylediği İstiklâl Mahkemeleri sayesinde seri ve âdilâne suretli bir çok fenalıklara nihayet verilmiştir.50.50 Bugün memleket medeni kayani ve daimî derecatı muhakimle temini âsayişi muktebir bir hale getirilmiştir.50.51

Efendiler, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir seneden beri kemali muvaffakiyetle takip ve tatbik ettiği dahilî ve haricî siyaseti âsarî fiiliyesi ile tamamen tavazzuh etmiştir.50.52 Efendiler, siyasetimizde muayyen olan prensiplere bu güne kadar sadık kaldığımız gibi bundan sonrada milletin inkişafını, istiklâlinin masuniyetini temin edecek olan bu siyasetimize muhafaza-i sadakatimiz tabiidir.50.53 Siyaset-i dahiliyemizde şiarımız olan halkçılık, yani milleti bizzat kendi mukadderatına hâkim kılmak esasî Teşkilât-ı Esasiye Kanunumuza tespit edilmiştir.50.54 Bu kanunu ve bu kanuna müteferri olan kanunları bir an evvel çıkararak hüsnü tatbika çalışacağız.50.55 Siyaset-i hariciyemizde menafi-i milletin istilzam eylediği esasatı ihtiva eden tamamen mustakil ve serbest bir siyaset takip edilmektedir.50.56(alkışlar) Meclisimiz ve meclisimizin hükûmeti cenkcu ve maceraperest olmaktan uzaktır.50.57 Bilâkis sulh ve selâmeti tercih eder.50.58 Bilhassa insanî, medenî mefkûrelerin hayyizi husule çıkmasına fevkâlâde taraftardır.50.59 İşte bu esaslar dairesinde gerek şart ve gerek garp âlemleriyle daima hüsnü münasebet ve revabıt-ı dostiyi ararlar.50.60 Şarkta Azerbaycan, Şimalî Kafkas ve Efganistan Hükûmetleriyle samimî ve vicdanî münasebetler tesis ettiğimiz gibi Irak ve Suriye İslâm ahaliyle fevkâlâde samimî rabitalar vucuda getirdik.50.61 Bizce kıymettar olan bu revabıtı muhafaza etmekteyiz.50.62 İran Hükûmetiylede münasebetimiz vardır.50.63 Bunu teyit, cümle-i âmalimizdendir. 50.64 Ermenistan ve Gürcistan ile mevcut münasebatımızın kariban müstekar ve menafi-i millîyemize mutabık bir surete iktiran edeceğini ümidederiz.50.65 Rus Bolşevik Cumhuriyetleriyle

mevcut münasebatımız hüsnu cereyan ve devam etmektedir ve bu münasebatı eylevm Moskova'da bulunan heyet-i murahhasamızın dâhil bulunduğu konferansta daha ciddî esasata istinadettirerek takviyeye çalışmaktayız.50.66 Bu mesaimizin tamamen arzu-yu millete tevfik olunacağına şüphe yoktur.50.67

Garp âlemine gelince: İtilâf Devletlerinden bazılarıyla zaman zaman nim resmî temaslar yapılmış ve daima memleket ve milletimizin menafini temin etmek şartıyla sulh ve sükûn-u âleme hâdim olmak çaresi aranmıştır.50.68 İngiliz ricali siyaseti bizim makasıd-ı müsalmıperveranemizden daima tecahül etmişlerdir. 50.69 Ancak milletimizin bir senlik mücadelesi neticesinde mevcudiyet ve istiklâlini müdafaa etmek hususundaki azim ve kararının lâyetezel olduğu fiilen sabit olduktan sonra ancak milletimiz İstanbul' da padişahın huzuru ile içtima edilerek şûrayı saltanatta ayağa kalkmak suretiyle alınan karara müsteniden İstanbul Hükûmetinin kabul ettiği Sevr Muahedenamesi altındaki idam kararının mahiyet-i imhakâranesini idrâk ettiğini ve buna Türkiye'de mahalli tatbik olamayacağını mücehedat-ı azimkâranesiyle maddeten ispata muvaffak olduktan sonra nihayet İtilâf ricali siyaseti bizimle görüşmeğe lüzum hissetmişlerdir.50.70(alkışlar)

Geçen senenin bugünlerinde sulha mütedair gelen haberler, herkese yeis veriyordu; her hafta düşmanların maddi ve mânevi hücumlarına mâruzduk; herkes bizim aleyhimizde idi.50.71 Bugün bütün dünya dâvamızın kutsiyetini anlamış bulunuyor.50.72 Âlem-i insaniyet ve medeniyet bize her taraftan günden güne artan bir teveccüh gösteriyor.50.73 Geçen senenin bu günlerini derin bir endişe ve ıstırap içinde idrâk eden milletimiz, bu senenin aynı günlerinde azim ve metanetin âsarını görmekte müftedir olabilir.50.74(alkışlar) Geçen senenin bize getireceği en büyük felâket ve musibet Sevr: Muahedesı idi.50.75

Efendiler!

Düşmanların bütün bir senelik gayretlerine rağmen neticede bugün Sevr Muahedesı muhteviyatı fiilen ve hükmen yoktur.50.76(şiddetli ve sürekli alkışlar)

Neticesinden ümitvar olmak istediğim Londra Konferansı Cihan-ı insaniyetin müstehak olduğu sulh ve müsalemı bir hali intızarda bıraksa dahi bugün anlaşılmıştır ki Sevr Muahedenamesi ahkâmı Türkiye'ye cebren tatbik olunamaz.50.77(şiddetli alkışlar)

Efendiler, mağlûp sıfatıyla 1918 mütarekenamelerini imzalamış olan milletler arasında bu neticeye ancak Türkiye takip ettiği siyasetinin duredişliği ve silâhlarının kuvveti sayesinde nail olmuştur.50.78

Efendiler, İtilâf Devletleri bizi müstakil bir devlet halinde yaşamıya kabiliyeti olmıyan bir millet telâkki ediyor.50.79(çok yanlış sadaları) Ve bu yanlış telâkki bahanesiyle memleketimizi parçalamak ve milletimizi esaret altına almak istiyorlardı.50.80 Onları bu telâkkide aldatan saik milletimizin kendi kendisini idareye muktedir olamaması zehabıdır.50.81 Halbuki milletimiz ilk seneden beri her türlü muavenet ve delâletten ve asırlardan beri şekli idareden mücerret olarak milletlerin başına gelebilecek olan felâketlerin en büyüğüne mâruz bulunduğu halde en medenî, en insanî ve bütün şerait-i hürriyete riayetkâr bir tarzda kendini idare etmektedir.50.82(alkışlar) Düşmanlarımızın istilâ ettikleri memleketimizde her nevi müdafa vesaitinden tecridedilmiş olan millettaşlarımıza karşı bugüne kadar bilâfasıla tahrip, yağma, katil, tehcir gibi mezalimi irtikâp eylemekte devam ettikleri halde Büyük Millet Meclisi'nin havza-i hükûmetine dâhil bulunan bütün gayri müslim unsurlar, kanunlarımızın ve silâhlarımızın himayesi altında mazhar-ı emn-ü âsaiş olarak yaşamaktadır.50.83(şiar-ı İslâmiyet ve insaniyetimizdir sadaları)

Efendiler; bu beyanatıma ilâveten Meclisi âlinizin bir senelik meselesini de kemali takdir ile hulâsa etmek isterim.50.84 Meclis-i âlinin mebde-i içtimai olan 23 nisan 336 tarihinden dünkü güne 28 şubata kadar 311 gün geçmiştir.50.85 Bu eyyam zarfında Meclisi âliniz 159 gün içtima akdetmiştir.50.86 Bu içtimaat (51) hafî ve (356)'sı aleni olmak üzere (407) celseyi ihtiva eder.56.87 Meclisi âliniz bu meşagil ile şimdiye kadar heyet-i umumiyeye (104) kanun kabul etmiştir.50.88 Ve bundan başka (149) teklif-i kanuniyi müzakere ettikten sonra reddetmiştir.50.89 Demek ki (252) kanunla iştilal etmiştir.50.90 Bundan maada hasbelicap (67) teklif-i kanuniyi Heyeti Vekiliye tevdi etmiştir.50.91 (6) kanunun müzakeresi tehir edilmiştir.50.92 (55) kanun yeni seneye devredilmiştir.50.93 Demek oluyor ki ceman (381) kanunla Meclisi âliniz iştilal etmiştir.50.94 Meclisi âlinizin çıkardığı kavanin meydanında Hıyanet-i Vataniye Kanunu, İcra Vekilleri İntihabı Kanunu, Temyiz Heyeti teşkiline dair Kanun İstanbul'un işgalinden sonra İstanbul Hükûmetince münakit muahedat vesairenin lâğvı kanunu, Nisab-ı Ekseriyet Kanunu, İstiklâl Mehakimi Teşkili Kanunu, Men'i Müskirat Kanunu, köylünün saadet ve refahına müteallik

olmak üzere Baltalık Kanunu, Cephe Zammı Kanunu, yine milletin sıhhat ve hayatına müteallik olması itibariyle Frenginin Men'i Sirayeti Kanunu, milletin ve heyet-i celilenizin mahiyetini, şeklini ve salâhiyetini tâyin etmek itibariyle Teşkilât-ı Esasiye ve kudret ve iktidar-ı malîmizi göstermiş olmak itibariyle Bütçe Kanunları zikre şayandır.50.95 Encümenlerdeki mesaiye gelince: Efendiler, muhtelif mesaile ait olmak üzere kanunlar da dâhil olduğu halde encümenlere 703 parça iş havale olunmuştur.50.96 Bunlardan 422'si encümenlerden çıkmıştır.50.97 281'i yeni seneye devredilmiştir.50.98 Bundan başka heyet-i celileniz alâkadar olduğu mesaili takip etmiş olması itibariyle haiz-i ehemmiyet olarak ayrıca 111 takrir vermiş ve bunlar Heyeti Vekileye havale olunmuştur.50.99 Bundan maada yine umur-u içtimaiyeyi tekipte teyakkuz ve intibahına delâlet etmiş olması itibariyle fevkâlade haiz-i ehemmiyettir.50.100 122 takrir ile Heyeti Vekileden istizah ve sualde bulunmuştur.50.101 Arkadaşlar, heyet-i celilenizin bu Meclis dairesine ait olan bu mesaisinden başka doğrudan doğruya rüfeka-yi kiramınızdan bir çokları Meclisi âliniz namına hidemat-ı devletede fiilen iştirak etmek suretiyle ifa-yı vazife-i vataniyede bulunmuşlardır.50.102 Ezcümle rüfekamızdan bir kısmı sefaretlere tâyin olunmuşlardır; bir kısmı şarkta ve garpta heyet-i murahhas halinde en mühim mesail-i siyasiye ile iştigal etmekte bulunmuşlardır.50.103 Ve yine rüfekamızdan bir çokları orduların, kolorduların, müfrezelerin, kıtaların başında olarak düşmanlarla çarpışmışlardır ve çarpışıyorlar.50.104 Ve yine güzide arkadaşlarımızdan bir kısmı nefer olarak cephelere gitmiş, kıtaat-ı askerîyenin içinde düşmanlarla muharebe etmiştir.50.105 Arkadaşlarımızdan bir kısmı da İstiklâl Mahkemelerinde umur-u adliye ile iştigal etmiştir.50.106 Yine bir kısım arkadaşımız memleket dâhilinde mühim vekayiin icra-yı tahkikatına memur edilmiştir.50.107 Ekseri arkadaşlarımız milletin irşat ve tenviri için külfetli seyahatler ihtiyar eylemişlerdir.50.108 Çok defalar ordu cephelerini terqip ve teşvik için dolaşmışlardır.50.109 Doktor olan arkadaşlarımız muharebe meydanlarında mecruh olan askerlerimizin derhal tedavisine şitabeylemişlerdir.50.110 Âzalıkla memurlarğun imtizacı mesağı kanuni dâhilinde bulunduğu zamanlarda da birçok rüfekamız valiliklerde, mutasarrıflıklarda, kaymakamlıklarda vesair adlî ve mülkî memuriyetlerde bulunmak suretiyle devletin hidematına iştirak eylemişlerdir.50.111

Efendiler, Meclisi âliniz bu mesai-i fevkâlade ile meşgul olurken vezaif-i icraiyyeye tevkil buyurduğumuz İcra Heyeti Vekilleriniz de muharebe meydanlarındaki kumandanlık karargâhları gibi geceli gündüzlü mesaisiyle temayüz etmiştir.50.112 Vekâletlerin ve bilcümle mesai refiklerimizin vazifelerini kemali intizam ile tedvir etmelerinden dolayı kendilerine teşekkür ederiz.50.113(iştirak ederiz sadaları) Bu buhranlı sene-i mesainin mükâfatını görmekle mesut olan Meclisiniz ilk gününü idrâk ettiği ikinci sene-i mesai de aynı faaliyette çalışarak İnşallah nihaî muvaffakiyeti elde edilecektir.50.114(inşallah sadaları) Cenabıhaktan cümlemize muvaffakiyet dua ederken hakkı beka ve istiklâlimizi kurtarmak gibi bülent ve kutsî mücadele uğrunda ihraz-ı şehadet eden kardeşlerimizin mübarek ruhlarına da fatihalar ithaf eylerim.50.115(Fatiha okundu) Meclisi âli ikinci sene-i mesaisine on ikisi Malta'da mevkuf, altmış sekizi İstanbul Meclisi Mebusanından iltihak eden ve iki yüz yetmiş de Büyük Millet Meclisine âza olarak intihabedilen ki ceman (350) muhterem âza ile başlıyor.50.116 Malta'da ki mağdur ve muhterem arkadaşlarımızı da karibem aramızda görmemizi temenni ederim.50.117(İnşallah sadaları)

Efendiler!

Milletimizin fevkâlade kabiliyetleri vardır.50.118 Bu kabiliyetlerin inkişafı ve faydalı tecelliyatı şüphesiz parlak netayice iktiran edecektir.50.119 Ancak tarihin bazı korkunç kayıtlarını kemali teyakkuz ile hatırlatmayı faydalı buluyorum.50.120 Arkadaşlar, bir millette, bâhusus bir milletin sergâr-ı idaresinde bulunan müdürânında ihtirasat ve münakaşat-ı şahsiye, vazife-i millîye ve vataniyenin müstelzim olduğu hissiyat-ı âliyye galebe derecesini bulduğu memleketlerde inhilâl ve inkıraz gayri kabil-i ihtirazdır.50.121 Milletimizin hakikî mümessilleri bilcümle rüfekanın bu gibi nekaisten daima münezzehe kalacaklarına asla şüphe edilemez.50.122 Heyet-i celilenin müteakib hissi uhuvvet ve tesanüdünün müvekkelleriniz olan umum millete de daimi aynı feyiz ile şâmil ve sâiri olacağı tabiidir.50.123

Muhterem arkadaşlarım; bütün bir millet ölümle göz göze baktığımız Mütareke günlerinden başlayarak bugüne kadar katettiğimiz mesafeleri, atlattığımız sayısız müşkülâtı bir defa daha beraber tahattur edelim.50.124 Ne vakit başladığı bilinmiyen zamanlardan beri şeref-i istiklâl ile yaşıyan milletimiz en feci bir izmihlâlle nihayet buluyor gibi görünmüşken kaydı esarete karşı

evlâdını kıyama davet eden ecdat sesi kalblerimiz içinde yükseldi ve bizi son halâs mücahedesine davet etti.50.125 Artık yeis ve fütur günleri çok arkada kaldı.50.126 Memlekete halâs ve hakikat yolunu işaret etmiş ve bütün milleti kendi istiklâl bayrağı altında toplamış olan Meclisi âliniz ikinci sene-i mesaisine dâhil olurken ben ufkumuzda inkişafa başlayan ışıkların bu kadar felâket görmüş olan bedbaht vatanımızda bir sabah-ı hayır olmasına dua ediyorum.50.127

CEPHE ZAMLARI HAKKINDAKİ KANUN MÜNASEBETİYLE (51)

14 Mart 1921

Efendim, bu cephe zammı hakkındaki madde-i kanuniyenin tefsiratından bahsedilmekte olduğu için bir iki nokta-i nazar arzetmek istiyorum.51.1 Üçüncü maddenin dâhilinde deniyorki:51.2(Düşman veya müsellâh eşkiya karşısında hattı harbe dâhil olduğu veya hattı harb ihtiyatı olarak buldukları zaman cepheye ait kıtaat addolunur) Hattı harbin ne demek olduğunu bütün rüfeka bilir.51.3 Binaenaleyh bir defa nazarımızı ve hayalimizi memleketi müdafaa etmekte olan hattı harblerimize atfedelim.51.4 Garpta hattı harblerimiz vardır.50.5 Karadeniz'den başlar, Akdeniz'e kadar devam eder.51.6 Doğrudan doğruya düşmana karşı silâhını tevcih etmiş olan avcı hatlarından başlayınız, asker olanlar teferruatı pek iyi bilirler, onların istinatlarından –ki birer takımdan ibarettir- sonra ihtiyatlar; taburlardan alaylardan itibaren bunlar o hattı harbin ihtiyatlarını teşkil eder.51.7 Bittabi Karadeniz' den Akdeniz' e kadar imtidat eden bu uzun cephenin her tarafına yetişebilecek olan ihtiyatlar daha merkezî ve daha geride bulunur.51.8

Hattı harbimizin imtidadını takip edelim.51.9 Mersin, Tarsus, Adana, Ayıntap böyle Cenup Cephesi gider.51.10 Ta Musul karşısına kadar...51.11 Ve oradan da şarka teveccüh eder.51.12 Demek ki memleketimizin bütün hudutları bugün için hattı harblerden ibarettir.51.13

Binaenaleyh bu hattı harbleri idare eden büyük küçük karargâhlar, ait oldukları cepheyi idare edecek kadar usulen geride bulunur.51.14 Bu itibarla bütün bu hatları idare eden karargâh-ı umumînin de tabîidir ki herhangi bir hattı harbe yapışık olarak bulunması lâzım gelmez ve caiz değildir.51.15 Onun da heyet-i umumiyyeyi idare edebilecek kadar merkezî bir vaziyette bulunması lâzımdır.51.16 Şimdi bu hattı harbin ihtiyatlarını nazarı itibare alınız, icabında

yetiştirilmesi lâzım gelecek umumi ihtiyatlar nerede bulunur?51.17 Sivas'ta bulunur, o halde cepheye ait kıtaat denildiği zaman; bütün bu hattı harblere dâhil olan kıtaat ile ibında hareket edecek olan kıtaattır.51.18 Buna nazaran cepheye ait kıtaat ve cepheye ait karargâhlar bittabi neferden, takımdan, tâ ordugâh-ı umumiyesine kadar gelir ki o da Erkanı Harbiye-i Umumiye Dairesidir.51.19 Erkanı Harbiye-i Umumiye Dairesi vakti hizada iştilal eden bir daire hükmünde değildir.51.20 Daima seyyar olmağa mahkûm bir karargâh-ı umumi mahiyetindedir.51.21 Yine o madde okunacak olursa hattı harbe dâhil olmayanlar kimlerdir?51.22 Karargâhlar kimlerdir?51.23 Teşkilâtlar kimlerdir? Buna dair sarahat-i kafiye vardır.51.24 Bakınız, geri hidemata memur kıtaat bunların kadrolarına ithal edilir.51.25 Veya bir cephe ve kolordu ihtiyatı olarak âmirlerine verilir.51.26 Meselâ doğrudan doğruya Ankara'nın mahallî inzibatı için bir kumandanlık teşkil edilmiştir.51.27 Ankara Kumandanlığı; bunun vazifesi burada çalışmaktır ve cepheye gitmekten uzaktır.51.28 Binaenaleyh bunları tefrik etmek kolaydır.51.29 Bu esasa göre karargâh-ı umumiden başlayarak tâ süngüsünü düşmana tevcih etmiş olan efrada kadar cephe zammı vermek lâzımdır.51.30 Arkadaşlarımızdan birisi, buyurdular ki; bu kanunu, Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi İsmet Paşa yapmıştır.51.31 Kendileri; Erkânı Harbiye-i Umumiyenin bundan istisna edilmesi taraftarıdır.51.32 Bundan benim de malûmatım vardır.51.33 Hakikaten İsmet Paşa karargah-ı umuminin bundan istisna edilmesi taraftarı idi.51.34 Hattâ ordu karargâhlarının, hattâ kolordu karargâhlarının, hattâ fırka karargâhlarının bundan istisna edilmesi taraftarı idi.51.35 Gaye; bizim burada tefsir etmek istediğimiz gibi bu cepheye aittir, bu cepheye ait değildir tarzında olursa doğru bir nokta-i nazar değildir.51.36 İsmet Paşa'nın ve İsmet Paşa ile bu noktada hem fikir olan rüfekanın düşündüğü şey; bugün memleketin, milletin paraya ihtiyacı vardır.51.37 Bu parayı nereden kesmek mümkünse oradan kesmek lâzımdır.51.38 Binaenaleyh karargâh-ı umumiye teşkil eden zâbitana cephe zammı vermezsek onlar mutazarrır olmayacaklar gibi anlaşılır tarzında, mütalâat ve mülâhazat nazarı dikkate alınırsa hakikaten bu karargâhlar için cephe zammı ita etmemek muvafıktır.51.39 Fakat bu muharipsin demek kıtadır, veya gayri muharip kıtadır, noktasından tutarsanızbütün dünyaya karşı ilân ettiğimiz harbi idame eden bir karargâh-ı umumiye gayri muharipsin demek bütün ordumuzun gayri muharip olduğunu kabul etmek demektir ki bunu bendeniz kendi şahsıma katîyen

reddederim.51.40 Cephe zammı vermemeli. Fakat bizim Erkânı harbiye-i Umumiye Karargâhı muhariptir.51.39

HÜKÜMETİN İSTİFASI HAKKINDA (52)

16 Mayıs 1921

Meclis müzakereleri esnasında Muvazene-i Maliye ile Heyet-i Vekile arasında çıkan fikir ihtilâfı üzerine Fevzi Paşa riyasetindeki Hükûmetin ifa-i vazife etmesine meydan kalmadığını ifade etmesi münasebetiyle:

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Efendiler, Heyet-i Vekile Reisi ve diğer rüfekaşı burada cereyan eden münakaşa neticesinde Makam-ı Risayete istifasını vermişlerdir.52.1 Binaenaleyh yeni Heyet-i Vekile taraf-ı âlinizden intihabedilinceye kadar vekâleten ifa-i vazife edeceklerdir.52.2

Reis -Fevzi Paşa Hazretlerinin taht-ı riyasetinde bulunan Heyet-i Vekilenin heyet-i mecmuasına itimat, adem-i itimat meselesi mevzuubahs değildir. Bu şekilde Heyet-i Âliyenizin rey-i âlinize arz edeceğim.

Refik Bey (Konya) – Efendim, esasen bu şekil istifayı kabul etmeyi efendim.

Mustafa Kemal Paşa (Ankara) – Reis Beyefendi, Heyet-i Vekile Reisi Fevzi Paşa Hazretlerinin Meclis huzurunda söylemiş olduğu söz belki istifa telâkki edilmez.52.3 Heyet-i Celileye arz ediyorum ki, Vekillerin her biri ayrı geldiler.52.4 Makam-ı Riyasete karşı istifalarını verdiler.52.5 Mesele bu kadar.52.6 Yenileri intihab edilinceye kadar vekâleten idare-i umur edecektir.52.7 Binaenaleyh devam etmekte bulunan müzakereyi yeni Heyet-i Vekilenin huzuruna mı talik edeceksiniz?52.8 Yoksa kendiliğinizden mi devam edeceksiniz? Sizin reyinize muhavveldir.52.9

Reis – Yarın içtima etmek üzere müzakereyi tatil ediyorum.

ERZURUM KADISI İKEN GÖREVDEN ÇIKARILAN EDİP HAKKINDAKİ SUAL TAKRİRİ MÜNASEBETİYLE (53)

7 Temmuz 1921

Efendiler! Şimdi münakaşa etmekte olduğumuz mesele Nizamname-i Dahilîde...53.1

Mustafa Bey (Karahisarî Şarkî) – Söz istiyorum Reis Bey!

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Susunuz Mustafa Bey rica ederim.53.2 Nizamname-i Dahilî mucubince her mebus vükelâdan birine sual iradeder.53.3 Halbuki, ben zannediyorum ki Hüseyin Avni Beyefendi Heyti Vekileden sual tevcih etmemiştir.53.4 O halde bu mevzu bahis değildir.53.5 Mevzu bahis olan mesele doğrudan doğruya Hüseyin Avni Bey'in takririnin metnidir.53.6 Hüseyin Avni Bey Heyeti Vekileden sual soruyor.53.7 Heyeti Vekilenin heyet-i umumiyesinden bir sual sormak için Nizamname-i Dahilîde bir madde, bir sarahat var mı?53.8(yoktur sesleri) Yoksa beyhude yere bu madde ile iştigal etmeyiniz.53.9 Doğrudan doğruya Beyefendinin teklifini heyet-i celileniz nazarı dikkate alsın; Beyefendi meslekten yetişmiş olan ve bazı idarî ve siyasî sui hareketi görülen bir kadı Efendiye, Hükûmetin heyet-i umumiyeti azlettiğinden dolayı, heyet-i umumiyesine sual tevcih ediyor.53.10 Eğer heyet-i celileniz bu suali nazarı dikkate alırsa, Heyeti Vekile Reisi gelir, burada cevap verir, izahat verir, nazarı dikkate alınması lâzım gelen; rey-i âlinize vaz' olunması lazım gelen mesele bundan ibarettir.53.11

MUSTAFA KEMAL PAŞA'YA BAŞKUMANDANLIK
VERİLMESİNE DAİR KANUN MÜNASEBETİYLE (54)

5 Ağustos 1921

Meclisi âlinin şahsiyet-i mâneviyesinde mütecellî ve mündemiç olan başkumandanlık vazifesini fiilen ifa etmek üzere bendenizi memur etmiş olduğunuzdan dolayı arzı teşekkür ederim.54.1 Bu tevcih, heyet-i celilenizin hakkımdaki itimat ve emniyetinin bâriz bir delili olduğundan dolayı benim için pek kıymetli bir taltiftir ve bu mükâfatın hayatımın en kıymetli mükâfatı olacağını arz ederim.54.2 Binaenaleyh bu tevcihe kesb-i liyakat etmek için bütün mevcudiyetimi âmaliniz dairesinde sarf etmekten bir dakika içtinap etmeyeceğimi ve bunda tereddüt etmeyeceğimi telâkki ve kabul buyurmanızı rica ederim.54.3 Efendiler, zavallı milletimizi esir etmek isteyen düşmanları, inayet-i sübhaniye ile behemehal mağlûp edeceğimize dair olan emniyet ve itimadım bir dakika olsun sarsılmamıştır.54.4 Bu dakikada bu itminan-ı tamımı, heyet-i celilenize karşı, bütün millete karşı ve bütün âleme karşı ilân ederim.54.5 Bu itminanımın fiiliyata münkalip olması için yegâne arz-ı ihtiyaç ve iftikar ettiği bir şey varsa o da heyet-i celilenizin beni sıyanet etmesi ve milletimizin bana daima muavenet etmesidir.54.6 Gerçek heyeti celilenizden ve

gerek büyük ve şefkatli milletimden daima büyük bir şefkat ve sıyanete mazhar olacağıma dair olan emniyetim büyüktür.54.7 Binaenaleyh, heyet-i celilenizden aldığım feyizle bu dakikadan itibaren Başkumandanlık vazife-i filîyesine başlıyorum.54.8

SAKARYA MEYDAN MUHABERESİ HAKKINDA(55)

19 Eylül 1921

Muhterem Arkadaşlarım !

Milletimizi imha etmek kastinde bulunan düşmanlarımız, Harb-i Umumide dâhil bulunduğumuz zümrenin mağlûbiyetinden istifade ederek maksatlarını seri bir surette mevki-i fiile çıkarmak teşebbüsünde bulundular.55.1 Cümlece malumdur ki mütareke zamanında memleket ve milletin hayatını müdafaa etmek için elimizde mevcut olan bilcümle vesaiti almak hususunda teşebbüs etmedikleri hiçbir vasıta kalmamıştır.55.2 Filhakika ordumuz inhilâl ettirilmiş ve elimizde silâhımız, topumuz hemen yok denilecek hale getirilmişti.55.3 İşte böyle bir zamanda idi ki; düşmanlar maksatlarını tamamen temin etmek için Yunan ordusunu memleketimize saldırdılar.55.4 Bu sırada düşman karşısına çıkabilenler yalnız kalp ve vicdanları hamiyet ateşiyle dolu efrad-ı millet olmuştu.55.5 Filhakika, Yunan ordusu, karşısında yalnız millî kuvvetlerden ibaret zayıf bir hat bulmuştu.55.6 Fakat, bunun gerisinde millet ve milletin mümessillerinden mürekkep olan heyet-i celileniz, mevcudiyetimizi müdafaa etmek için yegâne vasıtanın ordu olduğunu takdir ederek, böyle bir orduyu meydana getirmek için, bütün himmet ve gayretlerini sarf etmeğe başlamıştı.55.7 Ancak düşmanlarımız bize bu fırsatı vermek istemediklerinden derhal millî kuvvetlerimizin üzerine hücum ettiler.55.8 Ve bunun neticesinde Bursa, Uşak gibi kıymetli şehirlerimiz dahi -Izmir gibi- düşmanın yed-i gaspına geçti.55.9 Fakat, hükûmet, hükûmetiniz bundan müteessir olmadı.55.10 Ve bir an tereddüt göstermedi, ordusunu vücuda getirmek için istihzaratına devam etti.55.11 Ve bu gâret ve himmetlerle, memleketimizin harb kısmında ordunun esas mukaddemesi denebilecek bazı teşkilât taazzuv etmeğe başlamıştı.55.12 Fakat, düşman buna behemehal mâni olmak için fırsatçı idi.55.13 Ordunun vücut bulmasını kendi menfaatlerine mugayir gören bazı hainler, İstanbul ricalinin, İstanbul'un daima gafil ricalinin, tavr-ı mişvarından da istifade ederek hükûmetimize isyan etti ve düşmanlara iltihak eyledi.55.14 Bunu pek müsait bir

fırsat addeden düşmanlarımız derhal baskın tarzında Bursa'dan, Eskişehir istikametinde taarruza geçtiler.55.15 Öyle bir zamanda idi ki, kuvvetlerimiz Gediz ve Simav cihetlerinde meşgul bulunuyorlardı.55.16 Fakat, bu meşgul olan kuvvetlerimiz derhal İnönü'nde toplandı, düşman taarruz ve tecavüzünü emniyetle kabul etti ve ordumuz tarih-i millîmize Birinci İnönü zaferini kaydetti.55.17 Vakaa İnönü'nde bu zaferi ibraz etmiştik.55.18 Fakat arzu edilen orduyu vücuda getirmek için muhtaç olduğumuz zaman teehhur etmişti.55.19 Binaenaleyh artık bundan sonra yeniden ordumuzu teşkil ve taazzuv ettirebilmek için çalışmağa başlandı.55.20 Düşmanlarımız bu istihzarata da takaddüm etmek istediler.55.21 Bu defa daha çok kuvvetlerle ve daha büyük mikyasta, muhtelif istikametlerden yeni bir baskın hareketi icra eylemişlerdi.55.22 Bu baskın hareketi de yine ordumuz tarafından emniyet ile karşılanmış ve neticesinde de İkinci İnönü zaferi kazanmıştık.55.23 Tıpkı birincisi gibi, bu ikinci zafer istihsâl olunmakla beraber ordunun istihzaratı için yine teehhur vâki olmuştu.55.24 Binaenaleyh; üçüncü defa yeniden pek büyük himmet ve gayretlerle ordunun istihzaratına devam edilmeğe başlandı.55.25 Üzerimize saldıran Yunan kuvvetleri böyle Türk kuvvetlerine çarparak parçalandıkça, hakikaten bizi imha etmek isteyen düşmanlarımız daha büyük mikyasta tedbirler, teşvikler icra etmek ve hırslar uyandırmakla meşgul oldular.55.26 Ve bütün bu mesai neticesinde Yunanistan'ın hemen tekmiil kuvayı müsellâhasından mürekkep, fevkalade mükemmel, mücehhez, kuvvetli büyük bir orduyu Anadolu'nun içerisine saldırdılar.55.27 Artık düşmanlarımız kanaat getirmişlerdi ki, bu kuvvetli ordu hali teşekkülde bulunan ve istihzaratını ikmale vakit bulamayan Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusunu tamamen ortadan kaldıracak memleket ve milletimizi imha hususundaki kararlarının tatbikına hiçbir mâni bırakmayacaktır.55.28 Bu düşman ordusu temmuz avâsıtında harekât-ı taarruziyesine başlamıştı.55.29 Ordumuz bu harekâta karşı malûmunuz olduğu veçhile İnönü, Kütahya ve Altıntaş şimal ve şimali-şarkisinde bulunan uzun bir hatta bulunuyordu.55.30 Bu hatta düşmanın muharebe temasını kabul etmiştik.55.31 Fakat, daha ilk temasta, düşmanın ad eden ve vesaitçe tefevvuku tebarüz ediyordu.55.32 Buna binaen ordumuz bu hat üzerinde muharebe-i katîyeyi kabulden içtinap ile yalnız mevziî muharebeler vererek düşmanı fazla zayıyata uğratmakla iktifa etti.55.33 Ve bunun neticesinde ordumuz Eskişehir şarkı ve Seyitgazi hattına çekildi.55.34 Kezalik bu hatta dahi

görüldü ki düşman ordusunun tefevvuku bakidir.55.35 Binaenaleyh meydan muharebesi vermeden, yalnız düşmanı zayıata duçar etmek için muharebeler icra edildi.55.36 Ve bundan sonra ordumuzu biraz daha ikmal etmek ve memleketimizin aksam-ı sairesinde bulunan kuva-yi ihtiyatiyenin iltihakına zaman bırakmak ve herhalde bizim için müsait ve düşman için gayri müsait bir mahalde meydan muharebesini kabul etmek muvafık görülmüştü.55.37 İşte böyle bir kararla ordumuzun aksam-ı asliyesi düşman ordusu ile olan temasını katetmiş...55.38 ve uzak bir mesafe şarka çekilmiş, takriben 26 Temmuz'da Sakarya gerisinde toplanmıştı.55.39 Düşmanlarımız ve düşmanlarımızın vasıta-i icraiyesi olan Yunan ordusu, ordumuzu sıkıştırıp mağlûp edemeyince elinde yalnız birkaç şehir ve biraz arazinin kaldığını gördü.55.40 Ve bunun bir maksat temin edemeyeceğine bittabi kaani oldu.55.41 Herhalde tasavvur ettikleri maksada vusûl için ordumuzla mutlaka netice-i katîye verecek bir meydan muharebesi yapmak zaruretinde bulunuyordu.55.42 İşte biz bu zarurettten dolayı düşmanın behemehal şarka teveccüh edeceğine kaani bulunuyorduk ve Sakarya şarkında, gelecek olan düşmanı emniyetle karşılamak için lâzım gelen istihzaratta bulunduk.55.43 Filhakika; düşman Eskişehir'de o güne kadar vâki olan zayıatı ikmal etmek ve ileri yürüyüş esnasında uzayacak menzil hatları üzerinde lâzım gelen tertibatı yapmak için 15-20 gün kadar bir zaman sarf ettikten sonra 13 Ağustos'ta ileri yürüyüşüne başladı.55.44 13 Ağustos'tan 17 Ağustos'a kadar Porsuk suyunun şimalinden ve cenubundan ve Sakarya'nın kısm-ı ulyası cenubundan olmak üzere ceman 10 piyade fırkası ve bir süvari fırkasından mürekkep olan kuvvetli ordularını yürüttüler.55.45 Ağustos 17 ve 18 inci günleri bu düşman Sakarya garbında ordu-yu aslimizle temasa geldi.55.46 Düşman ihtimal bizim Mihaliççik ve Sivrihisar'da ciddî bir mukavemette bulunacağımızı farz ederek bu hatta kuvvetlerini mütmerkiz olarak tahrik etmişti.55.47 Halbuki bu sahada düşmanla temasta bıraktığımız kuvvetler yalnız süvari kıtaatiyle sebükbar ve küçük piyade müfrezelerinden ibaretti.55.48 Ve bunlar düşmanın harekâtını mümkün olduğu kadar tehir ve tevkif ederek ve teması muhafaza eyliyerek geriye çekilmişlerdir.55.49 Bilhassa düşman ordusunun sağ cenahı ve sağ cenahının gerisinde faaliyetler gösteren süvari kütlelerimiz düşmanın harekâtını fevkâlade müşkülâta duçar etti.55.50 Bu suretle düşmanın sevkulceyş plânlarını meydana çıkarmıştı.55.51 Düşman Sakarya karşısına geldikten sonra almış olduğu tertibatın ordumuza taarruza

ve ordumuzu arzu ettiği gibi mağlûpetmeğe müsait olmadığını anlamış olacaktır ki, 13 ağustostan 23 ağustosa kadar mühim bir hareket yapamadı.55.52 Bu müddet zarfında yalnız sevkulceyş tertibatını tebdil ile iştigal etti.55.53 Düşmanın bu yeni tertibat-ı sevkulceyşinde takip ettiği nokta-i nazar, kuva-yi asliyesiyle ordumuzun sol cenahını ihata ederek ordumuzu imha emek ve ondan sonra Ankara'ya gelip Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Hükûmetini dağıtmak ve bütün Anadolu'ya hakim olmak idi.55.54 İşte bu maksada istinat eden sevkulceyş planını yaparken bizim nazarımızda tecellî eden safahat şu idi:55.55 Düşman 1-2 fırkasını Sakarya'nın garbında terkettikten sonra mütebaki sekiz fırkasını cenuba ve şarka kaydırarak Ilıca vâdisinin cenub sahasında şarka doğru yürütüyordu.55.56 Bittabi biz de daha çok evvelinden düşmanın bu maksadını keşfetmiş bulunduğumuz için ordumuza ona göre tertibat aldırılmış bulunuyorduk.55.57 Daima düşman sağ cenahı karşısında icra-yı harekât eden süvari kıtaatımız ve sebükbar piyade kıtaatımız düşmanın hattı ricatleri üzerine, menzil hatları üzerine bir çok hücumda ve mütemadî taarruzlarda bulundular.55.58 Bir çok kollarını vurdular, yahut iğtinam ettiler ve binlerce düşmanın Çeltik civarından geçen menzil hatları şimale intikal etmek zaruretinde kaldı.55.59 Düşman 23 ağustos sabahına kadar tasavvur ettiği plânın bütün tatbikatını ikmal etmişti.55.60 Ve bugün sabahleyin bütün şarka gitmekte olan kuvvetlerini şimale tevcih etti ve ileri harekete başladı.55.61 Bizim; İler, Katrancı cenubunda ve onun şarkında Kirazoğlu ve daha şarkta Mangaldağı denilen bazı mevazide ileri kıtaatımız vardı.55.62 Düşman bu ileri kıtaatımıza hücum etti.55.63 Bazı yerler hafif vebazı yerler de ciddî kanlı ve muharebelerde müdafaa olundu.55.64 Nihayet 23-24 ağustos gecesi orada bulunan kıtaatımız zaten musammen olduğu veçhile ve evvelce aldıkları talimat mucibince geriye, mevazi-i asliyeye alındılar.55.65 Düşman aynı günü takip eden gecenin sabahında Beylikköprü civarında da hafif postalarla tarsin edilmekte bulunan kısımdan bir ilâ bir buçuk fırkasını nehrin şarkına geçirmeye başladı.55.66 Ağustosun 24 üncü günü düşmanın Beylikköprü'den şarka geçmiş olan kuvveti üzerine o civarda bulunan kıtaatımız şimalden ve cenuptan taarruz ettiler.55.67 Muharebe akşama kadar ve bütün gece devam etti.55.68 Bunun neticesinde düşmanın şarka geçirmiş olduğu kıtaat fevkalade zayiata duçar edildi.55.69 Ve hemen köprünün civarında ve şarkında tesis edilmiş olduğu mevazie kadar sürüldü.55.70 25 ağustos günü düşman

Beylikköprü'den Haymana'nın 20-30 kilometre daha şarkına kadar imtidadeden bütün cephe üzerinde umumi taarruza geçti.55.71 Bu taarruzlar bidayetinde suret-i umumiyede yalnız bir nokta müstesna olmak üzere zayıat-ı azîme ile tard ve tevkif edildi.55.72 Yalnız Haymana cenup sahasında Alacak şimalinde Türbetepe denilen bir mevziimiz vardı ki, düşman burayı muvakkat bir surette işgal etmiş bulunuyordu.55.73 Fakat, aynı günde o civarda bulunan ihtiyat kıtaatımız mukabil taarruza geçti.55.74 Ve pek kahramanane taarruz ve hücumlarla düşmanın oraya dahil olmuş olan kıtaatını hemen tamamen denilecek bir surette imha etmiş, buradaki düşman askerinin bir kısm-ı cüzisini teşkil eden kısm-ı mütebakisini kıyıya atmıştır.55.75 Ve bu suretle aynı günde orası tekrar istirdadedildi.55.76 Bugünkü muharebede düşman bu tepede ve Yıldızdağı civarında fevkalade zayıata duçar edildi.55.77 Ağustosun 26 ıncı günü düşman yine teknil cephe üzerinde umumi taarruzlarına devam etmiştir.55.78 Ve bu taarruz hareketında inkişaf eden düşman kıtalarının inkisamı şöyle idi;55.79 Bir buçuk fırka kadar bir kuvveti Beylikköprü ve bunun şimalinden hücum ediyordu.55.80 İki fırka kadar bir kuvveti Yıldız ve bunun şarkındaki Devidemir mevzilerimize taarruz etti.55.81 Ve bunun daha şarkında Sapanca sahasında 4-5 fırka kadar kuvveti taarruz etti.55.82 Düşmanın bugünkü taarruzu dahi suret-i umumiyede her yerde tard ve tevkif edildi ve pek çok zayıat verdirildi.55.83 Yalnız Haymana cenubunda Yamak şarkında bir miktar arazi kazanmıya muvaffak oldu.55.84 Fakat kısa bir mesafe dahilinde ilerliyeabilen düşman kuvvetleri derhal alınan tedbir ile tevkif olundu.55.85 Buna müteakıp günde, 27 ağustosta düşman ordusu Sapanca-Yamak arasındaki kısmı müstesna olmak üzere yine teknil cephe üzerine umumi taarruz yaptı.55.86 Düşman bu taarruzda hiçbir yerde en ufak bir muvaffakiyet dahi kazanamadı.55.87 28 ağustosta yine düşman gündüz ve gece devam etmek üzere bütün hattımıza taarruz etti.55.88 Bu taarruz neticesinde Beylikköprü civarında ve sol cenahımız karşısında düşman bir kısım arazi kazanmıya muvaffak oldu.55.89 Fakat, buna mukabil, bilhassa sol cenahımız karşısında telafisi kabil olmayacak azim zayıata duçar edilmiştir.55.90 Maahaza düşman taarruzlarında ısrar ediyordu.55.91 Ağustosun 29 uncu günü yine Beylikköprü'den ta Dikilitaş ve daha onun şarkında Büyükgökgöz mevziine kadar bütün kuvvetiyle umumi taarruza kalkışmıştır.55.92 Bugünkü muharebe neticesinde Dikilitaş civarında ve onun daha biraz garbında fazlaca bir kısım

arazi kazanmıya muvaffak oldu.55.93 Bunu müteakıp ordunun merkezini Sarı Halil ve Kursak mevakiinden geçen hatta almayı münasip gördük.55.94 Dikilitaş civarında ilerlemeğe muvaffak olan düşmana karşı tertibat almış olan kuvvetlerimizle düşmanın bir hizaya gelmesi için umum cephede böyle bir tadili muvafık bulduk.55.95 Filhakika vaziyet harita üzerinde mütalaa buyurulursa görülür ki, bugüne kadar kıtaatımızın müdafaa ettiği hat tamamen bir zaviye-i kaime teşkil etmek üzere şimalden cenuba uzanan Sakarya hattı ve tamamen garptan şarka imtidadeden Ilıca hattından teşekkül ediyordu.55.96 Şimdi biz bu zaviye-i kaimeyi atarak hattı müdafaa merkezini geriye almak suretiyle daha kısa, daha kesafetli hale konan bir hattı müdafaaya malik bulunmuş oluyorduk.55.97 Yani düşmanın Dikilitaş istikametinde biraz arazi kazanmış olması bize cephe tadilatı yaptırttı.55.98 Ve bu tadilat düşmanın aleyhine ve bizim lehimize olmuştur.55.99 Bittabi böyle bir cephe tadili manzarası düşmanı çok ümitlere düşürdü.55.100 Onun için 30 ağustosta tekrar düşman Beylikköprü mıntakasında ve Sarı Halil ile Kursak mıntakasında ve buradan şarkta Büyükçalış istikametinde ordumuzun sol cenahı aleyhine olmak üzere umumi taarruza geçti.55.101 Bugünkü hareket neticesinde düşmanın teknil taarruzları hemen her yerde muvaffakiyetle tardolundu.55.102 Yalnız Çardağı garbında hafif kıtaatla tarsin edilmekte olan araziye suhuletle dahil olmuş bulundu.55.103 Binaenaleyh düşman biraz daha zannederim ümitlendi.55.104 31 ağustosta tekrar bütün cephede taarruzunu idame etti ve bu taarruz neticesinde Sivrihisar ve bunun şarkında bulunan Çaldağı sahasında bir kısım arazi kazandı.55.105 Bugüne kadar cereyan eden muhaberattan orada meşhut olan vaziyet şu idi;55.106 Düşman duçar olduğu azim zayıat yüzünden artık bizim sol cenahımız aleyhine olan taarruzdan tamamen feregat etti.55.107 Fakat, merkezde hafif tutulmuş mahallerde taarruzunu tecdidetmekle belki bir netice alabileceğini zannettiği kanaati hasıl oldu.55.108 Ve filhakika bir eylülde şarktan kaydırabildiği kuvvetlerin inzimamiyle sağ cenahımız aleyhine ve merkeze, Haymana ve Dikilitaş'a kadar olan sahada umumi taarruz yaptı.55.109 Ve bu taarruzu iki eylülde yine sağ cenahımıza ve merkezimize karşı tecdideyledi.55.110 Bugünkü taarruz neticesinde düşman Çaldağı üzerinde bulunan bazı kıtaatımızın daha şarka çekilmesine sebebiyet verdi.55.111 Bu, elimizde bulunan harita, Kiepert'in tercüme olunmuş haritasıdır.55.112 Tabii bütün dünya bu harita ile takib-i hareket ediyor.55.113 Filhakika bu haritaya

bakılınca Çaldağı bütün sahaya fevkalade hakim bir mevzi gibi görünüyor.55.114 Zahiren böyle bir mevziin düşman eline geçmesi muharebenin artık aleyhimize döndüğü gibi bir fikir verebilir.55.115 Fakat Efendiler, bu çok yanlış bir fikirdir.55.116 Daima cevherini muhafaza eden, aklını ve ferasetini muhafaza eden bir ordu için mevziin ehemmiyeti yoktur.55.117 Bir asker her yerde muharebe eder.55.118 Tepenin üstünde, tepenin altında, derenin içinde de muharebe eder.55.119 Binaenaleyh bu kaideye tevfiikan hareket eden ordumuz Çal dağı'nın düşman eline geçmesinden de hiç endişe etmedi.55.120 Çal dağı'nın 500 metre, bin metre şarkında bulunan müdafa nokta-i nazarından daha emniyetli ve daha sağlam bir hat üzerinde yerleşti.55.121 Üç eylülde düşmanın umum cephe de sükuneti görülüyordu.55.122 Yorgunluğu görünüyordu ve bir takım tedabir almakta olduğu hissediliyordu.55.123 Fakat, eylülün dördüncü günü düşman toplayabildiği kuvvetlerle sağ cenahımız ve merkezimiz karşısında bulunan mevzilerini takviye etti ve oradan tekrar taarruza geçmek istedi.55.124 Fakat, bu defa düşmanın tek mil taarruzları fevkalade zaiyatla her noktada tevkif ve tardolundu.55.125 Düşman hakikatta mağlup olmak üzere idi veyahut mağlup olmuştu.55.126 Fakat, öyle bir takım emeller peşinde, o kadar hayalat arkasında geziyordu ki bu mağlubiyeti bir türlü kendi kendine itiraf etmek istemiyordu.55.127 Onun için eylülün beşinci günü dahi toplayabildiği son ihtiyatlarıyla son bir taarruz ve mezbuhane bir harekette bulunmaktan men'i nefis edemedi.55.128 Filhakika bütün bu kuvvetlerle yalnız ordumuzun merkezine bir taarruz yaptı.55.129 Fakat, bu taarruzu dahi zaiyat-ı azime ile tevkif ve tardedildi.55.130 Artık düşman bütün cephe üzerinde taarruzdan sarf-ı nazar etmek mecburiyetinde kaldı ve müdafaaya geçmek zarureti hissetti.55.131 Papulas'ın resmi olarak neşrettiği raporunu burada okudum.55.132 O rapora nazaran Papulas, zannediyorum ki, bu güne kadar cereyan eden muharebattan ve bilhassa altı eylülde sonra kendisince muharebeyi bitiriyor.55.133 Raporunda hulasaten diyor ki: Türkiye ordusunu mağlup ettim, nehrin şarkında yerleştim.55.134 Halbuki bizim planımızın yalnız birinci safhası hitam bulmuştu.55.135 Henüz ikinci safhasına başlamamıştık.55.136 Filhakika Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusunun planı düşmana istediği yerde muharebe vermek ve evvela onu çarpışmaya mecbur etmek ve çarpıştıkça kırmak ve beli üzerine atılmaktı, binaenaleyh maksadımızın birinci safhası tamamen tasavvur

ettiğimiz gibi tecelli etmişti.55.137 Onun için ikinci safhası başlıyordu.55.138 6 Eylülde artık düşmanın harekete ve faaliyete mecali kalmadığı tamamen görünüyordu.55.139 Fakat, mukavemetinin ne dereceye kadar kırıldığını anlamak için cephemizin merkezinden mukabil taarruza geçildi.55.140 Ve takriben iki firkalık bir cephe üzerinde bu taarruz hareketi icra olundu ve muvaffak olundu.55.141 Ve zamanın müsait olduğu derecede ileriye gidildi.55.142 Eylülün sekizinci günü bu harekete devam edildi ve yine istihsal edilmiş olan muvaffakiyat tezyidolundu ve artık kanaat geldiki, düşman ordusunun tepelenmesi zamanıdır.55.143 Binaenaleyh daha esaslı ve daha umumi surette istihzarata başlanıldı.55.144 Eylülün dokuzuncu günü istihzarat ile vakit geçirdik.55.145 10 eylül günü bütün ordu cephesinde ve bilhassa düşmanın sol cenahı aleyhinde Beylikköprü şarkında bulunan kuvvetlerine umumi taarruz icra ettik.55.146 Bu taarruzumuz pek kısa bir zamanda gayet büyük netaiç verdi.55.147 Düşman ordusunun hayat ve mematiyle alakadar ve fevkalade mühim olan mevazi kahraman askerlerimiz tarafından derhal işgal edildi.55.148 Ve buraları işgal eden düşman, topunu,tüfeğini terkederek perişan bir surette Beylikköprü istikametinde kaçmaya başladı.55.149 (alkışlar) İşte bugüne kadar burada oturmağa, burada yerleşmeye ve hareket-i mütaakibe için hazırlanmış karar vermiş olan Yunan ordusu derhal ricate karar vermiştir.55.150 Bu darbe ile düşman ordusunu ricate icbar ettik.55.151 Hakikaten on bir eylülde düşman sağ cenahından başlamak üzere garba doğru ricat ediyordu.55.152 Fakat,bizim tevcih ettiğimiz taarruz o kadar müessir o kadar imhakar idi ki, buna karşı düşman ordusu Yunan milletinin gösterebileceği âzami cesaret, besalet, kahramanlık ne ise onların hepsini göstermek sureti ile mukabele ve müdafaada bulunmak mecburiyetinde idi.55.153 Ve filhakika öyle olmuştur.55.154 Düşman sağ cenahından getirmiş olduğu kuvvetlerle takviye bulmuş ve ordusunun ricat hareketini temin edebilmek için mukabil taarruza geçmiştir.55.155 11 eylül günü düşmanın yaptığı bu taarruzların kâffesi kırıcı ve ezici bir surette tardolunmuştur.55.156 Ve 12 eylülde ordumuz şedit hareketlerle taarruza devam etti.55.157 Ve düşman bütün gayretlerine rağmen en mühim mevazii süngülerimize terk etmek mecburiyetinde kaldı.Kartaltepe , Beştepeler , onun cenubunda uzayan mevazii bırakmış idi.55.158 Zaten düşman ordusunun maddiyat ve maneviyatı bozulmuş ve sarsılmıştı.55.159 Bu darbenin tesiri altında artık muntazam bir ricat manzarasını da kaybederek

perişan bir halde bir an evvel nehrin garbına atılmaktan başka bir şey düşünmedikleri anlaşılıyordu.55.160 Nihayet 13 eylülde bu saha düşmandan tamamen tahir edilmiş bulunuyordu.55.161 Bu sahada meydan muharebesi cereyan ederken Afyonkarahisar ve Dinar taraflarında bulunan kıtaatımız dahi Uşak, Karahisar hattına taarruz ettiler.55.162 Hat ve köprüler tahrip ettiler.55.163 Düşmanın menzil hidematını teşevvüşe duçar etmek suretiyle buradaki meydan muharebesinin istihsaline yardım eylemişlerdir.55.164 Düşmanın ricat hareketi olurken daha evvel düşman sağ cenahı arkasında bulunan sebükbar kıtaatımız derhal düşman hattı ricati istikametinde taarruz etti ve önüne gelen düşman kıtaatını perişan etti, dağıttı.55.165 Ve biliyorsunuz, Sivrihisar'a kadar girdi.55.166 Yunan ordusu Başkumandanının eşya-yı zatiyesine varıncaya kadar bir çok şeyler iğtinam eyledi.55.167 13 eylülde bugüne kadar (ki, bugün 19 eylüldür) geçen safahatı kısaca arz edeceğim:55.168 Düşman nehrin garbına atıldıktan sonra tamamen ricate devam edecek halde değildi.55.169 Onun için evvela toplanmak ve ondan sonra yürümek mecburiyetinde kaldı.55.170 Binaenaleyh mümkün olduğu kadar kuvvetli olarak nehrin geçitlerini tutmuş ve onun gerisinde toplanmakla meşgul bulunmuştu.55.171 Bizim ona mukabil tatbik etmek istediğimiz hareket nehir boyunca yalnız işgal hareketi yapmak, düşmanın şimal ve cenup cenahları haricinde hattı ricatini kesmek, bu hareketimiz şimdiye kadar muvaffakiyetle cereyan etmiş ve muvaffakiyetle devam etmekte bulunmuştur.55.172 (elhamdülillah sedaları) Yalnız çok arzu ederim ki düşman daha çok burada uğraşmış bulunsun.55.173 Ancak bu hareketin tehlikesini farik olmuş bulunacaktır ki , artık nehrin müdafaasından sarfınazar ederek garba doğru süratle çekilmeye başlamıştır.55.174 En son vaziyet şudur; düşman ordusu Mihaliççik ile Sivrihisar arasında ve daha çok şimendifer güzergahında toplanıyor ve oradan ricat etmek istiyor.55.175 Ve bizim kıtaatımız nehri her noktadan geçmiş.55.176 Mihaliççik ve Sivrihisar hattına takarrüp etmekte bulunuyor.55.177 İhataya memur olan kuvvetlerimizden bir kısmı Hamidiye, Mahmudiye, Arapören civarındadır.55.178 Yani Seyitgazi'nin şark-ı şimalisinde ve Alpi köyünün cenubundadır.55.179 Diğer, Şimalden gelen, ihata kolumuz Kartaltepe'yi işgal etmiştir ve doğru Alpi istikametinde hareket halinde bulunuyor.55.180 Tabii bu vaziyete nazaran düşmanın hali pekte şayan-ı memnuniyet olmasa gerektir.55.181 (Allah daha fena etsin sesleri) Bu teferruatlı

malumatı hulasa etmek istersek diyebiliriz ki: Düşman, ordumuzun sol cenahını ihata etmek suretiyle seri ve imhakar bir netice almak istiyordu.55.182 Düşmanın bu sevkulceyş hareketını iptal ettik.55.183 Düşmanı tabiye dairesinde muharebeye mecbur etmek suretiyle, evvela sevkulceyşçe mağlûbettik.55.184 Muharebeyi cephe muharebesine kalbettik.55.185 Onu mütaakıp merkezimizi yarmak istedi, bunda da muvaffak olamadı.55.186 Ondan sonra müdafaa ederek kalmaya karar verdi.55.187 Harekat-ı taaruziyemizle buna da mani olduk.55.188 Ve bu suretle yirmi bir gün, gecesiyle beraber, devam etmek üzere Sakarya Meydan Muharebesi kahraman ordumuz tarafından kazanıldı.55.189 (şiddetli alkışlar) Efendiler! Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusunun Sakarya'da kazanmış olduğu meydan muharebesi pek büyük bir meydan muharebesidir.55.190 Tarihi harbde misli belki olmayan bir meydan muharebesidir.55.191 Malum-u alileridir ki, büyük meydan muharebelerinden biri olan Mukden Meydan Muharebesi dahi yirmi bir gün devam etmemiştir.55.192 Binaenaleyh ordumuzun tarihi harbe bir numune bahşeden bu zaferi ihraz etmiş olması itibariyle heyeti celilenizi tebrik ederim.55.193 (alkışlar) Bu parlak muzafferiyetin âmili olan zevatı huzur-u âlinizde ve bu kürsüden büyük hürmet ve takdirat ile yadetmeği bir vecibe-i vicdaniye adderim.55.194 Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisimiz Fevzi Paşa Hazretlerinin bu meydan muharebesinde ifa ettiği hidamat pek büyük sitayişlerle yadedilmeğe sezadır.55.195 Pek muhterem, faziletli ve kıymetli olan bu zatı muharebe meydanlarının hemen her noktasında gece ve gündüz hazır bulunmuş ve pek musip ve kıymetli tedabirini mahallinde icabedenlere tebliğ etmiş ve daima ferahbahş olacak, kuvve-i maneviyeyi yükseltecek nesayihini ibzâl eylemiştir.55.196 Müşarünileyhin hidemat-ı fevkalâdesi şayanı takdir ve tahsindir.55.197 Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşa Hazretleri derin bir zekâ, yorulmaz bir azim ve iman ve faaliyetiyle gece gündüz harekâtın en ufak noktalarına varıncaya kadar nafiz olmuş ve fevkalâde bir nazarla ordusunu sevk ve idare ederek bu muvaffakiyet ve muzafferiyete isal etmiştir.55.198 Diğer grup ve kolordu ve fırka alay ve ilâh.55.199 Kumandanların her biri yekdiğeriyle müsabaka edercesine fedakarlık, kahramanlık ve dirayet göstermişlerdir.55.200 Zabitanımızın kahramanlıkları hakkında söyleyecek söz bulamam, yalnız ifade ispat edebilmek için diyebilirim ki, bu muharebe zabıt muharebesi olmuştur.55.201 Binaenaleyh zabıt arkadaşlarımin en ufak rütbelisinden en

büyük rütbelisine kadar kıymet ve fedakarlıklarını bütün kalp ve vicdanıyla ve takdirlerle yâdeylerim.55.202 Efradımızı meth ü senadan çok yüksek görürüm.55.203 Zaten bu milletin evladı başka türlü tasavvur edilemez.55.204 Bu milletin evlatlarının fedakarlıkları, kahramanlıkları için vahidi kıyasi bulunamaz.55.205 Efradımız hakkında yeni bir şey ilave etmek isterim:55.206 Kahraman Türk neferi Anadolu muharebelerinin manasını anlamış, yeni bir mefkûre ile muharebe etmiştir.55.207

Efendiler! Böyle evlatlar ve böyle evlatlardan mürekkep ordulara malik bir millet elbette hakkını ve istiklalini bütün manası ile muhafaza etmeye muvaffak olacaktır.55.208 Böyle bir milleti istiklâlinden mahrum etmeğe kalkışmak hayal ile iştigaldir.55.209 Efendiler! Müdafaai Milliye Vekilimiz Rafet Paşa Hazretleri muharebenin bütün cereyanı esnasında ordunun arzı ihtiyaç ettiği ve etmediği her şeyi muvaffakiyetiyle ve zamanında yetiştirmiştir.55.210 Bu muzafferiyetin istihsalı için birinci âmillerdendir.55.211 Binaenaleyh kendisine takdim-i teşekkürat ederim.55.212

Efendiler! Düşmanın pek büyük gayretlerle, fedakarlıklarla vücuda getirdiği ve diğer bazı devletlerin de büyük muavenetleriyle takviye eyledikleri hakikaten mükemmel ve kuvvetli ordularını mağlup etmek için kendimizde bulduğumuz kuvvet ve kudret, davamızın meşruiyetindedir.55.213 Filhakika biz hudud u milliyemiz dahilinde hür ve müstakil yaşamaktan başka bir şey istemiyoruz.55.214 Biz, Avrupa'nın diğer milletlerinden esirgenmeyen, hukukumuzda tecavüz edilmemesini istiyoruz.55.215 Harb-i Umumide dahil olduğumuz zümrenin mağlup olması yüzünden duçar olmamız lazım gelen cezayı Suriye ve Irak gibi memalik-i vâsiamızın idaresi ve tâyin-i mukadderatı hakkını o memleketler halkına terketmek suretiyle hukuk-u hakimiyetimizden feragat ederek çekmiş bulunuyoruz.55.216 Hiçbir mağlûp devletten bu kadar vâsi ve bu kadar zengin memleketler alınmamıştır.55.217 Bu araziyi bizden almak için idareimiz aleyhinde isnadolunan hususatın kâffesi esassızdır.55.218 Ve zahirî sebeplerden ibarettir.55.219 Çünkü bu gün tahtı işgalde bulunan bu memleketlerdeki halkın, medeni olduğu iddia olunan idarelere karşı mükerreren isyan etmekte olmaları bütün kalp ve vicdanları ile tekrar bizim idareimizde bulunmak arzusunu izhar eylemeleri, bizim sui idareimiz hakkında serdedilen, işaa edilen hususatın ne dereceye kadar hakikatten baid olduğunu tamamen ispat eder.55.220 Hükûmetimizin ve milletimizin anâsır-ı hıristiyaniyeye karşı

âdilâne bir surette hareket etmeliğimiz an'anatımız icabatından ve dinimiz mukteziyatındandır.55.221 Ve hakikaten hıristiyanlara âdilâne muamele edildiğine en büyük delil memleketimizin her noktasında en ufak bir köyünde bile anâsır-ı hıristiyaniyenin müslümanlardan ziyade huzur ve refaha ve servete malik olmalarıdır.55.222 Eğer bunlar hakkında zulüm ile, gasp ile adaletsizce muamele edilmiş bulunsaydı bittabi bugünkü hal ve vaziyette bulunmamaları lâzımdı.55.223 Binaenaleyh bunun için başka bir delil ve esbap serdine lüzum görmüyorum.55.224 Fakat, bu ânasır-ı hıristiyaniyeden haricin teşvikatiyle veyahut ekmeğini yediği toprağa nankörlük ederek mevcudiyet-i milliyemizi izrar etmek, ihlal etmek teşebbusatında bulunacakların fenalıklarına set çekmek pek tabii ve zaruridir.55.225 Binaenaleyh bundan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetini tahtie etmek hiç kimsenin hakkı değildir.55.226 Bu gün en büyük, en kavi ve en medeni milletlerin bu gibi mesailde bize nispetle pek şedit ve zecrî muamelâta teşebbüs etmekte olduğu cümlece malûmdur.55.227 Fakat, bütün cihan bilmelidir ki: Sakin ve muti tebaa daima himaye edilmiştir.55.228 Ve daima himaye edilecektir.55.229 Anâsır-ı hıristaniyeden olanların islâm vatandaşlardan bir farkı yoktur.55.230 Aynı hukuka maliktir.55.231 Ve malik kalacaktır.55.232 Düşmanlarımızın müddeiyat-ı süreside bu arz ettiklerim gibi bâsıl ve esastır.55.233 Yunanlılar gasp etmek suretiyle tahtı işgaline geçirdikleri menatikta ekseriyetin Rumlarda olduğunu iddia ederler.55.234 Halbuki; Hakikat tamamen aksidir.55.235 Bütün bitaraf istatistikler bunu böyle göstermektedir ve beynelmilel komisyon raporlarının neticesi bunu teyid etmektedir.55.236 Ve nihayet Londra' da harp menatikında tahkikat icrasını teklif ettikleri zaman bunu heyet-i murahhasımız kabul ettiği halde Yunan Hükümeti reddetmiştir.55.237 Çünkü: Netice-i tahkikatın onların değil bizim lehimize olan hakikatı teyidedeğine şüphe yoktu.55.238 O halde Yunanlılar bizim memleketimizin servetini çalmaktan başka bir gaye beslemiyorlar.55.239 Yunanlıların bizim idaremiz aleyhinde neşretmeğe devam ettikleri istinat maatteessüf bazı yerlerde ruy-u kabul görüyor.55.240 Fakat, sormak lâzım gelir ki: Onların gösterdikleri âsar-ı medeniyet nedir?55.241 Yunanlıların medeniyeti Efendiler, yangın , mazlum insanların kanına, malına, canına, ırzına tecavüz ve masum kadın ve çocukları katletmektir.55.242 İtilâf devletlerinin gözleri önünde cereyan eden bu şenaatler filhakika Yunanlıların Anadolu'ya getirmek istedikleri medeniyetin âsar-ı menfuresidir!55.243 Evet, Ehlisalip kahramanları arasına

girme isteyen Kral Konstantin'in Anadolu'ya isaline memur olduğu medeniyetin eserleri:55.244 Yangın yerleri ve ihtiyar kadın ve çocuk cesetleridir.55.245 (Kahrolsun sesleri) Mazlûm kanı dökmekten zevk alan Yunanlıların icra edegelmekte oldukları mezalime neden büyük devletler göz yumuyorlar?55.246 Ve neden bizim mevcudiyet-i milliyemizi izrar edenlere karşı ittihaz ettiğimiz tedabire kıyametler koparıyorlar?55.247 Bu sualin cevabını âlem-i medeniyet versin!55.248 Kral Konstantin bazı hükümetlerin hoşuna gitmek için Venizelos tarafından açılan sefere daha büyük bir gemi vermek istediği zaman bu gasp ve istilâ seferine gayet derin bir taassub-u dinî ile girişmişti.55.249 Ehlisalibin asırlarca evvel takip ettiği dini gayeleri ihya etmek için mintarafilmesih kendisini memur zannetti.55.250 İzmir'de ilk karaya çıktığı zaman İzmir şehrine değil, vaktiyle Ehlisalibin çıktığı yeri intihab ederek oraya çıkmıştır.55.251 O mahallin, Eskişehir ve diğer müslüman Türk şehirlerini isimlerini tebdil etti.55.252 Kral Konstantin, Mareşal Foch ve General Gouraud gibi kıymet ve şöhret-i askeriyeleri bütün dünyaca tanınmış büyük kumandanların musip nasihatlerini gururla reddetti.55.253 Kral Konstantin'in arzusu Ehlisalip kahramanları sırasına geçmek ve eski müstevli zalimleri taklidetmekti.55.254 Avrupa bu serserilikleri uzaktan seyretti.55.255 Fakat, Efendiler, Cenab-ı Hak bize yardım etti(elhamdülillâh sesleri) Yunan ordusu Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusu karşısında yüz geri etti.55.256

Sırrı Bey (İzmit) – Senin dehan karşısında...

Mustafa Kemal Paşa (Devamla) – Şüphesiz, hukukumuzu temin edinceye kadar silahımızı elden bırakamayız.55.257 Fakat, bundan bizim müfrit harp taraftarı olduğumuz zannolunmasın.55.258 Böyle bir telakki kadar büyük haksızlık olamaz.55.259 Biz bilâkis herkesle sulh yapmak istiyoruz.55.260 Efendiler! Sulhen hukumuzu temin etmek için her vasıtaya tevessül ettik.55.261 Bu hususta hiçbir kusur etmedik.55.262 Fakat, bizim bütün hüsnü niyetlerimizi, ciddiyetimizi âlem-i medeniyet nazarında gizlediler.55.263 Ve ancak akvam-ı iptidadiye tatbik edilebilir muamele ile ve çocukça bir takım manasız tehditlerle bizi karşıladılar.55.264 Efendiler! Bütün cihanın bilmesi lazımdır ki: Türkiye halkı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve onun Hükûmeti, uşak muamelesine tahammül edemez.55.265 Her medeni millet ve hükûmet gibi varlığının, hürriyet ve istiklâlinin tanınması talebinde katiyen musırdır (hay hay sesleri). Ve bütün davası da bundan ibarettir! Biz cenkcu değiliz.55.266 Sulhperveriz.55.267 Ve

biran evvel sulhun teessüsünü görmek ve ona yardım ve hizmet etmek isteriz.55.268 Biz, Rusya ile dostuz.55.269 Çünkü: Rusya herkesten evvel bizim hukuk-u milliyemizi tanıdı.55.270 Ve ona riayet etti.55.271(alkışlar) Bu şart dâhilinde bugün olduğu gibi yarında ve daima Rusya, Türkiye'nin dostluğundan emin olabilir.55.272(alkışlar) Binaenaleyh İtilâf Devletleri dahi mevcudiyeti ve istiklâl-i millîmizi tanıdıkları halde onlarla da aramızda hiçbir sebep-i ihtilâf kalmıyacaktır.55.273 Ve derhal sulh ve münasebat teessüs edebilir.55.274

Açık ve hakikî cephemizi tamamen arz edebilmek için işte bu kürsüden ve teşriî, icraî salâhiyet-i vâsiaya malik olan heyet-i celilenizin reisi sıfatiyle beyan ederim ki:55.275 Biz cenk değil, sulh istiyoruz.55.276 Sulh yapmaya hazırız, ve bence buna mâni hiç bir sebep yoktur.55.277 Eğer Yunan ordusunun bizi meşru olan, haklı olan dâvamızdan sarf-ı nazar ettireceği düşünülüyorsa bu gayri mümkündür.55.278 Nazariyenin butlanını anlamak için pek basit bir muhakeme kâfidir.55.279 Lloyd George onaltı ağustos da Avam Kamarasında verdiği nutukta "Muvaffakiyetli bir harbi göze almış olan memleketin lehinde muamele etmek lüzumunu" kabul ediyordu.55.280 Binaenaleyh bu muvaffakiyeti , bu muzafferiyeti ihraz eden Türkiye olmuştur.55.281 Buna nazaran Lloyd George'un sözünden dönmeyeceğini ümit etmek isterim.55.282 Maamafih bizi imha etmek nazariyesi karşısında mevcudiyetimizi silâhla muhafaza ve müdafaa etmek pak tabîidir.55.283 Bundan daha tabîi ve daha meşru bir hareket olamaz.55.284(hay hay sesleri)

Tunali Hilmi Bey – Bu mesai daima zaferle tetevvüc edecektir.

Mustafa Kemal Paşa (devamla) – Efendiler ! Harekât-ı askerîyemiz hakkında son malûmatı ve son sözü söylemiş olmak için arz ederim ki :55.285 Ordumuz vatanımız dâhilinde bir tek düşman neferi bırakmayıncaya kadar takip, tazyik ve taarruzuna devam edecektir.55.286(yaşasın sesleri ve sürekli alkışlar)

KANUNLA GAZİLİK ÜNVANI VE MÜŞİRLİK RÜTBESİ VERİLİŞİ MÜNASEBETİYLE MECLİS'E TEŞEKKÜRÜ (56)

19 Eylül 1921

Muhterem arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusunun Sakarya'da ihraz etmiş olduğu muzafferiyet hasebiyle birkaç gün evvel Meclis-i Âlinizden vuku bulan tebrikâta ancak bugün arz-ı teşekürat fırsatına nail oluyorum.56.1 Aynı zamanda bugün uhde-i âcizaneme tevcih buyurduğunuz

unvan ve rütbeden dolayı suret-i mahsusada minnet ve şükranımı arz ederim.56.2(Estağfirullah sesleri, şiddetli alkışlar) ihraz edilen bu muvaffakiyet Heyet-i Celilelerinin iradesiyle kuvvet bulan ordumuzun iradesi sayesinde düşman ordusunun iradesinin kesredilmesi suretiyle tecelli etmiştir.56.3 Binaenaleyh taltifatınızın hakiki muhatabı yine ordumuzdur.56.4 Bunun için ordu namına da, kendi namıma da arz ettiğim teşekküratımı ilâveten tekrar etmeyi bir vazife addederim.56.5

**ELCEZİRE CEPHESİ KUMANDANI NİHAT PAŞA
HAKKINDAKİ SUAL TAKRİRİ MÜNASEBETİYLE (57)**

7 Kasım 1921

Müsaade buyurulursa ve Paşa Hazretleri de müsaade buyurlarsa bu sualinize bendeniz başkumandan sıfatıyla cevap vereyim.57.1 Dahiliye Vekâleti memleket dâhilinde, memleketin her noktasında bütün mânasıyla asayiş ve inzibatın teessüsünün temin-i mesuliyetini kabul ettikçe ve buna muktedir olduğunu ifade ettikçe ordular ve ordu kumandanları Dahiliye Vekâletinin yapmağa mecbur olduğu hiçbir işe müdahale etmeyecektir.57.2(teşekkür ederiz sadaları, alkışlar)

**BAKANLAR KURULUNUN GÖREV VE YETKİSİNİ
BELİRTEN KANUN TEKLİFİ MÜNASEBETİYLE (58)**

1 Aralık 1921

Efendiler !

Bir haftadan beri müzakere ve münakaşası devam eden, Heyeti Vekilenin vazife ve salâhiyetinin tayinine ait kanun layihası üzerinde en son müdafaatta bulunan mazbata muharriri Beyefendinin söylediği sözleri hatırlıyorum.58.1 Buyurdular ki: "Mevzuubahis olan kanun fevkalâde mühimdir.58.2 Doğrudan doğruya Heyeti Vekileye aittir.58.3 Halbuki Heyeti Vekileyi burada göremiyorum.58.4

1.3 CÜMLE TAHLİLLERİ

1.3.1. Muhterem Murahhas Efendiler! Kongreniz heyet-i riyasetine, âcizlerini intihabeylemek suretiyle gösterilen âsar-ı itimat ve teveccühe hassaten teşekkür ederim. 1.1

H+YT+ZT+Y 1.1

C{H(Hit.gr(ST(S+ST(S+l))))→YT(ST(SCc(Ed.gr(lcc(YT(lT(l(lT(l+iye)+FT)+iye)+dat)+N(lT(l+iye)+akkz)+YF(l+F(+m))))+E(suretiyle))+YF(F(+p))))+l(Bağ.gr(FT+B(ve)+l)+dat)))→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+Za(gnş))+şhs(1.Tek)))} 1.1

1.3.2. Bu münasebetle bazı mâruzatta bulunmak isterim. 1.2.

ZT+Y 1.2

C{ZT(ST(S+l)+inst)→Y(BF(lCc(Y(BF(Z (ST+lok+F)+m))))+F(+Za (gnş)+şhs(1.tek)))}1.2

1.3.3. Efendiler! Tarih ve hâdisatın sevkiyle bilfiil içine düştüğümüz bugünkü kanlı ve kara tehlikeleri görmeyecek ve bundan müteheyyiç ve müteessir olmayacak hiçbir vatanperver tasavvur edilemez. 1.3

H+Ö+Y 1.3

C{H(l)→Ö(ST(Bağ.gr(SCc(ZT(Inst.gr(lT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l))+gen)+l+akkz)+inst)+N(SCc(ZT(Z)+YT(l+dat)+YT(lT(F(+p)+iye))+ZT(Bl(S+l)+ilgi)+ST(Bağ.gr(S+B(ve)+S)+l)+akkz))))+B(ve)+SCc(YT(Zmr+abl)+N(Bağ.gr(S+B(ve)+S))+YF(F+p))))+ST(ST(S+l)+Bl(l+S)))→Y(BF(l+F (+Za(gnş))))} 1.3

1.3.4. Harb-i Umûni'nin sonlarına doğru, milliyetler esasına müstenit vaitleri üzerine Hükûmet-i Osmaniyemiz de âdilane bir sulha nail olmak emeliyle mütarekeye tâlip oldu. 1.4

ZT+ZT+Ö+E+ZT+YT+Y 1.4

C{ZT(Ed.gr(FT(+gen)+l+iye)+E(a doğru))→ZT(lT(Ed.gr(ST(SCc(YT(lT(l+l)+dat)+YF(l))+l+iye))+E(üzerine)))→Ö(lT(lT(l+l)+iye))→E(de)→ZT(ST(SCc(YT

(ST (S+ST(S+l)+dat)+YF(BF(l+F(+m)))+l(+iye))+inst)))→YT(l+dat)→Y(BF(l+F(Za(gg))))} 1.4

1.3.5. İstiklâl uğruna namus ve şehametiyle dövüşen milletimiz, 30 teşrinievvel 1918'de imzalanan mütareknâme ile silâhını elinden bıraktı. 1.5

Ö+ZT+N+YT+Y 1.5

C{Ö(ST(S(SCc(ZT(İT(l+l(+iye))+lok)+ZT(Bağ.gr(l+B(ve)+İT(l+iye))+E(ile))+YF(F(+p)))+İT(l+iye))))→ZT(Ed.gr(ST(SCc(YT(ST(l+l)+l+lok)+YF(F(+p)))+Bİ(l+l)+E(ile)))→N(İT(l+iye)+akkz)→YT(İT(l+iye)+abl)→Y(F(+Za(gg))))} 1.5

1.3.6. Devletlerin şahsiyet-i mâneviyesi ve vâziülimza murahhasların namus-u zatileri zıman ve kefaletinde bulunan iş bu mütarekenâme ahkâmı bir tarafa bırakılarak İtilâf Devletleri kuvay-i askeriyesi payitaht-ı saltanat ve makarr-ı celil-i hilafet olan İstanbulumuzu işgal etti. 1.6

ZT+Ö+N+Y 1.6

C{ZT(ZCc(Ö(İT(l(ST(S(SCc(YT(İT(l(Bağ.gr(İT(l+gen+FT+iye)+B(ve)+İT(l(ST(SAT)+l+gen))+FT(+iye)))+l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+iye))+lok))+YF(F(+p)))+İT(l(ST(S+ST(S+l))+gen)+l(+iye)))))+YT(ST(S+l)+dat)+YF(F(+ger))))→Ö(İT(l(İT(l+l)+iye)+FT(+iye)))→N(İT(ST(S(SCc(Ö(Bağ.gr(FT)+B(ve))+FT+YF(F(+p)))+l+iye)+akkz)))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 1.6

1.3.7. Gün geçtikçe artan bir şiddetle hukuk-u hilâfet ve saltanat, haysiyet-i hükümet, izzet-i nefsi-i millimiz tecavüz ve taaddilere uğradı. 1.7

ZT+Ö+Ö+Ö+Y 1.7

C{ZT(ST(S(SCc(ZT(BF(l+F(+ger)))+YF(F+p))+ST(S+l))+inst))→Ö(İT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l))→Ö(FT)→Ö(İT(FT)+iye)))→Y(BF(l(Dat.gr(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+dat))+F(+Za(gg))))} 1.7

1.3.8. Tebaa-i Osmaniyeden olan Rum ve Ermeni anasırı,gördükleri teşvik ve müzaheretin netayiciyle de namus-u millimizi cerihadar edecek taşkınlıklardan

başlıyarak nihayet hazin ve kanlı saffhalara girinceye kadar küstahane tecavüzata koyuldular.1.8

Ö+ZT+ZT+Y 1.8

C{Ö(IT(l(ST(S(Abl.gr(FT+abl)+F(+p))+Bağ.gr(l+B(ve)+l))))+l+iye))→ZT(IT(l(ST(S(IT(l+iye))+Bağ.gr(l+B(ve)+l))+gen+l+iye)+inst)+E(de))→ZT(Ed.gr(ZCc(ZT(Abl.gr(ST(S(SCc(N(ST(S+l)+iye+akkz)+YF(l+F(+p)))))+l)+abl)+F(+ger))+ZT(Z)+YT(ST(S(Bağ.gr(S+B(ve)+S))+l)+dat)+YF(F(+ger))+E(e kadar))→Y(BF(ST(S+l)+dat)+F)+Za(gg)+şhs(3.Çok)} 1.8

1.3.9. Fakat,derin bir telehhüf ile itiraf etmeliyiz ki bu cüretler, sekiz aydan beri, birbirini takiben mevki-i iktidara geçen,murakabe-i milliyeden azade hükümet-i merkeziyenin,birinin diğerinden daha fena olarak gösterdiği zaif ve aciz âsarından ve payitahtta ve bazı matbuatta görülen pek mezzum ihtirasattan ve vicdan-ı millînin inkâr,kuva-yi millîyenin ihmal olunmasından naşi vüsat bulmuştur. 1.9

E+ZT+Ö+ZT+Y 1.9

C{E(fakat)→ZT(AraC.(Ed.gr(ST(S+ST(S+l))+E(ile))+YF(BF(l+F(+kip(gerek)+şhs(1.Çok)))))+E(ki))→Ö(ST(S+l))→ZT(Ed.gr(IT(l(ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(ST(S+l)+F(-dan beri))+ZT(ZCc(N(Zmr+Zmr+akkz)+YF(F(+ger)))))+YT(FT+dat)+YF(F(+p)))))+YT(FT+abl)+S)+FT+gen)+Abl.gr(Bağ.gr(IT(l(ST(S(IT(l(Zmr+gen)+l(lcc(ZT(ZCc(YT(Zmr+iye+abl))+ZT(ST(S+l))+YF(F(+ger)))+YF(F(+p))+iye)+IT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+l(+iye)))+abl)+B(ve)+ST(S(SCc(YT(Bağ.gr(l(+lok)+B(ve)+ST(S+l)+lok)))+YF(F(+p))))+ST(S+l)+abl)+B(ve)+IT(FT)+gen))+BF(l)+IT(FT+gen)+BF(l+F(+m))))+iye)))+E(dan naşi))))))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv))))} 1.9

1.3.10. Salifülarz esbap ve payitaht-ı saltanatın da mahsur ve tamamiyle mukadderata sahip bir kudret ve irade-i millîyenin mevcut olamduğu zehab-ı batılı hükümran olmuş ve cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstehak ise bîmehaba onların tatbikatına itilaf Devletelerince başlanmıştır. 1.10

Ö+Y+E+Şrt.Cc+ZT+YT+ZT+Y 1.10

C{Ö(İT(İ(Bağ.gr.(FT+B(ve)+İT(İ(FT)+E(da)+İ)+B(ve)+ST+B(ve)+İT(İ(FT)+gen
+BF(+p))+iye)+FT)))→Y(BF(İ+F+(Za(ag))))→E(ve)→Şrt.Cc(Ö(ST(S+ST(S+İ)))+
Ö(ST(S+ST(S+İ)))+YT(Z+dat)+Y(BF(İ+EkF+kip(şrt))))→ZT(Z)→YT(İT(İ+İ
(+iye))+dat)→ZT(İT(İ+İ)+ekv)→Y(F(+Za(ag)+kuv))} 1.10

1.3.11. İnkısam-ı vatan mevzu-u bahis ve karar olarak vilâyat-ı şarkiyemizde "Ermenistan", Adana ve Kozan havalisinde "Kilikya" namlarına Ermenistan Garbi Anadolu'nun İzmir ve Aydın havalisinde Yunanistan, Trakya'da payitahtımızın kapısına kadar kezalik Yunanistan; Karadeniz sahillerimizde "Pontus" krallığı ve ondan sonra kalan bakiye-i aksam-ı vatanda da ecnebi işgal ve himayesi gibi artık 650 seneden beri müstakillen saltanat sürmüş ve tarih-i adlû celadetini vaktiyle Hindistan hududuna, Afrika'nın ortasına ve Macaristan'ın garbına kadar yürütmüş olan bu milletin esarete, kölelik payesine indirilmesi ve nihayet bu devletin sahife-i tarihini kapatarak mezar-ı ebediyete defnetmek gibi insaniyet ve medeniyetle ve alelhusus milliyet esasatiyle kabil-i telif olmıyan emeller cay-i kabul ve tasvip bulmuş ve görülüyor ki tatbikat devresi de başlamıştır. 1.11

Ö+Y+E+ZT+Ö+Y+E+Y+N 1.11

C{Ö(FT)→Y(FT)→E(ve)→ZT(İ+F(+ger))→Ö(ST+(S(SCc(ZT(Ed.gr(İT(İ(İcc
(YT(FT+lok)+YF(İ)+YT(İT(İ+B(ve)+İ+İ+iye)+lok)+YF(ST(S+İ))+YT(İT(İ(ST(S
+İ)+gen)+İT(İ+İ+iye))+lok)+YF(İ)+YT(İ+lok)+YT(İT(İ+İ(+iye))+E(e kadar))
+ZT(Z)+YF(İ)+YT(İT(İ+İ(+iye)+iye)+lok)+YF(İT(İ+İ(+iye))))+B(ve)+ZT(Abl.gr
(Zmr+abl+Z))+YT(FT+lok)+E(da)+YF(İT(İ+İ+B(ve)+İ+iye)))→E(gibi)+ZT(Ed.
Gr(İT(İ(ST(S(SCc(E (artık)+ZT(ST(S+İ)+E(dan beri))+ZT(Z)+YF(BF(İ+F(+p)))
)+B(ve)+N(FT+akkz)+ZT(Z)+ZT(Ed.gr(İT(İ+İ(+iye))+dat)+İT(İ+İ(+iye))+dat
+İT(İ+İ(+iye)+dat)+B(ve)+İT(İ+İ(+iye)+dat)+E(kadar)))+YF(BF(İ+p)+F(+p))))
+ST(S+İ)+gen)+YT(İ+dat)+YT(İT(İ+İ(+iye))+dat)+YF(F(+m))))+iye)+B(ve)+ZT(Z)
+N(İT(İ(ST(S+İ)+gen)+FT)+akkz)+YF(F(+ger)))+YT(FT+dat)+YF(BF(İ+F
(+m)))+E(gibi))+ZT(Bağ.gr(İ+B(ve)+İ)+inst)+B(ve)+ZT(AT)+ZT(İT(İ+İ(+iye))
+inst)+YF(BF(FT+F(+p))))+İ))→Y(BF(İ(Bağ.gr.(FT+B(ve)+İ))+F(+Za(ag)))
→E(ve)→Y(F(+Za(şim)+E(ki)))→N(İ(İCc(Ö(İT)+E(de)→Y(F(+Za(ag)+kuv))))))

1.11

1.3.12. Bu tatbikat bu anda gözümüzün önünde hazin bir surette cereyan ediyor. 1.12.

Ö+ZT+YT+ZT+Y 1.12

C{Ö(ST(S+İ))→ZT(ST(S+İ)+lok)→YT(İT(i+iye+gen)+i+lok)→ZT(ST(S+ST(S+İ))+lok)→Y(BF(İ+F(Za(şim))))} 1.12

1.3.13. İzmir,Aydın,Bergama ve Manisa havalisinde şimdiye kadar binlerle anaların,babaların , kahramanların ve çocukların revan olan hun-i pâki,Aydın gibi Anadolu'muzun en güzide bir şehrinin Yunanlıların zalim ve ateşin tahribatına kurban oluşu,muhtelif aksam-ı memleketin İtalyan vesaire işgali altına alınışı ve dâhile doğru elim bir surette muhaceret yapılması elbette gayretullaha ve gayret-i milliyeye dokunmuştur.1.13

YT+Ö+Ö+Ö+Ö+ZT+Y 1.13

C{YT(İT(Tekgr.(İ+İ+İ)+B(ve)+İ+İ+iye)+lok)→Ö(İT(SCc(ZT(Ed.gr(İ+(dat)+E(kadar))+İT(ST(S+İ+gen))+ST(İ+gen)+ST(İ+gen)+ST(İ+gen)+ST(BF(S+F(+p)))+FT+iye)))→Ö(ZCc(Ed.gr(İ+E(gibi)))+İT(İT(İ+iye+şhs(1.çok))+ST(S+S+ST(S+İ)+gen))+İT((İ+gen)+Bağ.gr(S+B(ve)+ST(S+İ)+dat))+YF(BF(İ+F(+p))+akkz)→Ö(ZCc(İT(İ+(gen)+ST(S+İ+iye))+Ed.gr(İ+E(vesaire))+TYF(Dat.gr(İ+(akkz))))→Ö(İCc(ZT(Ed.gr(+B(ve)+Ed.gr(İ+E(e doğru))+ST(S+ST(S+İ)+lok)+YF(BF(İ+F(+m))+iye)))→ZT(Z)→Y(BF(Bağ.gr(Bİ(AT+dat+B(ve)+FT+dat))+F(Za(ag)+kuv))))} 1.13

1.3.14. Efendiler! Malûm hakayıktandır ki :Tarih; bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkar edemez. 1.14.

H+Y+E+Ö 1.14

C{H(İ)→Y(Abl.gr.(ST(S+İ)+abl.)+kuv) →E(ki) →Ö(İCc(Ö(İ)+N(ST(S+İT(İ+İ+iye)+akkz))+N(İT(İ+iye+akkz))+N(İT(İ+iye+akkz))+ZT(ST(S(Z+İ)+İ))+Y(BF(İ+F)+Za(gnş)))} 1.14

1.3.15. Binaenaleyh böyle bir nikab-ı bâtilin arkasından vatanımız ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, kanaatler muhakkak mahkûm-u iflâstır! 1.15.

E+Ö+ZT+Y 1.15

C{E(binaenaleyh)→Ö(ST(S(SCc(ZT(İT(ST(S+l)))+FT+(gen)+l+iye+abl)+YT(ST(S(Bağ.gr(İT(l+iye+şhs(1.çok))+B(ve)+İT(l+iye+şhs(1.çok))+l+iye+lok)+YF(F(+p))+l+i))))→ZT(Z)→Y(FT+kuv)} 1.15

1.3.16. Ve işte bütün bu menfur zulümlerden ve bu bedbaht acizlerden, tarihimize karşı reva görülen haksızlıklardan müteessir olan vicdan-ı milli nihayet sayha-i intibarı yükseltmiş ve Müdafaa-i Hukuk-i Milliye ve Muhafaza-i Hukuk-i Milliye ve Müdafaa-i Vatan ve Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye ve Redd-i İlhak gibi muhtelif namlarla ve fakat aynı mukaddesatın temini sıyaneti için tebarüz eden milli cereyan bütün vatanımızda artık bir elektrik şebekesi haline girmiş bulunuyor. 1.16

E+Ö+ZT+N+Y+E+Ö+YT+ZT+Y 1.16

C{E(ve işte)→Ö(ST(S(SCc(YT(Tek.gr(ST(S+ST)+abl+B(ve)+ST(S+ST)+abl+ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(İT(l+iye)+E(e karşı))))+YF(BF(l+F(+p))))+l+i+abl))+YF(BF(l+F(+p)))))+FT))→ZT(Z)→N(FT+akkz)→Y(F+Za(ag))→E(ve)→Ö(ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(İT+E(için))+YF(BF(l+F(+p)))))+ST(S+l)))→YT(İT(ST(S+l)+iye)+lok)→ZT(Z)→Y(BF(l(İCc(YT(ST(S+İT(l+l+iye))+l(+iye))+dat)+YF(F(+p))))+YF(F+Za(şim))))} 1.16

1.3.17. İşte bu şebeke-i azimkâranenin vücuda getirdiği ruh-u celâdetdir ki mübarek vatan ve milletin mukaddesatını tahlis ve himayeye müstenit son sözü söyleyecek ve hükmünü tatbik ettirecektir. 1.17

Ö+N+Y+E+N+Y 1.17

C{Ö(ST(S(İT(l(FT+gen+BF(l+(lok)+F(+p)+iye))+F)))kuv)+B(ki)→N(ST(S(SCc(N(İT(l(Bağ.gr.(SR(S+l)+B(ve)+l)+gen+l(+iye))+akkz)+YF(BF(Dat.gr.(Bağ.gr.(Z+B(ve)+Z)+dat)+Z))))+ST(S+l))+akkz)→Y(F+Za(gel))→E(ve)→N(İT(l+iye+akkz))→Y(BF(l+F(Za(gel)+kuv))))} 1.17

1.3.18. Efendiler! Vaziyet-i umumiye ve hususiye hakkında cümlelizce malûm olan bazı hususâtı burada tekrar hatırlatmayı faydadan hali bulmuyorum. 1.18.

H+N+Y 1.18

C{H→N(İcc(N(ST(SCc(ZT(Z(İT(FT+(İ+iye)+lık)) + ZT(Z(İT(İ+iye)+ekv)) + YF(BF(İ+F))) + p) + ST(S+İ)) + akz) + YT + ZT + Y) + m) + akz) → Y(Z(S(Z Gr(Z(İ+abl) + S))) + F) + Za) + şhs(1.tek))} 1.18

1.3.19. Dört aydan beri Mısır'da istiklâli millinin temin ve istirdadi için pek kanlı vakayi ve ihtilâlât devam ediyor. 1.19.

ZT+YT+ZT+Ö+Y 1.19

C{ZT(Abl.gr(ST(S+İ)+abl)+Z)→YT(İ+lok)→ZT(ZCc(N(FT+gen)+YF(Z)+B(ve)+İ+iye)+E(için)) →Ö(Bağ.gr(ST(S+ST(S+İ))+B(ve)+İ))→Y (BF(İ+F(Za(şim))))} 1.19

1.3.20. Nihayet İngilizler tarafından bittevkif Maltaya'ya götürülmüş olan murahhaslar tahliye olmuş ve Paris Sulh Konferansı'na azimetlerine muvafakate mecbur olmuşlardır. 1.20.

ZT+Ö+Y+E+ZT+Y 1.20

C{ZT(Z)→Ö(ST(ZCc(YT(Abl.gr(İ+İ)+abl)+ZT(Z)+YT(İ+dat)+ST(S(YF(F+p)+(F+p))+İ))))→Y(BF(Z+F(Za(ag))))→E(B(ve))→ZT(ZCc(YT(İT(İ+ST(S+İ)+iye+dat))+YF(BF(F+(iye)+(dat))))))→Y(Dat.gr(BF(Z+dat))+BF(Z+F(Za(ag))+kuv))} 1.20

1.3.21. Hindistan'da istiklâl için vâsi mikyasta ihtilâller oluyor. 1.21

YT+ZT+Ö+Y 1.21

C{YT(İ+lok)→ZT(Ed.gr(İ+E(için)))→Ö(ST(S+İ)+lok+İ)→Y(F(Za(şim)))} 1.21

1.3.22. Maksad-ı millîlerine vusul için bankalar, Avrupa müessesatı, demiryolları bombalarla tahrib ediliyor. 1.22.

ZT+Ö+Ö+Ö+ZT+Y 1.22

C{ZT(Ed.gr(Dat.gr(Z(FT+dat)+S)+E(için)))→Ö(İ)→Ö(İT(İ+İ+iye))→Ö (İT (İ+İ+iye)) →ZT(İ+inst)→Y(BF(İ+F+Za(şim)))} 1.22

1.3.23. Afganistan ordusu da İngilizlerin milliyeti imha siyasetine karşı harbediyor. 1.23.

Ö+ZT+Y 1.23

C{Ö(IT(I+I+iyeye))+B(da)→ZT(Ed.gr(IT(I+gen+IT(I+iyeye+l)+I+iyeye)+E(e karşı)))
→Y(BF(I+F(Za (şim))))} 1.23

1.3.24. İngilizlerin bel bağladıkları hudut kabailinin dahi Afganlılara iştirak ettiğini ve bu yüzden İngiliz askerlerinin dâhile çekilmeğe mecbur olduğunu İngiliz gazeteleri itiraf etmişlerdir. 1.24.

N+E+N+Ö+Y 1.24

C{N(IT(Ed.gr(IT(I+gen+BF(I+F(+p))))+IT(I+I+iyeye))+gen)+E(dahi)+YT(I+dat)
+YF(BF(I+F(+p)+akkz)))→E(ve)→N(ZT(ST(S+I+abl))+IT(IT(I+I+iyeye+gen)))+
(ZCc(YT(I+dat)+YF(Dat.gr(F+m+dat)+Z+F(+p)+iyeye)+akkz)))→Ö(IT(I+I+iyeye))→Y(
BF(I+F+Za(ag)+kuv))} 1.24

1.3.25. Suriye'de ve Irak'ta İngilizlerin ve ecnebilerin tahakküm ve idaresinden tekmi Arabistan hal-i galeyandadır. 1.25.

YT+ZT+Ö+Y 1.25

C{YT(Bağ.gr(I+(lok)+B(ve)+I+(lok)))→ZT(IT(I(Bağ.gr(I+(gen)+B(ve)+I+(gen)))+I(
Bağ.gr(I+B (ve)+I+iyeye+abl))))→Ö(ST(S+I))→Y(FT(+lok)+kuv)} 1.25

1.3.26. Arabistan'ın her yerinde ecnebi boyunduruğu reddolunuyor. 1.26.

YT+Ö+Y 1.26

C{YT(IT(I+gen+ST(S+I)+iyeye)+lok)→Ö(IT(I+I(+iyeye)))→Y(BF(I+F(Za(şim))))} 1.26

1.3.27. Yalnız refah ve saadet-i memleket için ecnebilerin iktisadî, umranî, medenî vesaitinden, muavenete rıza gösteriliyor. 1.27.

E+ZT+YT+Y 1.27

C{E(yanlız)→ZT(Ed.gr(IT(l+Bağ.gr(FT)))+E(için))→YT(Abl.gr(IT(l+(gen)+ST(Tek.gr(S+S+S)+l))+abl)+(l+dat))→Y(BF(l+F(Za(şim))))} 1.27

1.3.28. Bağdat ve Şam içtima-ı umumileri her tarafa bu kararı neşretmiştir. 1.28.

Ö+YT+N+Y 1.28

C{Ö(IT(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+FT+iye))→YT(ST(S+l)+dat)→N(ST(S+l)+akkz)→Y(BF(l+F(Za(ag)))+kuv))} 1.28

1.3.29. Ahiren devletler arasında hâsıl olan rekabet münasebetiyle İngilizlerin Kafkasya'dan kâmilten çekilmesine karar verilmiş ve tatbikat bir müddetten beri başlamıştır. 1.29.

ZT+ZT+Ö+Y+E+Ö+ZT+Y 1.29

C{ZT(Z)→ZT(IT(ST(S(ZCc(YT(IT(l+l+iye)+lok)+YF(BF(S+F(+p)))))+l)+l+iye)+inst)→Ö(IT(l(l(Cc(Ö(l+gen)+YT(l+abl)+YF(BF(Z+F(M+iye)))))+dat))→Y(BF(l+F(Za(ag))))→E(B(ve))→Ö(l)→ZT(Abl.gr(ST(S+l+abl))+Z)→Y(F(Za(ag)+kuv))} 1.29

1.3.30. İtalyan kuvvetlerinin Batum tarihiyle Kafkasya'ya gelmesi mukarrer ise de İtalya'daki ve Kafkasya'daki ahval-i dahiliye münasebetiyle bu kararın tatbikinden korkuyorlar. 1.30

ZT+ZT+ZT+Y 1.30

C{ZT(SCc(IT(l(Cc(Ö(IT(l+l+iye+gen)))+ZT(IT(l+l+iye)+inst)+YT+(l+dat)+YF(F+m+iye))))+YF(BF(l+F(şrt)+B(de))))→ZT(IT(ST(S(Bağ.gr(l(lok+aitlik)+B(ve)+l(lok+aitlik))))+FT+l+iye+inst))→ZT(Abl.gr(IT(l(ST(S+l+gen))+l(+iye))+abl))→Y(F+Za(şim)+şhs(3.çok))} 1.30

1.3.31. İstiklâl-i millilerini tehlikede gören ve her taraftan istilaya maruz kalan Rus milleti bu tahakküm-i umumiye karşı bütün efrad-ı milletinin kudret-i müşterekesiyle çarpışıp ve umumun malumu olduğu veçhile bu kuvvet kendi memleketleri dâhilinde galebe çalmış ve kendi üzerine musallat olan milletleri de daire-i nüfuz ve sirayetine almakta bulunmuştur. 1.31

Ö+ZT+ZT+Ö+YT+Y+E+N+Y 1.31

C{Ö(Bağ.gr(ST(S(SCc(N(FT+akkz)+YF(BF(l+lok+F(+p)))))+B(ve)+S(SCc(YT
(ST(S+l)+abl)+YF(BF(SCc(ST(S+dat)+l)+Y(F+p)))))+lT(l+l+iye))))→ZT(Ed.gr(
ZCc(YT(Dat.gr.(ST(S+l))+dat)+YF(BF(Z)))+lT(ST(S+lT(l+l)+gen)+ST(S+l+iye))+
E(ile))+YF(F(+p)))+B(ve)→ZT(Ed.gr(ZCc(Ö(lT(l+gen)+l+iye)+YF(F
(+p))+E(vechile))))→Ö(ST(S+l))→YT(lT(l+lT(l+iye)+l+(iye)+lok))→Y(BF(l+F
(Za(ag))))→E(ve)→N(ST(S(SCc(YT(Dat.gr(lT(Zmr+l+iye)))+dat))+YF(BF(Z
+F(+p))+l(+iye))))+B(de)→Y(Lok.gr(lCc(YT(Bağ.gr(lT(l+l+iye)+B(ve)+lT(l
+iye))+dat)YF(F+m)+lok))+YF(F+Za(ag))+kuv)}1.31

1.3.32. Şimalî Kafkas,Azerbaycan ve Gürcistan birbirleriyle ittihat ederek mevcudiyet-i milliyeleri aleyhine yürümek isteyen Denikin ordusunu harben tazyik ve Karadeniz sahiline sürmüştür.1.32

Ö+ZT+N+ZT+E+YT+Y 1.32

C{Ö(ST(S+l)+Bağ.gr.(l+B(ve)+l))→ZT(ZCc(ZT(Zmr)+ZT(Zmr+iye+inst)+YF
(BF(l+F(+p))))→N(lT(l(ST(S(SCc(ZT(Dat.gr(FT+l+iye)+l+iye+dat)+YF(F+m
+F(+p)))))+l+gen)+l+iye)+akkz)→ZT(ZCc(ZT(Z)+YF(BF(Z))))→E(B(ve)→YT
(Dat.gr(lT(l+l))+dat)→Y(F+Za(ag)+kuv)}1.32

1.3.33. Ermenistan'a gelince: Bir fikri istilâ perverde eden Ermeniler, Nahcivan'dan Oltu'ya kadar bütün ahli-i islamiyeyi tazyik ve bazı mahallerde katliam ve yağmagerlikte bulunuyorlar. 1.33.

ZT+Ö+N+Y+E+YT+Y 1.33

C{ZT(ZCc(YT(l+dat))+YF(F(+p))→Ö(ST(S(SCc(ZT(ST(S+lT(l+l))+YF(BF(Z+F
(+p)))))+l)→N(ST(S(Ed.gr(Dat.gr(l(+abl)+l+dat)+E(kadar)))+l(Z+FT)))+akkz)→
Y(BF(Z)→E(B(ve)→YT(ST(S+l))+lok)→Y(BF(S(Bağ.gr(l+B(ve)+l))+lok)+F
(Za(şim+3.Çok))))} 1.33

1.3.34. Hudutlarımıza kadar islâmları mahva mahkûm ve hicrete mecbur ederek vilâyat-ı şarkiyemiz hakkındaki emellerine doğru emniyetle takarrüb etmek ve bir taraftan da 400 bin olduğunu iddia eyledikleri Osmanlı Ermenisini bir istinatgâh olmak üzere memleketimize sürmek istiyorlar.1.34

ZT+YT+Y+E+YT+N+ZT+YT+Y 1.34

C{ZT(ZCc(Bağ.gr(ZCc(N(ST(S(İT(l+iye)+E(kadar))+l)+akkz)+YF(BF(S(+dat)+S))+B(ve)+YT(l+dat)+YF(BF(Z+F(+p))))))→YT(Ed.gr(ST(Ed.gr(FT(+iye))+E(hakkında)+aitlik)+l+akkz)+E(doğru))→Y(İCc(ZT(l+E(ile))+YF(Bl(Z+F(+m))))→E(B(ve))→YT(Abl.gr(ST(S+l))+abl)+B(da)→N(ST(S(SCc(N(ST(S+l))+YF(F(+p)+iye+akkz)))+BF(l+F(+p)+iye)+İT(l+l(+iye+akkz)))→ZT(Ed.gr(İCc(Ö(ST(S+l))+YF(F(+m))+E(üzere)))→YT(İT(l(+iye))+dat)→Y(BF(l(F+m)+F(+Za(şim)+şhs(3.Çok))))} 1.34

1.3.35. Karadeniz'in garp tarafındaki vakayie gelince,Macar ve Bulgarlar memleketlerinin mühim bir kısmını istila etmek isteyenlere karşı bütün mevcudiyet-i milliyeleriyle çarpışıyorlar.1.35

ZT+Ö+ZT+ZT+Y 1.35

C{ZT(ZCc(YT(ST(S(İT(l(Bl(l+l(+gen))+ST(S+l+iye)))+ait)+l)+dat)+YF(F(+p)))→Ö(Bağ.gr(l+B(ve)+l))→ZT(Ed.gr(Dat.gr(ZCc(N(İT(l+ST(S+ST(S+l(+iye+akkz)))))+YF(BF(İCc(Ö(l)+F(+p))))+dat)+E(karşı))))→ZT(ST(S+(FT)+iye+inst))→Y(F(+Za(şim)+şhs(3.Çok))))} 1.35

1.3.36. Meriç nehri garbında yani Balkan Harbinden evvel devletimizin malikânesi olan Garbi Trakya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanlılara verilmesi Düveli İtilafieyce karargir olmasından nâşi harekât-ı tatbikiye başlamış ve Yunan işgal kuvvetlerine karşı Bulgar Kuvayi Milliyesi tarafından takviye edilen Bulgar kuvvetleri Garbi Trakya mıntıkası dâhilinde verdikleri muharebat neticesinde müteaddit Yunan firkalarını defetmiştir.1.36

YT+E+ZT+Ö+ZT+Y+E+Ö+YT+ZT+N+Y 1.36

C{YT(İT(İT(l+l+iye)+l+iye)+lok)→E(yani)→ZT(Abl.gr(İT(l+l(+iye))+abl)+Z)→Ö(İT(l(ST(S(SCc(Ö(İT(l(+iye+gen)+l(Bl+iye)))+YF(F(+p))))+l(ST(S+l)+gen))+l(İCc(ZT(ZCc(YT(l+abl)+YF(F(+p)))+YT(l+dat)+YF(F+m))))→ZT(Ed.Gr(Abl.gr(ZCc(Ö(ST(S+l)+equ)+YF(BF(l(BF(l+F))+F+m))+abl)+E(naşi))))→Y(BF(FT)+F(+p))→E(B(ve))→Ö(ST(SCc(ZT(Abl.gr(Ed.gr(Dat.gr(İT(l(ST(S+l+iye)))+dat)+E(karşı)))+YT(İT(l(İT(l+l+iye))))+abl)+YF(BF(l+F(+p))))+İT(l+l+i

ye))))→YT(İT(ST(S(ST(S+İ)+İ)+iye)+İ(+iye))) +lok)→ZT(İT(ST(S(İT(F(+p)+iye))+İ)+İ+iye)+lok)→N(ST(S+İT(İ+İ(+iye))))+akkz)→Y(BF(Z+F+Za(ag)) +kuv)} 1.36

1.3.37. Vaziyet-i hususiyemize gelince:Daha Dersaadet'ten çıkmadan evvel vatan ve milletin çare-i tahlisi hakkında birçok ricali mes'ule ve muktedire ile görüşülmüştü.1.37

ZT+ZT+YT+ZT+Y 1.37

C{ZT(ZCc(YT(Dat.gr(İT(FT+iye)+dat))+YF(F(+ger))))→ZT(Abl.gr(ZCc(ZT(Z)+YT(İ+abl)+YF(F+m))))+abl)+Z)→YT(İT(Bağ.gr(İ+B(ve)+İ(+gen))+ST(S+İ(+iye))+İ(+lok)))→ZT(Ed.gr(ST(S(ST(S+S))+Bağ.gr(FT+B(ve)+S+E(ile))))→Y(F(+Za(ag)+BiZa(hik))))}1.37

1.3.38. Payitahttaki münevveranın ve din ü devlete hizmetleri mesbuk zevatı âliyenin mesai-i masrufeleri kıymetdar olmakla beraber tesir ve murakabe altında mahsur bir muhit;kendilerini daima tehdit ve akamette müteessir etmektedir.1.38

ZT+Ö+N+ZT+ZT+Y 1.38

C{ZT(Ed.gr(ZCc(Ö(İT(Bağ.gr(ST(Bİ+lok+ait)+İ+gen)+B(ve)+ST+SCc(YT(Bağ.gr(İ+B(Ü)+İ)+dat)+N(İT(İ+iye))+YF(S)+FT+gen)+FT(+iye))))+YF(BF(İ+F(+m)+inst))+E(beraber))))→Ö(ST(SCc(YT(İT(Bağ.gr(İ+B(ve)+İ)+İ(+iye))+lok)+YF(S))+ST(S+İ)))→N(İT(Zmr(+iye)+akkz))→ZT(Z)→ZT(Bağ.gr(İ+B(ve)+İ+inst)→Y(BF(İ+F(+m)+kuv)))} 1.38

1.3.39. Herhalde mukadderata hâkim bir idare-ı milliyenin müdahaleden masum bir surette zuhûru ancak Anadolu'dan muntazırdır. 1.39.

ZT+Ö+Y 1.39

C{ZT(ST(Bİ(S+İ)+lok))→Ö(İT(İCc(Ö(ST(SCc(YT(İ+dat)+YF(İ))+ST(S+FT)+gen)+ST(SCc(YT(İ+abl)+YF(İ))+ST(S+İ)+lok))+YF(İ+iye))))→Y(Abl.gr(Z(İ+abl)+S)+kuv)} 1.39

1.3.40. Buna istinadendir ki bir şuray-ı millinin vücudunu ve ancak kuvvetini irade-i milliyeden alacak mesul bir hükümetin mevcudiyetini talebetmek bilhassa son zamanlarda paytahtın hemen tekmil tabakat-ı mütefekkirini için bir fikr-i sabit halini almıştır. 1.40

ZT+E+Ö+ZT+ZT+Y 1.40

C{ZT(ZCc(YT(Zmr+dat)+YF(F+kuv)))→E(ki)→Ö(İCc(N(İT(FT+iye)+B(ve)+E(ancak)+N(İT(ST(SCc(N(İT(İ+iye+akkz)+YT(FT+abl)+YF(F(+p))))+ST(S+İ)+gen)+İ+iye)+akkz)+YF(BF(İ+F(+m))))))→ZT(Z+ST(S+İ(loğ)))→ZT(Ed.gr(İ(İ(+gen)+ST(S+ST(S+FT+akkz))))+E(için))→Y(BF(N(İT(ST(S+FT)+(İ+iye))+akkz)+F(+Za(ag))+kuv))} 1.40

1.3.41. Şurada acıklı bir hakikat olmak üzere arz edeyim ki memleketimizde külliyetli ecnebi parası ve birçok propagandalar cereyan ediyor. 1.41.

YT+ZT+Y+E+Ö+Y 1.41

C{YT(Zmr+loğ)→ZT(Ed.gr(ZCc(Ö(ST(S+ST(S+İ))))+YF(F(+m))))+E(üzere))→Y(BF(İ+F(Za(Kip(istek))+şhs(1.Tek))))→E(ki)→YT(İT(İ+iye+loğ))→Ö(Bağ.Gr(ST(S+ST(S+İ+iye))))+B(ve)+ST(S+İ))→Y(BF(İ+F(+Za(şim))))} 1.41

1.3.42. Bundaki gaye pek aşikârdır ki, hareket-i milliyeyi akim bırakmak, âmal-i milliyeyi felce uğratmak, Yunan, Ermeni âmalini ve bazı aksam-ı mühimme-i vatani işgal gayelerini teshil etmektir. 1.42.

Ö+ZT+Y+E+N+N+N+E+N+Y 1.42

C{Ö(ST(S+İ))→ZT(Z)→Y(İ+kuv)→E(ki)→N(İCc(N(FT+akkz)+YF(Bİ(İ+F(+m))))))→N(İCc(N(FT(+iye))))+YF(BF(İ(+dat)+F(+m))))→N(İT(Tekr.gr(İ+İ)+İ+iye)+akkz)→E(ve)→N(İCc(İT(İCc(N(ST(S+FT)+akkz)+YF(İ))+İ+iye)+akkz))→Y(BF(İ+F(+m))+kuv)} 1.42

1.3.43. Bununla beraber her devirde, her memlekette ve her zaman zuhûr ettiği gibi bizde de kalb ve âsabi zayıf, gayri müdrük insanlarla beraber vatansız ve aynı zamanda refah ve menfaat-i şahsiyesini vatan ve milletin zararında arıyan esafil de vardır. 1.43

ZT+YT+Ö+E+Y 1.43

C{ZT(Ed.gr(ZCc(ZT(Ed.gr(Zmr+E(ile)+Z)+YT(ST(S+İ(+lok)))+YT(ST(S+İ(+lok)))+E(ve)+ZT(ST(S+İ))+YF(BF(İ+F(+p)+iye))))+E(gibi))))→YT(Zmr(+lok))+E(de)→Ö(ST(SCc(ZT(Ed.gr(ST(İT(Bağ.gr(İ+B(ve)+İ)+iye)+İ)+İT(+İ+İ)+E(ile))+Z)+YF(S)+E(ve)+ZT(YT(ST(S+İ)+lok)+İT(Bağ.gr(İ+E(ve)+İT(İ+İ)+iye)+akkz)+Bağ.gr(İ+E(ve)+İT(İ(+gen)+İ+iye)+lok)+YF(F(+p))))+İ))→E(de)→Y(İ+kuv)}1.43

1.3.44. Şark umurunu tedvirde ve zayıf noktaları arayıp bulmakta pek mahir olan düşmanlarımız memleketimizde bunu âdeta bir teşkilât haline getirmişlerdir. 1.44.

Ö+YT+N+Y 1.44

C{Ö(ST(SCc(Bağ.gr(ZCc(N(ST(S+İ(+iye))+YF(İ)+lok)+B(ve)+Lok.gr((SCc(ST(S+İ)+iye)YF(F(+p))+YF(F(+m))))+lok)+YF(BF(ST(S+İ)+F(+p))))+İ))→YT(İT(İ+iye)+lok)→N(Zmr(+akkz))→Y(Z+Dat.gr(İT(ST(S+İ)+İ)+dat)+F(+Za(ag)+şhs (3.Çok)+kuv)))} 1.44

1.3.45. Fakat mukaddesatının gaye-yi necatiyle çırpınan bütün millet işbu tarik-ı azim ve mücahedesinde her türlü mevani, muhakkak ve mutlaka kırıp süpürecektir. 1.45.

E+Ö+YT+N+Y 1.45

C{E(fakat)→Ö(ST(SCc(ZT(İnst.gr(İT(İF(İ+iye+gen)+FT+iye+inst))))+YF(F(+p))+ST(S+İ)))→YT(İT(Bağ.gr(İT(FT+B(ve)+İ)+iye)+lok)→N(ST(ST(S+İ)+İ)+akkz)→Y(ZCc(ZT(Bağ.gr(Z+B(ve)+Z)+YF(BF(F(+ger))))+F+Za(gel)+kuv))))} 1.45

1.3.46. Bütün bu gayeleri istihsal için vakf-ı âmal eyleyen millet-i necibemizin içinde bir ferd-i millî gibi çalışmaktan mütehassıl zevk ve mübahatı burada şükran ve mefharetle arz eylerim. 1.46

N+YT+ZT+Y 1.46

C{N(ST(Abl.gr(İCc(ZT(Ed.gr(İCc(N(ST(S+ST(S+İ)+iye))+YF(İ)+E(için)))+YT
(ST(ST(SCc(N(İ+iye)+YF(İ+F(+p)))+ST(S+İ)+iye+gen))+İ+iye)+abl))+YF(Ed.gr(
FT+E(gibi))+F(+m))+abl))+ST(S+Bağ.gr((İ+B(ve)+İ)+iye))))))→YT(Zmr +lok)→ZT
(Bağ.gr(İ+B(ve)+İ)+inst))→Y(BF(İ+F(Za (gnş))+şhs((1.Tek))))} 1.46

1.3.47. En son olarak niyazım şudur ki, Cenab-ı Vahib'ul âmal Hazretleri Habib-i Ekremi hürmetine bu mübarek vatanın sahip ve müdafii ve diyanet-i Celile-i Ahmediye'nin ilâ yev'mül kıyam hâris-i esdakı olan milleti necibemizi ve makamı saltanat ve hilâfet-i kübrayı masun ve mukaddesatımızı düşünmekle mükellef olan heyetimizi muvaffak buyursun! 1.47

ZT+E+Ö+N+E+N+Y+E+N+Y 1.47

C{ZT(ZCc(ZT(ZCc(Ö(ST(S+İ))+YF(F(+ger)))+Ö(İT(İ+iye))+YF(Zmr+kuv))))→E
(ki)→Ö(FT)→N(ST(SCc((ZT(İT(ST(S+İ)+iye))+İ+iye)+dat)+Ö(İT(ST(S+ST(S
+İ)+iye)+Bağ.gr(İ+B(ve)+İ+iye))+E(ve)+İT(İT(İ+İ)+iye)+gen)+ST(Ed.gr(ST(S+İ)+
E(ilâ))+ST(S+İ)+iye))+YF(F(+p)))+ST(S+İ)+iye+akkz))→E(ve)→N(İT(İ
+İ)+iye)+B(ve)+ST(S+İ)+iye)→Y(İ)→E(ve)→N(ST(S(SCc(N(İT(İ+iye+akkz))
+ZT(Ed.gr(İ+E(ile)+İ))+YF(F(+p)))+İ+iye))+akkz))))→Y(BF(İ+F(kip)+şhs(3.
Tek))))} 1.47

1.3.48. Amin. 1.48.

E 1.48

C{E(amin)} 1.48

1.3.49. Muhterem Efendiler, Milletimizin ümid-i necat ile çırpındığı en heyecanlı bir zamanda fedakâr heyet-i muhtereminiz her türlü mezahime katlanarak burada, Erzurum'da toplandı. 2.1

H+ZT+Ö+ZT+YT+YT+Y 2.1

C{(Hit.gr(ST(S+İ)))→ZT(ST(SCc(ZT(İT(İ+iye)+gen)+FT+iye)+E(ile)+YF(F
(+p))+iye))+ST((S+ST(ST(S+İ))))+lok))→Ö(FT)→ZT(ZCc(YT(ST(S+İ)+İ
+dat))+YF(F (+ger))→YT(Zmr+lok)→YT (İ+lok)→Y(F(+Za(gg))))} 2.1

1.3.50. Hassas ve necip bir ruh ve pek salâbetli bir iman ile vatan ve milletimizin halâsına ait esaslı mukarrerat ittihaz etti. 2. 2.

Ö+Y 2.2

C{Ö(ST(SCc(ZT(Ed.gr(Bağ.gr(l+B(ve)+ST(S+ST(S+l)))+E(ve)+ST(S+ST(S+ST(S+l)))))+F(ile))+YF(IT(Bağ.gr(l+B(ve)+l+iye)+gen))+l+iye)+dat)+YF(BF(l))+ST(S+l))→Y(BF(l+F(Za(gg))))} 2.2

1.3.51. Bilhassa bütün cihana karşı milletimizin mevcudiyetini ve birliğini gösterdi. 2. 3.

E+ZT+N+Y 2.3

C{E(bilhassa)→ZT(Ed.gr(Dat.gr(ST(S+l)+dat.))+E(karşı))→N(IT(IT(l+iye+gen))+Bağ.gr((l+iye+akkz)+B(ve)+l+iye+akkz))→Y(F(Za(gg)))}2.3

1.3.52. Tarih, bu kongremizi şüphesiz ender ve büyük bir eser olarak kaydedecektir. 2.4.

Ö+N+ZT+Y 2.4

C{Ö(l)→N(ST(S+l+IT(l+iye(+akkz))))→ZT(Z)→ZT(ZCc(YF(BF(ST(S(Bağ.gr.(S+B(ve)+S))+ST(S+l))+YF)+ger))→Y(F+Za(gel))+kuv } 2.4

1.3.53. Heyet-i muhteremenizin, rûfeka-yı kiramının hakkımda gösterdiği samimî muhabbet ve itimat âsarına buradan alenen teşekkür etmeği bir vecibe addederim. 2. 5.

N+Y 2.5

C{N(ICc(YT(ST(S(SCc(Ö(FT+iye+gen)+FT+iye+gen)+YT(IT(l+iye(+lok))) +YF(F(+p)+iye)+ST(S+l)+B(ve)+l)+dat)))+YT(Zmr+abl))+YF(ST(S+l)+F(+m+iye))))→Y(BF(l(ST(S+l)+BF(l+F(Za(gnş)+şhs(1.Tek))))))} 2.5

1.3.54. Bu felâhpira içtimamız, hitampezir olurken Cenab-ı Vahibulâmal Hazretlerinden avn-u hidayet ve peygamberi Zışanımızın ruh u pür fütuhundan

feyz ü şefaât niyazıyla vatan ve milletimize ve devlet-i ebed müddetimize mesut akıbetler temenni ederim.2.6

ZT+ZT+YT+E+YT+N+Y 2.6

C{ZT(ZCc(Ö(FT+l+iye)))+YF(BF(FT+F(+ger))))→ZT(ZCc(Ö(Bağ.gr(Abl.gr(FT+abl)+FT+B(ve)+FT+iye+gen)+FT+iye)+abl)+YF(Bağ.gr(l+B(Ü)+l)+l+inst))→YT(IT(Bağ.gr(l+B(ve)+l+iye)+dat)→E(ve)→YT(FT)+iye)+dat)→N(ST(S+l))→Y(BF(l+F(Za(gnş)+şhs(1.Tek))))} 2.6

1.3.55. Muhtermem Efendiler, Vatan ve millet halâsını istihdaf eyliyen sevaik-ı mücbire, sizleri bunca meşak ve mevani karşısında Sivas'ta topladı. 3.1.

H+Ö+N+ZT+YT+Y 3.1

C{H(ST(S+l))→Ö(ST(SCc(N(Bağ.gr(l+B(ve)+l+iye)+l+iye)+gen)+YF(l+F(+p)))+FT)→N(Zmr(+akkz))→ZT(IT(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l)+l(+iye))+lok)→YT(l+lok)→Y(F(Za(gg))))} 3.1

1.3.56. Celâdetperver azminizi tebrik ve beyan-ı hoşamedî eylemekle bahtiyarlığımı arz ederim. 3.2.

ZT+N+Y 3.2

C{ZT(lCc(N(ST(S(FT)+lT(l+iye))+akkz)+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+FT)+F(+m)))+inst)→N(lT(l+iye)+akkz))→Y(BF(l+F(+Za(gnş)+şhs(1.Tek))))} 3.2

1.3.57. Efendiler, muhterem heyetiniz, rehakâr müzakeratına girişmeden evvel bazı mâruzatta bulunmama müsaadenizi rica ederim. 3.3.

E+ZT+N+Y 3.3

C{H}→ZT(ZCc(Ö(lT(ST(S+l)+iye))+Abl.gr(ST(S+l+iye)+dat))+YF(F(+m))+abl)+Z)→N(ZCc(YT(Dat.gr(ST(S+l)+lok)+YF(F(+m)+dat))+YF(l+l+iye))+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gnş))+şhs(1.Tek))))} 3.3

1.3.58. Malûmdur ki milliyetler esasına müstenit vaitler üzerine 30 teşrin-i evvel 1918 tarihinde Düvel-i İtilâfiye ile mütareke aktedildi.3.4.

Y+E+ZT+ZT+ZT+Y 3.4

C{Y(l+kuv)→E(ki)→ZT(Ed.gr.(ST(S(SCc(YT(IT(l+l)+dat)+YF(l))+l)+E(üzerine
)))→ZT(IT(ST(S+l)+ST(S+l)+iye)+lok))→ZT(Ed.gr(FT+E(ile))→Y(BF(l+BF(l
 +F(Za(gg))))))} 3.4

1.3.59. Milletimiz âdilâne bir sulha nail olacağını ümidetti. 3.5.

Ö+N+Y 3.5

C{Ö(IT(l(+iye)))→N(ZCc(ZT(Dat.gr(ST(S+ST(S+l))+dat)+YF(BF(l+F(+p)+iye)
 +akkz)))→Y (BF(l+F(+Za(gg))))} 3.5

1.3.60. Halbuki mütarekename ahkâmı vatan ve milletimizin aleyhinde her gün
 bir suretle suistimal ve taaruz ve icbar suretiyle tatbik edildi. 3.6.

E+Ö+ZT+ZT+ZT+Y 3.6

C{E(halbuki)→Ö(IT(Bl+l)+iye)→ZT(IT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+IT(l+iye)+gen)+l+iye)
 +lok))→ZT(ST(S+l)+ST(S+l)+inst))→ZT(IT(l(Tek.gr(l+B(ve)+l+B(ve)+l)+l
 (+iye))+inst))→Y(BF(l+F(Za(gg))))} 3.6

1.3.61. Düveli itilâfiyeden kuvvet alan memleketimizdeki anasını Hristiyanıye
 milletimizin haysiyetini kesir ve ihlâl mahiyetinde çılgınca harekâta koyuldu. 3. 7.

Ö+ZT+Y 3.7

C{Ö(ST(Aitlik.gr(SCc(YT(Abl.gr(FT+abl))+YF(BF(l+F(+p)))))+IT(l+iye)+lok)
 +aitlik)+ST(S+l))→ZT(IT(ZCc(N(IT(IT(l+iye+gen))+l(+iye)+akkz))+YF(Bağ.gr
 (l+B(ve)+l)+l+iye)+lok.))→Y(BF (Dat.gr(ST(S+l)+dat+F(Za(gg))))} 3.7

1.3.62. Garb-i Anadolu'da islâmın harim-i ismetine dâhil olan Yunan zalimleri
 Düveli İtilafiyenin enzar-ı tesamühü karşısında canavarca fecayi ika etti. 3.8.

YT+Ö+ZT+N+Y 3.8

C{YT(ST(S+l)+lok)→Ö(ST(SCc(YT(IT(l+iye)+FT)+dat))+YF(BF(l+F(+p))))+IT(l+l
 +iye)))→ZT(IT(IT(l+l)+gen+FT(+iye))+l+iye)+lok))→N(ST(S+l)+akkz)→Y
 (BF(l+F(Za(gg))))} 3.8

1.3.63. Şarkta Ermeniler Kızılıрмаğa kadar tevessü hazırlıklarına ve şimdiden hudutlarımıza kadar dayanan katliam siyasetine başladı.3.9.

YT+Ö+YT+E+ZT+YT+Y 3.9

C{YT(l+lok)→Ö(l)→YT(IT(Ed.gr(BI(ST(S+l))+dat)+E(kadar))+IT(l+l(+iye))+dat)→E(ve)→ZT(Z(+abl))→YT(IT(l(ST(SCc(ZT(Ed.gr(IT(l+iye+dat)+E(kadar)))))+YF(F(+p))+l))+l+iye))+dat)→Y(F(+Za(gg))))} 3.9

1.3.64. Karadeniz sahillerimizde Pontus kırallığı hayalinin tahakkukuna bile çalışıldı. 3.10.

YT+ZT+Y 3.10

C{YT(IT(BI(ST(S+l))+l(+iye)+lok))→ZT(IT(IT(l+l(+iye))+l(+gen))+l(+iye)+dat)+E(bile))→YF(F(Za(gg))))} 3.10

1.3.65. Adana, Antep, Maraş ve Konya havalisine kadar Antalya işgal ve Trakya da işgal mıntıkasına ithal edildi. 3.11.

ZT+Ö+Y+E+Ö+YT+Y 3.11

C{ZT(Ed.gr(IT(l(Tek.gr.(l+l+l+B(ve)+l)+l+iye)+E(e kadar)))→Ö(l)→Y(l)→E(ve)→Ö(l)+B(ve)→YT(ST(S+l)+iye+dat)→Y(l+F(Za(gg))))} 3.11

1.3.66. Payitaht-ı saltanat ve makarr-ı hilafetin ise hükümdar saraylarına kadar boğucu bir tarzda işgali suretiyle kalbgâh-ı devlette ecnebi inhisar ve tahakkümü teessüs etti ve bütün bu hakşiken tasaddilere karşı hükümet-i merkeziye ihtimal ki tarihte bir misli daha görülmemiş surette tahammül etti ve daima zayıf ve âciz bir mevkide kaldı.3.12

ZT+YT+Ö+Y+E+ZT+Ö+ZT+Y+E+ZT+Y 3.12

C{ZT(ZCc(Ö(Bağ.gr(FT)+B(ve)+FT(+gen)))+YT(Ed.gr(IT(l+l(+iye)))+dat)+E(kadar)+ZT(Lok.gr(ST(S+ST(S+l))+lok))+YF((l)+akkz))+l(+inst)))→YT(FT+llok))→Ö(IT(l+Bağ.gr(l+B(ve)+l(+iye))))→Y(BF(l+F(Za(gg))))→E(ve)→ZT(Ed.gr(Dat.gr(ST(S+ST(S+(ST(S+l)))))+dat)+E(e karşı))→Ö(FT)→ZT(E(ihtimal ki)+ST(SCc(YT(l+lok)+N(ST(S+l))+E(daha)+YF(F(p))+l(+lok))))→Y

(BF(l+F(Za(gg))))→E(ve)→ZT(Z)→Y((Lok.gr(ST(Bağ.gr(S+B(ve)+l))+ST(S+l)+lok)+F(Za(gg))))} 3.12

1.3.67. İşte bu ahval milletimizi şedit bir intibaha sevketti. 3.13.

Ö+N+YT+Y 3.13

C{Ö(ST(S(S+l)+l))→N(İT(l+iye+akkz))→YT(Dat.gr(ST(S+(ST(S+l))))+dat)→Y(BF(l+F(Za(gg))))} 3.13

1.3.68. Artık milletimiz pek güzel anladı ki Düvel-i itilâfiye bu vatanda mukaddesat ve mukadderatına sahip bir kudret ve iradei milliye mevcut olmadığı zehab-ı bâtilına kapıldı.3.14.

E+Ö+ZT+Y+E+Ö+YT+Y 3.14

C{E(artık)→Ö(İT(l+iye))→ZT(ST(S+l))→Y(F+Za(gg))→E(ki)→Ö(FT(iye)))→YT(ST(S+l)+lok))→Y(BF(Dat.gr(ST(SCc(Bağ.gr(Ö(ST(S(Bağ.gr(l+B(ve)İT(l+iye)+dat)+l))+ST(S+l))+B(ve)+FT)+YF(BF(l+F(+p))+iye)+FT+l)+iye+dat)))+F(+Za(gg))))} 3.14

1.3.69. Ve bu zehap yüzünden cansız bir vatan, kansızbir millet nelere müstahak ise bîmehaba onların tatbikatına koyuldu. 3.15.

E+ZT+N+N+ZT+Y 3.15

C{E(ve)→ZT(ST(S+l)+l(+iye))+abl)→N(ST(S+ST(S+l)))→N(ST(S+ST(S+l)))→ZT(Şrt.Cc(YT(Z+dat)+YF(BF(l)+E(ise)))→Y(Z+İT((Zmr(+gen)+l+iye)+dat)+F(Za(gg))))} 3.15

1.3.70. Efendiler, milletimizin sizler gibi münevveran ve hamiyetperveranı manzaranın elemli karanlıklarından naümit olmadılar. 3.16.

H+Ö+YT+Y 3.16

C{E(l)→Ö(İT(İT(l+iye+gen))+Ara.C.(Ed.gr(ZT(Zmr+E(gibi))))+Bağ.gr(l+B(ve)+Bl(l+l)+iye))→YT(İT(l+gen+ST(S+l(iye)))+abl))→Y(BF(l+F(Za(gerek)+kuv))))} 3.16

1.3.71. Çünkü onlar bilirler ki tarih bir milletin varlığını, hakkını hiçbir zaman inkâr edemez. 3.17.

E+ZT+Ö+N+N+ZT+Y 3.17

C{E(çünkü)→ZT(ZCc(Ö(Zmr)+YF(F(+Za(gnş)))))+E(ki))→Ö(l)→N(İT(ST(S+l)))+l(+iye))+akkz)→N(İT(l+iye)+akkz)→ZT(ST(BS(S+l)+l))→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))} 3.17

1.3.72. Çünkü onlar kuvvetli bir iman ile kanidirler ki, bir nikab-ı bâtil arkasından vatan ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler ,ortaya sürülen kanaatler muhakkak iflâsa mahkûmdur.3.18

E+Ö+ZT+Y+E+YT+Ö+Ö+ZT+Y 3.18

C{E(çünkü)→Ö(Zmr)→ZT(Ed.gr(ST(S+ST(S+l))))+E(ile))→Y(l(+kuv)+şhs(3.çok))→E(ki)→YT(İT(FT)+l(+iye))+abl)→Ö(ST(SCc(YT(Lok.gr(İT(Bağ.gr(l+B(ve)+İT(l+iye))+l+iye)+lok))+YF(F(+p))))+l))→Ö(ST(SCc(YT(l+dat)+YF(F(+p))))+l))→ZT(Z)→Y(BF(l(+dat)+l)+kuv)} 3.18

1.3.73. Efendiler, İtilaf Devletlerinin haksızlıkları ve hükümet-i merkeziyenin za'f ve aczi karşısında milletimiz mevcudiyetini ispat ve fiili tecavüzlere karşı namus ve istiklalini bilfiil müdafaa hükmünü vermekte muztar kıldı.3.19

H+ZT+Ö+ZT+Y 3.19

C{H(l)→ZT(İT(Bağ.gr(İT(ST(S+l(+iye+gen))+l+iye)+B(ve)+İT(FT+gen)+Bağ.gr(l+B(ve)+l+iye)+l+iye(+lok))))))→Ö(İT(l+iye))→ZT(ZCc(Ö(İT(Bağ.gr(ZCc(N(İT(l+iye+akkz))+YF(l)))))+B(ve)+İT(ZCc+ZT+Ed.gr(Dat.gr(ST(S+l)+dat)+E(karşı))+N(Bağ.gr(İT(l+B(ve)+l+iye)+akkz)+ZT(Z)+YF(l)))))+l(+iye)+akkz)+YF(F+(M)+lok))))→Y(BF(l+F(Za(gg))))} 3.19

1.3.74. Matlup olduğu veçhile :Şarkta harbi zailin her türlü meşakkat ve elemelerini görmüş ve bilhassa Ermenilerin vahşet ve zulümlerine sahne olmuş matemzede hudut vilayetlerimiz namus ve istiklal-i milliyi kurtarmak maksadıyla

Müdafa-i Hukuk-u Millîye, Muhafaza-i Hukuk-u Millîye Cemiyetleri teşkil eylediler.3.20

ZT+YT+Ö+ZT+N+Y 3.20

C{E(ZCc(Ö(l)+YF(F(+p))) +E(veçhile))→YT(l+lok)→Ö(ST(Bağ.gr((SCc(N (lT(ST(S+l)+ST(ST(S+l)+Bağ.gr(l+B(ve)+l)+iye)+akkz)+YF(F(+Za(ag))))+B (ve)+SCc(ZT(Z)+YT(Dat.gr(lT((l+gen)+Bağ.gr(l+B(ve)+i)+iye)+dat))+YF(BF (l+F(Za(ag)))))))+ST(Bl+lT(l+l)+iye+şhs(1.Çok)))→ZT(ZCc(N(Bağ.gr(l+B(ve) +FT+akkz)+YF(F(+m))))+l+inst))→N(FT+FT+l+iye)→Y(BF(l+F(Za(gg))+şhs (3.Çok))}} 3.20

1.3.75. Şarktan ve cenuptan tehlike hisseden Diyarbakır vilâyetimizde de Müdafaa-i Vatan Cemiyeti teşekkül etti. 3.21.

YT+E+Ö+Y 3.21

C{YT((ST(SCc(YT(Bağ.gr(l(+abl)+B(ve)+l(+abl))))+YF(BF(l+BF(l+F(+p)))))) +Bl(lT(l+l))+l+iye)+lok)→E(de)→Ö(FT)→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 3.21

1.3.76. Garpta Yunanlıların tecavüzü ihtimaline karşı teşekkül eden Müdafaa-i Hukuk-u Millîye Cemiyeti Yunanlıların sevgili topraklarımıza ayak basması üzerine ilhakı fiilen redde kıyam etti. 3.22

YT+Ö+ZT+N+ZT+Y 3.22

C{YT(l+lok)→Ö(ST(SCc(ZT(Ed.gr(lT(l(+gen)+l(+iye)+l(+iye))+E(e karşı))+YF (l+F(+p))+FT)→ZT(Ed.gr(lT(l(+gen)+lCc(YT(ST(S+l(+dat))))+YF(BF(l+F(+m))))+i ye)+E(üzerine)))→N(lT(l+iye))→ZT(Z)→Y(Dat.gr(l+dat)+BF(l+F(+Za(gg))))}3.22

1.3.77. Trakya'da,Klikya'da ve her tarafta millî cemiyetler teşekkül etti. 3.23.

YT+Ö+Y 3.23

C{YT(Tek.gr(l+lok+Bağ.gr(l+lok+B(ve)+ST(S+l)+lok)))→Ö(ST(S+l))→Y(BF (l+F(Za(gg))))} 3.23

1.3.78. Hulâsa garptan şarktan yükselen sadayı millet Anadolu'nun en hücre köşesinde mâkes buldu. 3.24.

ZT→Ö+YT+Y 3.24

C{ZT(Z)→Ö(ST(SCc(Tek.gr(l+abl+l+abl)+YF(F(+p)))+FT))→YT(IT(l(+gen)+S
T(S+ST(S+l) +iye))+lok)→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 3.24

1.3.79. Binaenaleyh millî cemiyetler düşmanların esaret boyunduruğuna girmemek kastiyle millî vicdanın azm ü iradesinden doğmuş yegâne teşkilât oldu. 3.25.

E+Ö+ZT+N+Y 3.25

C{E(Binaenaleyh)→Ö(ST(S+l))→ZT(IT(lCc(YT(Dat.gr(IT(l(+gen)+ST(S+l
(+iye)))+dat))+YF(F(+m)))+l+inst))→N(ST(S(SCc(YT(Abl.gr(IT(ST(S+l(+gen))+B
ağ.gr(l+B(ve)+l(+iye)))+abl) +YF(F(+p)))+ST(S+l))→Y(F(+Za(gg))))} 3.25

1.3.80. Bu sayede asırlardan beri müstakil yaşayan milletimiz mevcudiyetini âleme göstermeğe başladı. 3.26.

ZT+Ö+N+YT+Y 3.26

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(ST(S(SCc(ZT(Abl.gr(l+abl+E(beri))+N(l)+YF(F(+p)))+l))
→N(IT(l+iye +akkz))→YT(l+dat)→Y(BF(l(+dat)+F(Za(gg))))} 3.26

1.3.81. Efendiler, milletçe çare-i halâsın ancak kendi ruhundan ve kendi taazzuvundan doğacağı kanaati tahakkuk edince ;bâriz tehlikeler karşısında bulunan şarkî Anadolu vilâyatı Erzurum Kongresini davet etti.3.27

H+ZT+Ö+N+Y 3.27

C{E(H)→ZT(ZCc(Ö(ST(SCc(Ö(IT(l+ekv)+FT+gen))+ZT(Z)+YT(IT(Zmr+l
(+iye))+abl)+B(ve)+YT(IT(Zmr+l(+iye))+abl))+YF(F(+p))+iye)+l(+iye))+YF
(BF(l+F(+ger))))→Ö(IT(l(ST(S(SCc(YT(ST(ST(S+l)+l(+iye))+lok)+YF(F(+p)))+S
T(S+l))+l(+iye))))→N(IT(l+l(+iye)+akkz))→Y(BF(l+F(Za(gg))))}3.27

1.3.82. Bu sırada idi ki cereyan eden muhaberat ve saik olan hâdisat ve zarurat ile de halâs-ı umumi-i vatan istihdaf eyleyen Sivas Kongresi,bugün heyet-i

muhteremenizin vücuda getirdiği Umumi Kongre, 21 Haziran 1919 tarihinde karargir olmuştur.3.28

ZT+ZT+Ö+Ö+ZT+Y 3.28

C{ZT(ZCc(ZT(ST(S+l)+lok)+YF(EkF(+Za(gg))))+E(ki))→ZT(Ed.gr(Bağ.gr(ST(S(l+F(+p))+l)+B(ve)+ST(S(l+F(+p))+l)+B(ve)+l)+E(ile))+B(de)→Ö(IT(ST(SCc(Ö(FT)+YF(l+F(+p))))+l(l+iye))→Ö(ST(SCc(ZT(ST(S+l))+Ö(FT+gen)+YF(BF(l+dat+F(+p)+iye))))+S+l)→ZT(lT(ST(S+l)+l(l+iye))+lok)))→Y(BF(l+F(Za(ag)+kuv))))} 3.28

1.3.83. Efendiler,burada azim teessüflerle heyet-i âliyenize arz edeceğim ki memleketin ve milletin mukaddesatını teminde acz ü meskenetten başka bir kudret gösterememiş olan hükümet-i merkeziye saday-ı milleti boğmak revabit-i müştereke-i milliyeyi kırmak ve bu suretle milleti daima mağlûp göstermek gibi ancak düşmanlarımızın hesab-ı menfaatine kaydolunan hareket-ı mezbuhane ve mütehalifede bütün celadatini takındı.3.29

E+YT+ZT+YT+Y+E+Ö+ZT+N+Y 3.29

C{E(H)→YT(Zmr+lok)→ZT(ST(S+l)+inst))→YT(FT+dat)→Y(BF(l+F(Za(gel))))→E(ki)→Ö(ST(SCc(ZT(ZCc(N(lT(Bağ.gr((l+gen)+B(ve)+l+gen)+l(iye)) +akkz)+YF(l+lok))))+N(ST((Bağ.gr(l+B)Ü)+l)+abl+S)+ST(S+l))) +YF(BF(F(+p)+F(+p))+FT)))→ZT(ST(SCc(ZT(Ed.gr.(Tek.gr(lCc(N(FT+akkz)+YF(F(+m)))) +lCc(N(FT+akkz)+YF(F(+m)))))+B(ve)+ZT(Ed.gr(ST(S+i)+inst))+N(l+iye)+ZT(Z)+YF(BF(l+F(+m)))))+E(gibi))+YT(FT+dat)+YF(BF(l+F(+p))))+l(Bağ.gr(FT) +B(ve)+l)+lok)→N(ST(S+l(+iye))+akkz)→Y(F+Za(gg))} 3.29

1.3.84. Bu hal tarih-i millimizde bittabi hükümet-i merkeziye hesabına pek şaibedar bir fasıldır. 3.30.

Ö+YT+E+ZT+Y 3.30

C{Ö(ST(S+l))→YT(FT+lok)→E(bittabi)→ZT((FT+l+iye)+dat)→Y((ST(ST(S+l)+S T(S+l))) +kuv)} 3.30

1.3.85. Teşekkür olunur ki Efendiler, millet ve kuderet-i milliyenin tamamen muzahiri olan namuskâr ordumuz, hükûmet-i merkeziyeyi ikaz suretiyle zararlar takimedilmiştir. 3.31.

Ö+Y+E+E+Ö+ZT+N+Y 3.31

C{Ö(İ)→Y(F(+Za(gnş)))→E(ki)→E(H)→Ö(ST(SCc(Ö(İT(Bağ.gr(İ+B(ve)+FT)+gen+ST(S+İ(+iye)))))+YF(F(+p)))→İT(ST(S+İ)+iye)))→ZT(Ed.gr(ZCc(FT(+akkz))+YF(İ))+E(suretiyle))→N(İ)→Y(BF(İ+F(Za(+ag))+kuv)} 3.31

1.3.86. Maahaza suitesirler bazı mertebe teahhuratı bâdi olmuştur.3.32

ZT+Ö+ZT+Y 3.32

C{ZT(Z)→Ö(Bİ(ST(S+İ)))→ZT(ST(S+İ))→Y(BF(FT)+F(Za(ag)+kuv))} 3.32

1.3.87. Hatırlarda olacaktır ki,Sivas Umumi Kongresine teşrifleri için 22 haziranda vukubulan davetnamede Erzurum Kongresinden bahsedilerek 10 Temmuz,inikat için esas itibar edilmişti.3.33

ZT+E+ZT+YT+ZT+Y 3.33

C{ZT(ZCc(YT+YF(F(+Za(gel)+kuv))))→E(ki)→ZT(ZCc(ZT(Ed.gr(İT(Dat.gr(İT(İ+ST(S+İ(+iye)))))+dat)+İ+iye)+E(için)))→YT(ST(S(SCc(YT(ST(S+İ(+lok)))+YF(BF(İ+F(+p)))))+İ(Bİ(ST(S+İ))))+lok)→ZT+(İCc(Ö(Abl.gr(İT(İ+İ(+iye))))+abl)+YF(BF(İ+F(+ger))))))→N(ST(S+İ))→ZT(Ed.gr(İ+E(için)))→Y(BF(Z+İ+F(Za(ag)+BiZa(hik))))} 3.33

1.3.88. Garbi Anadolu murahhaslarının bu zamana kadar Sivasa vasıl olabilecekleri tahmin olunarak Erzurum Kongre Heyetinin de Sivas'ta umumi içtimaa dâhil olabileceğine imkân tasavvur edilmişti.3.34

ZT+Ö+Y 3.34

C{ZT(ZCc(Ö(İT(İ(İT(ST(S+İ))+İ(+iye))+gen)+(İCc(ZT(Ed.gr(ST(S+İ)+E(e kadar))+YT(İ+dat)+YF(BF(İ+BF(F+F(+p)+şhs(3.çok)+iye)))))+YF(BF(İ+F(+ger))))))→Ö(İCc(İT(İ(İ+ST(S+İ(+iye+gen))))+B(de)+YT(İ+bk)+YF(Dat.gr(ST

(S+l(+dat))) + BF(l+BF(F+F(+p))+iye)+dat)))) → Y(l+BF(l+F(+Za(ag)+BiZa
(hik))))} 3.34

1.3.89. Halbuki Sivas Kongresinin inikadı ancak bugün müyesser oldu.3.35

E+Ö+ZT+ZT+Y 3.35

C{E(halbuki) → Ö(lT(lT(l+l(+iye+gen)))+l+iye) → ZT(Z) → ZT(ST(S+Bl(ST(S+l)))) →
Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 3.35

1.3.90. Aradan bir ayı müteceviz zaman geçti.3.36

YT+Ö+Y 3.36

C{YT(l+abl) → Ö(ST(S(SCc(N(ST(S+l(+akkz)))+YF(F(+p))+l)))) → Y(F+Za(ag))}
3.36

1.3.91. Bu uzun müddet zarfında Erzurum Kongresi Heyetinin intizar etmesinden ise zaten mâlum ve müşterek olan makasıd-ı asliye ve nikat-ı esasiye üzerinde icray-ı müzakerat ve ittihaz-ı mukarrerat eylemesi münasip görüldü.3.37

ZT+Ö+Y 3.37

C{ZT(ST(S(ST(S+ST(S+l))))+iye)+lok) → Ö(lT(lCc(ZT(ŞCc(Ö(Abl.gr(lT(l+lT
(l+akkz+l+iye+gen))+YF(BF(l+F(+m)+iye+abl)))+E(şrt))))+YT(Lok.gr(ST
(Bağ.gr(ST(SCc(Bağ.gr(S(ZT(l+B(ve)+l))+YF(F(+p))+FT+B(ve)+FT+l+iye
)))))+lok)+lCc(Bağ.gr(lT(l+FT+B(ve)+FT+F(+m))+iye)))) → Y(BF(l+F(+Za
(gg))))} 3.37

1.3.92. Ve sonra da murahhasların mahallî intihaplarına avdetleriyle mukarreratın fiilen tatbikatına başlamaları tercih edildi.3.38

E+ZT+E+ZT+Ö+Y 3.38

C{E(ve) → ZT(Z) → E(da) → ZT(lT(lCc(Ö(l(+iye)+YT(ST(S+l(+iye)+dat))+YF
(F(+m)+iye)+inst)))) → Ö(lCc(Ö(lT(l(+gen)+ST(S+F(+m))+dat))+YF(F(+m)
+iye))) → Y(BF(l+F(Za(gg))))} 3.38

1.3.93. Fakat kongre heyet-i umumiyesi ve binaenaleyh Şarkî Anadolu namına Sivas Kongresinde hazır bulunmak üzere Heyet-ı Temsiliyeden bir heyetin tevkiline karar verildi.3.39

E+ZT+YT+Y 3.39

C{E(fakat)→ZT(Ed.gr(lCcc(ZT(lT(Bağ.gr(lT(l+FT)+B(ve)+E(binaenaleyh)+ST(S+Bl)+l+iye))+dat))+YT(lT(l+l(+iye))+lok)+YF(BF(l+F(+m))))+E(üzere))→YT(lT(l(Abl.gr(FT+abl)+ST(S+l))+gen+l(+iye))+dat))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))}3.39

1.3.94. Erzurum Kongresinin beyanname ve nizamnamesi muhteviyatından başka hafif kalmış hiçbir karar yoktur.3.40

Ö+Y 3.40

C{Ö(ST(SCc(Ö(ST(S(Abl.gr(lT(Bağ.gr(lT(l+l(+iye+gen)+Bl))+B(ve)+lT(Bl(+iye))+l+iye)+abl))))+S+YF(F(+p))))+ST(ST(Z+l+l))))→Y(l+kuv)} 3.40

1.3.95. Yalnız Sadrâzam Ferit Paşa'nın Paris seyahatinden avdetinde Anadolu'da şuriş olduğuna dair vukubulan bir tamimi kongrece büyük teessüflerle okunmuş ve muhalif-i hakikat ve menafi-i memleket ve millete muzır bu gafilâne tebliğin derhal tekzibi şiddetle kendisinden talebedilmiştir.3.41

E+Ö+YT+ZT+Y+E+Ö+ZT+YT+Y 3.41

C{E(yalnız)→Ö(lT((Ünv.gr+gen)+ST(S(SCc(ZT(lT(Abl.gr(Z(lT(l+l(+iye))+abl)+l+iye)+lok)+ZT(Z(Ed.gr(Z(lT(l(SCc(YT(l+lok)+YF(BF(l+F))+p)+iye+dat)+E(dair))+YF(BF(l+F)+p))))+ST(S+l))))+iye))→YT(l(+ekv))→ZT(ST(S+l))→Y(F(+Za(ag)))→E(ve)→Ö(lT(ST(ST(SCc(YT(Bağ.gr(FT+B(ve)+FT+B(ve)+l(+dat))))+YF(S))))+ST(S+ST(S+l))+gen+Z(l+iye))))→ZT(Z)→YT(lT(Zam+iye)+abl)→Y(BF(l+F(Za(ag)+kuv))))} 3.41

1.3.96. Bir de intihab-ı mebusanın tesrii talep olunmuştur.3.42

E+Ö+Y 3.42

C{E(birde)→Ö(lT(FT(+gen)))+l+iye)→Y(BF(l+F(ag)+kuv))} 3.42

1.3.97. Erzurum Kongresi yalnız Şarkî Anadolu murahhaslarından teşekkül etmiş bulunduğu için selâhiyetini bu daire dahiline hasretmek mecburiyetini nazar-ı dikkatte tutmuştur.3.43

Ö+ZT+N+Y 3.43

C{Ö(İT(İ+İ(+iye)))→ZT(Ed.gr(ZCc(ZT(Z)+Abl.gr(İT(ST(S+İ)+İ(+iye))+abl)+YF(BF(İ+F(+p)))+YF(F(+p)))+E(için)))→N(İCc(N(İT(İ+iye+akkz))+YT(Dat.gr(İT(ST(S+İ)+İ(+iye))+dat)+YF(BF(İ+F(+m)))+İ(+iye+akkz)))→Y(Lok.gr(FT+lok)+YF(F(Za(ag)+kuv)))} 3.43

1.3.98. Ancak Garbi Anadolu ve Rumeli murahhaslarının iştirakiyle tecelli edebilecek tam ve şâmil salahiyetin istimalini heyet-i muhtereminizin huzuru ile meşrut ve mukayyet gördü .3.44

N+ZT+ZT+Y 3.44

C{N(Z+İT(İ(Bağ.gr(ST(S+İ)+B(ve)+İ)+İ+iye)+gen)+İT(İ(ST(S(İ+inst+SCc(Ö+YF(BF(F+F(+p))))+Bağ.gr(İ+B(ve)+İ)+İ)+gen)+İ+iye)+akkz)))→ZT(İT(İ(İT(FT)+iye)+gen)+İ+iye)+inst)→ZT (Bağ.gr(İ+B(ve)+İ))→Y(F(+Za(gg)))} 3.44

1.3.99. Hattâ bu sebeptendir ki Şarkî Anadolu'daki milli cemiyetlerin birleşmesinden hâsil olan kütleye unvan verirken Şarkî Anadolu kaydı konuldu.3.45

E+ZT+E+ZT+Ö+Y 3.45

C{E(hatta)→ZT(ST(S+İ)+kuv)→E(ki)→ZT(ZCc(YT(ST(S(SCc(Abl.gr.(YT(İT(İ(ST(S(ST(S+İ(+lok)+ait))+ST(S+İ))+gen)+İ+iye))+abl)+YF(BF(İ+F(+p))))+İ))+dat))+YF(BF(İ+F(+EkF(+ger)))))→Ö(İT(İ(ST(S+İ)+İ+iye)))→Y(F(+Za(gg)))} 3.45

1.3.100. Alelittlak"Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"yahut"Anadolu-Rumeli Mudafa-yı Hukuk Cemiyeti" unvanî umumisi istimal edilmek ve bütün milletin hukuku namına kendi kendine salâhiyet vermek doğru olamazdı. 3.46

Ö+E+Ö+Y 3.46

C{Ö(lCcc(Ö(E(alelittlak)+FT+E(yahut)+FT+YF(BF(l+F(+m))))))→E(ve)→Ö(lcc
(ZT(lT(l(lT(l(ST(S+l)+gen)+l)+iye)+l(+iye))+dat)+YT(lT(Zmr)+lT(Zmr)+dat)
+YF(BF(l+F(+m))))))→Y(BF(l+F(+Za (gg)+BiZa(hik))))} 3.46

1.3.101. Bu taktirde İstanbul'da vuku bulduğu gibi beş,on kişinin bir araya gelerek bütün milletin sahib-i salâhiyet vekilleri imiş gibi indi ve sahib-i asli olan milletle alâkasız bir teşebbüs mahiyetinde olabilirdi. 3.47

ZT+ZT+ZT+ZT+ZT+Y 3.47

C{ZT(ST(S+l)+lok)→ZT(Ed.gr+ZCc(YT(l+lok)+YF(BF(lT(l+F(+ger)+iye))))+E
(gibi)→ZT(lT(l(lT(Tek.gr(S+S)+l+gen)+S(SCc(YT(ST(S+l)+dat)+YF(F(+ger))))))
→ZT(Ed.gr(ZCc(Ö(lT(l(ST(S+l)+gen)+ST(S(lT(l+l)+iye)+l(+iye)))))+YF(EkF(+Za(
ag))))+E(gibi))→ZT(ST(S(ST(S(Ed.gr(ST(S(Bağ.gr(S+B(ve)+ST(S+l)
+l)+ekv)+l)+ST(S+l))+l+iye))))+lok)→Y(BF(F+F(+Za(gg)+BiZa (hik))))} 3.47

1.3.102. Bununla beraber Efendiler,Erzurum Kongresi bütün memleketin ve milletin ittihat ve ittifak noktasında Şarkî Anadolu vilâyetlerince vilayât-ı saire ile her nokta-i nazardan iştirak-i mesai temini emel-i kâtidir üssülesasını kabul eylemiştir. 3.48

E+Ö+N+Y 3.48

C{E(lnst.gr(Zmr+gen(+inst)+S)+H)→Ö(lT(l+l+iye))→N(ST(S(SCc(Ö(lCcc(YT
(lT(l(Bağ.gr(ST(S+l(+gen)+B(ve)+l(+gen)))))+ST(S(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+l+iye))+lok
)→ZT(lT(l(ST(S+l+l+iye))+lnst))+ZT(Ed.gr(FT+E(ile))+YT(FT+abl)+YF
(Dat.gr(l+dat+F(+m))))+l+iye)+YF(l+kuv)+Bl(+iye))+akkz))→Y(BF(l+F(+Za
(ag)+kuv))))} 3.48

1.3.103. Bittabi huzur-u âlinizle münakit işbu Sivas Umumi Kongremizde vatanımızın yekpare, milletimizin yek vücut olduğunu lüzumu gibi ifade ve ispat edecek esasat vazolunur.3.49

E+YT+Ö+Y 3.49

C{E(bittabi)→YT(ST(ST(SCc(ZT(FT+inst)+YF(l))+BS)+lT(l+ST(S+lT(l+iye)))
+lok))→Ö(ST(S(SCc(N(lT(l+iye+gen)+ST(S+l))+N(lCcc(Ö(lT(l+iye+gen)+ST

(S+l)+YF(F(+p))+akkz)))+ZT(Ed.gr(IT(l+iye)+E(gibi)))+YF(Bağ.gr(l+B(ve)+BF(l+F(+p))))+l)))+Y(BF(l+F(+Za(gnş))))} 3.49

1.3.104. Efendiler, Millet Meclisinin toplanması için öteden beri gösterilen amel-i millîye karşısında hükümet-i merkeziyenin bidayetinden beri aldığı ihmalkâr ve bilâhare mütemerridane ve Kanuni Esasiye külliyyen mugayir etveri son günlerde cereyan-ı millî tesiratiyle mümaşatkâr bir vaziyete girmiştir. 3.50

E+ZT+Ö+ZT+ZT+Y 3.50

C{E(H)→ZT(IT(Ed.gr(IT(IT(l+l(+iye))+gen)+l(+iye))+E(için))+ZCc(ZT(Abl.gr(l+ab l+l))+YF(F+p))+Dat.gr(IT(FT+dat+l+iye)+lok)→Ö(IT(l(S+l)+gen)+Abl.gr(l+abl+l)+ST(S+S)+B(ve)+Z+ST(Bağ.gr(S+B(ve)+SCc(YT(ST(S+l)+dat))+ZT(ST(S+l))+l+iye)))→ZT(ST(S+l)+lok)→ZT(IT(l(FT+l+iye)+inst)))→Y(Dat.gr(ST(S+ST(S+l))+dat)+F(+Za(ag)+kuv))} 3.50

1.3.105. İntihabata emir verildiği malûmunuzdur. 3.51.

Ö+Y 3.51

C{Ö(ZCc(YT(l+dat)+YF(BF(l+F(+p))))+iye))→Y(IT(l+iye)+kuv)} 3.51

1.3.106. Bunun tahakkukunu, inşallah azm ü celâdetiniz vücuda getirecektir. 3.52.

N+ZT+Ö+Y 3.52

C{N(IT(Zmr+gen+l+iye)+akkz)→ZT(AT)→Ö(Bağ.gr(l+B(Ü)IT(l+iye)))→Y(BF(l+lok+F(Za(gel))+kuv))} 3.52

1.3.107. Ancak buna takaddüm eden safha-i vakayide müteaddit veya münferit ecnebi mandaterlikleri gibi doğrudan doğruya hayat ve istiklâlimizle alâkadar bir mesele mevzu-u bahis olmaktadır. 3.53.

E+ZT+Ö+Y 3.53

C{E(ancak)→ZT(ST(S(SCc(YT(S+dat)+YF(BF(l+F(+p))))+FT+lok)))→Ö(ST(S(Ed.gr(l+B(veya)+l+l+iye)+E(gibi))+Abl.gr(l+abl+l+dat)+Bağ.gr(l+B(ve)IT(l+iye)+inst)+ST(S+ST(S+l))))→Y(BF(FT+F(+m)+kuv))} 3.53

1.3.108. Meclis-i Millînin henüz toplanmamış olduğu bir sırada matsur ve istiklâlini zayi etmiş olan hükûmet-i merkeziyenin münferit ve gayri meşru bir kararı veyahut âmal-i milliyeye muhalif bazı tekâlif-i hariciyeye inkıyat ve serfûru etmiş gibi emrivakilerin ihtimali zuhuratına karşı Erzurum ve Sivas Kongrelerinin ruh-i milliyi temsilen ve birbirini takiben içtimai, muhakkak bir fal-i hayr ü selamettir. 3.54.

ZT+ZT+Ö+ZT+Y 3.54

C{ZT(ST(ZCc(Ö(FT+gen)+ZT(Z)+YF(BF(Z+F(+p))))+iye)+ST(S+İ)+(lok)))→ZT(E d.gr)İT(İ(Bağ.gr(İ+B(ve)+ST(S(SCc(N(İT(İ+iye+akkz)+YF(BF(İ+F(+ger +F(+p))))+FT+gen)))+Bağ.gr(İ+B(ve)+ST(S+İ)+ST(S+İ)+akkz)+B(veyahut +SCc(YT(FT+dat)+YF(İ))+YT(FT+dat)+Ed.gr(İ+B(ve)+BF(İ+F(+p))+E(gibi +Bİ(İ+İ)+gen)+ST(S+İ)+iye)+E(e karşı))))→Ö(İT(İ(İT(İ(Bağ.gr(İ+B(ve)+İ)+İ +iye)+gen)+Bağ.gr(SCc(Ö(FT+akkz)+YF(İ))+B(ve)+SCc(N(İT(Zmr(+akkz) Zmr(+akkz)) +akkz)+Y(İ)+İ+iye))))→ZT(Z)→Y(ST(S+FT)+kuv)} 3.54

1.3.109. Maruzatım hitam bulurken vatan ve milletin fevz ü halâsı gayesine merbut olan heyetimizin muvaffak-ı bilhayr olması temenniyatını bârigâh-ı ilahiye refeylerim. 3.55.

ZT+N+YT+Y 3.55

C{ZT(ZCc(Ö(İT(İ+iye))+YF(BF(İ+F(Za(gnş)+EkF(+ger))))→N(ST(S(SCc(Ö(ST(S (SCc(Ö(Bağ.gr(İ+B(ve)+İ)+gen)+YT(ST(S(Bağ.gr(İ+B(Ü)+İ)+iye)+dat)) +YF(BF(İ+F(+p))))+İT(İ(+iye))+gen))+YF(BF(İ(ST(S+İ))+F(+m))+iye)+İ(+iye))+ak kz)))→YT(FT)+dat)→Y(BF(İ+F(+Za(+gnş)+şhs (1.Tek))))} 3.55

1.3.110. Meclis-i âliniz,malûm-u âlileri salâhiyet-i fevkalâdeyi haiz olarak yeniden intihabedilen mebusan-ı kiram ile duçar-ı taarruz olan makarr-ı saltanattan tahlis-i nefis ile buraya gelen mebusan-ı kiramdan mürekkeptir. 4.1.

Ö+ZT+Y 4.1

C{Ö(FT)→ZT(FT)→Y(Abl.gr(Ed.gr(ST(S(SCc(ZT(ZCc(N(FT+akkz)+YF(BF (İ+F(+ger))))+ZT(Z)+YF(BF(İ+F(+p)))))+FT)+E(ile))+ST(S(BF(İ(FT)+F(+p))))

+ST(SCc(Ed.gr((FT+abl+FT)+E(ile))+YT(Zmr+dat)+YF(F(+p)))+FT)+abl)+l+kuv))} 4.1.

1.3.111. Tahlis-i nefis edip gelebilecek olan mebusan ile birlikte bir meclis-i âli vücuda getirilmesi ancak yeni intihabedilen tarz-ı intihapta mevzu-u bahis olmuştur. 4.2

Ö+ZT+YT+Y 4.2

C{Ö(IT(l(ICc(ZT(ST(S(SCc(ZT(ZCc(Ö(FT)+YF(F(+p))))+YF(BF(F+F(+F(+p)))))+l)+F(ile birlikte)))+Ö(ST(S+FT)+YT(l+dat)+YF(F(+m))+iye))→ZT(Z)→YT (ST(S(SCc(ZT(Z)+YF(BF(l+F(+p))))+FT+lok))→Y(BF(l(FT)+F(+Za(ag)+kuv)))} 4.2.

1.3.112. Bu anda meclisimiz münakittir. 4.3.

ZT+Ö+Y 4.3

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(IT(l+iye))→Y(l+kuv)} 4.3.

1.3.113. Evvelce intihabedilen mebusanın dahi aynı derece-i salâhiyette ifayı vazife etmesinin mebusanın tarz-ı intihabından daha ziyade şümüllü olduğu için bunun muvafık olacağı kanaatindeyim. 4.4.

ZT+Y 4.4

C{ZT(IT(l(ICc(Ö(ST(S(SCc(ZT(Z)+YF(BF(l+F(+p)))))+l)+gen)+E(dahi)+ZT(IT(l(ST(S+l))+l(+iye))+lok)+YF(IT(IT(l+iye)+BF(l+F(+m))))+iye)+gen)+YT(IT(l(+gen)+ST(S+l)+iye)+abl)+ZT(Z+ST(S+l))+YF(F(+p))+iye)+E(için))→Y(IT(l(IT(l(Zmr+gen)+BF(l+F(+p))+iye))+l(+iye)+lok)+şhs(1.Tek))} 4.4

1.3.114. Bu hususu teyid etmek isterim. 4.5.

N+Y 4.5

C{N(ST(S+l)+akkz)→Y(BF(l(BF(l+F(+m))))+F(+Za(gnş)+şhs(1.Tek)))} 4.5.

1.3.115. Mebusların mazbatalarını tetkik etmek üzere encümen teşkili tensib olunursa o meseleye geçilsin. 5.1.

ZT+YT+Y 5.1

C{ZT(Şrt.Cc(Ed.gr(İCc(N(İT(l+gen+l+iye)+akkz)+YF(BF(l+F(+m)))))+E
(üzere)))+Ö(İT(l+l+iye)))+YF(BF(l+F(+Za(gnş))+EkF(+kip(şrt))))))→YT
(ST(S+l)+dat)→Y(F(+kip(Emr)))} 5.1.

1.3.116. Efendim,diğer bir şeyi hatırlatmak istiyorum. 5.2.

H+N+Y 5.2

C{H(İT(l+iye))→N(ST(S+ST(S+l))+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(şim)+şhs(1.Tek))))} 5.2.

1.3.117. Encümen teşkilini arzetmiştim. 5.3.

N+Y 5.3

C{N(İT(l+l+iye))+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+EkF(+hik)+şhs(1.Tek))))} 5.3.

1.3.118. Bu hususta gençlerden iki kâtip zat-ı âlinize muavenet eylerse... 5.4.

ZT+Ö+YT+Y 5.4

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(Abl.gr(l+abl+ST(S+l)))→YT(FT)+dat)→Y(BF(l+F
(+Za(gnş)+kip(şrt))))} 5.4.

1.3.119. Zaten bu iş ile iştigal etmiş olan Muhittin Baha Bey birisi olabilir zannederim. 5.5

E+Ö+N+Y+Y 5.5

C{E(zaten)→Ö(ST(S(SCc(ZT(ST(S+l)+E(ile))+YF(BF(l+F(+Za(ag)))+F(+p)))
+Ünv.gr(l+l+ünv))))→N(İT(Zmr+iye))→Y(BF(F+F(+Za(gnş))))→Y(BF(l+F(Za
(gnş)+şhs(1.Tek))))} 5.5.

1.3.120. Milletçe ilk yapılan intihap neticesinde müntehip bazı zevat istifa etti. 6.1.

ZT+Ö+Y 6.1

C{ZT(ST(SCc(ZT(l+ekv)+ZT(Z)+YF(F(+p))))+l+l+iye)+lok)→Ö(ST(S+ST(S+l)))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 6.1

1.3.121. Veyahut beyan-ı mâzeret ederek buraya gelemiyecek şeraitte olduğunu beyan etti. 6.2.

E+ZT+N+Y 6.2

C{E(veyahut)→ZT(ZCc(Ö(l)+YF(BF(l+F(+ger))))))→N(SCc(YT(S+dat)+ZT(P.gr(l(+p)+l)+lok)+YF(F(+p))+akkz))→Y(BF(l+F(Za(gg))))} 6.2

1.3.122. Bunun üzerine mevaki-i muhtelifeden vukubulan istizanlarda iki şey soruluyordu. 6.3.

ZT+YT+Ö+Y 6.3

C{ZT(lT(Zmr(+gen)+l+iye)+dat)→YT(ST(SCc(YT(FT)+abl)+YF(BF(l+F(+p)))))+l)+lok)→Ö(ST(S+l))→Y(F(+Za(şim)+BiZa(hik)))} 6.3.

1.3.123. Yeniden intihap etmek,yahut müteakıben rey kazanmış olan zevatı buraya göndermek! 6.4.

ZT+Y+E+ZT+Ö+YT+Y 6.4

C{ZT(l+abl)→Y(BF(l+F(+m)))→E(yahut)→ZT(Z)→Ö(ST(S(SCc(Ö(l)+YF(BF(l+F(+p)))))+l)+akkz)→YT(Zmr+dat)→Y(F(+m))} 6.4.

1.3.124. Biz vaziyetin sürat iltizam ettiğini tasavvur ederek bazı yerlerde intihap yapılmasını ve bazı yerlerde şerait gayri müsait olduğundan o gibi zevatın istifa edenlerin yerine gönderilmesini muvafık görmüştük. 6.5.

Ö+ZT+N+E+ZT+N+Y 6.5

C{Ö(Zmr)→ZT(ZCc(Ö(lT(l+gen)+SCc(Ö(l)+YF(BF(l+F(+p))+iye+akkz)))+YF(BF(l+F(+ger))))))→N(lT(lCc(YT(ST(S+l)+lok)+YF(BF(l+F(+m))+iye)+akkz))→E(ve)→ZT(ZCc(YT(ST(S+l)+lok)+ZT(lT(l+ST(S+l)))+YF(F(+p)))+abl)→N(lT(lT(ST(S(Zmr+E)+l+gen)+lCc(YT(lT(lCc(Ö(l)+YF(F(+p))))+gen)+l+iye)+dat)+YF(F(+m))+iye)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+BiZa(hik)+şhs(1.Çok))))} 6.5.

1.3.125. Binaenaleyh mevzu-u bahis olan zat da böyle olacaktır zannederim.
6.6.

E+N+Y 6.6

C{E(Binaenaleyh)→N(ZCc(Ö(ST(S(SCc(Ö(FT)+YF(F(+p))))+l))+E(da)+ZT(Z)+Y
F(F(+Za(gel)+kuv))))←Y(BF(l+F(Za(gnş)+şhs(1.Tek))))}6.6

1.3.126. İstifa edenler yerine fazla rey kazanmış olanların gelmeleri...6.7

YT+Ö 6.7

C{YT(IT(l(lCc(Ö(l)+YF(F(+p))))+l(+iye))+dat))→Ö(IT(l(lCc(Ö(ST(S+l))+YF(BF
(l+F(+p))))+gen)+l((+iye))))} 6.7

1.3.127. İstifaname mahallî intihapta rüesa-yı memurin-i mülkiyeye verilmiştir.
6.8

Ö+ZT+YT+Y 6.8

C{Ö(Bl)→ZT(ST(S+l)+lok)→YT(FT+dat)→Y(F(Za(ag)+kuv))} 6.8

1.3.128. Ve malûmat sahibi salâhiyet olan rüesa-yı memurin tarafından iblâğ
edilmiştir. 6.9

E+Ö+YT+Y 6.9

C{E(ve)→Ö(ST(S+l))→YT(ST(S(SCc(Ö(FT)+YF(F(+p))))+l(FT)+l(+iye))+abl))→
Y(BF(l+F(+Za (ag)+kuv))} 6.9

1.3.129. Esasen intihabatın hüsn-ü cereyanını temin etmekten mesul
edilebilecek olan rüesa-yı memurin-i mülkiye idi. 6.10

E+Ö+Y 6.10

C{E(Esasen)→Ö(S(SCc(Ö(Abl.gr(lCc(N(IT(l+gen+ST(S+l)+iye)+akkz)+YF
(BF(l+F(+m))))+abl)+l))+YF(BF(BF(F+F(+p))))+F(+p))))→Y(BF(FT)+EkF(+Za
(hik))))} 6.10

1.3.130. Eğer bu hususta heyet-i aliyenizce şüphe ve tereddüt hasıl olacak olursa doğrudan doğruya mahallinden istilâm edebilir.6.11

Şrt.Cc+ZT+YT+Y 6.11

C{Şrt.Cc(E(eğer)+ZT(ST(S+l)+lok)+YT(FT+ekv)+Ö(Bağ.gr(l+B(ve)+l))+YF(P.gr(BF(l+F(+p))))+F(+Za(+gnş)+EkF(şrt))))→ZT(Abl.gr(l+abl+l)+dat)→YT(IT(l+iye)+abl)→Y(BF(l+BF(F+F(+Za(gnş))))))} 6.11

1.3.131. Bizim bütün bu mütalâata karşı cevap olmak üzere bildirdiğimiz nokta-i nazarlar şunlardır. 7.313

Ö+Y 7.313

C{Ö(ST(SCc(Ö(Zmr(+iye))+ZT(Ed.gr(ZCc(YT(ST(S+ST(S+l)+dat))+N(ST(S+l))+YF(F(+m))) +E(üzere))+YF(F(+p))+iye))+FT→Y(Zmr+kuv))} 7.313

1.3.132. Bugün payitaht-ı saltanat-ı seniye ve Meclis-i Millî'nin İstanbul'da içtima etmemesi fikrini tensib etmeyenler de umumiyetle hemen hemen aynı noktaya istinaden serd-i mütalâa etmişlerdir. 7.314

ZT+Ö+E+ZT+Y 7.314

C{ZT(Bl(ST(S+l)))→Ö(lCc(N(lT(lCc(Ö(Bağ.gr(FT+B(ve)+FT+gen)+YT(l+lok)+YF(BF(l+F(+m)))))+iye+l(+iye)+akkz))+YF(BF(l+F(+p)+şhs(3.çok))))→E(de)→ZT(ZCc(ZT(Z)+YT(Tek.gr(Z+Z)+ST(S+l)+dat)+YF(F(+ger))))→Y(BF(S+l+F(+Za(ag)+şhs(3.çok))))} 7.314

1.3.133. Bundan sonra Rıza Paşa kabinesi nokta-i nazarında ısrar etti. 7.315.

ZT+Ö+YT+Y 7.315

C{ZT(Abl.gr(Zmr(+abl)+Z))→Ö(IT(Ünv.gr.(l+l)+l(+iye)))→YT(IT(FT(+iye))) +lok)→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 7.315

1.3.134. Bu mütalâat o zaman yalnız bizim heyetimizin nokta-i nazarı idi.7.316.

Ö+ZT+ZT+Y 7.316

C{Ö(ST(S+l))→ZT(ST(S+l))→ZT(Z)→YF(IT(IT(l+l(+iye)+gen))+FT(+iye)))+EkF
(Za(gg))} 7.316

1.3.135. Bittabi kararı kati kabulü mahiyetinde değildi. 7.317.

E+Y 7.317

C{E(Bittabi)→Y(IT(FT+l+iye)+lok+E(değil)+EkF(+Za(gg)))} 7.317

1.3.136. Onun için muhtelif vesaitle bütün milletin efkâr ve temâyülâtını anlamaya çalışıyordum.7.318.

ZT+ZT+N+Y 7.318

C{ZT(Ed.gr(IT(Zmr(+gen))+E(için)))→ZT(ST(S+l))→N(IT(ST(S+l(+gen))
+(Bağ.gr(l+B(ve)+l(+iye)))+akkz))→Y(BF(Dat.gr(F(+m)+dat)+F(+Za(şim)
+Biza(hik)+şhs(1.Tek)))))} 7.318

1.3.137. Burada olduğu gibi, tasrih ve teşhir ettik ve sorduk, mahalli içtima nerede olmalı.7.319.

ZT+Y+E+Y+Ö+YT+Y 7.319

C{ZT(Ed.gr(ZCc(YT(S+lok)+YF(F(+p)))+E(gibi)))→Y(BF(Bağ.gr(l+B(ve)l)
+F(+Za(gg)+şhs(1.Çok)))→E(ve)→Y(F(+Za(gg)+şhs(1.Çok)))→Ö(ST(S+l))
→YT(Z+lok)→Y(F(+gerek))} 7.319

1.3.138. Vürüdeden cevaplarda, her tarafta suret-i umumiyyede bu vaziyet idrak edilmişti.7.320.

YT+YT+ZT+Ö+Y 7.320

C(YT(P.gr(ST(BF(l+F(+p))))+l)+lok)→YT(FT+lok)→ZT(FT+lok)→Ö(ST(S+l))→Y(
BF(l+F(+Za(ag)+BiZa(hik)))))} 7.320

1.3.139. Hakikaten İstanbul'da içtimain felâket-i bârize olduğu herkes tarafından itiraf edilmişti.7.321.

ZT+Ö+YT+Y 7.321

C{ZT(Z)→Ö(ST(SCc(YT(l+lok)+YF(l))+gen+SCc(Ö(FT)+YF(F(+p))))+iye)))
→YT(IT((ST(S+l)) +l(+iye))+abl→Y(BF(l+F(Za(ag)+BiZa(hik))))} 7.321

1.3.140. Ancak ortada bir mesele vardı, o da hükûmet-i merkeziyenin adem-i muvafakati! 7.322.

E+YT+Ö+Y+Ö+E+Y 7.322

C{E(ancak)→YT(l+lok)→Ö(ST(S+l))→Y(l(+Za(gg)))→Ö(Zmr)→E(da)→Y(IT
(FT)+gen)+FT +iye)} 7.322

1.3.141. Meclis-i Millinin, Meclis-i Milli olarak Anadolu' da daha emin bir mahalde içtima edebilmesi bittabi hükûmet-i merkeziyenin muvafakatine ve zat-ı şahaneye arz-ı hal ve hakikatle istihsâl edilecek irade-i seniyyeye mütevakkıf idi. 7.323

Ö+E+YT+Y 7.323

C{Ö(IT(lCc(Ö(FT)+gen)+ZT(ZCc(Ö(FT)+YF(F(+ger)))))+YT(Bl(+lok))+YT(ST(S
+ST(S+l))+lok)+YF(BF(l+BF(F+F(+m))))+iye)))→E(bittabi)→YT(ST(Bağ.gr(IT(F
T)+gen)+l(+iye))+dat)+B(ve)+ST(SCc(ZT(l+inst)+YF(l+F(+p))+FT)+dat)→Y(l+E
kF(+Za(gg))))} 7.323

1.3.142. Mebuslar hariçte toplanır, âyan oraya gelir ve Meclis-i Millî halinde içtima eder:7.324.

Ö+YT+Y+Ö+YT+Y+E+ZT+Y 7.324

C{Ö(l)→YT(l+lok)→Y(F(+Za(gnş)))→Ö(l)→YT(S+dat)→Y(F(+Za(gnş)))→E
(ve)→ZT((FT+l(+iye))+lok)→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))} 7.324

1.3.143. Bu olmadıkça Meclis-i Millinin Meclis Millî olarak içtimasına maddeten imkân kalmamıştır 7.325.

ZT+Ö+Y 7.325

C{ZT(ZCc(Ö(S)+YF(+ger))))→Ö(ST(ZCc(YT(FT)+gen)+(FT)+YF(F(+p))))+l+iye
+dat)+ZT(Z)+l →Y(F(+Za(ag))+kuv)} 7.325

1.3.144. Bu mesele bizce fevkalâde mühim olduğu için arz ettiğim gibi istinzaca tevessül edilmekle beraber Sivas'ta sahib-i salâhiyet bazı zevat ile bilhassa bütün kumandanların huzuriyle bir içtima-ı fevkalâde yaptık. 7.326

ZT+ZT+ZT+YT+ZT+ZT+N+Y 7.326

C{ZT(Ed.gr(ZCc(Ö(ST(S+l))+ZT(Zmr+ekv)+YF(BF(ST(S+l))+F(+p))))+E(için)))→ZT(Ed.gr(IT(lCc(N(l)+YF(F(+p)+iye))))+E(gibi)))→ZT(Ed.gr(lcc(YT(l+dat)+YF(BF(l+F(+m))))+E(ile beraber)))→YT(l+lok)→ZT(Ed.gr(ST(SCc(IT(Ö(l+l(+iye))))+ST(S+l))+E(ile)))→ZT(Z+Ed.gr(IT(ST(S+l)+gen)+l+iye)+E(ile))→N(ST(S+ST(S+l)))→Y(F+Za(gg)+şhs(1.çok))} 7.326

1.3.145. Aynı neticeye vâsıl olduk. 7.327.

YT+Y 7.327

C{YT(ST(S+l)+dat)→Y(BF(l+F(+Za(gg))+şhs(1.Çok)))} 7.327

1.3.146. Bu netice-i katiyeye göre bir şey vardı. 7.328.

ZT+Ö+Y 7.328

C{ZT(Ed.gr(ST(S+FT)+E(-e göre)))→Ö(ST(S+l))→Y(l+Za(gg))} 7.328

1.3.147. O da mebusanın kâffesi aynı kanaatle vaziyeti tehlikeli görüp kendiliğinden hariçte bir yerde içtima etmesi! 7.329.

Ö+Y 7.329

C{Ö(Zmr+E(da))→Y(IT(lCc(Ö(IT(l+gen+l+iye))+ZT(ZCc(ZT(ST(S+l))+inst)+N(l+akkz)+YF(S+F(+ger))))+ZT(IT(l+iye)+abl)+YT(ST(S+ST(S+l))+lok)+YF(BF(IT(l(l+F(+m))+iye))))))} 7.329

1.3.148. Bittabi bu heyet Meclis-i Millî olamazdı, belki bir Millet Meclisi olurdu. 7.330.

E+Ö+N+Y+E+N+Y 7.330

C{E(bittabi)→Ö(ST(S+l))→N(FT)→Y(F(+Za(gnş))+BiZa(hik))→E(belki)→N(S+IT(l+l+iye))→Y(F(+Za(gnş))+BiZa(hik))} 7.330

1.3.149. O mahiyette olmamakla beraber, fakat böyle olsa dahi basit bir kongre halinde toplanmış olsa idi yapabileceği vazifeden daha büyük vazife ifa etmiş olacaktı ve benim kanaatim mebusan İstanbul'a gitmeseydi, Meclisi Mebusan orada içtima etmeseydi, hariçte emin bir yerde toplanıp orada bütün memleketi, bütün milletin, payitahtın mukadderatını muhafaza etmiş olsaydı İstanbul işgal olunmazdı. 7.331

ZT+E+ZT+ZT+N+Y+E+ZT+ZT+ZT+ZT+Ö+Y 7.331

C{ZT(Ed.gr(ZCc(ZT(ST(S+l)+lok)+YF(F(+m))+E(la beraber))))→E(fakat) →ZT(Ed.gr(ZCc(ZT(Z)+YF(F(+şrt))+E(dahi))))→ZT(ZCc(ZT(İT(ST(ST(S+ST(S+l))+l(+iye))+lok)+YF(BF(S+F(+şrt))+EkF(+BiZa(hik))))→N(ST(S(Abl.gr(ST(S(BF(F+F)+gen)+iye))+l)+abl)+ST(S+ST(S+l)))→Y(BF(l+BF(l+F(+şrt)+EkF+BiZa(hik))))→E(ve)→ZT(İT(Zmr(+gen)+l(+iye)))→ZT(ZCc(Ö(l)+YT(l(+dat))+YF(F(+şrt)+EkF(+BiZa(hik))))→ZT(ZCc(Ö(İT(l+l)+iye)+YT(S+lok)+YF(BF(l+F(+şrt)+EkF(+BiZa(hik))))→ZT(ZCc(YT(ST(S+ST(S+l))+lok)+YF(F(+ger))))+YT((S+lok)+N(ST(S+l)+akkz)+N((ST(S+l(+gen))+l(+gen)+l(+iye))+akkz)+YF(BF(l+F(+Za(ag)+F(+şrt)+EkF(BiZa(hik))))))→Ö(l)→Y(BF(l+F(Za(gnş)+BiZa(hik))))} 7.331

1.3.150. İstanbul'un işgaline sebep-i yegâne hükümetin bir takım vâhi ve çürük mütalâata saparak zaif göstermiş olmasından dolayıdır.7.332.

Ö+Y 7.332

C{Ö(Dat.gr.(İT(l+gen+l+iye)+dat)+FT)}→Y(Ed.gr(İT(l+gen+ZCc(ZT(ZCc(YT(S+ST(S+B(ve)+(S+l))+dat)+YF(F(+ger))))+YF(BF(l+BF(l+F(+m))))+iye))+E(dan dolayı))+kuv))} 7.332

1.3.151. Meclis-i Millinin hariçte inikadı lüzum ve zaruretinin anlatılmıya muvaffak olmadıktan sonra artık serd-i mütalâattan sarf-ı nazar ettik.7.333.

ZT+E+Y 7.333

C{ZT(Abl.gr(ZCc(N(ZCc(N(İT(FT+gen)+YT(l+lok)+İT(l+Bağ.gr(l+B(ve)+l+iye)+akkz)+YF(F(+m))+dat)+YF(BF(l+F(+p))))+abl))+Z))→ZT(artık)→YT(FT+abl) →Y(FT+F(+Za(gg)+şhs(1.çok))))} 7.333

1.3.152. Yalnız yine bu felâketin zuhura geleceği kanaati baki olduğundan bazı tedabir yapmakla vazife-i vataniyemizi ifaya kavuştuk.7.334

E+ZT+ZT+N+Y 7.334

C{E(yalnız)→ZT(IT(I(IT(I(Cc(ZT(Z)+Ö(IT(I(ST+gen)+BF(Dat.gr(I+dat)+F(+p)+iy e)))+I+iye))+YF(BF(I+F(+p))+iye))+abl)))))→ZT(ZCc(Ö(ST(S+I))+YF(F (+m)))+inst)→YT((FT+iye+akkz)+ I+dat) →Y(F+Za(gg)+şhs(1.çok))} 7.334

1.3.153. O tedabir cümlemizce malûmdur.7.335

Ö+Y 7.335

C{Ö(ST(S+I))→Y(Ekv.gr(IT(I+iye)+ekv)+(I+kuv)) 7.335

1.3.154. Hiç olmazsa mebuslar İstanbul'un o tescim edici muhitine,havasına girmeden evvel haricinde biri biriyle görüşünler,tanışsınlar ve birbiriyle müdavele-i efkâr ederek tenevvür etsinler.7.336

ZT+Ö+ZT+YT+ZT+Y+Y+E+ZT+Y 7.336

C{ZT(Şrt.Cc(ZT+YF(F+şrt)))→Ö(I)→ZT(Abl.gr(ZCc(YT(IT(I+gen+ST(S+BS +I))+dat)+IT(I+iye)+dat)+YF(F(+m))+abl)+Z)→YT(IT(I+iye)+lok)→ZT(IT(I+iye)+I +iye)+inst)→Y(F(+Za(Emir)+şhs(3.çok)))→Y(F(+Za(Emir)+şhs(3.çok))) →E(ve)→ZT(ZCc(ZT(Ed.gr(IT(I+iye+I+iye)+ile))+Ö(FT)+YF(F(+ger)))→Y(BF (I+F(+Za(Emr)+şhs(3.çok))))} 7.336

1.3.155. İşte bu maksatla Erzurum'da,Trabzon'da,Samsun'da hulâsa muhtelif merkezlerde biliyorsunuz ,Mebusların toplanması,mıntıka mintıka İstanbul'a girecek mebuslardan ve bundan fazla olarak da rica ettik Ankara'ya mümkün olabilenler gelsin de müdavele-i efkâr edelim. 7.337

ZT+YT+YT+YT+YT+Ara.C+ZT+E+Y 7.337

C{ZT(ST(S+ST(S+I))+inst)→YT(I+lok)→YT(I+lok)→YT(I+lok)→YT(I+ST(S+I)+I o k)→Ara.C(Y(F(+Za(şim)+şhs(2.çok))))+N(IT(I(+gen)+I(+iye)))→ZT(ZCc(Ö (Ara.C(E(ve)+ZT(ZCc(N(Abl.gr(Zmr+abl+I))+YF(F(+ger))))+E(da))))+YF(BF(I+F

(+Za(gg)+şhs(1.çok))))+YT(l+dat))+N(BF(l+BF(F+F(+p))))+YF(F+(Emr)+şhs(2.tek)))→E(de)→Y(BF(FT+F((istek)+şhs(1.çok))))} 7.337

1.3.156. Bu tedabirin birincisi ve gerek ikincisi kısmen oldu, bu raya gelen mebusan-ı kiramla müdavele-i efkâr edildi, bütün bu acı ihtimaller mevzu-u bahis oldu ve âtiye ait bazı tedabir de düşünüldü. 7.338

Ö+ZT+Y+ZT+Ö+Y+Ö+Y+E+Ö+Y 7.338

C{Ö(IT(ST(S+l)+gen)+Bağ.gr(l+iye+B(ve)+l+iye))→ZT(Z)→Y(F(+Za(gg)))
→ZT(ST(SCc(YT(Zmr+dat)+YF(F+p))+FT)+inst))→Ö(FT)→Y(F(Za(gg)))→Ö
(S+ST(S+ST(S+l)))→Y(FT+F(+Za(gg)))→E(ve)→Ö(ST(S(Dat.gr(l+dat+l))
+ST(S+l))+E(de))→Y(F(+Za(gg)))} 7.338

1.3.157. Hatırladığıma göre her şeyden evvel Meclis-i Mebusan'da bir grup vücuda getirmek şart telâkki edildi. 7.339.

ZT+ZT+YT+Ö+Y 7.339

C{ZT(Ed.gr(IT(l+iye)+E(a göre)))→ZT(Abl.gr(ST(S+l)+abl)+l)→YT(FT+lok)
→Ö(lCc(Ö(ST(S+l))+YT(l+lok)+YF(F+m))))→Y(BF(l+l+F(+Za(gg))))} 7.339

1.3.158. Çünkü mebusanın heyet-i umumiyesi mütesanit bir halde bulunmazsa hiçbir maksadın müdafaa ve muhafazanın imkânı kalmazdı ve yine burada görülmüştürki teşekkül edecek grup bütün mânasiyle, vuzuhiyle ve zevahiriyle Kuva-yi Milliye müstenit olacaktır, bütün dünya bilecektir; bu mel'unlar, milletin kuvvetine istinadetmekten korkan mel'unlar, hiçbir kimsenin indinde, muteber olamaz. 7.340

E+ZT+Ö+Y+E+ZT+Ö+ZT+YT+Y+Ö+Y+Ö+Ö+YT+Y 7.340

C{E(çünkü)→ZT(ŞrtCc(Ö(FT)+ZT(ST(S+ST(S+l))+lok)+YF(F(+Za(gnş)+şrt))))→Ö((IT(ST(ST(S+l)+l)+gen)+Bağ.gr(l+B(ve)+l)+gen)+l+iye)→Y(F
(Za(gnş+BiZa(hik)))→E(ve)→ZT(Ed.gr(ZCc(ZT(Z)+YT(l+lok)+YF(F(+Za(ag))+kuv))
+E(ki)))→Ö(ST(S(BF(l+F(+p))))+l)→ZT(Tek.gr(ST(S+l(+iye))+inst)+IT
((l+iye)+inst)+E(ve)+IT(l+iye)+inst))→YT(FT+dat)→Y(BF(l+F(+Za(gel))+kuv))→
Ö(ST(S+l))→Y(F(+Za(gel))+kuv)→Ö(ST(S+l))→Ö(ST(SCc(YT(IT(l+l)+dat)+ZT(

BF(İ+F(+m))+abl)+YF(F(+p)))→YT(IT(ST(ST(S+İ))+gen)+İ)+lok)→Y
(BF(İ+F(+Za(gnş))))} 7.340

1.3.159. Burada müzakereye iştirak eden rüfekamız bu hakikati tamamen teslim etmişler ve o suretle İstanbul'a gitmişlerdir.7.341.

Ö+N+ZT+Y+E+ZT+YT+Y 7.341

C{Ö(ST(S(SCc(YT(S+lok)+YT(İ+dat)+YF(BF(İ+F(+p))))+İT(İ+iyeye)))→N(ST
(S+İ)+akkz)→ZT(Z)→Y(BF(İ+F(+Za(ag)+şhs(3.Çok))))→E(ve)→ZT(ST(S+İ)
+inst)→YT(İ+dat)→Y(F(+Za(ag)+şhs (3.Çok)+kuv))} 7.341

1.3.160. Fakat hariçte görüldüğüne nazaran bu kararda katiyetle sebat edilmemiştir.7.342.

E+ZT+YT+Y 7.342

C{E(fakat)→ZT(Ed.gr(İ+dat+F(+p))+E(e nazaran))→YT(ST(S+İ)+lok)→Y(BF(İ+F
(+Za(ag)+kuv))} 7.342

1.3.161. Ve sebat edilemeyişinin sebebi de arz ettiğim gibi zâhiren kuva-yı milliyeye mensup telâkki edilmesidir.7.343

E+Ö+ZT+ZT+Y 7.343

C{E(ve)→Ö(IT((İT(BF(İ+F(+m))+iyeye)+gen)+İ))+E(de)→ZT(Ed.gr(İT(BF(İ+F
(+p)+iyeye))+E(gibi)))→ZT(Z)→Y(İT(İCc(Dat.gr(Z(FT+dat)+S)+YF(BF(İ+F)))+m)+iy
e)+kuv)} 7.343

1.3.162. Her iki tarafa müteveccih bir cephe gibidir, o zaman nasıl oldu? 7.344.

Y+ZT+Y 7.344

C{Y(Ed.gr(ST(S(SCc(YT(ST(S+ST(S+İ))+dat)+YF(İ)))+ST(S+İ))+E(gibi))
+kuv)→ZT(ST(S+İ))→Y(BF(Z+F(+Za (gg))))} 7.344

1.3.163. Efendiler! Haricen hükmolundu ki bu millet vekilleri teşkilât-ı milliye denilen şeyle o kadar alâkadar değil,o halde ya teşkilât-ı milliye yoktur veya zayıftır,şayan-ı havf bir şey değildir. 7.345.

H+YT+Y+E+Ö+ZT+Y+ZT+E+Ö+Y+E+Y+N+Y 7.345

C{H→YT(Z)→Y(BF(l+F(Za(gg))))→E(ki)→Ö(IT(ST(S+l)+l(+iye)))→ZT(Inst.gr(S
T(S(FT(F(+p))+l)+inst+E(o kadar)→Y(Bl(S+l)→ZT(ST(S+l)+lok)→E(ya)
→Ö(ST(S+l))→Y(l+kuv)→E(veya)→Y(l+kuv)→N(ST(S(FT)+ST(S+l)))→Y(l
+kuv))} 7.345

1.3.164. Veyahut varsa bile bu mebusan ile onun alâkası yoktur;binaenaleyh her iki taraf için zayıf bir kuvvet hükmolundu, hem de Kuva-yi Milliye'nin ehemmiyeti iskat edilmiş oldu, işte düşmanlarımız bundan fevkalâde cesaret aldılar,artık Kuva-yi Milliyeden korkmadılar,artık Meclis-i Mebusan'ı teşkil eden heyet-i muhteremeden de korkmadılar. 7.346

E+ZT+Ö+Y+E+ZT+Ö+Y+E+Ö+Y+E+Ö+YT+ZT+Y+ZT+YT+Y+ZT+YT+E+Y
7.346

C{E(Veyahut)→ZT(Ed.gr(SCc(Y(l+şrt))+E(bile)))→Ö(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ile)
+lT(Zmr(+gen)+l(+iye))))→Y(l+kuv)→E(binaenaleyh)→ZT(Ed.gr(ST(S+ST
(S+l)))→E(için)))→Ö(ST(S+ST(S+l)))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))→E(hemde)→Ö
(lT(FT+gen+l+iye))→Y(BF(l(BF(l+F(+p))+F(+Za(gg))))→E(işte)→Ö(lT
(l+iye)))→YT(Zmr+abl)→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+Za(gg)+şhs(3.çok))))→ZT(Z) →YT
(ST(S+l)+abl)→Y(F(+Za(gg)+şhs(3.çok)))→ZT(Z)→YT(ST(SCc(N(lT(l
+l(+iye)))+YF(BF(l+F(+p)))+Ö(FT(S+l)))→E(de)→Y(F(+Za(gg)+şhs
(3.çok) 7.346

1.3.165. Efendiler, son bir parça vardı, müsaade buyurur musunuz? 7.347.

H+Ö+Y+Y 7.347

C{(H)→Ö(ST(S+ST(S+l)))→Y(l+EkF(+Za(gg)))→Y(BF(l+F(+Za(gnş)+şhs
(2.Çok))))} 7.347

1.3.166. Muhterem arkadaşlarımız, İngilizlerin mevcutiyetimizi imha etmek için tatbikına tevessül ettikleri gizli ve kirlî nâmütenahi tedabir aldığını cümle'niz bilirsiniz. 7.348.

H+N+Ö+Y 7.348

C{H(Hit.gr(IT(ST(S+l)+iye)))→N(IT(ZCc(Ö(l)+gen+ZT(Ed.gr(lCc(Ö(IT(l+iye+akkz)+YF(BF(l+F(+m)))))+E(için))))+N(ST(SCc(YT(IT(l+iye)+dat)+YF(BF(l+F(+p)+iye))+Bağ.gr(S+B(ve)+S)+ST(S+l)))+YF(F(+p)+iye))+akkz))))→Ö(IT(l+iye))→Y(F(+Za(gnş)+şhs(2.Çok))}} 7.348

1.3.167. İşte bu cümleden olmak üzere İngilizler İstanbul'da heyet-i teşriyemize taarruz hazırlığı olmak üzere daha evvelce heyet-i icraiye taarruz etmeyi tasdim etmişlerdi. 7.349.

ZT+Ö+YT+ZT+N+Y 7.349

C{ZT(Ed.gr(Abl.gr(ST(S+ST(S+l)+abl))+l+E(üzere)))→Ö(l)→YT(l+lök)→ZT(Ed.gr(lCc(YT(FT+dat(N(IT(l+l)+iye)+YF(F(+m)))))+E(üzere))))→N(lCc(ZT(ST(S+l))+YT(FT+dat)+YF(BF(l+F(+m))))+akkz)→Y(BF(l+F(Za(ag)+şhs(3.Çok)+BiZa(hik))))} 7.349

1.3.168. Bu taarruzun en bâriz şekli Harbiye Nazırı olan Cemal Paşa ile Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi olan Cevat Paşa'ya karşı yaptıkları taarruz idi. 7.350.

Ö+Y 7.350

C{Ö(IT(ST(S+l)+gen)+ST(S+ST(S+l))+iye)→Y(ST(S(Bağ.gr(ZCc(ZT(Ed.gr(YT(ST(IT(l+l)+iye)+S)+Ünv.gr(l+l)+E(ile)+ST(FT)+S)+Ünv.gr.(l+l))+dat)+E(karşı)))+YF(F(+p)+şhs(3.Çok)+iye)))+l+EKF(BiZa(hik))))} 7.350

1.3.169. Cümlenizce mâlumdur ki İngilizlerin bu iki zatın menafi-i hakikiye-i millete mutabık olan efal ve harekâtını kendi menfaatlerine muzir olduğunu gördüklerinden bir defa bunları ıskat etmek istediler. 7.351

ZT+ZT+ZT+N+Y 7.351

C{ZT(IT(l+iye)+ekv)+l+kuv+E(ki)→ZT((Abl.gr(IT(l(+gen)+ZCc(Ö(IT(l(ST(S+ST(S+l)+gen))+FT+dat)+YF(l+F(+p))))+Bağ.gr(l+B(ve)+l)+iye)))+akkz))+YT(IT(l+l)+dat)+YF(BF(l+F(+p))+akkz))+YF(F(+p)+iye)+abl)→ZT(ST(S+l))→N(Zmr+akkz)→Y(BF(BF(l+F(+m))+F(+Za(gg)+şhs(3.Çok))))} 7.351

1.3.170. Fakat aynı talepte Devleti Aliye-i Osmaniye'nin Kuvve-i icraiyesine de bir darbe vurmak isterdiler ve Ali Rıza Paşa kabinesine bu teklifi yaptılar.7.352.

E+ZT+YT+N+Y+E+YT+N+Y 7.352

C{E(fakat)→ZT(ST(S+l)+lok)→YT(IT(FT+gen+FT)+dat)+E(de)→N(lCc(Ö(ST(S+l)+YF(F(+m))))))→Y(F(+Za(gg))+şhs(3.Çok))→E(ve)→YT(Ünv.gr(l+l+S+l(+iye))+dat)→N(ST(S+l)+akkz)→Y(F(+Za(gg))+şhs(3.Çok))} 7.352

1.3.171. Ali Rıza Paşa kabinesi bu teklif karşısında bir çok tereddütten sonra nihayet İngilizlerin talebini is'afa temayül etti ve binnetice Cemal Paşa, Cevat Paşa mevkilerini terketti. 7.353.

Ö+ZT+ZT+ZT+N+Y+E+ZT+Ö+Ö+N+Y 7.353

C{Ö(IT(Ünv.gr(l+l+S+l+iye)))→ZT(IT(ST(S+l)+l+iye)+lok)→ZT(Abl.gr(BS(l+S)+l)+abl)+(Z)ZT(Z)→N(IT(l+gen+l+iye)+akkz)→Y(BF(l+l+F(+Za(gg))))→E(ve)→ZT(Z)→Ö(Ünv.gr(l+S))→Ö(Ünv.gr(l+S))→N(IT(+iye))+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 7.353

1.3.172. O zamanlar vârid-i hâtırdır ki, Ali Rıza Paşa Hazretleri vuku bulan bu tecavüz-ü ecnebiyeye karşı heyeti umumisiyle belki bir kabine meselesi, bir tecavüz, bir taarruz meselesi yapardı.7.354

ZT+ZT+Ö+ZT+ZT+ZT+N+N+Y 7.354

C{ZT(ST(S+l))→ZT(Ed.gr(ZCc(Y(FT+kuv)))+E(ki))→Ö(Ünv.gr(IT(l+l+S+l+iye))→ZT(Ed.gr(ST(SCc(Ö(l)+YF(F(+p))))+ST(S+FT)+E(e karşı))))→ZT(IT(FT+iye)+inst)→ZT(Z)→N(ST(S+l+IT(l+l+iye)))→N(Tek.gr((ST(S+l))+ST(S+l)+l+iye))→Y(F+Za(gnş)+EkF(+BiZa(hik)))} 7.354

1.3.173. Fakat ekseriya olduğu gibi kabinelerimiz bazı tevehhümata ve idare-i maslahat politikasına daha çok ehemmiyet verdi ve düşman arzusunu is'af suretiyle meseleyi kapattı.7.355

E+ZT+Ö+YT+ZT+Y+E+ZT+Y 7.355

C{E(fakat)→ZT(Ed.gr(ZCc(ZT(Z)+YF(F(+p)))))+E(gibi))→Ö(IT(l+iye))→YT(Bağ.gr(ST(S+l)+dat+E(ve)+ST(IT(l+l)+l+iye)+dat))→ZT(ST(Z+l))→Y(BF

(l+F(+Za(gg))))→E(ve)→ZT(Ed.gr(SCc(Ö(IT(l+l(+iye))+akkz)+YF(l))+E
(suretiyle))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 7.355

1.3.174. Bunu mütakip idi ki İngilizler zâhiren tatlı, bütün efkârı tatyibedecek bir
tebliğde bulundular. 7.356.

ZT+Ö+ZT+ZT+Y 7.356

C{ZT(ZCc(N(Zmr+akkz)+YF(l+EkF(+Za(gg))))+E(ki))→Ö(l)→ZT(SCc(ZT(Z
+Y(l)))→ZT(SCc(Ö(ST(S+l))+akkz)+YF(BF(l+F(+p))))))→Y(BF(ST(S+l)+lok
+F(+Za(gg)+şhs(3.Çok))} 7.356

1.3.175. İngiliz mümessil-i siyasisi Londra'daki Hariciye Nezareti tarafından
hükümetimize bir tebliğde bulundu ve dedi ki:7.357.

Ö+YT+YT+Y+E+Y+E 7.357

C{Ö(IT(l+FT)+iye))→YT(IT(ST(S+ST(S+l))+l+iye)+abl)→YT(IT(l+iye)+dat
→Y(BF(ST(S+l)+lok+F(+Za(gg))))→E(ve)→Y(F(+Za(gg))←E(ki))} 7.357

1.3.176. Yunanlılar da dahil olmak üzere İtilaf kuvvetlerine karşı başlamış olan
harekâtı tatil ediniz, ikincisi Türkiye'de Ermenilere karşı icra edilmekte bulunan
katliâmdan sarfı nazar ediniz.7.358

ZT+N+Y+Ö+YT+Y 7.358

C{ZT(Ed.gr(lCc(Ö(+E(da)+YF(BF(l+F(+m))))+E(üzere)))→N(ST(SCc(ZT
(Ed.gr(ST(S+l)+iye)+E(e karşı)+YF(l+F(+p))))+l)+akkz))→Y(BF(l+F(+Za
(Emr)+şhs(2.Çok))))→Ö(IT(l+iye))→YT(ST(S(SCc(YT(l+lok)+ZT(Ed.gr(l
+dat)+E(e karşı))+YF(BF(l+F(+m)+lok)+F(+p))))+l+l))+abl))→Y(BF(FT
+F(+Za(Emr)+şhs(2.Çok))))} 7.358

1.3.177. İşte bu iki şeyi yaptığınız halde İstanbul size terk olunacaktır. 7.359.

ZT+Ö+YT+Y 7.359

C{ZT((ZCc(Ö(ST(S+ST(S+ST(S+l))))+iye)+YF(F(+Za(gg)+şhs(2.Çok)))))+Z
+lok)→Ö(l)→YT(Zmr+dat)→Y(BF(l+F(+Za(gel)+kuv))))} 7.359

1.3.178. Fakat bu iki harekette bulunamadığınız taktirde sulh şeraiti fevkalade fena olacaktır.7.360

E+ZT+Ö+Y 7.360

C{E(fakat)→ZT(ZCc(YT(ST(S+ST(S+l)+lok))+YF(F(+p)+iye)+Z(+lok)))→Ö(IT(l+l(+iye)))→Y(BF(ST(AT+l))+F(+Za(gel)+kuv)))} 7.360

1.3.179. Efendiler! Bu teklif bittabi pek hainane ve gayri samimi bir teklif idi.7.361

H+Ö+E+Y 7.361

C{H(l)→Ö(ST(S+l))→E(bittabi)→Y(BF(l(ST(S(Bağ.gr(ST(S+Z)+B(ve)+ST(S+l)))+ST(S+l))))+EkF(Za(gg))))} 7.361

1.3.180. Çünkü her iki teklif de hakikatte gayri vârit idi.7.362.

E+Ö+ZT+Y 7.362

C{E(Çünkü)→Ö(ST(S+ST(S+l))+E(de))→ZT(Z)→Y(Bl+EkF(gg))} 7.362

1.3.181. Birincisi Yunanlıların da dâhil olduğu İtilaf Hükümetlerine karşı hareket etmemek; taarruz etmemek, tecavüz etmemek, zaten böyle bir şey vâki değildir. 7.363

Ö+Y+Y+Y+Ö+Y 7.363

C{Ö(IT(l+iye))→Y(lCc(ZT(Ed.gr(ST(S(SCc(Ö(l+B(da)+YF(BF(l+F(+p))))+iye)+ST(S+l)+iye))+E(e karşı)))+YF(BF(l+F(+m))))))→Y(lCc(Ö(l)+YF(F(+m))))→Y(lcc(Ö(l)+YF(D(+m))))→Ö(E +ST(S+ST(S+l)))→Y(Bl(l+l)+kuv)} 7.363

1.3.182. Vakaa Yunan cephesinde, İzmir cephesinde, silâhiyle ahzı mevki etmiş bir takım kuvvetler, millet kuvvetleri vardı.7.364.

ZT+YT+YT+Ö+Ö+Y 7.364

C{ZT(Z)→YT(IT(I+I+iye)+lok)→YT(IT(I+I+iye)+lok)→Ö(ST(S(SCc(ZT(Z+inst)+YF(BF(I(FT)+F(+p)))))+ST(S+I+I)))→Ö(IT(I+I(+iye)))→Y(I+EkF(Za(gg)))}

7.364

1.3.183. Fakat bu, devlet kuvveti, hükûmet kuvveti, ordu kuvveti değidi.7.365.

E+Ö+Y 7.365

C{E(fakat)→Ö(Zmr)→Y(IT(I+I(+iye)))+(IT(I+I(+iye)))+(IT(I+I(+iye)))+E(değil)+EkF(+Za (gg))} 7.365

1.3.184. Belki Yunanlıların mütarekenâme ahkâmına mugayir insaniyete,bütün fezaile mugayir olarak vuku bulmuş olan fecayie karşı vesaiti devletle siyanetten mahrum olan milletimiz bizatihi namusunu,şerefini muhafaza ve müdafaa edebilmek için silaha sarılmak mecburiyetinde kalmış idi. 7.366

E+Ö+ZT+Y 7.366

C{E(belki)→Ö(ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(IT(I+gen)+SCc(ZT(Tek.gr)SCc(YT(IT(BI+I)+dat)+YF(I)))+(I+dat)+YT(ST(S+I)+dat)+YF(BF(I+F(+ger)))))))+YF(BF(I+F(+p))+F(+p)))+I+dat)+E(karşı)))+ZT((IT(I+I)+inst)+I+abl)+YF(BF(I+F(+p)))+I+iye)→ZT(Ed.gr(ICc(Ö(Tek.gr.(IT(I+I+iye+akkz)+IT(I+iye+akkz)))+YF(BF(Bağ.gr(I+B(ve)+I+BF(F+F(+m)))))+E(için))))→Y(BF(ZCc(YT(I+dat)+ZT(F(+m))+YF(I)))+iye+lok+F(+Za(ag)+EkF(+BiZa(hik))))))} 7.366

1.3.185. Itilaf devletleri bu mâsum ahali-i islâmiyenin sıyanet-i vucutlarından bahsetmemişlerdi. 7.367.

Ö+YT+Y 7.367

C{Ö(ST(S+I)+iye)→YT(IT(I(ST(S+ST(FT+gen)))+IT(FT+iye)+abl))→Y(BF(I+F(+Za(ag)+şhs (3.çok)+EkF(+BiZa(hik))))))} 7.367

1.3.186. Belki onların mevcudiyetlerine taarruz eden kuvvetin önüne set çekmemek lüzumundan bahsedilmişti.7.368.

E+YT+Y 7.368

C{E(belki)→YT(İT(İCc(YT(İT(İ(ST(S(SCc(YT(İT(İ(Zmr+gen)+İ+iye)+dat)+YF(BF(İ+F(+p))))+İ)+gen+İ+iye)+dat)+YF(BF(İ+F(+m))))+İ(+iye)+abl)) →Y(BF(İ+F(+Za(ag)+EkF(BiZa(hik))))))} 7.368

1.3.187. Diğer taraflarda dahi İtilâf devletlerinden hiçbirine taarruz vuku bulmakta değil idi.7.369.

YT+YT+Ö+Y 7.369

C{YT(Ed.gr(ST(S+İ)+lok)+E(dahi))→YT(Abl.gr(ST(S+İ)+iye)+abl)+ST(S+İ)+iye+dat)→Ö(İ) →Y(BF(İ+F+şim)+E(degil)+EkF(+BiZa(hik))))} 7.369

1.3.188. Binaenaleyh bu teklif mahiyet-i asliyesi itibariyle hakikatten uzaktı.7.370.

E+Ö+ZT+Y 7.370

C{E(Binaenaleyh)→Ö(ST(S+İ))→ZT((İT(FT+inst)))→Y(Abl.gr(İ(+abl)+İ+EkF(+Za(gg))))} 7.370

1.3.189. Hükûmet mevkiinde olan bir hükûmet bittabi bu teklifi yapabilecek kuvvete, kudrete, salâhiyete malik bulunmuyordu.7.371.

Ö+ZT+Y 7.371

C{Ö(ST(S(SCc(YT(İT(İ+İ(+iye))+lok)+YF(F(+p))+ST(S+İ)))→ZT(Z)→Y(BF(Z(S(Dat.gr(Z+Z+Z)+S))))+F (+Za(şim)+EkF(+BiZa(hik))))} 7.371

1.3.190. Bu meselenin yegâne ve en katti suret-i halli, İtilâf Devletleri tarafından Yunanlılara, hayat-ı islamiyete ve şeref ve namus-u milliete taarruz edilmemeği temin ettirmekten ibaretti. 7.372.

Ö+Y 7.372

C{Ö(İT(İ(ST(S+İ)+gen)+Bağ.gr(S+B(ve)+ST(S+ST(S+ST(S+İ))))))→Y(Abl.gr(İCc(Ö(İT(İ+İ(+iye)+İ(+iye))+abl)+YT(İ+dat)+N(İCc(YT(FT+dat)+B(ve)+YT(İT

(Bağ.gr(l+B(ve)+FT))+dat))+YF(BF(l+F(+m))))+YF(BF(l+F(+m))))+abl)+l
+EkF(+hik))} 7.372

1.3.191. İkinci teklif ki,memleket dahilinde katliam yapılmaması, Ermenilere karşı bu gayri vârit idi. 3.373

Ö+E+YT+Y+ZT+Ö+Y 7.373

C{Ö(ST(S+l))→E(ki)→YT((İT(l+l)+iye)+lok)→Y(BF(l+F(+m)))→ZT(Dat.gr(l
+dat+l))→Ö(Zmr)→Y(ST+EkF(+Za(gg))))} 7.373

1.3.192. Memleketimiz cümlemizce malûmdur.7.374.

Ö+Y 7.374

C{Ö(İT(l+iye))→Y(Ekv.gr(İT(l+iye)+ekv)+l+kuv)} 7.374

1.3.193. Hangi kıtasında Ermenilere karşı katliam yapılmıştır veya yapılmaktadır.7.375.

YT+ZT+Y+E+Y 7.375

C{YT(İT(ST(S+l)+iye)+lok)→ZT(Dat.gr(l+dat+l))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv)))→E(
veya)→Y(F(+Za(şim)+kuv)} 7.375

1.3.194. Harb-i Umuminin bidayet-i safahatından bahsetmek istemem ve zaten İtilâf Devletlerinin de bahsettikleri bittabi maziye ait fezahat değildir.7.376.

N+Y+E+Ö+E+Y 7.376

C{N(İCc(YT(FT+abl))+YF(BF(l+F(+m))))→Y(F(+Za(gnş)+şhs(1.Tek)))→E(ve
zaten)→Ö(İT(ST(S+l)+gen)+B(de)+BF(l+F(+p)+(iye))→E(bittabi)→Y(Ed.gr
(ST(S(Dat.gr(l+dat+l))+l)+E(değil)+kuv))} 7.376

1.3.195. Bugün memleketimizde bu gibi fecayiin icra edildiğini iddia ederek bundan sarfı nazar etmenizi talep ediyorlardı.7.377.

ZT+YT+ZT+YT+N+Y 7.377

C{ZT(Bi(ST(S+l)))→YT(IT(l+iye)+lok)→ZT(ZCc(N(IT(l(ST(S+l)+gen)+BF(l+F(+p)+iye)+akkz)+YF(BF(l+F(+ger))))))→YT(Zmr+abl)→N(IT(lCc(Ö(FT)+YF(F+m)+iye))+akkz)→Y(BF(l+F(Za(şim)+şhs(3.Çok)+BiZa(hik))))} 7.377

1.3.196. Şüphe yok Ali Rıza Paşa kabinesinin bu tekâlif karşısında cevap vermiş olacağını kabul ediyoruz. 7.378.

ZT+N+Y 7.378

C{ZT(ZCc(Ö(l)+Y(l)))→N(IT(l(Ünv.gr(l+l+S+l(+iye))+gen)+ZCc(YT(IT(ST(S+l)+l(+iye))+lok)+YF(BF(l+F(+p)+F(+p))))+iye)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(şim)+şhs(1.Çok))))} 7.378

1.3.197. Ancak yine Ali Rıza Paşa kabinesine mensup olan nazırlar kendi mensubinine,kendi memurlarına,kendi medunlarına İngilizlerin lâtif olan vâdini mukaddeme yaparak iki teklifini tâmim etmiş ve binnetice bunlardan sarf-ı nazar edilmesini tâmim etmiş idi. 7.379

E+ZT+Ö+YT+ZT+E+ZT+N+Y 7.379

C{E(ancak)→ZT(Z)→Ö(ST(S(SCc(YT(IT(l(Ünv.gr(l+l+l)+l(+iye))+dat))+YF(BF(l+F(+p)))))+l)→YT(Tek.gr(IT(Zmr+l(+iye))+dat)+(IT(Zmr+l(+iye))+dat)+(IT(Zmr+l(+iye))+dat)))→ZT(ZCc(ZT(ZCc(N(IT(l(+gen)+ST(S+ST)S+l)+iye))+YF(BF(l+F(+ger))))+N(ST(S+l)+iye+akkz))+YF(BF(l+F(+Za(ag))))))→E(ve)→ZT(Z)→N(lCc(YT(Zmr+abl)+YF(BF(l+F(+m))))+iye+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+EkF(+BiZa(hik)))))} 7.379

1.3.198. Bu muamele hiç şüphesiz ki suiniyete makrun değildir: 7.380.

Ö+ZT+N+Y 7.380

C{Ö(ST(S+l))→ZT(ST(S+l)+B(ki))→N(Dat.gr(FT+dat+S))→Y(E(değil)+kuv)} 7.380

1.3.199. Fakat muamelenin tarz-ı ifasını bilememekten neşet etmiştir. 7.381.

E+ZT+Y 7.381

C{E(fakat)→ZT(Z(lCc(N(lT(l+gen+FT+iye)+akkz))+YF(F(+m))))+abl) →Y
(BF(l+F(Za(ag)) +kuv))} 7.381

1.3.200. Elbette hükümet ricalinin yaptığı bu tâimler ise düşmanlarca mâlum olmuştur.7.382

ZT+Ö+YT+Y 7.382

C{ZT(Z)→Ö(ST(SCc(Ö(lT(l+l)+gen)+YF(F(+p))))+ST(S+l))+E(ise))→ZT(l
+ekv)→Y(BF(l+F (+Za(ag)+kuv)))} 7.382

1.3.201. Bunu tâim etmiş olmak bittabi teklifin hakikatini kabul etmek değildi..7.383.

Ö+E+N+Y 7.383

C{Ö(lCc(N(Zmr+akkz))+YF(l+BF(F(Za(ag))+F(+m))))→E(bittabi)→N(lT(l
(+gen)+l(+iye))+akkz)→Y(BF(Bl(l+l)+E(deği)+EkF(hik))))} 7.383

1.3.202. Bu kadar mümaşatkâr harekâta göre İngilizler tatyip edilememiştir.
7.384.

ZT+Ö+Y 7.384

C{ZT(Ed.gr(ST(S(ST(S+l)+l)+l))+E(e göre))→Ö(l)→Y(BF(l+F(+Za(ag) +kuv)))}
7.384

1.3.203. Biraz sonra Ali Rıza Paşa kabinesine Yunanlılar karşısında bulunan kuvvetlerin geriye çekilmesi talebi vuku bulmuştur.7.385.

ZT+YT+Ö+Y 7.385

C{ZT(ST(S(Bl+l))→YT(lT(l(Ünv.gr(l+l+S))+l(+iye))+dat)→Ö(ST(S(SCc(Ö(lT(l(S
T(SCc(YT(lT(l+gen+l+iye)+lok)+YF(F(+p))))+l)+gen)+SCc(YT(l+dat)+YF
(F(+m))))+iye))+l+iye))))→Y(BF(l +F(+Za(ag)+kuv)))} 7.385

1.3.204. Cümlelizce malûm (Milen) hattına çekilmek meselesi.7.386.

Ö 7.386

C{Ö(IT(I(IcC(YT(ST(S(SCc(ZT(IT+ekv)+YF(S)+IT(I+I+iye))))+dat))+YF(F(+m))))+I+iye)} 7.386

1.3.205. Artık Ali Rıza Paşa böyle bir teklifi gayri kabil-i icra gördüğünden ve belki başka sebeplerden dolayı bu tecavüzü lüzumu gibi izhar ederekten mevkiini terketti. 7.387

E+Ö+ZT+E+ZT+ZT+N+Y 7.387

C{E(artık)→Ö(Ünv.gr(I+I+S))→ZT(Abl.gr(ZCc(N(ST(S+ST(S+I))+akkz)+YF(BF(I(FT)+F(+p)))+abl)))→E(ve belki)→ZT(Abl.gr(ST(S+I)+abl)+E(dolayı))→ZT(ZCc(N(ST(S+I)+akkz)+ZT(IT(I+iye+E(gibi)))+YF(BF(I+F(+ger))))+abl))→N(IT(I+iye)+akkz)→Y(BF(I+F(+Za(gg))))} 7.387

1.3.206. İstifa etti. 7.388.

Y 7.388

C{Y(BF(I+F(+Za(gg))))} 7.388

1.3.207. Ali Rıza Paşa Kabinesi 23 Mart 1336 günü istifanâmesini verdi. 7.389.

Ö+ZT+N+Y 7.389

C{Ö(IT(Ünv.gr(I+I+S))+I+iye)→ZT(IT(ST(S)+ST(S+I(+iye)))→N(IT(BI+iye)+akkz)→Y(F(+Za(gg))))} 7.389

1.3.208. Mahiyetinin,kabineye ittifaka yakın bir ekseriyetle itimad etmiş olan Meclis-i Mebusanın hürriyet-i mesaisini ve kudret-i teşriyesini iptal ve âmalı Milliyenin tecelligâhı olan Meclis-i Milliye herhangi bir suretle mukarreratı sulhiyemiz üzerinde haiz-i tesir olamıyacak bir şekle ifrağ eylemek olduğu vazıhan anlaşılıyordu. 7.390

Ö+ZT+Y 7.390

C{Ö(IT(I(IT(I+iye)+gen)+Bağ.gr(IT(I(ST(S(SCc(YT(I+dat)+ZT(ST(S(Dat.gr(I+dat)+S)+ST(S+I))+inst)+YF(BF(I(BF(I+F(+p))+FT)+gen)+FT+akkz)+B(ve)+FT+akkz))+YF(I))+B(ve)+IcC(N(ST(S(SCc(Ö(IT(I(FT)+gen+I+iye))+YF(F

(+p))) + FT + akkz)) + ZT(ST(S + ST(S + İ)) + inst) + YT(ST(S(SCc(YT(İT(FT + iye) + İ (+ iye)) + lok) + YF(BF(FT) + F(+p))) + ST(S + İ)) + dat)) + YF(BF(İ + F(+m)))))) + F(+p) + iye)) → ZT(Z) → Y(F(+Za(şim) + BiZa(hik))))} 7.390

1.3.209. Binaenaleyh bütün millet bu tecavüz karşısında, vekillerinin haiz-i itimadı olan Ali Rıza Paşa kabinesinin istifasını kemal-i şiddetle ve memleketimizde pek nadir görülen bir vahdet ve galeyan ile protesto etti. 7.391

E + Ö + ZT + N + ZT + Y 7.391

C{E(Binaenaleyh) → Ö(ST(S + İ)) → ZT(İT(İ(ST(S + İ)) + İ + iye) + lok) → N(İT(İ(ST(S(SCc(Ö(İT(İ + İT(İ + İ)) + iye) + YF(F(+p))) + İT(İ(Ünv.gr(İ + İ + S)) + İ(+ iye) + gen)) + İ(+ iye)) + akkz)) → ZT(Bağ.gr(FT + inst)) + B(ve) + ST(S(SCc(YT(İT(İ + iye) + lok)) + ZT(ST(S + İ)) + YF(F(+p))) + ST(S + İ) + B(ve) + İ + E(ile))) → Y(BF(İ + F(+Za(gg))))} 7.391

1.3.210. Rikâb-ı şahaneye ve Meclis-i Mebusana, Anadolu'nun en hücre köşelerinden protesto telgrafları keşide olundu. 7.392.

YT + E + YT + YT + Ö + Y 7.392

C{YT(FT + dat) → E(ve) → YT(FT + dat) → YT(İT(İ + gen + ST(S + ST(S + İ) + iye)) + abl) → Ö(ST(S + İ) + iye) → Y(BF(İ + F(+Za(gg))))} 7.392

1.3.211. Düşmanların bütün mesaisi, esasat-ı sulhiyemizin tekarrür edeceği esnada memleketimizi haricen ve dahilen bir za'f-ı mutlak içinde bırakarak istedikleri her şeyi bize kabul ettirmek gayesini istihdaf eyliyordu. 7.393

Ö + ZT + ZT + N + Y 7.393

C{Ö(İT(İ(+gen) + ST(S + İ) + iye)) → ZT(ST(SCc(Ö(İT(İ(İT(İ(+ iye) + gen + İ(+ iye))) + YF(BF(İ + F(+p)))) + İ)) + lok) → ZT(ZCc(Ö(İT(İ(+ iye + akkz) + YT(Bağ.gr(İ + abl + B(ve) + İ + abl))) + YF(İT(ST(S + İ) + İ + iye) + lok)) + F(+ger))) → N(İT(İ(İCc(Ö(ST(S + ST(S + İ)) + akkz) + YT(Zrf + dat) + YF(İ + F(+m))) + İ + iye) + akkz)) → Y(BF(İ + F(+Za(şim) + BiZa(hik))))} 7.393

1.3.212. İzmir meselesini mahallinde tetkik eyliyen ve Anadolu'nun menatik-i muhtelifesinde tetkik ve tahlil için seyahatler yapan bütün Amerikalı ve Avrupalı

zevat ve heyet daima lehimizde efkar ile meşbu olarak memleketlerine dönmüşlerdir. 7.394

Ö+ZT+YT+Y 7.394

C{Ö(ST(S(Bağ.gr(SCc(N(IT(I+I+iye)+akkz)+YT(IT(I+iye)+lok)+YF(BF(I+F(+p)))))+B(ve)+SCc(YT(IT(I+gen+FT+lok))+ZT(Ed.gr(I+E(için)))+YF(BF(I+F(+p)))))+ST(S+Bağ.gr(S+B(ve)+ST(S+I))+B(ve)l))))))→ZT(ZCc(ZT(Z)+ZT(Ed.gr(ST(S+I)+E(ile)))+YF(BF(I+F(+ger))))))→YT(IT(I+iye)+dat)→Y(F(+Za(ag))+kuv)} 7.394

1.3.213. Bu zevat ve heyet Avrupa ve Amerika efkâr-ı umumiyesini milletimiz aleyhine lâyuad vesait ile tesmim ve tahrik eyliyen propagandalara tamamen galabe çalamamışlarsa da mukarrerat-ı katiye-i sulhiyemizin tespitini deruhde eden sulh konferansı muhafili için az çok bir ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınmaya şayan bir cereyan tevlidine muvaffak olmuşlardı. 7.395

Ö+ZT+ZT+ZT+Y 7.395

C{Ö(Bağ.gr.(ST(S+I)+B(ve)+I))→ZT(Şart.Cc(N(ST(S(SCc(N(IT(I(Bağ.gr(I+B(ve)+I)+ST(S+I(+iye))))+akkz))+YT(IT(IT(I+iye)+I+iye)+dat)+ZT(ST(S+I)+E(ile))+YF(Bağ.gr(I+B(ve)+I)+F(+p))))+I)+dat)+ZT(Z)+YF(BF(I+F)+şrt)+E(da)))→ZT(Ed.gr(IT(I(FT+akkz)+ST(SCc(Ö+YF(+p))+I(IT(I+I))+I+iye))+E(için))→ZT(Dat.gr(SCc(ZT(Tek.gr(Z+Z)+ST(S+I)+inst)+N(ST(S(Dat.gr(I+Cc(YT(IT(I+I)+dat+YF(F(+m))))+dat)+I)+ST(S+I))+YF(I))+iye)+dat))→Y(BF(I+F(Za(ag))+kuv))} 7.395

1.3.214. İşte Menfaatlerini, türlü türlü tazyikat ile bütün alem-i hariciyi aleyhimize tahrik eylemekte gören bazı mehafil ve anasır lehimize inkişafa başlayan bu cereyanı temelinden yıkmak ve bütün alem-i haricinin milletimiz lehine tashih-i zehap etmesine meydan vermemek için külliye kizb-i mahz olan en son Ermeni kıtal-ı saniasını tertip ve ilan eylediler. 7.396

E+Ö+ZT+E+ZT+N+Y 7.396

C{E(işte)→Ö(ST(S(SCc(N(IT(I+iye+akkz))+ZT(ST(S(Tek.gr(I+I)+I)+E(ile)))+N(ST(S+I)+akkz)+YT(IT(I+iye)+dat)+YF((BF(I+F(+m))))+lok)+F(F(+p)))))+ST

(S+Bağ.gr(l+B(ve)+l))))→ZT(lcc(N(ST(S(SCc(YT(IT(l+iye)+dat)+YF(BF(Dat.gr(l+dat+F(+p)))))+ST(S+l))+akkz))+YT(l+abl))+YF(F(+m))))→E(ve)→ZT(lcc(DT(IT(l(ST(S+ST(S+l))+gen)+ZT(Ed.gr(lcc(ZT(IT(l+iye+(l+iye)+dat))+YF(BF(ST(S+l)+F(+m))))+dat))+YF(BF(l+F(+m)))))+E(için))))→N(ST(S(SCc(ZT(Z)+N(ST(S+l))+YF(F(+p)))))+ST(S+l)+ST(S+lT(l+l))+akkz))→Y(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l))+F(Za(gg)+şhs(3.Çok))))} 7.396

1.3.215. Ve zaten pek mahdut ve basit olan vesait-i tekzibiyemizi de katilâne bir sansüre tâbi tutarak hiçbir vasıta ile cihan medeniyetine karşı müdafaa-i hukuk etmemize müsaade eylemediler ve bu suretle hukuk-u beşerin esasat-ı mukaddesesinden bulunan müdafaa-i nefis hakkından da milletimizi külliyyen mahrum ederek efkar ve temayülât-ı cihanı, harap memleketimiz ve mazlûm milletimiz aleyhinde yeniden pek müthiş ittihamat ile zehirlediler. 7.397

E+N+E+ZT+ZT+Y+E+ZT+ZT+N+ZT+ZT+Y 7.397

C{E(B(ve)+(zaten))→N(IT(l(ST(S(SCc(Ö(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l))+YF(F(+p)))))+FT+iye))+akkz))→E(de)→ZT(lcc(YT(ST(S+ST(S+l))+dat)+YF(BF(l+F(+ger))))))→ZT(ZCc(ZT(ST(ST(S+l)+l)+E(ile))+ZT(IT(l+l)(+iye)+E(e karşı))+YF(FT(+iye)+F(IT(F(+m)+iye))))+dat))→Y(BF(l+F(+Za(gg)+şhs(3.Çok))))→E(ve)→ZT(ST(S+l)+inst)→ZT(ZCc(YT(ST(S(SCc(Ö(FT+gen)+FT(+iye)+abl)+YF(F(+p))+lT(l+gen+l(+iye)+gen+l(+iye))+abl))+E(da)+N(IT(i+iye)+akkz))+ZT(Z)+YF(BF(l+F(+ger))))))→N(IT(i+(gen)+Bağ.gr(l+B(ve)+l))+akkz)→ZT(IT(l(Bağ.gr(ST(S+lT(l+iye))+B(ve)+ST(S+lT(l+iye))))+l)+iye)+lok)→ZT(Z+ST(S+l+l)+E(ile))→Y(F(+Za(gg)+şhs(3.Çok))) 7.397

1.3.216. Milletimizin hariçteki mevki-i şeref ve hukukunu çürütecek vesaitle efkar-ı umumiye-i cihan izlal edildikten sonra iş,dahildeki idare makînemizi,Meclisi Mebusanımızı tezlil ve iptal ederek memleketimizi emsali görülmemiş bir salahiyet-i müstebidane ile, bütün mesail-i cihanı kendi keyiflerine göre halletmek isteyen sulh konferansının mukarrerat-ı zalımanesini kabule icbar eylemeğe kaldı. 7.398

ZT+Ö+N+Y 7.398

C{ZT(ZCc(N(IT(IT(l+iye)+gen)+ST(S+Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l)+iye)+akkz)
 +ZT(P.gr(F(+p)+l+ekv))+Ö(IT(l+ST(S+l)))+YF(BF(l+Abl.gr(F(+abl)+Z))))→Ö
 (l)→N(ST(S(SCc(N(Tek.gr(ST(S+l+ST(S+l)+iye+akkz)+IT(l+IT(l+iye)+akkz))+ZT(Zp
 Cc(Ö(Bağ.gr(l+B(ve)+l))+YF(F(+ger)))))+N(IT(l+iye)+akkz)+ZT(ST(S(IT(l
 +iye+l))+ST(S+ST(S+l+iye)+E(ile)))))+N(ST(S+l+ST(S+l)+iye)+akkz)+ZT(IT(Zmr
 +l+(iye)+E(egöre))+YF(lf.gr(BF(l+F(+m))+F(+p)))))+ST(S(IT(l+l+iye)+gen))
 +ST(S+l+(iye)+akkz))))→Y(Dat.gr(lCc(YT(l+dat)+YF(BF(l+F(+m)))))+dat)+F(+Z
 a(gg))}} 7.398

1.3.217. İşte Ali Rıza Paşa kabinesi bu manevra neticesinde ecnebilere eliyle
 iskat edilmiş oldu. 7.399

E+Ö+ZT+ZT+Y 7.399

C{E(işte)→Ö(IT(l(Ünv.gr(l+l+S))+i+iye))→ZT(IT(l(ST(S+l))+i+iye)+lok)→ZT
 (IT(l(+gen)+l(+iye))+inst)→Y(BF(l(BF(l+F(+p))))+F(+Za(gg))}} 7.399

1.3.218. Sakıt kabinenin muvakkaten ifa-yı vazife eylediği buhran günlerinde
 Ferit Paşa'nın huzur-u şahaneye kabul edilerek saatlerce icra-yı müzakerat
 eylemiş olmasına nazaran amali milliyeyi yıkacak muhalif bir kabinenin resikara
 gelmesi mevzuubahis olduğunu zannetmek yanlış bir şey olmayacaktı. 7.400

ZT+ZT+Ö+Y 7.400

C{ZT(IT(l(ST(S+l)+gen)+ST(S(SCc(ZT(Z)+YF(BF(l+BF(l+F(+p)))))))+ST(S+l)
 +iye))+lok)→ZT(IT(l(Ünv.gr(l+S)+gen)+lCc(ZT(ZCc(YT(ST(S+l)+dat)+YF
 (BF(l+F(+ger)))))+ZT(Z)+Ö(IT(l+l+iye)+YF(BF(F(+p)+F(+m))+iye))))+dat+Z))→Ö(
 lCc(N(IT(l(ST(S(SCc(N(S+l)+akkz)+YF(F(+P)))))+ST(S+l)+gen)+lCc(YT
 (IT(l+l+iye))+dat)+YF(F(+m))+iye+IT(l+l+iye)+YF(F(+p))+iye)+akkz))+YF
 (BF(l+F(+m))))→Y(BF(l(ST(S+ST))+F(+Za(gel)+BiZa(hik))}} 7.400

1.3.219. Böyle bir kabinenin mevki-i iktidara gelmesi neticesinde tahaddüs
 edecek vaziyeti anlamak güç değildir. 7.401

Ö+Y 7.401

C{Ö(lCc(ZT(lT(l(lCc(Ö(ST(S+ST(S+l))+gen+YT(lT(l+l+iye)+dat)+YF(F(+m)))))+i ye+l+iye)+lok))+N(ST(S(SCc(Ö(l)+YF(F(+p)))))+l+akkz)+YF(F(+m)))→Y(l+E(de ğil)+EkF.+kuv)} 7.401

1.3.220. Âmal-i milliyenin yegâne tecelligâh-ı meşruu bulunan meclis-i mebusanımızın kudret-i teşriyesini tahkim sadedinde sine-i milletten nebaan eden huruş-u infial ve protestolar müsmir olmuş ve yeni kabinenin âmal-i milliyeye muhalif zevattan teşkiline mümanaat için Meclis Divan-ı Riyasetinin nezd-i şahanede icrasına tevessül eylediği teşebbüsâtı teshil eylemiştir. 7.402

Ö+Y+E+ZT+N+Y 7.402

C{Ö(ST(S(SCc(N(lT(i(ST(S(SCc(Ö(lT(l(lT(l+l)+gen)+S+ST(S+l)+iye))+YF(F (+p)))))+lT(l+l(iye))+gen+lT(l+l(+iye))+akkz))+ZT(lT(l+l(+iye))+lok)+YT(lT(l +l(+iye)+abl))+YF(BF(l+F(+p))))Bağ.gr(lT(l+l(+iye))+B(ve)+l))))→Y(BF(l+F (+Za(ag))))→E(ve)→ZT(ZCc(ZT(lT(ST(S+l)+gen)+Abl.gr(ST(S(SCc(YT(ST(S+l) +dat)+YF(BF(l))))+l)+abl.)+iye)+dat)+YF(l)+E(için)))→N(lT(l(l+ST(S+l)+iye)+ge n)+ZCc(YT(ST(S+l)+(iye)+lok)+ZT(lT(i+iye)+dat)+YF(BF(l+F(+p))+iye) +l+akkz) →Y(BF(l+F(+Za(ag))+kuv)))} 7.402

1.3.221. İşte Salih Paşa kabinesi bu şerait altında teşekkül ederek ifa-yi vazifeye başlamıştı. 7.403

E+Ö+ZT+Y 7.403

C{E(işte)→Ö(lT(i(Ünv.gr(l+S))+l(+iye)))→ZT(ZCc(YT(lT(l(ST(S+l))+l+iye)+lok)+Y F(BF(l+F (+ger))))))→Y(BF(Dat.gr(FT+dat)+F (+Za(ag)+BiZa(hik))))} 7.403

1.3.222. İngilizler bir taraftan mevki-i hariciyemizi yeni katliam bühtanları ile sarsmaya,diğer taraftan da kabineyi,Meclisi Mebusanımızı mevki-i faaliyetten ıskat suretiyle vaziyeti dahiliyemizde vahim buhranlar ihdasına çalışarak tasmin eyledikleri İstanbul işgalini suhuletle tatbik edecek bir zemin ihzar eyliyorlardı. 7.404

Ö+ZT+ZT+N+Y 7.404

C{Ö(i)→ZT(ZCc(YT(ST(S+l)+abl)+N(IT(ST(S+l)+iye)+akkz)+ZT(ST(S+ST(S+l))+iye)+E(ile))+YF(Dat.gr.(F(+m)+dat)))→ZT(ZCc(YT(ST(S+l)+abl)+E(da)+ZT(ZCc(Ö(i+akkz)+Ö(IT(IT(l+l)+iye)+akkz)+YT(IT(l+l(+iye)+abl))+YF(l))+E(suretiyle))+YT(IT(ST(S+l)+iye)+lok)+YF(Dat.gr(lCc(Ö(ST(S+l))+YF(l))+dat)+F(+ger))))→N(ST(S(SCc(Ö(l)+YF(F(+p))))+iye)+l+l(+iye)+akkz))+ZT(Z)+YF(BF(l+F(+p))))+ST(S+l))→Y(BF(l+F(+Za(şim)+Şhs(3.çok)+BiZa(hik))))} 7.404

1.3.223. Bunun bizim elimize geçebilen ilk delili,daha Ali Rıza Paşa Kabinesinin ıskatını tasdim eyledikleri sıralarda bir taraftan da İstanbul işgaline hazırlık olmak üzere Anadolu muhabere-i telgrafiye şebekesi hakkında etüt yapmaları ve Posta Telgraf Müdür-ü Umumisini ziyaret ederek Anadolu telgraf merakizi hakkında tetkikatta bulunmaları,resmi telgraf haritalarını müdürüyet-i umumiyyeden talep ve ahz eylemeleridir.7.405

Ö+ZT+ZT+YT+Y+E+ZT+YT+Y+N+YT+Y 7.405

C{Ö(IT(Zmr(+gen)+ST(S(SCc(YT(l+iye+dat)+YF(BF(F+F(+p))))+ST(S+l)+iye))))→ZT(Z+(ZCc(N(IT(l(IT(Ünv.gr.(l+l+S)+l(+iye)+gen))+l(+iye)+akkz))+YF(BF(l+F(+p))+iye+l+lok)))→ZT(ZCc(ZT(ST(S+l)+abl)+E(da))+YT(IT(l+l+iye)+dat)+YF(BF(l+F(+m))))+E(üzere))→YT(IT(l(IT(l+l+iye)+l+l+ye)+l+iye)+lok)→Y(BF(l+F(+m)+şhs(3.çok)+iye))→E(ve)→ZT(ZCc(N(IT(l(Bağ.gr.(l+B(ve)+l)+ST(S+l)+iye)+akkz))+YF(BF(l+F(+ger))))→YT(IT(IT(IT(l+l)+iye)+l+iye)+l+lok)→Y(Lok.gr.(l+lok)+F(+m)+şhs(3.Çok)+iye)→N(IT((S+l)+l+iye)+akkz)→YT(ST(S+l)+abl)→Y(BF(l(Bağ.gr.(l+B(ve)+l)+F(+m)+şhs(3.Çok)+iye)+kuv))} 7.405

1.3.224. İngilizler 12 Martta hutut-u telgrafiyemiz hakkında tekrar tetebbuatta bulunmuşlardır. 7.406

Ö+ZT+YT+ZT+Y 7.406

C{Ö(l)→ZT(ST(S+l)+lok)→ZT(IT(FT+iye)+E(hakkında))→ZT(Z)→Y(BF(Z(l+lok)+F(+Za(ag)+şhs(3.çok)+kuv))} 7.406

1.3.225. Muhteviyat-ı telgrafiyenin kat'ı için İstanbuldan vuku bulacak teşebbüsata karşı tedabir-i lazimenin ittihazı Heyeti Temsiliyece nazar-ı dikkate alınmıştır.7.407

Ö+YT+Y 7.407

C{Ö((ZCc((ZT(ZCc(IT(I+l)+gen)+YF(F(+m))))+E(için))+YT(I+abl)+YF(BF(I+F(+p))))+l)+E(ekarşı))+YF((IT(ST(S+l)(+iye)+F(+m)+iye))))→YT(IT(I+l)+iye+ekv)→Y(Dat.gr.(ST(S+l)+dat)+F(+Za(ag)+kuv))} 7.407

1.3.226. Dersaadet'ten alınan 11 MART tarihli şifrede mevsuk bir membadan alınan malumata atfen Dersaadet'teki rüfekamızın tevkif olunacağı zikrediliyordu.7.408

YT+ZT+Ö+Y 7.408

C{YT(ST(S(SCc(YT(I+abl)+YF(F(+p))))+ST(S(IT(I(ST(S+l))+S)+l))+lok)))→ZT(Dat.gr(ST(S(SCc(YT(ST(S+l)+abl)+YF(F(+p))))+i+dat+F(+ger))))→Ö(IT(I(ST(S+l)+iye)+gen)+BF(I+F(+p)) +iye)→Y(BF(I+F(+Za(şim)+BiZa(hik))))} 7.408

1.3.227. Aynı gün ihbar edilmiş ve filhakika Vitel ertesi gün Ankara'yı terkeylemişti.7.409

ZT+Y+E+ZT+Ö+ZT+N+Y 7.409

C{ZT(ST(S+l))→Y(BF(I+F(+Za(ag))))→E(ve)→ZT(Z)→Ö(l)→ZT(ST(S+l))→N(I+akkz)→Y(BF(I+F(+Za(ag)+BiZa(hik))))} 7.409

1.3.228. Fransız mümessili Duvazo dahi hareket etmiş ve Konya civarındaki İtalyanların da Dersaadet'e hareketi haber alınmış olduğundan İstanbul hakkındaki suikastin alâimi bâriz bir sürette mahsüs almıya başlamış idi.7.410

Ö+Y+E+ZT+Ö+ZT+Y 7.410

C{Ö(ST(S(IT(I+l+iye))+l)+E(dahi))→Y(BF(I+F(+Za(ag))))→E(ve)→ZT(ZCc(Ö(IT(I(ST(S(IT(I+l+iye+lok+ait))+l)+gen)+E(da)+Dat.gr(I+dat+l)+iye))+YF(BF(I(Icc(Ö(l)+YF(F(+p))))+F(+p))+abl))))→Ö(IT(I(ST(S(IT(I+l)+lok+ait)+l)gen)+l

+iye))→ZT(S+ST(S+l)+lok)→Y(BF(Dat.gr(ST(S+l)+dat+F(+Za(ag)+EkF
+BiZa(hik))))))} 7.410

1.3.229. Vaziyet tarafımızdan şu surette mütalâa edilmiştir. 7.411

Ö+YT+ZT+Y 7.411

C{Ö(i)→YT(İT(l+iye)+abl)→ZT(ST(S+l)+lok)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv))))} 7.411

1.3.230. Düvel-i İtilafiye bir yandan hutut-u telgrafiyemizi tetkik ederken bir yandan da Anadolu'daki müteferrik zâbitlerini ve kuvvetlerini İstanbul'a celbediyorlar, aynı zamanda Anadolu'nun şimendifer münakalâtını kat'a hazırlanıyorlar ve Meclisi Mebusanda hukuk-u milliyemizi müdafaa eden arkadaşlarımızı tevkif etmeği tasdim ediyorlar. 7.412

Ö+YT+ZT+YT+N+YT+Y+YT+N+Y+E+N+Y 7.412

C{Ö(FT)→YT(ST(S+l)+abl)→ZT(ZCc(Ö(İT(FT+iye)+akkz)+YF(BF(l+F(+p)
EkF+ken))))→YT(ST(S+l)+abl)+E(da)→N(İT(ST(S+Bağ.gr(ST(S+l)+iye
+akkz)+B(ve)+l+iye)+akkz))→YT(l+dat)→Y(BF(l+F(+Za(şim)+şhs(3.çok))))
→YT(ST(S+l)+lok)→N(İT(l(+gen)+l+l+iye)+akkz)→Y(Dat.gr.(l+dat+F(Za
(şim))))→E(ve)→N(lCc(Ö(ST(S(SCc(YT(FT+lok))+N(FT+iye)+akkz))+YF(BF
(l+F(+p))))+l(+iye)+akkz)+YF(BF(l+F(+m))+akkz)))→Y(BF(l+F(+Za(şim)+şhs
(3.Çok))))} 7.412

1.3.231. Bu vaziyete nazaran kariben vakayi-i fevkalâdeye intizar etmek lâzım geliyor. 7.413

ZT+YT+Y 7.413

C{ZT(Ed.gr(ST(S+l)+E(e nazaran))→YT(Z+FT+dat)→Y(B(l (BF(l+F(+m)))
+BF(l+F(+Za (şim))))))} 7.413

1.3.232. Tahminimize göre İstanbul'da yeni bir vaziyet ihdas ederek Anadolu telgraf muhaberatına vaziyed edecekler, meclisteki erkân-ı milliyeyi tevkif eyliyecekler. 7.414

ZT+ZT+YT+Y+N+Y 7.414

C{ZT(Ed.gr(IT(l+iye+dat+E(göre))))→ZT(ZCc(YT(l+lok)+Ö(ST(S+ST(S+l)))
+YF(BF(l+F(+ger))))))→YT(IT(l(+gen)+l(l+iye)+dat.)→Y(BF(l+F(+Za(gel)
+şhs(3.çok))))→N(ST(S+ST(S+l))+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gel.)+şhs(3.çok))))}

7.414

1.3.233. Kara ve denizden Anadolu muvasalatını kat'ederek umumi bir mahiyette bir abluka ilan ve milletin galeyana şedidi karşısında mevki-i sadarete getirmeğe muvaffak olamadıkları Ferit Paşa kabinesini bu suretle mevki-i iktidara is'ad ile âmal ve maksatlarını tatbik ve belki de menfi bir şekilde ihzar edilmekte bulunan şerait-i sulhiyeyi de hükûmete tebliğ edecekler ve bu şiddetli tazyik altında ya Anadolu'nun inhilâline intizaren bu feci vaziyeti idame etmek veyahut İstanbul'da ve civarında teksif ettikleri İngiliz, Fransız, Yunan kıtaatiyle şimalden ve İzmir cephesindeki Yunan Ordusuyla garptan Adana'daki Fransız kuvvetiyle de cenuptan şimalle taarruz ederek ve belki de bir kısım kuvvetlerle Karadeniz sahillerinden cenuba icra-yı tesir ederek nail-i maksat olmak istiycekler.7.415

ZT+ZT+N+Y+E+N+YT+Y+E+N+E+N+Y 7.415

C{ZT(ZCc(YT(Bağ.gr.(l+B(ve)+l)+abl)+N(IT(l+l+iye)+akkz)+YF(YF(BF(l +F
(+ger))))→ZT(Bağ.gr(ZCc(Ö(ST(S(ST(S+l)+lok)+ST(S+l))))+YF(l))+B (ve)
+YT(IT(l+gen+l(FT+iye)+l+iye)+lok)+N(ST(SCc(YT(FT+dat)+YF(F
(+m)+dat))+YF(BF(l+F(+p)+iye))+Ünv.gr((l+S)+l+iye))+akkz)+ZT(ST(S+l +ekv))
+YT(FT+dat)+YF(l)+E(ile))→N(IT(Bağ.gr(l+B(ve)+akkz)→Y(l)→E (ve
belkide)→N(ST(SCc(ZT(ST(S+l)+lok)+YF(Dat.gr(BF(i+F(+m))+dat)+F
(+p))))+FT+iye)+akkz))+B(de))→YT(l+dat)→Y(BF(l+F(+Za(gel)+şhs(3.çok))))→E
(ve)→N(ICc(YT(ST(S+ST(S+l)+l(+iye))+lok))+ZT(E(ya)+ZCc(YT(IT(l
(+gen)+l+iye)+dat)+YF(F(+ger))))+N(ST(S+ST(S+l))+akkz))+YF(BF(l+F
(+m)))→E(veyahut)→N(Bağ.gr(ZT(ZCc(ZT(IT(l(lCc(YT(Bağ.gr(l+lok+B(ve)
+l(l+iye)+lok)+YF(BF(l+F(+p))+iye)+l(Tek.gr(l+l+l(+iye)+inst)))+YT(l
+abl)+B(ve)+ZT(ST(IT(l+l(+iye))+lok+ait)+l(l+l(+iye)+inst))+YT(l+abl)+ZT
(ST(S+l(l+l(+iye))+inst))+E(de)+YT(l+abl)YT(l+dat))+YF(BF(l+F(+ger))))+B
(ve)+E(belki de)+ZT(IT(ST(S+l)+l)+inst))+YT(IT(Bl+l(+iye))+abl))+YT(l+dat))

+YF(BF(FT+F(+ger))))+YF(l(Dat.gr(l(+dat)+l)+F(+m))))))→Y(F(+Za(gel)+şhs
(3.çok)))} 7.415

1.3.234. İşte bu mütalâata istinaden her türlü tedabire tevessül ve İstanbul'daki rüfeka Anadolu'ya harekete teşvik edildi.7.416

ZT+YT+Y+E+Ö+ZT+Y 7.416

C{ZT(ZCc(YT(ST(S+l)+dat)+YF(F(+ger))))→YT((ST(S(ST(S+l))+l)+dat)→Y
(l)→E(ve)→Ö(ST(S+l))→ZT(lCc(YT(Bi+dat)+YF(l)+dat))→Y(BF(l+F)(+Za
(gg))))} 7.416

1.3.235. 16 MART sene 1336 saat 10 evvelde İstanbul telgrafçılarından sahib-i hamiyet bir zatın Ankara'da Ziraat Mektebindeki merkeze verdiği bir servis,İstanbul işgalinin kanlı bir surette başladığını ihbar eyledi.7.417

ZT+Ö+N+Y 7.417

C{ZT(ST((S+l)+lT(l+S)+lT(l+S))+l+lok)→Ö(ST(S(SCc(Ö(ST(lT(l+l)+iye)+abl)+lT
(FT+ST(S+l)+gen)+YT((ST(S(+lok))+lT((l+l)+iye)+lok+ait)+l+dat)+YF(F
(+p))+iye)+ST(S+l))))→N(lT(l(lCc(Ö(l+gen)+YF(l)+gen))+ZT(ST(S+ST(S+l)
+lok))+YF(F(+p))+iye)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 7.417

1.3.236. Yekdiğerini takiben İstanbul merkezinden,Harbiye telgrafhanesinden ve makine başındaki müteaddit hamiyetli memurlardan muhtelif telgraflar alıyorduk.7.418

ZT+YT+YT+E+YT+N+Y 7.418

C{ZT(ZCc(N(lT(l+l+iye))+akkz)+YF(l+ger))→YT(lT(l+l(+iye))+abl)→YT(lT(l
+Bl(+iye))+abl)→E(ve)→YT(ST(S(ST(S(lT(l+l(+iye))+lok+ait)+S+S))+l)+abl)→N
(ST(S+l))→Y(F(+Za(şim)EkF (+BiZa(hik))+şhs(1.çok)))} 7.418

1.3.237. Saat 11 evvele kadar toplanan malûmatı derhal tâmim ettik. 7.419

N+ZT+Y 7.419

C{N(ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(l+ST(S+l)+E(kadar))+YF(F(+p))))+l)+akkz))→ZT(Z)→Y
(BF(l+F(+Za (gg)+şhs(1.çok))))} 7.419

1.3.238. Bu saatten sonra artık İstanbul'la muhabere münkati olmuş ve istihzarat-ı fikriyemize nazaran payitahtın vaziyet-i muhtemelesi ve Anadolu'nun vaziyeti nazarı dikkate alınarak tedabir-i lazimiye tevessülün sırası gelmişti.7.420

ZT+Ö+Y+E+ZT+ZT+Y 7.420

C{ZT(Abl.gr(ST(S+l)+abl+l)+E(artık)→Ö(Inst.gr(l+inst+l))→Y(BF(l+F(+Za
(ag))))→E(ve)→ZT(Ed.gr(FT+E(e nazaran)))→ZT(ZCc(Ö(Bağ.gr(lT(Bl
+gen+FT)+iye))+B(ve)+lT(l+gen+l+iye)+YF(Dat.gr(FT)+dat)+F(+ger))))→Y
(lCc(Ö(lCc(YT(FT+dat)+YF(l))+gen+l(+iye))+YF(F(+Za(ag)+EkF(BiZa (hik))))))} 7.420

1.3.239. Alınan başlıca mühim tedabir berveçhatidir.7.421

Ö+Y 7.421

C{Ö(ST(S+ST(S+ST(S+l))))→Y(FT+kuv)} 7.421

1.3.240. İzmir cephesinin arkasını tehdideden Biga hava lisesindeki Anzavur hareketına kuvvetli bir mesnet teşkil eyliyen ve ihtimalki İstanbul'dan Anadoluya vuku bulacak Kuva-yi itilafiye sevkıyatını temin ve himaye eyliyecek olan Eskişehir ve Afyon Karahisarındaki İngiliz kıtaatının silahtan tecridi.7.422

Ö 7.422

C{Ö(lT(l(ST(S(Bağ.gr.(SCc(YT(ST(S(SCc(N(lT(l(lT(l+l(+iye)+gen+l(+iye)
+akkz))+YF(BF(l+F(+p)))))+ST(S(lT(l+l(+iye))+lok+ait))+lT(l+l(iye))+dat))))+N
(ST(S+ST(S+l))+YF(BF(l+F(+p)))))+B(ve)+ZT(l+B(ki))+S(SCc(N(ST(S(SCc
(YT(l+abl)+YT(l+dat)+YF(BF(l+F(+p)))))+lT(FT+iye))+l+iye))+akkz))+l+B(ve)
YF(BF(l+F(+p)+F(+p)))))+ST(S(Bağ.gr(Bl+Bl(+iye)+lok+ait))+lT(l+l(+iye))
+akkz))+Abl.gr(l+abl+l+iye))}} 7.422

1.3.241. İstanbul'da ecnebi tazyıkı karşısında feveran edecek Anadolu efkârını tazyık ve tehdid eylemek üzere İstanbul'dan ve Kilikya'dan vukuu melhuz düşman sevkıvat-ı askeriyesine imkan bırakmamak ve Anadolu'nun nikat-ı mühimmesini kuvvetli bir işgal ve istilâ tehlikesine mâruziyetten kurtarmak üzere Geyve ve Ulukışla civarında şimendifer hatlarının tahribi.7.423

Ö 7.423

C{Ö(IT(I(ST(S(SCc(ZT(Bağ.gr(I(Cc(ZT(I(Cc(YT(I+l(ok)+N(ST(S(SCc(YT(IT(I+l(+iye))+lok)+YF(BF(I+F(+p))))+IT(I+l(+iye))+akkz))))YF(Bağ.gr(I+B(ve)+l+F(+m))+E(üzere))+YT(I(+bal)+B(ve)+l(+abl))+YT(ST(S(S+l)+IT(I+FT+dat))) +YF(BF(I+F(+m))+B(ve)+l(Cc(Ö(IT(i(+gen)+ST(S+l)(+iye)+akkz))+YT(ST(S(ST(Bağ.gr.(S+l+B(ve)+l)+l(+iye))+dat))))+YF(BF(Abl.gr(I+abl)+F(+m)))) +E(üzere))+YT(Bağ.gr(I+B(ve)+Bl(+l(+iye)+lok))+IT(I+l(+iye)+gen))+l(+iye))))))}} 7.423

1.3.242. Telgraf merakizi İngilizlerin eline geçtiği için İstanbul'dan vuku bulacak herhangi bir tebliğin meşru bir makamdan itası imkanı olamayacağından İngiliz tebligatiyle ezhan-i ahaliyi teşevvüsten vikaye için İstanbul ile muhaberat-ı telgrafiyenin kat'ı için makamat-ı mülkiye ve askeriyeye tebligat-ı lâzime icrası.7.424

Ö 7.424

C{Ö(I(Cc(ZT(ZCc(Ö(IT(I+l(+iye))+YT(IT(I(+gen)+l(+iye))+dat)+YF(F(+p))) +E(için))+ZT(ZCc(Ö(IT(I(ST(S(SCc(YT(I(+abl)+YF(BF(I+F(+p))))+ST(S(S+S)+l +gen)+l(I(Cc(YT(ST(S+ST(S+l)+abl))+YF(I)+iye)+l(+iye))+YF(F(+p))+(+iye +abl)))))+ZT(ZCc(ZT(IT(I+l(+iye))+inst)+N(FT+akkz)+YF(Abl.gr(I+abl)+F (+m))+E(için))+ZT(ZCc(ZT(I+E(için))+YF(+l(F(+m)+iye))+E(için))+YT(Bağ. gr.(FT+B(ve)+l)+dat)+YF(BF(I(FT+l(+iye))))))}} 7.424

1.3.243. Tedabir-i iptidaiyemiz meyanında mesail-i maliyeye taallük eden başlıca nikatı da ihmal etmedik.7.425

YT+N+Y 7.425

C{YT(IT(l(FT+iye+l(+iye))+lok)→N(ST(S(SCc(YT(FT+dat)+YF(BF(l+F(+p))))
+ST(S+l)+akkz)+E(da))→Y(BF(l+F(+Za(gg)+şhs(1.çok))))} 7.425

1.3.244. Ezcümlle Anadolu'da mevcut resmi,gayri resmî bilumum müessesat-i maliyenin ihtiva eylediği nakit veya nakil mukabili zikıymet eşya miktarlarını vilâyattan sorduk ve hiçbir muesseseden Dersaadet'e para gönderilmemesi lüzumununu tâmin eyledik. 7.426

E+N+YT+Y+E+YT+N+Y 7.426

C{E(ezcümlle)→N(IT(l(ST(S(SCc(YT(Bi+lok)+YF(l))+S+S)+ST(FT)+gen)+ST
(S(Bağ.gr(ST(S(SCc(Ö((l)+YF(F(+p))+iye)+l)+B(veya)+ST(S(IT(l+l(+iye))+l)+l(iy
e))+akkz)))→YT(i+abl)→Y(F(+Za(gg)+şhs(1.çok)))→E((ve)→YT(ST(S+l)+abl)→
N(lCc(YT(l+dat)+Ö(l)+YF(F(+m))+iye+l(+iye)+akkz)))→Y(BF(l+F
(+Za(gg)+1.çok))))} 7.426

1.3.245. Diğer taraftan muhaberat-ı telgrafiyenin kontrolü,sahil iskelelerinden ve dahilden gelecek eşhasın tetkiki ve şüphelilerin takibi,postanelerde şüpheli mektupların küşadı gibi tedabir-i lazime ittihaz ve icabedenlere icra-yi tebligat olundu. 7.427

ZT+Ö+YT+Y 7.427

C{ZT(ST(S+l)+abl)→Ö(ST(S(Tek.gr(IT(l(FT)+gen)+l(+iye))+l(IT(l(ST(S(SCc
(YT(Bağ.gr(IT(l+l(+iye))+abl)+B(ve)+l(+abl))+YF(F(+p))))+l+gen)+Bağ.gr(l
(+iye)+B(ve)+l(IT(l(+gen)+l(+iye)))))+l(lCc(YT(l+dat)+YF(IT(l+l(+iye)+gen)+l
(+iye))))+E(gibi))+ST(S+l)))→YT((Bağ.gr(l+B(ve)l)+F(+p))+dat)→Y(BF(FT+F(+Z
a(gg))))} 7.427

1.3.246. Bu suretle muhtelif vesait-i muhaberenin veyahut maksadı tezvîr ve ifsat ile Anadolu'ya sevkleri memûl muzır eşhasın aheng-i milliyi ihlal edebilecek faaliyetlerine imkân bırakılmamaya çalışıldı.7.428

ZT+Ö+Y 7.428

C{ZT(ST(S+l)+inst)→Ö(IT(l(Bağ.gr(ST(S+FT)+gen))+B(veya)+ST(S(SCc(ZT(Bağ
ğ.gr(l+B(ve)l)+l+E(ile))))+YF(lCc(YT(Bi+dat)+YF(l+iye))+F(+p))))+ST(S+l)+gen))

+ST(S(SCc(Ö(ST(S+l)+akkz)+YF(BF(l+BF(F+F(+p)))))))+l(+iye)+dat)))→Y(BF(D at.gr(l(BF(l+F(+m))+dat)+F(+Za(gg))))))} 7.428

1.3.247. Dersaadet'te vuku bulan tevkifata mukabil rehine makamında olmak üzere Anadolu'daki Düveli İtilâfiye zâbitanının tevkifi de icap eyliyordu.7.429

ZT+Ö+Y 7.429

C{ZT(ZCc(YT(l+lok)+YF(BF(l+F(+p))))+Dat.gr(l+dat+l))+ZT(lCc(YT(l+l (+iye))+lok)+YF(F(+m)))))+E(üzere)))→Ö(lT(l(ST(S+l)+l(+iye))) +gen)+l(+iye)+B(de)→Y(BF(l+F(+Za(şim)+BiZa(hik))))} 7.429

1.3.248. Elde bulunanların tevkifini icabedenlere tebliğ eyledik.7.430

N+YT+Y 7.430

C{N(lT(l(Lok.gr(l+lok)+F(+p))+gen)+l(+iye)+akkz)→YT(BF(l+F(+p))+dat)→Y (BF(l+F(+Za(gg)+şhs(1.çok))))} 7.430

1.3.249. İstanbul muhaberatı hakkında ittihaz edilen tedabirin isabetini müsbit İngiliz teşebbüsünün vukuu gecikmedi.7.431

Ö+Y 7.431

C{Ö(ST(S(Akkz.gr(lT(lT(l(ST(S(SCc(YT(l+l(+iye)+l(+iye))+lok))+YF(BF(l+F(+ p)))) +il(+gen)))))+l(+iye)+akkz)+l))+lT(l(l+l)+iye)+gen)+l(+iye))→Y(F(+Za (gg))))} 7.431

1.3.250. 16 MART 1336 saat 11 sonra da İstanbul telgrafhanesi Ankara merkezine bir tebliğ-i resmî vermek istiyordu.7.432

ZT+Ö+YT+N+Y 7.432

C{ZT(ST(S+l)+lT(l)+lT(l+l))+Z+B(da)→Ö(lT(l+B(+iye)))→YT(lT(l+l(+iye)) +dat)→N(ST(S+FT)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(şim)+BiZa(hik))))} 7.432

1.3.251. İstanbul merkezinde telgraf başında bir İngiliz zabiti bulunuyor ve bütün Anadolu'ya bu tebliği neşretmeğe çalışıyordu.7.433

YT+Ö+Y+E+YT+N+Y 7.433

C{YT(IT(ST(S(IT(I(+iye))+lok)+I(+iye))+lok)→Ö(ST(S+IT(I(+iye))))→Y
(F(+Za(şim)))→E(ve)→YT(ST(S+I)+dat)→N(ST(S+I)+akkz)→Y(BF(I(BF(I+F
(+m)+dat))+F(+Za(şim)+BiZa(hik))))} 7.433

1.3.252. Bu beyanname, teşkilât-ı milliye müteşebbislerini halk nazarında ittihatçılıkla ittiham ederek Anadolu'da bir nifak ve tefrika ihdas etmek ve İstanbul işgal-i filisini muvakkat göstererek hukuk-u hilâfet ve saltanata indirilen darbenin mahiyet-i feciasını tahrif eylemek ve binnetice bütün tecavuzat-ı milletimize tabii telakki ettirmek maksadiyle tertib olunduğu anlaşılıyordu. 7.434

Ö+Y 7.434

C{Ö(IT(I(ST(S+I))+Bağ.gr(ICc(ZT(ZCc(N(IT(I(FT)+I(+iye))+akkz)+YT(IT(I+I
(+iye))+lok)+ZT(Z)+YF(BF(I+F(+ger))))+YT(BI+lok)+N(Bağ.gr(ST(S+I)+B(ve)+I))
+YF(BF(I+F(+m))))+B(ve)+ICc(ZT(ZCc(N(IT(I+FT+iye))+akkz)+YF(BF(I+F
(+ger))))+N(IT(I(ST(SCc(YT(Bağ.gr.(FT)+B(ve)+I)+dat)+YF(F(+p))))+I+gen)
+FT+iye)+akkz))+YF(I+F(+m))))+B(ve)+ZT(Z)+ICc(ZT(ICc(N(ST(S+I)+akkz)
+YT(IT(I(+iye))+dat)+ZT(Z)+YF(BF(I+F(+m))))+I+inst))YF(BF(i+F(+p))))+iye))→
Y(F(+Za(şim)+BiZa(hik))))} 7.434

1.3.253. Bu tebliğin imzası olarak verildi.7.435

ZT+Y 7.435

C{ZT(ZCc(Ö(IT(I(ST(S+I)+gen)+I(+iye))))+YF(F(+ger))))→Y(F(+Za(gg))))} 7.435

1.3.254. Memleketimizde ahenk ve vahdeti ihlâl için zayıf kalbli bazı insanları iğfal ve tehdit edecek mahiyette bulunan bu tebliği resminin Anadolu merakizince alınmaması için tedabir-i mümkününe ittihaz edildi.7.436

ZT+Y 7.436

C{ZT(IT(I(ST(S(ZCc(ZT(ZCc(YT(IT(I(+iye))+lok)+N(IT(Bağ.gr(I+B(ve)+I
(+iye))))+YF(BF(I)+E(için))))+N(ST(S(ST(S+I)+ST(S+I))+akkz))+YF(Lok.gr
(ST(S(ZCc(Ö(Bağ.gr(I+B(ve)+I))+YF(F(+p))))+I))+lok)+F(+p))+ST(S+FT))

+gen))+YT(lT(Bl+l)+iye+ekv)+YF(+m))+iye)+E(için)))→Y(BF(l(FT)+BF(l+F(+Za(gg))))))} 7.436

1.3.255. Bunu mutaakip,İngilizlerin tazyikiyle yazdırıldığıında şüphe olmıyan hükûmetin natık bir tebliği resmisi İstanbul'dan Anadolu'ya verilmeğe teşebbüs olunmuşsa da aynı mahzurdan dolayı tāmimine müsaade olunmadı.7.437

ZT+Ö+ZT+ZT+YT+Y 7.437

C{ZT(ZCc(N(Zmr+akkz)+YF(l)))→Ö(lT(l(ST(S(SCc(ZT(ZCc(ZT(lT(l+gen)+l(+iye)+inst)+YF(F(+p))+lok))+YF(BF(l+F(+p))))+l)+gen)+ST(S+ST(S+FT)+iye))))→ZT(Şrt.Cc(YT(l+abl)+YT(l+dat)+YF(Dat.gr(F(+m)+dat)+l)+F(+Za(şrt)))+E(da)))→ZT(Abl.gr(ST(S+l)+abl)+E(dolayı))→YT(lT(l+iye)+dat)→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 7.437

1.3.256. İngilizler Anadolu efkârını avutmak üzere teşebbüs ettikleri iş bu tebliği resmi oyununda muvaffak olamadıklarını görünce, Anadolu'nun İstanbul faciası karşısındaki vakar ve temkinini azim ve celâdetini ihlâl için zehiralüd efkar-ı fesatkâranelerinin neşrine,şimendifer,telgraf hatlarını tavsit çaresine tevessül ettiler.7.438

Ö+ZT+ZT+YT+YT+Y 7.438

C{Ö(l)→ZT(ZCc(N(lCc(ZT(lCc(N(lT(l+l(+iye))+akkz)+YF(F(+m))))+E(üzere)))+YT(lT(l(ST(lT(BF(l+F(+p))+iye)+ST(S+ST(S+l))))+l(+iye)))+lok+YF(BF(l+F(+p))))+iye)+akkz)+YF(F(+ger)))→ZT(lCc(N(lT(l(Bl(+gen))+ST(S(lT(l+l(+iye)+l(+iye)+lok)+ait))+Bağ.gr(l+B(ve)+l(+iye))+akkz)+N(Bağ.gr(l+B(ve)+l(+iye))+akkz)+YF(l)+E(için)))→YT(lT(lT(FT+iye+gen)+l(+iye))+dat)→YT(lT(lT(l+l+l(+iye))+akkz)+lT(l+l(+iye)+dat))→Y(BF(l+F(+Za(gg)+şhs(3.çok))))} 7.438

1.3.257. Ankara istasyonundaki telgraf merkezinde şimendifer müstahdemininden bir İtalyanın İngiliz tebliği resmisinin Fransızca bir suretini aldığı istihbar edilerek derdest ve elindeki telgrafname iptal olundu.7.439

ZT+Y+E+Ö+Y 7.439

C{ZT(ZCc(Ö(IT(l(ST(S(IT(l+l(+iye)+lok+ait))+IT(i+l(+iye)+lok)+IT(l+l(+iye))
+abl)+ST(S+l))+gen)+l(IT(l(ST(S+l(+iye)+gen))+ST(S+ST(S+l)+iye)
+akkz))+YF(F(+p))))+iye)+YF(BF(l+F(+ger))))→Y(l)→E(ve)→Ö(ST(S((IT(l
(+iye))+lok)+ait)+Bl))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 7.439

1.3.258. Anadolu'da sakin Ermenilerin ve Rumların evamir-i hükümete ve âmal-i milliyeye muhalefetleri vuku bulmadıkça her türlü tecavüzden masun ve tamamen mesut ve müreffeh bir hayata mazhariyetleri öteden beri kabul edilmiş bir esas idi.7.440

Ö+Y 7.440

C{Ö(IT(l(ST(S(SCc(YT(Bl(+lok)+YF(l))+Bağ.gr(l+gen)+B(ve)+l(+gen)))+ZCc
(ZT(ZCc(YT(FT+dat)+B(ve)+FT+dat)+Ö(IT(l(+iye)))+YF(BF(l+F(+ger)))))+YT
(Bağ.gr(ZCc(YT(ST(S+l)+abl)+YF(l))+B(ve)+ST(S(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l)+dat
)))+YF(l)+iye))))→Y(ST(S(SCc(ZT(Ald.gr(l+abl+l))+YF(BF(l+F(+p))))
+ST(S+l)+EkF(+Za(gg))))} 7.440

1.3.259. Kilikya ve havalisinde ve şark hududumuz haricindeki resmi ve gayri resmî Ermeni kuvvetlerinin dindaş ve ırklarımıza karşı vuku bulunan tecavüzat-ı cinayetkâraneleri karşısında dahi memleketimizde yaşıyan sakin Ermenilerin her türlü taaruzdan masuniyetlerini temin eylemeği pek mühim bir vazife-i medeniye telâkki eyledik ve Anadolu'nun âlemi haricî ile temasının münkatî olduğu bu günlerde menafa-i âliye-i vataniyeyi istihdaf eyliyen tedabir meyanında Ermeni ahalinin muhafaza-i selâmeti lüzumunu bütün makamata bildirdik.7.441

N+Y+E+ZT+N+Y 7.441

C{N(lCc(N(IT(lCc(ZT(Ed.gr(IT(l(IT(l(ST(S(Ait.gr(Bağ.gr(Dat.gr(l+B(ve)+IT(l+iye)
+dat+B(ve)+Dat.gr(IT(l(ST(S+l)+iye+l(+iye)))+dat)+ait))+S(Bağ.gr(S+B
(ve)+FT)+l+l(+iye))+gen)+IT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+iye))+E(e karşı))+YF(BF(l+F
(+p))))+FT+iye)+l(+iye))+lok+E(dahi))+IT(l(ST(S(SCc(YT(IT(l+iye+lok)+YF(F(+
p)+S)))+l+gen)+Abl.gr(ST(S+l)+abl+l)+iye))+akkz))+YF(BF(l+F(+m))))
+akkz))))→Y(BF(l(ST(S(S+l)+ST(S+FT)))+BF(l+F(+Za(gg)+şhs(1.çok))))
→E(ve)→ZT(ST(S(IT(l(+gen)+ZCc(ZT(FT+E(ile))+YF(IT(l+iye+gen)+BF(l+F

(+p))))+ST(S+l))+lok)))→N(IT(l(l(Cc(ZT(IT(l(l(Cc(N(FT+akkz)+YF(BF(l+F(+p))))+l+l+iye)+lok))+l(IT(l+l+gen)+FT+l+iye)))+akkz))→Y(TYF(YT(ST(S+l)+dat)+F(Za(gg)+şhs(1.Çok))))} 7.441

1.3.260. İşte İstanbul'un ecnebi işgalinden bugüne kadar güzeran eden eyyam-ı ıstırabımız esnasında hiçbir devlet-i ecnebiyenin himaye-i filiyesine mazhar olmıyan Anadolu Ermenilerinden hiçbir ferdin, hâтта en basit bir surette, mâruz-u tecavüz olmaması bize her vesile ile isnad-ı cinayet eden ve hasais-i medeniye-yi taht-ı inhisara alan entrikacı Avrupa'nın yüzlerini kızartacak ve milletimizin fitratın mütehalli olduğu şeair-i insaniyenin derece-i ulviyetini ispat edecek pek mühim bir noktadır. 7.442

E+Ö+Y 7.442

C{E(işte)→Ö(IT(l(ST(S(SCc(ZT(Abl.gr(IT(l(+gen)+ST(S+l)+iye)+abl)+Dat.gr(ST(S+l)+dat)E(kadar))+IT(ST(S(BF(l+F(+p))))+ST(S+l)+iye))+l(+iye)+lok))))+Ö(IT(l(ST(S(SCc(YT(IT(l(ST(Z+ST(S+l))+gen))+ST(S+l(+iye))+dat))+YF(BF(l+F(+p))))+Abl.gr(IT(l(Bl(+l+l))+l(+iye))+abl)+ST(S+l)+gen)//E(hatta)+ZT(ST(S+l)+lok))//+l(Cc(N(Dat.gr(l(+dat)+l))+YF(F(+m))+iye))))→Y(ST(SCc(ZT(ZCc(N(IT(l(ST(S(SCc(YT(Zmr+dat)+ZT(ST(S+l)+E(ile))+YF(BF(l+BF(l+F(+p)))))+B(ve)+SCc(YT(IT(l+ST)(S+l))))+dat)+YF(F(+p)))+IT((l(ST(S+l)+gen)+l(+iye))+akkz)+YF(F(+p)))+E(ve)+ZT(ZCc(N(IT((l(+iye)+gen)+l(IT(l(ST(S(SCc(ZT(Z)+YF(BF(l+F(+p)))))+IT((l+l)+iye)+gen)+ST(S+l)+(+iye)+akkz)))+YF(BF(l+F(+p)))))+Z.gr(Z+S))+ST(S+l)+kuv)} 7.442

1.3.261. İstanbul işgalinin bugün memlekette tevliedettiği vaziyet,ittihaz eylediğimiz tedabir-i muvakkate ile kabil-i idame bir mahiyette olmayıp bu vaziyetin devamı taktirinde memleketteki idare makinesini salim bir esasa rapteylemek icabediyordu. 7.443

ZT+ZT+Ö+Y 7.443

C{ZT(ZCc(Ö(IT(l(IT(l+l)+iye)+gen)+ST(S(l(Cc(ZT(ST(S+l))+YT(l+lok)+YF(BF(l+F(+p))+iye)+l)))+ZT(ST(S(IT(BF(i+F(+p))+iye))+FT+E(ile)))+ZT(ZCc(ZT(ST(S+l)+FT)+lok)+YF(F(+p))))→ZT(IT(l(ST(S+l)+gen)+l+iye)+l(+iye)+lok))→Ö(l(Cc(

N(ST(S+İT(I+I)+iye)+akkz)+(YT(ST(S+ST(S+l))+dat))+YF(BF(I+F(+m))))→Y
(BF(I+F(+Za(şim)+BiZa(hik))))} 7.443

1.3.262. Karşımızda hiçbir ahit ve kanun tanımayan ve bütün harekâtı kendi menafi-i mahsuslarından başka hiçbir kayd-i insanî ve hukuki ile mukayyet görmeyen bir Heyet-i İtilâfiye başımızda hukuk-u vatani müdafaa,akdeylediğimiz ahkâm-ı mütarekeyi tatbik,ecnebi tecavüzatını tahdit için her türlü vesaitten tamamen mahrum,esir bir hükûmettir. 7.444

YT+Ö+YT+ZT+Y 7.444

C{YT(İT(I+iye)+lok)→Ö(ST(S(Bağ.gr(SCc(Ö(ST(S(ST(S+l))+Bağ.gr(I+B
(ve)+I)))YF(F(+p))))+B(ve))+S(SCc(Ö(İT(ST(S+l)+iye))+YF(BF(I(IcC(ZT(ST
(S(Abl.gr(İT(Zmr+FT+iye)+abl)+I)+Bağ.gr(ST(S(ST(S+l))+ST(S+l)+B(ve)
+ST(S))))+E(ile)+I)))YF(F(+p)))))+ST(S+FT)))→YT(İT(i+iye)+lok)→ZT
(ZCc(N(İT(I+l)+akkz)+YF(BF(I)))+ZCc(N(ST(S(İT(BF(I+F(+p))+iye)+İT((I+l)
+iye(+akkz))+YF(BF(I)))+ZCc(N(İT(I+l(+iye))+akkz))+YF(BF(I))))+E(için))))→Y
(Bl(I(ST(S(SCc(Ö(Abl.gr(ST(S(ST(S+l))+I)+abl)+ST(S+l)))+I)+ST(S+l)) +kuv))}}
7.444

1.3.263. Bunlardan birincisinin lâyuad tazyikatı,ikincisinin de esareti karşısında mercisiz, mütehayyir ve muztarip bir millet!...7.445

Ö 7.445

C{Ö(ST(S(Tek.gr(İT(I((İT(I(Abl.gr(zmr(+abl)+ST(S+iye)+gen))+ST(S+l)+iye)+İT(I+iye)+gen+B(de)+I+iye)+I(+iye))+lok)+S+S+B(ve)+S+S+l))))} 7.445

1.3.264. İstanbul faciasıyla Anadolu'da tebarüz eden vaziyet bu idi ve bu vaziyetin devamı taktirinde vatanımızda müthiş ve feci bir anarşinin hükümrân olması tabii idi.7.446

Ö+Y+E+ZT+YT+Ö+Y 7.446

C{Ö(ST(S(SCc(ZT(İT(I+l(+iye)))+(inst))+YT(Bl+lok)+YF(ST(S(SCc(Ö(I)+YF(F(+p
)))l)))→Y(ST(S+l)+EkF(+Za(gg)))→E(ve)→ZT(İT(I(ST(S+l)+gen)+I(+iye)+I(+iy

e)))+lok)→YT(İT(l+iye)+lok)→Ö(İT(l(ST(S(Bağ.gr(S+B(ve)+S))+ST(S+l))))+gen+l
(lcc(Ö(l)+YF(F(+m))+iye))))→Y(l+EkF(+Za(gg))))} 7.446

1.3.265. İşte bu mülâhazat neticesinde kati bir karar vermek icab etti. 7.447

ZT+Ö+Y 7.447

C{ZT(İT(l(ST(S(Z+S)+l)+l(+iye))+lok))→Ö(lCc(Ö(ST(S+ST(S+l))))+YF(F
(+m)))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 7.447

1.3.266. Derhal icabeden makamat-ı mülkiye ve askeriye ile görüşerek memleketin idaresini anarşiden kurtarmak üzere rüesa-yi mezkûrenin bizimle tevhid-i harekât etmesi teklif edildi. 7.448

ZT+ZT+ZT+Ö+Y 7.448

C{ZT(Z)→ZT(ZCc(Ö(ST(S(BF(+Bağ.gr.(İT(l+l(+iye))))+B(ve)+l)+E(ile))))+YF
(F(+ger))))→ZT(lCc(N(İT(i(+gen)+i(iye))+akkz)+YT(i+abl)+YF(F(+m))))+E
(üzere))→Ö(İT(l(ST(s+i)+gen+lCc(ZT(Zmr(+iye)+ekv)+N(İT(i+i(+iye))))+YF
(F(+m))+iye))→Y(BF(l+F(+za(gg))))} 7.448

1.3.267. Bu teklif kemal-i samimiyetle her tarafça hüsn-ü kabule mazhar oldu. 7.449

Ö+ZT+YT+Y 7.449

C{Ö(ST(S+l))→ZT(FT+inst)→YT(ST(S+l)+ekv)→Y(BF(l(Dat.gr(FT+dat+l))+F(+
Za(gg))))} 7.449

1.3.268. İşgal neticesinde hâsıl olan vaziyet-i fevkalâdenin icabat-ı müstacelesini teemmül ve tatbika çalışmakla beraber İstanbul işgalinden mütevellit teessürat ve ıstırabatımız bütün cihanın beşeriyet-i münevveresine ve bütün âlem-i islâma bir beyanname-i mahsusla iblağ olundu. 7.450

ZT+Ö+YT+E+YT+ZT+Y 7.450

C{ZT(Inst.gr(lCc(N(İT(l(ST(S(SCc(ZT(İT(l+l(+iye)+lok))+YF(BF(l+F(+p))))))
+FT+gen)+FT)+akkz))+YF(BF(Dat.gr(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)dat))+F(+m))+inst)+l))

→Ö(IT(ST(S(SCc(YT(IT(I(+iye))+abl))+YF(F(+p))))Bağ.gr(I+B(ve)+i
 (+iye))))→YT(IT(I(ST(S+l(+gen))+FT)+dat))→E(ve)→YT(ST(S+FT+dat))→ZT(S
 T(S+FT)+inst)→Y(BF(I+F(+Za(gnş))))} 7.450

1.3.269. Düvel-i İtilafiye mümesilleri ve bitaraf hükûmat nezdinde protesto edildi.7.451

YT+Y 7.451

C{YT(Bağ.gr(IT(FT+l(+iye))+B(ve)+IT(I(FT+l(+iye))+lok))→Y(BF(I+F(+Za
 (gg))))} 7.451

1.3.270. Bütün millet de protestoya iştirak eyledi. 7.452

Ö+E+YT+Y 7.452

C{Ö(ST(S+l))→E(de)→YT(I+dat)→Y(BF(I+F(+Za(gg))))} 7.452

1.3.271. İstanbul vaziyetine dair malûmat alacak mutemet menabiden mahrum idik. 7.453

YT+Y 7.453

C{YT(ST(S(SCc(Ö(ST(S(Dat.gr(IT(I(+iye))+dat)+E(dair)+l))+YF(F(+p)))
 +ST(S+l)+abl)))→Y(BF(I+EkF(+Za(gg)+şhs(1.Çok))))} 7.453

1.3.272. 18-19 MART 1336 gecesi ilk defa temas edildi ve cümlece malûm olmuş bulunan hususata kesb-i ittila edildi. 7.454

ZT+ZT+Y+E+YT+Y 7.454

C{ZT(IT(I(ST(S+S+l)+ST(S+l)+iye))→ZT(ST(S+l))→Y(BF(I+F(+Za(gg))))
 →E(ve)→YT(ST(S(SCc(Ö(ST(S+l))+YF(BF(I+F(+p))))+l)+dat))→Y(BF(I(FT)
 F(+Za(gg))))} 7.454

1.3.273. Bu meyanda,Meclis-i Mebusanın iş bu tecavüz karşısında tatili muzakerat eylediği anlaşıldı.7.455

ZT+Ö+Y 7.455

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(IT(l(FT+gen))+lCc(YT(l(ST(S+l))+l(+iye))+lok)+YF(BF(l(lCc(Ö(l)+YF(F(+m))))+F(F(+p))))+iye))))→Y(F(+Za(gg)))} 7.455

1.3.274. Bunun üzerine 19 MART 1336 tarihinde: Makam-ı hilâfet ve saltanatın masuniyet-i istiklâlîni, İstiklâl-i Millî ve Millî hudutlarımız dâhilinde imkân-ı hayat bahşedecek bir sulhu temin edecek tedabiri teemmül ve tatbik etmek üzere millet tarafından sâlahiyet-i fevkalâdeyi haiz bir Meclisin Ankara'da içtimai luzumuna milletin nazar-ı dikkatini celbetmek hususundaki vazife-i milliye ve vataniyemizi de ifa ettik.7.456

ZT+ZT+ZT+N+E+Y 7.456

C{ZT(IT(l+gen+l(+iye))+dat)→ZT(IT(l(ST(S+l)+S)+l(+iye))+lok)→ZT(lCc(N(ST(S(SCc(Ö((Tek.gr(IT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+l)+gen)+IT(l(+gen)+l(+iye))+akkz)+ST(S(SCc(YT(Bağ.gr(ST(FT+B(ve)+IT((ST(S+l)+iye)+l(+iye))+dat)+Ö(FT)+YF(BF(l+F(+p)))))+ST(S+l)+akkz)+YF(BF(l+F(+p))))+l))+akkz))))+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+m)))))+E(üzere))))→N(ST(S(IT(l(lCc(YT(IT(l(ST(S(SCc(YT(IT(l+l(+iye))+abl)+N(ST(S+l)+akkz)+YF(BF(l)))+ST(S+l))+gen)+l(lCc(YT(l+lok)+YF(F(+m))))+iye)+l(+iye))+dat)+N(IT(l(+gen)+FT+akkz)+YF(BF(l+F(+m)))))+l+iye)+lok+aitlik)+IT(S(Bağ.gr(FT+B(ve)+S))+iye)+akkz))→E(de)→Y(BF(l+F(+Za(gg)+şhs(1.çok))))} 7.456

1.3.275. İstanbul'un işgali,şekil ve mahiyeti itibariyle Osmanlı Devleti'nin hakimiyetini esasından ıskat etmek ve milletin esaret ve zilleti bir emr-i vaki olarak telâkki etmesine yol açmak hedeflerine müteveccih bir harekettir.7.457

Ö+ZT+Y 7.457

C{Ö(IT(l(+gen)+l(+iye)))→ZT(IT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l(+iye))+l(+iye))+inst))→Y(ST(S(Dat.gr(IT(l(Bağ.gr(lCc(Ö(IT(l+l(+iye)+gen+l+iye)+akkz)+YT(IT(l+iye)+abl)+YF(BF(l+F(+m)))))+B(ve)+lCc(YT(IT(l(+gen)+lCc(Ö(Bağ.gr(l+B(ve)+l(+akkz))))+ZT(ZCc(Ö(ST(S+FT)))+YF(F(+ger))))+YF(BF(l+F(+m)))))+Dat.gr(IT(l+iye)+dat+l)))))+l(ST(S+l)+kuv)} 7.457

1.3.276. Çünkü İstanbul'da doğrudan doğruya kuva-yi devlete vaziyet edilmiştir.
7.458.

E+YT+ZT+YT+Y 7.458

C{E(çünkü)→YT(l+lok)→ZT(Abl.gr(l+abl+l+dat))→YT(FT+dat)→Y(BF(l+F
(+Za(ag))+kuv))} 7.458

1.3.277. Şöyle ki: Evvelâ Meclis-i mebusan cebren ıskat edilmiştir.7.459.

E+ZT+Ö+ZT+Y 7.459

C{E(şöyle ki)→ZT(Z)→Ö(FT)→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+Za(ag))+kuv))} 7.459

1.3.278. Şu halde kuvve-i teşriye mevcut değildir.7.460.

ZT+Ö+Y 7.460

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(FT)→Y(Ed.gr(l+E(değil))+kuv)} 7.460

1.3.279. Saniyen : Kuvve-i icraiye esaret-i siyasiye altına konulmuştur çünkü, her kim olursa olsun ecnebi kanununa tebaan muhakeme olunabileceği ilân olunmuş, bütün muhaberat ve muvasalâtı tahtı murakabeye alınmış, müdafaa-i nefse ait teşkilâtı doğrudan doğruya iptal edilmiş ve mütecavizlerin tamamen taht-ı tâbiyetine sokulmuştur. 7.461

ZT+Ö+YT+Y+E+Ö+Y+Ö+Y+Ö+ZT+Y+E+YT+Y 7.461

C{ZT(Z)→Ö(FT)→YT(lT(FT+l+iye)+dat)→Y(F(+Za(ag))+kuv)→E(çünkü)→Ö
(lT(l(Şrt.Cc(Ö(ST(S+Zmr)))+YF(F(+Za(gnş)+şrt)))+F(+Za(emir)))+lCc(ZT(ZCc
(YT(lT(l+l(+iye))+dat)+YF(F(+p))))+YF(BF(l+BF(F+F(+p))))+iye)))→Y(BF(l+F
(+Za(ag))))→Ö(lT(ST(S+Bağ.gr(l+B(ve)+l))+iye))→Y(BF(Dat.gr(lT(l+l)+dat)+F(+
Za(ag))))→Ö(lT(ST(S(SCc(Ö(Dat.gr(lCc(N(l+akkz)+YF(F(+m))))+dat+l))+l(+iye))
)))→ZT(Abl.gr(l+abl+l+dat))→Y(BF(l+F(+Za(ag))))→E(ve)→YT(lT(l
+gen+Z+FT+iye)+dat)→Y(F(+Za(ag)+kuv))} 7.461

1.3.280. Binaenaleyh bu zelilâne vaziyeti terviç ve kabul etmiş olan Ferit Paşa Hükûmeti, istiklâline pek şedit ve pek samimane merbut olan milletle arasındaki

her türlü revabit ve münasebatı bittabi zayi etmiş ve millet aleyhinde düşmanla bilittifak hareket etmekte bulunmuştur. 7.462

E+Ö+N+E+Y+E+ZT+Y 7.462

C{E(Binaenaleyh)→Ö(IT(l(ST(S(SCc(N(ST(S+ST(S+l)))+akkz)+YF(Bağ.gr(BF(l(l+B(ve)+BF(l+F(+p))))+F(+p)))))+Ünv.gr(l+S))+l+iye)))+N(ST(S(IT(l(ST(S(SCc(YT(IT(l+iye)+dat)+ZT(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+ST(S+l)))+YF(BF(l+F(+p))))+l(+inst)+IT(l+iye)+lok+ait)+ST(S+ST(S+Bağ.gr(l+B(ve)+l)))+akkz)))+E(bittabi)→Y(BF(l+F(+Za(ag))))→E(ve)→ZT(ZCc(ZT(IT(l+l(+iye))+lok)+ZT(Inst.gr(l+inst+Z))))→Y(Log.gr(BF(l+F(+m))+lok)+F(+Za(ag)+kuv))} 7.462

1.3.281. Salisen: Devlet halinde müteşekkil bir cemiyet-i beşeriyenin teşkilât-ı esasiyesinde, kuvve-i adliye istiklâlinin ehenmiyeti müstağni-i izahtır. 7.463.

ZT+YT+Ö+Y 7.463

C{ZT(Z)→YT(IT(l(ST(S(SCc(ZT(IT(l+l(+iye))+lok)+YF(BF(l))))+ST(S+FT))+gen)+FT+lok)))+Ö(IT(l(FT+l(+gen))+l(+iye)))+Y(FT+kuv)} 7.463

1.3.282. Milletlerin hakk-ı kazası istiklâlinin birinci şartıdır.7.464.

Ö+Y 7.464

C{Ö(IT(l(+gen)+FT+iye)))+Y(IT(l((+iye)+gen)+ST(S+l)+iye)+kuv)} 7.464

1.3.283. Kuvve-i adliyesi müstakil olmıyan bir milletin devlet halinde mevcudiyeti kabul olunamaz. 7.465.

Ö+Y 7.465

C{Ö(IT(l(ST(S(SCc(Ö(FT)+YF(F(+P))))+ST(S+l)+gen))+lCc(ZT(Ed.gr.(l+E(halide)))))+YF(IT(l(+iye)))))+Y(BF(l+F(+Za(gnş))))} 7.465

1.3.284. Halbuki İstanbul'da efrad-ı ahali arasında hiçbir cürm-ü kanuni ile maznun veya müttehem olmadıkları halde yüzlerce eşhasın tevkifine devam olunması Düveli İtilâfiye'nin nokta-i nazarlarına muhalif söz söylemek bile cürüm

telâkki olunarak kurun-u vustanın teamülât-ı harbiyesi şeklinde tecavüzatta bulunulması kuvve-i adliyenin hükmen sâbit olduğunu göstermiştir. 7.466

E+Ö+Ö+N+Y 7.466

C{E(halbuki)→Ö(IT(ICc(ZT(ICc(YT(IT(I(ST(S(+lok)+FT)+I(+iye)+lok)))+ZT(ST(S(ST)+FT)+E(ile))+YF(BF(I(Bağ.gr(I+B(ve)+I)+F(+p))))+iye)+E(halde))+TYF(Dat.gr(IT(I(ST(S+l)+gen)+I+iye+dat+BF(I+F(+m)+iye))))→Ö(IT(ICc(ZT(ZCc(Ö(ICc(ZT(ZCc(YT(IT(I(FT+gen)+FT+iye)+dat))+YF(BF(I))+YF(BF(I+F(+m))))+E(bile))+YF(BF(I+BF(I+F(+ger))))+ZT(FT+gen+FT+iye+I(+iye)+lok))+YF(Dat.gr(I+dat)+F(+m))+iye)→N(IT(ICc(Ö(FT+gen+ZT(Z)+YF(BF(I+F(+p))))+iye))+akkz)→Y(F(+Za(ag)+kuv))} 7.466

1.3.285. Şu halde millet bugün yediyüz seneden beri kemali şan ve şevketle muhafaza ve müdafaa ettiği istiklâl ve mevcudiyetinin bekası için İstanbul hâdisesinin vücuda getirdiği vaziyet-i hukukiyeyi tamir etmek ıztırarındadır ve bunda o kadar isticâl edilmelidir ki, temadi edilecek bir fasıla-i hakimiyetin maazzallah inhilâl-i tammı müeddi olmak suretiyle düşmanlarımızın tasavvuratını fiilen tesis etmesine imkân kalsın. 7.467

E+Ö+ZT+N+Y+E+YT+ZT+Y+E+ZT+YT+Y 7.467

C{E(Ed.gr(S+l(+lok)))→Ö(I)→ZT(IT(I(ST(S(SCc(ZT(ST(S+l)Abl.gr(ST(S+l)+abl)+I))+ZT(ST(S(Bağ.gr(FT+B(ve)+I))+inst)+YF(BF(I(Bağ.gr(I+B(ve)+I)+F(+p)+iye)))+IT(I(Bağ.gr(I+B(ve)+I)+gen)+I(+iye)))+E(için))))→N(ST(S(SCc(Ö(IT(I+l(+iye))+gen+YF(BF(I(+dat)+F(+p))))+iye)+FT+akkz)))→Y(IT(I(ICc(Ö(I)+YF(F(+m))))+I(+iye)+lok+kuv))←E(ve)←YT(Zmr+lok)→ZT(Zmr+E)→Y(BF(I+F(gerek))+kuv)←E(ki)←ZT(Ed.gr(IT(I(ST(S(SCc(Ö(I)+YF(F(+p))))+ST(S+l(I+l)+gen))//Ara.Cc(Ö(I)+Y(F(+kip(emir))))//IT(I(ICc(Ö(IT(I+l)+YF(BF(I+F(+m))))+E(suretiyle))))←YT(IT(ICc(Ö(I(+iye)+gen)+I(+iye)+akkz)+ZT(Z)+YF(BF(I+F(+m))))+iye)+dat)←Y(BF(I+F(+kip(emir))))} 7.467

1.3.286. Binaenaleyh her şeyden evvel müdafaa-î hukuk ve mevcudiyete kabiliyetli bir millet halinde beynelmilel hukuk ve vezaifine hürmet olunmasını talep edebilecek teşkilât-ı medeniye ve esasiye ile henüz yaşamakta

olduğumuzun bütün cihana bu defa daha büyük bir kuvvet ve metanetle ilânı ihtiyacındayız.7.468

E+ZT+ZT+ZT+Y 7.468

C{E(binaenaleyh)→ZT(Abl.gr(ST(S+l)+abl+l))→ZT(IT(l(ST(S(SCc(YT(Bağ. Gr(FT)+B(ve)+l)+dat)+YF(BF(S))))+ST(S+l)+l(+iye))+lok))→ZT(ST(S(SCc(N(lCc(YT(IT(l(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l(+iye))))+dat)+YF(BF(l+F(+m)))))+akkz)) +YF(BF(l+F(BF)+p))))+Bağ.gr(FT+B(ve)+l))+E(ile))→Y(Z+IT(l(Lok.gr(l(+lok)+F(+p)))+iye+gen)+Ara.C(YT(ST(S+l)+dat)+ZT(S+l)+ZT(ST(S(ST(S+l)+ST(S+l)+B(ve)+l)+inst)))+l(+iye)))+l(+iye)+lok+şhs(1.çok))}} 7.468

1.3.287. Bunun için de inhilâl eden Teşkilât-ı Esasîyemizin bıraktığı boşluğu derhal doldurmak zaruretindeyiz.7.469.

ZT+N+ZT+Y 7.469

C{ZT(Edat.gr(Z(+gen)+E(için)+E(de)))→N(ST(S(IT(l(ST(S(SCc(Ö(l)+YF(F(+p))+ FT+iye)+gen)+F(+p)+iye)))+l)+akkz))→ZT(Z)→Y(IT(l(F(+m))+l(+iye)+lok)+şhs(1 .çok))}} 7.469

1.3.288. İşte : Vaziyet-î esasiye ve hukukiyemizin tevliid ettiği bu lüzum ve zaruret üzerinedir ki hâkimiyet-i millîyenin her şeyden evvel tecellisi maksadiyle Meclisi âliniz salâhiyet-i fevkalâde ile içtima etmiştir. 7.470

E+ZT+ZT+Ö+ZT+Y 7.470

C7E(işte)→ZT(IT(l(ST(S(IT(l(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l)+iye)+gen+BF(+p)+iye)IT(l(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l))+l(+iye)+dat)+kuv)))+E(ki)))→ZT(IT(l(lCc (Ö(FT+gen)+ZT(Abl.gr(ST(S+l)+abl+l))+YF(BF(l)))+iye)+inst)))+Ö(IT(FT +iye))→ZT(FT+E(ile))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv))}} 7.470

1.3.289. İntihabatın kemal-i isticâl ve hararetle icrası, vaziyet-î hukukiyemizin bilûmum milletçe de aynı kanaatler dairesinde idrak ve ibata olunduğunu ve Meclisi âlinizin şekil ve mahiyetinin, irade-î millîyeye samimîyetle, kuvvetle müstenit bulunduğunu göstermiştir. 7.471

Ö+N+E+N+Y 7.471

C{Ö(IT(l(+gen)+lCc(+Z(Bağ.gr(FT+B(ve)+l+inst))+YF(BF(l))+iye)))→N(IT(l(lCc(Ö(IT(FT+iye)+gen)+YT(ST(S+l)+ekv)+E(de)+ZT(IT(l(ST(S+l))+l(+iye)+lok)))+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l))+F(+p))+iye))+akkz))→E(ve)→N(IT(l(FT+l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+iye+gen)+l(lCc(YT(FT(ZT(l+inst)+ZT(l+inst)+YF(BF(l+F(+p))))+iye)+akkz)))→Y(F(+Za(ag)+kuv))} 7.471

1.3.290. Meclisinizde temessül ve tecelli eden kudret-i milliyemiz makam-ı hilâfet ve saltanatı ecnebi tazyikatından kurtaracak ve Devlet-i Osmaniye'yi inhilâl ve esaretten tahlis edecek tedabiri ittihaz eyliyecektir ve istiklâl-i tammesi şart olan makam-ı hilâfete mecburiyet-i vicdaniyeleriyle müftehir ve müteselli olan âlemi islâmiyet ile yaşamak kabiliyetini nefsinde gören bir milletin esir olmayacağına kanaatle harekâtımızı hatve hatve takib eden bütün cihan-ı medeniyet ve insaniyet sizlere zahîr olacaktır. 7.472

Ö+N+Y+E+N+Y+E+Ö+YT+Y 7.472

C{Ö(IT(ST(S(SCc(YT(IT(l(+iye)+lok))+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+p))))+FT+iye)))→N(Bağ.gr(FT+B(ve)+l)+akkz)→Y(Abl.gr(IT(l+l(+iye))+abl)+F(+Za(gel)))→E(ve)→N(ST(S(SCc(Ö(FT+akkz)+YT(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+abl)+YF(BF(l+F(+p))))+l)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gel)+kuv)))→E(ve)→Ö(ST(S(SCc(ZT(IT(l(ST(S(SCc(N(IT(l(lCc(ZT(ST(S(SCc(YT(ST(S(SCc(N(FT+akkz)+YF(BF(l+F(+p))))+FT+dat)+ZT(FT+inst)+YF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+p))))+FT+E(ile)+l(l+l(+iye))+akkz))+YF(BF(l(Tek.gr(l+l))+F(BF(l+F(+p)))))))+ST(S+l(Bağ.gr(l+B(ve)+l))))))→YT(Zmr+dat)→Y(BF(l+F(+Za(gel)+kuv))} 7.472

1.3.291. İstanbul faciasını takibeden günlerden şimdiye kadar Heyeti Temsiliyemiz millet arasındaki rabita-i vahet ve tesanüdü muhafaza etti. 7.473.

ZT+Ö+N+Y 7.473

C{ZT(Abl.gr(ST(S(SCc(N((IT(l+l)+iye)+akkz)+YF(BF(l+F(+p))))+l)+al)+Ed.gr(l+E(ekadar)))→Ö(IT(FT)+iye)→N(ST(S(IT(l+l(+iye))+lok+ait)+Bağ.gr(FT)+B(ve)+l)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 7.473

1.3.292. Kavanin-i Osmaniye'nin meriyetini temin eyledi. 7.474.

N+Y 7.474

C{N(IT(I(FT+gen)+l(+iye))+akkz)→Y(BF(I+F(+Za(gg))))} 7.474

1.3.293. Faaliyetten sâkıt olan kuva-yi umumiye-i devletin fıkdanını hissettirmemeğe çalıştı. 7.475.

N+Y 7.475

C{N(IT(I(ST(S(SCc(YT(I+abl)+YF(BF(I+F(+p)))))+FT+gen))+l(+iye))+akkz))
→Y(Dat.gr(BF(I+F(M))+dat+F(Za(gg))))} 7.475

1.3.294. Binaenaleyh emniyet-i umumiye-yi sıyanet ve müdafaa eylemiş olmakla vazifesini bihakkın ifa ettiğine kaildir. 7.476.

E+ZT+N+Y 7.476

C{E(binaenaleyh)→ZT(ICc(N(FT+akkz)+YF(BF(I(ICc(N(Bağ.gr(S+B(ve)+S))+Y(F(+m)))))+inst)))→N(IT(I+iye)+akkz)→Y(Dat.gr(IT(I(ICc(ZT(Z)+YF(I+F(+p))))+iye)+dat)+l+kuv))} 7.476

1.3.295. Bu dakikadan itibaren yedi yüz senelik bir hayat-ı azamet ve şevketten sonra girive-i inkırazın kenarında henüz ayakta durabilen Osmanlı milletinin akıbetinden mesuliyet, heyet-i muhteremenizin saik-ı faaliyeti olacaktır. 7.477

ZT+Ö+Y 7.477

C{ZT(Abl.gr(ST(S+l)+abl+Z))→Ö(ICc(YT(IT(I(ST(S(SCc(ZT(ST(S(ST(S+l))+ST(S+Bağ.gr(FT+B(ve)+l))))+abl+Z))))+YT(IT(I(FT+gen)+l(+iye))+lok)+ZT(Z)+YF(TYF(YT(I+lok)+F(BF(F+F(+p)))))+IT(I+l(+iye))+gen)+l+iye)+abl)+YF(I))))→Y(BF(I(IT(FT+gen+FT+iye)+F(+Za(gel)+kuv))))} 7.477

1.3.296. Davamızın meşruiyeti ve bütün millet ve akvamın insaniyet ve adaletten nasibedar olduğuna kaani olduğumuz yüreklerinin bizimle müşterek ve bize daima muin ve zahîr bulunduğu itminan-ı tammımız, muvaffakiyet ümitlerimizin kalblerimizde bir lâhza-i tereddüde bile duçar olmamasını temin edecek nihayetsiz kuvvetlerdir, hususiyle Cenabıhak daima bizimledir. 7.478

Ö+E+Ö+Ö+Y+ZT+Ö+ZT+Y 7.478

C{Ö(IT(l(IT(l(+iye)+gen)+l+iye))→E(ve)→Ö(lCc(YT(ZCc(IT(Ö(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l(+gen)))+YT(Bağ.gr(l+B(ve)+l(+abl)))+YF(BF(l+F(+p))))+iye+dat)))+YF(BF(l+F(+p)))iye))→Ö(lCc(ZT(ZCc(Ö(IT(l+iye)+gen)+ZT(Zmr(+iye)+inst)+Z+B(ve)+YT(Zmr+dat)+ZT(Z)+Bağ.gr(Z+B(ve)+Z)+YF(F(+p)))iye)+dat))+YF(IT(FT(+iye))))))→Y(ST(S(SCc(N(IT(l(IT(l+l(+iye))+gen)+lCc(YT(IT(l+iye)+de)+ZT(Ed.gr(ST(S(ST(S+l)+l)+dat)+E(bile)))+YF(BF(l+F(+m))))+iye))+akkz)+YF(BF(l+F(+p))))+ST(S+l)+kuv))→ZT(l+inst)→Ö(FT)→ZT(Z)→Y(Zmr+E(ilr)+kuv)} 7.478

1.3.297. Vermek istediğim tafsilât, bundan ibarettir. 7.479.

Ö+Y 7.479

C{Ö(ST(S(SCc(Ö(l)+YF(F(+p))+iye))+l))→Y(Abl.gr(S+abl+l)+kuv)} 7.479

1.3.298. Şimdi müsaade buyurursanız bu dakikadan itibaren takip olunması lazım gelen bazı nokta-i nazarları arz edeceğim ve mazbut olan bu nikat-i nazarı müsaade buyurulursa aynen okuyacağım. 8.1

ZT+ZT+N+Y+E+N+ZT+ZT+Y 8.1

C{ZT(Z)→ZT(ZCc(YF(IT(l(Şrt.Cc(Ö(l)+YF(+Za(gnş)+şrt)))iye))→ZT(Ed.gr(ST(S+l)+abl+E(itibaren)))→N(IT(l(ST(S(SCc(Ö(IT(l(lCc(Ö(l)+YF(F(+m))))+iye))+YF(BF(l+F(+p))))+ST(S+FT)+akkz))→Y(BF(l+F(+Za(gel)+şhs(1.tek))))→E(ve)→N(IT(l(ST(S(SCc(Ö(l)+YF(F(+p))))+ST(S+FT)+akkz))))→ZT(ZCc(YF(IT(l(Şrt.Cc(Ö(l)+YF(F(+Za(gnş)+şrt)))iye))→ZT(Z)→Y(F(+Za(gel)+şhs(1.Tek))))} 8.1

1.3.299. Bugünkü müşkül vaziyet içinde vatani tehlike-i inhilâl ve izmihâlden kurtarmak için ittihazi lâzım gelen tedabir bittabi heyet-i muhteremlerine ait olacaktır.8.2.

Ö+ZT+Y 8.2

C{Ö(ST(S(SCc(ZT(lCc(ZT(IT(l(ST(S+S+l))+l(+iye))+lok)+N(l+akkz)YT(Bağ.Gr(FT)+B(ve)+l)+abl)+YF(F(+m))+E(için))+YF(Dat.gr(l+dat+BF(l+F(+p))))+l))→ZT(Z)→Y(TYF(YT(IT(FT+dat))+YF(BF(l+F(+Za(gel)+kuv))))))} 8.2

1.3.300. Ancak bu hususta da kendi tetkikat ve malûmatınıza istinaden kanaatlerinizi Meclis-i âlinize arz etmeği faideli addetmekteyiz.8.3.

E+N+Y 8.3

C{E(ancak)→N(lCc(ZT(ST(S+l)+lok)+E(da))+N(lT(l(Zmr+ST(S(SCc(YT(Bağ.gr(l+B(ve)+l)(+iye)+dat)+YF(F(+p))))+l(+iye))))+akkz)))+YT(FT+dat)+YF(BF(l+F(+m))+akkz))→Y(TYF(ZT(Z)+YF(BF(l+F+Za(şim)+şhs(1.Çok))))} 8.3

1.3.301. Gerçek hukuk-u esasiye kavaidine, gerek tarihteki emsal-i adideye ve gerek zamanımızda aynı şerait-i elime içinde mâruzu inhidam kalmış olan milletlerin teşkil ettiği ibret-i müessireye nazaran memleketi inkısam ve inhilâlden kurtarmak için derhal kuva-yi umumiye-i milliyeyi esaslı teşkilât ile tevhid etmekten başka çare yoktur. 8.4

ZT+Ö+Y 8.4

C{ZT(Ed.gr(lCc(ZT(Ed.gr(ST(Tek.gr(YT(E(gerek)+lT(l(FT)+l(+iye))+dat)))+YT(E(gerek)+ST(S+FT)+dat)+YT(E(ve gerek)+ST(S(SCc(ZT(lT(l(+iye)+lok)+YT(lT(l(FT+l(+iye))+lok))))+YF(BF(l(lCc(YT(l)+dat)+YF(BF(l+F(+p)))))+l(+gen)))+YF(BF(l+F(+p))+iye))+FT+dat))+E(nazaran))+N(l(+akkz))+YF(Abl.Gr(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+abl)+F(+m))+E(için))))→Ö(lCc(ZT(Z)+N(FT+akkz)+Ö(ST(Abl.gr(lCc(ZT(Ed.gr(ST(S+l)+E(ile))+YF(BF(l+F(+m))+abl)+S+l))))→Y(l+kuv)} 8.4

1.3.302. Bunun şekli ne olmak lâzım gelir?8.5.

Ö+Y 8.5

C{Ö(lT(Zmr(+gen)+l(+iye)))→Y(TYF(ZT(Z)+Ö(F(+m))+YF(BF(l+F(+Za(gnş))))))} 8.5

1.3.303. İşte mesele buradadır.8.6.

E+Ö+Y 8.6

C{E(işte)→Ö(l)→Y(l+lok+kuv)} 8.6

1.3.304. Gayri meşru ve gayri mesul kuvvetlerin tahakkümüyle kuva-yi devlet tevhide imkân bulunsa dahi, bunun temadisi kabil olmadığını bilirsiniz.8.7.

N+Y 8.7

C{N(ZT(Ed.gr(Şrt.Cc(ZT(İT(l(ST(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+ST(S+l))))+l(+gen)+l(+iye))+inst)))+YT(lCc(Ö(FT)+YF(l))+dat)+YF(BF(l+F(+Za(gnş)+şrt))))+E(dahi))+İT(lCc(Ö(İT(Zmr(+gen)+l(+iye))+YF(l+F(+p))))+iye)+akkz))→Y(F(+Za(gnş(2.Çok))))} 8.7

1.3.305. Esasen Meclis-i âlinizin mevcudiyeti de evvelemirde, meşruiyet ve mesuliyet esaslarının milletçe vacibülmüraat görüldüğüne en büyük delildir.8.8.

E+Ö+ZT+YT+Y 8.8

C{E(esasen)→Ö(İT(FT)+gen)+l(+iye))+E(de))→ZT(Z+lok)→YT(İT(l(İT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l(+iye)+gen))+ZCc(ZT(l+ekv)+YF(AT+dat))→Y(ST(Z.gr(Z+S)+l+kuv))))} 8.8

1.3.306. Binaenaleyh Meclisi âlinizde tekâsüf eden irade-i aliye-i milliyeye istinadetmek suretiyle meşruiyet ve kanuniyetini ve yine heyeti muhteremenizde tecelli eyliyen vicdan-ı milletin muhakemesine merbut bulunmak cihetiyle de mesuliyetini takdir ve tesbit edecek bir kuvvetin idare-i umur etmesi zaruridir, bu kuvvetin şekli tabiisi ise bir hükûmettir. 8.9

E+Ö+Y+Ö+Y 8.9

C{E(binaenaleyh)→Ö(İT(l(ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(lCc(YT(ST(SCc(YT(İT(FT)+iye)+lok)+YF(BF(l+F(+p))))+FT))+dat))+YF(BF(l+F(+m))))+E(suretiyle))))+N(İT(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+iye)+akkz)+B(ve)+ZT(+Z(Ed.gr(lCc(YT(ST(SCc(YT(İT(FT)+iye)+lok)+YF(BF(l+F(+p))))+FT(+gen))+l(+iye))+dat))+YF(BF(l+F(+m))))+E(cihetiyle de)+N(İT(l+iye)+akkz))+YF(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+p)))+ST(S+l)+gen)))+YF(BF(İT(l+l(+iye))+F(+m))))+iye))→Y(l+kuv)→Ö(İT(l(ST(S+l)+gen)+S T(S+l)+iye)+E(ise))→Y(ST(S+l)+kuv)} 8.9

1.3.307. Hükûmet teşkilâtının şekli-i esasisi gayri mesul bir reis-i hükûmette tesbit edilen nokta-i tevazüne istinaden kuvve-i teşriye vazifesiyle mükellef bit

heyet-i murakaba ile vazifede devamı bu heyetin inzıam-ı itimadına mütevakıf bir kuvve-i icraiye den ve bu kuvve-i icraiyenin vezaif-i milliyeye göre taksim ve tensikından ibarettir. 8.10

Ö+Y 8.10

C{Ö(IT(I(IT(I(+iye))+gen)+FT+iye))→Y(TYF(Bağ.gr(ST(S(SCc(ZT(ZCc(YT(ST(S(SCc(YT(ST(S(SCc(Ö(I)+YF(F(+p))))+FT+lok)+YF(BF(I+F(+p)))))+FT+dat)+YF(F(+p))))+ST(S(SCc(ZT(FT(I(+iye))+inst)+YF(BF(I))))+FT))+E(ile)+Abl.gr(Bağ.gr(ST(S(SCc(YT(I+lok+ZT(Z)+YT(IT(I(ST(S+I))+gen))+FT+dat))+YF(BF(I))))+ST(S+FT)+abl))+B(ve)+Abl.gr(IT(I(ST(S+FT+gen)))+ZT(Ed.gr(FT+E(e göre)))+Bağ.gr(I+B(ve)+I)+iye)+abl)))))+I+kuvv))}} 8.10

1.3.308. Bu şekilde kuva-yi icraiye reis-i hükûmet tarafından müntehap ve kuvve-i teşriyenin itimat ve muvafakatine müstenit bir kuvvettir ki, hilâfet ve saltanat makamının tahlisine muvaffakiyet hâsıl olduktan sonra padişahımız ve halife-i müslimin efendimiz her nevi cebir ve ikrahtan âzade ve tamamıyla hür ve müstakil olarak kendini milletin ağuş-u sadakatinde gördüğü gün Meclis-i âlinizin tanzim edeceği esasat-ı kanuniye dairesinde vaz'ı muhterem ve mübeccelini ahzeder. 8.11

Ö+Y+E+Ö+ZT+ZT+N+Y 8.11

C{Ö(ST(S(SCc(ZT(ST(S+I)+lok)))+FT))→Y(ST(S(SCc(Bağ.gr(Abl.gr(IT(I(FT+iye)+I+iye)+abl)+I)+B(ve))+YT(IT(I(FT+gen)+Bağ.gr(I+B(ve)+I)+iye)+dat+YF(BF(I))))+ST(S+I)+kuvv))→E(ki)→ZT(Abl.gr(ZCc(YT(IT(I(Bağ.gr(I+B(ve)+IT(I+I)+iye)+gen)+I(+iye))+dat)+YF(BF(I+I+F(+p))))+abl)+Z))→Ö(IT(I+iye+B(ve)+FT+iye))→ZT(ST(S(SCc(ZT(ZCc(Bağ.gr(YT(ST(S+I)+I+B(ve))+ZT(ZCc(ZT(Z)+YF(BF(I(Bağ.gr(I+B(ve)+I)+F(+p))))+N(Zmr+akkz)+YT(IT(I(+gen)+FT+iye)+lok)+YF(F(+p))+iye)))+I))))→ZT(IT(I(ST(SCc(Ö(IT(FT+iye+gen)+YF(BF(I+F(+p))+iye))+FT+I(+iye)))+lok))→N(IT(ST(S(Bağ.gr(S+B(ve)+I(+iye)))+akkz))→Y(BF(I+F(+Za(gnş))))} 8.11

1.3.309. Meclis-i âliniz murakıp ve müdekkik mahiyetinde bir Meclis-i Mebusan değildir. 8.12.

Ö+Y 8.12

C{Ö(IT(FT+iye))→Y(TYF(Ö(ST(S(SCc(ZT(IT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+l(+iye))
+lok))+ST(S+FT)))) +Y(l+kuv))))} 8.12

1.3.310. Biaenaleyh yalnız teşri ve taknin ile vazifedar olarak mesul bir mevkiden mukadderat-ı milliyeyi nezaret altında bulunduracak değil, bilfiil, onunla iştigal edecektir. 8.13.

E+ZT+YT+N+Y+ZT+Y 8.13

C{E(binaenaleyh)→ZT(ZCc(ZT(Z+Ed.gr(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+E(ile)))+YF(BF(l+F(+ger))))→YT(ST(S+ST(S+l))+abl)→N(FT+akkz)→Y(TYF(YT(IT(l+l(+iye))
+lok)+YF(F(+p)))+l)→ZT(Z+Zmr+inst)→Y(BF(l+F(+Za(gel))+kuv))} 8.13

1.3.311. Nitekim fevkalâde ahval içinde bütün milletler bu prensipleri terkederek ya kuvve-i teşriyeyi tatil edip icra heyetlerine fazla salâhiyetler bahşederler veyahut bütün milletin âra-yı umumiyesine müracaatla ittihaz-ı mukarrerat eylerler. 8.14

E+Ö+ZT+E+ZT+YT+N+Y+E+ZT+Y 8.14

C{E(nitekim)→Ö(ST(S(SCc(Ö(IT(l(ST(S+l))+l(+iye))+lok))+ST(S+l)))→ZT
(ZCc(N(ST(S+l)+akkz)+YF(BF(l+F(+ger))))→E(ya)→ZT(ZCc(N(FT)+akkz)
+YF(BF(l+F(+ger))))→YT(IT(l+l(+iye)))+dat)→N(ST(S+l))→Y(BF(l+F(+Za
(gnş)+şhs(3.çok)))→E(veyahut)→ZT(ZCc(YT(IT(l(ST(S+l))+gen)+FT+iye)
+dat))+Y(l+inst)))→Y(BF(FT+F(Za(gnş)+şhs(3.Çok))))} 8.14

1.3.312. Biz ittifak-ı cumhura her kuvvetten ziyade salâhiyet bahşeden İslâmiyet esasatını nazarı dikkate alarak Meclis-i âlinizi kâffe-i umuru millette doğrudan doğruya vaz'ülyed tanımak taraftarıyız. 8.15

Ö+ZT+N+YT+ZT+Y 8.15

C{Ö(Zmr)→ZT(ZCc(N(IT(l(ST(S(SCc(YT(FT+dat)+ZT(Abl.gr(ST(S+l)+abl)+l)+Y
F(BF(l+BF(l+F(+p))))+l)+l(+iye))+akkz))+YF(Dat.gr(IT(l+l(+iye)))+dat)+F
(+ger))))→N(FT+akkz)YT(FT+dat)→ZT(Abl.gr(l+abl+l(+dat)))→Y(IT(l(lCc(Ö
(AT)+YF(F(+m)))+l(+iye)+şhs(1.Çğl))))} 8.15

1.3.313. Bu umde-i esasiye kabul edildikten sonra daima Meclis-i âlinizin heyet-i umumiyesi teferruat-ı umura kadar fiilen tetkik ve müzakere imkânını bulamayacağından heyet-i muhteremenizden tefrik ve tevkil edilecek âzanın hükümet teşkilat-ı hâzırasına nazaran icabeden taksim-i mesai esasına göre memur edilmesi ve herbirinin ayrı ayrı ve cümlesinin müştereken heyeti umumiye huzurunda mesul olması temin-i maksada kâfidir. 8.16

ZT+Ö+E+Ö+Y 8.16

C{ZT(ZCc(Ö(FT)+YF(BF(l+F(+p))))+abl+Z))+ZT(Z)+Ö(IT(l(FT+gen)+FT+iye))+ZT(Ed.gr(FT +E(e kadar)))+ZT(Z)+N(IT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+l(+iye))+akkz)+YF(F(+Za(gel)))+iye+abl))→Ö(IT(l(ST(S(SCc(YT(IT(FT+iye)+abl)+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+p))))+l(+gen)))+lCc(ZT(Ed.gr(IT(l+FT)+iye)+abl)+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+p))))+l(+gen)))+lCc(ZT(Ed.gr(IT(l+FT)+iye)+E(nazaran))+ZT(Ed.gr(IT(ST(S+FT+iye)+l(+iye)))+E(e göre)+BF(l+F(+m)+iye)))→E(ve)→Ö(IT(l(lCc(ZT(Bağ.gr(IT(l(ST(S+l)+iye)+gen)+Tek.gr(l+l))+B(ve)+IT(l(+iye)+gen)+Z)+YT(IT(l(FT+l(+iye))+lok))+YF(BF(l+F(+m))+iye)))→Y(Dat.gr(FT+dat)+l(+kuv))} 8.16

1.3.314. Bu halde Meclis-i âlinize riyaset edecek zatın Meclisi âlinizi temsil etmesi itibariyle tevdi-i umur edilen âzayı muhteremeden mürekkep heyete de riyaset etmesi ve Meclisi âliniz namına vaz'ı imzaya ve tasdıkı mukarrerata salâhiyettar olması ve icraya ait mesailde diğer âzayı muhtereme gibi heyeti umumiye nezdinde tamamen mesul olması zaruridir. 8.17

ZT+Ö+E+Ö+E+Ö+Y 8.17

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(IT(l(ST(S(SCc(YT(FT)+dat)+YF(BF(l+F(+p))))+l(+gen))+ZT(Ed.gr(IT(l(lCc(N(FT)+akkz)+YF(BF(l+F(+m))+iye)+E(itibariyle)))+YT(ST(S(Ö(Abl.gr(ST(S(SCc(Ö(FT)+YF(+F(+p))))+FT)+abl))+YF(BF(l)))+l)+dat))+E(de)+YF(BF(l+F(+m))))+iye))→E(ve)→Ö(lCc(ZT(FT+l(+iye)+dat)+YT(Bağ.gr(FT+dat+B(ve)+FT)+dat)+YF(BF(l+F(+m))+iye))→E(ve)→Ö(lCc(ZT(ST(S(Dat.gr(l+dat+l))+l)+lok)+ZT(Ed.gr(ST(S+FT)+E(gibi)))+ZT(FT+l(+iye))+lok)+ZT(Z)+YF(BF(l+F(+m))+iye))))→Y(l+kuv)} 8.17

1.3.315. Bu şekilde heyet-i icraiye Meclis-i âlinin tasvibiyle tevkil edilecek ve heyeti umumiyyeye karşı mesul olacak ve hatta isimleri de tesmiye edilecektir.
8.18

ZT+Ö+ZT+Y+E+Y+E+E+N+Y 8.18

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(FT)→ZT(IT(FT)+gen)+l(+iye))+inst)→BF(l+F(+Za(gel))))→E(ve)→Y(TYF(ZT(Ed.gr(FT)+E(e karşı))))+YF(BF(l+F(+Za(gel))))→E(ve)→E(hatta)→N(IT(l+iye)+E(de))→Y(BF(l+F(+Za(gel)+kuv))))} 8.18

1.3.316. Reis olacak zat, Vakıa ağır bir mesuliyet altında bulunacaktır. 8.19.

Ö+ZT+Y 8.19

C{Ö(ST(S(SCc(Ö(l)+YF(+Za(gel))))+l)))→ZT(Z)→Y(TYF(YT(IT(l(ST(S+l)+gen)+l(+iye))+lok)) +YF(F(+Za(gel)+kuv))))} 8.19

1.3.317. Çünkü heyet-i icraiye ve vekiller ile heyeti muhteremeniz arasında bütün mesuliyet evvel emirde kendisine raci ve bu mesuliyet hem Meclis-i âlinizdeki hem heyet-i vekiledeki riyaset makamının ikisine birden sâridir. 8.20

E+Ö+ZT+Y+E+Ö+Y 8.20

C{E(çünkü)→Ö(ST(S(SCc(YT(IT(l(Bağ.gr(FT)+B(ve)+l+B(ile)+FT+l(+iye))+lok))+ST(S+l))))→ZT(ST(S+l)+lok)→Y(Dat.gr((IT(Zmr+iye)+dat+l)→E(ve)→Ö(ST(S+l))→Y(Dat.gr((IT(l(ST(S(Bağ.gr(B(hem)+FT)+lok+ait)+B(hem)+FT)+lok+ait)+IT(l+l(+iye))+gen)+l(+iye))+dat)+S)))))))+(l+kuv)} 8.20

1.3.318. Millet'in intihabettiği heyeti teşriye ile muvazenetini, hükûmet riyaseti makamının teşkil ettiği nokta-i vahdette bulur. 8.21.

N+YT+Y 8.21

C{N(IT(ICc(ZT(ST(S(IT(ICc(Ö(l)+gen+YF(BF(l+F(+p))))+iye)+FT)+E(ile))) +l(+iye))+akkz))→YT(ST(S(IT(l(ICc(Ö(IT(l+IT(l+l(+iye))))+gen)+YF(BF(l+F(+p))))+iye)+FT+lok)))→Y(F(+Za(ghş))))} 8.21

1.3.319. Hükümet teşkilâtının bu kuyud-u esasiyesine göre içinde bulunduğumuz buhrana ve memleketimizin ahvali hususiyesine nazaran bizim için kabili tatbik olup olmadığını düşünmek mecburiyetindeyiz. 8.22

ZT+N+Y 8.22

C[ZT(ZCc(ZT(IT(I(I(I(+iye))+gen)+ST(S+FT+iye)+E(e göre))+YT(Bağ.gr (ST(S(IT(SCc(YT(IT(I+iye)+lok)+YF(F(+p))))+iye)+l)+dat)+B(ve)+YT(IT(I(I(I(+iye)+gen)+FT+iye)+dat))+YF(F(+p))))))→N(ICc(ZT(Ed.gr(Zmr+iye)+E(için)) +N(FT)+YF(F(+p)+F(+p))+iye)+akkz))→Y(IT(I(I(+iye))+lok)+şhs(1.Çok))}8.22

1.3.320. Bizim bu zemindeki tetkikat neticesinde hâsıl ettiğimiz kanaate göre, idarenin bu şeklini, mahzurdan salim görmekteyiz.8.23.

ZT+N+Y 8.23

C{ZT(Ed.gr(ST(S(SCc(Ö(Zmr(+iye))+ZT(IT(I(ST(S(S+l)+lok+aitlik)+l)+l (+iye))+lok))+YF(BF(I+F(+P))+iye))))+l)+E(egre))))→N(IT(I(+gen)+ST(S+l)+iye)+akkz)→Y(TYF(ZT(ZCc((YT(I+abl))+YF(BF(I))))+F(+Za(şim)+şhs (1.Çok))))))} 8.23

1.3.321. Çünkü Devlet-i Osmaniye diğer herhangi bir devlet gibi, Hükümdarının nüfuz-u cismanisi etrafında müteşekkil değildir.8.24.

E+Ö+ZT+YT+Y 8.24

C{E(Çünkü)→Ö(FT)→ZT(Ed.gr(ST(S+ST(S(ST(S+l)+l))+E(gibi)))→YT(IT(I (IT(I+iye)+gen) +FT+lok)→Y(BI(I+l+kuv))} 8.24

1.3.322. Makam-ı saltanat aynı zamanda makam-ı hilâfet olmak itibariyle padişahımız cumhur-u islâmın da reisidir.8.25.

ZT+Ö+Y 8.25

C{ZT(Ed.gr(ICc(Ö(FT)+E(ZT(ST(S+l)+lok))+FT))+YF(F(+m)))+E(itibariyle))))→Ö (IT(I+iye))→Y(IT(I ((FT)+gen)+E(da)+l(+iye))+kuv))} 8.25

1.3.323. Mücahedatımızın birinci gayesi ise saltanat ve hilâfet makamlarının tefrikını istihdaf eden düşmanlarımıza irade-i milliyenin buna müsait olmadığını göstermek ve bu makamat-ı mukaddeseyi esaret-i ecnebiyeden tahlis ederek ulüemrin salâhiyetini düşmanın tehdit ve ikrahından azade kılmaktır. 8.26

Ö+YT+N+Y+E+ZT+N+YT+Y 8.26

C{Ö(Şrt.Cc(Ö(IT(l(IT(l(+iye)+gen)+ST(S+l)+iye))+YF(EkF+Şrt.Kipi)))→YT(ST(S(SCc(N(IT(l(IT(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+l(+iye))+gen+l(+iye)+akkz))+YF(BF(l+F(+p)))))+l(+iye))+dat)→(lCc(Ö(FT+gen)+YT(Zmr(+dat))+YF(BF(l+F(+p))))+iye)+akkz)→Y(l)→E(ve)→ZT(ZCc(YT(FT)+abl)+YF(BF(l+F(+ger))))→N(IT(l(gen)+l(+iye))+akkz)→YT(IT(l(+gen)+Bağ.gr(l+B(ve)+l(+iye))+abl)→Y(Bl(l+l)+kuv)} 8.26

1.3.324. Bu esasa göre Anadolu'da muvakkat kaydiyle dahi olsa bir hükûmet reisi tanımak veya bir padişah kaymakamı ihdas etmek hiçbir suretle kabil-i cevaz değildir. 8.27

ZT+YT+ZT+Ö+E+Ö+ZT+Y 8.27

C{ZT(Ed.gr(ST(S+l)+E(e göre)))→YT(Bl(l+l)+lok)→ZT(Şrt.Cc(Ö(Ed.gr(IT(l+l(+iye))+É(ile dahi))))+YF(F(+Şrt.Kipi))))→Ö(lCc(Ö(ST(S+l(+iye))))+YF(F(+m))))→E(veya)→Ö(lCc(Ö(ST(S+l(+iye))))+YF(BF(l+F(+m))))→ZT(Ed.gr(ST(S(ST(S+l)+l))+inst))→Y(FT)+l+kuv)} 8.27

1.3.325. Şu halde reissiz bir hükûmet vücuda getirmek zarureti içindeyiz.8.28.

ZT+Y 8.28

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Y(IT(l(lCc(Ö(ST(S+ST(S+l))))+YT(l+lok)+YF(F(+m))))+l(+iye)+l(+iye))+lok+şhs(1.Çok))} 8.28

1.3.326. Halbuki, bir nokta-i vahdette tevazün etmiyen kuva-yi devletin aheng-i mesaisini idameye dahi imkân yoktur.8.29.

E+Ö+Y 8.29

C{E(halbuki)→Ö(Ed.gr|Ccc(Ö(IT(I(ST(S(SCc(YT(ST(S+FT)))+lok)+YF(BF
(I+F(+p)))))+FT+gen))+IT(I+l(+iye))+akkz))+YF(BF(I))+E(e dahi))→Y(BI(I
+I(+kuv))}} 8.29

1.3.327. Diğer taraftan, her hangi bir makama, kuva-yi devlet ve milleti tevhit ve tevzin salâhiyeti bahşederek, o makamı gayri mesul tanımak mucib-i felakettir.8.30.

E+Ö+Y 8.30

C{E(YT(ST(S+l)+abl))→Ö(IcC(ZT(ZCc(YT(ST(S+ST(S+l))+dat)+Ö(IT(I(Bağ.gr(I
+B(ve)+l)+l(+iye)+IT(I(Bağ.gr(I+B(ve)+l)+l(+iye)))))+YF(BF(I+F(+ger))))
+N(ST(S+l)+iye)+YF(BF(I(ST(S+l))+F(+m))))))→Y(FT+kuv))} 8.30

1.3.328. Halifenin bile mesuliyetini esas olarak kabul etmiş olan İslamiyetin böyle suret-i tesviyelere müsait olmayacağı aşikârdır.8.31.

Ö+T 8.31

C{Ö(IT(I(ST(S(SCc(N(IT(I(+gen)+E(bile)+l(+iye))+akkz)+ZT(ZCc(Ö(Z)+YF(F
(+ger)))))+YF(BF(I(BF(I+F(+p))))+F(+p))))+l(+gen)))+ZT(Z)+YT(FT+dat)+YF
(BF(I+F(+p))))+iye))→Y(I+kuv)} 8.31

1.3.329. Bu müşkül ve yekdiğeriyle telifi imkansız esasat içinde dur-ü diraz tetkikat icra ederek nihayet İslâmiyetin şerait-i esasiyesine müracaatla Meclisi âlinizde teksif edilmiş olan ve bütün cumhur-u islâmın da müzaharet ve muvafakatine mazhar bulunan irade-i milliyeyi bilfiil mukadderat-ı vatana vaz'ülyed tanımak umde-i esasiyesini kabul ediyoruz. 8.32

ZT+ZT+N+Y 8.32

C{ZT(ZCc(YT(IT(I(ST(S(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+SCc(ZT(IT(I(+iye)+l(+iye)
+inst))+N(I+akkz)+YF(I))+l)+l(+iye)))+lok)+N(ST(S(Bağ.gr(S+B+(Ü)+S))+l))+Y
F(BF(I+F(+ger))))→ZT(Z)→N(ST(S(Bağ.gr(SCc(YT(IT(FT)+iye)+lok)+N
(BF(I+F(+p))))+YF(F(+p))))+B(ve)+SCc(YT(IT(I(ST(S+FT+gen))+E(da)+l(Bağ.gr
I+B(ve)+l)+iye)+dat))+YF(BF(I+F(+p))))+FT))→Y(TYF(ZT(Z)+YT(FT)

+dat)+N(IT(l(lCcc(Ö(AT)+YF(F(+m))))+FT+iye)+akkz))+BF(l+F(+Za(şim)+şhs
(1.Çok))))} 8.32

1.3.330. Azayı muhteremenin bu nikat-ı nazar hulâsatan tâmim olunarak intihabına delâlet olunması ve salâhiyet-i fevkalâde kaydiyle intihap edilmiş bulunmaları ve müntehiplerin de teksir ve tevsî olunması esas itibariyle bu umdenin milletçe de tamamen kabul edilmiş olduğuna delildir. 8.33

Ö+E+Ö+E+Ö+ZT+YT+Y 8.33

C{Ö(IT(l(FT+gen)+l(lCcc(ZT(ZCc(Ö(ST(S+FT))+ZT(Z)+YF(BF(l+F(+ger))))
+YT(IT(l+iye)+dat+YF(BF(l+F(+m)))))+iye)→E(ve)→Ö(IT(l(lCcc(ZT(IT(l(FT)+l
(+iye))+inst)+YF(BF(l(BF(l+F(+p))+F(+m)))))+iye)→E(ve)→Ö(IT(l(+gen)+E
(de)+BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+m))))+iye)→ZT(Ed.gr(IT(l+l(+iye))+inst))
→YT(IT(l(ST(S+l)+gen)+l(ZCc(YT(l+ekv)+E(de)+ZT(Z)+YF(l(BF(l+F(+p))+F
(+p))+iye)+dat))→Y(l+kuv)} 8.33

1.3.331. Binaenaleyh Meclis-i âliniz, haiz olduğu salâhiyet-i fevkalâdeye binaen karşısına çıkacak bir kuvve-i icraiye-yi yalnız murakabe etmek ve mesail-i hayatiye-i millet üzerinde böyle bir heyetle mücadeleye mecbur kalmak gibi vaziyet-i hâzıranın mütehammil olamayacağı mahdut bir vazife-i teşriye ile değil, idare-i umumiye-i milleti fiilen deruhde ve salâhiyetiyle teşekkül etmiştir ve artık Meclisi âlinizin fevkında bir kuvvet mevcut değildir. 8.34

E+Ö+ZT+N+Y+N+Y+E+N+ZT+Y+E+ZT+Ö+Y 8.34

C{E(Binaenaleyh)→Ö(FT)→ZT(ZCc(YT(ST(S(IT(l(lCcc(Ö(l)+YF(F(+p))))+iye)
+YT(FT)+dat)+YF(Z)))→N(IT(l(ST(S(SCc(YT(IT(l+iye)+dat)+YF(F(+p))))+ST
(S+FT+iye)+akkz)))→Y(TYF(ZCc(ZT(Ed.gr(ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(Bağ.gr(ZT
(Z)+YF(BF(l+F(+m))))+B(ve)+lCcc(YT(FT)+l(+iye))+lok)+ZT(ST(S+ST(S+l))
+inst))+YF(Dat.gr(BF(l(l+dat+l))+F(+m))))+E(gibi)))+YF(IT(l(FT+gen)+BF(l+F
(+p))+iye)))+ST(S+ST)+E(ile)))+l(değil))))))→N(FT+akkz)→Y(TYF(ZT(Z)+BF(l))
)→E(ve)N(Bağ.gr(FT+B(ve)+l))+akkz)→ZT(Bağ.gr(lCcc(ZT(Z)+YF(l))+B
(ve)+l(Bağ.gr(l+l+B(ve)+l)+iye)+inst))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv)))→E(ve)
→ZT(Z)→Ö(ST(S(YT(FT)+gen)+l(+iye)+lok))+ST(S+l))→Y(l+l+kuv)} 8.34

1.3.332. İşte memleketimizin şimdiye kadar geçirdiği buhrandan, felâketlerden, kâh Avrupa'yı taklid etmek, kâh idare-i umur-u devleti şahsi nokta-i nazarlara göre tanzim ve tensika çalışmak, kâh Kanunu Esasiyi bile ihtirasat-ı şahsiyeye baziçe eylemek gibi pek elim neticelerine gördüğü basiretsizliklerden hâsıl olan intibah-ı umumiye tercüman olduğumuz itikadiyle şu müşkül ve buhranlı devri tarihinin mücahedatını bu yolda tansik etmek taraftarıyız. 8.35

E+ZT+N+ZT+Y 8.35

C{E(işte)→ZT(IT(I(I(Cc(YT(SI(SCc(ZT(Ed.gr(ICc(YT(IT(I(I(+iye)+gen)+ZCc(ZT(Ed.gr(I+E(e kadar))+YF(F(+p)))+iye)+l)+abl+l+abl)))+Tek.gr(N(ZT(Z) +l+akkz)+YF(BF(I+F(+m)))+ZT(Z)+N(FT)+akkz)+ZT(Ed.gr(ST(S+FT))+E (e göre)))+YF(Dat.gr(Bağ.gr(I+B(ve)+l)+dat)+F(+m))ZT(Z)+ZT(Ed.gr(IT(FT)+akkz+E(bile))+YT(FT+dat)+YF(BF(I+F(+m))))+E(gibi)))+YT(ST(S(SCc(YT(ST(S+(SCc(N(IT(ST(S+l)+l(+iye))+akkz))+YF(F(+p)))+iye)+l)+abl))+YF(BF(I+F(+p)))+FT+dat))+YF(B(I+F(+p)))+iye)+l(+iye)+inst)))))→N(IT(I(ST(S(Bağ.gr(S+B(ve)+S)+IT(I+l(+iye)))+gen+l+iye)+akkz)))→ZT(ST(S+l)+lok)→Y(IT(BF(I+F(+m))+l(+iye)+şhs(1.Çok)))} 8.35

1.3.333. Bittabi hükûm heyet-i muhteremelerininindir.8.36.

E+Ö+Y 8.36

C{E(bittabi)→Ö(l)→Y(FT(+gen)+kuv)} 8.36

1.3.334. Yalnız mâruz olduğumuz inhilâl tehlikesine ve umur-u devlet ve milletin uzun müddetten beri mercisiz kaldığına, tekrar, nazarı dikkati celbederek bilüzum nazariyat arasında devam edecek münakaşatın en fena idarelerden daha ziyade sui tesirat tevlid edeceğini arz etmeği de vazife-i hamiyet icabı görüyorum. 8.37

E+N+Y 8.37

C{E(yalnız)→N(ICc(ZT(ZCc(YT(Bağ.gr(IT(I(I(Cc(Ö(l)+YF(F(+p)+iye)+IT(I+l(+iye))+dat))+B(ve)+FT+l)+gen))+l(+iye))+ZCc(ZT(Abl.gr(ST(S+l)+E(den beri))+YT(BF(I+F(+p)+iye)+dat))+ZT(Z)+N(FT)+iye)+YF(BF(I+F(+ger)))))→ZCc(IT(I(ST(SCc(YT(IT(I(ST(S+l)+l(+iye))+lok))+YF(BF(I+F(+p)))+l(+gen))+Abl.gr(ST(

S+ST(S+l))+N(FT)+YF(BF(l+F(+p))+iye)+akkz))+YF(BF(l+F(+m))
+iye)))))+E(da))→Y(TYF(ZT(IT(l(FT+iye))+F(+Za(şim)+şhs(1.Tek))))} 8.37

1.3.335. Cenab-ı Hak muvaffakiyet ihsan etsin, âmin. 8.38.

Ö+N+Y+E 8.38

C{Ö(FT)→N(l)→Y(BF(l+F(+Za(gnş)+Emr(şhs)3.Tek)))→(E(amin))} 8.38

1.3.336. Muhterem Milletvekilleri,arkadaşlarımin hakkında izhar buyurdıkları
teveccüh ve itimaddan dolayı bütün samimiyetimle arz-ı teşekkür ederim. 9.1.

H+ZT+ZT+Y 9.1

C{H(ST(S+lT(l+l(+iye))))→ZT(Ed.gr(lT(l+l+iye))+ST(S(SCc(YT(lT(l+iye)+lok)+Y
F(BF(l+F(+p))+iye))+Bağ.gr(l+B(ve)+l))+E(dan dolayı)))→ZT(lT(ST(S+l)
+iye)+inst)→Y(BF(FT+F(+Za(gnş) +şhs(1.Tek))))} 9.1

1.3.337. Benim için dünyada en büyük mükâfat, milletin en ufak bir takdir ve
iltifatıdır. 9.2.

Ö+Y 9.2

C{Ö(ST(ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(Zmr+iye)+E(için))+YT(l+lok)))+ST(Z+S+l))))→Y((lT
(l+gen)+ST(S (Z+S)+S)+Bağ.gr(l+B(ve)+l)+iye)+kuv)} 9.2

1.3.338. Meclis-i âlinizi teşkil eden aza-yi kiram bütün milletin mümessili olmak
itibariyle teveccühâtını umum milletin teveccühâtı gibi telâkki ederim. 9.3.

N+ZT+Y 9.3

C{N(lT(l(ST(S(SCc(N(lT(FT+iye)+akkz)+YF(BF(l+F(+p)))))+FT)+ZT(Ed.gr
(lCc(Ö(lT(l(ST(S+l)+gen)+l(+iye)))+YF(F(+m)))+E(itibariyle)))+l+iye))+akkz))→Z
T(Ed.gr(lT(l(ST(S+l)+gen)+l(+iye))+E(gibi)))→Y(BF(l+F(+Za(gnş)+şhs
(1.Tek))))} 9.3

1.3.339. Binaenaleyh bu dakikada hissettiğim saadetin azametini tarif
edemem. 9.4.

E+N+Y 9.4

C{E(binaenaleyh)→N(IT(I(ST(S(SCc(YT(ST(S+l)+lok)+YF(BF(I+F(+p))))+iye)+l(+gen))+l+iye))+akkz)→Y(BF(I+F(+Za(gnş)+şhs(1.Tek))))} 9.4

1.3.340. Yalnız hayatımda en zevkli bir an yaşadığımı arz etmekle kesb-i mübahat eylerim.9.5.

E+ZT+Y 9.5

C{E(yalnız)→ZT(ICc(YT(IT(I+iye)+lok)+N(ZCc(Ö(ST(Z+S+S+l)+YF(F(+p))+iye)+akkz)+YF(BF(I+F(+m))))+inst)))→Y(FT)+F(+Za(gnş)+şhs(1.tek))}} 9.5

1.3.341. Teşekküratımı ikmal etmek için şunu ilave etmeyelim ki ben diğer millettaşlarımdan fazla bu vatana ve millete medyun olduğum vazifeden daha fazla bir şey yapmış değilim. 9.6

ZT+N+Y+E+Ö+N+Y 9.6

C{ZT(Ed.gr(ICc(N(IT(I+iye)+akkz)+YF(BF(I+F(+m))))+E(için)))→N(Zmr+akkz)→Y(BF(I+F(+gerek(+şhs(1.Tek))))→E(ki)→Ö(Zmr)→N(Abl.gr(ST(S(SCc(ZT(Abl.gr(IT(ST(S+l)+iye)+abl)Z)+YT(Bağ.gr(S+l+B(ve)+l)+dat)+YF(BF(I+F(+p))+iye)+l)+abl+Z)+ST(S+l))))))→Y(F(+p)+şhs(1.Tek))} 9.6

1.3.342. Eğer mütezahir bir muhassala varsa bunu yine milletin bana müteveccih olan enzar-ı itimadına medyunum ve millet esas olduktan sonra her ferdinin azami muhassalasından istifade edilmek pek tabiidir. 9.7

E+ZT+N+YT+Y+E+ZT+Ö+Y 9.7

C{eğer→ZT(Şrt.Cc(Ö(ST(S+ST(S+l))))+YF(I+EkF+şrt))→N(Zmr+akkz)→YT(Z+lT(I+gen+l(ST(S(SCc(YT(Zmr+dat)+YF(BF(I+F(+p))))+FT))+dat)→Y(I+EkF+şhs(1.Tek))→E(ve)→ZT(Abl.gr(ZCc(Ö(I)+YF(BF(I+F(+p))))+abl)+Z))→Ö(ICc(YT(IT(I(ST(S+l)+iye)+gen)+ST(S+l)+iye)+abl)+YF(BF(I+F(+m))))→Y(ST(S+l)+kuv)} 9.7

1.3.343. Tekrar teşekkür ederim efendim. 9.8

ZT+Y+H 9.8

$C\{ZT(Z)\rightarrow Y(BF(I+F(+Za(gn\text{ş})+\text{şhs}(1.Tek))))\leftarrow H(IT(I+iyeye))\}$ 9.8

1.3.344. Efendiler! Bütün maddi, mânevi mesuliyeti, heyeti temsiliye namı altında bulunan heyet üzerine almış ve 16 Mart 1336 tarihinden bu dakikaya kadar bütün acı safhalara, manzaralara karşı ifa-yi vazifeyi, fevkalâde bir vazife bilmiştir, bu mesuliyet çok ağırdır. 10.1

H+N+Ö+Y+E+ZT+ZT+N+Y+Ö+Y 10.1

$C\{H(I)\rightarrow N(ST(S+ST(S(Tek.gr(S+ST)+l))+akkz))\rightarrow Ö(ST(S(SCc(YT(IT(I(IT(I(ST(S+l)+iyeye)+l+iyeye))+l(+iyeye)+lok))+YF(F(+p))))+l)))\rightarrow Y(YTF(YT(IT(I+dat))+F(+Za(ag))))\rightarrow E(ve)\rightarrow ZT(Ed.gr(Abl.gr(IT(I(ST(S+l)+ST(S+l)+iyeye))+abl)+ST(S+l)+E(e kadar)))\rightarrow ZT(Ed.gr(Tek.gr(ST(S+ST(S+l))+l)+E(e karşı)))\rightarrow N(FT+akkz)\rightarrow Y(BF(I(ST(S+ST(S+l))))+F(+Za(ag)+kuv))\rightarrow Ö(ST(S+l))\rightarrow Y(ST(S+l)+kuv)\}$ 10.1

1.3.345. O heyeti, artık bu ağır yükün altında, bırakmayınız, bu dakikadan itibaren, teklif ediyorum, derhal mukadderat-ı memleketi deruhde buyurunuz. 10.2

N+YT+Y+ZT+Y+ZT+N+Y 10.2

$C\{N(ST(S+l)+akkz)\rightarrow YT(Z+IT(I(ST(S+ST(S(S+l))))+gen)+l(+iyeye))+lok)\rightarrow Y(F(+Emr(+şhs(2.Çok)))\rightarrow ZT(Abl.gr(ST(S+l)+abl)+Z)\rightarrow Y(BF(I+F(+Za(şim)+şhs(1.Tek))))\rightarrow ZT(Z)\rightarrow N(FT+akkz)\rightarrow Y(BF(I+F(+Emr+şhs(2.Çok))))\}$ 10.2

1.3.346. Bundan içtinabetmeğe lüzum yoktur. 10.3.

Ö+Y 10.3

$C\{Ö(ST(S(Z(ICc(YT+YF)+m)+dat))+l)\rightarrow Y(l)+kuv.\}$ 10.3

1.3.347. Bu vazife, o kadar mühim, içinde bulunduğumuz zaman o kadar tarihidir ki bu koca mesuliyeti içinizde üç, beş kişiye tahmil etmekle iktifa edemeyiz. 10.4

Ö+Y+Ö+Y+E+N+YT+ZT+Y 10.4

C{Ö(ST(S+l))→Y(Z.gr(Zmr+E(kadar))+l)→Ö(ST(S(IT(l(lCc(YT(IT(l+iye+lok))+Y
F(F(+p))+iye))+l))→Y(Z.gr(Zmr+E(kadar))+S+kuv)→E(ki)→N(ST(S+ST(S+l))+a
kkz)→YT(ST(S(IT(l+iye)+lok)+S+S+l)+dat)→ZT(BF(l+F(+m))+inst)→Y(BF(l+F(+
yet+Za(gnş)+şhs(1.Çok))))} 10.4

1.3.348. Bütün bu Meclis bütün mânasiyle mesul olmak lâzım gelir. 10.5

Ö+ZT+Y 10.5

C{Ö(ST(S+ST(S+l)))→ZT(ST(S+IT(l+iye)+inst))→Y(BF(l(lCc(Ö(l)+YF(F+m)))+l
+F(+Za(gnş))))} 10.5

1.3.349. Millet bizi ancak bunun için gönderdi, bizi buraya beş kişinin eline milleti terk edelim diye göndermemiştir. 10.6.

Ö+N+ZT+Y+N+YT+ZT+Y 10.6

C{Ö(l)→N(Zmr+akkz)→ZT(Z+Ed.gr(Zmr+gen+E(için)))→Y(F(+Za(gg)))→N
(Zmr+akkz)→YT(l+dat)→ZT(Ed.gr(ZCc(YT(IT(l(ST(S+l)+gen)+l(+iye))+dat
+N(l+akkz)+YF(BF(l+F(+ist+şhs(1.çok)))))+E(diye)))→Y(F(+Za(ag)+kuv))} 10.6

1.3.350. Binaeneleyh mâruzatım anlaşılmamış ise bir daha ve bir daha okunsun, müspet veya menfi bir karara rabtedilsin. 10.7

E+Ö+Y+ZT+Y+Y 10.7

C{E(binaenaleyh)→Ö(IT(l+iye))→Y(F(+Za(ag)+EkF+şrt))→ZT(Tek.gr(S+E
(daha)+B(ve)+S+E(daha)))→Y(F+Emr)→Y(TYF(YT(ST(S(Bağ.gr(S+B(veya)+S
+ST(S+l))+dat+F(+Emr))))))} 10.7

1.3.351. Bir celse-i hafiyenin akdiyle ahval-i dâhiliye hakkında mâruzatta bulunacağım. 10.8

ZT+YT+Y 10.8

C{ZT(IT(I(ST(S+FT)+gen)+I(+iye))+inst)→YT(IT(I(FT+I(+iye))+lok))→Y(Lok.gr(I+lok)+F(+Za (gel)+şhs(1.Tek)))} 10.8

1.3.352. Muhterem Efendiler! Milletin mukadderat-ı umumiyesine fiilen ve tamamen vaziyed edecek makam-ı hilâfet ve saltanatın duçar olduğu esarettan tahlis ve memleketin tamamîyet ve salâmeti uğrunda her fedâkarlığı büyük bir azim ile iktihama karar vermiş olan Meclis-i âlinizin riyasetine intihabedilmek suretiyle hakkımda ibzal buyurulan itimat ve teveccühün müteşekkiri ve minnettariyım. 11.1

H+Y 11.1

C{H(ST(S+I))→Y(IT(I(ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(ICc(YT(IT(I(ST(S(SCc(ZT(Bağ.gr(ZCc(YT(ST(S(SCc(Ö(Bağ.gr(ST(S(SCc(YT(IT(I+gen+ST(S+I)+iye)+dat)+ZT(Bağ.gr(Z+B(ve)+Z)+YF(BF(I+F(+p)))))+Bağ.gr(IT(I+I)+B(ve)+I)+gen))YF(BF(I+F(+p))))+iye+I)+abl))+YF(I))+B(ve)+IT(I+gen+Bağ.gr(I+B(ve)+I)+iye))+I+iye))+lok))+YF(BF(I+F(+p))))+iye+I)+abl))+YF(I))+B(ve)+IT(I+gen+Bağ.gr(I+B(ve)+I)+iye))+lok))+N(ST(S+I)+akkz))+ZT(Ed.gr(ST(S+ST(S+I))+E(ile))) +ZT(I+dat)+YF(BF(I+F(+p))+F(+p)))+YT(IT(I+ST(S+I)+iye)+gen))+I+dat))+ZT(IT(I+I(+iye)+inst))+IT(I(ST(S(SCc(YT(IT(I+iye)+lok))+ST(S(BF(I+F(+p))+Bağ.gr(I+B(ve)+I)+gen+Bağ.gr(I+iye+B(ve)+I+iye))+EkF+şhs(1.Tek))))))}} 11.1

1.3.353. Hayatımın bütün safahatında olduğu gibi, son zamanların buhranları ve felâketleri arasında da bir dakika geçmemiştir ki her türlü huzur ve istirahatimi, her nevi şahsi duygularımı milletin selâmetine ve saadeti namına feda etmekten zevki yap olmıyayım. 11.2

ZT+YT+E+Y+E+N+N+YT+Y 11.2

C{ZT(Ed.gr(ZCc(YT(IT(I(IT(I+iye)+gen)+ST(S+I)+iye)+lok)+YF(F(+p))))+E (u gibi))→YT(IT(I((Bağ.gr(ST(S+I)+gen)+I+iye)+B(ve)+I+iye)+I+iye)+lok) →E(da)→Y(TYF(ZT(ST(S+I))+F(+Za(ag)+kuv)))→E(ki)→N(IT(I(ST(S(ST(S+I)+I)+B(ve)+I+iye))+akkz))→N(IT(I(ST(S(ST(S+I)+S+I)+iye))+akkz))→YT(Bağ.gr(IT(I+gen+I+iye)+dat)+B(ve)+IT(I+iye)+I+iye)+dat)→Y(TYF(ZT(Abl.gr(BF(I+F(+m))+abl))+YF(FT)+F(+Kip(istek)+şhs(1.Tek))))))} 11.2

1.3.354. Gerek hayat-ı askerîye ve gerek hayat-ı siyasiyemin bütün edvar ve safahatını işgal eden mücadelâtımda daima düstur-u hareketim irade-i millîyeye istinad ederek milletin ve vatanın muhtaç olduğu gayelere yürümek olmuştur.
11.3

YT+ZT+Ö+ZT+YT+Y 11.3

C{YT(ST(S(SCc(N(IT(I(Tek.gr(Bağ.gr(E(gerek)+FT+B(ve)+E(gerek)+FT+iye)+gen)+Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l))+iye)+akkz))+YF(BF(l+F(+p))))+l+iye)+lok)→ZT(Z)→Ö(FT+iye)→ZT(ZCc(YT(FT+dat)+YF(BF(l+F(+ger))))))→YT(ST(S(IT(I(Bağ.gr(l+gen)+B(ve)+l(+gen))+BF(l+F(+p))+iye))+l)+dat))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv))))} 11.3

1.3.355. Bugün heyet-i muhteremenizin âra-yi umumiyesinde tecelli etmiş olan itimad-ı millîyi liyakatimin çok fevkında görmekle beraber şahsım için bir gaye olarak değil, müştereken giriştiğimiz mücahede-i mukaddesenin mâruf olduğu gayeleri istihsâl için milletin bahşettiği bir istinatgâh olarak telâkki ediyorum.
11.4

ZT+N+ZT+Y+ZT+ZT+Y 11.4

C{ZT(ST(S+l))→N(ST(S(SCc(YT(IT(I(FT+iye)+gen+FT+iye)+lok)+YF(BF(l(BF(l+F(+m))+F(+p)))))+FT)+akkz))→ZT(Ed.gr(lCc(ZT(IT(I(IT(l+iye)+lok)+YF(F(+m))))+E(-le beraber))))→Y(TYF(ZT(IT(l+iye)+E(için)))+N(ST(S+l)+F(+ger))+l)→ZT(Ed.gr(lCc(N(ST(S(IT(I(ST(S(IT(I(lCc(ZT(Z)+YF(F(+p))))+iye))+FT+gen)+BF(l+F(+p))+iye)+l)+akkz)+YF(l))+E(için)))→ZT(ZCc(Ö(ST(S(IT(I(l+gen)+BF(l+F(+p))+iye))+ST(S+l))))+YF(F(+ger))))→Y(BF(l+F(+Za(şim)+şhs(1.Tek))))} 11.4

1.3.356. Bu ittihad-ı millinin bana tahmil ettiği mesuliyet, biliyorum ve hepiniz de bilirsiniz ki, pek ağırdır. 11.5.

Ö+Ara C.+Y 11.5

C{Ö(IT(I(ST(S+FT)+gen)+ST(S(SCc(YT(Zmr+dat)+YF(BF(l+F(+p))))+l))))→Ara C.(Y(F+Za(şim)+şhs(1.Tek))+E(ve)+Y(TYF(ZT(IT(l+iye)+E(de))+F(+Za(gnş)+şhs(2.Çok))))+E(ki)→Y(ST(S+l)+kuv)} 11.5

1.3.357. İçinde yaşadığımız nadirülemsal dakikaların vahametine rağmen bu ağır mesuliyet-i millîyenin altında ancak heyet-i muhteremenizin muavenet ve müzaheretinin daima ve daima hak yolundaki mücahedata rağmen avn'î inayet-i subhaniyeden ümitvar olarak çalışacağım. 11.6

ZT+YT+ZT+ZT+Y 11.6

C(ZT(Ed.gr(IT(I(ST(S(IT(I(Cc(YT(IT(I+lok))+YF(F(+p))+iye))+AT)+I)+gen+I+iye)+E(e rağmen)))→YT(IT(I(ST(S(S+FT)+gen)+I+iye))+lok)→ZT(Ed.gr(IT(E(ancak)IT(FT+iye)+gen)+Bağ.gr(I+B(ve)+I+iye)+gen))+Z(Bağ.gr(Z+B(ve)+Z)+ST(S(IT(I+I(+iye))+lok+ait)+I)+E(a rağmen)))→ZT(ZCc(YT(FT+abl)+YF(BF(I+F(+ger))))))→Y(F+Za(gel)+şhs(1.Tek))) 11.6

1.3.358. İnşallah padişah-ı âlempenah efendimiz hazretlerinin sıhhat ve afiyetle ve her türlü kuyudat-ı ecnebiyeden âzade olarak taht-ı hümâyunlarında daim kalmasını eltaf-ı ilâhiyeden tazarru eylerim. 11.7

E+N+YT+Y 11.7

C{E(inşallah)→N(IT(I(IT(FT+I)+I(+iye))+gen)+I(I(Cc(ZT(ZCc(ZT(Bağ.gr(I+B(ve)+I)+inst)+B(ve)+YT(ST(S(ST(S+I))+FT+abl))+YF(BF(I+F(+ger))))+YT(FT)+lok)+YF(BF(I+F(+m))))+iye))+akkz)→YT(FT)+abl)→Y(BF(I+F(Za(gnş)+şhs(1.Tek))))} 11.7

1.3.359. Müsade buyurursanız bu okunan telgrafnamenin geldiği Beypazarı ahvali hakkında bazı malûmat arz edeyim. 12.1

ZT+N+Y 12.1

C{ZT(Şrt.Cc(YF(BF(I+F(Za(gnş)+şhs(2.Çok))))))→N(ST(S(Ed.gr(IT(I(ST(S(IT(I(ST(S+ST(S+I))+gen)+I+iye)+Bl)+I+iye))+E(hakkında)+(ST(S+I))→Y(BF(I+F(+Za(istek)+şhs(1.Tek))))} 12.1

1.3.360. Bundan takriben dört, beş gün evvel bazı erbab-ı mefsedet'in ahali-i mâsumeyi iğfal etmesi neticesi olarak halk toplanmış ve orada bulunan depoyu basarak silâhları almışlar ve tevzi etmişler; bundan fazla olarak telgrafhaneyi basmışlardı ve âdeta bir isyan vaziyetine geçmişlerdi. 12.2

ZT+ZT+Ö+Y+E+ZT+N+Y+E+Y+ZT+N+Y+E+Y 12.2

C{ZT(ST(S(Tek.gr(ST(Zmr+abl+S+S+S))+l)+l))→ZT(ZCc(Ö(IT(l((ST(S+FT)
+gen+lCc(N(FT)+akkz)+YF(BF(l+F(+m))))+iye)+l+iye))+YF(F(ger))))→Ö(l)→Y(F(
Za(ag)))→E(ve)→ZT(ZCc(N(ST(S(SCc(YT(Zmr+lok)+YF(F(+p))))+l)+akkz))+YF(
F(+ger))))→N(l+akkz)→Y(F(+Za(ag)+şhs(3.Çok)))→E(ve)→Y(BF(l+F
+Za(ag)+şhs(3.Çok)))→ZT(ZCc(YT(Zmr+abl)+YF(BF(l+F(ger))))))→N(Bi
+akkz)→Y(F(+Za(ag)+şhs(3.Çok)+BiZa(hik)))→E(ve adeta)→Y(TYF(YT(IT(l
(ST(S+l)+l(+iye))+dat))+YF(F(+Za(ag)+şhs(3.Çok)+BiZa(hik))))))} 12.2

1.3.361. Vilayetçe oradaki ulema-yi kiram ve kaymakam vesaire telgraf başına çağrılarak kendilerine nasayih-i lâzime icra edilmişti. 12.3

ZT+YT+Ö+Y 12.3

C{ZT(ZCc(ZT(l+ekv)+Ö(Bağ.gr(l(ST(S+FT))+B(ve)+l+E(vesaire))))+YT(IT(l
+l(+iye))+dat)+YF(+ger))))→YT(IT(l+iye)+dat)→Ö(FT)→Y(BF(l+F(+Za(ag)
+BiZa(hik))))} 12.3

1.3.362. Bu nasayih neticesi de silâhların iadesi ve müfsitlerin Ankara'ya ve toplanmış olan halkın dağılmasından ibaret idi. 12.4

Ö+E+Y 12.4

C{Ö(IT(l(ST(S+l))+l(+iye)))→E(de)→Y(TYF(Abl.gr(Bağ.gr(IT(l(+gen)+l
(+iye))+B(ve)+lCc(IT(Ö(l(+gen))+YT(l+dat)+YF(BF(l+iye))))+B(ve)+l(ST
(S(SCc(ZT(Z)+YF(F(+p))))+l(+gen))+l+iye))+abl)+l+EkF(+Za(gg))))))} 12.4

1.3.363. Buna cevaben silâhların iade edileceği bildirilmekle beraber diğer hususata cevap verilmemişti. 12.5

ZT+ZT+YT+Y 12.5

C{ZT(Dat.gr(Zmr+dat+l(+ger)))→ZT(Ed.gr(IT(l(l(+gen)+l(BF(l+F(+p))))+iye)+l)+E(
-le beraber))→YT(ST(S+l)+dat)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+BiZa(hik))))} 12.5

1.3.364. Bir, iki gün böyle geçti. 12.6

Ö+ZT+Y 12.6

C{Ö(ST(S+S+l))→ZT(Z)→Y(F(+Za(gg)))} 12.6

1.3.365. Nihayet oradaki memurin, buraya bir kuvvet izam edilmedikçe vaziyetin tebdil-i mahiyet etmesine imkân yoktur, demişlerdi.12.7.

ZT+Ö+N+Y 12.7

C{ZT(Z)→Ö(ST(S+l))→N(ZCc(ZT(Şrt.Cc(YT(l+dat)+Ö(ST(S+l)+YF(BF(l+F(+p)))))))+YT(lT(l(+gen)+lCc(Ö(FT)+YF(F(+m))))+iye)+dat)+YF(Bl(l+l+kuv))))→Y(F(+Za(ag)+şhs(3.Çok)+BiZa (hik)))} 12.7

1.3.366. Bu talep üzerine Ankara'dan oraya bir müfreze gönderildi.12.8.

ZT+YT+Ö+Y 12.8

C{ZT(lT(l(ST(S+l))+iye)+dat)→YT(l+abl+Zmr+dat)→Ö(ST(S+l))→Y(F(+Za(gg)))} 12.8

1.3.367. Bu müfrezeyle verilen talimat, vilâyetten zaten tebliğ edilmiş olan hususatin temininden ibaretti; yani erbab-ı mefsedeti alıp buraya getirmek, silahları iade etmek ve diğer mâsum olan halkı irşadedip mahallerine iade eylemektir. 12.9

Ö+Y+E+Y+Y+E+Y 12.9

C{Ö(ST(S(SCc(YT(ST(S+l)+dat)+YF(F(+p))))+l)))→Y(Abl.gr(lT(l(ST(S(SCc(YT(l+abl)+ZT(Z)+YF(BF(l+F(+p)+F(+p))))+l)+gen+l+iye)+abl)+l+EkF(+gg)))→E (yani)→Y(lCc(N(FT+akkz)+ZT(F+ger)+YT(Z+dat)+YF(F(+m))))→Y(lCc(N(l+akkz)+YF(BF(l+F(+m))))→E(ve)→Y(lCc(N(ST(S(S+SCc(Ö(l)+YF(F(+p))))+l+akkz))) +ZT(Z(ZCc(Ö(l)+YF(+ger))))+YT(lT(l+iye)+dat)+BF(l+F(+m)+kuv))))} 12.9

1.3.368. Müfreze-i askerîye verilen talimat dairesinde oraya gider, fakat onlar daima talep olunan hususatı is'af edecekler gibi davranmakla beraber ne silâhlarını îade etmişlerdi ve ne de müfsitleri hükümete teslim etmişlerdi ve hattâ öyle bir an oldu ki oradaki müfreze-i askerîyenin dahi içine girerek onları dahi ifsadetmek ve onların bile silâhlarını almak teşebbüsünde bulunabilecekleri hissedildi. 12.10

Ö+ZT+YT+Y+E+Ö+ZT+N+Y+E+N+YT+Y+E+Ö+Y+E+ZT+N+Y 12.10
 C{Ö(FT)→ZT(IT(I(ST(S+l))+l(+iye))+lok)→YT(Z+dat)→Y(F(+Za(gnş)))→E
 (fakat)→Ö(Z)→ZT(Z)→N(ST(S+l)+akkz)→Y(TYF(ZT(Ed.gr(ICc(Ö(I)+YF(F
 (+Za(gel)+şhs(3.Çok)))))+E(gibi)+YF(F(+m)))+E(-la beraber))+N(E(ne)+l
 (+iye)+akkz)+YF(BF(I+F(+Za(ag)+şhs(3.Çok)+BiZa(hik)))))) →E(ve)→N(E(ne
 de)+l+akkz)→YT(I+dat)→Y(BF(I+F(+Za(ag)+şhs(3.Çok)+BiZa(hik))))→E(ve
 hatta)→Ö(ST(E+S+l))→Y(F(+Za(gg)))→E(ki)→ZT(ZCc(YT(IT(I(ST(S+FT)
 +gen)+ST(S+l)+iye)+dat)+YF(F(+ger))))→N(ICc(ZT(IT(I(Bağ.gr(ICc(N(Zmr
 (+akkz)+E(dahi)+YF(BF(I+F(+m)))))+B(ve)+ICc(N(IT(I(Zmr+gen)+E(bile)+l
 +iye))+akkz)+YF(F(+m))))+l+iye))+dat)+YF(BF(F+F(+Za(gel)+şhs(3.Çok))))
 +akkz)→Y(BF(I+F(+Za(gg))))} 12.10

1.3.369. Bunu üzerine müfreze-i askerîye şehirden hariç bir yerde mevzi almak mecburiyetinde kaldı ve bu vaziyet karşısında yine makam-ı vilâyet taleplerini tekrar etti ve oradaki zevat da neticesi olmıyan bir takım cevaplarla vakit geçirmekte devam ettiler. 12.11

ZT+Ö+YT+Y+E+ZT+ZT+Ö+N+Y+E+Ö+ZT+Y 12.11
 C{ZT(Ed.gr(IT(Zmr(+gen)+l+iye)+dat))→Ö(FT)→YT(ST(S(Abl.gr(I+abl+l)
 +ST(S+l))+lok)→Y(Lok.gr(IT(I+F(+m)+l+iye)+lok)+F(+Za(gg)))→E(ve)→ZT
 (IT(I(ST(S+l)+l+iye)+lok)→ZT(Z)→Ö(FT)→N(IT(I+iye)+akkz)→Y(BF(I+F(+Za
 (gg))))→E(ve)→Ö(ST(S+l)+E(da))→ZT(ST(S(IT(I+iye)+S)+ST(S+l+l))+inst))→Y
 (Dat.gr(IF.gr(I+F(+m))+dat)+BF(I+F(+Za(gg)+şhs(3.Çok))))} 12.11

1.3.370. En nihayet giden müfreze kumandanı ve daha evvel icra-yi nasihat için gönderilmiş olan bir takım zevat dediler ki, buraya daha fazla kuvvet gelmedikçe erbab-ı mefsedetın icra-yi mefsedet etmesine mâni olunamıyacaktır. 12.12

ZT+Ö+Y+E+YT+ZT+YT+Y 12.12
 C{ZT(ST(S+l))→Ö(Bağ.gr(IT(I(ST(S+l)+l+iye))+B(ve)+ST(S(SCc(ZT(ST(S
 +l)+ZT(Ed.gr(FT)+E(için)))+YF(BF(I+F(+p)))))+ST(S+l)))→Y(F(+Za(gg)+şhs
 (3.Çok))) →E(ki) →YT(Z+dat)→ZT(Şrt.Cc(Ö(ST(S+ST(S+l)))+YF(F+m))+şrt))
 →YT(FT)+gen+BF(I(FT+iye))+dat)→Y(BF(I+F(+Za(gel)+kuv))))} 12.12

1.3.371. İşte bu sebeple oraya yeniden bir kuvvet göndermek mecburiyeti hâsıl oldu.12.13.

Ö+Y 12.13

C{Ö(IT(I|CC(E(işte)+ZT(ST(S+l)+inst)+YT(Zmr+dat)+ZT(l+abl)+N(IT|CC(Ö(ST(S+l)+YF(F(+m))))+l+iye))) →Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 12.13

1.3.372. Evvelsi gün miktar-ı kâfi kuvvet sevk olundu. 12.14

ZT+Ö+Y 12.14

C{ZT(ST(S+l))→Ö(ST(S(FT)+l))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 12.14

1.3.373. İşte bu kuvvet Ayaş'a dün vâsıl olmuştur.12.15.

Ö+YT+ZT+Y 12.15

C{Ö(E(işte)+ST(S+l))→YT(l+dat)→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv))))} 12.15

1.3.374. Bu gün Meclis-i âlinize bu telgraf geliyor.12.16.

ZT+YT+Ö+Y 12.16

C{ZT(ST(S+l))→YT(FT+dat)→Ö(ST(S+l))→Y(F(+Za(şim))))} 12.16

1.3.375. Bu telgraf mefadına nazaran bir, iki, üç kişiden ibaret olan müfsitler firar etmiştir.12.17.

ZT+Ö+Y 12.17

C{ZT(Ed.gr(IT(I(ST(S+l)+l(+iye)))E(e nazaran)))→Ö(ST(S(SCc(Ö(Abl.gr(ST(S+S+S+l)+abl)+l)+YF(F(+p))))+l)))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv))))} 12.17

1.3.376. Esliha da iade edimiştir ve başka bir şey yoktur; Mealindedir. 12.18.

Y 12.18

C{Y(IT(I(Bağ.gr|CC(Ö(l)+E(da)+YF(BF(l+YF(+Za(ag)+kuv))))+B(ve)+|CC(Ö(ST(S+ST(S+l))))+Y(l+kuv)))l+iye)+lok+kuv))} 12.18

1.3.377. Filhakika bir miktar eslihayı iade ettiklerini tevsik edecek başka bir vasıtamız da yoktur. 12.19.

E+Ö+Y 12.19

C{E(filhakika)→Ö(IT(IT(I(ST(S(SCc(N(IT(I(Cc(N(ST(ST(S+l)+l)+akkz)+YF(BF(I+F(+p))))+şhs(3.Çok)+iye+akkz))+YF(BF(I+F(+p)))))+ST(S+ST(S+l))+iye))+E(da))→Y(I+kuv)} 12.19

1.3.378. Her halde Beypazarı ahalisinin lüzumsuz yere zarara duçar edilmesi hiçbir vakit şayan-ı arzu olmadığından Meclis-i âlinizce muttali olunduktan, bizce de malûm olduktan sonra derhal Ayaş'tan hareket etmiş olan yeni kuvvete yeniden Ayaş'a dönmesini ve orada tevakkuf etmesini emrettik ve oradaki müfreze kumandanına da, Beypazarlıların vermiş olduğu bu teminat hakikat ise, buna emniyet hâsıl olmuşsa derhal geri avdet ediniz emrini verdik. 12.20

E+ZT+ZT+YT+N+E+N+Y+E+YT+E+N+Y 12.20

C{E(YT(ST(S+l)+lok))→ZT(Tek.gr(((Abl.gr(ICc(Ö(IT(I(IT(Bl+l+iye)gen)+lcc(ZT(Dat.gr(ST(S+l)+dat))+YT(I+dat)+YF(BF(I+F(+m))+iye))+ZT(ST(Z+ST(S+l))))+ZT(FT+F(+p))+abl))+abl)+Ekv.gr(FT+ekv)+YF(BF(I+F(+p))))+abl)+Ekv.gr(Zmr+ekv)+E(de)+YF(BF(I+F(+p))))+abl)+Z)))→ZT(Z)→YT(ST(S(SCc(YT(I+abl)+YF(I(BF(I+F(+p))+F(+p))))+ST(S+l))+dat)→N(ICc(ZT(Z)+YT(I+dat)+YF(F(+m))))+iye+akkz)→E(ve)→N(ICc(YT(Zmr+lok)+YF(BF(I+F(+m))))+iye+akkz)→Y(BF(I+F(+Za(gg))+şhs(1.Çok))))→E(ve)→YT(IT(I(ST(S+l)+l+iye)+dat)→E(de)→N(Şrt.Cc(Tek.gr(Ö(IT(I+gen+ST(S(BF(S+F(+p))+iye)+ST(S+l))))+YF(BF(I+EkF(+şrt))))+Şrt.Cc(YT(Zmr+dat)+Ö(I)+YF(BF(I+F(+Za(ag)+şrt))))+ZT(Z)+YT(I)+Y(BF(I+F(kip(Emr))+şhs(2.Çok))))))→Y(Bl(IT(I+iye)+akkz)+F(+Za(gg))+şhs(1.Çok))))} 12.20

1.3.379. İfsat cereyanı yukarıdan geliyor denildi. 12.21.

Ö+Y 12.21

C{Ö(FCc(Ö(IT(I+l+iye))+YT(I+abl)+Y(F(+Za(şim))))→Y(F(+Za(gg))))} 12.21

1.3.380. Yek nazarda mahalli bir vaka gibi görülüyor efendim, fakat esasen cereyan yukarıdan geliyor. 12.22.

ZT+ZT+Y+E+E+ZT+Ö+YT+Y 12.22

C{ZT(ST(S+l)+lok)→ZT(Ed.gr(ST(S+ST(S+l))+E(gibi))→Y(F(+Za(şim)))←E
(efendim)→E (fakat)→ZT(Z)→Ö(l)→YT(l+abl)→Y(F(+Za(şim)))} 12.22

1.3.381. Dünkü mâruzatımda erbab-ı mefsetetin temin etmek istedikleri menafii bir dereceye kadar işaret etmiştim. 12.23.

YT+N+ZT+Y 12.23

C{YT(IT(ST(S+l)+iye)+lok)→N(IT(l(FT)+gen+ST(S(SCc(Ö(BF(l+F(+m)))
+YF(F(+p))))+iye)+l) +akkz)→ZT(Ed.gr(ST(S+l)+E(e kadar)))→Y(BF(l+F
(+p)+EkF(+Za(gg)+şhs(1.Tek))))} 12.23

1.3.382. Bu cereyan esasen şimal-i garbiden geliyor, binaenaleyh yukarıdan aşağıya mesalâ Düzce, Nallıhan ondan sonra Beypazarı'na gelmiştir. 12.24

Ö+ZT+YT+Y+E+YT+E+YT+Y 12.24

C{Ö(ST(S+l))→ZT(Z)→YT(FT+abl)→Y(F(+Za(şim)))→E(binaenaleyh)→YT
(Abl.gr(l+abl+l)+dat)→E(mesela)→YT(l+l+Abl.gr(Zmr+abl+l)+Bl(IT(l+l(+iye))+d
at)→Y(F(+Za(ag)+kuv)))} 12.24

1.3.383. Evvelâ fenalık birinci mevkide oldu. 12.25

ZT+Ö+YT+Y 12.25

C{ZT(Z)→Ö(l)→YT(ST(S+l)+lok)→Y(F(+Za(gg)))} 12.25

1.3.384. Sonra ikinciye, sonra Beypazarı'na intikal etti ve aşağıdan miktar-ı kâfi tedip kuvvetleri görününce bu şekil hâsıl olmuş bulunuyordu. 12.26.

ZT+YT+ZT+YT+Y+E+ZT+Ö+Y 12.26

C{ZT(Z)→YT(l+dat)→ZT(Z)→YT(Bl(IT(l+l(+iye))+dat))→Y(BF(l+F(+Za(gg))))→
E(ve)→ZT(ZCc(ZT(Z)+ZT(ZCc(Ö(FT+IT(l+l)+iye)+YF(F(+ger)))→Ö(ST(S
+l))→Y(BF(l(BF(l+F(+p))+F(+Za (şim)+BiZa(hik))))))} 12.26

1.3.385. Sebeb-i hakiki doğrudan doğruya icadedilmiş, tasni edilmiş yalanlardan ibarettir.12.27.

Ö+Y 12.27

C{Ö(FT)→Y(Abl.gr(ST(S(Tek.gr(SCc(ZT(Tek.gr(l+abl+l+dat))+YF(BF(l+F (+p))))+YF(BF(l+F (+p))))+l))+abl)+l+kuv)} 12.27

1.3.386. Meselâ: Makam-ı hilâfete karşı hiçbirimizin vârid-i hâtırı olmayacak yalanlar, icat ve iftira ediliyor.12.28.

E+ZT+Ö+Y 12.28

C{E(Mesela)→ZT(Ed.gr(FT+E(e karşı)))→Ö(ST(S(SCc(Ö(lT(l(lT(BS(Z+S)+iye)+gen)+FT)) +YF(F(+p))))+l))→Y(BF(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+Za(şim))))} 12.28

1.3.387. Meselâ Bolşevikler geliyor.12.29.

E+Ö+Y 12.29

C{E(mesela)→Ö(l)→Y(F(+Za(şim))))} 12.29

1.3.388. Köyümüzü, kasabamızı, harabedecek, hepimizi idam edecek, çabuk silâh başına, tabii köylü cahil, bilmez, silahlarını alıyor ve geliyor.12.30.

N+N+Y+N+Y+ZT+YT+E+Ö+Y+Y+N+Y+E+Y 12.30

C{N(lT(l+iye)+akkz)→N(lT(l+iye)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gel))))→N(lT(l+iye)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gel))))→ZT(Z)→YT(lT(l+l(+iye))+dat)→E(tabii)→Ö(l)→Y(l)→Y(F(+Za(gnş)))→N(lT(l+iye)+akkz)→Y(F(+Za(şim)))→E(ve)→Y(F(+Za(şim))))} 12.30

1.3.389. Ne olduğunu anlamadan, karşı karşıya geldiği kimselerle müsademe olduktan ve bir defa kan döküldükten sonra tabiatıyla bir husumet ve bir anlaşamamazlık vücuda geliyor. 12.31

ZT+E+Ö+Y 12.31

C{ZT(Abl.gr(Tek.gr(lCc(N(lT(Zmr+F(+p)+iye)+akkz)+YF(F(+m))))+abl+lCc
(ZT(ST(S(SCc(YT(Tek.gr(l+l+dat))+YF(F(+p))+iye)+l)+inst)+YF(BF(l+F(+p))))+a
bl+B(ve)lCc(ZT(ST(S+l))+Ö(l)+YF(F(+p))+abl+l)))→E(tabiatıyla)→Ö(Bağ.gr(ST
(S+l)+B(ve)+ST(S+l)))→Y(BF(Dat.gr(l+dat)+F(+Za(şim))))} 12.31

1.3.390. Her halde efkârın tesemmüattan vikaye edileceğine hiç şüphemiz yoktur. 12.32.

ZT+Ö+Y 12.32

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(lT(l(ST(S(lT(l(+gen)+ZCc(YT(l+abl)+YF(BF(l+F(+p))))+iy
e)+dat)))→Y(Z.gr(Z+l+iye)+l+kuv)} 12.32

1.3.391. Ve bu sebeptendir ki Beypazarı'na karşı yine Meclis-i âlinizin lutufkâr muamele etmesini pek muvafık görüyorum. 12.33.

E+ZT+ZT+N+Y 12.33

C{E(ve)→ZT(ST(S+l)+inst+kuv)+E(ki)→ZT(Ed.gr(Bi(l+l(+iye))+E(e karşı)))
→ZT(Z)→N(lT(ST(S+l(+iye))+gen)+lCc(ZT(Z)+YF(l+F(+m)+iye)))→Y
(BF(l(Z.gr(Z+S))+F(+Za(şim)+şhs(1.Tek))))} 12.33

1.3.392. Ancak şunu teklif etmek isterim ki şimdi âza-yi kiramdan, ulema-yi kiramdan üç, beş zat intihap olunsun, bunlar telgraf başına gitsinler, oradaki ulema ve eşrafı da çağırınsınlar. 12.34

E+N+Y+E+ZT+Ö+Y+Ö+YT+Y+N+Y 12.34

C{E(ancak)→N(Zmr+akkz)→Y(TYF(N(BF(l+F(+m))))+F(+Za(gnş)+şhs
(1.Tek)))→E(ki)→ZT(Z)→Ö(ST(S(Abl.gr(Tek.gr(FT)+abl)+FT+abl)+ST(S
+S+l)))→Y(BF(l+F(+Kip(Emr))))→Ö(Zmr)→YT(lT(l+l(+iye))+dat)→Y(F(+Kip
(Emr)+şhs(3.Çok)))→N(ST(S+Bağ.gr(l+B(ve)+l))+akkz+E(da))→Y(F(+Kip
(Emr)+şhs(3.Çok))))} 12.34

1.3.393. Bu telgrafnamelerin Meclis huzurunda okunduğunu ve gösterdikleri salâhı halden memnuniyet hâsıl olduğunu bildirsinler ve bittabi yalnız müerim olup firar edenler mevzu bahis olabilir diğerlerinin iğfal edilerek aynı harekete

iştirak etmiş bulduklarından dolayı kendilerini, tensip buyurursanız affetmek de muvafık olabilir. 12.35

N+E+N+Y+E+Ö+Y+ZT+Ö+Ara.C+Y 12.35

C{N(IT(l(Bl(l+l)+iye)+gen+lCc(YT(IT(l+l(+iye))+lok)+YF(F(+p))))+iye)+akkz)
 →E(ve)→N(IT(lCc(YT(ST(S(IT(F(+p)+iye)+IT(l+l)+abl))+YF(BF(l+BF(l+F
 (+p))))+iye)+akkz)))→Y(F(+Emr)Kip (şhs(2.Çoğl)))→E(ve bittabi)→Ö(ZCc
 (Z+BF(l+F(+p))+YF(BF(l+F(+p))))))→Y(BF(F+F(+Za(gnş))))→ZT(Ed.gr(IT(l(IT(l+i
 ye)+gen)+lCc(ZT(BF(l+F(+ger)))+YT(ST(S+l)+dat)+YF(BF(l(BF(l+F(+p))))+F(+p
)))+iye))+abl+E(dolayı))→N(IT(l+iye)+akkz→Ara.C(N(l)+Y(F(+Za(gnş)+kip
 (şrt)+şhs(2.Çok))))→Ö(IT+E(de))→Y(BF(l+F(BF(+F+F)+Za(gnş))))} 12.35

1.3.394. İcraatta şiddet, katîyet göstermek hususunda dermeyan edilen nokta-i nazara tamamiyle iştirak ederim. 12.36.

YT+Y 12.36

C{YT(ST(S(SCc(ZT(IT(l(lCc(YT(l+lok)YF(BF(l+l+F(+m))))+l+iye)+lok)+YF(BF(l+F
 (+p)))))+FT) +dat)→Y(TYF(ZT(Z+YF(BF(l+F((+Za(gnş)+şhs(1.Tek))))))}} 12.36

1.3.395. Ancak mevzu-u bahis olan vaziyet bu derece bu an için şiddeti müstelzim olduğu kanaatinde değilim. 12.37.

E+Y 12.37

C{E(ancak)→Y(BF(l(IT(l(ST(S(SCc(Ö(IT(l+l(+iye)))+YF(F(+p))))+l))+ZT(ST
 (S+l))+ZT(Ed.gr(ST(S+l)+E(için)))+YT(IT(l(lCc(N(l+akkz)+YF(l+F(+p))))+iye+l+iye
 e)+lok))+E(değil)+şhs(1.Tek))}} 12.37

1.3.396. Bahusus telgrafname muhteviyatına nazaran esasen müfsit ve müşevvik olanların firar etmiş oldukları ve bunların elde edilmesi için oradaki ahaliyi tazyik müsmir olamayacağı cihetiyle onlar hakkında yapılacak muameleyi şimdilik mevzuubahis etmiyebiliriz. 12.38

E+ZT+N+ZT+Y 12.38

C{E(bahusus)→ZT(IT(I(IcC(ZT(Ed.gr(IT(I(BI)+I+iye)+E(e nazaran))+E
(esasen)+YF(BF(I(Bağ.gr(I+B(ve)+I))+F(+p))+gen))+YF(BF(I+F(+p)+F(+p)))
+iye)+B(ve)+IcC(ZT(Ed.gr(IT(I+gen+BF(Log.gr(I+log)+F(+m)))+E(için)))+Ö
(IcC(N(ST(S+I)+akkz)+YF(I))+IT(I(BF(I+F(+p))+E(cihetiyle)))→N(ST(S(SCc
(ZT(IT(I+I(+iye))+lok)+YF(+p))+I+akkz))→ZT(Z)→Y(BF(I(IT(I+I(+iye)))+BF(F
+F(+Za(+şhs(1.Çok))))))}} 12.38

1.3.397. Ancak o erbab-ı mefsedetın ifsalarına kapılmış olmakla da Beypazarı
ahalisi hakkında bir ceza yapmak varid-i hatırdır. 12.39

E+ZT+YT+Ö+Y 12.39

C{E(ancak)→ZT(Ed.gr(IcC(YT(IT(I(I(ST(S+FT+gen)+I+iye)+dat)+YF(BF(I+F
(+m)))))+inst))+E(da)→YT(IT(I(BI+I+iye)+I(+iye))+lok)→Ö(IcC.(Ö(ST(S+I))+YF(F
(+m))))→Y(FT+kuv)} 12.39

1.3.398. Bu lâzım gelir. 12.40.

Ö+Y 12.40

C{Ö(Zmr.)→Y(BF(I+F(+Za.(gnş.))))} 12.40

1.3.399. İçlerinde erbab-ı mefsedet yaşatmak, onların ifsadatına zemin ihzar
etmek, bu da bir kabahattir. 12.41.

Ö+Ö+Ö+Y 12.41

C{Ö(IcC.(YT(IT(I+iye)+lok)+Ö(FT)+YF(F(+m))))→Ö(IcC(YT(IT(Zmr+gen+I
+iye)+dat)+Ö(I)+YF(BF(I+F(+m))))→Ö(Zmr+E(da))→Y(ST(S+I)+kuv)} 12.41

1.3.400. Bunu da cezasız bırakmamak lâzımdır. 12.42.

Ö+Y 12.42

C{Ö(IcC(N((Zmr+akkz)+E(da)) YF(BF(I(BF(I+F(+m)) →Y(I+kuv)} 12.42

1.3.401. İhtimal ki biraz daha taannüt ve temerrüt etselerdi; ceza tatbik
olunurdu. 12.43.

E+ZT+Ö+Y 12.43

C{E(lhtimal ki)→ZT(Şrt.Cc.(ZT(Ed.gr.(S+E(daha)))+YF(BF(l(Bağ.gr.(l+B(ve)+l))+F(+kip(şrt)+Şhs.(3.Çok.)+EkF(BiZa.(hik))))))→Ö(l)→Y(BF(l+BF(l+F(+Za(gnş)+EkF(BiZa.(hik))))))} 12.43

1.3.402. Fakat Meclis-i âlinizin küşadı üzerine Meclise müracaat dehalet etmiş olmalarından, bendeniz halkın heyeti umumiyesinin zarardide olmaları mazhar-ı af olmasını tercih ederim. 12.44

E+ZT+ZT+Ö+N+Y 12.44

C{E(fakat)→ZT(Ed.gr(lT(l(lT(FT+iye)+gen)+l+iye))+E(üzerine))→ZT(Abl.gr(lT(l(lCcc(YT(l+dat)+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+p)+F(+m)))+iye)+abl)→Ö(lT(l+iye))→N(ZCcc(ZT(lT(l(lT(l+gen+FT+iye)+gen)+YF(BF(l+F(+ger)))))+YF(FT+F(+m))+iye)+akkz))→Y(BF(l+F(+Za(gnş)+şhs(1.Tek))))} 12.44

1.3.403. Orada daima bir hissi tehdit için bir kuvvet bulundurmamak meselesine gelince, vakıa bu da gayri mümkün değildir. 12.45

ZT+E+Ö+Y 12.45

C{ZT(ZCcc(ZT(Ed.gr.(YT(Zmr+lok.)+ST(S+ST(S+l)))+E(için)))+YT(lT(l(lCcc(Ö(ST(S+l))+YF(F(+m)))+l+iye))+dat)+YF(F(+ger))))→E(vakıa)→Ö(Zmr+E(da))→Y(Bl(l+l)+kuv)} 12.45

1.3.404. Lâkin malûm-u âliniz askerlikte esas olan kaide kuvveti daima toplu olarak elde bulundurmamak ve bir yer tedipedilmek istenildiği vakit, lüzumu kadar ve belki biraz fazla göndermek suretiyle orayı tedipetmek, yine kuvveti daima kabili istimal bir halde bulundurmadır. 12.46

E+Ara.C+Ö+N+ZT+Y+E+ZT+ZT+N+Y+E+N+ZT+Y 12.46

C{E(lakin)→Ara.C(FT)→Ö(ST(S(SCcc(YT(l+lok)+YF(BF(l+F(+p)))))+l))→N(l+akkz)→ZT(Z)→Y(TYF(ZT(ZCcc(ZT(Z)+YF(F(+ger)))+YT(l+lok)+YF(F(+m))))→E(ve)→ZT(ST(S(lT(l(lCcc(Ö(ST(S+l))+YF(F(+p))+iye))+l))→ZT(Ed.gr(lCcc(ZT(Bağ.gr(Ed.gr(lT(l+iye)+E(kadar))+E(ve)+E(belki)+ST(S+l)))+YF(F(+m)))+E(

suretiyle)))→N(Zmr+akkz)→Y(BF(l+F(+m)))→E(yine)→N(l+akkz)→ZT(Z)→Y(T
YF(ZT((FT+ST(S+l))+lok)+YF(F(+m)+kuv)))) 12.46

1.3.405. İhtimal Nallıhan, Beypazarı gibi yarın şurada, burada, daha üç beş yerde bir takım tezahürat olabilir. 12.47

E+ZT+ZT+YT+Ö+Y 12.47

E(ihtimal)→ZT(Ed.gr(l(ST(S+l))+lT(l+l(+iye)))+E(gibi))→ZT(Z)→YT(Tek.gr
(Zmr(+lok)+Zmr(+lok)+Z+ST(S(Tek.gr(S+S))+l)+lok))→Ö(ST(S(ST(S+l))+l))→Y
(BF(F+F(+Za(gnş))))} 12.47

1.3.406. Her birinde ayrı ayrı birer kuvve-i tedibiye, tehdidiye bırakmak prensibini, kaidesini iltizam edecek olursak, o zaman elimizde bulunan ve icabında bütün şiddetimizi tatbika vasıta olacak kuvveti inkısama uğratmış oluruz. 12.48

ZT+ZT+N+Y 12.48

C{ZT(Şrt.C(N(Tek.gr(lT(l(lCc(YT(lT(ST(S+l(+iye)))+lok)+ZT(Tek.gr(S+S)))+Ö
(Tek.gr(ST(S+FT+l(+iye))))+YF(F(+m))+l+iye))+akkz+l+akkz))+Y(TYF(Ö
(SCc(Ö(l)+YF(F(+p)))+F(+EkF(+şrt)+şhs(1.Çoğl))))))→ZT(ST(S+l))→N(ST(S
(Bağ.gr(SCc(YT(lT(l+iye)+lok)+YF(F(+p)))+B(ve))+SCc(ZT(lT(l+iye)+lok)+N
(lT(ST(S+l)+iye)+akkz)+YF(Dat.gr(BF(l+dat+l)+F(+p)))+l)+akkz))→Y(TYF(Ö(D
at.gr(l+dat+F(+p))+YF(+Za(gnş)+şhs(1.Çok))))))} 12.48

1.3.407. Onun için tensip buyurursanız oradaki halkın artık bir şey yapmayacağından, buradan intihap buyuracağınız heyeti muhtereme tamamen emin olduktan sonra, o kuvvetin orada kalmasındansa belki başka bir yerde nafi bir surette istimal edilmesi, ümidederim ki, Meclisi âlinizce de tensip olunacaktır. 12.49

ZT+ZT+ZT+Ö+Ara.C+ZT+Y 12.49

C{ZT(Ed.gr(Zmr+gen+E(için)))→ZT(Şrt.Cc(Y(BF(l+F(+Za(gnş)+EkF(kip(şrt))+şh
s(2.Çok))))))→ZT(Abl.gr(ZCc(ZT(Abl.gr(lT(l(ST(S+l)+gen))+ZCc(ZT(Z)+Ö(ST
(S+l))+YF(F(+p)))+iye)+abl)+Ö(ST(lT(S(SCc(YT(Zmr+abl)+YF(BF(l+F(+p))))))+iy

e)+ST(S+l))))+YF(Z+BF(l+F(+p))))+abl+l)))→Ö(SCc(lT(l(ST(S+l)+gen
+lCc(YT(Zmr+lok)+YF(F(+m))))+iye)+abl+şrt))+lCc(Z+YT(ST(S+ST(S+l))+lok)+Z
T(ST(S+ST(S+l))+lok)+YF(BF(l+F(+m))))+iye))→Ara.C(Y(BF(l+F(+Za(gnş))+şhs(
1.Tek)+E(ki))))→ZT(lT(ST(S+l)+iye)+ekv+E(de))→Y(BF(l+F(+Za(gel)+kuv))))
12.49

1.3.408. Beypazarı'ndan bahsedeceğim efendim, bir heyet telgraf başında
Beypazariyle görüşmek istemişti. 12.50.

YT+Y+E+Ö+YT+ZT+Y 12.50

C{YT(Bl+abl)→Y(BF(l+F(+Za(gel))+şhs(1.Tek))))←E(efendim)→Ö(ST(S+l))
→YT(lT(l+l(+iye))+lok)→ZT(Bl+inst)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+EkF(BiZa(hik))))))
12.50

1.3.409. Muhabere münkatı olduğundan maalesef görüşmek kabil olmadı.
12.51.

ZT+E+Ö+Y 12.51

C{ZT(ZCc(Ö(l)+YF(BF(l+F(+p))))+E(dan)))→E(malesef)→Ö(l)→Y(BF(l+F(+Za(g
g))))} 12.51

1.3.410. Daha evvel vuku bulmuş olan mâruzatımda, Beypazarında ufak bir
kıta-i askeriyemiz bulunduğunu fakat Beypazarındaki ussatın bu müfrezenin
mevcudiyetine rağmen âdeta iğfalkâr bir tarzda hareket ettiği anlaşıldığını ima
etmiştim. 12.52

YT+N+E+N+Y 12.52

C{YT(ST(S(SCc(ZT(ST(S+l))+YF(BF(l(BF(l+F(+p))))+F(+p))))+l+iye)+lok))→N(l
Cc(YT(lT(Bl(l+l)+iye)+lok)+Ö(lT(ST(S+FT)+iye)+YF(F(+p))+iye+akkz)))→E
(fakat)→N(lT(l(lT(l(ST(S(l+l+iye)+l)+gen)+lCc(ZT(Ed.gr(lT(l(ST(S+l)+gen)+l+iy
e)+E(e rağmen))+E(adeta)+ZT(ST(S+ST(S+l))+lok)+YF(BF(l+F(+p))))+iye)
+YF(F(+p))+iye)+akkz))))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv))))} 12.52

1.3.411. Ve bunun üzerine idi ki buradan lüzumu kadar kuvvet sevk edilmiş idi. 12.53.

E+ZT+YT+Ö+Y 12.53

C{E(ve) → ZT(ZCc(YT(IT(Zmr+gen+l+iye)+dat)+YF(EkF(+Za(hik)))))+ki))
→ YT(Zmr(+abl)) → Ö(ST(S(Ed.gr(l+E(e kadar))))+l)) → Y(BF(l+F(+Za(ag)
+EkF(hik))))} 12.53

1.3.412. Fakat Meclis-i âlinizce muhteviyatına ittıla hâsıl edilmiş telgrafname üzerine yeni giden kuvveti tevkif etmeği ve orada bulunan kuvvetimizi de çekmeği ve bu suretle talebeyledikleri affı Meclis-i âlinizden rica etmeği muvafık görmüştüm. 12.54

E+ZT+N+E+N+E+N+Y 12.54

C{E(fakat) → ZT(Ed.gr(ST(S(SCc(YT(FT)+ekv)+YT(IT(l+iye)+dat)+YF(BF(l
+BF(l+F(+p)))))+l) +E(e üzerine))) → N(lCc(Ö(ST(S+l(l+iye))))+YF(BF(l+F
(+m))) +akkz)) → E(ve) → N(lCc(N(ST(S(SCc(YT(Zmr+lok)+YF(F(+p))))+l)+iye
+akkz)+E(de)+YF(F(+m))+akkz) → E(ve) → N(lCc(ZT(ST(S+l)+inst)+Ö(ST(S
(BF(l+F(+p))))+dat)+l)+iye)+YT(FT+abl)+YF(BF(l+F(+m))+akkz) → Y(BF(l+F
(+Za(ag))+şhs(3.Çok))} 12.54

1.3.413. Şimdi okuyacağım telgrafname ile evvelki işaretin hakikate mukarın olmadığı anlaşılacaktır. 12.55.

ZT+Ö+Y 12.55

C{ZT(Ed.gr(ST(S(SCc(ZT(Z)+YF(F(+Za(gel))+şhs(1.Tek)))+Bl)+E(ile)) → Ö(IT
(l(ST(S+l)+gen)+lCc(Ö(Dat.gr(l+dat+l)))+YF(F(+p))+iye) → Y(F(+Za(gel)+kuv))}
12.55

1.3.414. Yalnız şunu ilâve edeyim ki giden müfrezemiz verilen tevakkuf emrini almıştır. 12.56

E+N+Y+E+Ö+N+Y 12.56

C{E(yalnız)→N(Zmr+akkz)→Y(BF(l+F(+Kip(dilek)+şhs(1.Tek))))→E(ki)→Ö
(ST(S+l)+iye)→N (ST(S+lT(l+l)+iye)+akkz)→Y(F(+Za(ag)+kuv))} 12.56

1.3.415. Müfreze kumandanı emri telâkki ettiği zaman yakından istihsâl etmiş olduğu malûmatta, orada başka türlü tedabir-i mütecavizanede bulunulduğunu anlamış ve yürüyüşüne devam etmişti. 12.57

Ö+ZT+YT+N+Y+E+ZT+Y 12.57

C{Ö(IT(l+l(+iye)))→ZT(ST(S(SCc(Ö(IT(l+iye))+YF(BF(l+F(+p))))+iye+l))
→YT(ST(S(SCc(YT(l+abl)+YF(BF(l+BF(l+F(+p))))+iye+l)+lok)→N(IT(lCc(YT
(Z+lok)+ZT(ST(S+l))+YF(BF(Lok.gr(FT+lok+F(+p))))+iye)+akkz)→Y(F(+Za(ag))
) → E(ve) →Y(BF(Z(IT(l+iye)+dat)+BF(l+F(+Za(ag)+EkF(BiZa (hik))))} 12.57

1.3.416. Şimdi Beypazarı'ndan Şu Telgrafı veriyor.12.58.

ZT+YT+N+Y 12.58

C{ZT(Z)→YT(Bl(l+l(+iye))+abl)→N(ST(S+l)+akkz)→Y(F(+Za(şim))} 12.58

1.3.417. Giden kumandan Arif Bey'dir.12.59.

Ö+Y 12.59

C{Ö(ST(S+l))→Y(Ünv.gr(l+S)+kuv)} 12.59

1.3.418. Şayan-ı teşekkürdür.12.60

Y 12.60

Y(FT)+kuv) 12.60

1.3.419. Bundan sonra Arif Bey'e verilecek talimat müfsitleri ve hamilerini lüzumu gibi tedipetmek olacaktır.12.61.

ZT+Ö+N+ZT+Y 12.61

C{ZT(Abl.gr(Zmr+abl+Z))→Ö(ST(S(SCc(YT(Ünv.gr(l+S)+dat)+YF(F(+p)))
+l))→N(Bağ.gr(l+akkz+B(ve)+lT(l+iye))+akkz)→ZT(Ed.gr(lT(l+l)+iye)+E
(gibi))→Y(BF(l(BF(l(BF(l+F(+m))))+F(+Za(gel)+kuv))))} 12.61

1.3.420. Şimdi beyanatta bulunan arkadaşımızın teklifi hakikaten vârid-i hâtırdır.13.1.

Ö+ZT+Y 13.1

C{Ö(lT(l(ST(S(SCc(ZT(Z)+YF(Lok.gr(l+lok+F(+p))))+l+iye)+gen+l+iye))→ZT(Z)
→Y(FT+kuv)} 13.1

1.3.421. Fakat kısa ve amelî olarak ifade etmek isterim ki bunun kabiliyet-i icraiyesi yoktur.13.2.

E+ZT+Y+E+Ö+Y 13.2

C{E(fakat)→ZT(Bağ.gr(Z+B(ve)+BF(l+F(+ger))))→Y(BF(l(BF(l+F(+m)))
+F(+Za(gnş)+şhs(1.Tek))))→E(ki)→Ö(lT(Zmr(+gen)+FT))→Y(l+kuv)} 13.2

1.3.422. Çünkü bu dakikada teraküm etmiş nâmütenahi telgraflar vesaire var.13.3.

E+Ö+Y 13.3

C{E(Çünkü)→Ö(ST(S(SCc(ZT(ST(S+l(+lok))))+YF(BF(l+F(+p))))+S+l+S))→Y(l)}
13.3

1.3.423. Bunları şimdi arayıp başka bir odada gözden geçirmek, bütün icabatını yapmak lâzımdır.13.4.

Ö+Y 13.4

C{Ö(Tek.gr(lCc(N(Zmr+akkz)+ZT(Z+F(+ger)))+YT(ST(S+ST(S+l))+lok)+YF(Abl.
gr(l+abl+F(+m))))+lCc(N(lT(l(ST(S+l)+iye)+akkz)+YF(F(+m))))→Y(l+kuv)} 13.4

1.3.424. Halbuki; intihap edilen divan-ı riyaset heyet-i muhteremesi, işte görüyoruz burada meşguldürler ve ayrılamazlar, aynı zamanda her iki nokta-i nazardan buna imkân yoktur. 13.5.

E+Ö+Y+YT+Y+E+Y+E+ZT+Ö+Y 13.5

C{E(halbuki)→Ö(ST(S(SCc(Ö(l)+YF(F(+p))))+FT)→Y(E(işte)+F(+Za(şim)+2.çok)))→YT(l+lok)→Y(l+kuv)→E(ve)→Y(F(+Za(gnş)+şhs(3.Çok)))→E(ST(S+l)+lok)→ZT(ST(S+l)+FT+abl)→Ö(Zmr+dat+l)→Y(l+kuv)} 13.5

1.3.425. Binaenaleyh, müstacelen, basit ve muvakkat encümen deyiniz, her ne dersiniz deyiniz, içinizden birkaç kişi ayrılın ve bütün vatanın her bir köşesinden vuku bulmakta olan müracaatlara verilecek cevaplar tevakkuf halindedir, bunları çıkarsın ve icapedenleri heyeti umumiyyeye arz etsin, mukarrerat-ı asliye ve esasiyeyi buradan istihsâl etsin ve teferruata ait olan şeyleri de yapıversin ve bu suretle makine durmuş olmasın ve sonra Vekiller Heyeti, İcra Heyeti, buna verilecek şekil, bendeniz de Celâlettin Arif Bey'in fikrindeyim, daha amik bir surette anlaşabilirler. 13.6

E+ZT+Ö+Y+E+Ö+Y+N+Y+E+N+YT+Y+N+Y+E+N+Y+E+ZT+Ö+Y+E+ZT+Ö+Ö+Y+Y+E+Ö+ZT+Ö+Y 13.6

C[E(binaenaleyh)→ZT(Z)→Ö(Tek.gr(Emr.C(Ö(ST(S+B(ve)+S+l))+Y(F(kip(Emr)+şhs(2.Çok))))+Emr.C(Ö(lT(l+l)+iye)+Y(F(+kip(Emr)+şhs(2.Çok))))+Emr.C(Ö(ST(S+l))+Y(F(+kip(şrt)+şhs(2.Çok))))+Y(F(+kip(Emr)+şhs(2.Çok)))))+Abl.gr(lT(l+iye)+abl+ST(S+l)))]→Y(F(+kip(Emr)+şhs(3.Tek)))→E(ve)→Ö(ST(S(SCc(YT(ST(S(SCc(YT(lT(l(ST(S+l))+gen)+ST(S+ST(S+l))+iye)+abl)+YF(BF(l+F(+m))))+F(+p))+l)+dat)+YF(F(+p))+l)))]→Y((Bl(l+l(+iye))+lok)+kuv)→N(Zmr+akkz)→Y(f(+kip(Emr)+şhs(2.Tek)))→E(ve)→N(BF(l+F(+p))+akkz)→YT(FT+dat)→Y(BF(l+F(+kip(Emr)+şhs(2.Tek))))→N(FT+akkz)→Y(TYF(YT(Zmr+abl)+YF(BF(l+F(kip(Emr)+şhs(2.Tek))))))→E(ve)→N(ST(S(SCc(Ö(Dat.gr(l+dat)+l)+YF(F(+p))+l))+akkz)+E(de)→Y(BF(F+F(+Emr(şhs(2.Tek))))))→E(ve)→ZT(ST(S+l)+inst)→Ö(l)→Y(BF(l+F(+kip(Emr)+şhs(3.Tek))))→E(ve)→ZT(Z)→Ö(Tek.gr(lT(l+l(+iye))+lT(l+l(+iye))+ST(S(SCc(YT(Zmr+dat)+YF(F(+p))+l)))]→Ö(lT(l+iye)+E(de))→Y(lT(l(Ünv.gr(l+l+S)

+gen+l(+iye))+lok+EkF+şhs(1.Tek)))→Y(TYF(ZT(ST(S(ST(S+l)+ST(S+l))))
+lok)+YF(BF(F+F(+Za(gnş)+şhs(3.Çok))))} 13.6

1.3.426. Bunun için zaman bırakılabilir.13.7.

Ö+Y 13.7

C{Ö(ST(S(Zmr+E(için)+l)))→Y(BF(F+F(+Za(gnş))))} 13.7

1.3.427. Fakat beklemeğe müsait olmıyan birşey varsa derhal müterakim olan mevaddı tetkik edecek muvakkat bir heyetin intihabıdır.13.8.

E+Şart.Cc+ZT+Y 13.8

C{E(fakat)→Şart.Cc(Ö(ST(S(SCc(YT(l+dat)+YF(BF(l+F(+p)))))+ST(S+l)))+Y(l+K
ip(şrt)))→ZT(Z)→Y(TYF(N(ST(S(SCc(Ö+l)+YF(F(+p)))+l))+akkz)+lT(l(ST
(S(BF(l+F(+p))+S+ST(S+l)+gen)+l+iye)+kuv)))} 13.8

1.3.428. İsmet Bey'in Filhakika fiilen ifa ettiği vazife, bütün harekât-ı askeriyeyi takipten ibarettir. 14.1.

Ö+Y 14.1

C{Ö(ST(S(lT(l(Ünv.gr(l+S)+gen+FT+Z+BF(l+F(+p)))+iye)+l)))→Ö(Abl.gr(lCc(N(
ST(S+ST(S+l))+akkz)+YF(l+abl)+l+kuv))} 14.1

1.3.429. Bu nokta-i nazardan vazifesi Erkân-ı harbiye-i Umumiye Riyasetidir. 14.2.

ZT+Ö+Y 14.2

C{ZT(ST(S(FT))) →Ö(l(+iye))→Y(FT+kuv)} 14.2

1.3.430. Ancak Meclisi âlinizce bu husus malûm olmamış ve tesvib-i âlinizce iktiran etmemiştir. 14.3.

E+ZT+Ö+Y+E+YT+Y 14.3

C{E(ancak)→ZT(FT+ekv)→Ö(lT(S+l))→Y(BF(l+F(+Za(ag))))→E(ve)→YT(FT+e
kv)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv)))} 14.3

1.3.431. Bunun için bu günkü vazifesi hususiyet dairesinde kalır.14.4.

ZT+Ö+Y 14.4

C{ZT(Ed.gr(Zmr+gen+E(için)))→Ö(IT(ST(S+l)+iye))→Y(TYF(YT(IT(l+l(+iye))+lok)+F(+Za(gnş))))} 14.4

1.3.432. Eğer heyeti âliyeniz tensip buyurur da kendisini bu vazifeden dolayı mesul tanırırsanız o zaman bu zevat meyanında bulunur ve onlarla beraber çalışabilir. 14.5

E+ZT+ZT+Ö+Y+E+ZT+Y 14.5

{E(eğer)→ZT(Şrt.Cc(Ö(IT(FT+iye))+Y(BF(l+F(+Za(gnş)))))+E(da)+N(IT(l+iye)+akkz)+ZT(Ed.gr(ST(S+l)+E(den dolayı)))+Y(BF(l+F(+Za(gnş)(EkF(+kip(+şrt)+şhs(2.Çok))))))→ZT(ST(S+l))→Ö(ST(S+l))→Y(Lok.gr(IT(l+iye)+lok+F(+Za(gnş))))→E(ve)→ZT(Ed.gr(Zmr+inst+S))→Y(BF(F+F(+Za(gnş))))} 14.5

1.3.433. O halde İsmet Bey'in Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti vazifesini ifa etmek üzere bu icra heyeti meyanında çalışmasını tensib edersiniz reye koyunuz. 14.6

ZT+N+ZT+Y 14.6

C{ZT(o halde)→N(IT(l(Ünv.gr(l+S)+gen)+lCc(ZT(Ed.gr(lCc(N(FT+akkz)+YF(BF(l+F(+m)))))+E(üzere))+YT(IT(l(ST(S+l+l(+iye))+l(+iye))+lok))+YF(F(+m))+iye)+akkz))→ZT(Şrt.Cc(Y(BF(l+F(+Za(gnş)+şhs(2.Çok))))))→Y(BF(Dat.gr(l+dat)+F(+kip(Emr)+şhs(2.Çok))))} 14.6

1.3.434. Müşadenizle efendim, bu malûmatı iyice tenvir için bazı izahat vereceğim.15.1.

ZT+E+ZT+ZT+Y 15.1

C{ZT(IT(l+iye)+inst)←E(efendim)→ZT(Ed.gr(lCc(N(ST(S+l)+akkz)+ZT(Z)+YF(l)))+E(için))→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+Kip(istk)+şhs(1.Tek))))} 15.1

1.3.435. Malûm-u âlileri bizim Düzce'de, Hendek'te ve Adapazarı'nda ufak, tefek kıtaatımız vardır. 15.2.

ZT+Ö+Y 15.2

C{ZT(FT)→Ö(IT(Zmr+iyeye+Tek.gr(l+lok+l+lok+E(ve)+Bl+lok))+ST(S+S)+l+iyeye))→Y(l+kuv)} 15.2

1.3.436. O havali denilebilir ki öteden beri birçok ifsadata mâruz kaldığı için daima menfi hareketi iltizam etmişler idi. 15.3

Ö+Ara C+ZT+ZT+ZT+N+Y 15.3

C{Ö(ST(S+l))→AraC(Y(BF(F+F(+Za(gnş))))+E(ki))→ZT(Abl.gr(l+abl+l))→ZT(Ed.gr(lCc(YT(ST(S+l)+dat)+YF(BF(l+F(+p))))+E(için)))→ZT(Z)→N(ST(S+l)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+şhs(3.Çok))+EkF(hik))))} 15.3

1.3.437. Son günlerde İngilizlerin bütün vesaitle bunları takviye ve teşvik ederek harekete geçirdikleri malûmunuz oldu. 15.4

ZT+Ö+Y 15.4

C{ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(IT(l(+gen)+lCc(ZT(ZCc(ZT(ST(S+l)+inst)+N(Zmr+akkz)+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l))+F(+ger)))))+YF(Dat.gr(l+dat+F(+p)))))+iyeye)→Y(BF(IT(l+iyeye)+F(+Za(gg))))} 15.4

1.3.438. Bittabi bu harekete geçenlerin kendileri bile İngilizler tarafından tahrik edildiklerinin farıkı değildir. 15.5

E+Ö+Y 15.5

C{E(bittabi)→Ö(Ed.gr(IT(l(ST(S+Dat.gr(l+dat+F(+p))))+gen)+Zmr+iyeye))+E(bile))→Y(TYF(IT(l(lCc(Ö(IT(l+l(+iyeye)+abl)+YF(BF(l+F(+p)))))+iyeye)+gen+l(+iyeye))+l+kuv))} 15.5

1.3.439. Çünkü arada vesatat edenler bizim kıyafet-i askeriyemizdeki insanlardır. 15.6

E+Ö+Y 15.6

C{E(çünkü)→Ö(lCc(YT(l+lök)+YF(BF(l+F(+p))))))→Y(ST(S(lT(l(Zmr+iye)+FT+lo
k+ait))+l)+kuv))} 15.6

1.3.440. Bir şuriş çıkardılar, Adapazarı ahalişi ilk gafleti mütaakıp bizimle
vukubulan temaslarında hakikatı idrak ettiler ve derhal sükûnete geçtiler. 15.7

N+Y+Ö+ZT+ZT+N+Y+E+ZT+Y 15.7

C{N(ST(S+l))→Y(F(+Za(gg)+şhs(3.çok)))→Ö(lT(l(Bl+l+iye)))→ZT(ZCc(N(ST
(S+l)+akkz)+YF(l)))→ZT(lT(l(ST(S(SCc(ZT(Zmr+iye+inst)+YF(BF(l+F(+p))))
+l))+gen)+lök))→N(l+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gg)+şhs(3.çok))))→E(ve)→ZT(Z)→
Y(BF(l+dat)+F(+Za(gg)+şhs(3.çok))))} 15.7

1.3.441. Fakat bu dalga Hendek ve Düzce'de temadî etti. 15.8

E+Ö+YT+Y 15.8

C{E(fakat)→Ö(ST(S+l))→YT(Bağ.gr(l+B(ve)+l(+lök))→Y(BF(l+F(+Za(gg)))))}
15.8

1.3.442. Bu defa Adapazarı ahalişi, eşraf-ı ussata bir heyetî nasıha göndermek
istediler. 15.9

ZT+Ö+YT+N+Y 15.9

C{ZT(ST(S+l))→Ö(lT(l(Bl+l+iye)))→YT(FT+dat)→N(ST(S+FT))→Y(BF(l(+m)+F(
+Za(gg) +şhs(3.çok))))} 15.9

1.3.443. İleri gelenlerden üç zat maiyetlerine birkaç arkadaş alarak hareket
etmişler, ussata takarrübettikleri zaman ussat, kendilerinden maiyetlerini
bırakarak münferiden gelip görüşmelerini temenni ettiler. 15.10

Ö+ZT+Y+ZT+Ö+YT+N+Y 15.10

C{Ö(ST(S(Abl.gr(BF(l+F(+p))) +şhs(3.çok)+abl))+ST(S+l)))→ZT(ZCc(YT(lT(l
+iye)+dat)+N(ST(S+l))+YF(F(+ger))))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+şhs(3.çok))))→ZT
(ST(S(lT(l(lCc(YT(l+dat)+YF(BF(l+F(+p))))+iye))+l))→Ö(l)→YT(lT(l+iye)
+abl)→N(lCc(ZT(ZCc(N(lT(l+iye)+akkz)+YF(F(+ger))))+ZT(ZCc(ZT(Z)+YF(F
(+ger))))+YF(F(+m))))+iye(+akkz))→Y(BF(l+F(+Za(gg)+şhs(3.çok))))} 15.10

1.3.444. Giden heyet-i nasiha bu talebi hüsnü telakki etti ve maiyetlerini terkederek gittiler. 15.11

Ö+N+Y+E+N+ZT+Y 15.11

C{Ö(ST(S+FT))→N(ST+akkz)→Y(BF(FT+F(+Za(gg))))→E(ve)→N(IT(l+akkz)→ZT(BF(l+F(+ger)))→Y(F(Za(gg))))} 15.11

1.3.445. İlk temas eder etmez ussat bunları şehid etti.15.12

ZT+Ö+N+Y 15.12

C{ZT(BF(l(ST(S+l)+BF(Tek.gr(F(+Za(gnş))+F(+Za((gnş)))))))))→Ö(l)→N(Zmr+akkz)→Y(BF(l+F(+gg))))} 15.12

1.3.446. İşte bunun üzerine şühedaya mensup olanlarla yani Adapazarlılarla Hendek ve Düzceliler arasında müsademat başlamıştır.15.13

E+YT+Ö+Y 15.13

C{E(E+ST+(S+l)+iye(+dat))→YT(IT(l(Bağ.gr(Ed.gr(ZCc(YT(l+dat)+YF(BF(l+F(+p)))))+inst)+E(yani)+Bl(l+S)+inst+l+B(ve)+l))+l+iye)+lok)→Ö(l)→Y(F(+Za(a g)+kuv))} 15.13

1.3.447. Çünkü ussat aynı zamanda Adapazarı'na da girmek istiyorlardı. 15.14

E+Ö+ZT+YT+Y 15.14

C{E(çünkü)→Ö(l)→ZT(ST(S+l)+lok)→YT(Bl(l+l(+iye)+dat)+E(da))→Y(BF(l+F(+Za(şim)+şhs (3.çok)+BiZa(hik))))} 15.14

1.3.448. Diğer taraftan İngilizler az çok teşvikatin semere verir gibi olduğunu görmüş olacaktırlar ki,bunları yakından takviye etmek için Şile'ye birmiktar asker çıkarmış oluyorlar.15.15

YT+Ö+ZT+N+Y+E+ZT+YT+N+Y 15.15

C{YT(Alb.gr(ST(S+l)+abl))→Ö(l)→ZT(Tek.gr(S+S))→N(IT(l+gen+ZCc(ZT
(Ed.gr(BF(l+F(+Za(gnş))))+E(gibi))+YF(F(+p)))+iye)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za
(gel)+şhs(3.çok)+kuv)))→E(ki)→ZT(Ed.gr(lCc(N(Zmr+akkz)+YT(i+abl)+YF
(BF(l+F(+m))))+E(için))→YT(l+dat)→N(ST(S(ST(S+l)+l)))→Y(BF(l+F(+Za
(şim)+şhs(3.çok))))} 15.15

1.3.449. Bizim de orada mevcudiyetinden bahsettiğim askerlerimiz hakkında telgraf hututunun münkatı olması hasebiyle henüz sahih malumat alamadık.15.16

YT+ZT+ZT+Y 15.16

C{YT(IT(l(Zmr+iye)+E(de)+l(lCc(YT(Zmr+lok)+YF(Abl.gr(IT(l+iye)+abl+BF(l
+F(+p))))+iye))+l+iye)+l(+iye)+lok))→ZT(IT(l(lCc(Ö(IT(l+l(+iye))+gen)+YF
(BF(l+F(+m))))+iye)+l(+iye)inst))→ZT(Z)→Y(BF(l(ST(S+l))+F(+Za(gg)+şhs
(1.çok))))} 15.16

1.3.450. Hendek Adapazarı tarafında Düzce'ye mütemayildir. 15.17

Ö+YT+Y 15.17

C{Ö(l)→YT(IT(l(Bl)+l+iye)+lok)→Y(Dat.gr(l+dat+S+kuv))} 15.17

1.3.451. Ve bu ussat Hendek'i yağma etmişlerdi ve ettikten sonra gitmişlerdi.
15.18

E+Ö+N+Y+E+ZT+Y 15.18

C{E(ve)→Ö(ST(S+l))→N(l+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(ag)+şhs(3.çok)+Biza(hik))))→
E(ve)→ZT(Abl.gr(F(+p)+abl)+l)→Y(F(+Za(ag)+şhs(3.çok)+Biza(hik))} 15.18

1.3.452. Ussat doğrudan doğruya Düzce'den giden ussattır.15.19

Ö+ZT+Y 15.19

C{Ö(l)→ZT(Tek.gr(l+abl+l+dat))→Y(ST(S(Abl.gr(l+abl+F(+p))))+l)+kuv)} 15.19

1.3.453. Yalnız ingiliz askeridir.15.20

E+Y 15.20

C{E(yalnız)→Y(IT(I+l(+iye))+kuv)} 15.20

1.3.454. Bunların iki gemisi varmış,birisini oraya koymuşlar,diğerini de o sevhilde belki daha şarkta bir noktaya çıkaracaklardır.15.21

Ö+Y+N+YT+Y+N+YT+Y 15.21

C{Ö(IT(Zmr+gen+ST(S+l)+iye))→Y(I+EkF(+Za(ag)))→N(IT(I+iye)+akkz)→YT(Zmr+dat)→Y(F(Za(ag)+şhs(3.çok)))→N(IT(I+iye)+akkz+E(de))→YT(Bağ.gr(ST(S+l)+lok)+E(belki)+ST(S(ST(S+l))+ST(S+l))+dat))→Y(F(+Za(gel)+şhs(3.çok)+kuv))} 15.21

1.3.455. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti makamıyla Müdafaa-i Miiliye Vekaleti hakkında birkaç söz söyleyeceğim efendim. 16.1

ZT+N+Y+H 16.1

C{ZT(IT(I(FT+inst+FT+lok)))) →N(ST(S+l))→Y(F(+Za(gel)+şhs(1.Tek)))←H(E(efendim))} 16.1

1.3.456. Burada Müdafaa-i Milliye doğrudan doğruya Harbiye Nezareti mukabili istimal edilmiş bir tabirdir.16.2

YT+Ö+ZT+Y 16.2

C{YT(Zmr+lok)→Ö(FT)→ZT(Tek.gr(I+abl+l+dat))→Y(ST(S(SCc(Ö(IT(I(IT(I+l)+l(+iye))+YF(BF(I+F(+p))))+ST(S+l))))+kuv))} 16.2

1.3.457. Malum-u âliniz Harbiye Nezaretinin iştilal ettiği vezaif,ordunun iaşesi,ilbas ve teçhizi gibi hususattır.16.3

ZT+Ö+Y 16.3

C{ZT(FT)→Ö(ST(S(IT(I(l+l(+iye)+gen)+BF(I+F(+p))+iye)))+l)→Y(ST(Tek.gr(IT(I+gen+l+iye)+Bağ.gr(I+B(ve)+l)+iye)+E(gibi))+l+kuv)} 16.3

1.3.458. Vezafinde emr-ü kumanda dahil değildir.16.4

YT+Ö+Y 16.4

C{YT(IT(I+iyeye)+lok)→Ö(FT)→Y(I+I(+kuv))} 16.4

1.3.459. Bizim memleketimizde öteden beri Harbiye Nazırları hareket-i harbiyeyi ve kumandayı dahi uhdelerinde bulundurmaktan zevk alırdı.16.5

YT+ZT+Ö+ZT+Y 16.5

C{YT(IT(Zmr(+iyeye)+I(+iyeye))+lok)→ZT(Abl.gr(I+abl+I))→Ö(IT(I+I(+iyeye)))→ZT(Z(I Cc(N(Bağ.gr(FT+akkz)+B(ve)+I+akkz)+E(dahil)+YT(Z(IT(I+iyeye)+lok)+YF(F (+m))+abl))))→Y(BF(I+F(+Za(gnş)+Biza (hik))))} 16.5

1.3.460. Onun için memleketimizde müstakil Erkan-ı Harbiye Riyaseti yoktur. 16.6

ZT+YT+Ö+Y 16.6

C{ZT(Ed.gr(Zmr(+gen)+E(için)))→YT(IT(I+iyeye)+lok)→Ö(ST(S+FT))→Y(I+kuv)} 16.6

1.3.461. Doğrudan doğruya Harbiye Nazırının arzusu dahilinde hareket eden bir Erkan-ı Harbiye Reisi vardı.16.7

ZT+Ö+Y 16.7

C{ZT(Tek.gr(I+abl+I+dat))→Ö(ST(S(SCc(YT(IT(I(IT(I+I(+iyeye))) +gen)+I(+iyeye))+lo k))) +ST(S+FT)) →Y(I+EkF(+Za(hik))))} 16.7

1.3.462. Tabii Harbiye Nezaretine,Harbiye Nazırına merbut olan bir Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisinin mesuliyeti de Harbiye Nazırı olan zata münhasırdır.16.8

E+Ö+Y 16.8

C{E(tabii)→Ö(IT(I(ST(S(SCc(Y(Dat.gr(S(Z(IT(I+I(+iyeye))+dat+IT(I+I(+iyeye)+dat)+S)+YF(F(+p))))+ST(S+IT(FT)+iyeye))))+I+iyeye))) +E(de))→Y(Dat.gr(ST(S(SCc(Ö(IT(I +I(+iyeye))) +YF(F(+p))))+I)+dat)+I+kuv))} 16.8

1.3.463. Bazen bu iki makam bir şahısta birleşmiştir.16.9

ZT+Ö+YT+Y 16.9

C{ZT(Z)→Ö(ST(S+ST(S+l)))→YT(ST(S+l)+lok)→Y(F(+Za(ag)+kuv))} 16.9

1.3.464. Enver Paşa'da olduğu gibi.16.10

Y 16.10

C{Y(Ed.gr(IT(l(lCc(YT(Ünv.gr(l+S)+lok)+YF(F(+p))) +iye)+E(gibi))))} 16.10

1.3.465. Fakat kaideten hiçbir vakit harbiye umuriyle Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'yi birleştirmek muvafık değildir ve garp memleketlerinde ve her yerde daima Erkanı Harbiye-i Umumiye Riyaseti müstakil bırakılmıştır.16.11

E+Ö+Y+E+YT+E+YT+ZT+Ö+ZT+Y 16.11

C{E(fakat)→Ö(lCc(ZT(Z)+ZT(Z.gr(Z+l))+N(Bağ.gr(IT(l+l(+iye))+E(ile)+FT+akkz)+YF(F(+m))))→Y(Bl(l+l)+kuv)→E(ve)→YT(IT(l+l(+iye))+lok)→E(ve)→YT(ST(S+l)+lok)→ZT(Z)→Ö(FT)→ZT(Z)→Y(F(+ag)+kuv)} 16.11

1.3.466. Çünkü Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'nin vazifesi ordunun teşkilini,tensikını,fenni olarak düşünmek ve memleketin esbab-ı müdafaasını nazar-ı dikkate almak ve bunlarla iştigal etmektir. 16.12

E+Ö+N+N+ZT+Y+E+N+Y+E+ZT+Y 16.12

C{E(Çünkü)→Ö(FT+gen+l(+iye))→N(IT(l+gen+l+iye)+akkz)→N(IT(l+iye)+akkz)→ZT(BF(l+F(+ger)))→Y(F(+m))→E(ve)→N(IT(l(+gen)+FT+akkz))→Y(FT+F(+m))→E(ve)→ZT(Zmr+inst)→Y(BF(l+F(+m))+kuv)} 16.12

1.3.467. Harbiye Nezareti Umuriyle kendi vezaifi arasında gayet büyük bir fark vardır.16.13

YT+Ö+Y 16.13

C{YT(IT(l(Bağ.gr(IT(l(IT(l+l(+iye))+l+iye))+inst+IT(Zmr+l(+iye))+l(+iye))+lok))→Ö(ST(S(Z.gr(Z+S))+ST(S+l)))→Y(l+kuv)} 16.13

1.3.468. Harbiye Nezareti, Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'nin tensipettiği yahut onun planına göre teşkil ve tensik edilen bir orduyu iase eder, ilbas eder vesaire. 16.14

Ö+N+Y+Y+E 16.14

C{Ö(IT(l+l(+iye)))→N(FT+gen+BF(l+F(+p))+iye)+E(yahut)+ST(S(SCc(ZT(Ed.gr(IT(Zmr(+gen)+l(+iye))+E(egöre)))+YF(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+i)+F(+p)))))))+ST(S+l))+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))Y(BF(l+F(+Za(gnş))))→E(vesaire)} 16.14

1.3.469. Fakat Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Resi nasıl harb edecek, vatani nasıl müdafaa edecek ve nasıl hazırlanmak lazım geldiğini düşünür ve onunla iştilal eder ve böyle bir Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi doğrudan doğruya imparatora padişaha merbut olur. 16.15

E+Ö+ZT+Y+N+ZT+Y+E+N+Y+E+ZT+Y+E+Ö+ZT+YT+YT+Y 16.15

C{E(fakat)→Ö(FT)→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+Za(gel))))→N(l+akkz)→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+Za(gel))))→E(ve)→N(l(Cc(ZT(Z)+Ö(l)+YF(BF(l+F(+p)))))+iye)+akkz)→Y(F(+Za(gnş)))→E(ve)→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))→E(ve)→Ö(FT)→ZT(Tek.gr(l+abl+l+dat))→YT(l+dat)→YT(l+dat)→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))} 16.15

1.3.470. Bizim ise bugün idare-i memleket için vaz'ettiğimiz ve cümlelerimizce kabul edilmiş esasatta bu gibi şeyler yoktur. 16.16

YT+Ö+Y 16.16

C{YT(ST(S(Bağ.gr(IT(l(+gen)+E(ise)+SCc(ZT(Bl(S+l)))+ZT(Ed.gr(FT+E(için)))+YF(BF(l+F(+p)))))+iye)+B(ve)+SCc(YT(IT(l+iye)+ekv)+YF(BF(l+F(+p)))))+l)+dat)→Ö(ST(S(S+E)+l))→Y(l+kuv)} 16.16

1.3.471. Yalnız Büyük Millet Meclisi vardır. 16.17

ZT+Ö+Y 16.17

C{ZT(Z)→Ö(IT(l(ST(S+l))+l(+iye)))→Y(l+kuv)} 16.17

1.3.472. Bu itibarla Erkanı Harbiye-i Umumiye Riyaseti müstakildir ve bütün e'fal ve hareketında Millet Meclisine karşı mesüldür. 16.18

ZT+Ö+Y+E+YT+Y 16.18

C{ZT(ST(S+l)+inst)→Ö(FT)→Y(l+kuv)→E(ve)→YT(IT(l(Bağ.gr(ST(S+l)+B(ve)+l)+iye))))+lok)→Y(Z.gr(Z(Ed.gr(IT(l+l(+iye))+E(e karşı))))+S+kuv))} 16.18

1.3.473. Zaten bir mesul Erkan-ı Harb Reisi, heyet-i aliyeniz tarafından intihap edilmişti. 16.19

E+Ö+YT+Y 16.19

C{E(Zaten)→Ö(ST(S+ST(S+FT)))→YT(IT(l(FT+l(+iye))+abl)→Y(BF(l+F(+Za(gg))))} 16.19

1.3.474. Yalnız bir nokta varid-i hatırdır ki:Daha demin mevadd-ı kanuniye okunurken beyan-ı mütalaa eden Bey biraderimizin mütalaaı vardır. 16.20

E+Ö+Y+E+ZT+ZT+Ö+Y 16.20

C{E(yalnız)→Ö(ST(S+l))→Y(FT+kuv)→E(ki)→ZT(ST(S+l))→ZT(ZCc(Ö(FT)+YF(F(+Za(gnş)+EkF(+ken))))→Ö(IT(l(ST(S(SCc(Ö(FT)+YF(F(+p))))+ST(S+l)+iye)+gen+l+iye))→Y(l+kuv)} 16.20

1.3.475. Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisi sırf hususat-ı askeriye ile iştilal eder ve böyle bir zatın siyaset mesailinde zimethal olması kendisinin kabine ile beraber icabında düşmesini icabeder. 16.21

Ö+ZT+ZT+Y+E+Ö+N+Y 16.21

C{Ö(FT)→ZT(Z)→ZT(Ed.gr(FT+E(ile)))→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))→E(ve)→Ö(IT(l(ST(S+ST(S+l)+gen))))+lCc(YT(IT(l+l(+iye))+lok)+YF(BF(l+F(+m))))+iye)→N(IT(l(IT(Zmr+iye)+gen)+lCc(ZT(Ed.gr(l+E(ile)+Z))))+YF(F(+m))))+iye)+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))} 16.21

1.3.476. Onun için Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisi daima bitaraf kalmalı, sırf tensikat ile, teşkilat-ı askeriye ile ve esbab-ı müdafaa-i memleket ile meşgul bulunmalıdır. 16.22

E+Ö+ZT+Y+ZT+ZT+Y 16.22

C{E(Zmr+gen+E(için))→Ö(FT)→ZT(Z)→Y(BF(l+F(+gerek)))→ZT(Z)→ZT(Tek.gr
(Ed.gr(l+E(ile))+Bağ.gr(Ed.gr(FT+E(ile))+B(ve)+Ed.gr(FT)+E((ile))))))→Y(BF(l+F
(+gerek)+kuv))} 16.22

1.3.477. Bu gayetle kuvvetli bir mütalaadır.16.23

Ö+Y 16.23

C{Ö(Zmr)→Y(ST(S(Z.gr(Z+S))+ST(S+l))+kuv)} 16.23

1.3.478. Fakat her halde teşkilat-ı askeriye;vatanımızın esbab-ı müdafaası ve muhtelif cephelerde icra edilecek hareket-ı askeriye ve siyaseti dahiliye ve hariciye ile yakından alakadar bulunuyor ve bu mesailde Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisi'nin mütaalası bulunmak ve diğer haiz-i mesuliyet olan zevatın nokta-i nazarlarına yakından vakıf olmak için onlarla bir arada çalışmak ve birmesele hakkında Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisi'nin rey ve mütalaası da bulunmak üzere,diğer haiz-i mesuliyet olan zevat gibi,İcra Vekilleri meyanında ifa-yi hizmet etmesi arz ve teklif edilmişti.16.24

E+ZT+Ö+ZT+ZT+Y+E+YT+ZT+Ö+Y 16.24

C{E(fakat)→ZT(ST(S+l)+lok)→Ö(FT)→ZT(Ed.gr(Bağ.gr(lT(l(l+iye)+gen)
+(FT)+B(ve)+ST(S(SCc(YT(ST(S+l)+lok)+YF(BF(l+F(+p)))))+Bağ.gr(FT+B
(ve)+FT)+B(ve)+S)+E(ile))))→ZT(S+abl)→Y(BF(l+F(+Za(şim))))→E(ve)→YT(S
T(S+l)+lok)→ZT(FT)+gen)+lCc(ZT(Bağ.gr(lT(l+iye)+F(+m))+B(ve)+lCc(YT(lT(l
ST(S(SCc(Ö(ST(S+ST(S+l))))+YF(F(+p))))+l)+gen+FT)+dat))+ZT(Z)+YF
(BF(l+F(+m))))+E(için))))+lCc(YT(Ed.gr(Zmr+inst+ST(S+l)+lok))+YF(F
(+m))+B(ve)+lCc(YT(lT(l(ST(S+l))+l(+iye)+lok)))+Ö(FT+gen)))+Bağ.gr(l+B
(ve)+l(+iye))+E(da)+YF(F(+m))))+E(üzere))→Ö(lT(l(lCc(ZT(ST(S(SCc(ZT(Z)+Ö
(FT)+YF(F(+p))+l)+E(gibi))+YT(lT(l+l(+iye)+l(+iye)+lok))+YF(BF(l(FT+F
(+m))))+iye)))→Y(BF(l(Bağ.gr(l+B(ve)+l)+F(+Za(ag)+BiZa(hik))))))} 16.24

1.3.479. Şu mütalaatımla şunu temhidetmek istiyorum ki,Müdafaa-i Millîyeyi deruhde edecek zevat emr-ü kumandayı deruhde etmeyeceği içindir ki,Erkanı

Harbiye-i Umumiye Resi'nin diğerleri meyanında bulunarak bu suretle emir ve kumandanın yine heyet-i aliyeniz üzerinde kalması daha muvafıktır. 16.25

ZT+N+Y+E+N 16.25

C{ZT(IT(I(ST(S+l))+iye)+inst)→N(Zmr+akkz)→Y(BF(I(BF(I+F(+m))+F(+Za(şim)+şhs(1.Tek.))))→E(ki)→N(I(IcC(ZT+E(ki)+ZT+ZT+Ö+Y(Z.gr.(Z+S)+kuv.))))}} 16.25

1.3.480. Yani şu Büyük Millet Meclisi'nin elinde durması daha muvafıktır. 16.26

E+Ö+Y 16.26

C{E(yani)→Ö(IT(I(ST(S+l)+l(+iye))+gen+l+iye)+lok+l(F(+m)+iye))→Y(Z.gr.(Z+S)+kuv)} 16.26

1.3.481. İşte emir ve kumanda Büyük Millet Meclisi'nin elinde bulununca, buna mütaalik olan vezaifi ifa etmek için emir ve kumandayı deruhde etmesi lazım gelir. 16.27

E+ZT+Ö+Y 16.27

C{E(işte)→ZT(ZCc(Ö(Bağ.gr(I+B(ve)+l))+YT(IT(I(IT(I(ST(S+l))+l(+iye))+gen)+l(+iye))+lok))+YF(F(+ger))))+Ö(IT(IcC(ZT(ST(S(SCc(YT(Zmr+dat)+YF(BF(I+F(+p))+l)+akkz))+YF(BF(I+F(+m))))+E(için)))→Ö(IT(I(IcC(N(Bağ.gr(I+B(ve)+l)+akkz))+YF(BF(I+F(+m))+iye))))→Y(BF(I+F(+Za(gnş))))}} 16.27

1.3.482. Emr-ü kumanda Büyük Millet Meclisi'nin elinde bulunmak suretiyle ifa-yi vazife eder. 16.28

ZT+Y 16.28

C{ZT(E.gr(IcC(Ö(Bağ.gr(I+B(Ü)+l))+YT(IT(I(ST(S+l)+l(+iye))+gen)+l(+iye))+lok))+YF(F(+m))+E(suretiyle))→YF(BF(I(FT+F(+Za(gnş))))}} 16.28

1.3.483. Binaenaleyh, ikisini bir zatın üzerinde cem etmek doğru değildir. 16.29

E+Ö+Y 16.29

C{E(binaenaleyh)→Ö(lCc(N(lT(l+iye)+akkz)+YT(lT(l(ST(S+l)+gen)+l(+iye))
+lok)+YF(BF(l+F (+m))))))→Y(l+E(değil)+kuv)} 16.29

1.3.484. Vazifeleri başka başkadır ve bu zat da müstakildir ve heyet-i aliyenize karşı mesuldur. 16.30

Ö+Y+E+Ö+Y+E+Y 16.30

C{Ö(lT(l+iye))→Y(Tek.gr(S+l)+kuv)→E(ve)→Ö(ST(S+l))+E(da)→Y(l+kuv)
→E(ve)→Y(Z.gr(Z(Ed.gr(FT+E(e karşı))+S))+kuv)} 16.30

1.3.485. Büyük Millet Meclisi'ne karşı mesul bir Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisi ifa-yı vazife eder ve siyaseten düşmesi meselesi de haiz-i ehemmiyet değildir.16.31

Ö+Y+E+Ö+Y 16.31

C{Ö(ST(S(Z.gr(Z(Ed.gr(ST(S+lT(l+l(+iye))+E(e karşı))))+S))+ST(S+lT(FT+l+iye
))))→Y(BF(FT+F(+Za(gnş))))→E(ve)→Ö(lT(l(ST(S+l)+iye)+l(+iye))+E
(de))→Y(l(FT)+kuv)} 16.31

1.3.486. Çünkü diğer vekillerin ayrı ayrı heyet-i aliyeniz tarafından intihap olunması teklif edilmiştir. 16.32

E+Ö+Y 16.32

C{E(Çünkü)→Ö(lT(l(ST(S+l))+gen)+lCc(ZT(Tek.gr(l+l))+YT(lT(l(FT+l(+iye))+abl
)+YF(BF(l+F (+m))))+iye))→Y(BF(l+F(+Za(ag)+kuv)))} 16.32

1.3.487. Diğer İcra Vekilleri'nin vezaifi ile vazifesinin yakından alakadar olmasına ve diğer vekiller gibi heyet-i umumiye tarafından tayin edilmiş bulunmasına binaen değerlerinin düşmeleri için nazar-ı dikkate alınacak esbabın bunun üzerinde dahi bulunmasında hiçbir beis yoktur.16.33

ZT+YT+Ö+Y 16.33

C{ZT(Ed.gr(ICc(ZT(ZCc(YT(Tek.gr(IT(I(ST(S+IT(I+I)+iye))+gen)+ICc(ZT(IT(I+iye)+E(ile))+Ö((I+iye)+gen)+ZT(Z)+YF(BF(I+F(+m)))))+dat)+B(ve)+ICc(ZT(Ed.gr(ST(S+I))+E(gibi))+ZT(IT(I(FT)+I(+iye))+abl)+YF(BF(I(I+F(+p))))+F(+m)))iye)+dat))+E(binaen))) +IT(i(+iye)+gen+F(+m)+iye))+E(için)) → YT(IT(I(ST(S(SCc(YT(FT+dat)+YF(F(+p))))+I+gen)+YT(IT(Zmr(+gen(+I+iye)+lok)+E(dahi)+YF(F(+m)))iye)+lok)) → Ö(ST(S+I)) → Y(I+kuv)} 16.33

1.3.488. Bilakis daha kuvvetli olur. 16.34

ZT+ZT+Y 16.34

C{ZT(Z) → ZT(Z.gr(Z+S)) → Y(F(+Za(gnş)))} 16.34

1.3.489. Efendiler, meselenin bir daha tekerrür etmemesi ricasiyle bir iki noktayı arz etmek isterim. 17.1

H+ZT+N+Y 17.1

C{H → ZT(Ed.gr(IT(I(I+gen)+IT(I(ICc(ZT(S+E)+YF(BF(I+F(+m)))iye)+I(+iye))+E(ile)) → N(ST(S(S+S))+akkz) → Y(BF(I(BF(I+F(+m))+F(+Za(gnş))+şhs(1.Tek))))))} 17.1

1.3.490. Burada maksut olan ve Meclis-i alinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkez değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Laz değildir. 17.2

Ö+ZT+Y+ZT+Y+ZT+Y+ZT+Y 17.2

C{Ö(ST(S(Bağ.gr(SCc(YT(Zmr+lok)+YF(BF(I+F(+p)))))+B(ve)+ST(S(SCc(N(IT(I(FT)+iye+akkz)+YF(BF(I+F(+p))))+I)) → ZT(Z) → Y(BI(I+I+kuv)) → ZT(Z) → Y(BI(I+I+kuv)) → ZT(Z) → Y(BI(I+I+kuv)) → ZT(Z) → Y(BI(I+I+kuv))} 17.2

1.3.491. Fakat hepsinden mürekkep anasır-ı islamiyedir, samimi bir mecmuadır. 17.3

E+Y+Y 17.3

C{E(fakat) → Y(ST(SCc(YT(Z+abl)+YF(I))+FT+kuv)) → Y(ST(S+ST(S+kuv)))} 17.3

1.3.492. Binaenaleyh bu heyet-i aliyenin temsil ettiği,hukukunu,hayatını, şeref ve şanını kurtarmak için azmettiğimiz emeller,yalnız bir unsur-u İslama münhasır değildir. 17.4

E+Ö+YT+Y 17.4

C{E(binaenaleyh)→Ö(ST(S(Tek.Gr|T|lCc(Ö(FT+gen)+YF(BF(l+F(+p))))+iye))+N(IT(l+iye))+akkz)+N(IT(i+iye)+akkz)+N(IT(l(Bağ.Gr(l+B(ve)+l)+iye)akkz)+ZT(Ed.Gr(YF(F(+m))+E(için))+Bl(+iye)+l)))→YT(Z+FT+dat))→Y(Bl+kuv)}
17.4

1.3.493. Anasır-ı İslamiyeden mürekkep bir kütleye aittir.17.5

Y 17.5

C{Y(E.gr(Z(ST(S(Abl.gr.(FT+abl.))+S)+ST)+dat)+E+kuv))} 17.5

1.3.494. Bunun böyle olduğunu hepimiz biliriz. 17.6

N+Ö+Y 17.6

C{N(IT(Zmr(+gen)+BF(Z+F(+p))+iye)+akkz)→Ö(IT(l+iye))→Y(F(+Za(gnş)))}
17.6

1.3.495. Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan,hudut meselesi tâyin ve tesbit edilirken, hudud-u millîmiz İskenderun'un cenubundan geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi, Kerkük'ü ihtiva eder.
17.7

Ö+ZT+Ö+YT+Y+ZT+N+N+N+Y 17.7

C{Ö(ST(S(SCc(Ö(Bağ.gr(Abl.gr(ST(S(SCc(ZT(Z)+YF(BF(l+F(+p))+iye))+l)+abl)+l(+iye))+B(ve)+Z+YF(BF(IT(l+iye)+F(+p))))+IT(l+l(+iye))))))→ZT(ZCc(Ö(Bağ.gr(l+B(ve)+l))+YF(F(+Za(gnş)+ger)))→Ö(FT)→YT(IT(l+l(+iye))+abl)→Y(F(+Za(gnş)))→ZT(ZCc(YT(Ed.gr(l+E(edoğru)))+YF(F(+ger)))→N(l+akkz)→N(l+akkz)→N(l+akkz)→Y(BF(l+F(+Za(gnş))))))} 17.7

1.3.496. İşte hudud-u millimiz budur dedik! 17.8

N+Y 17.8

$C\{N(\dot{I}Cc(E(i\text{şte})+\ddot{O}(FT)+Y(Zmr+kuv)))\rightarrow Y(F(+Za(gg)+\text{şhs}(1.\text{Çok})))\}$ 17.8

1.3.497. Halbuki Kerkük şimalinde Türk olduğu gibi Kürt de vardı.17.9

E+YT+ZT+Ö+Y 17.9

$C\{E(\text{halbuki})\rightarrow YT(\dot{I}T(\dot{I}+\dot{I}+iye))+lok)\rightarrow ZT(Ed.gr(ZCc(\ddot{O}(\dot{I})+YF(F(+p))))+E(\text{ugibi}))\rightarrow \ddot{O}(\dot{I}+E(\text{de}))\rightarrow Y(\dot{I}+EkF(B(\text{hik})))\}$ 17.9

1.3.498. Biz onları tefrik etmedik.17.10

Ö+N+Y 17.10

$C\{\ddot{O}(Zmr)\rightarrow N(Zmr+akkz)\rightarrow Y(BF(\dot{I}+F(+Za(gg)+\text{şhs}(1.\text{Tek})))\}$ 17.10

1.3.499. Binaenaleyh muhafaza ve müdafaasiyle iştigal ettiğiniz millet bittabi bir unsurdan ibaret değildir.17.11

E+Ö+ZT+Y 17.11

$C\{E(\text{binaenaleyh})\rightarrow \ddot{O}(ST(S(SCc(ZT(\dot{I}T(\dot{I}(\text{Bağ.gr}(\dot{I}+B(\text{ve})+\dot{I}))+iye))+inst))+YF(BF(\dot{I}+F(+p))))+iye)+\dot{I}))\rightarrow ZT(Z)\rightarrow Y(Abl.gr(ST(S+\dot{I}+abl)+\dot{I}+\dot{I}+kuv))\}$ 17.11

1.3.500. Muhtelif anasır-ı İslamiyeden mürekkeptir.17.12

Y 17.12

$C\{Y(TYF(YT(FT)+abl+YF(\dot{I}+kuv)))\}$ 17.12

1.3.501. Bu mecmuayı teşkil eden her bir unsur-u islam,bizim kardeşimiz ve menafii tamamiyle müşterek olan vatandaşımızdır ve yine kabul ettiğimiz esasatın ilk satırlarında bu muhtelif anasır-ı islamiye ki:Vatandaşlıklar, yek diğerine karşı hürmet-i mütekaabile ile riayetkardırlar ve yekdiğerinin her türlü hukukuna,ırkî, içtimaî, coğrafi hukukuna daima riayetkâr olduğunu tekrar ve teyid ettik ve cümlemiz bugün samimiyetle kabul ettik.17.13

Ö+Y+E+Y+E+YT+Ö+E+Y+ZT+Y+E+N+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y 17.13

C{Ö(ST(S(SCc(N(ST(S+l)+akkz)+YF(BF(l+F(+p)))))+ST(S(ST(S+l)+FT)))→Y
 (İT(Zmr(+iye)+l(+iye)))→E(ve)→Y(ST(S(SCc(N(İT(İ+iye)))+ZT(Z)+YF(BF(l+F
 (+p)))))+İT(İ+iye))+kuv))→E(ve)→YT(İT(ST(S(ST(S+l))+iye)+l+gen)+ST(S+l)
 +iye)+dat))→Ö(ST(S+ST(S+FT)))←E(ki)←Y(İ+kuv+şhs(3.Çok)←ZT
 (Ed.gr(İT(ST(S+l)+iye)+E(e karşı))+Z(FT)+E(ile))→Y(İ+kuv+şhs (3.çok))
 →E(ve)→N(ZCc(YT((Tek.gr(İT(Zmr(+iye)+Zmr(+iye))+gen+ST(S(ST(S+l))
 +l(+iye))+dat)+YT(ST(S(Tek.gr(S+S+S)+l(+iye))+dat))+ZT(Z)+YF(BF(l+F
 (+p)))))+akkz)→Y(Bağ.gr(BF(l)+B(ve)+BF(İ+F(+Za(gg)+şhs(1.Çok))))))→E(ve)→
 Ö (İT(İ+iye))→ZT(Z)→ZT(Z)→Y(BF(İ+F(+Za (gg)+şhs(1.Çok))))}17.13

1.3.502. Binaenaleyh menafiimiz müşterektir.17.14

E+Ö+Y 17.14

C{E(binaenaleyh)→Ö(İT(İ+l)+iye)→Y(İ+kuv)} 17.14

1.3.503. Tahlisine azmettiğimiz vahdet,yalnız Türk, yalnız Çerkes değil
 hepsinden memzuç bir unsur-u İslâmdır.17.15

Ö+ZT+Y 17.15

C{Ö(ST(S(SCc(YT(İT(İ+iye)+dat)+YF(BF(İ+F(+p)))))+iye)+l))→ZT(ZCc(ZT
 (ZCc(Ö(Tek.gr(Z+l+Z+l))+YF(l))+YF(Abl.gr(İT(İ+iye)+abl))+BF(İ))))→Y(ST
 (S+FT)+kuv)} 17.15

1.3.504. Bunun böyle telakkisini ve su-i tefehümata meydan verilmemesini
 rica ediyorum.17.16

N+E+N+Y 17.16

C{N(İT(İ(Zmr+gen)+ST(S+l)+iye)+akkz)→E(ve)→N(İT(İCc(YT(FT+dat)+YF
 (BF(İ+F(+m)))) +iye)+akkz)→Y(BF(İ+F(+Za(şim)+şhs(1.Tek))))}17.16

İKİNCİ BÖLÜM

CÜMLE FORMÜLLERİ

2.1 TEK ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ

2.1.1. E.....1.48

Örnek : Amin! 1.48

2.1.2. Ö.....7.422,7.423,7.424,7.445

Örnek : İzmir cephesinin arkasını tehdideden Biga havalisindeki Anzavur hareketına kuvvetli bir mesnet teşkil eyliyen ve ihtimalki İstanbul'dan Anadoluya vuku bulacak Kuva-yi itilafiye sevkıyatını temin ve himaye eyliyecek olan Eskişehir ve Afyon Karahisarındaki İngiliz kıtaatının silahtan tecridi.7.422

2.1.3. YT.....28.58

Örnek : Sındırgı hakkında mı?28.58

2.1.4. Y.....7.128,7.295,12.18,12.60,16.10,17.12,
19.45,20.35,27.100,27.139,42.10,59.21

Örnek : Esliha da iade edilmiştir ve başka bir şey yoktur; mealindedir.12.18

2.1.5. ZT.....28.87

Örnek : Mümkün olabildiği kadar.28.87

2.2 İKİ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ

2.2.1. E+Y.....12.37,15.20,21.28,21.69,26.75,27.132,
34.17,37.23,41.51,42.6,51.35

Örnek : Ancak mevzu-u bahis olan vaziyet bu derece-bu an için-şiddeti müstelzim olduğu kanaatinde değilim.12.37.

2.2.2. E+Şrt.Cc.....37.23

Örnek : Bahusus bigayrı hakkın olursa...37.23

2.2.3. E+ZT.....51.11

Örnek : Tâ Musul karşısına kadar...51.11

2.2.4.Ö+Y.....2.2,3.40,3.51,7.3,7.20,7.34,7.81,7.90,7.91,
 7.103,7.104,7.115,7.116,7.131,7.147,7.148,
 7.183,7.190,7.196,7.203,7.204,7.222,7.227,
 7.290,7.305,7.312,7.313,7.332,7.350,7.401,
 7.421,7.434,7.440,7.464,7.465,7.479,8.5,
 8.10,8.12,8.31,9.2,12.21,12.27,12.40,12.59,
 13.4, 16.23,18.15,18.23,19.4,19.33,
 20.22,20.30, 20.34,21.23,21.33,21.74,21.75,
 21.83,21.95,22.6,22.20,22.30,22.71,22.80,
 22.96,22.111,22.132,22.136,23.4,24.5,25.8,
 25.54,25.107,25.112,25.122,25.130,26.21,
 26.25,26.47,26.74,27.4,27.11,27.25,27.50,
 27.65,27.88,27.93,27.105,27.141,28.2,
 28.120,28.137,28.139,34.8,37.11,38.4,39.1,
 39.20,39.25,41.32,41.57,41.59,42.9,49.9,
 51.16,51.20,51.23,51.32,51.37,51.38,51.41,
 52.6,54.7

Örnek : Hassas ve necip bir ruh ve pek salâbetli bir iman ile vatan ve milletimizin halâsına ait esaslı mukarrerat ittihaz etti. 2. 2.

2.2.5. ZT+Y.....1.2,7.60,7.102,7.207,7.289,7.435,7.436,8.4,
 16.28,16.34,18.5,21.13,21.34,24.6,24.11,25.2
 8,24.11,25.28,25.70,25.132,26.4,26.16,
 26.70,27.104,27.128,28.12,28.125,

Örnek : ~~Bu muna~~sebelle bazı mâruzatta bulunmak isterim.1.2.

2.2.6.YT+Y.....3.10,6.7,7.87,7.92,7.111,7.129,7.233,7.235,
 7.254,7.297,7.327 ,7.451,7.453,10.3,
 12.36,17.5,18.4,18.18,21.79,21.106,22.68,
 22.86,25.87,27.113,28.43,28.52,37.15,39.19,

41.46,42.2,52.10,

Örnek : İcraatta şiddet, katîyet göstermek.hususunda dermeyan edilen nokta-i nazara iştirak ederim.12.36

2.2.7. YT+Ö.....6.7,7.87

Örnek : İstifa edenler yerine fazla rey kazanmış olanların gelmeleri. 6.7

2.2.8. N+Y..... 2.5,4.5,5.3,7.52,7.59,7.76,7.101,7.114, 7.120,
7.164,7.261,7.388,7.474,7.475,8.7,12.42,8.7,
17.8,19.26,20.29,21.10,21.67,21.77,22.40, 22.115,
25.17,25.45,25.59,25.1,27.52,27.72,
27.103,27.151,27.159,27.173,28.75,29.1,34.3,
34.6,46.11,49.6,51.10

Örnek :Heyet-i muhteremenizin, rüfeka-yı kiramının hakkımda gösterdiği samimî muhabbet ve itimat âsarına buradan alenen teşekkür etmeği bir vecibe addederim2.5

2.2.9. H+Y.....11.1

Örnek : Muhterem Efendiler! Milletin mukadderat-ı umumiyesine fiilen ve tamamen vaziyet edecek makam-ı hilâfet ve saltanatın duçar olduğu esarettan tahlis ve memleketin tamamîyet ve salâmeti uğrunda her fedâkarlığı büyük bir azim ile iktihama karar vermiş olan Meclis-i âlinizin riyasetine intihabedilmek suretiyle hakkımda ibzal buyurulan itimat ve teveccühün müteşekkiri ve minnettariyım. 11.1

2.2.10. Y+H..... 25.166,28.70

Örnek : Gayri resmîdir efendim.25.166

2.2.11. Y+Y.....27.35

Örnek : Müsaade buyurun, cevap veriyorum.27.35

2.3. ÜÇ ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.3.1. E+Ö+Y.....3.42,6.10,7.98,7.161,7.163,7.210, 7.213,7.226,8.6,

8.29,8.30,8.36,12.19,12.29,13.3,15.5,15.6,16.26,
16.29,16.32,17.14,19.23,20.14,20.18,20.27,21.6,
21.32,21.52,21.61,21.86,22.24,22.50,22.55,23.3,
24.16,25.166,26.2,27.32,27.42,27.46,27.76,27.179,
8.122,28.130,31.9,34.11,37.4,38.7,38.10,41.11,
41.22,41.33,41.55,45.4,49.8,51.29,51.34, 53.5

Örnek : Bir de intihab-ı mebusanın tesrii talep olunmuştur.3.42

2.3.2. E+ZT+Y..... 6.6,7.317,7.381,9.5,18.26,20.25,21.90,
22.134,25.89,27.95,29.5,37.19,41.2,41.38,45.12,
46.8,52.9, 56.2,

Örnek : Binaenaleyh mevzu-u bahis olan zat da böyle olacaktır zannederim. 6.6

2.3.3.E+N+Y..... 7.107,7.304,8.3,8.37,9.4,19.40,22.58,22.63,22.66,
22.103,25.29,27.48,27.94,28.123,41.35

Örnek : Binaenaleyh Ali Kemal Bey'in bu gizli nezir ve tāmiminin ne gibi mülâhazatı sakime tahtında cereyan ettiğini ve rüesa-yı devlet arasında tefrika ve memlekette kanunsuzluk, inzıbatsızlık ve binnetice millet arasında anarşi tevlidine saik olan bu zihniyetin ne kadar haternâk olduğunu vereste-i arz görüyorum. 7.107

2.3.4. E+YT+Y..... 7.255,22.75,25.71,25.115,28.19,51.26

Örnek : Yine bıraktığım noktaya avdet ediyorum. 7.255

2.3.5. E+Y+Y..... 7.306,17.3,27.92

Örnek : Fakat zannederim terk-i mevki etmemiştir. 7.306

2.3.6.ZT+Ö+Y..... 3.34,3.37,4.3,6.1,7.23,7.32,7.57,7.83,7.136,7.186,
7.240,7.247,7.283,7.328,7.384,7.428,7.429,
7.455,7.460,7.477,8.25,12.14,12.17,12.55,
14.4,15.4,16.3,16.7,16.17,16.33,18.14,20.11,22.56,
23.7,24.8,25.145,25.146,25.158,26.48, 27.127,
27.144,27.166,28.48,28.62,28.65,28.88,37.22,38.6,
39.11,39.28, 41.5,41.29

Örnek : Garbî Anadolu murahhaslarının bu zamana kadar Sivasa vasıl olabilecekleri tahmin olunarak Erzurum Kongre Heyetinin de Sivas'ta umumi içtimaa dâhil olabileceğine imkân tasavvur edilmişti.3.34

2.3.7. ZT+(N)+Y..... 1.2,4.4,7.66,7.77,7.80,7.127,7.156,7.181,7.185,
7.287,7.378,8.22,8.23,8.28,18.3,19.2,21.12,21.65,
21.92, 22.81,22.102,23.2,26.24,26.53,27.120,
41.49,41.63,45.6,52.5,56.5

Örnek : Evvelce intihabedilen mebusanın dahi aynı deree-i salâhiyette ifayı vazife etmesinin mebusanın tarzı intihabından daha ziyade şümullü olduğu için bunun muvafık olacağı kanaatindeyim. 4.4

2.3.8. ZT+ZT+Y.....7.200,7.215,18.20,18.29,21.40,21.46,21.64,25.32,
27.177,28.11,28.18,28.31,31.8,52.7

Örnek : Yeniden fazla teferruata girmek istemediğim için şu suretle izahata vereceğim: 7.200

2.3.9. ZT+YT+Y.....7.36,7.62,7.86,7.93,7.100,7.130,7.175,7.413,10.8,
12.32,22.2,22.17,28.20,39.21

Örnek : Bu emel-i mukaddes uğrunda milletle beraber nihayete kadar çalışacağıma da mukaddesatım namına söz veririm. 7.36

2.3.10. ZT+Y+E.....7.221,21.70

Örnek : Cümlemizce malûmdur efendiler. 7.221

2.3.11. ZT+Y+H.....9.8,27.34,27.106

Örnek : Tekrar teşekkür ederim Efendim.9.8.

2.3.12. ZT+Y+Y.....26.28

Örnek : Yaptınız mı, yapmadınız mı diye soruyorsunuz rica ederim.26.28

2.3.13. ZT+Ara C.+Y.....28.74

Örnek : Buradaki vaziyeti izah edebilmekliğim için müsaade buyurursanız daha evvelki safahatından başlayacağım.28.74

2.3.14. ZT+YT+Ö.....7.122

Örnek : On saat kadar sonra 28 haziran 1335 tarihli ve Şevket Turgut imzasiyle aldığı şifrede : "Dakika tehiri mucibi mesuliyettir. 7.122

2.3.15. Ö+ZT+Y.....1.23,3.7,7.14,7.27,7.88,7.134,7.193,7.262,7.267,
7.366,8.2,8.19,10.5,12.6,13.1,15.19,17.15,
18.12,21.1,21.20,21.21,21.51,22.25,22.47,22.48,
22.100,22.106,23.1,24.13,25.49,25.83,25.126,
25.155,25.171,27.90,28.4,28.14,28.36,28.41,
28.53, 28.64,28.77,28.112,28.121,28.133,29.7,
37.5,39.24,41.40,53.6

Örnek : Afganistan ordusu da İngilizlerin milliyeti imha siyasetine karşı harbediyor. 1.23.

2.3.16.Ö+YT+Y.....7.2,7.30,7.73,7.121,7.155,7.281 ,7.367,7.407,
15.17,20.13,21.105,22.67,23.5,25.18,25.98,27.43,
28.127,34.9,37.17,39.5,41.53,53.7

Örnek : Uşak'tan ilerleyen düşman kıtaatı İslâm köyünden ileri geçmemişlerdir.39.5

2.3.17. Ö+E+Y.....7.300,12.4,21.103,22.72,27.160,31.12,34.7,39.22,
42.5,45.3,45.8

Örnek : Verilen vesika da budur.34.7

2.3.18. Ö+N+Y.....3.5,7.49,7.68,14.1,17.10,21.59,21.66,22.52,25.16,
25.65,27.32,27.78,27.126,49.5

Örnek : Milletimiz âdilâne bir sulha nail olacağını ümidetti. 3.5.

2.3.19. Ö+Y+H.....,26.26,26.38,28.147

Örnek : Ne sebep vardır efendim?26.26

2.3.20. Ö+Ö+Y..... 7.301,26.40,26.41,46.5

Örnek : İkincisi; kendisiyle doğrudan doğruya muharebede bulunan ve mağlûp olan
Leh kuvvetleri nedir?26.40

2.3.21. Ö+Y+E.....19.44,24.10

Örnek : Vaziyet-i hariciyemiz pek iyi bir şekildedir efendim.19.44

2.3.22. Ö+Y+Y.....20.3,27.7

Örnek : İdamesi lazım mıdır? değil midir;20.3

2.3.23. Ö+AraC+Y.....20.30

Örnek : Mebusanı kiramın mektuplarını sansör etmek, mutlaka falan ve filân
Efendiye muhavvel bir vazife olması, şart değildir.20.30

2.3.24. Ö+Ö+Ö.....22.45

Örnek : Üçüncü bir nokta: Zâbitandan kıta teşkil etmek, alay ve tabur teşkil
etmek.22.45

2.3.25. YT+Ö+Y.....1.26,3.23,3.36,7.140,7.149,7.150,7.177,7.211,
7.220,16.4,16.13,16.16,19.16,19.42.20.32,21.302,
1.42,22.18,22.33,22.73,25.50,25.75,26.27,27.6,
28.55,28.56,28.106,28.138,28.141,28.143,39.6,
39.8, 51.5,51.33

Örnek : Arabistan'ın her yerinde ecnebi boyunduruğu reddolunuyor. 1.26.

2.3.26. YT+ZT+Y.....7.172,7.178,7.201,26.59,28.69,41.39

Örnek : Ortada yalnız kaldılar.26.59

2.3.27. YT+N+Y.....7.138,7.142,7.299,7.425,41.54,49.12,

Örnek : Burada vermemek istediğimiz şeyleri mevzuu bahis ediyoruz.41.54

2.3.28. YT+(YT)+Y.....7.19,7.106,7.236

Örnek : Samsun'da işe başladım. 7.19

2.3.29. N+ZT+Y.....7.17,7.188,7.294,7.302,7.419,8.63,9.3,22.62,

22.138,27.31,28.63,31.5,41.37

Örnek : Evvelki hattı çok ileri geçtik.31.5

2.3.30. N+Ö+Y.....7.55,7.173,17.6,20.23,21.43,22.49,22.97,51.3

Örnek : Bu kadarını bendeniz elzem addediyorum.22.97

2.3.31. N+YT+Y.....7.279,7.430,8.21,37.20,46.2,27.170

Örnek : Bunu Şükrü Bey'den sormak isterim.37.20

2.3.32. H+Ö+Y.....1.3,7.96,22.5,22.29,25.4,37.14,38.5,41.36,53.1,

Örnek : Efendiler! Tarih ve hâdisatın sevkıyla bilfiil içine düştüğümüz bugünkü kanlı ve kara tehlikeleri görmeyecek ve bundan müteheyyiç ve müteessir olmayacak hiçbir vatanperver tasavvur edilemez.1.3

2.3.33. H+ZT+Y.....3.3,21.62,21.93

Örnek : Efendiler, muhterem heyetiniz, rehakâr müzakeratına girişmeden evvel bazı mâruzatta bulunmama müsaadenizi rica ederim. 3.3.

2.3.34. H+N+Y.....5.2,37.1,45.1,49.4

Örnek : Efendim,diğer bir şeyi hatırlatmak istiyorum. 5.2.

2.3.35. Y+E+Y.....21.85

Örnek : Evet Efendiler, dağılmıştır.21.85

2.3.36. E +Ö+H..... 27.45

Örnek : Yoksa Bursa'yı terketmiş olması değildir.27.45

2.3.37. Y+YT+Y.....41.47

Örnek : Bilmem neden bahsediyor.41.47

2.3.38. Y+H+Y.....53.2

Örnek: Susunuz Mustafa Bey rica ederim.53.2:

2.3.39. Şrt.Cc+Ö+Y.....7.146,7.157,27.155

Örnek : Hareketin fiiliyatı itibariyle tenkidat yapmak lâzım geliyorsa bu emri almış olan fırka kumandanlarını tenkidetmek lâzım gelir.27.155

2.3.40. Şrt.Cc+N+Y..... 20.24,29.3

Örnek : Heyeti celile,kabul buyururlarsa bir şey teklif edeceğim.29.3

2.3.41. Şrt.Cc+YT+Y..... 20.38,29.6,41.10

Örnek : Müsaade ederseniz buradan söyliyeyim.29.6

2.4. DÖRT ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.4.1. E+Ö+ZT+Y..... 7.362,7.370,7.403,18.28,21.25,21.101,22.19,
22.126,23.11,25.38,25.66,25.128,25.149,26.15,
27.18,27.53,27.117,27.129,27.130,27.142,34.103,
9.15,41.15,49.2, 51.13, 52.8,56.4

Örnek : Çünkü her iki teklif de hakikatte gayri vârit idi.7.362.

2.4.2. E+Ö+YT+Y..... 6.9,7.21,15.8,16.19,17.4,21.39,21.53,21.94,22.51,
25.2,26.6,41.16,51.8

Örnek : Ve bu malûmat sahibi salâhiyet olan rüesa-yı memurin tarafından iblâğ edilmiştir. 6.9

2.4.3. E+ZT+Ö+Y..... 3.39,3.53,7.135,7.360,12.28,19.31,21.96,22.83,
26.57,27.156,31.4,37.13,38.9,38.11,41.21

Örnek : Fakat kongre heyet-i umumiyesi ve binaenaley Şarkî Anadolu namına Sivas Kongresinde hazır bulunmak üzere Heyet-ı Temsiliyeden bir heyetin tevkiline karar verildi. 3.39

2.4.4. E+Ö+N+Y..... 3.48,7.165,7.197,22.38,22.64,25.154,27.13,
27.137,41.3,

Örnek : Bununla beraber Efendiler,Erzurum Kongresi bütün memleketin ve milletin ittihat ve ittifak noktasında Şarkî Anadolu vilâyetlerince vilayât-ı saire ile her nokta-i nazardan iştirak-i mesai temini emel-i kâtidir üssülesasını kabul eylemiştir. 3.48

2.4.5. E+(YT)+Ö+Y..... 3.49,7.298,15.13,16.8,19.30,21.47,25.104,
28.8,28.60,28.67,31.11,49.11

Örnek : Bittabi huzur-u âlinizle münakit işbu Sivas Umumi Kongremizde vatanımızın yekpare, milletimizin yek vücud olduğunu lüzumu gibi ifade ve ispat edecek esasat vazolunur.3.49

2.4.6. E+ZT+YT+Y..... 1.27,7.7,7.216,7.229,20.12,22.92,25.91,37.21,
45.2

Örnek : Yalnız refah ve saadet-i memleket için ecnebilerin iktisadi, umrani, medeni vesaitinden, muavenete rıza gösteriliyor. 1.27.

2.4.7. E+ZT+N+Y..... 7.126,7.276,7.476,16.27,21.36,25.14,25.109,
27.79,54.3,

Örnek : Fakat bugün Bursa'nın böyle bir vaziyette olduğunu zannetmiyorum.21.36

2.4.8. E+YT+N+Y..... 21.38,22.78,22.131,25.150,26.68,27.6,27.96,
41.23

Örnek: Belki Bursa'dan uzak ve hariçte açık sahra muharebesi yapmaktadır.21.38

2.4.9. E+ZT+ZT+Y..... 18.8,21.60,25.63,26.66,28.73,52.2,53.9,

Örnek : Hattâ oradan bir çevirme yaparak Geyve istasyonuna kadar takarrübetmişlerdir.18.8

2.4.10. E+N+YT+Y..... 7.109,11.7,19.37,24.12,26.71

Örnek : Fakat bu salâhiyetin zaman-ı takdirini Heyeti icraiye terk buyurmuşunuz.19.37

2.4.11. E+Şrt.Cc+Ö+Y..... 7.125,22.7,22.65,25.163,37.7,41.4,41.19,41.41,
51.22

Örnek : Ancak bugünkü neticeye karşı bütün mütalâatı tevhid edecek olursak, bunun bittabi esbap ve avamilini aramak lâzımdır.22.7

2.4.12. E+N+Ö+Y..... 21.48,22.101,26.43,26.72

Örnek : Halbuki dolayısıyla Suriye'yi tehlikeye koymakla Medine'nin tehdidedilmemiş olduğunu hiç kimse nazarı dikkate almak istemiyordu.21.48

2.4.13. E+N+ZT+Y..... 7.97,26.62,27.176,28.23

Örnek : Bir defa kendilerinin İstanbul tarafından aldatıldıklarını, mev'ut olan şeylerin gelmemesiyle gördüler.26.62

2.4.14. E+Şrt.Cc+YT+Y..... 20.20,21.98,25.172,41.26

Örnek : Eğer Mebusanı kiram, rüesa-yı memurin vesaireyi şayanı itimat bulup ondan gayrisine sansörü tatbik etmek isterlerse ondan gayri ne kalır?20.20

2.4.15. E+YT+Ö+Y..... 7.368,39.17,41.13

Örnek : Binaenaleyh halkın mukadderatını bizzat bilfiil deruhte etmesinde gayet şümüllü bir mana vardır.41.13

2.4.16. E+Ö+Y+E..... 19.38,22.121

Örnek : Belki mesmu-u âlileri olmaktadır efendim.19.38

2.4.17. E+E+ZT+Y.....22.15,39.7

Örnek : Fakat Efendiler; insanlar için her şeyi yapmakta imkân-ı maddi bulunamaz.22.15

2.4.18. (E)+N+ZT(Şrt.Cc)+Y..... 14.6,26.19

Örnek :O halde İsmet Bey'in Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti vazifesini ifa etmek üzere bu icra heyeti meyanında çalışmasını tensib edersiniz reye koyunuz. 14.6

2.4.19. E+Ö+E+Y..... 7.214,26.51

Örnek : Anlaşılan o muhitlerde gizlenip kalmış olan diğer bir takım müfsitler daha vardır.26.51

2.4.20. E+E+Ö+Y..... 7.309

Örnek : İşte Efendiler. Ali Rıza Paşa Hükümetinin Meclisi Millinin İstanbul'da inikadı lüzumuna dair serdettiği esbap ve mütalâatı bundan ibarettir.7.309

2.4.21. E+Ö+Ö+Y.....7.169

Örnek : Binaenaleyh zatiâlilerinin ve dâhil buldukları kabinenin buna âlet ve vasıta olmaması vatanperverliği temenni olunur.7.169

2.4.22. E+Şrt.Cc+ZT+Y..... 13.8

Örnek : Fakat beklemeğe müsait olmıyan birşey varsa derhal müterakim olan mevaddı tetkik edecek muvakkat bir heyetin intihabıdır.13.8.

2.4.23. E+N+Y+E..... 22.144

Örnek : Fakat takrir muhteviyatiyle takrir haricinde mevzuubahis olan bu mesaili yekdiğerinden tefrik etmenizi teklif ederim efendim (muvafık sesler).22.144

2.4.24. E+Şrt.Cc+N+Y.....22.9

Örnek : Fakat verilmiş olan umumi izahatın teferruat ve avamiline nüfuz etmek; bütün mahiyetine, bütün teferruatına yakından vukuf ve nüfuz hâsıl etmek isterseniz bir şeyi teklif etmek istiyorum.22.9

2.4.25. E+YT+YT+Y..... 25.116

Örnek : Binaenaleyh burada takririn diğér bir noktasına cevap vermek istiyorum.25.116

2.4.26. E+ZT+Şrt.Cc+Y..... 46.4

Örnek : Fakat böyle bir talimatı takarrür ettirmek için heyeti intizar ettirirsek, çok zaman geçecektir.46.4

2.4.27. Ö+ZT+YT+Y..... 4.2,6.8,7.158,7.380,7.394,7.449,19.25,21.22,
22.39,22.104,25.86,25.97,25.140,28.84,28.99,
41.43

Örnek :Tahlis-i nefis edip gelebilecek olan mebusan ile birlikte bir meclis-i âli vücuda getirilmesi ancak yeni intihabedilen tarz-ı intihapta mevzu-u bahis olmuştur.
4.2

2.4.28. Ö+ZT+N+Y..... 3.43,7.238,7.316,7.371,7.389,18.11,21.9,22.3,
22.21,22.41,22.57,22.143,27.135,28.10,28.93,

37.2

Örnek : Erzurum Kongresi yalnız Şarkî Anadolu murahhaslarından teşekkül etmiş bulunduğu için selâhiyetini bu daire dahiline hasretmek mecburiyetini nazar-ı dikkatte tutmuştur.3.43

2.4.29. Ö+ZT+ZT+Y..... 1.8,7.153,7.457,20.5,21.8,26.18,27.27,28.57,
34.14,56.3

Örnek : Tebaa-i Osmaniyeden olan Rum ve Ermeni anasırı,gördükleri teşvik ve müzaheretin netayiciyle de namus-u millimizi cerihadar edecek taşkınlıklardan başlayarak nihayet hazin ve kanlı safhalara girinceye kadar küstahane tecavüzata koyuldular.1.8

2.4.30. Ö+N+ZT^(ZT)+Y..... 2.4,7.151,22.79,22.133,25.157,28.83

Örnek : Tarih bu kongremizi şüphesiz ender ve büyük bir eser olarak kaydedecektir.2.4.

2.4.31. Ö+E+Ö+Y..... 3.46,7.154,7.390,21.97,51.10

Örnek :Alelittlak"Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"yahut"Anadolu-Rumeli Mudafaa-i Hukuk Cemiyeti" unvanî umumisi istimal edilmek ve bütün milletin hukuku namına kendi kendine salâhiyet vermek doğru olamazdı.3.46

2.4.32. Ö+YT+N+Y..... 1.28,1.44,7.277,7.372,21.4,25.93

Örnek : Bağdat ve Şam içtima-ı umumileri her tarafa bu kararı neşretmiştir.1.28.

2.4.33. Ö+E+YT+Y..... 7.176,7.323,7.452,28.104,28.119

Örnek : Diğer bir kısmı da şehrin kenarındaki tepelere çekildi.28.104

2.4.34. Ö+YT+ZT+Y..... 7.202,7.411,12.15,21.89,39.16

Örnek : Dünyanın bütün askerleri, şimdi takbih ettiğimiz insanlardan daha iyi hareket etmez.21.89

2.4.35. Ö+E+N+Y..... 7.383,25.94,27.153

Örnek : Bunu tâmim etmiş olmak bittabi teklifin hakikatini kabul etmek değildi..7.383.

2.4.36. Ö+E+ZT+Y..... 7.242,26.7,28.128

Örnek : Bu hulâsa-i neşriyat da tabii bizim aleyhimizdedir.26.7

2.4.37. Ö+ZT+Ö+Y.....7.124,7.195,22.139

Örnek : Ben bununla şahsan iştigal etmekteyim.22.139

2.4.38 Ö+YT+YT+Y.....22.27,22.85,38.8

Örnek : En kıymetli zâbitanımız Harb-iUmumi içinde muhtelif cephelerde esir düşmüşlerdir.38.8

2.4.39. Ö+YT+E+Y.....25.164,26.44,49.7

Örnek : Böyle bir malûmat, bu Bolşevik Hükûmet-i Cumhuriyesinin Erkanı Harbiye-i Uumumiye Reisi'nin masasında dahi yoktur 26.44

2.4.40. Ö+Y+YT+Y..... 7.160

Örnek: Âcizelerinin masuniyeti hakkında Hariciye Nazırı Vekili Beyefendi tarafından İngilizlerden teminat alındığı beyan buyurulur : buna pek mütehayyir oldum.7.160

2.4.41. Ö+N+YT+Y.....3.13

Örnek : İşte bu ahval milletimizi şedit bir intibaha sevketti. 3.13.

2.4.42. Ö+N+Y+Y..... 8.38

Örnek : Cenab-ı Hak muvaffakiyet ihsan etsin, âmin. 8.38.

2.4.43. Ö+ZT+E+Y..... 25.34

Örnek : Islâmiyetin en âli kaide ve kanunlarını ihtiva eden Bolşevizmin bizim dahi mevcudiyetimize kasdetmiş olan müşterek düşman aleyhinde, bugün ihraz etmiş bulunduğu zafer, bizim için de şayan-ı teşekkür bir neticedir.25.34

2.4.44. Ö+H+Ö+Y.....25.38

Örnek : Yaptığı teşebbüs Efendiler; onuncu ve on birinci ordularını doğrudan doğruya Kafkasya'ya, Şark Cephesine tahsis etmek oldu.25.38

2.4.45. Ö+Ö+YT+Y.....25.120

Örnek : İkincisi; vaziyetin bir iki aydan beri şarkta mühmel, muğlak kalmış olması
Lehistan vaziyetinden ileri gelmiş oluyor.25.120

2.4.46. Ö+Ö+N+Y.....28.129

Örnek : Bizim de kuvvetlerimiz,bilhassa süvari kıtaatımız,bu ricat eden düşmanı
takibediyordu.28.129

2.4.47. Ö+Y+E+Y..... 26.12

Örnek : İstanbul ile temasta ve münasebatta bulunanlar zehirlenirler ve mahkûm-u
mevt olurlar.26.12

2.4.48. Ö+Ö+E+Y.....25.108

Örnek : İkincisi; esbab-ı siyasiye de vardır.25.108

2.4.49. Ö+Ö+Ö+Y.....12.41

Örnek : İçlerinde erbab-ı mefsedet yaşatmak, onların ifsadatına zemin ihzar etmek,
bu da bir kabahattir.12.41.

2.4.50. Ö+E+Y+Y..... 27.80

Örnek : Bu da bir tetkik ve tenkid-i askerîdir, tâbiye ve sevkulceyşe ait bir
harekettir.27.80

2.4.51. ZT+Ö+YT+Y..... 3.24,5.4,7.10,7.47,7.315,7.321,7.359,7.382,
7.427,12.25,16.9,24.3,25.124,39.14,39.18,41.45,
57.5,53.3,57.2

Örnek : Hulâsa garptan şarktan yükselen sadayı millet Anadolu'nun en hücre
köşesinde mâkes buldu.3.24.

2.4.52.ZT+YT+Ö+Y..... 6.3,7.13,7.42,7.123,7.144,7.180,7.237,7.269,
7.385,7.463,12.312,12.16,15.2,16.6,19.10,21.91,
21.99,22.13927.107,28.11,39.23

Örnek : Bunun üzerine mevaki-i muhtelifeden vukubulan istizanlarda iki şey soruluyordu.6.3.

2.4.53.ZT+Ö+N+Y..... 1.6,7.398,7.417,7.473,12.7,15.12,18.9

Örnek : Devletlerin şahsiyet-i mâneviyesi ve vâziülümza murahhasların namusu zatileri zıman ve kefaletinde bulunan iş bu mütarekenâme ahkâmı bir tarafa bırakılarak İtilâf Devletleri kuvay-i askeriyesi payitaht-ı saltanat ve makarr-ı celil-i hilafet olan İstanbulumuzu işgal etti.1.6

2.4.54.ZT+Ö+ZT+Y..... 3.32,3.35,7.58,7.117,7.325,19.13,20.33,28.42

Örnek: Halbuki Sivas Kongresinin inikadı ancak bugün müyesser oldu.3.35

2.4.55.ZT+ZT+N+Y..... 7.18,7.82,7.318,8.32,20.37,26.32,28.144

Örnek : Müzakerata mübaşeret edilip edilmediğine dair henüz bir malûmat almadık.26.32

2.4.56.ZT+ZT+ZT+Y.....1.10,1.30,7.272,7.274

Örnek : Salifülarz esbap ve payitaht-ı saltanatın da mahsur ve tamamıyla mukadderata sahip bir kudret ve irade-i millîyenin mevcut olamdığı zehab-ı batılı hükümran olmuş ve cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstehak ise bîmehaba onların tatbikatına itilaf Devletelerince başlanmıştır. 1.10

2.4.57.ZT+YT+N+Y..... 38,7.106,7.11,7.137,7.225,12.1,12.58,26.3

Örnek : Çoktan beri Edirne'den bir resmî malûmat almadık.26.3

2.4.58.ZT+ZT+YT+Y..... 7.54,7.133,12.5,24.7

Örnek : Buna cevaben silâhların iade edileceği bildirilmekle beraber diğer hususata cevap verilmemişti.12.5

2.4.59.ZT+N+YT+Y..... 3.55,22.4,22.141

Örnek : Maruzatım hitam bulurken vatan ve milletin fevz ü halâsı gayesine merbut olan heyetimizin muvaffak-ı bilhayr olması temenniyatını bârigâh-ı ilahiye refeylerim.3.55

2.4.60.ZT+N+ZT+Y..... 7.308,7.469,26.29,34.1,54.5

Örnek : Şimdi yeni elime gelen bir şifreli telgrafnameyi, mevzuubahis olan meseleye ve benim şahsıma da çok yakından taallük ettiği ve efkârıtenvire medar olacağı için arz ediyorum.34.1

2.4.61.ZT+E+Ö+Y..... 12.31,12.51

Örnek : Ne olduğunu anlamadan, karşı karşıya geldiği kimselerle müsademe olduktan ve bir defa kan döküldükten sonra tabiatıyla bir husumet ve bir anlaşamamazlık vücuda geliyor. 12.31

2.4.62.ZT+ZT+Ö+Y..... 7.46,51.30

Örnek : Bu esasa göre karargâh-ı umumiden başlayarak tâ süngüsünü düşmana tevcih etmiş olan efrada kadar cephe zammı vermek lâzımdır.51.27

2.4.63.(ZT+YT+ZT)Ö+Y..... 12.13,24.4

Örnek : İşte bu sebeple oraya yeniden bir kuvvet göndermek mecburiyeti hâsıl oldu.12.13.

2.4.64.ZT+YT+E+Y..... 22.110,28.71

Örnek : Bu meyanda Azarbaycan'dan da bahsolundu.22.110

2.4.65.ZT+Ö+Y+E..... 7.182

Örnek : Memuriyeti âliyelerine hasbelicap hitam verilmiş olduğundan hemen bilâteahhur. Dersaadet'e avdetleri, irade-i hazreti Padişahi iktizasındandır, efendim.7.182

2.4.66.ZT+Ö+Ö+Y.....28.140

Örnek : Bunun gibi daha bir çok kahraman kumandanlarımız vardır.28.140

2.4.67.ZT+ZT+Y+Y.....47.2

Örnek : Bu münasebetle bir iki gün gaybubet edeceğim, arz-ı malumat ederim.47.2

2.4.68.ZT+E(N)+Y..... 7.333

Örnek : Meclis-i Millinin hariçte inikadı lüzum ve zaruretini anlatmaya muvaffak olamadıktan sonra artık serd-i mütalâattan sarf-ı nazar ettik.7.333.

2.4.69.ZT+E+ZT+Y.....28.108

Örnek : Bu vekayi cereyan ederken,bittabi diğer taraftan Fransız kuvvetlerine tekabül edecek kuvvetlerimizin Ayıntap'ta tahşidi için tedabir-i lâzimeye tevessül edilmiştir.28.108

2.4.70.ZT+Y+YT+Y..... 26.54

Örnek : Şarka doğru gittiler, Bolu'nun içine girdiler.26.54

2.4.71.ZT+N+Ö+Y.....22.32

Örnek : Bunu söylediğim zaman kuvvetimizin ufak ufak kütlelerden müteşekkil olacağını cümleliz anladınız.22.32

2.4.72.ZT+N+E+Y..... 25.57

Örnek : Bilâhare bunun neticesini de arz edeceğim.25.56

2.4.73.ZT+Şrt.Cc.+YT+Y.....25.159

Örnek : Bu vahdeti böyle teşebbüsat-ı münferide ile halele duçar ettiğimiz gün, o teşebbüsat-ı münferidenin netice-i muvaffakiyatı en parlak dahi olsa, heyeti umumiyeyi kurtarmak kabiliyetinden mahrumdur.25.159

2.4.74.ZT+Ö+Y+Y..... 20.2

Örnek : Evvelden sansör vaz'ı lâzım mıdır? değil midir?20.2

2.4.75.ZT+N+Y+H..... 27.81

Örnek : Şuraya buraya çekilmiş olmasıyle bir kumandanı tahtie edemeyiz Efendiler.27.81

2.4.76.ZT+H+N+Y..... 39.12

Örnek : Oradaki kuvvet denildiği zaman efendim gayet zayıf bir tarassut kuvveti olduğunu söylemek mecburiyetindeyim.39.12

2.4.77.YT+Ö+ZT+Y..... 16.2,19.5,21.11,22.8,22.89,25.20

Örnek : Burada Müdafaa-i Milliye doğrudan doğruya Harbiye Nezareti mukabili istimal edilmiş bir tabirdir.16.2

2.4.78.YT+ZT+Ö+Y..... 1.25,7.408,19.43,26.56

Örnek : Suriye'de ve Irak'ta İngilizlerin ve ecnebilerin tahakküm ve idaresinden tekmil Arabistan hal-i galeyendadır. 1.25.

2.4.79.YT+Ö+N+Y.....7.41,7.141,25.158

Örnek : Bu vaziyet içinde bizim için esas, sâkitane vahdeti muhafaza etmektir.25.158

2.4.80.YT+ZT+N+Y..... 7.35,7.139,19.41,27.114

Örnek : Heyeti âliyenize şimdiden berayi malûmat arz ediyorum.19.41

2.4.81.YT+E+Ö+Y..... 3.21,28.66,39.26

Örnek : Şarktan ve cenuptan tehlike hisseden Diyarbakır vilâyetimizde de Müdafaa-i Vatan Cemiyeti teşekkül etti. 3.21.

2.4.82.YT+Y+YT+Y..... 22.120,25.165

Örnek : Umur-u dâhiliyeden bahsolundu, memurin-i dâhiliyeden bahsolundu.22.120

2.4.83.YT+YT+N+Y..... 27.148,34.20

Örnek : Bekir Sami Bey'e, ordu kumandanı ve vali ve mebus arkadaşlarım muvacehesinde icabeden sualimi sordum.27.148

2.4.84.YT+ZT+ZT+Y..... 7.275,15.16

Örnek : Bizim de orada mevcudiyetinden bahsettiğim askerlerimiz hakkında telgraf hututunun münkatî olması hasebiyle henüz sahih malûmat alamadık.15.16

2.4.85.YT+ZT+YT+Y..... 7.44

Örnek : İçinde bulunduğumuz bu hassas devirde artık her hakikati kemaliyle müdrük ve bütün avakıbi meş'umeye karşı en son fedarkârlığı göze aldırarak muhafaza-i istiklâliyeti millîyeye âzim olan milletin mazharı sükûnet ve teselliyet olması merkez-i

hilafet ve saltanattan vâsıl olacak iş'aratı sahihe ve samimiyeye vabeste olduğu kanaatindeyim.7.44

2.4.86.YT+N+ZT+Y..... 12.23

Örnek : Dünkü mâruzatımda erbab-ı mefsedetın temin etmek istedikleri menafii bir dereceye kadar işaret etmiştim.12.23.

2.4.87.YT+E+ZT+Y..... 25.131

Örnek : Onların kuvvetine dahi fiilen tecavüz etmiştir.25.131

2.4.88.YT+N+Y+H.....46.1

Örnek : Arkadaşlara bir şey arz etmek isterim efendim.46.1

2.4.89. YT+YT+Ö+Y.....7.369

Örnek : Diğer taraflarda İtilâf Devletlerinden hiçbirine taarruz vuku bulmakta değil idi.7.369

2.4.90. YT+Y+E+Y..... 51.2

Örnek : Üçüncü maddenin dâhilinde deniyor ki hattı harbin ne demek olduğunu bütün rüfeka bilir.51.2

2.4.91.YT+Y+ZT+Y..... 51.6

Örnek : Karadeniz'den başlar, Akdeniz'e kadar devam eder.51.6

2.4.92.N+E+YT+Y..... 7.143,28.104

Örnek : Diğer bir kısmı da şehrin kenarındaki tepelere çekildi.28.104

2.4.93.N+ZT+Ö+Y.....3.52,18.27,27.101

Örnek : Bunun tahakkukunu, inşallah azm ü celâdetiniz vücuda getirecektir. 3.52

2.4.94.N+ZT+ZT+Y..... 3.44,7.288,54.1

Örnek : Ancak Garbi Anadolu ve Rumeli murahhaslarınının iştirakiyle tecelli edebilecek tam ve şâmil salahiyetin istimalini heyet-i muhtereminizin huzuru ile meşrut ve mukayyet gördü 3.44

2.4.95.N+E+ZT+Y..... 28.124,41.28

Örnek : Bu celâdeti ifsadetmek isteyen birkaç kişiyi de derhal bertaraf ettiler.28.124

2.4.96.N+E+N+Y..... 17.16,19.19

Örnek : Bunun böyle telakkisini ve su-i tefehhümata meydan verilmemesini rica ediyorum. 17.16

2.4.97.N+YT+Y+E..... 7.179

Örnek : Vaziyetin takdirini müsellemlen olan fetanet ve nüfuzu nazarı samilerine arz eylerim, efendim.7.179

2.4.98.N+N+Ö+Y..... 1.24

Örnek : İngilizlerin bel bağladıkları hudut kabailinin dahi Afganlılara iştirak ettiğini , bu yüzden İngiliz askerlerinin dâhile çekilmeğe mecbur olduğunu İngiliz gazeteleri itiraf etmişlerdir. 1.24.

2.4.99.N+YT+ZT+Y..... 1.46

Örnek : Bütün bu gayeleri istihsal için vakf-ı âmal eyleyen millet-i necibemizin içinde bir ferd-i millî gibi çalışmaktan mütehassıl zevk ve mübahatı burada şükran ve mefharetle arz eylerim.1.46

2.4.100.N+Ö+E+Y..... 22.123

Örnek : Bu aczi ben de gayet tabî buluyorum.22.123

2.4.101.N+N+E+Y..... 27.5

Örnek : Bu tahassusatı şimdiye kadar müteaddit celselerde, müteaddit müzakerelerde muhtelif surette izhar etmiş olmasını da tabî buluyorum.27.5

2.4.102.N+YT+Y+Y..... 18.2

Örnek : Bunu Heyeti İcraiyyeye havale ediyorsunuz değil mi?18.2

2.4.103.N+Ö+Ö+Y.....27.14

Örnek : Bunu bugünkü hâdisat ile mukayese etmek, edvar-ı tarihiye ile mütalâa etmek lâzım gelir.27.14

2.4.104.N+ZT+ZT+Y.....41.52

Örnek : Bunları bugün konuşmaya karar verelim.41.52

2.4.105.H+Ö+ZT+Y.....21.81,37.3,38.1,54.4

Örnek : Efendiler, Meclisi âlinizi işgal eden bu mesele pek nazik bir meseledir.38.1

2.4.106.H+ZT+N+Y.....17.1,21.55,22.123,51.1

Örnek : Efendim, bu cephe zammı hakkındaki madde-i kanuniyenin tefsiratından bahsedilmekte olduğu için bir iki nokta-i nazar arz etmek istiyorum.51.1

2.4.107.H+Ö+YT+Y.....3.16,7.251

Örnek : Efendiler, milletimizin sizler gibi münevveran ve hamiyetperveranı manzaranın elemli karanlıklarından naümit olmadılar. 3.16.

2.4.108.H+Ö+Y+Y.....7.347,21.87

Örnek : Efendiler, son bir parça vardı, müsaade buyurur musunuz? 7.347.

2.4.109.H+ZT+ZT+Y.....9.1,19.1

Örnek : Muhterem Milletvekilleri arkadaşlarımla hakkımda izhar buyurdıkları teveccüh ve itimaddan dolayı bütün samimiyetimle arz-ı teşekkür ederim. 9.1.

2.4.110.H+N+Ö+Y.....7.348

Örnek : Muhterem arkadaşlarımız, İngilizlerin mevcudiyetimizi imha etmek için tatbikına tevessül ettikleri gizli ve kirli nâmütenahi tedabir aldığını cümleniz bilirsiniz.7.348.

2.4.111.H+Ö+E+Y.....52.3

Örnek : Reis Beyefendi, Heyet-i Vekile Reisi Fevzi Paşa Hazretlerinin Meclis huzurunda söylemiş olduğu söz belki istifa telâkki edilmez.52.3

2.4.112.H+YT+ZT+Y..... 1.1

Örnek : Muhterem Murahhas Efendiler! Kongreniz heyet-i riyasetine,âcizlerini intihabeylemek suretiyle gösterilen âsar-ı itimat ve teveccühe hassaten teşekkür ederim.1.1

2.4.113.H+ZT+ N+Y..... 7.1

Örnek : Muhterem Millet Vekilleri : Bugün içinde bulunduğumuz vaziyeti, meclisi âlinizin nazarında tamamiyle tecelli ettirebilmek için bazı beyanatta bulunmak istiyorum.7.1

2.4.114.H+Ö+N+Y.....21.7

Örnek : Efendiler; biz bir maksat takip ediyoruz.21.7

2.4.115.H+N+YT+Y..... 22.44

Örnek : Efendiler, onların teşkilâtını bize tavsiyeye lüzum yoktur.22.44

2.4.116.H+E+ZT+Y..... 21.45

Örnek : Efendiler; Belki başka bir münasebetle de arz etmiştim.21.45

2.4.117.H+ZT+Ö+Y.....22.138

Örnek : – Efendiler; Refik Bey ve rüfekasının vermiş olduğu dört maddelik takrir hakkında bendeniz izahat vermiştim.22.138

2.4.118.H+YT+N+Y.....42.1

Örnek : Efendim, Paşa Hazretlerinin vermiş oldukları izahat-ı umumiye beyanında Bursa'ya çekilen düşman kuvvetlerini takibe ait noktaya bir kelime ilave etmek istiyorum.42.1

2.4.119.Y+E+Ö+Y..... 26.35,42.8

Örnek : Zannediyorum ki sabit bir cephe yoktur.42.8

2.4.120.Y+E+ZT+Y.....22.84

Örnek : Rica ederiz ve çok istirham ederiz.22.84

2.4.121.Y+E+Y+H..... 26.14

Örnek : Müsaade buyurunuz daha bitirmedim Beyefendi.26.14

2.4.122.Y+ZT+YT+Y..... 26.30

Örnek : Tahlil ediniz, ondan sonra heyeti umumiye huzurunda sual sorunuz.26.30

2.4.123.Y+ZT+Y+H..... 27.56

Örnek : Rica ederim, hangi günden bahsediyoruz? Efendiler!27.56

2.4.124.Y+Ö+Y+E..... 27.110

Örnek : Zannederim böyle bir şey vaki olmamıştır efendim.27.110

2.4.125.Y+E+N+Y..... 34.12

Örnek : Söylüyorum işte bunu, casustur.34.12

2.4.126.Y+Ö+ZT+Y..... 28.89

Örnek : Kısmen olsa gerek, derecesi bence meçhuldür.28.89

2.4.127.Y+Ö+YT+Y..... 51.23

Örnek : Bakınız, geri hidemata memur kıtaat bunların kadrolarına ithal edilir.
51.23

2.4.128.ZT(Şrt.Cc.)+ZT+N+Y..... 12.48,26.76

Örnek : Her birinde ayrı ayrı birer kuvve-i tedibiye, tehdidiye bırakmak prensibini, kaidesini iltizam edecek olursak, o zaman elimizde bulunan ve icabında bütün şiddetimizi tatbika vasıta olacak kuvveti inkısama uğratmış oluruz. 12.48

2.4.129.Şrt.Cc.+ZT+Ö+Y.....20.6,20.8

Örnek : Memleketimizin ahvali dâhiliyesini nazarı dikkate alacak olursanız, tamamen hüsn-ü niyete makrun olmak üzere, bazı yerlerdeki malûmatı, havadisi diğer yerlere nakletmek dahi muzır olabilir.20.6

2.4.130.Şrt.Cc.+N+ZT+Y.....7.108

Örnek : Ali Kemal Bey'in infisalimi bildiren telgraf haberleri mumaileyhin hattı hareketinin hükûmeti seniyece mazharı tavip olmadığını tamamen göstermiş bu suretle zail olmuş ise de meclisi vükelânın bilkülliyeye karar ve kanaati haricinde yapıldığına katiyen kaani bulunduğum bu muhataralı ve mesuliyeti cidden ağır düşüncelerin, millet ve memleketin selâmeti âtiyesi için ne büyük zararlar tevliid edebileceğini tekrar arza mecburum.7.108

2.4.131.Şrt.Cc.+Ö+ZT+Y.....7.282

Örnek : Bizim verdiğimiz cevabı aynen okursam mesele daha ziyade tavazzuh edecektir.7.282

2.4.132.Şrt.Cc.+Şrt.Cc.+Ö+Y.....21.35

Örnek : Eğer bir kale gibi müdafaa olunursa, eğer bir yerin etrafında mevut kuvvet vesait-i harbiyesiyle nihayete kadar mukabele eder de düşman o kuva-yi müdafaayı zir-ü zeber eder ve o mevkie gelirse o mevki sukut eder.21.35

2.4.133.Şrt.Cc.+Ö+N+Y.....41.30

Örnek : O kanuna göre kime ait ise bu madde o aidiyeti izah eder.41.30

2.4.134.Şrt.Cc.E+Ö+Y.....22.14

Örnek : Dünyada insanların vârid-i hâtırı olan her mâkul şeyin husulüne imkân-ı maddi olsa idi, hakikaten bütün dünyanın manzara-i umumiyesi başka türlü olurdu.22.14:

2.4.135.E+ŞCc+N+Y.....25.169

Örnek : Maahaza bazı noktaların tenvirine daha lüzum ve ihtiyaç görüyorsanız malûmatım dâhilinde izahat veririm.25.169

2.5 BEŞ ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.5.1.E+ZT+YT+N+Y.....6.2,7.342

Örnek : Veyahut beyan-ı mâzeret ederek,bize buraya gelemiyecek şeraitte olduğunu beyan etti. 6.2.

2.5.2.E+ZT+YT+Ö+Y.....12.39,12.21,12.15,22.114,27.124,27.145,39.27,

Örnek : Ancak o erbab-ı mefsedetın ifsatlarına kapılmışolmakla da Beypazarı ahalisi hakkında bir ceza yapmak varid-i hatırdır.12.39

2.5.3.E+ZT+YT+Y+E. 19.46

Örnek : İnşallah yakında netayic-i maddiye istihsâl ederiz efendim.19.46

2.5.4.E+ZT+YT+ZT+Y.....7.218

Örnek : Çünkü bizzat bulunmuş olmak itibariyle kongrenin o zamanki zihniyetine yakından vâkıfım.7.218

2.5.5.E+ZT+ZT+N+Y.....7.118,7.334,12.44,20.19,22.26,39.2

Örnek : Fakat müstacelen tenevvür arzu bulunulduğu için hulaseten vaziyeti söyleyeyim .39.2

2.5.6.E+ZT+ZT+Ö+Y.....7.273,20.7,20.9,27.122,37.8,51.27

Örnek : Meselâ Düzce'de isyan varken Yozgat havalisinde de hafi olarak bir takım erbab-ı mefsedet çalışmakta idi.20.7

2.5.7. E+ZT+ZT+YT+Y.....39.17,54.8

Örnek : Binaenaleyh, heyet-i celilenizden aldığım feyizle bu dakikadan itibaren Başkumandanlık vazife-i fiiliyesine başlıyorum.54.8

2.5.8. E+ZT+ZT+ZT+Y7.468

Örnek : Binaenaleyh her şeyden evvel müdafaa-i hukuk ve mevcudiyete kabiliyetli bir millet halinde beynelmilel hukuk ve vezafine hürmet olunmasını talep edebilecek teşkilât-ı medeniye ve esasiye ile henüz yaşamakta olduğumuzun bütün cihana bu defa daha büyük bir kuvvet ve metanetle ilânın ihtiyacındayız.7.468

2.5.9. E+ZT+Ö+ZT+Y.....7.231,7.268,7.287,7.459,27.178

Örnek : Şöyle ki: Evvelâ Meclisi Mebusan cebren ıskat edilmiştir.7.459

2.5.10. E+ZT+Ö+YT+Y.....7.174,19.36,28.100,28.117

Örnek : Efendiler; hudud-u millimiz dâhilinde bulunan ve fakat mütareke ahkâmına tevfikân kuva-yi askerîyemizin tahliye etmiş bulunduğu elviye-i selâsenin icabında tekrar işgali için heyeti âliyeniz Heyeti İcraiyyeye salahiyet vermişti.19.36

2.5.11. E+ZT+N+ZT+Y.....8.35,12.38,21.26

Örnek : İşte memleketimizin şimdiye kadar geçirdiği buhrandan, felâketlerden, kâh Avrupa'yı taklidetmek, kâh idare-i umur-u devleti şahsi nokta-i nazarlara göre tanzim ve tensika çalışmak, kâh Kanunu Esasiyi bile ihtirasat-ı şahsiyeye baziçe eylemek gibi pek elim neticelerini gördüğü basiretsizliklerden hâsıl olan intibah-ı umumiye tercüman olduğumuz itikadiyle şu müşkül ve buhranlı devri tarihînin mücahedatını bu yolda tansik etmek taraftarıyız. 8.35

2.5.12. E+ZT+N+YT+Y.....19.32,28.110

Örnek : Ancak havadis kabîlinden olmak üzere Akhisar'a Yunanlıların bir taarruz teşebbüsünde olduklarını bazı menabiden işitiyoruz.19.32

2.5.13. E+ZT+E+Ö+Y.....41.12

Örnek : Fakat ondan sonra da halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesine müstenit bir usulü idarenin de takip edileceği söyleniyor.41.12

2.5.14. E+Ö+YT+N+Y.....1.45,25.5,27.97

Örnek : Fakat mukaddesatının gaye-yi necatiyle çırpınan bütün millet işbu tarik-ı azim ve mücahededesinde her türlü mevanii, muhakkak ve mutlaka kırıp süpürecektir. 1.45.

2.5.15. E+Ö+YT+YT+Y.....22.37

Örnek : Hem bu usul Almanlardan, Bulgarlardan alınmamıştır.22.37

2.5.16. E+Ö+YT+E+Y.....22.90

Örnek : Yalnız bu sözlerimiz fiiliyatta da müteccelli olmalıdır.22.90

2.5.17. E+Ö+ZT+N+Y.....3.25,7.6,7.70,17.11,20.1,21.17,22.54,25.67,28.37,
41.24

Örnek : Efendiler; bendeniz meselenin halline medar olmak için ikiye ayırmak istiyorum.20.1

2.5.18. E+Ö+ZT+ZT+Y.....7.343,7.399,22.118,25.52,25.168,51.14

Örnek : Ve sebat edilemeyişinin sebebi de arz ettiğim gibi zâhiren kuva-yı milliyeye mensup telâkki edilmesidir.7.343

2.5.19. E+Ö+ZT+YT+Y.....8.8,15.14,19.28

Örnek : Esasen Meclisi âlinizin mevcudiyeti de evvelemirde, meşruiyet ve mesuliyet esaslarının milletçe vacibülmüraat görüldüğüne en büyük delildir.8.8.

2.5.20. E+Ö+ZT+Ö+Y.....27.135

Örnek : İşte bu karargâh sepetiyle, arabasiyle giderken bu vak'a olmuştur.27.135

2.5.21. E+Ö+E+ZT+Y.....28.91,31.7,46.10

Örnek : Çünkü Ayıntap'taki kuva-yı milliyemiz filhakika bir taraftan Akçakoyunlu istikametindeki Fransız kuvvetlerine karşı diğer taraftan da Akçakoyunlu'daki Fransız kuvvetlerinin Halep ve Kilis arasında muvasalalarını kesecek surette müfrezeler sevketmişlerdi.28.91

2.5.22. E+Ö+E+Ö+Y.....21.100,22.28

Örnek : Hususiyle ancak bunlardan bin kişinin cephede bulunduğu ve mütebakisinin de oradaki köy halkından ibaret bulunduğu nazarı itibare alınmalıdır.21.100

2.5.23. E+Ö+E+E+Y.....7.217

Örnek : Yine Erzurum Kongresinin milliyet esasından birisi, Efendiler; işte, bu hududu millî dâhilindeki idarenin hâkimiyeti millîye esasatına müstenit olmasıdır.7.217

2.5.24. E+Ö+E+N+Y.....28.94

Örnek : Diğer taraftan Ayıntap civarında bulunan kuva-yi milliyemiz de orada bulunan Fransız kuvvetlerini tazyik etmeğe başladı.28.94

2.5.25. E+Ö+Ö+ZT+Y..... 19.6,26.5

Örnek : Ve düşmanlarımızın alet-i icraiyesi olan tekmil rüesa-yi şekavet, tekmil rüesa-yi cinayet ahkâm-ı kanuniye dairesinde tecziye edilmişlerdir.19.6

2.5.26. E+Ö+Ö+N+Y..... 7.466

Örnek : Halbuki İstanbul'da efrad-ı ahali arasında hiçbir cürm ü kanuni ile maznun veya müttehem olmadıkları halde yüzlerce eşhasın tevkifine devam olunması Düveli İtilafiyе'nin nokta-i nazarlarına muhalif söz söylemek bile cürüm telâkki olunarak kurun-u vustanın teamülât-ı harbiyesi şeklinde tecavüzatta bulunulması kuvve-i adliyenin hükmen sâkit olduğunu göstermiştir. 7.466

2.5.27. E+Ö+Ö+E+Y..... 22.94

Örnek : Bittabi benim bildiğim ve Müdafaai Milliyece takibedilen Husus: Suret-i umumiyede zâbitanın harb cephelerinden uzak bırakılan aileleri nezdinde bulunan efrat bir defa silâhsız efrattır.22.94

2.5.28. E+Ö+Y+E+Y..... 51.15

Örnek : Efendim, böyle bir düşman taarruzuna karşı kullanacak kuvvetlerimiz vardır ve tezyid olunmuştur.19.35

2.5.29. E+Ö+Y+Ö+Y..... 8.9

Örnek : Binaenaleyh Meclisi âlinizde tekâsüf eden irade-i aliye-i milliyeye istinadetmek suretiyle meşruiyet ve kanuniyetini ve yine heyeti muhteremenizde tesellî eyliyen vicdan-ı milletin muhakemesine merbut bulunmak cihetiyle de mesuliyetini takdir ve tesbit edecek bir kuvvetin idare-i umur etmesi zaruridir, bu kuvvetin şekli tabiîsi ise bir hükûmettir. 8.9

2.5.30. E+Ö+N+YT+Y..... 22.43,28.5

Örnek : Binaenaleyh biz bu hareketi ne Almanların ve ne de Bulgarların harekâtından almışızdır.22.43

2.5.31. E+Ö+N+Y+Y.....5.5

Örnek : Zaten bu iş ile işğal etmiş olan Muhittin Baha Bey birisi olabilir zannederim. 5.5

2.5.32. E+Ö+N+ZT+Y..... 21.3

Örnek : Binaenaleyh bu kısmın düşman elinde bulunmuş olması heyeti umumiyenin gayesinden sarfı nazar etmiş olmasını hiçbir vakitte iktiza ettiremez.21.3

2.5.33. E+Ö+N+Y+E.....24.9

Örnek : Binaenaleyh bu dakikada mevsuk olan malûmat Beyefendinin söylediğini teyidetmiyor efendim.24.9

2.5.34. E+YT+Ö+ZT+Y.....7.15,41.9

Örnek : Çünkü birinci maddede Meclisi alinin selahiyeti vasi bir surette işaret edilmiştir.41.9

2.5.35. E+YT+Ö+N+Y..... 37.9

Örnek : Ve bu vekillere meclisi âli, nok-ta-i nazarı aslısını bildirir.37.9

2.5.36. E+YT+Ö+Y+E 27.131

Örnek : Fakat burada geriye giden nedir efendim?27.131

2.5.37. E+YT+ZT+YT+Y.....7.458,37.10

Örnek : Çünkü İstanbul'da doğrudan doğruya kuva-yi devlete vaziyet edilmiştir. 7.458.

2.5.38. E+YT+YT+Ö+Y..... 19.22

Örnek : Yalnız orada kolejde ufak bir müfreze, yirmi, otuz kişi kadar bir kuvvetleri vardır.19.22

2.5.40. E+YT+ZT+N+Y.....22.74

Örnek : Bilâkis kendilerinden daha kıymetli surette iştigal etmeği arzu ederim.22.74

2.5.41. E+YT+ZT+Ö+Y.....17.9

Örnek : Halbuki Kerkük şimalinde Türk olduğu gibi Kürt de vardı.17.9

2.5.42. E+YT+E+YT+Y.....51.12

Örnek : Ve oradan da şarka teveccüh eder.51.12

2.5.43. E+YT+Y+E+Y..... 21.102

Örnek : Tabiatıyla geriye döner ve yürür.21.102

2.5.44. E+N+ZT+ZT+Y..... 19.9,25.3

Örnek : Artık onları istediğimiz gibi düşmanlara karşı istimal edebilecek bir haldeyiz.19.9

2.5.45. E+N+N+ZT+Y.....7.119

Örnek : Bundan maada ordu müfettişliği devletin bir makamı resmisi olup hiçbir zaman şahıs ile kaim ve âlakadar bulunmadığından makamın kendisine mahsus muhaberat ve revabıtını hüsnü suretle muhafaza ve idame ettirmek,bir zaruret-i kanuniye olduğunu , bu tebligatımın Ali Kemal Bey'in tebligatının tāmim olduğu makamata da iblâğı lüzumunu ilâveten arz eylerim.7.119

2.5.46. E+H+ZT+E+Y.....46.7

Örnek : O halde efendim yarın da içtima edelim.46.7

2.5.47. E+Şrt.Cc.+ZT+ZT+Y.....28.147

Örnek : Maahaza Umumiye namına da tensip buyurur iseniz tekrar biraderi vasıtasıyla yazarız.28.147

2.5.48. E+Şrt.Cc.+N+Y+H..... 26.46

Örnek : Belki Dahiliye Vekâletinden, cihet-i askerîyeye ait olan kısmı da Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyasetinden sormak arzu edilirse daha çok malûmat edinirsiniz efendim.26.46

2.5.49. E+Şrt.Cc.+ZT+Ö+Y..... 7.152

Örnek : Meselâ Paris Konferansı, Trakya, Pontus, İzmir, Kilikya mesailini devletin aleyhine olarak tâyin etmiş ve vilâyat-ı şarkiyede de Ermenistan hâkimiyetini kabul ve teyideylemiş ise bu mukarrerata inkıyat için vekâlete selâhiyeti alan ve takdir eden kimlerdir?7.152

2.5.50. E+Y+E+Ö+Y.....7.310,25.147

Örnek : Yine şüphe yok ki, bu dünyanın en kuvvetli bir esası, bir prensiptir.25.147

2.5.51. E+Ö+Y+E+YT+Y..... 25.148

Örnek : Fakat biz öyle milliyetperveranız ki, bizimle teşriki mesai eden bütün milletlere hürmet ve riayet ederiz.25.148

2.5.52. E+E+Ö+N+Y.....22.105,27.158

Örnek : Efendim, bir de Refik Bey biraderimiz hariçten bir kuvvet tedariki hakkında vuku bulan bir teşebbüsün daha evvel niçin vuku bulmadığını söylediler.22.105

2.5.53. E+E+N+YT+Y.....51.4

Örnek : Binaenaleyh bir defa nazarımızı ve hayalimizi memleketi müdafaa etmekte olan hattı harblerimize atfedelim.51.4

2.5.54. E+N+E+ZT+Y.....27.85

Örnek : Yani bunu da bir adamı ittiham etmek için söylememeliyiz.27.85

2.5.55. E+N+E+N+Y.....28.72

Örnek : Filhakika Ayıntap'tan bazı mebus arkadaşlarımıza mufassal telgrafnameler vürud ettiği ve bu telgrafnameler muhteviyatına göre oradaki vaziyeti biraz acıklı gösterdiklerini biliyorum.28.72

2.5.56. E+N+ZT+Ö+Y.....37.18

Örnek : Fakat bunu şimdi istediğiniz gibi tadil ve ıslâh etmek elinizdedir.37.18

2.5.57.ZT+Ö+ZT+YT+Y.....1.39,25.53,25.58,25.95,28.17,28.103,28.115,
38.3

Örnek : Herhalde mukadderata hâkim bir idare-ı milliyenin müdahaleden masum bir surette zuhûru ancak Anadolu'dan muntazırdır. 1.39.

2.5.58.ZT+Ö+ZT+ZT+Y..... 1.35,7.356,28.22

Örnek : Karadeniz'in garp tarafındaki vakayie gelince, Macar ve Bulgarlar memleketlerinin mühim bir kısmını istila etmek isteyenlere karşı bütün mevcudiyet-i milliyeleriyle çarpışıyorlar.1.35

2.5.59.ZT+Ö+ZT+N+Y.....28.7

Örnek : Bu faaliyeti mütaakip Yunaniler 12 temmuzda Burlu'yu işgal ettiler.28.7

2.5.60.ZT+Ö+YT+N+Y..... 7.132,7.432,15.9

Örnek : 16 mart 1336 saat 11 sonra da İstanbul telgrafhanesi Ankara merkezine bir tebliği resmî vermek istiyordu.7.432

2.5.61.ZT+Ö+YT+ZT+Y..... 7.12,26.69

Örnek : Bu muhaberat neticesinde Garp ordusu Kumandanı kendilerine yirmi dört saat mühlet verdi.26.69

2.5.62.ZT+Ö+YT+YT+Y..... 39.3

Örnek : Mâlum-u âlileri Yunanlılar Bursa cephesinde iki istikameten taaruza geçmişlerdi.39.3

2.5.63.ZT+Ö+N+ZT+Y.....7.22,12.60,25.110

Örnek : Bundan sonra Arif Bey'e verilecek talimat müfsitleri ve hamilerini lüzumu gibi tedipetmek olacaktır.12.60

2.5.64.ZT+Ö+N+YT+Y..... 3.26

Örnek : Bu sayede asırlardan beri müstakil yaşıyan milletimiz mevcudiyetini âleme göstermeğe başladı. 3.26.

2.5.65.ZT+Ö+E+ZT+Y.....7.314,28.13

Örnek : Bugün payitaht-ı saltanat-ı seniye ve Meclis-i Millî'nin İstanbul'da içtima etmemesi fikrini tensib etmeyenler de umumiyetle hemen hemen aynı noktaya istinaden serd-i mütalâa etmişlerdir. 7.314

2.5.66.ZT+Ö+E+Ö+Y..... 8.16

Örnek : Bu umde-i esasiye kabul edildikten sonra daima Meclisi âlinizin heyeti umumiyesi teferruat-ı umura kadar fiilen tetkik ve müzakere imkânını bulamayacağından heyeti muhteremenizden tefrik ve tevkil edilecek âzanın hükûmet teşkilât-ı hâzırasına nazaran icabeden taksim-i mesai esasına göre memur edilmesi ve her birinin ayrı ayrı ve cümlesinin heyeti umumiye huzurunda mesul olması temini maksada kâfidir. 8.16

2.5.67.ZT+Ö+Ö+Ö+Y..... 1.7

Örnek : Gün geçtikçe artan bir şiddetle hukuk-u hilâfet ve saltanat, haysiyet-i hükümet, izzet-i nefis-i millîmiz tecavüz ve taaddilere uğradı. 1.7.

2.5.68.ZT+Ö+Y+Ö+Y..... 22.95

Örnek : İkincisi; hıdmat-ı sabitede kullanılması lâzım mümkün malûl efrat olacaktır.22.95

2.5.69.ZT+YT+ZT+N+Y.....1.19,7.105

Örnek : Dört aydan beri Mısır'da istiklâli millînin temin ve istirdadi için pek kanlı vakayi ve ihtilâlât devam ediyor. 1.19.

2.5.70.ZT+YT+ZT+YT+Y.....5.1,7.16

Örnek : Mebusların mazbatalarını tetkik etmek üzere encümen teşkiline tensib olunursa o meseleye geçilsin. 5.1.

2.5.71.ZT+YT+ZT+Ö+Y..... 7.28,25.124

Örnek : Hususî bir nokta-i nazardan da Ermenilerin bütün mütecaviz hareketleri tevkif edilerek onlara daima hâkim bulunduğumuz görülüyor.25.124

2.5.72.ZT+YT+ZT+ZT+Y.....11.6

Örnek : İçinde yaşadığımız nadirülemsal dakikaların vahametine rağmen bu ağır mesuliyet-i millîyenin altında ancak heyeti muhteremenizin muavenet ve müzaheretinin daima ve daima hak yolundaki mücahedata rağmen avn'î inayet-i subhaniyeden ümitvar olarak çalışacağım. 11.6

2.5.73.ZT+YT+Ö+E+Y.....1.43

Örnek : Bununla beraber her devirde,her memlekette ve her zaman zuhûr ettiği gibi bizde de kalb ve âsabi zayıf, gayri müdrik insanlarla beraber vatansız ve aynı zamanda refah ve menfaat-i şahsiyesini vatan ve milletin zararında arıyan esafil de vardır.1.43

2.5.74.ZT+YT+Ö+ZT+Y.....22.1

Örnek : Evvelâ takrir muhteviyatı hakkında izahat veren Refik Bey arkadaşımızın hakkımda izhar ettiği samimî hissiyata ve itimada ben de bütün mevcudiyetimle arz-ı teşekkür ederim.22.1

2.5.75.ZT+YT+Ö+Ö+Y.....53.8

Örnek : Heyeti Vekilenin heyet-i umumiyesinden bir sual sormak için Nizamname-i Dahilide bir madde, bir sarahat var mı?53.8

2.5.76.ZT+ZT+N+ZT+Y..... 7.45

Örnek : Vicdan-ı millîyi temsil etmeyen ihbarat, şayanı endişe akisler tevlidedebileceği cihetle bu bapta tenvir ve irşat buyurmaklığımı hassaten istirham eylerim.7.45

2.5.77.ZT+YT+N+ZT+Y.....7.184

Örnek : Şimdiye kadar gerek zatı akdesi hümâyunlarına ve gerek Harbiye Nezaretine vâki olan, mâruzatımda vatan ve milletin ve makamı muallâyî hilâfetin, mâruz ve giriftar olduğu avakibi elîme ve buna karşı mütehassil alâm ve evza-i millîyeyi tekmil safahat ve hakikatiyle arz ettim.7.184

2.5.78.ZT+YT+E+YT+Y.....7.64

Örnek : Şu bir ay zarfında hemen teknil Anadolu'yu şahanelerinin vilâyet, elviye ve kazalarına ve hudut boylarına kadar olan efkâr ve âmalî millete ve teknil

kumandanların ve tabakat-ı memurinin hissiyat ve icraatına vukuf ve nüfuz hâsıl ettim.7.64

2.5.79.ZT+YT+Y+ZT+Y..... 34.4

Örnek : Malûm-u devletleri bulunacağı veçhile filân yerde filân ve filândır, hakikaten böyle. 34.4

2.5.80.ZT+ZT+YT+Ö+Y.....7.51,7.339,25.7,28.6

Örnek : Hatırladığıma göre her şeyden evvel Meclisi Mebusanda bir grup vücuda getirmek şart telâkki edildi.7.339

2.5.81.ZT+ZT+YT+N+Y.....7.33,7.78

Örnek : Bunun üzerine yaptığım bir tahminle millete katî sözümü verdim.7.33

2.5.82.ZT+ZT+ZT+ZT+Y..... 1.37

Örnek : Vaziyet-i hususiyemize gelince:Daha Dersaadet'ten çıkmadan evvel vatan ve milletin çare-i tahlisi hakkında birçok ricali mes'ule ve muktedire ile görüşülmüştü.1.37

2.5.83.ZT+ZT+Ö+ZT+Y.....3.54,19.7,28.44

Örnek : Meclis-i Millînin henüz toplanmamış olduğu bir sırada matsur ve istiklâlîni zayi etmiş olan hükûmet-i merkeziyenin münferit ve gayri meşru bir kararı veyahut âmal-i milliyeye muhalif bazı tekâlif-i hariciyeye inkıyat ve serfüru etmiş gibi emrivakilerin ihtimali zuhuratına karşı Erzurum ve Sivas Kongrelerinin ruh-i millîyi temsilen ve birbirini takiben içtimar, muhakkak bir fal-i hayr ü selamettir. 3.54.

2.5.84.ZT+ZT+Ö+Y..... 7.400

Örnek : Sakıt kabinenin muvakkaten ifa-yı vazife eylediği buhran günlerinde Ferit Paşa'nın huzur-u şahaneye kabul edilerek saatlerce icra-yı müzakerat eylemiş olmasına nazaran amali milliyeyi yıkacak muhalif bir kabinenin resikara gelmesi mevzuubahis olduğunu zannetmek yanlış bir şey olmayacaktı. 7.400

2.5.85.ZT+ZT+Ö+YT+Y.....25.98

Örnek : Orada bulunan Cemiyet-i İslâmiye milislerinin mukabele ve ateşine rağmen İngilizlerin muavenet ve müzaheretini ve zırhlı tirenlerin himayesi neticesinde Çürüksu bu Gürcü kuvvetleri tarafından işgal edildi.25.98

2.5.86.ZT+ZT+ZT+N+Y.....7.351

Örnek : Cümlenizce mâlumdur ki İngilizlerin bu iki zatın menafi-i hakikiye-i millete mutabık olan e'fal ve harekâtını kendi menfaatlerine muzir olduğunu gördüklerinden bir defa bunları ıskat etmek istediler.7.351

2.5.87.ZT+ZT+ZT+Ö+Y.....7.448

Örnek : Derhal icabeden makamat-ı mülkiye ve askeriye ile görüşerek memleketin idaresini anarşiden kurtarmak üzere rüesa-yi mezkûrenin bizimle tevhid-i harekât etmesi teklif edildi.7.448

2.5.88.ZT+ZT+N+Ö+Y.....25.6

Örnek : Bu sebeple sorulan sualleri esas ittihaz ederek heyeti âliyenize izahat vermeği Heyeti Vekileniz de pek muvafık görmüştür.25.6

2.5.89.ZT+ZT+E+ZT+Y.....27.59

Örnek : Ne için buraya gelip de bugünkü gibi davranmak istemiyordu.27.59

2.5.90.ZT+ZT+YT+ZT+Y.....28.85

Örnek : Bunun için;Cerablus'da Birecik'de,Telahmer'de mevcut olabilen bilcümle vesait-i müruriyeyi ve köyleri imha ve tahribetmek ve Fırat'ı müdaafa etmek ve Cerablus'tan Mardin'e kadar olan şimendifer hattını tamamen tahribetmek için Elcezire Cephesi Ordu Kumandanlığına, Erkânı Harbiye-i Umumiyece talimat-ı lâzime verildi.28.85

2.5.91.ZT+Y+E+Ö+Y.....7.198,7.439

Örnek : Ankara İstasyonundaki telgraf merkezinde şimendifer müstahdemininden bir İtalyanın İngiliz tebliği resmîsinin Fransızca bir suretini aldığı istihbar edilerek derdest ve elindeki telgrafname iptal olundu.7.439

2.5.92.ZT+Y+E+N+Y.....27.110

Örnek : Sonra emir vermişler de; ben İstanbul'a merbutum, size mütavaat edemem demiş. 27.110

2.5.93.ZT+Y+E+YT+Y.....7.111

Örnek : Bütün bu mâruzatımla görülüyor ki tahakkuk etmemiş, sahih olmamış yalan ve yanlış şeyler üzerine istinat ediliyor.7.111

2.5.94.ZT+Y+ZT+Ö+Y.....38.15

Örnek : Zâbitanın ademi lüzumuna, ademi iktidarına dair söz söyleyeceğimize, zannediyorum bugün zâbitanın düşman karşısında bu dakikada ne suretle ifayı vazife ettiklerini düşünmek daha münasıptir.38.15

2.5.95.ZT+E+Ö+N+Y..... 25.110

Örnek : Malûm-ı âliniz yine Rus Bolşevik Cumhuriyeti; Batum ve havalisinin mukadderatı,Batum ve havalisi insanların reyine, arzusuna tâbidir, onlar tâyin ve takdir edecek demiştir.25.110

2.5.96.ZT+E+Ö+YT+Y..... 25.153

Örnek : Bu itibarla dahi bizim milletimiz beşeriyeti tahlise müteşebbis olan kuvvetler tarafından himayeye şayestedir.25.153

2.5.97.ZT+E+YT+N+Y.....28.35

Örnek : Cepheden ve cenahlardan olmak üzere, bilhassa cephenin sol cenahına şiddetli taarruzlarını tevcih ediyordu.28.35

2.5.98.ZT+E+YT+E+Y.....41.8

Örnek : Efendi hazretlerinin beyanatına nazaran da buna esasen lüzum yoktur.41.8

2.5.99.ZT+E+ZT+ZT+Y..... 15.1

Örnek : Müsadenizle efendim, bu malûmatı iyice tenvir için bazı izahat vereceğim.15.1.

2.5.100.ZT+N+ZT+YT+Y.....25.43

Örnek : Buna binaen Kafkasya'ya sevketmiş olduğu, tahsis ettiği ordulardan onuncu orduyu kâmilten şimale sevketti.25.43

2.5.101.ZT+N+ZT+ZT+Y.....26.55

Örnek : Malûm-u âliniz orada bulundurduğumuz kuvvetlerimizi Yunan taaruzu üzerine hemen kâmilten denilecek derecede sevketmiş bulunuyorduk.26.55

2.5.102.ZT+N+Y+Ö+Y.....24.15

Örnek : Vâkı olsa bile insanları tehycetmek değil, teskin etmek lâzım gelir.24.15

2.5.103.ZT+Ara.C.+N+ZT+Y..... 28.3

Örnek : Demirci havalisindeki son havadisi izah edebilmek için müsaade buyurursanız birkaç gün evvelki tarihten cereyan eden vukuatı bir silsile halinde arz edeyim.28.3

2.5.104.ZT+H+ZT+YT+Y.....25.134

Örnek : Bu münasebetle Efendiler, yine şarka ait olan bir noktadan bahsedeceğim.25.134

2.5.105.Ö+ZT+ZT+N+Y.....7.393,7.404

Örnek : Düşmanların bütün mesaisi,esasat-ı sulhiyemizin tekarrür edeceği esnada memleketimizi haricen ve dahilen bir za'f-ı mutlak içinde bırakarak istedikleri her şeyi bize kabul ettirmek gayesini istihdaf eyliyordu.7.393

2.5.106.Ö+ZT+ZT+ZT+Y.....7.395,25.88

Örnek : Bu zevat ve heyet Avrupa ve Amerika efkâr-ı umumiyesini milletimiz aleyhine lâyuad vesait ile tesmim ve tahrik eyliyen propagandalara tamamen galabe çalamamışlarsa da mukarrerat-ı katiye-i sulhiyemizin tespitini deruhde eden sulh konferansı muhafili için az çok bir ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınmaya şayan bir cereyan tevlidine muvaffak olmuşlardı.7.395

2.5.107.Ö+ZT+ZT+YT+Y.....27.54,28.24

Örnek : Hamdullah Suphi Bey,benim idrakime nazaran,bu meselede iki noktaya temas ediyor.27.54

2.5.108.Ö+ZT+N+YT+Y..... 1.5,7.9

Örnek : İstiklâl uğrunda namus ve şehametiyle dövüşen milletimiz, 30 teşrinievvel 1918'de imzalanan mütareknâme ile silâhını elinden bıraktı.1.5

2.5.109.Ö+ZT+N+ZT+Y.....7.72,25.30

Örnek : Ruslar, Çar'ın idare-i müstebidesi altında takip eden harb senelerinin teyidettiği sefalet neticesinde bu hissiyatı âzami derecede tenmiye etmişlerdi.25.30

2.5.110.Ö+ZT+N+Ö+Y..... 41.60

Örnek : İkincisi bugün ameliyat ve icraatı mesul zevat ifa etmektedir.41.60

2.5.111.Ö+ZT+Y+E+Y.....25.12,27.36

Örnek : Bu üç sebepten bilhassa sonuncusu Heyeti Vekilece de tetkik olundu ve muvafık görüldü.25.12

2.5.112.Ö+ZT+Y+ZT+Y..... 28.30

Örnek : Muharebe 3 ağustosta başladı, akşama kadar devam etti.28.30

2.5.113.Ö+ZT+ZT+ZT+Y.....7.406,20.36

Örnek : İngilizler 12 Martta hutut-u telgrafiyemiz hakkında tekrar tettebbuatta bulunmuşlardır.7.406

2.5.114.Ö+ZT+YT+N+Y.....25.41

Örnek : Bu ordular bir taraftan Ermenistan ve Gürcistan hudutlarında lâzım gelen tedabiri ve vaziyet-i askerîyeyi aldılar.25.41

2.5.115.Ö+ZT+YT+YT+Y..... 25.55,27.80

Örnek : Mağlûp olan bu kuvvetler Akdam'dan sonra cenuba, İran içlerine doğru çekildi.25.55

2.5.116.Ö+ZT+Ö+N+Y..... 28.16

Örnek : Faik düşman karşısında kalan müfreze geriye çekilmeğe mecbur olduğundan Yunanlılar Demirci mevkiini işgal ettiler.28.16

2.5.117.Ö+YT+Ö+ZT+Y..... 23.9

Örnek : İkincisi zâbitandan kıtaat teşkili mükerreren mevzuubahis ediliyor.23.9

2.5.118.Ö+YT+Ö+YT+Y..... 31.10

Örnek : O, yeni hattın biraz garbında; bu, biraz daha ileride idi.31.10

2.5.119.Ö+YT+N+ZT+Y..... 7.94

Örnek : Dahiliye Nazırı Bey, 18 Haziran 1335 tarihli vilâyata neşrettiği şifreli bir tamimde müdafaai hukuku millîye istihzaratını şiddetle men' ediyor.7.94

2.5.120.Ö+ZT+YT+ZT+Y..... 1.12

Örnek : Bu tatbikat bu anda gözümüzün önünde hazin bir surette cereyan ediyor.1.12.

2.5.121.Ö+YT+E+ZT+Y.....3.30

Örnek : Bu hal tarihî millîmizde bittabi hükûmet-i merkeziye hesabına pek şaibedar bir fasıldır.3.30

2.5.122.Ö+Y+E+ZT+Y.....7.159,18.10,27.168,37.16

Örnek : Oraya tahsis olunan kuvvetler geldi ve ertesi gün taarruza geçti.18.10

2.5.123.Ö+Y+E+Ö+Y..... 22.13,27.136,41.34

Örnek : Şöyle yapmalı, böyle yapmalı denir ve pek güzel şeyler vârid-i hâtır olur.22.13

2.5.124.Ö+Y+E+YT+Y.....7.296,27.65

Örnek : Hamdullah Suphi Beyefendi buyuruyorlar ki;silâhsızlıktan bahsolundu.27.65

2.5.125.Ö+YT+Ö+E+Y..... 7.4,28.9

Örnek : Birisi Gördes istikametinde, diğer birisi de Demirci istikametinde idi.28.9

2.5.126.Ö+Y+ZT+N+Y.....34.18

Örnek : Kim bilir, ne kadar müfsitkârane vezaif ifa edecekti.34.18

2.5.127.Ö+Y+ZT+Ö+Y..... 51.24

Örnek : Teşkilâtlar kimlerdir? Buna dair sarahat-i kâfiye vardır.51.24

2.5.128.Ö+Y+YT+Ö+Y..... 27.40

Örnek : Harekât-ı askeriyede mevzubahis olması lazım gelen şey, eldeki kuvvetlerin neticeye kadar her hangi bir mevkii muhafaza etmesi değildir, harekât-ı harbiyede, bu, esas değildir.27.40

2.5.129.Ö+YT+YT+N+Y..... 27.150

Örnek : Bu zat, bunların muvacehesinde bana, hakikatte verilmesi lâzım gelen emri vermiş olduğunu söyledi.27.150

2.5.130.Ö+E+Ö+ZT+Y..... 25.33

Örnek : Bolşeviklerin bilhassa son günlerde Lehistan dâhilinde tevali eden muvaffakiyeti ve muzafferiyeti cidden inkılâpların pek mesut, pek parlak ve pek mühim bir neticesidir.25.33

2.5.131.Ö+E+Ö+YT+Y..... 28.41

Örnek : 31 nci, 32 nci, 33 üncü Yunan piyade alayları ve ona göre topçu ve süvari kıtaatı burada muharebe ediyordu.28.41

2.5.132.Ö+E+ZT+N+Y.....25.100

Örnek : İtilâf Devletleri de kâmilten Batum'u terkettiler.25.100

2.5.133.Ö+E+ZT+Ö+Y..... 27.62

Örnek : O da, herkesin sudan bir takım vazifeler yaptığı sırada hayatımızı , mevcudiyetimizi bu milletin sinesine sokarak,onlarla beraber düşman karşısında uğraşmak olmuştur.27.62

2.5.134.Ö+E+YT+E+Ö..... 7.205

Örnek : Halep'le Katıma arasında Cerablus köprüsüne müntehi olur bir hat ve şark parçasında da Musul vilâyeti Süleymaniye ve Kerkük havalisi ve bu iki mintakayı yekdiğerine kalbeden hat.2.705

2.5.135.Ö+E+E+Ö+Y..... 19.18

Örnek : Kilikya vaziyeti efendim, yani Adana havalisi ve Antep havalisi vaziyeti şayanı memnuniyettir.19.18

2.5.136.Ö+N+Y+Y+E..... 16.14

Örnek : Harbiye Nezareti,Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'nin tensipettiği yahut onun planına göre teşkil ve tensik edilen bir orduyu iaşe eder,ilbas eder vesaire.16.14

2.5.137.Ö+N+Y+Ö+Y..... 27.36

Örnek : Ben söz aldım, söz söylemek hakkı benimdir.27.36

2.5.138.Ö+N+ZT+YT+Y..... 22.114

Örnek : Azerbaycan askerî mevcudiyetini bu suretle kendine lâıyk bir tarza ifrağ etmiştir.22.114

2.5.139.Ö+N+E+N+Y..... 7.471

Örnek : İntihabatın kemali isticâl ve hararetle icrası, vaziyet-i hukukiyemizin bilûmum milletçe de aynı kanaatler dairesinde idrak ve ibata olunduğunu ve Meclisi âlinizin şekil ve mahiyetinin, irade-i milliyeye samimiyetle, kuvvetle müstenit bulunduğunu göstermiştir.7.471

2.5.140.Ö+Ö+E+Ö+Y..... 20.21

Örnek : Efrad-ı millet kütle-i asliye-i millet, demek ki kendilerine vekâlet ettiğimiz millet şayanı itimat değildir.20.21

2.5.141.Ö+Ö+E+Ö+Ö.....27.165

Örnek : Ordu yapmak, orduyu muntazam sevk etmek ve idare etmek, orduyu mükemmel teçhizatmek...27.165

2.5.142.Ö+Ö+ZT+ZT+Y..... 19.8

Örnek : Orada bulunan kuvvetlerimiz,erat bugün hemen kâmilen serbest bir haldedirler.19.8

2.5.143.Ö+N+ZT+YT+Y..... 27.16

Örnek : Bir hareket-i askeriyeye uzaktanbakmak ve bakanın kendisinin bulunduğu şerait dâhilinde onu mütalâa etmek, onu hiçbir vakitte doğru netayice isâl etmez.27.16

2.5.144.Ö+Şrt.Cc.+Ö+Y+Y.....20.4

Örnek : ikincisi, bu lüzuma kanaat-i umumiye hasıl olursa Mebusan-ı kiramın bundan istisnası muvafık olur mu? Olmaz mı?20.4

2.5.145.N+ZT+YT+Y+E.....18.30

Örnek :Bu hareket hakkında alacağımız mufassal malûmatı da ayrıca yine daha bazı mütalaat ile bundan sonraki celsede arz edeceğim efendim.18.30

2.5.146. N+E+ZT+N+Y.....7.257

Örnek : Ferit Paşa'ya müracaat edildiğini ve sonra zatı şahaneyeye müracaat edildiğini arz etmiştim.7.257

2.5.147.N+Şrt.Cc.+ZT+ZT+Y..... 21.27

Örnek : Kuvvetlerimizi faik düşman kuvveti, faik düşman vesaiti karşısında izmihlâle duçar etmekten ise daima elimizde onu düşmana faik bir hale getirecek güne kadar hüsn-ü muhafaza etmeğe mecburuz.21.27

2.5.148.N+Y+YT+ZT+Y.....7.89

Örnek : Esbab-ı müdafaa hazırlıyanları men' ediniz, haklarınıda insafsıza davranınız!7.89

2.5.149.N+Y+YT+N+Y.....41.25

Örnek : Mevcut Kanun-u Esasi'yi kaldırır, yerine yenisini koyabilir.41.25

2.5.150. YT+ZT+ZT+Ö+Y.....1.21

Örnek : Hindistan'da istiklâl için vâsi miyasta ihtilâller oluyor. 1.21

2.5.151. YT+ZT+Y+E+Y.....7.375

Örnek : Hangi kıtasında Ermenilere karşı katliam yapılmıştır veya yapılmaktadır.7.375.

2.5.152. YT+ZT+N+E+Y.....25.54

Örnek : Orada dokuz haziran tarihinde Nuri Paşa kuvvetlerini de mağlup ve perişan etti.25.54

2.5.153. YT+ZT+Ö+N+Y..... 16.5

Örnek : Bizim memleketimizde öteden beri Harbiye Nazırları hareket-i harbiyeyi ve kumandayı dahi uhdelerinde bulundurmaktan zevk alırdı.16.5

2.5.154. YT+YT+ZT+Ö+Y..... 7.320

Örnek : Vürüdeden cevaplarda, her tarafta suret-i umumiyede bu vaziyet idrak edilmişti.7.320.

2.5.155. YT+YT+YT+Y+H..... 27.110

Örnek : Bu gibi esasta istinaden bir insanın hayatına, âtisine, haysiyetine taarruz edilmez Efendiler.27.110

2.5.156. YT+YT+Ö+ZT+Y..... 28.61

Örnek : Oraya, şimdi arzettiğim İzmit cephesine, Yunanlılarla, İngilizler müştereken girmişlerdi.28.61

2.5.157. YT+YT+E+Ö+Y..... 28.136

Örnek : Urfa havalisi Kuva-yi Milliye kumandanı Pehlivanzade'den de bana bir telgraf vardır.28.136

2.5.158. YT+Y+E+Y+E.....21.88

Örnek : Şu istikamete veyahut bu istikamete çekilmişlerdir ve yürümüşlerdir Efendiler.21.88

2.5.159. YT+Y+E+ZT+Y..... 51.18

Örnek : Sivas'ta bulunur, o halde cepheye ait kıtaat denildiği zaman; bütün bu hattı harblere dâhil olan kıtaat ile icabında hareket edecek olan kıtaattır.51.18

2.5.160. YT+Ö+ZT+N+Y..... 3.8,3.22,27.172

Örnek : Garb-i Anadolu'da islâmın harim-i ismetine dâhil olan Yunan zalimleri Düveli İtilafiyenin enzar-ı tesamühü karşısında canavarca fecayi ika etti. 3.8.

2.5.161. YT+Ö+YT+ZT+Y..... 7.444

Örnek : Karşımızda hiçbir ahit ve kanun tanımayan ve bütün harekâtı kendi menafi-i mahsuslarından başka hiçbir kayd-i insanî ve hukuki ile mukayyet görmeyen bir Heyet-i İtilâfiye başımızda hukuk-u vatani müdafaa,akdeylediğimiz ahkâm-ı mütarekeyi tatbik,ecnebi tecavüzatını tahdit için her türlü vesaitten tamamen mahrum,esir bir hükûmettir.7.444

2.5.162. YT+Ö+E+Ö+Y..... 27.15

Örnek : Burada devir ve şerait içinde bulunulan şerait âmili yegâne olur.27.15

2.5.163. YT+E+YT+Ö+Y..... 26.61,28.80

Örnek : Diğer taraftan da muhtelif istikametten kuvvetler yürümeğe başladı.26.61

2.5.164. YT+E+Ö+Y+H..... 27.113

Örnek : Bunda da isabet yoktur efendim.27.113

2.5.165. YT+N+Y+ZT+Y.....25.141

Örnek : Hiçbir kimseden ders almadık, hiç kimsenin muğfil mevaidine aldanarak işe girişmedik.25.141

2.5.166. YT+N+E+N+Y..... 12.52

Örnek : Daha evvel vuku bulmuş olan mâruzatımda, Beypazarında ufak bir kıta-
i askeriyemiz bulunduğunu fakat Beypazarındaki ussatın bu müfrezenin
mevcudiyetine rağmen âdetâ iğfalkâr bir tarzda hareket ettiği anlaşıldığını ima
etmiştim. 12.52

2.5.167. H+ZT+Ö+ZT+Y.....3.19,23.10

Örnek : Efendiler, İtilaf Devletlerinin haksızlıkları ve hükümet-i merkeziyenin za'f
ve aczi karşısında milletimiz mevcudiyetini ispat ve fiili tecavüzlere karşı namus
ve istiklalini bilfiil müdafaa hükmünü vermekte muztar kıldı.3.19

2.5.168. H+ZT+Ö+N+Y..... 3.27,41.7

Örnek : Efendiler, milletçe çare-i halâsın ancak kendi ruhundan ve kendi
taazzuvundan doğacağı kanaati tahakkuk edince ;bâriz tehlikeler karşısında
bulunan şarkî Anadolu vilâyatı Erzurum Kongresini davet etti.3.27

(ö)
2.5.169. H+ZT+ZT+ZT+Y..... 19.20

Örnek : Efendim, bundan sonra (Sis) Fransızlar tarafından doğrudan doğruya
tahliye edildi.19.20

2.5.170. H+ZT+E+Ö+Y.....21.71

Örnek : Efendiler; Yunanlılar vatanımızı çiğnemeğe çalıştıkları halde yine Garp
hükûmetlerinden bize mümaşaat edenler vardır.21.71

2.5.171. H+Ö+ZT+Y+Y.....7.206,27.1,28.59

Örnek : Muhterem Efendiler! Memleketimizin her hangi bir şekil ve surette
duçar-ı zarar olmasından dolayı heyeti celilenizin bu derece teessür ve alâka
göstermesi, memleketin ve milletin avakibi nokta-i nazarından, şayanı şükür ve
mahmedettir, şayanı takdirdir .27.1

2.5.172. H+Ö+ZT+ZT+Y.....7.284

Örnek : Efendim, Ali Rıza paşa bu cavabımızdan sonra birkaç gün ihtiyarı sükut
etti.7.284

2.5.173. H+Ö+ZT+YT+Y..... 52.1

Örnek Efendiler, Heyet-i Vekile Reisi ve diğer rüfekası burada cereyan eden münakaşa neticesinde Makam-ı Risayete istifasını vermişlerdir.52.1:

2.5.174. H+Ö+N+ZT+Y..... 25.35,27.12

Örnek : Efendiler; Şark âleminin bilâkayd-ü şart sahibi, mutasarrıfı olmak emelini mağrur kafalarına sokmuş olan İtilaf Devletleri, kendi hayat ve mevcudiyetlerinin devam ve bakasının, bu tesahupta ve bu tasarrufta olduğunu pek güzel takdir etmişlerdir.25.35

2.5.175. H+Ö+E+ZT+Y.....7.361

Örnek : Efendiler! Bu teklif bittabi pek hainane ve gayri samimi bir teklif idi.7.361

2.5.176. H+Şrt.Cc.+YT+N+Y..... 25.117

Örnek : Efendiler; bütün bu tafsilâtı tekrar hulâsa etmek lâzım gelirse şu noktalara işaret koymak istiyorum;25.117

2.5.177. Y+E+Ö+ZT+Y.....22.23

Örnek : Diyebilirim ki bu, en son teşkilâttir.22.23

2.5.178. Y+Ö+Y+E+Y.....27.66

Örnek : Hayır silâhsızlıktan bahseden yok ve olmamıştır.27.66

2.5.179. Y+E+Ö+N+Y.....27.83

Örnek : İhtimal ki bu kumandan düşmanın kuva-yi hakikiyesini biliyordu.27.83

2.5.180. Y+E+YT+YT+Y.....7.170

Örnek : İlâve eylerim ki ; içtihat ve kanaati âcizanemde, isabet-i mutlaka olduğundan, hiç şüphem yoktur.7.170

2.5.181. Y+E+Ö+YT+Y..... 26.36

Örnek : İhtimal ki bizim murahhaslarımız bu kongreye dâhil oldu.26.36

2.5.182. Y+ZT+N+Y+E.....7.250

Örnek : Pek doğru! İngilizlerden bahsetmek istemediğim için bu noktayı dercetmedim efendim.7.250

2.5.183. Y+ZT+Y+E+Y..... 27.161

Örnek : Söylesem samimi olarak söylerim ve kaani olursunuz.27.161

2.5.184. Y+H+N+ZT+Y.....26.23

Örnek : Buyurun efendim suallerinizi şimdi sorabilirsiniz. 26.23

2.5.185. Şrt.Cc.+ZT+Ö+ZT+Y..... 7.260

Örnek : Bizi mâruzatımızda serbest bırakmazsanız o zaman millet harekâtında kendini hür ve serbest telâkkide mazur olacaktır.7.260

2.5.186. Şrt.Cc.+E+YT+ZT+Y..... 22.99

Örnek : Para ile bir uşak tutsa belki ona bir asker kadar emniyet edemez.22.99

2.5.187. Şrt.Cc.+ZT+ZT+ZT+Y.....28.1.

Örnek : Tensip buyurursanız madde-i kanuniyenin müzakeresine geçmeden evvel tensip buyurduğunuz nikat hakkında kısaca arzı malûmat edeyim.28.1

2.6. ALTI ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.6.1. E+ZT+ZT+ZT+N+Y..... 7.194

Örnek : Fakat şimdiye kadar hattı hareketimizi bu esasat teşkil ettiği için hatırlatmak üzere esas noktalarını tekrar edeceğim.7.194

2.6.2. E+ZT+ZT+YT+N+Y.....27.30

Örnek : Fakat devam edebilmek için müsaade-i âliyeleriyle heyetinizden bir şey sormak istiyorum.27.30

2.6.3. E+ZT+ZT+Ö+ZT+Y..... 7.470,25.114

Örnek : İşte : Vaziyet-i esasiye ve hukukiyemizin tevlidettiği bu lüzum ve zaruret üzerinedir ki hâkimiyet-i milliyenin her şeyden evvel tecellisi maksadiyle Meclisi âliniz salâhiyet-i fevkalâde ile içtima etmiştir. 7.470

2.6.4. E+ZT+Ö+Ö+ZT+Y..... 1.15

Örnek : Binaenaleyh böyle bir nikab-ı bâtilin arkasından vatanımız ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, kanaatler muhakkak mahkûm-u iflâstır! 1.15.

2.6.5. E+ZT+Ö+YT+E+Y..... 25.130

Örnek : Fakat bugün bu Ermeniler onlara dahi nankörlük etmiştir.25.130

2.6.6. E+ZT+Ö+Y+Ö+Y..... 27.22

Örnek : Bittabi vaziyeti anlamak, esbap ve avamilini tetkik etmek için bir usul vardır, bir kaide vardır.27.22

2.6.7. E+ZT+Ö+N+ZT+Y..... 27.152

Örnek : Binaenaleyh askerlik nokta-i nazarından ben bunu nasıl tenkidederim?27.152

2.6.8. E+ZT+E+ZT+Ö+Y..... 3.38,3.45,41.18

Örnek : Ve sonra da murahhasların mahallî intihaplarına avdetleriyle mukarreratın fiilen tatbikatına başlamaları tercih edildi.3.38

2.6.9.E+ZT+E+ZT+N+Y..... 28.116

Örnek : Nihayet 18 ağustos günü ki,bundan iki gün evvel en son ve katî taarruzlarını yaptılar.28.116

2.6.10.E+ZT+YT+ZT+Ö+Y..... 7.285

Örnek : Nihayet üç gün sonra karşımıza muhatap olmak üzere Harbiye Nazırı Cemal Paşa çıktı.7.285

2.6.11.E+ZT+YT+Ö+YT+Y..... 18.7

Örnek : Fakat burada mâruzatta bulunduktan sonra Fuat Paşa'dan tekrar aldığım yeni malûmatta ussat Geyve'nin garbında da taarruza geçmiştir.18.7

2.6.12.E+ZT+Y+E+Ö+Y..... 13.2

Örnek : Fakat kısa ve amelî olarak ifade etmek isterim ki bunun kabiliyet-i icraiyesi yoktur.13.2.

2.6.13.E+Ö+ZT+ZT+N+Y.....22.42,22.98,25.13

Örnek : Fakat biz vatanımızı kurtarmak için, kavi olan düşmanı mütemadiyen ümitsiz kalacak bir surette ve kendi ümitlerimizin lâyetezelzel olduğunu göstermek için böyle bir teşkilât yapmışız.22.42

2.6.14.E+Ö+ZT+Y+E+Y.....7.24,22.108

Örnek :Fakat ittihaz olunan tedabir ve muvaffakiyet yalnız Pontus havalisine ait ve mevzii idi.7.24

2.6.15.E+Ö+ZT+N+ZT+Y.....7.391,21.37

Örnek : Binaenaleyh bütün millet bu tecavüz karşısında,vekillerinin haiz-i itimadı olan Ali Rıza Paşa kabinesinin istifasını kemal-i şiddetle ve memleketimizde pek nadir görülen bir vahdet ve galeyan ile protesto etti.7.391

2.6.16.E+Ö+ZT+E+N+Y.....21.57

Örnek : Fakat mevcudiyetimize tasallût eden bütün garp âlemi, Amerika da dâhil olduğu halde, tabiatıyla âzim bir kuvvet teşkil ediyor.21.57

2.6.17.E+Ö+ZT+ZT+ZT+Y.....3.6

Örnek : Halbuki mütarekename ahkâmı vatan ve milletimizin aleyhinde her gün bir suretle suistimal ve taaruz ve icbar suretiyle tatbik edildi. 3.6.

2.6.18.E+Ö+ZT+N+YT+Y.....7.251

Örnek : Hakikaten İngilizler daha evvel bütün Kürdistanı iğfal etmek, Türk vesair dindaşlarında ayırmak için tasavvur edebildikleri her şeyi orada tatbikle meşgul idiler.7.251

2.6.19.E+Ö+ZT+YT+(N)Y.....8.24

Örnek : Çünkü Devlet-i Osmaniye diğer herhangi bir devlet gibi, Hükümdarının nüfuz-u cismanisi etrafında müteşekkil değildir.8.24.

2.6.20.E+Ö+ZT+E+ZT+Y.....26.42

Örnek : Ve bu kuvvetler hangi tarikle ve ne zaman sevkolunabilir?26.42

2.6.21.E+Ö+ZT+YT+Y+E.....18.21

Örnek : Maamafih bu müracaat yine hüsnü kabule mazhar olmuştur efendim.18.21

2.6.22.E+ZT+ZT+Y+(ZT) Y.....10.7

Örnek : Binaeneleyh mâruzatım anlaşılmamış ise bir daha ve bir daha okunsun, müspet veya menfi bir karara rabtedilsin.10.7.

2.6.23.E+ZT+E+ZT+N+Y.....22.108

Örnek : Ve eğer biz dün ve evvelisi gün işe başlamış olsaydık belki (bugün)hiç bir semere almanın imkânı olmazdı.22.108

2.6.24.E+Ö+ Y(Y+Y+Y).....7.365

Örnek : Fakat bu, devlet kuvveti, hükûmet kuvveti, ordu kuvveti değildi.7.365.

2.6.25.E+Ö+N+Y+E+Y.....45.10

Örnek : Ve ilk yaptığı şey vazife-i millîye ve vataniyesiyle meşgul olan bir arkadaşı yerinden oynatmak ve yerine geçmek olmuştu.45.10

2.6.26.E+Ö+YT+ZT+N+Y.....26.45,27.3

Örnek : Yalnız ben size bu meselenin esasına dair kısa bir malûmat vereyim.26.45

2.6.27.E+Şrt.Cc.+Ö+Ara.C.+Y+Y.....25.144

Örnek : Fakat esas itibariyle tetkik olunursa bizim nokta-i nazarlarımız –ki halkçılıktır- kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesidir, halkın elinde bulundurulmasıdır.25.144

2.6.28.E+Şrt.Cc.+ZT+YT+Ö+Y.....27.46

Örnek : Filhakika benim emrettiğim zamanda tahliye edilmiş olsaydı bugün ordumuza bir fırka daha ilâve edilmiş olacaktı.27.46

2.6.29.E+Şrt.Cc.+Şrt.Cc.+Ö+E+Y.....27.76

Örnek : Esas itibariyle ben de onun yerinde olmuş olsaydım her hangi bir heyet bu sırtı tut derse ben de yapmazdım.27.76

2.6.30.E+Şrt.Cc.+N+ZT+E+Y.....34.15

Örnek : Ve kendisini tutmasalardı bunu belki de meydana çıkarmıyacaktı.34.15

2.6.31.E+Şrt.Cc.+E+ZT+Ö+Y.....51.39

Örnek : Binaenaleyh karargâh-ı umumiye teşkil eden zâbitana cephe zammı vermezsek onlar mutazarrır olmayacaklar gibi anlaşılır tarzında, mütalâat ve mülâhazat nazarı dikkate alınırsa hakikaten bu karargâhlar için cephe zammı ita etmemek muvafıktır.51.39

2.6.32.E+YT+Ö+ZT+N+Y.....3.20

Örnek : Matlup olduğu veçhile :Şarkta harbi zailin her türlü meşakkat ve elemelerini görmüş ve bilhassa Ermenilerin vahşet ve zulümlerine sahne olmuş matemzede hudut vilayetlerimiz namus ve istiklal-i milliye kurtarmak maksadıyla Müdafai Hukuk-u Millîye, Muhafaza-i Hukuk-u Millîye Cemiyetleri teşkil eylediler.3.20

2.6.33.E+YT+Ö+E+Ö+Y.....7.25

Örnek : Halbuki her gün haksızlıklarını artıran itilâf Devletlerine, mevcudiyeti milliyemizi siyaseten ispat etmek ve fiilî tecavüzler karşısında milletin namus ve istiklâlini bilfiil müdafaa etmek pek mühim idi.7.25

2.6.34.E+YT+Y+E+Ö+Y.....7.208,34.21

Örnek : Binaenaleyh takyidattan vazgeçmiyelim ve düşmanlarımız pek habistir.34.21

2.6.35.E+YT+YT+ZT+Ö+Y.....7.26

Örnek : Esasen Şarkta ve Garpta, hemen memleketimizin her tarafında müdafaa ve muhafaza-i hukuku millet ve memleket için cemiyetler teşkil edilmişti.7.26

2.6.36.E+Y+E+YT+Ö+Y.....18.13,22.12

Örnek : Aynı zamanda biliyorsunuz ki, Düzce istikametinde harekâtımız vardı.18.13

2.6.37.E+Y+E+YT+N+Y.....21.41

Örnek : Binaenaleyh caiz ki, bu temasta ve bu muharebede Bursa'yı müsamaha edebilir.21.41

2.6.38.E+Y+E+Y+Ö+Y.....34.2

Örnek : Belki söylenmemesi caiz olan bir şeydir ; Fakat söyleyeceğim , bunu bana yazan bir reis-i hükûmettir.34.2

2.6.39.E+Y+E+N+Ö+Y.....46.3

Örnek : Fakat düşünelim ki bunlara vereceğimiz talimatı,Heyet-i Celileniz takarrür ettirmemiştir.46.3

2.6.40.E+N+Ö+ZT+YT+Y.....7.113

Örnek : Binaenaleyh Ali Kemal Bey'in bu gizli neşir ve tâtîminin ne gibi mülâhazatı sakime tahtında cereyan ettiğini zaman ve hâdisat kariben umum nazarında ispat edecektir.7.113

2.6.41.E+Y+Ö+ZT+N+Y.....22.117

Örnek : Binaenaleyh soruyorum, Azerbaycanlılar niçin kuvvet göndermediler?22.117

2.6.42.E+E+Ö+N+YT+Y.....27.98

Örnek : Sonra meselâ bir takım heyetler kendisini müzakereye davet etmiş.27.98

2.6.43.E+E+Ö+Y+Ö+Y.....34.12

Örnek : Halbuki işte ben söylüyorum, bu zat casustur.34.12

2.6.44.E+E+ZT+E+Ö+Y.....28.51

Örnek : Ve bittabi el'an dahi temas ve belki muharebe devam etmektedir.28.51

(ö)
2.6.45.E+H+YT+YT+ZT+Y.....25.157

Örnek : Halbuki, Efendiler, biz her taraftan, hariçten ve harici tesiriyle dâhilden, nâmütenahi taarruzlara, hücumlara mâruz bulunmaktayız.25.157

2.6.46.E+H+Ö+N+E+Y.....27.72

Örnek : Sonra Efendiler, bazı arkadaşlarımız diğer kumandanları da tenkid ediyorlar.27.72

2.6.47.E+Ara.C+E+Ö+ZT+Y.....1.9

Örnek : Fakat,derin bir telehhüf ile itiraf etmeliyizki, bu cüretler, sekiz aydan beri, birbirini takiben mevki-i iktidara geçen,murakabe-i milliyeden azade hükûmat-ı merkeziyenin,birinin diğerinden daha fena olarak gösterdiği zaif ve aciz âsarından ve payitahtta ve bazı matbuatta görülen pek mezmum ihtirasattan ve vicdan-ı millînin inkâr,kuva-yi millîyenin ihmal olunmasından naşı vüsat bulmuştur. 1.9

2.6.48.Ö+ZT+ZT+ZT+N+Y.....1.31

Örnek : İstiklal-i millîlerini tehlikede gören ve her taraftan istilaya maruz kalan Rus milleti bu tahakküm-i umumiye karşı bütün efrad-ı milletinin kudret-i müşterekesiyle çarpışıp ve umumun malumu olduğu veçhile bu kuvvet kendi memleketleri dâhilinde galebe çalmış ve kendi üzerine musallat olan milletleri de daire-i nüfuz ve sirayetine almakta bulunmuştur.1.31

2.6.49.Ö+ZT+ZT+ZT+E+Y.....25.81

Örnek : Burada birleşen iki hükûmet kuvvetleri diğer kuvvetler gelinceye kadar mahalinde müştereken tedabir ittihaz etmekle el'an bugün dahi meşguldür.25.81

2.6.50.Ö+ZT+ZT+ZT+YT+Y.....28.42

Örnek : Bu kuvvetler tekrar 14 ağustosta daha şiddetli surette Ethem Bey kuvvetlerine taarruz etti.28.42

2.6.51.Ö+ZT+ZT+YT+YT+Y.....7.438,28.105

Örnek : İngilizler Anadolu efkârını avutmak üzere teşebbüs ettikleri iş bu tebliğ-i resmi oyununda muvaffak olamadıklarını görünce, Anadolu'nun İstanbul faciası karşısındaki vakar ve temkinini azim ve celâdetini ihlâl için zehiralûd efkar-ı fesatkâranelerinin neşrine,şimendifer,telgraf hatlarını tavsit çaresine tevvesül ettiler.7.438

2.6.52.Ö+ZT+ZT+YT+N+Y.....27.23

Örnek : Biz bugün Garp Cephesinin bütün harekâtından mesul olmak üzere oraya bir kumandan tâyin etmiştik.27.23

2.6.53.Ö+ZT+ZT+Ö+ZT+Y.....22.126

Örnek : Birçok arkadaşlarımız bizimle müdavele-i efkar ettiği sırada, falan mı olsun, filân mı olsun dediği sırada, her ikimiz karşı karşıya âciz kaldık.22.126

2.6.54.Ö+ZT+ZT+Ö+YT+Y.....27.109

Örnek : Diğerleri öyle bir hayata iştirak edebilmek için mahiye bu kadar para yatırılmasını talep etmelerine rağmen bunlar, burada, bu muhitte her şeyi iştirak eden insanlar meyanında bulunuyorlardı.27.109

2.6.55.Ö+ZT+N+YT+ZT+Y.....8.15

Örnek : Biz ittifak-ı cumhura her kuvvetten ziyade salâhiyet bahşeden İslâmiyet esasatını nazarı dikkate alarak Meclisi âlinizi kâffe-i umuru millette doğrudan doğruya vazîülyed tanımak taraftarıyız. 8.15

2.6.56.Ö+ZT+N+N+Y+E.....19.12

Örnek : Heyeti icraiye de, heyeti âliniz namına, bu mâsum insanları, iğfal edilmiş olanları affetmiştir efendim.19.12

2.6.57.Ö+ZT+YT+YT+Y27.67

Örnek : Müdafaai Milliye Vekilimiz hiçbir vakit silâhsızlıktan, silâh bulamamaktan bahsetmemiştir.27.67

2.6.58.Ö+ZT+YT+E+YT+Y.....27.68

Örnek : Heyeti âliyeniz, bilâkis silâhımız olduğundan ve silâh bulabileceğinden bahsetmiştir.27.68

2.6.59.Ö+ZT+YT+ZT+ZT+Y.....28.47

Örnek : Düşman kenisini toplamaya vakit bulmaksızın düşman üzerine sabaha karşı baskın tarzında bir taarruz yaptı.28.47

2.6.60.Ö+ZT+E+ZT+N+Y.....25.78

Örnek : Kızıl kuvvetler buna karşı da Şoşa'dan miktar-ı kâfi kuvveti 31 Temmuzda Ankelât istikametinde hareket ettirerek Ermenilerin maksatlarını mevki-i file koydurmadılar.25.78

2.6.61.Ö+ZT+Y+E+N+Y.....19.29

Örnek : Orada bulunan kıtaat-ı askeriyemizin kâffesi bütün mânasiyle seferberliğini yapmış ve gelecek olan düşmanı silâhla karşılamağa müheyya bulunmuştur.19.29

2.6.62.Ö+Y+E+ZT+N+Y.....7.402,22.11,25.69,41.14

Örnek : Âmalî milliyenin yegâne tecelligâh-ı meşruu bulunan meclis-i mebusanımızın kudret-i teşriyesini tahkim sadedinde sine-i milletten nebaan eden huruş-u infial ve protestolar müsmir olmuş ve yeni kabinenin âmal-i milliyeye muhalif zevattan teşkiline mümanaat için Meclis Divan-ı Riyasetinin nezd-i şahanede icrasına tevessül eylediği teşebbüsâtı teshil eylemiştir. 7.402

2.6.63.Ö+Y+E+Ö+YT+Y.....3.11

Örnek : Adana, Antep, Maraş ve Konya havalisine kadar Antalya işgal ve Trakya da işgal mıntikasına ithal edildi. 3.11.

2.6.64.Ö+Y+E+Ö+E+Y.....26.49

Örnek : Bu dehalet edenler affolundu ve şurada burada istihdam edilmek dahi istenildi.26.49

2.6.65.Ö+Ara C(Y+E+Y+E)+Y.....11.5

Örnek : Bu ittihad-ı millinin bana tahmil ettiği mesuliyet, biliyorum ve hepiniz de bilirsiniz ki, pek ağırdır.11.5.

2.6.66.Ö+Y+E+YT+N+Y.....20.25

Örnek : Arkadaşımız buyurdular ki Konya'da şu kadar bin mektubun postahanedede terakküm ettiğini görüyoruz.20.25

2.6.67.Ö+Y+E+N+Ö+Y.....51.31

Örnek : Arkadaşlarımızdan birisi, buyurdular ki; bu kanunu, Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi İsmet Paşa yapmıştır.51.31

2.6.68.Ö+Y+E+N+E+Y.....22.118

Örnek : Biz gönderdik ve semerat-ı nafiasını da aldık.22.118

2.6.69.Ö+Y+ZT+N+Ö+ZT.....7.99

Örnek : Bu hâdisat müteheyyiç olan enzar ve efkârı millete şayi oldukça hükümeti merkeziyeye itimatsızlık göstermek gibi fena avakibi ihzar edeceğinde şüphe yoktur, arzı keyfiyet e mücaseret eylerken, tâzimatı ubudiyetkârenemi de teyideylediğim muhatı ilmiâli buyuruldukta ferman.7.99

2.6.70.Ö+Y+ZT+Ö+ZT+Y.....20.15

Örnek : O da sansörü vaz'eden vakaa Heyeti İcraiye idi, malûm-u âliniz Heyeti İcraiye, heyeti umumiyemiz namına ifa-yi vazife etmektedir.20.15

2.6.71.Ö+Y+YT+ZT+N+Y.....34.18

Örnek :Kim bilir memlekete ne kadar fenalık yapacaktı.34.18

2.6.72.Ö+E+Ö+ZT+N+Y.....7.166

Örnek : Mütarekenin akdinden bugüne kadar, hükümet-i merkeziyenin maalesef birbirini takliden âciz ve zayıf vaziyetler, alması ve kuvve-i milliyeden zerre kadar ahzı kuvvet etmemesi, nihayet Düveli itilâfiye'nin memleketimizi bilâmâni istilâ emellerini teshil eylemiştir.7.166

2.6.73.Ö+E+Ö+ZT+ZT+Y.....27.43

Örnek : Muahaze edilecek nokta, filhakika Bursa'yı Bekir Sami Bey ne için daha evvel terketmemiştir?27.43

2.6.74.Ö+E+N+N+ZT+Y.....22.16

Örnek : Nelerin mümkünülicra olabileceğini takdir, ancak vaziyet-i umumiyenin bütün safahatını, bütün teferruatını daima nazarı dikkatte tutmağa vabestedir.22.16

2.6.75.Ö+E+Y+E+N+Y.....22.34

Örnek : Bu, esasen hükûmetin, Heyeti İcraiyenin vermiş olduğu bir karar ve kabul etmiş olduğu bir usul, bir nokta-i nazardır ve tatbikatına başlanmış olduğunu tebşir ederim.22.34

2.6.76.Ö+E+ZT+YT+N+Y.....27.2

Örnek : Ben de reisiniz olmak itibariyle bundan büyük bir saadet ve memnuniyet hissetmekteyim.27.2

2.6.77.Ö+Ö+ZT+ZT+YT+Y.....7.329

Örnek : O da mebusanın kâffesi aynı kanaatle vaziyeti tehlikeli görüp kendiliğinden hariçte bir yerde içtima etmesi! 7.329.

2.6.78.Ö+Ö+E+ZT+N+Y.....27.53

Örnek : Bendenizin arz etmek istediğim, Heyeti Vekilenin nazarı dikkatinde bulundurulması lâzım gelen nokta, heyeti âliyenizce daima takibedecek nokta, böyle şunun bunun hissiyatından dolayı filân ve falanı tenkid etmemektedir.27.53

2.6.79.Ö+Ö+YT+Y+E+Y.....51.28

Örnek : Ankara Kumandanlığı; bunun vazifesi burada çalışmaktır ve cepheye gitmekten uzaktır.51.28

2.6.80.Ö+YT+ZT+ZT+YT+Y7.79

Örnek : Büyük ve kanlı tehlikelere karşı daha ziyade temasta bulunan vilâyatı şarkiyemiz, zaten Erzurum'da mezkûr vilâyat namına, aynı maksat altında, bir kongre akdine, teşebbüs eylemiştir.7.79

2.6.81.Ö+YT+E+YT+Y+Y.....25.25

Örnek : Bu arz ettiğim mesele şark vaziyet-i umumiyesi içinde ve Türkiye'nin, Bolşevik Hükûmetiyle olan münasebat-ı umumiyesinde ufak bir parça, bir safhadır.25.24

2.6.82.Ö+YT+Y+YT+N+Y.....29.2

Örnek : Beyefendi matbuat ve istihbarattan bahsettiler,ona müteferri bazı şeyler teklif ettiler.29.2

2.6.83.Ö+N+ZT+E+ZT+Y.....7.263

Örnek : Kongre kendisini serbest telakki ettikten sonra, bittabi Mister (Növil) ve Ali Galip bey'e ve onun iğfal ettiği masum insanlara karşı tedabir ittiraz etti.7.263

2.6.84.Ö+N+Y+E+ZT+Y.....28.34

Örnek : Düşman, bu mevzie çekilmiş olan kuvvetlerimizi takibetti ve yeniden taarruza başladı.28.34

2.6.85.Ö+H+YT+YT+Ö+Y.....27.142

Örnek : Kolordu kumandanı demek Efendiler, dünyanın her yerinde, her millette, en büyük kumandan demektir.27.142

2.6.86.Ö+Ara.C.+YT+Y+Ö+Y.....27.33

Örnek : Müddei olan, lütfen rica ederim, benden sorsun, ben cevap vereyim.27.33

2.6.87.ZT+Ö+Y+E+ZT+Y.....1.20,28.28,31.13

Örnek : Nihayet İngilizler tarafından bittevkif Maltaya götürülmüş olan murahhaslar tahliye olmuş ve Paris Sulh Konferansı'na azimetlerine muvafakate mecbur olmuşlardır. 1.20.

2.6.88.ZT+Ö+Y+E+Ö+Y.....1.11,26.1

Örnek : İnkısam-ı vatan mevzu-u bahis ve karar olarak vilâyat-ı şarkiyemizde "Ermenistan" ,Adana ve Kozan havalisinde "Kilikya" namlarına Ermenistan Garbi Anadolu'nun İzmir ve Aydın havalisinde Yunanistan, Trakya'da payitahtımızın kapısına kadar kezalik Yunanistan; Karadeniz sahillerimizde "Pontus" krallığı ve ondan sonra kalan bakiye-i aksam-ı vatanda da ecnebi işgal ve himayesi gibi artık 650 seneden beri müstakillen saltanat sürmüş ve tarih-i adli celâdetini vaktiyle Hindistan hududuna, Afrika'nın ortasına ve Macaristan'ın garbına kadar yürütmüş olan bu milletin esarete, kölelik payesine indirilmesi ve nihayet bu devletin sahife-i tarihini kapatarak mezar-ı ebediyete defnetmek gibi insaniyet ve medeniyetle ve alelhusus milliyet esasatiyle kabil-i telif olmıyan emeller cay-i kabul ve tasvip bulmuş ve görülüyor ki tatbikat devresi de başlamıştır. 1.11

2.6.89.ZT+Ö+Y+E+N+Y.....19.3

Örnek : Malûm-u âliniz, bir Düzce, Hendek ve havalisi vak'ası vardı efendim, birçok safahat geçirdi.19.3

2.6.90.ZT+Ö+Y+Ö+N+Y.....18.16

Örnek : Malûm-u âliniz mebus arkadaşlarımız vardı, Hüsrev Bey ve Osman Bey, onları esir etmişlerdi.18.16

2.6.91.ZT+Ö+ZT+ZT+YT+Y.....7.437,25.80,28.46

Örnek : Bunu mutaakip,İngilizlerin tazyikiyle yazdırıldığında şüphe olmıyan hükûmetin natık bir tebliği resmi İstanbul'dan Anadolu'ya verilmeğe teşebbüs olunmuşsa da aynı mahzurdan dolayı tâminine müsaade olunmadı.7.437

2.6.92.ZT+Ö+ZT+YT+Ö+Y.....7.37

Örnek : 27 mayıs sene 335 "Türkiye Havas-Rayter" namında itilâf Devletlerinin tesis ettikleri ajans malûm olduğu veçhile inikadeden şûrayi saltanat hakkındaki tafsilâtta "heyeti umumiyenin fikri Türkiye'nin düveli muazzamadan birinin müzaheretini temin merkezindedir.7.37

2.6.93.ZT+Ö+ZT+N+ZT+Y.....28.76

Örnek : 3 Ağustos'tan evvel Fransızlar,Fırat'ın şarkında bulunan tekmiil kuvvetlerini Fırat'ın garbına geçirmek suretiyle o havaliyi tamamen tahliye etmiş bulunuyorlardı.28.76

2.6.94.ZT+Ö+ZT+YT+N+Y.....28.98

Örnek : Bu Fransız hareketine karşı Ayıntap'taki kuva-yi millîyemizin de bir kısmı Ayıntap'ın cenubuna geçerek orada bir mevkii münasip aldılar.28.98

2.6.95.ZT+Ö+Ö+Ö+ZT+Y.....1.22

Örnek : Maksad-ı millilerine vusul için bankalar, Avrupa müessesatı, demiryolları bombalarla tahrib ediliyor. 1.22.

2.6.96.ZT+Ö+Ö+Ö+YT+Y.....7.11

Örnek : Gün geçtikçe artan bir şiddetle hukuku saltanat, haysiyeti hükümet izzetnefsi millimiz taaddiyata uğradı.7.11

2.6.97.(Ö)+ZT+Ö+Ö+Ö+Ö+Y..... 7.363

Örnek : Birincisi Yunanlıların da dâhil olduğu İtilaf Hükümetlerine karşı hareket etmemek; taarruz etmemek, tecavüz etmemek, zaten böyle bir şey vâki değildir.7.363

2.6.98.ZT+Ö+N+Y+E+YT+Y.....1.33

Örnek : Ermenistan'a gelince: Bir fikri istilâ perverde eden Ermeniler, Nahcivan'dan Oltu'ya kadar bütün ahli-i islamiyeyi tazyik ve bazı mahallerde katliam ve yağmagerlikte bulunuyorlar.1.33.

2.6.99.ZT+Ö+N+ZT+ZT+Y.....1.38

Örnek : Payitahttaki münevveranın ve din-ü devlete hizmetleri mesbuk zevatı âliyenin mesai-i masrufeleri kıymetdar olmakla beraber tesir ve murakabe altında mahsur bir muhit, kendilerini daima tehdit ve akamette müteessir etmektedir.1.38

2.6.100.ZT+Ö+E+Ö+ZT+Y.....7.212

Örnek : Fazla olarak ofda bu vatan hududu dahilinde yaşayan anasır-ı islâmiyenin her birinin, kendine mahsus olan imtiyazatı bütün samimiyetle ve mukabilen kabul ve tasdik edilmiştir.7.212

2.6.101.ZT+Ö+E+ZT+ZT+Y.....7.311

Örnek : Bugün payitahtı saltanat-ı seniyede, Melisi Millînin içtima etmesi fikrini, tensip etmiyenler de umumiyetle hemen hemen aynı noktalara istinaden serd-i mutaleat eylemişlerdir.7.311

2.6.102.ZT+Ö+YT+ZT+N+Y.....7.349

Örnek : İşte bu cümleden olmak üzere İngilizler İstanbul'da heyet-i teşriiyemize taarruz hazırlığı olmak üzere daha evvelce heyet-i icraiye taarruz etmeyi tasdim etmişlerdi.7.349.

2.6.103.ZT+Ö+YT+ZT+ZT+Y.....25.79

Örnek : 1 ağustos tarihinde Rus Bolşevik Hükûmetinin Kızıl ordusuyle Büyük Millet Meclisi'nin ordusu Nahcivan'da birbiriyle maddeten birleşmiş oldu.25.79

2.6.104.ZT+ZT+YT+E+ZT+Y.....7.187,27.51

Örnek : Hamdullah Suphi Bey'in ısrar ettiği gibi elbette istanbullular üzerinde de çok tesiri olmuştur.27.51

2.6.105.ZT+ZT+YT+Y+N+Y.....7.414

Örnek : Tahminimize göre İstanbul'da yeni bir vaziyet ihdas ederek Anadolu telgraf muhaberatına vaziyed edecekler,meclisteki erkân-ı milliyeyi tevkif eyliyecekler.7.414

2.6.106.ZT+ZT+YT+E+YT+Y.....25.93

Örnek : Beyazıt'tan sonra Karakilise üzerinden Hasankale'ye ve Erzurum'a sevkolunuyor.25.93

2.6.107.ZT+ZT+ZT+ZT+ZT+Y.....3.47

Örnek : Bu taktirde İstanbul'da vuku bulduğu gibi beş,on kişinin bir araya gelerek bütün milletin sahib-i salâhiyet vekilleri imiş gibi indi ve sahib-i asli olan milletle alâkasız bir teşebbüs mahiyetinde olabilirdi. 3.47

2.6.108.ZT+ZT+ZT+YT+Ö+Y.....7.307

Örnek : Salih Paşa'nın tahmin ettiği gibi kendilerinin İstanbul'a avdetini mutaakıp bu defa Harbiye Nazırı Cemal Paşa tarafından yine kabine namına vürüdeden bir telgrafta bu meselemevzuubahis oldu.7.307

2.6.109.ZT+ZT+ZT+N+E+Y.....7.456

Örnek : Bunun üzerine 19 MART 1336 tarihinde:Makm-ı hilâfet ve saltanatın masuniyet-i istiklâlini, İstiklâl-i Millî ve Millî hudutlarımız dâhilinde imkân-ı hayat bahşedecek bir sulhu temin edecek tedabir-i teemmül ve tatbik etmek üzere millet tarafından sâlahiyet-i fevkalâdeyi haiz bir Meclisin Ankara'da içtima luzumuna milletin nazar-ı dikkatini celbetmek hususundaki vazife-i milliyeye ve vataniyemizi de ifa ettik.7.456

2.6.110.ZT+ZT+ZT+E+Ö+Y.....25.9

Örnek : Evvelâ; Erzurum'da bulunan heyeti murahhasamızın Kars – Bakû üzerinden tirele serian Moskova'ya gidebilmesini temin için. Saniyen: Ermenistan dâhilinde ahali-i islâmiyeye icra edilmekte olan katliâmı tevkif için. Salisen: Ermenilerin ilk fırsatta Erzurum'u dahi ellerine geçirmek için faaliyet ve teşebbüsatta bulunacaklarından, Ermeni ordusuna karşı hâkim ve müsait bir vaziyet-i asliye almak için zaten Brestlitovsk ve Batum muahedeleri ile bizim olan Elviye-i Selâse dâhilindeki Sarıkamış, Soğanlı dağlarını ve Soğanlı dağlarının geçitlerini işgal etmek faydalı olacağı bildiriliyordu.25.9

2.6.111.ZT+ZT+ZT+Ö+YT+Y.....25.15

Örnek : Ordu hazırlığıyla iştilal etmekte bulunduğu bir sırada takriben on gün sonra, 16 haziranda, akdemce tarafımızdan Moskova'ya gönderilmiş olan murahhaslarımızdan birisi memleketimize avdet etti.25.15

2.6.112.ZT+ZT+Y+E+YT+Y.....7.454

Örnek : 18-19 MART 1336 gecesi ilk defa temas edildi ve cümlece malûm olmuş bulunan hususata kesb-i ittıla edildi.7.454

2.6.113.ZT+ZT+Y+E+Ö+Y.....27.50

Örnek : Bursa gibi payitahtımız olmuş, mukaddesatımızı câmi bir mevki-i muallânın sühuletle düşman eline geçmiş olmasından, evet bundan dolayı fevkalâde müteessirsiniz ve bunun bütün cihanda tesirâtı olmuştur.27.50

2.6.114.ZT+ZT+Y+N+Ö+Y.....27.162

Örnek : Bunun için çok rica ederim, bu safhayı kökünden kapamak lâzımdır.27.162

2.6.115.ZT+ZT+Ö+Ö+ZT+Y..... 3.28

Örnek : Bu sırada idi ki cereyan eden muhaberât ve saik olan hâdisât ve zarurat ile de halâs-ı umumi-i vatan istihdaf eyleyen Sivas Kongresi,bugün heyet-i muhteremenizin vücuda getirdiği Umumi Kongre, 21 Haziran 1919 tarihinde karargir olmuştur.3.28

2.6.116.ZT+YT+Y+YT+Ö+Y.....7.53

Örnek : Bir taraftan Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi olan Cevat Paşa'dan da sordum, müşarünileyhten 11 haziran 1935'te aldığım cevapta "kıymetli bir generalin Anadolu'da seyahati efkârı umumiyyeye iyi bir tesir yapmıyacağı cihetle İngilizlerin beni talebeylediği" bildiriliyordu.7.53

2.6.117.ZT+YT+Y+E+Ö+Y.....21.80

Örnek : Yemin ederek size temin ederim ki, bizim milletimizin kuvve-i mâneviyesi bütün milletlerin kuvve-i mâneviyesinin fevkindedir .21.80

2.6.118.ZT+YT+ZT+YT+Ö+Y.....7.31

Örnek : Binlere tecavüz ve haksızlıklar altında inleyen ve İzmir vak'a-i feciası karşısında kan ağlayan millet, hükümet-i merkeziye ve İtilâf Devletleri mümessillerinden ağlıyarak istimdat ve istidayı hak ederken müteaddit belediye riyasetleri ve birçok müdafaai hukuku millîye cemiyetleri marifetiyle aldığım

telgrafnamelerde hakkımda itimat beyan olunarak benden de bu hususta hizmet ve fedakârlık talebediliyordu.7.31

2.6.119.ZT+YT+ZT+YT+N+Y.....7.377

Örnek : Bugün memleketimizde bu gibi fecayiın icra edildiğini iddia ederek bundan sarfı nazar etmenizi talep ediyorlardı.7.377.

2.6.120.ZT+YT+N+Y+N+Y.....7.29

Örnek : Bu meselede hükümetin alâkasının derecesini anlamak için sadrazam olan Paşa'dan keyfiyeti istilâm ettim, hiçbir cevap alamadım.7.29

2.6.121.ZT+YT+E+N+YT+Y.....25.66

Örnek : Diğer taraftan da Beyazıt cihetinden de lüzumu kadar kuvvetleri Zengisar Şûrası dâhiline geçirdi.25.66

2.6.122.ZT+YT+YT+Ö+YT+Y.....25.139

Örnek : Aldığımız malûmata göre bazı yerlerden, bilhassa hududa civar yerlerden bazı zevat bu kongreye icabet etmiştir.25.139

2.6.123.ZT+YT+Ö+ZT+YT+Y.....41.20

Örnek : Bunun vaki olmayacağını anlamak için sekizinci maddede Meclisi aliniz bu madde muhteviyatına göre umum kavanin vaz'ına salâhiyettardır.41.20

2.6.124.ZT+E+Ö+ZT+ZT+Y.....1.40

Örnek : Buna istinadendir ki bir şuray-ı millinin vücudunu ve ancak kuvvetini irade-i milliyeden alacak mesul bir hükümetin mevcudiyetini talebetmek bilhassa son zamanlarda paytahtın hemen tekmil tabakat-ı mütefekkirini için bir fikr-i sabit halini almıştır.1.40

2.6.125.ZT+E+Ö+E+Ö+Y.....27.153

Örnek : İttiham etmek lazım gelince bir defa bu emrin yanlış olması ve zamanında verilmemiş olması mevzubahis olabilir.27.153

2.6.126.ZT+N+YT+Y+Ö+Y.....51.17

Örnek : Şimdi bu hattı harbin ihtiyatlarını nazarı itibare alınız, icabında yetiştirilmesi lâzım gelecek umumi ihtiyatlar nerede bulunur?51.17

2.6.127.ZT+N+Y+E+ZT+Y.....25.70

Örnek : Taarruz eden Ermeni kuvvetlerine karşı büyük ve kahredici hareket yapmadık ve henüz yapmıyoruz.25.70

2.6.128.ZT+Ara.C.+Ö+N+ZT+Y.....7.266

Örnek : 23 gün zarfında cümlemizce malûmdur ki, milletimiz makasıcı mukaddesini istihsâlde vahdet ve tesanüdünü ne dereceye kadar gösterebileceğini o müddet zarfındaki âsariyle, metanetiyle izhar etmişti.7.266

2.6.129.ZT+Şrt.Cc.+Ö+YT+ZT+Y.....29.4

Örnek : Müdüriyeti Umumiyenin tarih-i teşekkülünden bugüne kadar gösterdiği mesai hakkında heyeti celileye arz-ı malûmat ve izahat vermek ve ondan sonra yeni tedabir hakkında heyeti celilenin kararına arz-ı malûmat etmek üzere eğer tensip buyurulursa müdir-i umumi heyeti umumiyeye yarın veyahut her ne zaman arzu ederseniz izahat verirler.29.4

2.6.130.ZT+Y+YT+E+YT+Y.....27.147

Örnek : Bundan evvelki seyahatimde kalktım, buradan doğru Bilecik'e gittim.27.147

2.6.131.YT+Ö+Y+Ö+YT+Y.....7.48

Örnek : Ferit Paşanın riyaseti altında giden heyete milletin itimadı teallük etmedi, ben de şahsan mill etin bu musip şüphesine iştirak ettim.7.48

2.6.132.YT+Ö+YT+Ö+Ö+Y.....25.156

Örnek : Her tarafta muhtelif kafaların, dimağların, vücutların teşebbüsü, memleketin içinde muhtelif cereyanlar, muhtelif vaziyetler tevlidedebilir.25.156

2.6.133.YT+Ö+ZT+Y+E+Y.....27.24

Örnek : Şimdiye kadar dermeyan edilen mütalâatı umumiyede, heyeti âliyenizin kâffesi, bu kumandana karşı emniyet ve itimat izhar etti ve etmektedir.27.24

2.6.134.YT+Ö+E+YT+Ö+Y.....28.54

Örnek : Bunun şimalinde, Ertuğrul mintakası ve cenubunda Uşak mintakası vardır.28.54

2.6.135.YT+Y+E+YT+Ö+Y.....27.160

Örnek : Bütün kardeşlerimden eminim ki sözlerimde esassız, ispatsız, delilsiz hiçbir şey yoktur.27.160

2.6.136.YT+Y+E+Ö+ZT+Y.....52.4

Örnek : Heyet-i Celileye arz ediyorum ki, Vekillerin her biri ayrı geldiler.52.4

2.6.137.YT+Y+YT+E+YT+Y.....27.57

Örnek : Hamdullah Suphi Bey' den sormak istiyorum, hangi maziden ve hangi günden bahsediyorlar?27.57

2.6.138.YT+ZT+Ö+ZT+YT+Y.....11.3

Örnek : Gerek hayat-ı askriye ve gerek hayat-ı siyasiyemin bütün edvar ve safahatını işgal eden mücadelâtımda daima düstur-u hareketim irade-i milliyeye istinadederek milletin ve vatanın muhtaç olduğu gayelere yürümek olmuştur. 11.3

2.6.139.YT+ZT+N+Y+N+Y.....26.65

Örnek : Dahiliye Vekâletine, Garp ordusuna vuku bulan müracaatlarında, her halde kendilerinin bu işe çtirik etmediklerini kabul ediyoruz, gelen ussatın da nadim olduklarını bildirdiler.26.65

2.6.140.YT+ZT+YT+Y+Y+H.....28.145

Örnek : Bunda Ermenilerden bâhis bazı malûmat olduğu için Kâtip Beye vereceğim, okusun efendim.28.145

2.6.141.YT+YT+ZT+Ö+Y+E.....19.14

Örnek : Akdağ ve Zile arasındaki parçada, o müselles içinde de ufak tefek şakavet yapmıya cüret gösterenler oldu efendim.19.14

2.6.142.YT+YT+E+YT+Ö+Y.....25.136

Örnek : Resmî ve gayri resmî vuku bulmakta olan müracaatlarda bizden de oraya murahhaslar davet ediyorlar.25.136

2.6.143.YT+YT+YT+Ö+Y+Y.....25.138

Örnek : Trabzonlulara, Erzurumlulara, her tarafa bir takım davetnameler geliyor, gönderiliyor.25.138

2.6.144.YT+E+YT+YT+Ö+Y.....7.392

Örnek : Rikâb-ı şahaneye ve Meclis-i Mebusana, Anadolu'nun en hücre köşelerinden protesto telgrafları keşide olundu.7.392.

2.6.145.YT+Ara.C.+ZT+Y+E+Y.....27.163

Örnek : İcabedenler hakkında. Emin olunuz, arzunuz gibi muamele yapılmıştır ve yapılacaktır.27.163

2.6.146.N+Y+E+ZT+N+Y.....3.2,7.441

Örnek : Celâdetperver azminizi tebrik ve beyan-ı hoşamedî eylemekle bahtiyarlığımı arz ederim. 3.2.

2.6.147.N+Y+Ö+ZT+Ö+Y.....7.199

Örnek : Vatanımızın hududu olacak; bu hududu ihtimal teferruatıyla bilmiyen arkadaşlarımız vardır.7.199

2.6.148.N+Y+E+Ö+E+Y.....22.35

Örnek : Bu lüzumu takdir ederim ve isabet de vardır.22.35

2.6.149.N+Y+E+N+Ö+Y.....27.172

Örnek : Üzerindeki elbisesi üniforma dedim ve bunu Firansızlar manidar bir cevabı ka'fi buldular.27.172

2.6.150.N+ZT+Y+E+ZT+Y.....19.17

Örnek : Birisi şaki Mustafa demekle mâruf diğeri de Nâzım namındaki iki şakiyi henüz affetmedik ve affetmek için de niyetimiz yoktur.19.17

2.6.151. H+ZT+N+YT+N+Y.....1.18

Örnek : Efendiler! Vaziyet-i umumiye ve hususiye hakkında cümlenizce malûm olan bazı hususatı burada tekrar hatırlatmayı faydadan hali bulmuyorum. 1.18.

2.6.152. H+ZT+N+YT+ZT+Y.....21.29

Örnek : Efendiler; bugün ilerliyen veyahut bir dereceye kadar ilerlemiş olan düşmana karşı ittihaz edilen tedabiri hafî celselerde diğerk arkadaşlarımla beraber izah etmiş idim.21.29

2.6.153. H+ZT+ZT+YT+Ö+Y.....18.6

Örnek : Efendim malûm-u âlileriniz geçen gün vermiş olduğum izahatta ussatın Geyve boğazının şarkındaki taarruzlarının defolduğundan bahsolunmuş idi.18.6

2.6.154. H+ZT+ZT+YT+ZT+Y.....56.1

Örnek : Muhterem Arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusunun Sakarya'da ihraz etmiş olduğu muzafferiyet hasebiyle birkaç gün evvel Meclis-i Âlinizden vuku bulan tebrikâta ancak bugün arz-ı teşekürat fırsatına nail oluyorum.56.1

2.6.155. H+ZT+YT+ZT+Ö+Y.....25.1

Örnek : Efendim; seyahat münasebetiyle gaybubet ettiğimiz sırada rüfeka-yi muhterememizden bazılarının verdiği takirde Şark Cephesi hakkında tafsilât arzu buyurulmaktadır.25.1

2.6.156. H+ZT+YT+E+ZT+Y.....28.141

Örnek : Efendim,hazır bu tafsilâta girişmiş iken şarktan da bir kelime ile bahsedeyim.28.141

2.6.157. H+ZT+Ö+ZT+ZT+Y.....3.50

Örnek : Efendiler, Millet Meclisinin toplanması için öteden beri gösterilen amal-i milliye karşısında hükümet-i merkeziyenin bidayetinden beri aldığı ihmalkâr ve bilâhare mütemerridane ve Kanuni Esasiye külliye mugayir etveri son günlerde cereyan-ı millî tesiratiyle mümaşatkâr bir vaziyete girmiştir. 3.50

2.6.158. H+Ö+N+ZT+YT+Y.....3.1

Örnek : Muhterem Efendiler, Vatan ve millet halâsını istihdaf eyliyen sevaik-ı mücbire, sizleri bunca meşak ve mevani karşısında Sivas'ta topladı. 3.1.

2.6.159. H+Ö+ZT+N+N+Y.....21.76

Örnek : Efendiler; ben de bazı arkadaşlarım gibi garp milletlerini, bütün dünyanın milletlerini tanırım.21.76

2.6.160. H+Ö+YT+Ara.C.+YT+Y.....25.128

Örnek : Efendiler Bolşevikler, siyasi ve hattâ içtimai nazardan –çünkü bilirsiniz ki garp ve Amerika amelesi nezdinde Ermeniler mazlûm tanıtılmışlardır- Ermenilere atfı ehemmiyet etmişlerdir.25.128

2.6.161. H+YT+ZT+Ö+N+Y.....7.56

Örnek : Şevketpenahım! Memleketin bugün uğradığı âfatı tazyik ve tehlike-i inkısam karşısında ancak zatı hümayunları başta olmak üzere, millî ve mukaddes bir kudretin sayha-i mevcudiyeti, vatani ve istiklâli devlet ve milleti hanedanı celilüşşanınızın altı buçuk asırlık mübeccel tarihini kurtarabilir.7.56

2.6.162. H+YT+Ö+Y+Ö+Y.....27.117

Örnek : Efendiler; burada Şefik Bey âmil değil, müşevvik dahi değildir.27.117

2.6.163. H+E+Y+N+ZT+Y.....7.191

Örnek : Arkadaşlar! Fakat zannediyorum fazla yoracak, ufak bir teneffüsten sonra devam etmek istiyorum.7.191

2.6.164. H+Şrt.Cc.+ZT+ZT+YT+Y.....47.1

Örnek : Arkadaşlar; başka bir mani zuhur etmezse müsaadenizle bu akşam Garp cephesine hareket edeceğim.47.1

2.6.165. Y+E+ZT+YT+ZT+Y.....3.4

Örnek : Malûmdur ki milliyetler esasına müstenit vaitler üzerine 30 teşrin-i evvel 1918 tarihinde Düvel-i İtilâfiye ile mütareke aktedildi.3.4.

2.6.166. Y+E+ZT+YT+Ö+Y.....25.135

Örnek : Mesmu-u âlileri olmuş olacaktır ki, son günlerde Bakû'da beynelmilel bir kongre yapılmaktadır.25.135

2.6.167. Y+E+ZT+Ö+N+Y.....7.95

Örnek : Pek hazin ve müessifir ki aynı tarihte Postave Telgraf Müdürü Umumisi de sadayi milleti boğmıya mâtuf gafilâne ve derhal akamet ve nedamete mahkûm bir telgraf neşrelemişti.7.95

2.6.168. Y+E+ZT+Ö+ZT+Y.....21.2

Örnek : Buyurdular ki bugün memleketimizin meşgul olan aksamı heyeti umumiyesine nispeten ellide biri kadar olamaz.21.2

2.6.169. Y+E+ZT+ZT+N+Y.....45.5

Örnek : Mevcut olan heyeti temsiliyenin bu mesele için kâfi gelebileceği ve bu suretle iktifa edilmesi fikrindeydiler ve bu kanaati muhafaza etmekte bulunduğu için bugün bu Meclisin mahiyetini idrak etmemektedir.45.5

2.6.170. Y+E+Ö+ZT+ZT+Y.....7.69,22.112,25.121

Örnek : Yalnız şayanı dikkat ve teessürdür ki: Bu nezih Anadolu halkı bugünkü hassas devirde bile İstanbul'da cari tehalûf ve münafereci efkardan ve ihtirasatı fitnekâriden pek müteezi bulunuyorlar.

2.6.171. Y+E+Ö+ZT+YT+Y.....7.8

Örnek : Malûmu âlileridir ki Ahmet İzzet Paşa Hükûmeti milliyetler esasına müstenit âdilâne bir sulha nail olmak emeliyle mütarekeye taliboldu.7.8

2.6.172. Y+E+YT+ZT+Ö+Y.....27.132

Örnek : Malûm u - âlileridir ki orada vaktiyle ondördüncü Kolordu Karargahı vardı.27.132

2.6.173. Şrt.Cc.+YT+Ö+Y+Ö+Y.....27.70

Örnek : Yunan mıntakasında, Yunan tahtı işgalinde kalmış olan mâsum insanların elinden cellâtlıkla silâh alınıyorsa, burada Müdafaai Milliye Vekilinin ne taksiratı vardır, buradaki Heyeti Vekilenin ne kusuru vardır?27.70

2.6.174. Şrt.Cc.+Y+E+ZT+Ö+Y.....25.18

Örnek : Tahattur buyurulursa denmişti ki; Ermenistan, Acemistan ve Türkiye hudutlarının tesbitinde Rus Sovyet Hükûmetinin tavassutiyle meselenin siyasetten halli mümkündür.25.18

2.6.175. Şrt.Cc.+Ö+E+Y+E+Y.....54.6

Örnek : Bu itminanımın fiiliyata münkalip olması için yegâne arz-ı ihtiyaç ve iftikar ettiği bir şey varsa o da heyet-i celilenizin beni siyanet etmesi ve milletimizin bana daima muavenet etmesidir.54.6

2.7. YEDİ ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.7.1. Ö+ZT+ZT+Y+E+N+Y.....28.25,54.2

Örnek : Simavlılar iptida sui telkinat tesiriyle muhalif vaziyet aldılar ve kendilerine icra edilen nasayihi hüsn-ü telâkki etmediler.28.25

2.7.2. Ö+ZT+Ö+Y+E+ZT+ZT+Y+ZT+Y.....27.55

Örnek : Birisi; şimdiye kadar, harekât-ı harbiye lüzumu gibi idare edilememiş veyahut şimdiye kadar,bugün olduğu gibi, harekât-ı askerîye ile alâkadarlık gösterilmemiş, bugünkü gibi faal bulunulamamış!27.55

2.7.3. Ö+ZT+ZT+ZT+YT+E+Y.....28.90

Örnek : Fransızlar bu suretle bu vaziyet ve faaliyet karşısında şarka yürümekten sarf-ı nazarla,Ayıntap civarından kendi aleyhlerine yapılmakta olan ufak tefek teşebbüsattan da müteessir oldular.28.90

2.7.4. Ö+ZT+(ZT+YT+Y+ZT+Y).....4.1

Örnek : Meclis-i âliniz,malûmu âlileri salâhiyet-i fevkalâdeyi haiz olarak yeniden intihabedilen mebusan-ı kiram ile duçar-ı taarruz olan makarr-ı saltanattan tahlis-i nefis ile buraya gelen mebusan-ı kiramdan mürekkeptir. 4.1.

2.7.5. Ö+ZT+N+ZT+E+YT+Y.....1.32

Örnek : Şimalî Kafkas,Azerbaycan ve Gürcistan birbirleriyle ittihat ederek mevcudiyeti milliyeleri aleyhine yürümek isteyen Denikin ordusunu harben tazyik ve Karadeniz sahiline sürmüştür.1.32

2.7.6. Ö+ZT+N+E+ZT+N+Y.....6.5

Örnek : Biz vaziyetin sûrat iltizam ettiğini tasavvur ederek bazı yerlerde intihap yapılmasını ve bazı yerlerde şerait gayri müsait olduğundan o gibi zevatın istifa edenlerin yerine gönderilmesini muvafık görmüştük. 6.5.

2.7.7. Ö+ZT+Y+E+YT+N+Y.....7.50

Örnek :Bu pek nazik zamanda idi ki Harbiye Nazırından âtideki telgafi aldım.7.50

2.7.8. Ö+ZT+Y+ZT+N+Ö+Y.....7.443

Örnek : İstanbul işgalinin bugün memlekette tevlidettiği vaziyet,ittihaz eylediğimiz tedabir-i muvakkate ile kabil-i idame bir mahiyette olmayıp bu vaziyetin davamı taktirinde memleketteki idare makinesini salim bir esasa rapteylemek icabediyordu.7.443

2.7.9. Ö+Y+E+YT+ZT+Ö+Y.....7.252

Örnek :Bu tatbikata göre en büyük faaliyeti gösteren yüzbaşı ve bir rivayete göre binbaşı rütbesini haiz birisi idi ve buna maateessüf islâmlardan bir iki kişi muavenet ediyorlardı.7.252

2.7.10. Ö+Y+E+ZT+Ö+ZT+Y.....7.410

Örnek : Fransız mümessili Duvazo dahi hareket etmiş ve Konya civarındaki İtalyanların da Dersaadet'e hareketi haber alınmış olduğundan İstanbul hakkındaki suikastin alâimi bâriz bir sürette mahsüs almıya başlamış idi.7.410

2.7.11. Ö+Y+E+E+Şrt.Cc.+Ö+Y.....21.107

Örnek : O da yoktur ve belki bazılarında görülmüş ise yalnız onların şahıslarına tahsis etmek lâzım gelir.21.107

2.7.12. Ö+Y+E+YT+E+Ö+Y.....25.116

Örnek : 115 Gürcülerin en son geldikleri nokta Artvin'dir ve orada da yaptıkları iş, hududumuza karşı alelâde hudut karakolları tesis etmekten ibaret kalmıştır.25.116

2.7.13. Ö+Y+ZT+ZT+ZT+N+Y.....15.3

Örnek : O havali denilebilir ki öteden beri birçok ifsadata mâruz kaldığı için daima menfi hareketi iltizam etmişler idi.15.3.

2.7.14. Ö+Y+Ö+Y+E+Ö+Y.....23.12

Örnek : Efrat yokmuş, zâbitan yokmuş, evet kadrolar pek mühimdir.23.12

2.7.15. Ö+Y+E+N+Y+E+N+Y.....1.17

Örnek : İşte bu şebeke-i azimkâranenin vücuda getirdiği ruh-u celâdettir ki mübarek vatan ve milletin mukaddesatını tahlis ve himayeye müstenit son sözü söyleyecek ve hükmünü tatbik ettirecektir. 1.17

2.7.16. Ö+N+Y+Ö+N+N+Y.....21.84

Örnek : Ben bunu iddia ediyorum, kuvve-i maneviyenin düşkün olduğunu iddia edenler; Garp Cephesinde, İzmir cephesinde Yunanlıların vuku bulan taarruzları karşısında filân veya filân cephede bulunan kuvve-i milliye dağıtılmıştır, şu şekilde veya bu şekilde dağınıktır diyorlar.21.84

2.7.17. Ö+N+Y+E+N+E+Y.....26.31

Örnek : Biz böyle bir şey düşünmedik ve düşünmek de istemiyoruz.26.31

2.7.18. Ö+N+ZT+Y+YT+N+Y.....21.82

Örnek : Korkak insanlar bu gibi manzarayı korkaklıkla karşılarlar, onun mahiyet-i hakikiyesine nazarını infaz etmezler.21.82

2.7.19. Ö+YT+ZT+E+Ö+ZT+Y.....7.43

Örnek :Ajans ile gazetelerin neşriyatı arasındaki tezat,bazı taraflara nazarı dikkati calip ve ajansın tahrif-i hakikat selahiyetine cüreti cay-i sual görülmüştür.7.43

2.7.20. Ö+YT+ZT+Ö+ZT+YT+Y.....28.118

Örnek : Fransız kuvvetleri kumandanı ahaliye hitaben gönderdiği bir beyannamede;sulh muahedesi mucibince buraları Suriye'den addedilerek Fransız mandasına teslim edilmiştir.28.118

2.7.21. Ö+YT+Y+E+YT+N+Y.....7.249

Örnek :Bütün heyet telgrafhaneye koştı ve padişahı hakını talebetti.7.249

2.7.22. Ö+YT+YT+Y+E+Y+E.....7.357

Örnek : İngiliz mümessil-i siyasisi Londra'daki Hariciye Nezareti tarafından hükümetimize bir tebliğde bulundu ve dedi ki:7.357.

2.7.23. Ö+YT+N+Y+E+N+Y.....25.82

Örnek : Kızılordu süvarisinden Şahtahtı istikametine çıkan bazı seygar kuvvetler Nahcivan'ın otuz kilometre kadar şimalinde Ermeni keşif kollarını bulmuş ve onları taretmiştir.25.82

2.7.24. Ö+E+YT+Y+ZT+Ö+Y.....7.373

Örnek : İkinci teklif ki,memleket dahilinde katliam yapılmaması, Ermenilere karşı bu gayri vârit idi. 7.373

2.7.25. Ö+E+ZT+N+ZT+YT+Y.....25.32

Örnek : Garp emperyalistleri de bütün kuvvetlerini, bütün kudretlerini, bütün vesaitini kendi aleyhlerinde istimal ettikleri halde yaptıkları harekât-ı inkılâbı bugüne kadar kemali muvaffakiyetle yaşatmaya muktedir oldular.25.32

2.7.26. Ö+E+N+YT+YT+YT+Y.....45.7

Örnek : Üçüncü bir sebep de Salâhattin Beyefendiye yanlış mütalâata, yanlış muhakemata, yanlış netayice sevkedebilir.45.7

2.7.27. Ö+Ö+Y+E+Ö+YT+Y.....23.6

Örnek : Vaktiyle 14 üncü Kolordu Kumandanı olan bir zat, vazifesi hitam bulmuş ve kendisi buraya gelmiştir.23.6

2.7.28. Ö+Ö+Ö+ZT+Y+E(Ara.C.)+Y...27.20

Örnek : Heyeti İcraie, Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti, Müdafaai Milliye Vekâleti hiçbir vakitte dememiştir ki (hareket kusursuzdur, mutlaka böyle olmak lâzım gelirdi. Binaenaleyh ortada mesul olmamak lâzımdır) böyle dememiştir.27.20

2.7.29. Ö+Ara.C.+YT+YT+Ö+ZT+Y...41.44

Örnek : Hukuk-u hilâfet ve hukuk-u padişahi; -zannediyorum ki kendileri burada ya hazırды, yahut değildi - hafî bir celsemizde bu meseleye ait nikatımızı ve nokta-i nazarımızı mahfuz bulundurmağa Meclisi âliniz suret-i hususiyete karar vermişti.41.44

2.7.30. ZT+ZT+Ö+E+ZT+YT+Y.....1.4

Örnek : Harb-i Umimi'nin sonlarına doğru, milliyetler esasına müstenit vaitleri üzerine Hükümet-i Osmaniyemiz de âdilane bir sulha nail olmak emeliyle mütarekeye tâlip oldu. 1.4

2.7.31. ZT+ZT+Ö+ZT+ZT+ZT+Y....25.72

Örnek : Bundan sonra ağustosun onunda Ermeniler zırhlı tirenlerden istifade ederek Erivan ve Çulfa şimendiferleri boyunca şimalden cenuba doğru ilerlemeğe başladılar.25.72

2.7.32. ZT+ZT+YT+E+YT+N+Y.....2.6

Örnek : Bu felâhpira içtimamız, hitampezir olurken Cenab-ı Vahibulâmal Hazretlerinden avn u hidayet ve peygamberi Zişanımızın ruh u pür fütuhundan feyz ü şefaet niyazıyla vatan ve milletimize ve devlet-i ebed müddetimize mesut akıbetler temenni ederim.2.6

2.7.33. ZT+ZT+YT+E+Ö+N+Y.....25.63

Örnek : Ermenilerin bu hareketi üzerine henüz o civarda bulunan Hariciye Vekilimiz tarafından Ermenistan Hariciye Nezaretine ve keza Şark Ordumuz Kumandanı tarafından Ermenistan ordusu kumandanına lâzımgelen siyasî teşebbüsler yapılmakla beraber Erzurum ve havalisinde zaten mütehaşşit ve her an harekete müheyya bulunan ordumuz bazı tedabir almak mecburiyetini hissetti.25.63

2.7.34. ZT+ZT+ZT+Ö+YT+YT+Y....28.33

Örnek : Vaziyet münasip görülmediğinden burada netice-i katıyeye kadar muharebenin devamına intizar edilmeksizin, Demirci'de bulunan kuvvetlerimiz Demirci'nin şarkına,daha münasip, daha müsait bir mevzide çekildi.28.33

2.7.35. ZT+ZT+Y++ZT+YT+Ö+Y....27.114

Örnek : Bu defaki seyahatimiz esnasında bu işle iştigal ettik, her halde Denizli'de tedibi istilzam edecek hareket olmuştur.27.114

2.7.36. ZT+YT+YT+(ZT)+Ö+Ö+Y.....7.364

Örnek : Vakaa Yunan cephesinde, İzmir cephesinde, silâhiyle ahzı mevki etmiş bir takım kuvvetler, millet kuvvetleri vardı.7.364.

2.7.37. ZT+YT+YT+E+YT+N+Y.....7.418

Örnek : Yekdiğerini takiben İstanbul merkezinden,Harbiye telgrafhanesinden ve makine başındaki müteaddit hamiyetli memurlardan muhtelif telgraflar alıyorduk.7.418

2.7.38. ZT+YT+Ö+Y+Ö+E+Y.....7.322

Örnek : Ancak ortada bir mesele vardı, o da hükûmet-i merkeziyenin adem-i muvafakatı!7.322.

2.7.39. ZT+YT+Ö+Y+E+N+Y.....20.10

Örnek : Bundan dolayı dâhilen sansör vaz'ına Heyeti İcraiye lüzum görmüş ve bunu vaz'etmiştir.20.10

2.7.40.ZT+YT+Y+E+Ö++ZT+Y.....7.416

Örnek : İşte bu mütalâata istinaden her türlü tedabire tevvesül ve İstanbul'daki rüfeka Anadolu'ya harekete teşvik edildi.7.416

2.7.41.ZT+YT+Y+E+N+ZT+Y.....22.146

Örnek : Bu meseleler hakkında tabii müzakereye devam edilebilir ve neticesini talebettiğiniz ve arzu ettiğiniz gibi bulursunuz.22.146

2.7.42. ZT+YT+N+Y+E+N+Y.....7.224

Örnek :Kongrenin vaz'ettiği esas veçhile anasır-ı gayri müslime, anasır-ı müslimeye verilmiş olan hukuku vermekten ibaret olacaktırve bundan daha tabii bir esas bulamam.7.224

2.7.43. ZT+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y.....7.65

Örnek : Binnetice bâriz bir suretle tahakkuk ediyor ki: Millet baştan aşağı uyanık olup istiklâli devlet ve milleti ve hukuku âliyei saltanat ve hilâfeti teyit için kavi bir azim ve iman ile mücehhez bulunuyor.7.65

2.7.44. ZT+Y+E+Y+Ö+YT+Y.....7.319

Örnek : Burada olduğu gibi, tasrih ve teşhir ettik ve sorduk, mahalli içtima nerede olmalı.7.319.

2.7.45. ZT+Y+E+ZT+Ö+YT+Y.....6.4,25.77

Örnek : Yeniden intihap etmek,yahut müteakiben rey kazanmış olan zevatı buraya göndermek! 6.4.

2.7.46. ZT+Ö+Y+E+ZT+ZT+Y.....7.420

Örnek : Bu saatten sonra artık İstanbul'la muhabere münkati olmuş ve istihzaratı fikriyemize nazaran payitahtın vaziyet-i muhtemelesi ve Anadolu'nun vaziyeti nazarı dikkate alınarak tedabir-i lazimiye tevessülün sırası gelmişti.7.420

2.7.47. E+Ö+E+YT+Y.....16.8

Örnek : Tabii Harbiye Nezaretine, Harbiye Nazırına merbut olan bir Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisinin mesuliyeti de Harbiye Nazırı olan zata münhasırdır. 16.8

2.7.48. ZT+Ö+Y(E)+YT+ZT+YT+Y.....12.12

Örnek : En nihayet giden müfreze kumandanı ve daha evvel icra-yi nasihat için gönderilmiş olan bir takım zevat dediler ki, buraya daha fazla kuvvet gelmedikçe erbab-ı mefsedetini icra-yi mefsedet etmesine mâni olunamayacaktır. 12.12

2.7.49. ZT+Ö+Y+Şrt.Cc.+YT+Ö+Y.....18.1

Örnek : Bu takrir muhteviyatındaki hususata dair izahat verilmek üzere bir celse-i hafiye akdi teklif buyuruluyor, tensip buyurursanız bundan sonraki içtimada izah-ı kâfiye verilebilir. 18.1

2.7.50. ZT+Ö+YT+E+YT+ZT+Y.....7.450

Örnek : İşgal neticesinde hâsıl olan vaziyet-i fevkalâdenin icabat-ı müstacelesini teemmül ve tatbika çalışmakla beraber İstanbul işgalinden mütevellit teessürat ve ıstırabatımız bütün cihanın beşeriyet-i münevveresine^{ye} bütün âlem-i İslâma bir beyanname-i mahsusla iblağ olundu. 7.450

2.7.51. ZT+Ö+YT+Y+E+ZT+Y.....25.77

Örnek : Temmuzun hemen nihayetinde kadar bu kuvvetler burada kaldılar ve kendilerine aleyhtar olan kuvvetlerin elinden silâhlarını toplamakla vakit geçirdiler. 25.77

2.7.52. ZT+Ö+E+Ö+E+Ö+Y.....8.17

Örnek : Bu halde Meclisi âlinize riyaset edecek zatın Meclisi âlinizi temsil etmesi itibariyle tevdi-i umur edilen âzayî muhteremeden mürekkep heyete de riyaset etmesi ve Meclisi âliniz namına vaz'ı imzaya ve tasdikı mukarrerata salâhiyetkar olması ve icraya ait mesailde diğer âzayî muhtereme gibi heyeti umumiye nezdinde tamamen mesul olması zaruridir. 8.17

2.7.53. ZT+Ö+ZT+ZT+ZT+YT+Y.....45.9

Örnek : Malûm-u âliniz Salâhattin Bey bu Meclisin içine gelirken, bu milletin sinesine girerken İngiliz sefarethanesinden geçerek İngiliz torpidosuna binmiştir.45.9

2.7.54. ZT+N+Y+E+Ö+N+Y.....9.6,31.2

Örnek : Teşekküratımı ikmal etmek için şunu ilâve etmeyelim ki ben diğer millettaşlarımdan fazla bu vatana ve millete medyun olduğum vazifeden daha fazla bir şey yapmış değilim. 9.6

2.7.55. ZT+N+Y+Ö+YT+(N)+Y.....7.358

Örnek : Yunanlılar da dahil olmak üzere İtilaf kuvvetlerine karşı başlamış olan harekâtı tatil ediniz, ikincisi Türkiye'de Ermenilere karşı icra edilmekte bulunan katliâmdan sarfı nazar ediniz.7.358

2.7.56. ZT+N+ZT+Y+ZT+ZT+Y.....11.4

Örnek : Bugün heyetü muhteremenizin âra-yi umumiyesinde tecelli etmiş olan itimad-ı millîyi liyakatimin çok fevkında görmekle beraber şahsım için bir gaye olarak değil, müştereken giriştiğimiz mücahede-i mukaddesenin mâtuf olduğu gayeleri istihsâl için milletin bahşettiği bir istinatgâh olarak telâkki ediyorum. 11.4

2.7.57. ZT+E+Ö+YT+ZT+ZT+Y.....7.241

Örnek : Kongrenin tam münakit bulunduğu sıralarda ki Ferit Paşa ve rüfekası Malatya'da Elâziz Valisi Galip Bey'in tahtı emir ve idaresinde ahaliî mâsumeyi iğfal etmek suretiyle bir kuvvettemine teşebbüs eylemişlerdi.7.241

2.7.58. ZT+E+ZT+ZT+N+ZT+Y.....25.26

Örnek : Bunu daha iyi ihata etmek için ve esasen vaziyeti de teyid etmek için baştan başlayarak vaziyeti daha vâsi bir daire dâhilinde izah edeceğim:25.26

2.7.59. E+ZT+Ö+N+N+ZT+Y.....3.17

Örnek : Çünkü onlar bilirler ki tarih bir milletin varlığını, hakkını hiçbir zaman inkâr edemez. 3.17.

2.7.60. E+(ZT)+Ö+(ZT+E+ZT)+Y.....7.442

Örnek : İşte İstanbul'un ecnebi işgalinden bugüne kadar güzere eden eyyam-ı ıstırabımız esnasında hiçbir devlet-i ecnebiyenin himaye-i filliyesine mazhar olmıyan Anadolu Ermenilerinden hiçbir ferdin, hâтта en basit bir surette,mâruz-u tecavüz olmaması bize her vesile ile isnad-ı cinayet eden ve hasais-i medeniye-yi taht-ı inhisara alan entrikacı Avrupa'nın yüzlerini kızartacak ve milletimizin fıtratan mütehalli olduğu şeair-i insaniyenin derece-i ulviyetini ispat edeck pek mühim bir noktadır.7.442

2.7.61. E+ZT+Ö+Y+ZT+YT+Y.....29.8

Örnek : Fakat, yapılan vezafin gayri kâfi olduğunu ve lâzım gelen malûmatı verip vermediğini takdir edebilmek için, şimdiye kadar derece-i mesaisini ve muhassala-i mesaisini,bu mesaiyi ifa edenlerin ağzından ve bu mesuliyetin üzerinde bulunanlardan işitmek lâzım gelir,ondan sonra kifayet,ademi kifayetine hükmolunabilir. 29.8

2.7.62. E+ZT+Ö+Y+E+Ö+Y.....41.58

Örnek : Bir defa bugünkü vaziyetimize göre hangi hususatın irade-i seniyyeye iktirarı lâzım gelecektir ve hangisi gelmeyecektir.41.58

2.7.63. E+ZT+Y+E+Ö+YT+Y..26.58

Örnek: Fakat bu defa görülüyor ki halk bunları iştirak etmedi.26.58

2.7.64. E+ZT+Y+E+YT+Ö+Y.....27.73

Örnek : Fakat müsaadeleriyle arz etmek isterim ki; tenkidatta takip ettikleri istikamette hata vardır.27.73

2.7.65. E+ZT+E+N+Ö+Y+Y.....25.21

Örnek : Ve bu izahata nazaran herhalde bizim Ermenilere daha ziyade taarruz etmemizi Rus Hükûmeti Cumhuriyesi arzu etmiyordu, muvafık görmüyordu.25.21

2.7.66. E+ZT+E+N+E+N+Y.....27.8

Örnek : Binaenaleyh esbab-ı ricatı, esbab-ı mağlûbiyeti meydana çıkarabilmek için tabii ilk nokta-i temas, yine bu mesleğin ihtisas erbabı olması lâzımdır.27.8

2.7.67. E+ZT+YT+N+Y+ZT+Y.....8.13

Örnek : Biaenaleyh yalnız teşri ve taknin ile vazifedar olarak mesul bir mevkiden mukadderat-ı milliyeyi nezaret altında bulunduracak değil, bilfiil, onunla iştigal edecektir.8.13.

2.7.68. E+ZT+YT+E+Ö+YT+Y.....31.6

Örnek : Yalnız bulunduğu vaziyetten şarka doğru değil, merkezden cenuba ve Şahtahtı'ndan dahi kıtaatımız ileriye yürümüştür.31.6

2.7.69.E+ZT+N+Y+ZT+Ö+Y.....26.9

Örnek : Yalnız bu münasebetle şunu arz edeyim: Malûm-u âliniz Trakya, Bulgaristan'la üç deniz arasında çıkmış küçük bir parçadır.26.9

2.7.70.E+ZT+N+Y+ZT+N+Y.....26.33

Örnek : Yalnız onların oraya muvasalatını mütaakıp telsiz telgrafla, Türkçe yazılı iki telgraf aldık, ona mütaakıp hiçbir malûmat vermediler.26.33

2.7.71.E+ZT+ZT+YT+E+Ö+Y.....25.98

Örnek : Fakat aynı zamanda, aynı tarihlerde Batum havalisinde de bir takım hâdisat cereyan etmekteydi.25.98

2.7.72.E+Ö+ZT+Y+ZT+ZT+Y.....7.271,16.21,46.9

Örnek : Onun için Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi daima bitaraf kalmalı, sırf tensikat ile, teşkilât-ı askerîye ve esbab-ı müdafaa-i memleket ile meşgul bulunmalıdır.16.21

2.7.73.E+Ö+ZT+E+ZT+N+Y.....7.396

Örnek : İşte Menfaatlerini, türlü türlü tazyikat ile bütün alem-i hariciyi aleyhimize tahrik eylemekte gören bazı mehafil ve anasır lehimize inkişafa başlayan bu cereyanı temelinden yıkmak ve bütün alem-i haricinin milletimiz lehine tashih-i

zehir etmesine meydan vermemek için külliye kizb-i mahz olan en son Ermeni kıtal-ı saniasını tertip ve ilan eylediler. 7.396

2.7.74.E+Ö+Y+E+YT+Ö+Y.....25.23

Örnek : Fakat bundan birkaç gün sonra idi ki yeni gelen resmî bir haberde Rusya Hükûmetinin bir heyeti sefreti nezdimize gelmek üzere Kars üzerinden tirenle hali harekette bulunduğu anlaşılıyordu.25.23

2.7.75.E+Ö+Y+E+Ö+E+Y.....25.128

Örnek : Yalnız ufak bir tesiri kalbî ve vicdanî vardır ki o da Batum da bulunan dindaşlarımızın biraz zulüm ve tazyike mâruz kalmış olmalarıdır.25.128

2.7.76.E+Ö+Y+E+N+YT+Y.....38.14

Örnek : Binaenaleyh Anadolu'ya gelen ve sine-i millete kendini atan ve orduya arz-ı hizmet eden kıymetli, namuslu, şerefli zâbitanımız hakkında burada beyan-ı mütalaa ve münakaşa yapmak doğru değildir ve bundan sarf-ı nazar edilmesini cümlemizden rica ederim.(bravo, doğru sesleri).38.14

2.7.77.E+Ö+Ö+Ö+ZT+N+Y.....21.24

Örnek : Fakat bu suretle mahkûm-u akamet, mahkûm-u esaret olan, mahkûm-u mağlûbiyet olan binnetice o mevkii de muhafaza ve müdafaa edemez.21.24

2.7.78.E+Ö+Ö+YT+Y+YT+Y.....27.63

Örnek : Binaenaleyh iki buçuk aydan beri bu milletin içine gelmiş insanlar hakikatin âmakına henüz nüfuz için zaman dahi kazanamamış olan insanlar, mazi ve halin harekât ve namus ve vicdanına malik olamazlar, sühuletle tenkid salâhiyetine malik olamazlar.27.63

2.7.79.E+Ö+N^(E)+Y+E+ZT+Y.....7.462, 15.18

Örnek : Binaenaleyh bu zelilâne vaziyeti terviç ve kabul etmiş olan Ferit Paşa Hükûmeti, istiklâline pek şedit ve pek samimane merbut olan milletle arasındaki her türlü revabit ve münasebatı bittabi zayi etmiş ve millet aleyhinde düşmanla bilittifak hareket etmekte bulunmuştur. 7.462

2.7.80.E+Ö+N+Y+ZT+N+Y.....7.330

Örnek : Bittabi bu heyet Meclis-i Millî olamazdı, belki bir Millet Meclisi olurdu. 7.330.

2.7.81.E+Ö+YT+E+ZT+YT+Y.....7.171

Örnek : Çünkü bu içtihat ve kanaat her taraftaki ashabı vukuf ve hakimiyetin ve nüfuzu nazar erbabının, kanaati müştereke ve umumiyesine ve hassatan vicdanı millinin intibaatına müstenittir.7.171

2.7.82.E+Ö+YT+Y+ZT+N+Y.....26.37

Örnek : Belki de bizim murahaslarımız orada müzakerata girişmişler, netayic-i müzakerat hakkında bizi tenvire zaman müsait olmamış olabilir.26.37

2.7.83.E+N+Y+E+Ö+N+Y.....12.56

Örnek : Yalnız şunu ilâve edeyim ki giden müfrezemiz verilen tevakkuf emrini almıştır.12.56.

2.7.84.E+N+Y+N+Y+ZT+Y.....22.109

Örnek : Binaenaleyh emniyetinizi rica ederim, kendinizi tatmin buyurunuz, çok eskiden beri bu teşebbüslerde bulunulmuştur. 22.109

2.7.85.E+ZT+Ö+Y+E+ZT+Y.....14.3

Örnek : Ancak Meclisi âlinizce bu husus malûm olmamış ve tesvib-i âlinizce iktiran etmemiştir. 14.3.

2.7.86.E+YT+ZT+N+Y+E+Y.....25.46

Örnek : Binaenaleyh Kafkasya'da Ermenilere, Gürcülere ve heyeti umumiyeye karşı maddi kuvvetleri tenakus etti ve zayıf bulundu.25.46

2.7.87.E+Y+E+ZT+ZT+N+Y.....12.33

Örnek : Ve bu sebeptendir ki Beypazarı'na karşı yine Meclis-i âlinizin lutufkâr muamele etmesini pek muvafık görüyorum.12.33.

2.7.88.E+Y+E+Ö+E+N+Y.....41.31

Örnek : Halbuki zannediyorum ki milletin hakikî vekillerinden mürekkep olan Meclisi âli artık bu salâhiyetleri bir şahsa bırakmak istemiyor.41.31

2.7.89.E+E+ZT+Ö+E+N+Y.....27.29

Örnek : Maahaza yine iddianıza iştirak ederek ben de devam etmek istiyorum.27.29

2.7.90.E+Ara.C.+N+ZT+Ö+Ö.....26.20

Örnek : Maahaza her ne olursa olsun, Trakya'yı bugün Yunanlılar, İngilizler işgal edebilirler.26.20

2.7.91.ZT+ZT(Şrt.Cc.)+ZT+Ö+Ara.C.+ZT+Y.....12.49

Örnek : Onun için tensip buyurursanız oradaki halkın artık bir şey yapmayacağından, buradan intihap buyuracağınız heyeti muhtereme tamamen emin olduktan sonra, o kuvvetin orada kalmasındansa belki başka bir yerde nafi bir surette istimal edilmesi, ümidederim ki, Meclisi âlinizce de tensip olunacaktır. 12.49

2.7.92.E+H+ZT+Y+E+ZT+Y.....27.160

Örnek : Binaenalyh Efendiler çok söyleyebilir ve daha çok izah edebilirim.27.160

2.7.93.YT+Ö+Y+E+YT+Ö+Y.....7.286

Örnek : Cemal Paşa' nın verdiği telgrafta heyeti vükelânın tamamen âmalı milliyet dairesinde hareket için, teklif olunan şeraitin kâffesini kabul eylediği münderiçti ve bilmukabele vuku bulan tekliffatta hükûmetle hepimizin gayet ciddi ve samimî bir itilâf yapmış olduğu kanaati hasıl oldu.7.286

2.7.94.YT+Ö+Y+E+YT+ZT+Y.....7.433

Örnek : İstanbul merkezinde telgraf başında bir İngiliz zabiti bulunuyor ve bütün Anaçplu'ya bu tebliği neşretmeğe çalışıyordu.7.433

2.7.95.YT+Ö+Ö+Ö+Ö^(E)+ZT+Y.....1.13

Örnek : İzmir,Aydın,Bergama ve Manisa havalisinde şimdiye kadar binlerle anaların,babaların , kahramanların ve çocukların revan olan hun-i pâki,Aydın gibi Anadolu'muzun en güzide bir şehrinin Yunanlıların zalim ve ateşin tahribatına kurban oluşu,muhtelif aksam-ı memleketin İtalyan vesaire işgali altına alınışı ve dâhile doğru elim bir surette muhaceret yapılması elbette gayretullaha ve gayret-i milliyeye dokunmuştur.1.13

2.7.96.YT+Ö+ZT+E+ZT+YT+Y....3.9

Örnek : Şarkta Ermeniler Kızılıрмаğa kadar tevessü hazırlıklarına ve şimdiden hudutlarımıza kadar dayanan katliam siyasetine başladı.3.9.

2.7.97.YT+Ö+ZT+YT+N+YT+Y... 18.22

Örnek : Mudurnu'da umum kumandayı idare eden Miralay Refet Beyefendi bizzat ileri giderek orada Safer Bey ve sair rüesayi nezdinde celbetti.18.22

2.7.98.YT+Y+E+Ö+YT+ZT+Y..... 12.50

Örnek : Beypazarı'ndan bahsedeceğim efendim, bir heyet telgraf başında Beypazarıyla görüşmek istemişti.12.50.

2.7.99.YT+Y+E+Ö+E+Ö+Y..... 20.17

Örnek : Bunlara diyeceğiz ki, biz şayanı itimadız, fakat bizden başka herkes şüphe edilecek insanlardır.20.17

2.7.100.YT+ZT+Y+E+YT+Ö+Y... 1.41

Örnek : Şurada acıklı bir hakikat olmak üzere arz edeyim ki memleketimizde külliyetli ecnebi parası ve birçok propagandalar cereyan ediyor.1.41.

2.7.101.YT+ZT+N+Y+ZT+(ZT)+Y.....7.344

Örnek : Her iki tarafa müteveccih bir cephe gibidir, o zaman nasıl oldu? 7.344.

2.7.102.YT+N+Y+E+YT+ZT+Y....21.54

Örnek : Böyle bir haber ve bir şayiaya kendimizi alıştırmalıyız ve böyle bir hâdise ve şayia karşısında hiçbir vakit telâşa lüzum yoktur.21.54

2.7.103.YT+YT+Ö+Y+E+YT+Y... 27.50

Örnek : Meselede, tarzı telâkkide bir hata vardır, bir yanlışlık vardır ve bu hata herkesin kalb ve vicdanına sanih oluyor.27.50

2.7.104.N+Y+E+ZT+YT+N+Y.....7.84

Örnek : Bu hainane teşebbüsün derhal önüne geçmeği, vicdani bir vazife, addettim ve tāmimen her tarafa, icabeden emirleri verdim.7.84

2.7.105.N+Y+E+ZT+ZT+N+Y.....31.1

Örnek : Bir noktayı hatırlatmak istiyorum ve askerî nikat-ı nazara taallük ettiği için heyet-i askerîyeden aldığım malûmat üzerine heyeti umumiyeği tenvir etmek istiyorum.31.1

2.7.106.N+Y+E+Ö+E+Y7.376

Örnek : Harb-i Umuminin bidayet-i safahatından bahsetmek istemem ve zaten İtilâf Devletlerinin de bahsettikleri bittabi maziye ait fezahat değildir.7.376.

2.7.107.N+Y+E+E+ZT+Y+H.....49.10

Örnek : Heyet-i âliyenizi haberdar ediyorum ve bittabi Harciye Vekaletimizde gelmiş şifreler olduğundan haberdarım efendim.49.10

2.7.108.N+ZT+H+ZT+YT+N+Y....41.50

Örnek : Bunu kabul ettikten sonra Efendiler, mukteza-yi şer'i şerif ve mukteza-yi tabiat ona birtakım hukuk ve salâhiyet vereceğiz.41.50

2.7.109.N+Ö+ZT+Y+ZT+N+Y.....25.51

Örnek : Bu zatı İngilizler her nasılsa iğfal etmişler, kendisiyle beraber kuvvetlerini kendi lehlerine istimal etmişlerdi.25.51

2.7.110.H+Ö+Y{E+YT+YT+Ö}.....21.18

Örnek : Efendiler, maksadımız müdafaa için yapılan harekât-ı askerîyenin fen dairesinde sevk ve idaresinden ibarettir.21.18

2.7.111.H+Ö+E+ZT+N+Y+Şrt.C.....41.56

Örnek : Reis Bey, ben de Hükûmet namına bir şey anlamak istiyorum, müsaade buyurulursa.41.56

2.7.112.H+ZT+YT+Y+E+N+Y.....24.1

Örnek : Reis Bey, lütfen Beyefendiye sorar mısınız efendim, bu malûmatı nereden almışlar?24.1

2.7.113.H+ZT+ZT+Ö+E+Ö+Y.....26.39

Örnek : Beyefendi böyle bir şeyi halletmek için evvelâ Rus Bolşevik ordusunun vaziyet-i askerîyesi ve sahne-i fiiliyata koymuş olduğu kuvvetin miktar-ı hakikîsi nedir?26.39

2.7.114.H+YT+Ö+ZT+YT+YT+Y.....2.1

Örnek : Muhterem Efendiler, Milletimizin ümid-i necat ile çırpındığı en heyecanlı bir zamanda fedakâr heyet-i muhtereminiz her türlü mezahime katlanarak burada, Erzurum'da toplandı. 2.1

2.7.115.H+Y+E+N+ZT+Ö+Y.....41.1

Örnek : Efendiler! Zannediyorum ki bu yedinci maddenin hükmünü daha evvel mevcut olan ve fakat kabul edilmemiş olan bu esasın mevcudiyeti tespit etmekte idi.41.1

2.7.1163.Y+E+ZT+Y+E+ZT+Y.....22.31

Örnek : Cümlelizinin hatırlındadır ki; Heyeti İcraiyenin muharebe hususundaki nokta-i nazarını burada izah ederken demiştim ki: Uzun zaman muharebe etmek ve bütün milletin his-si cengâveranesini daima zinde tutabilmek için harb-i sağır yapacağız.22.31

2.7.117. Y+H+ZT+Y+Y+E+Y.....27.168

Örnek : Hayır Hamdullah Suphi Bey, daha iyi teçhiz edemezdik, edemezsin ve edemeyeceksin.27.168

2.7.118. Y+E+ZT+E+E+Ö+Y.....38.2

Örnek : Zannediyorum ki bundan evvel de yine aynı meseleye temas edilmişti.38.2

2.7.119.Şrt.Cc.+Ö+N+Y+E+Ö+Y.....22.82

Örnek : Yani hükûmetten silâh isterse, cephane isterse ve hükûmetten efrat toplamak ve tesis-i nüfuz için jandarma isterse, o arkadaş bu kuvveti toplar amma bu kuvvetin mahiyeti matlup ve mevzu olan kuvvet olmaz.22.82

2.7.120.Şrt.Cc.+E+ZT+YT+Y+E+Y....38.13

Örnek : Anzavur'un netice-i muvaffakiyatına intizar eden zâbitan varsa zaten kendiliğinden buraya gelmez ve gelemmez.38.13

2.7.121.Şrt.Cc.+E+Şrt.Cc.+YT+Ö+ZT+Y.....57.1

Örnek : Müsaade buyurulursa ve Paşa Hazretleri de müsaade buyurlarsa bu sualinize bendeniz başkumandan sıfatiyla cevap vereyim.57.1

2.8. SEKİZ ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.8.1. E+ZT+N+N+ZT+Y+Ö+Y.....3.15

Örnek : Ve bu zehap yüzünden cansız bir vatan, kansızbir millet nelere müstahak ise bîmehaba onların tatbikatına koyuldu, buna karşı tevekkül ve teslimiyetin inkirazı tam faciasından başka bir netice vermiyeceği kanaati teeyyüt etti. 3.15.

2.8.2. E+ZT+N+E+N+E+N+Y.....12.54

Örnek : Fakat Meclisi âlinizce muhteviyatına ıttıla hâsıl edilmiş tekgrafname üzerine yeni giden kuvveti tevkif etmeği ve orada bulunan kuvvetimizi de çekmeği ve bu suretle talebeyledikleri affı Meclisi âlinizden rica etmeği muvafık görmüştüm.12.54

2.8.3. E+ZT+N+Y+E+Ö+ZT+Y.....25.30

Örnek : Bittabi bu hedefe vâsıl olabilmek için mücadeleyi esas ittihaz etti ve son amelî noktası da bu gayeye bütün beşeriyeti iştirak ettirmek için teşebbüs alması idi.25.30

2.8.4. E+ZT+Ö+Y+E+ZT+E+Y.....7.223

Örnek : Bittabi bu meselede bir esas düşünmek lâzımdır ve o zaman da lazım idi.7.223

2.8.5. E+ZT+Ö+Y+E+ZT+N+Y.....22.53

Örnek : Binaenaleyh o zaman zâbitan bir araya gelmiş ve kendi hayatlarını kurtarmak için böyle teşkilât yapmışlardı.22.53

2.8.6. E+ZT+Ö+Y+E+Ö+E+Y.....41.17

Örnek : Bir de Meclisi âlinizce kabul edilmiş bir esas vardır ki o da kavanin-i mevcude yerine yenisi konulmadıkça diğerleri caridir.41.17

2.8.7. E+ZT+Y+E+Ö+YT+YT+Y.....25.91

Örnek : Fakat tam bu kuvvetler Nahcivan'a geldiği sırada idi ki Ermeniler Nahcivan istikametinde demin izah ettiğim Şahtahtı'na taarruz ediyorlardı.25.91

2.8.8. E+ZT+Y+N+Ö+ZT+ZT+Y.....39.10

Örnek : Yalnız ilk beyanatımda bulunurken arz etmişim, Nazif Paşa mevkiinde kuvvetimizi düşman büyük kuvvetlerle ciddi tazyik altında bulundurmaktadır.39.10

2.8.9. E+ZT+YT+Y+Ö+Y+E+Y.....21.68

Örnek : Eğer şimdiye kadar maddi olan bu muavenetlerden istifade edememiş isek o kabahat ne bizde ve ne de Sovyet Cumhuriyetindedir.21.68

2.8.10. E+Ö+Y+E+ZT+ZT+Ö+Y.....16.20

Örnek : Yalnız bir nokta varid-i hatırdır ki:Daha demin mevadd-ı kanuniye okunurken beyan-ı mütalaa eden Bey biraderimizin mütalaası vardır.16.20

2.8.11. E+Ö+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y.....22.119

Örnek : Fakat biz arzu ederdik ki Azerbaycan bizimle bizden daha çok alâkadar olsun.22.119

2.8.12. E+Ö+Y+E+Ö+ZT+YT+Y.....22.145

Örnek : Ondan sonra Refik Bey biraderimizin bu mevat haricinde olmak üzere mevzu bahis ettiği ve maziye ait olan bir takım hususat vardır ki bunlar doğrudan doğruya muayyen bir takım vekâletlerin umuruna taallük ediyor.22.145

2.8.13. E+Ö+Y+E+Ö+E+ZT+Y.....26.11

Örnek : Fakat Trakya için en muzır, en müessir, zehirden daha müessir bir cihat var ki, o da, İstanbul ile hali temasıdır.26.11

2.8.14. E+Ö+Y+E+Ö+YT+N+Y.....53.4

Örnek : Halbuki, ben zannediyorum ki Hüseyin Avni Beyefendi Heyti Vekileden sual tevcih etmemiştir.53.4

2.8.15. ZT+E+ZT+ZT+YT+Ö+Y.....25.7

Örnek : 30 mayıs ve 4 haziran tarihlerinde Şark Cephesi Kumandanı tarafından Heyti Vekileye bir teklif vâki olmuştur.25.7

2.8.16. E+Ö+Y+E+N+ZT+YT+Y.....28.145

Örnek : Yalnız Şark Cephesi Ordu Kumandanlığı tarafından Erkânı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'ne çekilmiş bir telgrafname vardır ki bunu heyeti âliyenize arzedilmek üzere Makam-ı Riyasete göndermişlerdir.28.144

2.8.17. E+Ö+YT+E+ZT+N+ZT+Y.....25.61

Örnek : Filhakika gerek Zengisar Şûrası ve gerek Oltu Şûrası, bizim eski hududumuzun ilerisinde ve doğrudan doğruya Ermeni Cumhuriyetini yakından tehdit eden vaziyetlerdir.25.61

2.8.18. E+Ö+ZT+ZT+ZT+ZT+YT+Y.....28.131

Örnek : Filhakika, Ayıntap havalisinde bulunan dindaşlarımız, istiklâl mücadelesine başladığımızdan beri, Yasin Bey biraderimizin de ifade buyurdıkları gibi, hiçbir zaman, hiçbir sebep ve suretle hicretten bahsetmemişlerdir.28.131

2.8.19. E+Ö+ZT+Ö+ZT+N+YT+Y.....7.234

Örnek : İşte Erzurum Kongresi milletin böyle hayatına menafiine müteallik hususatla, meşgul olmak üzere içtima ederken İstanbul'da mevkii iktidarda

bulunan Sadrazam Ferit Paşa, kâffesini mücrim, çaki telâkki, deshal derdestleriyle İstanbul'la izamlarını bütün makamat resmiye-i mülkiye ve askeriye tebliğ ediyor.7.234

2.8.20. E+Ö+E+Ö+Ö+ZT+Y+E.....23.8

Örnek : Fakat böyle sözü söylemek ve bunu heyeti celilenize karşı hakikat olarak zabıtnamelerle ilân etmek, bütün tedabir-i askeriyemizin yanlışlıklarını veya doğruluklarını meydana çıkarmak, yarım yamalak istihbara göre beyan-ı mütalâaya gelmez Efendiler.23.8

2.8.21. E+YT+ZT+Ö+Y+ZT+YT+Y.....6.11

Örnek : Eğer bu hususta heyeti aliyenizce şüphe ve tereddüt hasıl olacak olursa doğrudan doğruya mahallinden istilâm edebilir.6.11

2.8.22. E+YT+ZT+Ö+ZT+Y+E+Y.....19.15

Örnek : Fakat bu saydığım yine üç noktadan bu mutakaya karşı ittihaz edilen tedabir neticesinde ussat kâmilin dağılmış ve iltica vaziyetine gelmiştir.19.15

2.8.23. E+YT+Ö+E+Y+E+ZT+Y.....28.68

Örnek : Binaenaleyh bir taraftan onlar da tedip ve tenkil edilmektedir ve vakayı suret-i umumiye de lehimize cereyan etmektedir.28.68

2.8.24. E+N+YT+Y+E+YT+N+Y.....7.426

Örnek : Ezcümlle Anadolu'da mevcut resmi,gayri resmi bilumum müessesat-ı maliyenin ihtiva eylediği nakit veya nakil mukabili zikıymet eşya miktarlarını vilâyattan sorduk ve hiçbir muesseseden Dersaadet'e para gönderilmesi lüzumununu tâmin eyle^{me}dik.7.426

2.8.25. E+N+ZT+Y+N+Y+N+Y.....27.84

Örnek : Sonra düşman kuvvetleri hakkında lâzım gelen haberleri ciddi telâkki etmemiş, düşman gelmez demiş, çekinmeyin kuvveti yoktur, gelemes demiş.27.84

2.8.26. E+Şrt.Cc.+ZT+Ö+Y+E+ZT+Y.....14.5

Örnek : Eğer heyeti âliyeniz tensip buyurur da kendisini bu vazifeden dolayı mesul tanırsanız o zaman bu zevat meyanında bulunur ve onlarla beraber çalışabilir. 14.5

2.8.27. Ö+Y+N+Y+E+YT+ZT+Y.....7.256

Örnek : Zatı şahaneye arz etmek niyetinde bulunmak istedik, teknil telgraf muhaberatının Ferit Paşa, Adil Bey ve rüfekası tarafından katedildiğini gördük ve bize zatı şahane ile görüşmeğe müsaade etmiyorlardı.7.256

2.8.28. Ö+Y+N+YT+Y+N+YT+Y.....15.21

Örnek : Bunların iki gemisi varmış,birisini oraya koymuşlar,diğlerini de o sevahilde belki daha şarkta bir noktaya çıkaracaklardır.15.21

2.8.29. Ö+Y+E+Ö+Y+E+ZT+Y.....16.30

Örnek : Vazifeleri başka başkadır ve bu zat da müstakildir ve heyet-i aliyenize karşı mesuldur. 16.30

2.8.30. Ö+N+ZT+Y+E+ZT+Ö+Y.....19.34

Örnek : Biz bunu ihtimal dahilinde görüyoruz ve buna karşı da tedabir-i kâfiye alınmıştır.19.34

2.8.31. Ö+ZT+Y+E+ZT+YT+N+Y.....21.5

Örnek : Şimdi beyanat ve mütalâatta bulunan bir arkadaşımız da, memleket işgal olunduktan, tahripedildikten sonra artık yapılacak başka bir şey kalır mı, gibi gayet zayıf bir mütalâada bulundular ve kendilerinin müsaadeleriyle buna zayıf diyorum.21.5

2.8.32. Ö+ZT+Y+E+Ö+ZT+YT+Y.....26.50

Örnek : Bunlar son zamanlarda firar ettiler ve bunlar tekrar o muhite girdiler.26.50

2.8.33. Ö+ZT+Y+ZT+Ö+YT+N+Y.....15.10

Örnek : İleri gelenlerden üç zat maiyetlerine birkaç arkadaş olarak hareket etmişler, ussata takarrübettikleri zaman ussat, kendilerinden maiyetlerini bırakarak münferiden gelip görüşmelerini temenni ettiler.15.10

2.8.34. Ö+ZT+ZT+Y+E+Ö+N+Y.....16.21

Örnek : Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisi sırf hususat-ı askeriye ile iştigal eder ve böyle bir zatın siyaset mesailinde zimethal olması kendisinin kabine ile beraber icabında düşmesini icabeder.16.21

2.8.35. Ö+ZT+YT+Y+YT+E+YT+Y.....27.59

Örnek : Biz bu harekât ile itigal ederken Hamdullah Suphi Bey' den sormak istiyorum, hangi maziden ve hangi gündün bahsediyorlar?27.59

2.8.36. Ö+YT+Y+E+ZT+E+Ö+Y.....25.117

Örnek : Gürcüler Erzurum'un şimaline gelmişler ve tecavüz etmişler gibi falan bir nokta vardır.25.117

2.8.37. Ö+YT+Y+Ö+ZT+YT+N+Y.....31.3

Örnek : Birisi; Ermeni ordusundan silâh almak, ikincisi o günkü vaziyete göre Ermeni ordusunun çekileceği hatla, bizim muhafaza edeceğimiz hat arasında bitaraf mıntıka bırakmak.31.3

2.8.38. Ö+E+ZT+Y+E+Ö+E+Y.....51.19

Örnek : Buna nazaran cepheye ait kıtaat ve cepheye ait karargâhlar bittabi neferden, takımdan, tâ ordugâh-ı umumiyesine kadar gelir ki o da Erkanı Harbiye-i Umumiye Dairesidir.51.19

2.8.39. Ö+N+ZT+Y+E+ZT+YT+Y.....7.341

Örnek : Burada müzakereye iştirak eden rüfekamız bu hakikati tamamen teslim etmişler ve o suretle İstanbul'a gitmişlerdir.7.341.

2.8.40. Ö+N+ZT+Y+E+N+ZT+Y.....15.11

Örnek : Giden heyeti nasiha bu talebi hüsnü telâkki etti ve maiyetlerini terkederek gittiler.15.11

2.8.41. Ö+N+ZT+Y+N+YT+ZT+Y.....10.6

Örnek : Millet bizi ancak bunun için gönderdi, bizi buraya beş kişinin eline milleti terk edelim diye göndermemiştir.10.6.

2.8.42. Ö+E+Ö+E+Ö+ZT+YT+Y.....8.33

Örnek : Âzayi muhteremenin, bu nikat-ı nazar hulâsatan tâmim olunarak, intihabına delâlet olunması ve salâhiyet-i fevkalâde kaydiyle intihap edilmiş bulunmaları ve müntehiplerin de teksir ve tevsî olunması, esas itibariyle bu umdenin milletçe de tamamen kabul edilmiş olduğuna delildir. 8.33

2.8.43. Ö+E+ZT+Y+E+N+ZT+Y.....26.52

Örnek : Bunlar ihtimal kendileri için müsait zannettikleri bir vaziyetin hulûlüne zâhip olarak isyan ettiler ve Düzce'yi, gelip eskiden yaptıkları gibi, işgal ettiler.26.52

2.8.44. Ö+E+Y+E+Ö+N+YT+Y.....27.130

Örnek : Diğer arkadaşlarımız da söylediler ki: Bir takım zâbitler eşyalarını geriye göndermişler.27.130

2.8.45. Ö+Şrt.Cc.+Ö+YT+Y+E+N+Y.....34.15

Örnek: Bu akrabamın kocası olan zat binaenaleyh bu benim akrabamdır diye ve elinde bu vesika vardır diye oradaki reis-i hükûmet bu vesika ile buyurun Ankara'ya gidiniz deseydi bu bana gelmiyecekti ve bunu getirmiyecekti.34.15

2.8.46. ZT+Ö+E+Y+E+ZT+ZT+Y..... 34.20

Örnek : Hükûmetin bu takyidatı sayesinde bende muttali oldum ve kendilerini tevkif etmeleri için icabeden makam vasıtasıyla emir verdim.34.20

2.8.47. ZT+Ö+E+Y+E+N+YT+Y.....41.42

Örnek : Bendenizce bu madde bittabi lâzımdır ve Heyeti Vekilenin vezaifini tavzih edecek şeyleri alelâde talimat menzilesinde yapabilirsiniz.41.42

2.8.48. ZT+Ö+E+YT+Y+E+ZT+Y.....7.253

Örnek : Tam bu esnada (Növil) dahi Malatya'ya gelmiş ve Ali Galip Bey'le teşriki mesai eylemişti.7.253

2.8.49. ZT+Ö+ZT+Y+E+Ö+YT+Y.....3.14

Örnek : Artık milletimiz pek güzel anladı ki Düveli İtilâfiye bu vatanda mukaddesat ve mukadderatına sahip bir kudret ve irade-i millîye mevcut olmadığı zehabı bâtılina kapıldı.3.14

2.8.50. ZT+Ö+Y+E+ZT+N+Y+Y.....41.27

Örnek : Bundan dolayı bunu ifade etmek lâzımdır ve bu zannolunduğu gibi Meclisi âlinizin salâhiyetini tahdit değil, tevsî ediyor.41.27

2.8.51. ZT+Ö+YT+Y+E+ZT+ZT+Y.....28.101

Örnek : Bunun neticesinde Fransızlar Ayıntap'ın cenup sırtlarına hâkim oldular ve şehre girerek oradaki kuvvetleriyle birleşmiş oldular.28.101

2.8.52. ZT+N+ZT+YT+Y+E+N+Y.....7.63

Örnek : İrade-i malûkâneleri veçhile Sadrazam Paşa kulunuzu daima mehamı umurda tenvir ve icabatını arz ve tatbik etmekteyim.7.63

2.8.53. ZT+N+Y+E+Ö+Y+Ö+Y.....16.24

Örnek : Şu mütalâatımla şunu temhidetmek istiyorum ki, Müdafaa-i Milliyeyi deruhde edecek zevat emr-ü kumandayı deruhde etmiyeceği içindir ki, Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi'nin diğerleri meyanında bulunarak bu suretle emir ve kumandanın yine heyeti âliyeniz üzerinde kalması daha muvafıktır.16.24

2.8.54. ZT+ZT+Ö+Y+ZT+YT+Ö+Y.....18.1

Örnek : Bu takrir muhteviyatındaki hususata dair izahat verilmek üzere bir celse-i hafîye akdi teklif buyuruluyor, tensip buyurursanız bundan sonraki içtimada izah-ı kâfiye verilebilir.18.1

2.8.55. ZT+N+E+N+N+N+ZT+Y.....27.17

Örnek : İnsanları, harekatı mütalâa ederken harekâtı icra eden kumandanların, zâbitlerin içinde bulunduğu mahalli ve malik olduğu vesaiti, karşısında

bulunduğu tazyiki, karşısında duçar olduğu müşkülâtı o anda tetkik etmek lâzım gelir.27.17

2.8.56. ZT+N+E+Y+E+Ö+ZT+Y.....28.107

Örnek : Orada bulunan kuvvetlerimizle muhabere ederek orasını da işgal ettiler ki,bu tepe haritaya göre ve işittiğimize nazaran Ayıntap üzerinde hâkim olacak kıymetli bir mevkidir.28.107

2.8.57. ZT+Y+E+ZT+Ö+ZT+N+Y.....7.409

Örnek : Aynı gün ihbar edilmiş ve filhakika Vitel ertesi gün Ankara'yı terkeylemişti. 7.409

2.8.58. ZT+Y+E+ZT+Ö+ZT+YT+Y.....28.21

Örnek : 25 temmuzda idi, yani bundan iki gün sonra Kütahya ve havalisi kumandanlığına tayin edilen Ethem Bey maiyetindeki kuvvetlerle Kütahya'dan Simav cihetine tahrik edildi.28.21

2.8.59. ZT+Y+E+Ö+Y+N+Ö+Y.....27.71

Örnek : Bunun mabadi olmak üzere buyurdular ki: çok silâhımız vardır, bunları Yunanlılar alıyor.27.71

2.8.60. ZT+E+YT+ZT+Ö+ZT+ZT+Y....28.8

Örnek : O havalide olan arkadaşlarımızın kâffesinin malûmu olduğu üzeri ki Demirci'nin cenubunda aynı günde Yunanlılar iki kol ile şimal istikametinde yürüyüşe devam ettiler.28.8

2.8.61. ZT+Y+ZT+Y+E+E+ZT+Y.....39.9

Örnek : Evvelâ tardedildi,sonra takviye aldı fakat yine binnetice tevkif edilmişti.39.9

2.8.62. ZT+YT+ZT+Y+E+ZT+N+Y.....7.40

Örnek : Bunun üzerine makamı sadarete berveçhiati mâruzatta bulundum ve keyfiyetten umumu haberdar eyledim.7.40

2.8.63. ZT+ZT+Ö+Y+E+Ö+ZT+Y.....1.29

Örnek : Ahiren devletler arasında hâsıl olan rekabet münasebetiyle İngilizlerin Kafkasya'dan kâmilten çekilmesine karar verilmiş ve tatbikat bir müddetten beri başlamıştır. 1.29.

2.8.64. ZT+ZT+E+ZT+Y+E+Y+Y.....7.228

Örnek : Anak bu şartı esası daima mahfuz ve muhterem tanımak üzere memleketimizin derece-i imarı, milletimizin serveti, umumiyetle seviye-i fikriyemiz nazarı dikkate alınınca ve bütün dünyadaki terakkiyat ile bunu mukayese edince itiraf etmek mecburiyetindeyiz ki biraz değil, çok geriyiz.7.228

2.8.65. ZT+ZT+ZT+YT+ZT+ZT+N+Y.....7.326

Örnek : Bu mesele bizce fevkalâde mühim olduğu için arz ettiğim gibi istimzaca tevessül edilmekle beraber Sivas'ta sahib-i salâhiyet bazı zevat ile bilhassa bütün kumandanların huzuriyle bir içtima-ı fevkalâde yaptık. 7.326

2.8.66.H+YT+Y+Ö+N+ZT+ZT+.Y.....22.46

Örnek : Efendiler size teminat veririrm; dünyanın hiçbir milleti, bin türlü müşkülât ile, paralar ve seneler, meşakkatler sarfederek vücuda getirdikleri zâbitlerini, hiçbir vakit kütleler halinde bulundurarak ateş altına atmaz.22.46

2.8.67.H+YT+ZT+Y+E+ZT+Ö+Y.....27.125

Örnek : Efendiler, Hamdullah Suphi Bey'in ne için düşman gelmeden kaçtı, sualine cevaben diyorum ki : Daha evvel tahliyesi için ben emir vermiştim.27.124

2.8.68.H+ZT+Ö+N+N+N+ZT+Y.....1.14

Örnek : Efendiler! Malûm hakayıktandır ki :Tarih; bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkar edemez. 1.14.

2.8.69.H+ZT+ZT+YT+Ö+Y+YT+Y.....49.1

Örnek : Efendiler, Sırrı Bey imzasıyla evvelki gün Londra'dan bir telgraf gelmişti, huzur-u âlinizde okunmuştu.49.1

2.8.70.H+Ö+ZT+Y+E+ZT+YT+Y.....22.136

Örnek : Efendiler biz memur sınıfı yaratmak için çalışmayalım ve mutlaka bir memur kadrosu dahilinde bulunanları bir yere koymakla dimağımıza itabetmiyelim.22.136

2.8.71.YT+YT+E+YT+E+YT+N+Y.....7.110

Örnek : Umum vilâyetlere, müstakil ve mülhak mutasarrıflara ve kolordulara ve ikinci Ordu müfettişliğine de şu telgrafı yazdım:7.110

2.8.72.YT+E+YT+E+ZT+YT+ZT+Y.....7.167

Örnek : Ceneral Allenbi ile elyevm Zatı Hazreti Padişahının Basma beyincisi olan Harbiye Nazırı esbakı Yaver paşa'nın bizzat vâkı olan muhaveresine ve müşarünileyhin mâruz kaldığı muamele-i dilsûze ve ayrıca bir ecnebi cenerali ile Harbiye Nazırı esbakı Abdullah paşa'nın mülâkatında ceneralin kullandığı istiklâlşiken lisana bu münasebetle celbi dikkat eylerim.7.167

2.8.73.YT+Ö+Y+Ö+Y+E+Ö+Y.....7.209

Örnek : Bu hudut dâhilinde türk vardır, Çerkez vardır ve anasırı saire-i islâmiye vardır.7.209

2.8.74.YT+Ö+ZT+Y+E+Ö+ZT+Y.....7.265

Örnek : İstanbul'da Ferit Paşa kabinesiyle milletin, bilcümle rüesayi mülkiyenin ve ordunun rabitası bu suretle inkıtaa uğratıldı ve bu hal tam 23 gün devam etti.7.265

2.8.75.YT+N+E+N+E+ZT+N+Y.....7.258

Örnek : Ferit Paşa'ya ademi itimadımızı ve müracaatta kendisine itimadetmekte olduğumuzu ve hattâ vaziyeti tamamen izah ettikten sonra Ferit paşa kabinesinin yerine artık herhalde milletin emel ve itimadına mazhar bir kabineyi mevkii iktidara getirmek lüzumunu arz etmiş idik.7.258

2.8.76.Y+Ö+Ö+Ö+Ö+E+Ö+Y.....22.143

Örnek : Hatırlarsanız, ordu teşkilâtı, harb-i sağır teşkilâtı, arkadaşlarımızdan azami istifade, zâbitan aileleri nezdindeki hizmetçi meselesi gibi hususattır ki, bunlar âtiye ait mesailendir.22.143

2.8.77.N+YT+Y+ZT+Y+ZT+N+Y.....10.2

Örnek : O heyeti, artık bu ağır yükün altında, bırakmayınız, bu dakikadan itibaren, teklif ediyorum, derhal mukadderat-ı memleketi deruhde buyurunuz.10.2.

2.8.78.Şrt.Cc.+Ö+Y+YT+Y+Y+Ö+Y.....53.12

Örnek : Eğer heyet-i celileniz bu suali nazarı dikkate alırsa, Heyeti Vekile Reisi gelir, burada cevap verir, izahat verir, nazarı dikkate alınması lâzım gelen; rey-i âlinize vaz'olunması lazım gelen mesele bundan ibarettir.53.12

2.9. DOKUZ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.9.1. Ö+ZT+ZT+Y+E+Şrt.Cc.+ZT+N+Y..22.76

Örnek : Rûfeka-yi muhteremden bir kısmı, gönüllü kıtaat teşkil etmek, kuva-yi millîye vücuda getirmek, düşman karşısına hareket etmek üzere bu suretle tavzif edilmişlerdir ve yine içinizde mevcut arkadaşlardan her hangi birisi -kaç kişi olursa olsun- ben falan yerde kuvvet teşkil edebilirim derse, derhal arzu ettiği vazifeyi tevdi ederiz.22.76

2.9.2. Ö+ZT+ZT+Y+E+E+N+ZT+Y.....22.107

Örnek : Ekseriyetin vârid-i hâtırı olan bu teşebbüs bir aydan, iki aydan, üç aydan beri değil, daha kadimden beri maddeten vâki olmuştur ve ancak bu kadar kadim müracaatlarımızın semeratını bugün iktitaf edebiliyoruz.22.107

2.9.3. Ö+ZT+ZT+ZT+Y+E+Ö+E+Y.....21.58

Örnek : Biz de şüphesiz esasta yalnız kendi kuvvetimize istinatedmekle beraber, bizim hayatımızla alâkadar olan bilcümle kuvvetlerden azami derecede istifadede kusur etmiyeceğiz ve böyle bir kuvveti reddetmek bittabi doğru bir şey değildir.21.58

2.9.4. Ö+ZT+ZT+YT+ ZT+N+Y.....28.95

Örnek : Fransızlar 7 ağustos günü,takriben 2 alay piyade,bir süvari alayı ve iki batarya kadar toptan ibaret bir kuvvetle Ayıntap istikamet-i umumiyesinde olmak üzere Karacaviran'ı işgal ettiler.28.95

2.9.5. Ö+ZT+N+Y+E+ZT+YT+Y+E.....7.255

Örnek : Bu mâruzatımız Ferit Paşa'nın haylûletiyile vâsılı semi şahane olamamıştır ve bunu mütaakiben Ferit Paşa'ya dedik ki : 7.255

2.9.6. Ö+ZT+Y+ZT+Y+ZT+Y+ZT+Y.....17.2

Örnek : Burada maksut olan ve Meclis-i alinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkez değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Laz değildir.17.2

2.9.7. Ö+ZT+YT+Y+E+YT+E+YT+Y.....12.24

Örnek : Bu cereyan esasen şimal-i garbiden geliyor,binaenaleyh yukarıdan aşağıya mesalâ Düzce,Nallıhan ondan sonra Beypazar'ına gelmiştir. 12.24

2.9.8. Ö+Y+E+ Ö+N+ZT+N+Y.....3.31

Örnek : Teşekkür olunur ki Efendiler, millet ve kuderet-i milliye'nin tamamen muzahiri olan namuskâr ordumuz, hükûmet-i merkeziyeyi ikaz suretiyle zararlar takimedilmiştir. 3.31

2.9.9. Ö+Y+E+E+ZT+Y+E+ZT+Y.....27.19

Örnek : Suret-i umumiyyede yapılmış olan bu hareketin netice-i meş umesi zannediyorduk ki ve el'an zannetmek istiyoruz ki erbab-ı insafça malûm olmuştur.27.19

2.9.10.Ö+Y+E+ZT+Ö+ZT+ZT+N+Y.....8.11

Örnek : Bu şekilde kuva-yi icraiye, reis-i hükûmet tarafından müntehap ve kuvve-i teşriiyenin itimat ve muvafakatine müstenit bir kuvvettir ki, hilâfet ve saltanat makamının tahlisine muvaffakiyet hâsıl olduktan sonra padişahımız ve halife-i müslimin efendimiz her nevi cebir ve ikrahtan âzade ve tamamıyla hür ve müstakil olarak kendini milletin ağuş-u sadakatinde gördüğü gün, Meclisi âlinizin

tanzim edeceği esasat-ı kanuniye dairesinde, vaz'ı muhterem ve mübeccelini ahzeder. 8.11

2.9.11.Ö+YT+Y+E+ZT+N+ZT+YT+Y.....7.5

Örnek : Mâruzatım birtakım vesaika müstenittir ki müsaade buyurulursa o vesaiki iabettikçe burada okuyaağım. 7.5

2.9.12.Ö+YT+Y+E+N+Y+N+ZT+Y.....27.146

Örnek : Kolordu kumandanı fırka kumandanlarına emir verir ve anı yaptırır, vazifesini bu suretle ifa eder.27.146

2.9.13.Ö+YT+Y+Ö+YT+Y+E+ZT+Y.....7.324

Örnek : Mebuslar hariçte toplanır, âyan oraya gelir ve Meclis-i Milli halinde içtima eder:7.324.

2.9.14.Ö+YT+N+Y+E+ZT+Ö+YT+Y.....8.26

Örnek : Mücahedatımızın birinci gayesi ise saltanat ve hilâfet makamlarının tefrikını istihdaf eden düşmanlarımıza irade-i milliyenin buna müsait olmadığını göstermek ve bu makamat-ı mukaddeseyi esaret-i ecnebiyeden tahlis ederek ulüemrin salâhiyetini düşmanın tehdit ve ikrahından azade kılmaktır. 8.26

2.9.15.Ö+E+Ö+Ö+Y+ZT+Ö+ZT+Y.....7.478

Örnek : Dâvamızın meşruiyeti ve bütün milel ve akvamın insaniyet ve adaletten nasibedar olduğuna kaani olduğumuz yüreklerinin bizimle müşterek ve bize daima muin ve zahîr bulunduğu itminan-ı tammımız, muvaffakiyet ümitlerimizin kalblerimizde bir lâhza-i tereddüde bile duçar olmamasını temin edecek nihayetsiz kuvvetlerdir, hususiyle Cenabıhak daima bizimledir. 7.478

2.9.16. Ö+E+E+YT+Y+E+Ö+Y+E.....22.36

Örnek : Heyeti icraiye de zaten bu nokta-i nazara iştirak etmişler ve icraatına başlanmıştı efendim.22.36

2.9.17. Ö+E+ZT+Y+E+Ö+ZT+N+Y.....22.124

Örnek : Ben de sizinle beraber itiraf ederim ki; dâhili idare etmekte arzu edildiği kadar muvaffakiyet yoktur.22.124

2.9.18.Ö+E+N+Y+E+Şrt.Cc.+Ö+YT+Y.....42.4

Örnek : Bendeniz de şunu ilave etmek istiyorum ki; Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'ye cidden nihayetine kadar takip etmek ve Bursa'ya girmek kararını vermiş olsa idi kuvveti ona müsait idi.42.4

2.9.19. Ö+N+Y+ZT+N+Y+E+YT+Y.....20.27

Örnek : Sansör memuru vazifesini hüsn-ü ifa etmemiş, neden o kadar mektubu terakküm ettirmiş ve mahalline isâl etmemiştir?20.27

2.9.20. ZT+YT+Y+E+YT+N+ZT+YT+Y....1.34

Örnek : Hudutlarımıza kadar islâmları mahva mahkûm ve hicrete mecbur ederek vilâyat-ı şarkiyemiz hakkındaki emellerine doğru emniyetle takarrüb etmek ve bir taraftan da 400 bin olduğunu iddia eyledikleri Osmanlı Ermenisini bir istinatgâh olmak üzere memleketimize sürmek istiyorlar.1.34

2.9.21. ZT+YT+YT+YT+YT+Ara.C.+ E+Y.....7.337

Örnek : İşte bu maksatla Erzurum'da, Trabzon'da, Samsun'da hulâsa muhtelif merkezlerde biliyorsunuz ,Mebusların toplanması,mıntaka İstanbul'a girecek mebuslardan-ve bundan fazla olarak da rica ettik-Ankara'ya mümkün olabilenler gelsin de müdavele-i efkâr edelim. 7.337

2.9.22.(ZT+YT+Y)Ö+Y+E+ZT+YT+Ö+Y.....7.446

Örnek : İstanbul faciasıyla Anadolu'da tebarüz eden vaziyet bu idi ve bu vaziyetin devamı taktirinde vatanımızda müthiş ve feci bir anarşinin hükümran olması tabii idi.7.446

2.9.23. ZT+YT+E+Y+E+N+N+YT+Y.....11.2

Örnek : Hayatımın bütün safahatında olduğu gibi, son zamanların buhranları ve felâketleri arasında da bir dakika geçmemiştir ki her türlü huzur ve istirahatimi, her nevi şahsi duygularımı milletin selâmetine ve saadeti namına feda etmekten zevkiyap olmıyayım. 11.2

2.9.24. ZT+YT+ZT+YT+Y+E+ZT+Ö+Y.....12.26

Örnek : Sonra ikinciye, sonra Beypazarı'na intikal etti ve aşağıdan miktar-ı kâfi edip kuvvetleri görününce bu şekil hâsil olmuş bulunuyordu.12.26.

2.9.25. ZT+Ö+ZT+N+Y+E+YT+Ö+Y.....7.61

Örnek : Bu esnada zatı hazret-i padişahi Boğaziçinde bulunan İngiliz zırhlarının, saraya müteveih olan toplarını göstererek "görüyorsun dedi, ben artık memleket ve milleti nasıl kurtarmak lâzım geleğini tasavvurda tereddüde duçar oluyorum ve ellerini kaldırarak İnşallah millet mütenebbih ve müteyakkız olur, bu vaziyet-i elîmeden gerek beni ve gerekse kendisini tahlis eder" buyurmuşlardı, binaenaleyh maruzatımda arz etmek istediğim bu ifade-i hümâyunlarıdır. 7.61

2.9.26. ZT+Ö+ZT+Y+E+Y+E+Ö+Y.....21.49

Örnek : O zaman bazı arkadaşlarımız kemali cesaretle karar vermişler ve demişlerdi ki, Medine tahliye olunmalıdır.21.49

2.9.27. ZT+Ö+ZT+ZT+Y+E+ZT+E+Y.....27.117

Örnek : Maahaza Heyeti Vekile bu mesele ile yakından alâkadar olmuştur ve bugün için mümkün olan, mâkul olan tedabirleri ittihazda da kusur etmemiştir.27.117

2.9.28. ZT+ZT+Ö+ZT+ZT+ZT+N+N+Y.....7.354

Örnek : O zamanlar vârid-i hâtırdır ki, Ali Rıza Paşa Hazretleri vuku bulan bu tecavüz-ü ecnebiyeye karşı heyeti umumisiyle belki bir kabine meselesi, bir tecavüz, bir taarruz meselesi yapardı.7.354

2.9.29. ZT+ZT+Ö+ZT+Y+E+Ö+E+Y.....28.86

Örnek : Derhal o gün Cerablus köprüsü tarafımızdan tahrip edildi ve mevcut olan vesait-i müruriye de bertaraf edildi.28.86

2.9.30. ZT+ZT+Ö+YT+Y+E+ZT+ZT+Y.....28.27

Örnek : Ertesi gün 30 temmuzda düşman cenubunda birtakım takviye kıtaatı almıştı ve bu kuvvetleri aldıktan sonra Ethem Bey kuvvetlerine mukabil taarruza başladı.28.27

2.9.31. ZT+ZT+Ö+Ö+ZT+ZT+YT+YT+Y.....26.64

Örnek : Bunun üzerine derhal Düzce ahalişi, eşrafı kâmilen telgrafla riyasete, bana müracaat ettiler.26.64

2.9.32. ZT+ZT+Y+E+E+ZT+Ö+YT+Y.....12.22

Örnek : Yek nazarda mahalli bir vaka gibi görüyor efendim, fakat esasen cereyan yukarıdan geliyor.12.22.

2.9.33. ZT+ZT+ZT+Y+E+ZT+ZT+YT+Y.....28.15

Örnek : Ondan sonra tekrar şimale doğru yürüyüşüne devam etti ve temmuzun 21 inci günü Demircinin cenubunda bulunan Hadi Değirmeni'ndeki ufak bir müfrezemizle temas ederek bu müfrezeye taarruz etti.28.15

2.9.34. ZT+Y+E+Y+E+N+E+ZT+Y.....42.7

Örnek : Karar vermemiş olduğumuzdan dolayı tevakkuf ettik ve zannediyorum ki bunun bazı esbap ve mülâhazatını da bir münasebetle arz etmiştim.42.7

2.9.35. E+ZT+Ö+ZT+ZT+N+N+ZT+Y.....37.12

Örnek : Ve bu esas dâhilinde Meclisi âli bendenizce ve zannediyorum bütün milletçe mebdenden bugüne kadar vazife-i hakikîyesini, vazifeyi vataniye ve millîyesini bihakkın ifa etmektedir.37.12

2.9.36. E+ZT+Ö+ZT+E+ZT+Ö+YT+Y.....39.13

Örnek : Çünkü malûm-u âliniz vaziyet-i askerîyemiz bu isyan munasebetiyle ve düşmanın daha evvel Uşak karşısında bazı tahşidatda bulunması dolayısıyla merkez-i sıklet kütahya havalisine inhisar etmiştir.39.13

2.9.37. E+ZT+Ö+ZT+N+YT+Y+E+Y.....27.122

Örnek : İşte böyle sarsılmış olan kimselerin kumanda başında bulundurulması, düşmanlarımız için faydalı olacağı düşünülerek Heyeti Vekile sırf Meclisi âlinizin

hareketinden ve muamelesinden dolayı bunları işten el çektirmişler ve bununla iktifanın mâkul olacağı kanaatinde bulunuyor.27.122

2.9.38. E+ZT+Ö+YT+ZT+Y+E+ZT+Y.....7.355

Örnek : Fakat ekseriya olduğu gibi kabinelerimiz bazı tevehhümata ve idare-i maslahat politikasına daha çok ehemmiyet verdi ve düşman arzusunu is'af suretiyle meseleyi kapattı.7.355

2.9.39. E+ZT+Ö+YT+ZT^(Y)+E+ZT+N+Y.....7.379

Örnek : Ancak yine Ali Rıza Paşa kabinesine mensup olan nazırlar kendi mensubinine,kendi memurlarına,kendi medunlarına İngilizlerin lâtif olan vâdini mukaddeme yaparak iki teklifini tâmin etmiş ve binnetice bunlardan sarf-ı nazar edilmesini tâmin etmiş idi. 7.379

2.9.40. E+ZT+ZT+Ö+ZT+ZT+E+ZT+Y.....25.37

Örnek : Binaenaleyh bu tesahup ve tasarrufu temin etmek için başta İngilizler olmak üzere, bütün İtilâf Devletleri, bir taraftan tek mil kullanabildikleri vasıta ve kuvvetlerle bizi mahvetmek, bizi ezmek için çalıştıkları bir sırada, diğer taraftan da bütün beşeriyet-i mazlûmeyi tahlis için çalışan Bolşeviklerin, mazlum milletimize el uzatılmaması için yine servetlerini kuvvet ve kudretlerini sarfederek uğraşmışlardır. 25.37

2.9.41. E+ZT+ Ö+Y+E+Ö+N+Y.....27.147

Örnek : Binaenaleyh Bekir Sami Beyi muahaze ve tenkidetmeden evvel yapılacak gayet basit bir şey vardı ve ben bunu yapmışımdır.27.147

2.9.42. E+ZT+ZT+ZT+E+ZT+Ö+ZT+Y.....22.60

Örnek : Maamafih bugün ittihaz etmiş olduğumuz tedabir meyanında evvelâ düşman kıtaatını tevkif için tedabir-i askerîye alındığı gibi, mücadelemizde devam etmek için de, arzettiğim gibi, harb-i sağır teşkilâtı yapmaya fiilen teşebbüs edilmiştir.22.60

2.9.43. E+ZT+ZT+Ara.C.+ZT+YT+ZT+Ö+Y....25.47

Örnek : İşte tam bu sırada İngilizlerin mütemadî gayretleri ve teşvikleri eseri olarak, İngilizlere bendelik etmekler zevk alan Azerbaycan'ın müsavat hükûmeti ve bu Hükûmetin hempalarının teşvikatiyle, şüphe yok Gürcülerin ve Ermenilerin dahliyle, ordunun Bolşevik ordusunun tamamen gerilerine düşen Gence havalisinde Azerbaycan'ın muhalif kuvvetleri tarafından bir irtica vücuda getirildi.25.47

2.9.44. E+ZT+Y+E+E+Şrt.Cc.+ZT+Ö+Y.....7.162

Örnek : Yalnız tamamiyle itimat buyurulsun ki eğer memleketin halâs ve selameti şahsımın çekilmesine vabeste olsaydı bilâkaydüşart ve nev'i beşere hiçbir ümit ve emel raptına tenezzül etmiyerek nefsimi kurban etmek kadar vicdanî ve basit bir şey olamazdı. 7.162

2.9.45. E+ZT+Y+E+ZT+Ö+ZT+YT+Y.....25.135

Örnek : Yine cümlemizce malûmdur ki, takriben yirmi günden beri Moskova'da bulunan heyeti murahhasamızın teşebbüsât-ı siyasiyesi, bütün bu vekayiden alınan netayice göre hüsn-ü hale ifrağ edilecektir.25.135

2.9.46. E+ZT+Y+E+YT+Ö+Ö+E+Y.....27.99

Örnek : Bilhassa âza olan arkadaşlarımızca malûmdur ki orada müessir olan, âmil olan, hâkim olan başka şahsiyetler, başka kuvvetler de vardır.27.99

2.9.47. E+ZT+YT+Ö+Y+E+ZT+YT+Y.....7.280

Örnek : İşte bunu mütalâa ettikten sonra bize sadrazamın verdiği cevapta tamamen bu esasatı heyeti vükelânın kabul ettiği bildiriliyor ve ondan sonra da bizim hakkımızda birtakım takayyüdatta bulunuyordu. 7.280

2.9.48. E+ZT+YT+N+Y+E+YT+N+Y.....7.352

Örnek : Fakat aynı talepte Devleti Aliye-i Osmaniye'nin Kuvve-i icraiyesine de bir darbe vurmak isterdiler ve Ali Rıza Paşa kabinesine bu teklifi yaptılar.7.352.

2.9.49. E+ZT+N+YT+Y+E+ZT+Ö+Y.....9.7

Örnek : Eğer mütezahir bir muhassala varsa bunu yine milletin bana müteveccih olan enzar-ı itimadına medyunum ve millet esas olduktan sonra her ferdinin azamî muhassalasından istifade edilmek pek tabiidir. 9.7

2.9.50. E+Ö+ZT+YT+Y+E+Ö+E+Y.....7.219

Örnek : Herhalde camia-i Osmaniye'nin tamamıyeti mutlaka şayanı itimat bir kuvvete ve sağlam bir idareye mütevakkıftır ve bunlar ise ancak hâkimiyeti milliyeye esasına müstenit idare ve kuvvettir. 7.219

2.9.51. E+Ö+ZT+(YT)+Y+E+Ö+(ZT)+Y.....8.20

Örnek : Çünkü heyeti icraiye ve vekiller ile heyeti muhteremeniz arasında bütün mesuliyet evvel emirde kendisine racî ve bu mesuliyet hem Meclisi âlinizdeki hem heyeti vekiledeki riyaset makamının ikisine birden sâridir. 8.20

2.9.52. E+Ö+ZT+Y+E+YT+ZT+Ö+Y.....22.113

Örnek : Bittabi kendileri çok iyi bilirler ki, orada yakın zamana kadar büsbütün başka mahiyette bir hükûmet mevcut idi.22.113

2.9.53. E+Ö+ZT+Y+E+Ö+Y+Ö+Y.....27.10

Örnek : Mesela Ali Şükrü Bey arkadaşımız vaziyeti mâkul bir surette ifade ve izah ettikten sonra buyurdular ki; Garp Cephesindeki harekât- ı askeriyenin sevk ve idaresinde, hata vardır.27.10

2.9.54. E+Ö+Y+E+Ö+Y+E+Şrt.Cc.+Y.....21.31

Örnek : Fakat düşmanla yakın bir temasta bulunan Bursa mevzuubahis oldu ve bir arkadaşımız demiş idi ki; Bursa sukut etse de ehemmiyeti yoktur.21.31

2.9.55. E+Ö+Y+E+N+Ö+Ö+ZT+Y.....51.40

Örnek : Fakat bu muharipsin demek kıtadır, veya gayri muharip kıtadır, noktasından tutarsanızbütün dünyaya karşı ilân ettiğimiz harbi idame eden bir karargâh-ı umumiye gayri muharipsin demek bütün ordumuzun gayri muharip olduğunu kabul etmek demektir ki bunu bendeniz kendi şahsıma katiyen reddederim.51.40

2.9.56. E+Ö+N+ZT+E+ZT+N+ZT+Y.....7.387

Örnek : Artık Ali Rıza Paşa böyle bir teklifi gayri kabil-i icra gördüğünden ve belki başka sebeplerden dolayı bu tecavüzü lüzumu gibi izhar ederekten mevkiini terketti. 7.387

2.9.57. E+Ö+E+N+Y+E+ZT+Ö+Y.....27.86

Örnek : Fakat yanında bulunanlara düşman çoktur, geliyor; şöyle yapacak demesi belki kuvve-i mâneviyeyi sarsardı ve bundan dolayı söylememesi icabederdi.27.86

2.9.58. E+H+Ö+ZT+ZT+ZT+ZT+YT+Y.....28.131

Örnek : Filhakika Efendiler, Ayıntap havalisinde bulunan dindaşlarımız, istiklâl mücadelesine başladığımızdan beri, Yasin Bey biraderimizin de ifade buyurdukları gibi, hiçbir zaman, hiçbir sebep ve suretle hicretten bahsetmemişlerdir.28.131

2.9.59. E+Şrt.Cc.+Y+E+Ö+E+YT+ZT+Y.....26.10

Örnek : Yani Anadolu'nun vâsi sahalariyle mukayese edilirse küçük bir parçadır ve bu küçük parça içinde bulunan kuvvetlerimiz de her tarafta düşman kuvvetleriyle muhat bir haldedir.26.10

2.9.60. E+Şrt.Cc.+Y+E+E+N+Y+E+Y.....26.13

Örnek : Eğer Trakya'nın başına bir felaket gelmiş ise biliniz ki ve sizi temin ederim ki, zehirnak olan İstanbul'un iğfalâtına kapılmış olduğu içindir.26.13

2.9.61. E+Y+E+ZT+YT+Y+YT+ZT+Y.....27.90

Örnek : Mesela deniliyor ki, bilâ mezuniyet Antalya'ya gitmiştir, orada çiftlik çubuk tedarikiyle meşguldür.27.90

2.9.62. E+YT+E+Ö+Y+E+ZT+YT+Y.....41.64

Örnek : Belki heyet-i âliyeniz içerisinde meselâ Hüseyin Avni Bey arkadaşımız vardır ki bu kuyut ve şurut ile Hükûmeti deruhde etmeye cesaretyap olabilir.41.64

2.9.63. N+ZT+Y+E+Ö+YT+Y+YT+Y.....21.78

Örnek : Almanları, Rusları ve bütün dünyanın milletlerini şahsan tanırım ve bu muarefem de harb sahalarında olmuştur, ateş altında olmuştur.21.78

2.9.64. Şrt.Cc.+Ö+E+Y+E+N+ZT+ZT+Y.....28.132

Örnek : Ayıntap'taki kahraman dindaşlarımızın daima bahsettikleri bir şey var ise o da; memleketlerini düşman ayakları altında bırakmamak ve memleketlerine tecavüz cüretini gösteren düşmanı, kendi kuvvetlerine istinadederek, daima kahr-ü tedmir ve mağlûp ve taretmektir.28.132

2.9.65. Şrt.Cc.+E+Ö+Y+E+E+YT+E+Y.....41.6

Örnek : Bendenize kalırsa, mademki bu mesleki temsil maddesi reddolunmuştur, o halde artık bu yedinci maddeye de lüzum kalmamıştır.41.6

2.9.66. Y+Ö+N+Y+Ö+E+Y+E+Y.....22.134

Örnek : Zannederim bugünkü mevcudiyetimizin mahiyet-i asliyesi, milletin temayülât-ı umumiyesini ispat etmiştir, o da halkçılıktır ve halk hükûmetidir.22.134

2.9.67. Y+E+Ö+ Y+E+YT+E+Ö+Y.....28.109

Örnek : Biliyorsunuz ki bizim İslahiye'de, Kilis'de, Pazarcık'da, Maraş'da, Birecik'de ve Nizip'de kuvvetlerimiz vardı ve Fırat'ın şarkında dahi kuvvetlerimiz vardı.28.109

2.9.68. Y+E+Ö+ZT+YT+Y+E+ZT+Y.....42.3

Örnek : Buyurdular ki, çekilen bozgun düşman kuvvetleri aldıklarını yeni kuvvetlerle takviye edilerek Bursa'ya takriben iki, iki buçuk saat mesafede bulunan mevzilerinde yerleştiler ve daha fazla takip etmedik.42.3

2.9.69. YT+Ö+ZT+Y+E+ZT+Ö+YT+Y.....22.70

Örnek : Bu hususa dair evvelce verdiğim izahatta harb-i sağır teşkilâtına fiilen başlanmıştır ve pek kıymetli ve büyük salâhiyetle arkadaşlarım buna memur edilmiştir.22.70

2.9.70. YT+ZT+Y+E+YT+Ö+ZT+YT+Y.....28.40

Örnek : Gerek muharebede esir edilen Yunanlılardan ve gerek birçok emmarelerden ve gerek civar ahalinin edinebildiği malûmattan binnetice tahakkuk etti ki; burada hali faaliyette bulunan düşman kuvvetleri, numaralariyle malûm olmak üzere, bir fırkaya baliğ oluyordu.28.40

2.9.71. YT+N+Y+YT+N+Y27.62

Örnek : İstanbul'da vazifesi var,falan yerde vazifesi vardı.27.62

2.9.72. H+ZT+YT+ZT+Y+E+ZT+YT+Y.....7.67

Örnek : Şevketpenahım! Bu evsaf ve vaziyette ve zatı akdesi hümayunlarına revabıtı lâyezal olan milleti necibelerine tamamiyle istinat ve bilmukabele bütün mânasiyle bu milli ve vicdanî kuvvete muzaheret olunur. 7.67

2.9.73. H+ZT+Y+E+ZT+YT+ZT+Ö+Y.....7.192

Örnek : Efendiler, Cümlenizce malûmdur ki 10 temmuz rumi ve 23 temmuz efrenci tarihinde Erzurum'da Şarkî Anadolu vilâyatına ait olmak üzere bir millî kongre inikadetmişti. 7.192

2.9.74. H+Ö+N+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y.....27.39

Örnek : Efendiler; Bekir Sami Bey Bursa'yı terketmemiştir ve ben kendi imzam tahtında Bursa işgal edilmeden evvel emir verdim.27.39

2.10. ON ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.10.1. Ö+ZT+Y+E+N+Y+Y+E+N+Y.....1.42

Örnek : Bundaki gaye pek aşikârdır ki, hareket-i milliyeyi akim bırakmak, âmal-i milliyeyi felce uğratmak, Yunan, Ermeni âmalini ve bazı aksam-ı mühimme-i vatani işgal gayelerini teshil etmektir. 1.42.

2.10.2. Ö+(ZT)+Y+E+ZT+N+Y+E+N+Y.....7.244

Örnek : Bütün bu tertibat kendisinin vilâyete ve kumandanlığa tâynini içindi ve orada hareket için bir ifade-i seniye almışlar ve bu zatın bu irade-i seniyei cebinde taşıdığı tahakkuk etti. 7.244

2.10.3. Ö+ZT+Ö+YT+Y+ZT+N+N+N+Y.....17.7

Örnek : Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan, hudut meselesi tâyin ve tesbit edilirken, hudud-u millimiz Iskenderun'un cenubundan geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi, Kerkük'ü ihtiva eder. 17.7

2.10.4. Ö+ZT+ZT+ZT+ZT+YT+ZT+E+YT+Y.....25.63

Örnek : Ermenilerin bu hareketi üzerine henüz o civarda bulunan Hariciye Vekilimiz tarafından Ermenistan Hariciye Nezaretine ve keza Şark Ordumuz Kumandanı tarafından Ermenistan ordusu kumandanına lâzımgelen siyasi teşebbüsler yapılmakla beraber Erzurum ve havalisinde zaten mütehaşşit ve her an harekete müheyya bulunan ordumuz bazı tedabir almak mecburiyetini hissetti.25.63

2.10.5. Ö+N+Y+E+N+Y+E+Ö+YT+Y.....7.472

Örnek : Meclisinizde temessül ve tecelli eden kudret-i milliyemiz makam-ı hilâfet ve saltanatı ecnebi tazyikatından kurtaracak ve Devlet-i Osmaniye'yi inhilâl ve esaretten tahlis edecek tedabiri ittihaz eyliyecektir ve istiklâl-i tammesi şart olan makam-ı hilâfete mecburiyet-i vicdaniyeleriyle müftehir ve müteselli olan âlemi islâmiyet ile yaşamak kabiliyetini nefsinde gören bir bir milletin esir olmayacağına kanaatle harekâtımızı hatve hatve takibeden bütün cihan-ı medeniyet ve insaniyet sizlere zahîr olacaktır. 7.472

2.10.6. Ö+N+Y+N+Y+E+N+ZT+YT+Y.....22.59

Örnek : Zâbitan da milletin ve milletvekillerinin kendileri için pek müşfik ve samimî büyük pederleri olduğunu hissetsinler, babaları olduğunu anlasınlar da zaten vatan için hasretmiş oldukları vücutlarını daha çok seve seve düşman karşısında istimâl etsinler.22.59

2.10.7. Ö+N+ZT+N+ZT+ZT+Y+E+Ö+Y.....26.63

Örnek : İkincisi; zayıf zannettikleri bizi, ikinci defa olmak üzere kuvvetli olduğumuzu gözleriyle tekrar görmeğe başladılar ve ikinci defa oraya girecek olan kuvvetin elbette birincisinden daha müessir tedibat ve terhibat yapacağı muhakkaktır.26.63

2.10.8. Ö+YT+ZT+Y+E+Ö+Y+E+Ö+Y.....21.16

Örnek : Ben size açık söylüyeyim; Efendiler bazı yerler işgal edilmiştir ve bunun üç misli daha işgal olunabilir.21.16

2.10.9. Ö+YT+E+YT+Y+E+Ö+E+YT+Y.....28.78

Örnek : Fransız kuvvetleri Cerablus'un cenubu-garbisinde ve şimendifer üzerinde bulunan Akçakoyunlu'da tahaşşüdetmiş bulunuyor ve düşmanlarla teması muhafaza etmek suretiyle, Cerablus köprüsünü geçip ilerleyen,bize mensup bazı ufak müfrezeler de Akçakoyunlu karşısında düşmanla karşı karşıya temas halinde bulunuyorlardı.28.78

2.10.10. Ö+E+Ö+E+Ö+E+Ö+E+Ö+Y.....7.39

Örnek : Ajans ihbaratının tamamen bir sania olduğu ve Şûrayı saltanatın hiçbir şeye karar vermediği ve ekseriyetin hükûmete ademi itimadı ve mukadderat meselesinin bir şûrayı millîye tevdiini mutazammın ifadatta bulunduğu ve binaenaleyh herkesin istiklâli millî taraftarı olduğu anlaşıldı. 7.39

2.10.11. Ö+Y+E+(N)+Y+(N)+Y+E+(N)+Y.....12.9

Örnek : Bu müfrezeye verilen talimat, vilâyetten zaten tebliğ edilmiş olan hususatın temininden ibaretti; yani erbab-ı mefsedeti alıp buraya getirmek, silahları iade etmek ve diğer mâsum olan halkı irşadedip mahallerine iade eylemektir. 12.9

2.10.12. Ö+E+N+ZT+Y+E+ZT+YT+YT+Y.....46.6

Örnek : Biz de bu talimatı, bir iki gün zarfında takarrür ettiririz ve şifreli telgrafla Antalya'da kendilerine tebliğ ederiz.46.6

2.10.13. ZT+Ö+ZT+YT+ZT+Y+Y+E+ZT+Y.....7.336

Örnek : Hiç olmazsa mebuslar İstanbul'un o tesmim edici muhitine,havasına girmeden evvel haricinde biri biriyle görüşünler,tanışsınlar ve birbiriyle müdavele-i efkâr ederek tenevvür etsinler.7.336

2.10.14. ZT+Ö+ZT+Y+E+Y+E+ZT+N+Y..... 8.18

Örnek : Bu şekilde heyeti icraiye Meclisi âlinin tasvibiyle tevkil edilecek ve heyeti umumiyyeye karşı mesul olacak âzayi muhteremeden ibaret olacak ve hattâ isimleri de tesmiye edilecektir. 8.18

2.10.15.ZT+Ö+ZT+ZT+Y+E+ZT+ZT+ZT+Y.....19.27

Örnek : Onun üzerine Garbi Trakya'da müstakillen teşekkül etmiş olan Hükümet-i İslâmiye derhal şehirlere terkederek Yunan kıtaatına karşı muhasım bir vaziyet almıştır ve ahali-i islâmiye kuvvetleriyle beraber Bulgarlar da bu mıntika ile fevkalâde alâkadar oldukları için Yunanlılara karşı müştereken müsademata, muhasemata başlamışlardır.19.27

2.10.16.ZT+Ö+E+Ö+E+Ö+E+Ö+ZT+Y.....7.145

Örnek : Hiçbir Sebebi makul yok iken İzmir'in ve Antalya'nın hükümetimizin malûmatı dahi olmadan düşmanca işgali ve silahsız biçare halkın Rum eşkiyasına doğratılması ve binlerce ırz ve namusun payimâl edilmesi ve el'an da Aydın vilâyetinin her tarafında bu fecayiin devam ve temadisi bir müddet evvel oradan Nurettin Paşa'nın alınmasının ve vahim bir kumanda tahavvülünün netice-i şükranı mı idi? 7.145

2.10.17. ZT+Ö+Y+E+N+E+Y+ZT+Ö+Y.....22.127

Örnek : Kendi kendime, elli livamız var ve her liva dâhilindeki kaymakamları da düşünecek olursak, şu kadar kaymakamımız var.22.127

2.10.18. ZT+(Y)+ZT+N+Y+E+N+(Y)+ZT+Y.....8.1

Örnek : Şimdi müsaade buyurursanız bu dakikadan itibaren takip olunması lazım gelen bazı nokt-i nazarlari arz edeceğim ve mazbut olan bu nikat-ı nazari müsaade buyurulursa aynen okuyacağım.8.1

2.10.19. ZT+Y+E+Ö+N+N+ZT+Y+E+Y.....21.56

Örnek : Heyeti celilenizce malûmdur ki, bizim cümlemizin ve Heyeti İcraiyemizin takip ettiği düstur, kendi maksadımızı, hayatımızı, şerefimizi kendi kuvvet ve mevcudiyetimizle kurtarmak ve temin etmektir.21.56

2.10.20. ZT+E+Ö+N+E+N+Y+E+N+Y.....1.47

Örnek : En son olarak niyazım şudur ki,Cenab-ı Vahib'ul âmal Hazretleri Habib-i Ekremi hürmetine bu mubarek vatanın sahip ve müdafii ve diyanet-i Celile-i Ahmediye'nin ilâ yev'mül kıyam hâris-i esdaki olan milleti necibemizi ve makamı saltanat ve hilâfet-i kübrayı masun ve mukaddesatımızı düşünmekle mükellef olan heyetimizi muvaffak buyursun! 1.47

2.10.21. ZT+ZT+YT+ZT+Y+E+ZT+N+E+Y.....7.245

Örnek : Sivas'a muvasalatını mütaakıp derhal telgraf başında İstanbul ile muhabere edecek ve o zaman irade-i seniyeği de neşredecekti. 7.245

2.10.22. ZT+ZT+Y+E+Y+E+Ö+N+Y+Y.....26.17

Örnek : Fransızlarla birçok münasebatta bulundular ve zannettiler ki, Fransızlarla İstanbul'dakiler, kendilerini himaye eder, sıyanet ve tahlis eder.26.17

2.10.23. ZT+YT+ZT+Ö+Y+E+Ö+YT+ZT+Y.....28.79

Örnek : Bu tarihte Ayıntap'ta (400) kişiden ibaret olmak üzere bir Fransız kuvveti vardı ki bu Fransız kuvveti oradaki kolejle,kolej civarında bulunan mahallâta mutahassın bir halde bulunuyorlardı.28.79

2.10.24. ZT+YT+ZT+Ö+Y+E+Ö+ZT+N+Y.....49.3

Örnek : Şimdi Makam-ı Riyasete doğrudan doğruya Başmurahtamız Bekir Sami Bey'den gelen bir telgrafname vardır ki bunun da muhteviyatı tamamıyla Sırrı Beyin verdiği malumatı müeyyettir.49.3

2.10.25. ZT+N+Ö+Y+Ö+Y+ZT+YT+N+Y.....53.10

Örnek : Doğrudan doğruya Beyefendinin teklifini heyet-i celileniz nazarı dikkate alsın; Beyefendi meslekten yetişmiş olan ve bazı idarî ve siyasî sui hareketi

görülen bir kadı Efendiyi, Hükûmetin heyet-i umumiyeti azlettiğinden dolayı, heyet-i umumiyesine sual tevcih ediyor.53.10

2.10.26. E+Ö+ZT+Y+E+YT+Ö+Ö+ZT+Y.....3.18

Örnek : Çünkü onlar kuvvetli bir iman ile kanidirler ki,bir nikab-ı bâtil arkasından vatan ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler ,ortaya sürülen kanaatler muhakkak iflâsa mahkûmdur. 3.18

2.10.27. E+Ö+ZT+E+Ö+ZT+Y+YT+N+Y.....7.75

Örnek : Tâ ki millet mazharı istiklâl ve Saltanat ve hilâfeti muazzama-i hümayunları masunu indiras olsun, lâyezal sadakati abidanemin daima mütezayit olduğuna itimadı şahanelerini arz ve istihrama mücaseset eylerim. 7.75

2.10.28. E+Ö+YT+ZT+Y+E+Ö+ZT+YT+Y.....3.41

Örnek : Yalnız Sadrâzam Ferit Paşa'nın Paris seyahatinden avdetinde Anadolu'da şuriş olduğuna dair vukubulan bir tamimi kongrece büyük teessüflerle okunmuş ve muhalif-i hakikat ve menafi-i memleket ve millete muzır bu gafilâne tebliğın derhal tekzibi şiddetle kendisinden talebedilmiştir.3.41

2.10.29. E+Ö+YT+ZT+Y+E+ZT+Y+ZT+Y.....27.92

Örnek : Bir defa bu adam tabi olduğu kumandandan resmen izin alarak gitmiştir ve esbab-ı mâkule-i meşrua zikrederek müsaade istihsâl etmiştir, müsaadesiz gitmemiştir.27.92

2.10.30. E+Ö+Y+E+Ö+YT+Y+E+ZT+Y.....21.73

Örnek : Bittabi bu temas ve münasebetin icabatı yapılmaktadır e yine bir arkadaşımız milletin ahval-i ruhiyesinden bahsetti ve Belçika ile mukayeseye kalkıştı.21.73

2.10.31. E+Ö+Şrt.Cc.+E+N+Y+E+ZT+YT+Y.....22.144

Örnek : Binaenaleyh şimdi arzettiğim cevap ve izahat bu maddelere tekabül ediyorsa ve gayri kâfi görünüyorsa bir defa bunu halletmek lâzım gelir ve ondan sonra buna nihayet vermek lâzım gelir.22.144

2.10.32. E+Ö+E+N+Y+Y+E+ZT+N+Y.....45.11

Örnek : Binaenaleyh kendileri haddi zatında fena bir adamdır demek istemiyorum, diyelim ancak bu zihniyetlerle içimize geldiği için bazı vaziyetimizi bu suretle görmektedir.45.11

2.10.33. E+ZT+Ö+ZT+N+Y+E+YT+ZT+Y.....7.292

Örnek : Fakat bu son günde kabine heyetimiz ile yakından görüşmek ve teferruat üzerinde anlaşmak için Bahriye Nazırı Salih Paşa'nın bizimle mülâkatını tensip etmişti ve Amasya'da kendileriyle mülâkat ettik. 7.292

2.10.34. E+ZT+Ö+YT+Y+E+ZT+ZT+YT+Y.....28.111

Örnek : Filhakika 12 ağustos günü bu mevakiden hareket eden kuvvetlerimiz Ayıntap'ın şimalinde Suboğazı civarında tahaşşüt etti ve tahaşşüdünü mütaakiben Ayıntap'ın şimal cephesine tevcih edilmek üzere,Beylerbeyi'nin şarkı-şimalisinden mukabil taarruza geçildi.28.111

2.10.35. E+ZT+ZT+N+Y+E+YT+ZT+ZT+Y.....24.2

Örnek : Maamafih, bir iki saat evvel, Meclise gelmeden evvel böyle bir şey işittim ve Bozöyük'te kumandanla telgrafla görüşmüştüm.24.2

2.10.36. E+ZT+ZT+ZT+E+E+Şrt.Cc.+ZT+Y.....41.61

Örnek : Meselâ kaymakam tâyini gibi, mutasarrıf tâyini gibi, sefir tâyini gibi ve saire eğer bunları Nezedi Vekileden hemen nezediyorsanız evvelâ Heyeti Vekilenin nokta-i nazarını dinlemek faydalı olacağı itikadındayım. 41.61

2.10.37. E+ZT+YT+YT+Ö+ZT+Y+Ö+YT+Y.....1.16

Örnek : Ve işte bütün bu menfur zulümlerden ve bu bedbaht acizlerden,tarihimize karşı revagörülen haksızlıklardan müteessir olan vicdan-ı milli nihayet sayha-i intibarı yükseltmiş ve Müdafaa-i Hukuk-i Milliye ve Muhafaza-i Hukuk-i Milliye ve Müdafaa-i Vatan ve Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye ve Redd-i İlhak gibi muhtelif namlarla ve fakat aynı mukaddesatın temini sıyaneti için tebarüz eden milli cereyan bütün vatanımızda artık bir elektrik şebekesi haline girmiş bulunuyor.1.16

2.10.38. E+YT+ZT+Y+E+Y+E+Ö+ZT+YT+N+Y.....21.44

Örnek : Fakat askerlik sanatinde gayet bâriz bir şekilde müsamaha olunabilir bir noktadır ve biz hepimiz bir asker gibi bu gibi acı noktalara karar vermek itiyadını hâsil etmeğe çalışmalıyız.21.44

2.10.39. E+YT+ZT+Ö+Y+Ö+Y+Ö+Y+E+Ö+Y.....26.67

Örnek : Maahaza gerek Düzce, gerek Bolu, gerek Hendek'te kâmilen hükûmet yerinde, inzibat ve asayiş yerinde ve hükûmetle, yani burasiyle muhabere muntazamdır.26.67

2.10.40. E+N+N+N+YT+Y+H+Şrt.Cc.+Ö+Y.....27.28

Örnek : Şu halde Bekir Sami Beyi, Âşir Beyi vesaireyi tetkik ve tahkika lüzum yoktur Efendiler! Eğer Garp Cephesi Kumandanına emniyet ve itimadınız varsa onun söylediği sözün nazarı dikkate alınması lazımdır 27.28

2.10.41. E+E+YT+ZT+ZT+Y+E+Ö+E+Y.....27.88

Örnek : Sana meselâ bu meselede ve buna mümasil olan mesailde şahsiyatta o kadar ileri gidiliyor ki bu da doğru değildir.27.88

2.10.42. E+Şrt.Cc.+Ö+E+Y+E+Ö+Ara.C.+ZT+ZT+Y.....37.6

Örnek : Fakat; ilk anda bu esasın teferruatından ve tetimmatından olmak üzere kabul edilmiş olan bir şey varsa o da şudur ki; heyet-i âliyeniz -360 âzadan mürekkeptir- aynı zamanda meham-ı umur-u devletin her türlü teferruatıyla işgal edemez.37.6

2.10.43. H+YT+ZT+YT+Y+E+Ö+ZT+N+Y.....3.29

Örnek : Efendiler,burada azim teessüflerle heyet-i âliyenize arz edeceğim ki memleketin ve milletin mukaddesatını teminde aczü meskenetten başka bir kudret gösterememiş olan hükümet-i merkeziye saday-ı milleti boğmak revabit-ı müştereke-i milliyeyi kırmak ve bu suretle milleti daima mağlûp göstermek gibi ancak düşmanlarımızın hesabı menfaatine kaydolunan hareket-ı mezbuhane ve mütehalifede bütün celadatini takındı.3.29

2.10.44. H+Şrt.Cc.+Şrt.Cc.+Ö+YT+Y+E+YT+ZT+Y.....21.14

Örnek : Efendiler; memleketimizin ellide biri değil, heyeti umumiyesi tahrip edilse, heyeti umumiyesi ateşler içinde bırakılsa, biz bu toprakların üstünde bir tepeye çıkacağız ve oradan müdafaa ile meşgul olacağız.21.14

2.10.45. H+ZT+Y+E+Ö+Y+E+YT+Ö+Y.....22.22

Örnek : Efendiler suret-i katiyede söylerim ki; ordumuzun teşkilâtı pek mükemmeldir ve dünyada bizim ordumuzun teşkilâtından muntazam bir ordu teşkilâtı yoktur.22.22

2.10.46. N+YT+Y+YT+Y+E+N+YT+Y+ZT.....7.189

Örnek : Silki celili askerîden istifa ettiğimi Harbiye Nezaretine arz ettim. Sıhhat ve afiyeti cenabı mülûkâneye dua ve her türlü âfattan masun buyurmalarını Cenabı Kibriya'dan niyaz eyledim muhatı ilmi âli buyuruldukça ferman. 7.189

2.10.47. N+Y+Ö+ZT+ZT+N+Y+E+ZT+Y.....15.7

Örnek : Bir şuriş çıkardılar, Adapazarı ahalişi ilk gafleti mütaakıp bizimle vukubulan temaslarında hakikatı idrak ettiler ve derhal sükûnete geçtiler.15.7

2.10.48. N+Ö+Y+Ö+Y+E+ZT+N+Ö+Y.....41.48

Örnek : Bunları kim verecek, bendeniz diyorum ki bugün bunları sarîh bir derece ile söylemek caiz değildir.41.48

2.10.49. YT+Ö+ZT+N+Y+E+ZT+YT+N+Y.....15.15

Örnek : Diğer taraftan İngilizler az çok teşvikatın semere verir gibi olduğunu görmüş olacaklar-dırki,bunları yakından takviye etmek için Şile'ye birmiktar asker çıkarmış oluyorlar.15.15

2.10.50. ZT+N+Y+E+Ö+N+ZT+YT+ZT+Y.....27.41

Örnek : Kumandanlara Bursa'yı terkediniz dedim ve ben bu emri verdiğim zaman heyeti âliyenize bilmünasebe izahat vermiştim.27.41

2.10.51. YT+Ö+E+Y+E+Y+E+Ö+E+Y.....28.135

Örnek : Elcezire cephesi kumandanlığından Kuva-yi nizamiye de gelmişti ki, piyade ve süvariden ve topçudan ibaret idi ve bu hareketi icra eden, Kuva-yi Millîye ile kuva-yi nizamiye de beraberdir. 28.135

2.10.52. Şrt.Cc.+YT+N+Y+Ö+YT+N+Y+E+Y.....22.69

Örnek : Teferruata daha çok vâkif olmak istiyorsanız, muhalif encümenlerden bir encümen teşkil ederseniz, alâkadaran orada her şeyi söyler ve mutmain olursunuz. 22.69

2.10.53. Şrt.Cc.+Ö+Y+E+Y+Y+E+Ö+N+Y.....24.14

Örnek : Eğer maksatları, efkârı umumiyemizi burada tehycetmek ise, bundan da bir gaye ve bir maksat tasavvur etmek lâzım gelir ve usuldendir, zannederim ki bu iyi bir tesir yapmaz. 24.14

2.10.54. Şrt.Cc.+ZT+Y+E+Ö+E+ZT+ZT+N+Y.....25.107

Örnek : Haritayı açıp kuvvetlerimizin ordumuzun, ne merkezde ve ne maksatla nerede, nasıl tahaşşüdeğini mütalâa ederseniz pek iyi görürsünüz ki; buraya asker göndermek belki oradaki vaziyet üzerinde bir an için hüsn-ü tesir yapar. 25.107

2.11. ON BİR ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.11.1. Ö+ZT+ZT+Y+N+Y+N+ZT+ZT+Y+Y.....7.243

Örnek : Ali Galip Bey bu kuvvetlerle birdenbire gelecek Sivas'ı basacak, orada bulunan kuvayî milliyeyi birer birer bir canı gibi asacak, kesecekti. 7.243

2.11.2. Ö+ZT+Y+ZT+Ö+Y+Ö+Y+E+Ö+Y.....7.338

Örnek : Bu tedabirin birincisi ve gerek ikincisi kısmen oldu, burraya gelen mebusan-ı kiramla müdavele-i efkâr edildi, bütün bu acı ihtimaller mevzu-u bahis oldu ve âtiye ait bazı tedabir de düşünüldü. 7.338

2.11.3. Ö+(ZT)+Y+Ö+(ZT)+Y+E+N+YT+ZT+Y.....10.4

Örnek : Bu vazife o kadar mühim, içinde bulunduğumuz zaman o kadar tarihidir ki bu koca mesuliyeti içinizde üç, beş kişiye tahmil etmekle iktifa edemeyiz. 10.4

2.11.4. Ö+Y+E+Ö+Ö+E+Ö+Y+E+N+Y.....18.25

Örnek : Bu harekât devam ediyor ve bittabi Hüsrev Bey, Osman Bey ve şimdiye kadar işgal ederek tevkif ettikleri zâbitan ve bazı efradımız gelmektedirler ve bazı ufak müfrezelerimizden aldıkları mitralyöz vesair eslihayı iade ediyorlar.18.25

2.11.5. Ö+Y+Ö+Y+Ö+YT+Y+N+ZT+ZT+Y.....22.10

Örnek : Encümenlerden veya reislerden müntebap birer arkadaşımız ayrılınsın, bir fevkalâde encümen olsun, Müdafaai Milliye Vekili ile Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi oraya gitsinler, her şeyi bütün teferruatıyla, hakikatte olduğu gibi söylesinler.22.10

2.11.6. Ö+Y+E+Ara.C.+N+YT+Y+E+N+ZT+Y.....25.59

Örnek : Gerus'a gelen otuz ikinci Rus kızıl fırkasıdır ki –bu, dört temmuzdadır efendim– bu kuvvetin hareketini burada bırakalım ve bizim hududumuzu aynı tarihlerde gözden geçirelim.25.59

2.11.7. Ö+Y+E+ZT+Ö+Y+Y+E+Ö+ZT+Y.....25.89

Örnek : Şark Ordumuz Kumandanı tedabir-i seria ittihaz etti ve binnetice bu kuvvetler tenvir edildi, irşat edildi ve bu kuvvetler doğrudan doğruya tahtı kumandamıza alındı 25.89

2.11.8. Ö+E+ZT+ZT+YT+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y.....26.60

Örnek : Biz bittabi haberdar olduğumuz gün derhal ve seri vasıta ile o istikamete kuvvet sevk etmeğe başladık ve bu kuvvetlerimiz hemen iki gün zarfında Gerede ve Mudurnu'ya kadar yetişebildi.26.60

2.11.9. Ö+N+Y+E+Ö+ZT+Y+E+YT+ZT+Y.....27.120

Örnek : Filân, filân zavat inhizamın müsebbipleri değildir ve olmadığı vukubulan tahkikat ve tetkikat ile taayyün etmiştir ve neticeye, resmen ve usulen tevessül neticesinde destires olunmuştur.27.120

2.11.10. ZT+Ö+YT+Ö+Y+E+ZT+YT+Y+N+Y.....22.93

Örnek : Hizmetçi meselesine gelince: En son madde, zâbitanın nezdinde hizmetçi bulunmasın ve icabederse onlara para verelim, uşak tedarik etsinler.22.93

2.11.11. ZT+Y+E+Ö+ZT+Y+E+Ö+N+YT+Y.....25.43

Örnek : Tam bu sırada idi ki; Lehistan'da cereyan eden ahval, vakayi ve hâdisat gittikçe Bolşeviklerin aleyhine olarak kesb-i ehemmiyet etmişti ve Bolşevik Hükûmeti mümkün olduğu kadar çok kuvvetli Lehistan cephesine sevk etmek mecburiyetinde idi.25.43

2.11.12. ZT+Ö+Y+E+Ö+E+N+Y+Ö+YT+Y.....27.102

Örnek : Pek haklı ve insafı olarak bir şey buyurdular ki, o da, kumandan lüzum ve ihtiyacı mübremini hissettik, her birimiz bir tarafa koştuk.27.103

2.11.13. ZT+YT+Ö+Y+E+Ö+Ö+Y+E+Ö+Y.....27.145

Örnek : Daima teşkilât-ı askeriyede en büyük kumandan kolordu kumandanıdır ve kolordu kumandanının ifa-yı vazife etmesi demek, muharebatın içinde ve zâbitanın içinde bulunması demek değildir ve böyle bir hareket makbul değildir.27.145

2.11.14. E+Ö+YT+Y+E+YT+E+ZT+ZT+YT+Y.....7.246

Örnek : Diğer taraftan Ankara'da vali bulunan Muhittin Paşa Çorum'a gitmiş ve orada yine Harbiye Nazırının kendi emrine vermiş olduğu kuvayı askeriye ile hareket ederek böyle iki taraftan Sivas'a baskın yapacaklardı. 7.246

2.11.15. E+Ö+Y+YT+YE+Y+E+ZT+YT+Y.....13.5

Örnek : Halbuki; intihap edilen divan-ı riyaset heyet-i muhteremesi, işte görüyoruz burada meşguldürler ve ayrılamazlar, aynı zamanda her iki nokta-i nazardan buna imkân yoktur.13.5.

2.11.16. E+ZT+Ö+Y+E+YT+E+YT+ZT+Ö+(ZT)Y.....16.11

Örnek : Fakat kaideten hiçbir vakit harbiye umuriyle Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'yi birleştirmek muvafık değildir ve garp memleketlerinde ve her yerde daima Erkanı Harbiye-i Umumiye Riyaseti müstakil bırakılmıştır.16.11

2.11.17. E+ZT+Ö+ZT+ZT+Y+E+YT+ZT+Ö+Y.....16.24

Örnek : Fakat her halde teşkilat-ı askeriye;vatanımızın esbab-ı müdafaası ve muhtelif cephelerde icra edilecek hareket-ı askeriye ve siyaseti dahiliye ve hariciye ile yakından alakadar bulunuyor ve bu mesailde Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisi'nin mütaalası bulunmak ve diğer haiz-i mesuliyet olan zevatın nokta-i nazarlarına yakından vakıf olmak için onlarla bir arada çalışmak ve birmesele hakkında Erkanı Harbiye-i Umumiye Reisi'nin rey ve mütalaası da bulunmak üzere,diğer haiz-i mesuliyet olan zevat gibi,İcra Vekilleri meyanında ifa-yi hizmet etmesi arz ve teklif edilmişti.16.24

2.11.18. E+Ö+ZT+ZT+ZT+N+Y+E+N+YT+Y.....21.72

Örnek : Ezcümle Fransızlar bütün bu harekâta rağmen suret-i mahsusada son günlerde adam göndermişlerdir ve derhal Paris'te doğrudan doğruya münasebat-ı siyasiyeye girişmemizi bize teklif etmişlerdir.21.72

2.11.19. E+Ö+YT+Y+E+N+ZT+YT+E+YT+Y.....27.9

Örnek : Halbuki şimdiye kadar ve bugün dahi bu kürsüden bu mesele hakkında idare-i kelâm eden arkadaşların hiç birisi hakikat-i meseleye esbap ve avamil-i harbiyeye temas dahi etmemişlerdir ve bunları, her hatibin söylediği sözlerle buradan yine size ispat edeceğim.27.9

2.11.20. E+Ö+ZT+Y+E+Ö+Y+E+ZT+YT+Y.....38.12

Örnek : Belki İstanbul'dan Anadolu'ya getirilen zâbitan daha evvelden takarrür ettirilmiş ve vücutlarına cidden ihtiyaç olduğu anlaşılmış ve ondan sonra buraya celbolunmuştur.38.12

2.11.21. E+ZT+Y+E+ZT+Ö+E+ZT+Ö+YT+Y.....41.62

Örnek : Çünkü bu kayd-ü şartla ihtimal ki bu dakikadan itibaren ben de dâhil olduğum halde Heyeti Vekile vazifesine devam edemez.41.62

2.11.22. Şrt.Cc.+E+Şrt.Cc.+ZT+Y+E+Ö+E+Ö+YT+Y...22.85

Örnek : Hangi arkadaşımız bu şerait dairesinde bir kuvvet yapabilecekse ve nerede ise derhal yapmalıdır ve yapmak arzusunu izhar edenler de zaten işe başlamışlardır.22.85

2.11.23. Şrt.Cc.+Ö+E+Şrt.Cc.+Şrt.Cc.+Şrt.Cc.+Ö+E+N+N+Y.....26.73

Örnek : Bizim onlara karşı yaptığımız bir şey var ise, o da kendileri dediğimiz noktaları yaparlarsa, dağılırlarsa, arz-ı mütavaat ve inkıyat ederlerse biz de kendilerini Meclisi âlinize affettirmeğe tavassut edeceğimizi, istirhamda bulunacağımızı vadettik.26.73

2.11.24. YT+ZT+Ö+ZT+Y+E+Ö+YT+ZT+N+Y.....1.36

Örnek : Meriç nehri garbında yani Balkan Harbinden evvel devletimizin malikânesi olan Garbi Trak- ya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanlılara verilmesi Düveli İtilafiyeye karargir olmasından nâşi harekât-ı tatbikiye başlamış ve Yunan işgal kuvvetlerine karşı Bulgar Kuvayi Milliyesi tarafından takviye edilen Bulgar kuvvetleri Garbi Trakya mıntıkası dâhilinde verdikleri muharebat neticesinde müteaddit Yunan fırkalarını defetmiştir.1.36

2.11.25. N+E+N+Y+E+Ö+Y+ZT+Ö+Ara.C.+Y.....12.35

Örnek : Bu telgrafnamelerin Meclis huzurunda okunduğunu ve gösterdikleri salâhı halden memnuniyet hâsıl olduğunu bildirsinler ve bittabi yalnız müerim olup firar edenler mevzuubahis olabilip diğerlerinin iğfal edilerek aynı harekete iştirak etmiş bulduklarından dolayı kendilerini, tensip buyurursanız affetmek de muvafık olabilir. 12.35

2.11.26. H+N+Ö+Y+E+ZT+ZT+N+Y+Ö+Y.....10.1

Örnek : Efendiler! Bütün maddi, mânevi mesuliyeti Heyeti Temsiliye namı altında bulunan heyet üzerine almış ve 16 Mart 1336 tarihinden bu dakikaya kadar bütün acı safhalara, manzaralara karşı ifa-yi vazifeyi fevkalâde bir vazife bilmiştir, bu mesuliyet çok ağırdır. 10.1

2.11.27. H+YT+ZT+Ö+Y+Ö+Y+E+Ö+E+Y.....28.134

Örnek : Efendim,oraya,arzettiğim gibi Birecik Kuva-yi Milliyesi geldi,Nizip Kuva-yi Milliyesi geldi ve Cerablus'taki kuva-yi nizamiye de geldi.28.134

2.12. ON İKİ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.12.1. E+N+Y+E+ZT+Ö+Y+Ö+YT+Y+N+Y.....12.34

Örnek : Ancak şunu teklif etmek isterim ki şimdi âza-yi kiramdan, ulema-yi kiramdan üç, beş zat intihap olunsun, bunlar telgraf başına gitsinler, oradaki ulema ve eşrafı da çağırınsınlar. 12.34

2.12.2. E+Ö+N+N+ZT+Y+E+N+Y+E+ZT+Y.....16.12

Örnek : Çünkü Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'nin vazifesi ordunun teşkilini,tensikını,fenni olarak düşünmek ve memleketin esbab-ı müdafaasını nazar-ı dikkate almak ve bunlarla iştigal etmektir.16.12

2.12.3. E+Şrt.Cc.+ZT+Ö+Y+E+Ö+E+Ö+E+Ö+Y.....20.16

Örnek : Binaenaleyh sansörü vaz'eden heyeti âliyeniz, kendisini bu kaideden istisna etmek isterse ve bunu izzettinefis meselesi ve itimat meselesi olarak telâkki ederse o zaman bütün rüesa-yı memurin-i mülkiye, valiler, mutasarruflar, kaymakamlar hepsi şayanı itimat insanlardır ve bütün memurlar ve bütün kumandanlar ve zabitan şayanı itimat insanlardır.20.16

2.12.4. E+YT+E+Y+E+Ö+N+Y+E+Ö+ZT+Y.....21.63

Örnek : Yine diğer zamanlarda da bahsolunmuştur ki; biz boşçevikleri aramış ve bulmuşuzdur ve en son temasımız az çok maddi ve katî bir şekle girmiştir.21.63

2.12.5. E+Ö+Y+E+Y+E+YT+Y+E+Ö+YT+Y.....21.104

Örnek : Fakat bu çekilmedir ve çekilmekten ibarettir ve bunu daha fazla izâm etmeğe lüzum yoktur ve bu manzara kuvve-i mâneviyenin mefkudiyetine veyahut noksan bulunduğu delâlet etmez.21.104

2.12.6. E+H+Y+E+YT+Ö+Y+E+Ö+Y+Ö+Y.....27.139

Örnek : Sonra Efendiler, malûm-u âlileridir ki, askerlikte bir takım kademeler vardır ve her kademenin kendisine mahsus salâhiyeti vardır, vaziyeti vardır.27.139

2.12.7. E+ZT+Y+E+ZT+ZT+YT+Y+E+ZT+YT+Y.....28.96

Örnek : Hattâ Karacaviran'ın şimali-garbisinde bulunan Kızıldağ'a kadar ilerlediler ve burada durmaksızın tekrar Akçakoyunlu'ya döndüler ve 9 ağustosa kadar burada kaldılar.28.96

2.12.8. ZT+Ö+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y+E+N+ZT+Y.....7.240

Örnek : Ali Rıza Paşa'nın mevkii iktidara gelmesi ve istediği zevattan malûmunuz olan kabineyi teşkil etmesi hakkında Sivas Kongresinin veyahut Sivas Kongresinin tevkil eylediği Heyeti Temsilîyenin hiçbir âlaka ve münasebeti olmadığı malûmunuzdur. 7.240s

2.12.9. ZT+Ö+ZT+YT+ZT+N+Y+E+ZT+YT+ZT+Y.....28.29

Örnek : Bunu mütaakıp Yunanlılar tekrarcenupta mühimce takviye kıtaatı aldılar ve 4 ağustosta Demirci'nin cenubuna geçmiş bulunan Ethem Bey kuvvetlerine şiddetli ve kuvvetli mukabil taarruza geçtiler.28.29

2.12.10. ZT+YT+Ö+Y+E+ZT+Ö+ZT+Y+E+ZT+Y.....3.12

Örnek : Payitaht-ı saltanat ve makarr-ı hilafetin ise hükümdar saraylarına kadar boğucu bir tarzda işgali suretiyle kalbgâh-ı devlette ecnebi inhisar ve tahakkümü teessüs etti ve bütün bu hakşiken tasaddilere karşı hükümet-i merkeziye ihtimal ki tarihte bir misli daha görülmemiş surette tahammül etti ve daima zayıf ve âciz bir mevkide kaldı.3.12

2.12.11. ZT+N+Y+E+Ö+ZT+Y+E+ZT+ZT+N+Y.....25.24

Örnek : Bunun üzerine bu gelecek olan heyeti sefaretle zaten Erzurum'da bulunmakta olan heyeti murahhasamızın mülâkatını mütaakıp harekete başlamak üzere, hareketin tevkifini emrettik ki bu yirmi haziranda idi efendim, bu esbaptan dolayı 20 haziranda Şark Ordumuzun harekât-ı taarruziyesini tevkif etmiş olduk.25.24

2.12.12. ZT+E+ZT+Ö+N+Y+E+ZT+ZT+Ö+YT+Y.....25.99

Örnek : Bir temmuzda yani Kızılordu Gerus'a takarrüp etmek üzere iken sunuf-u muhtelifeden mürekkep bir İngiliz müfrezesi Çürüksu istasyonunu işgal etti ve bunu mütaakıp zırhlı tirenlerle iki tabur Gürcü askeri Çürüksu'ya getirildi.25.99

2.12.13. ZT+ZT+Ö+ZT+Y+E+ZT+Y+E+Ö+YT+Y.....28.126

Örnek : Bunun neticesi olarak 18 ağustos günü öğleden sonra saat ikide,düşmanın muhasara hattında,şark cephesinde bulunan kuvvetleri kâmilin mağlûp edildi ve münhezimen parçalandı ve kuvvetlerimiz Ayıntap'ın içersine girdi.28.126

2.12.14. Ö+ZT+ZT+ZT+ZT+N+Y+E+ZT+Ö+Ö+N+Y....7.353

Örnek : Ali Rıza Paşa kabinesi bu teklif karşısında bir çok tereddütten sonra nihayet İngilizlerin talebini is'afa temayül etti ve binnetice Cemal Paşa, Cevat Paşa mevkilerini terketti.7.353.

2.12.15. Ö+ZT+ZT+YT+Y+E+ZT+YT+Y+N+YT+Y.....7.405

Örnek : Bunun bizim elimize geçebilen ilk delili,daha Ali Rıza Paşa Kabinesinin ıskatını tasdim eyledikleri sıralarda bir taraftan da İstanbul işgaline hazırlık olmak üzere Anadolu muhabere-i telgrafiye şebekesi hakkında etüt yapmaları ve Posta Telgraf Müdür-ü Umumisini ziyaret ederek Anadolu telgraf merakizi hakkında tetkikatta bulunmaları,resmi telgraf haritalarını müdürüyet-i umumiyyeden talep ve ahz eylemeleridir.7.405

2.12.16. Ö+E+Ö+ZT+N+Y+E+YT+Y+E+N+Y.....19.11

Örnek : Bu ahval, bu hâdisatın dahi bugünkü şekli, efendim, Tokat havalisinde ifsat edilmiş olan mâsum halk derhal hakikati anlamış ve orada ittihaz-ı tedabir ile meşgul olan rüesa-yi memurin-i mülkiyemize arz-ı dehalet etmişlerdir ve af talebetmişlerdir.19.11

2.12.17. YT+ZT+E+Ö+N+Y+E+Ö+N+ZT+Y+Y.....7.239

Örnek : Sivas'ta Garbî Anadolu'dan ve Rumeli'den de murahhaslar gelmiş olmak itibariyle artık vatanın heyeti umumiyesi Anadolu ve Rumeli'de yaşayan bütün millettaşlarımızın nokta-i nazarlarını teyidetmiş oluyorlardı ve Sivas Kongresi, Erzurum Kongresinde tesbit edilen esasatı aynen kabul etmiş yalnız ismini temsil etmekle kalmamıştır. 7.239

2.12.18. YT+ZT+Ö+Y+E+Ö+YT+Y+E+Ö+YT+Y.....19.21

Örnek : Bu mıntakada tamamen tahliye devam etmektedir ve Antep şehri de Fransız kıtaatı tarafından tahliye edilmiştir ve oraya gelmiş olan mühimce bir Fransız kuvveti Kilis'e gitmiştir.19.21

2.12.19. YT+E+ZT+Ö+N+E+Ö+N+E+N+YT+Y.....19.24

Örnek : Trakya'da, efendim, malûm-u âliniz Fransızlar Trakya'yı ve İtilaf Devletleri bizim Trakyamızı ve Garbî Trakya'yı Yunanlılara bahşetmişlerdir.19.24

2.12.20. N+YT+Y+E+YT+E+YT+E+ZT+YT+E+Y.....7.85

Örnek : Kèyfiyeti Zatı Hazreti Padişahiye arzettiğim ve Makamı Sadarete ve Harbiye Nezaretine ve aynen Posta Telgraf Müdüriyeti Umumiyesine de yazdım. 7.85

2.12.21. H+Y+E+ZT+Ö+YT+ZT+YT+N+E+N+Y.....25.27

Örnek : Arkadaşlar, cümlenizin malûmudur ki, Harb-i Umuminin son senelerinde Rusya dâhilinde infilâk eden inkılâp, insanların ekseriyet-i mutlakasını teşkil eden fakir halk içinde, bilhassa bu halkın en çok mihnet ve meşaka ve ıstıraba mâruz kalmış olan amele sınıfı içinde, eskiden beri mevcut olan sosyalistlik makasid-i hakikiyesini ve gayatını ilân etti.25.27

2.13. ON ÜÇ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.13.1. E+N+ZT+ZT+N+ZT+E+ZT+Y+E+YT+ZT+Y.....7.230

Örnek : İşte bu ihtiyacı milletin terakki ve tefeyyüzü için memleketin memuriyeti için muhtaç olduğumuz her şeyi hariçten almak hususunda bittabi kemali sıhhatle hareket edecek yani haricî müzaherete ve muavenete tamamen muvafakat edeceğim. 7.230

2.13.2. E+N+E+ZT+ZT+Y+E+ZT+ZT+N+ZT+ZT+Y.....7.397

Örnek : Ve zaten pek mahdut ve basit olan vesait-i tekzibiyemizi de katilâne bir sansüre tâbi tutarak hiçbir vasıta ile cihan medeniyetine karşı müdafaa-i hukuk etmemize müsaade eylemediler ve bu suretle hukuk-u beşenin esasat-ı mukaddesesinden bulunan müdafaa-i nefis,hakkından da milletimizi külliye

mahrum ederek efkar ve temayülât-ı cihanı, harap memleketimiz ve mazlûm milletimiz aleyhinde yeniden pek müthiş ittihamat ile zehirlediler. 7.397

2.13.3. E+Ö+ZT+N+Y+E+YT+ZT+Y+E+ZT+YT+Y.....7.467

Örnek : Şu halde millet bugün yedi yüz seneden beri kemali şan ve şevketle muhafaza ve müdafaa ettiği istiklâl ve mevcudiyetinin bekası için İstanbul hâdisesinin vücuda getirdiği vaziyet-i hukukiyeyi tamir etmek ıztırarındadır ve bunda o kadar isticâl edilmelidir ki, temadi edilecek bir fasıla-i hakimiyetin maazzallah inhilâl-i tammı müeddi olmak suretiyle düşmanlarımızın tasavvuratını fiilen tesis etmesine imkân kalmasın. 7.467

2.13.4. E+ZT+ZT+YT+N+E+N+Y+E+YT+E+N+Y.....12.20

Örnek : Her halde Beypazarı ahalsinin lüzumsuz yere zarara duçar edilmesi hiçbir vakit şayana arzu olmadığından Meclisi âlinizce muttali olunduktan, bizde malûm olduktan sonra derhal Ayaş'tan hareket etmiş olan yeni kuvvete yeniden Ayaş'a dönmesini ve orada tevakkuf etmesini emrettik ve oradaki müfreze kumandanına da, Beypazarlıların vermiş olduğu bu teminat hakikat ise, buna emniyet hâsıl olmuşsa derhal geri avdet ediniz emrini verdik.12.20

2.13.5. E+Ö+ZT+ZT+N+Y+E+ZT+YT+N+E+N+Y.....25.22

Örnek : Fakat biz, Elviye-i Selâse dâhilinde bulunan her hangi bir noktayı işgal etmek demek, Ermenistan'a taarruz demek olamayacağından, zaten karar vermiş olduğumuz harekât-ı askerîye hakkında bir muhalefet görmedik ve bunun üzerine Şark Ordusu Kumandanına harekât-ı askerîyeye devam etmesini ve tacil etmesini emrettik.25.22

2.13.6. E+ZT+Y+ZT+Y+Y+E+N+YT+Y+E+YT+Y.....27.174

Örnek : Binaenaleyh elbisesiz olsun, köylü elbiseli olsun, yeter ki onları mahallinde istihdam edelim ve gaye-i mukaddesimize vâsıl olalım.27.174

2.13.7. Ö+ZT+Ö+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y+E+Ö+N+Y.....18.24

Örnek : Onlara ilk verdiği emir derhal ussat dağılacaktır ve bittabi kuvvetlerimiz asayişî iade etmek için plânı dairesinde harekâta devam edecek ve onlar da herşeyi kabul edeceklerini söylediler.18.24

2.13.8. Ö+YT+ZT+Y+E+N+Y+E+Ö+ZT+YT+Y+Y.....19.39

Örnek : Ermeniler eski hududun ilerisinde bulunan ahali-i İslâmiyeye fevkalâde zulüm ve itisaf yapmakta ve katliâm icra eylemektedir ve pek çok islâmlar, pek sefil ve perişan, şayan-ı merhamet bir halde bize iltica etmekte, muhaceret etmektedirler.19.39

2.13.9. Ö+N+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y+Y+E+ZT+YT+Y.....22.77

Örnek : Biz zaten böyle arkadaşları arıyoruz ve bizim derhâtır edemediğimiz arkadaşlarımız lûtfen derhal gelsinler, konuşalım ve bilâifate-i ân böyle vatanî vazifeye tevassül buyursunlar.22.77

2.13.10. Ö+N+Y+E+YT+Y+Ö+Y+E+N+Ö+YT+Y.....22.128

Örnek : Bir vekil veya vekile merbut üç kişi beş kişi –isterse on beş kişi olsun- bu zat; falan yere mutasarrıf, falan yere kaymakam olarak gidecekleri düşünecek ve bütün düşüncelerinde isabet edecek, bu gayet müşkül bir vazifedir ve bunun müşkülâtını bütün arkadaşlarımız kendi şahıslarında tecrübe edebilirler.22.128

2.13.11. Ö+ZT+YT+N+Y+E+ZT+YT+Y+E+YT+N+Y.....34.5

Örnek : İngilizler zat-ı devletlerine mahremane mükâlemeye kapı açmak üzere İstanbul'da mahrem vasıta aramışlar ve mahremane bir tarzda filân Bey'e müracaat etmişler ve yedine suret-i tercümesi aşağıda arz edilen resmî mührü haiz ve İngilizlerin İstanbul'da hususî memuru yüzbaşı Ponet imzalı İngilizce bir vesika vermişlerdir.34.5

2.13.12. ZT+E+ZT+ZT+N+Y+E+ZT+ZT+ZT+ZT+Ö+Y.....7.331

Örnek : O mahiyette olmamakla beraber, fakat böyle olsa dahi basit bir kongre halinde toplanmış olsa idi yapabileceği vazifeden daha büyük vazife ifa etmiş olacaktı ve benim kanaatim mebusan İstanbul'a gitmeseydi, Meclisi Mebusan orada içtima etmeseydi, hariçte emin bir yerde toplanıp orada bütün memleketi, bütün milletin, payitahtın mukadderatını muhafaza etmiş olsaydı İstanbul işgal olunmazdı. 7.331

2.13.13. ZT+ZT+N+Y+E+N+YT+Y+E+N+E+N+Y.....7.415

Örnek : Kara ve denizden Anadolu muvasalatını kat'ederek umumi bir mahiyette bir abluka ilan ve milletin galeyân-ı şedidi karşısında mevki-i sadarete getirmeğe muvaffak olamadıkları Ferit Paşa kabinesini bu suretle mevki-i iktidara is'ad ile âmal ve maksatlarını tatbik ve belki de menfi bir şekilde ihzar edilmekte bulunan şerait-i sulhiyeyi de hükûmete tebliğ edecekler ve bu şiddetli tazyik altında ya Anadolu'nun inhilâlîne intizaren bu feci vaziyeti idame etmek veyahut İstanbul'da ve civarında teksif ettikleri İngiliz, Fransız, Yunan kıtaatiyle şimalden ve İzmir cephesindeki Yunan Ordusuyla garptan Adana'daki Fransız kuvvetiyle de cenuptan şimale taarruz ederek ve belki de bir kısım kuvvetlerle Karadeniz sahillerinden cenuba icra-yı tesir ederek nail-i maksat olmak istiycekler.7.415

2.13.14. ZT+Ö+YT+Y+E+YT+Ö+Y+N+Y+E+ZT+Y.....28.97

Örnek : 9 ağustos günü mühimce bir kuvvet olduğu tahmin edilen bir Fransız kuvveti Ayıntap istikametine yürüdü ve orada Tüzülsuyu vardı, o suyu geçti ve Ayıntap'ın cenubuna kadar vâsıl oldu.28.97

2.13.15. YT+Y+Ö+N+ZT+Y+YT+Ara.C.+E+Ö+Ö+N+Y.....51.7

Örnek : Doğrudan doğruya düşmana karşı silâhını tevcih etmiş olan avcı hatlarından başlayınız, asker olanlar teferruatı pek iyi bilirler, onların istinatlarından -ki birer takımdan ibarettir- sonra ihtiyatlar; taburlardan alaylardan itibaren bunlar o hattı harbin ihtiyatlarını teşkil eder.51.7

2.13.16. H+ZT+E+Ö+E+N+Ö+Y+E+YT+YT+Ö+Y.....28.147

Örnek : Efendim, Etem Bey biraderimizin rahatsızlığından dolayı hakikaten bendeniz de o teessürü şahsan kendimde duydum ve Riyaset Makamından kendilerine zaten bildirmiştim.Maahaza Umumiye namına da tensip buyurur iseniz tekrar biraderi vasıtasıyla yazarız.28.147

2.14. ON DÖRT ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.14.1. Ö+YT+N+Y+YT+N+YT+Y+YT+N+Y+E+N+Y.....7.412

Örnek : Düvel-i İtilafiye bir yandan hutut-u telgrafiyemizi tetkik ederken bir yandan da Anadolu'daki müteferrik zâbitlerini ve kuvvetlerini İstanbul'a

celbediyorlar,aynı zamanda Anadolu'nun şimendifer münakalâtını kat'a hazırlanıyorlar ve Meclisi Mebusanda hukuk-u milliyemizi müdafaa eden arkadaşlarımızı tevkif etmeği tasmm eyliyorlar.7.412

2.14.2. Ö+ZT+ZT+N+Y+E+YT+Y+E+Ö+E+N+ZT+Y.....25.40

Örnek : Bu ordular, bizim delâletimiz, tesirimiz ve hizmetimiz sayesinde suhuletle Şimalî Kafkasya'yı geçtiler ve Azerbaycan'a dâhil oldular ve Azerbaycanlılar da gelen orduları kemali sükûnetle kabul ettiler.25.40

2.14.3. Ö+Ö+Ö+ZT+E+Y+E+Y+YÖ+Şrt.Cc.+YT+ZT+Y.....27.21

Örnek : Müdafaa-i Milliye Vekâleti, Erkânı Harbiye-i Umumiye riyaseti, meclisi âlinizin reisi, efal-i umumiyede zimethal ve mesut olmak itibariyle, bittaki alâkadar oldu ve tahkikat yaptı, almış olduğu netice: sizin bir aydan beri, her gün müteaddit defalar talep ve ısrar ettiğiniz muamelenin mevki-i fiile konmasını isteseydi bunda bir an bile tereddüt etmezdi.27.21

2.14.4. Ö+ZT+YT+ZT+ZT+N+Y+E+ZT+ZT+ZT+YT+YT+Y.....28.81

Örnek : Fransızlar 3 Ağustos'ta Halep'ten ve Kilis'ten,her biri takriben birer tabur olmak üzere,yeniden bir takım kuvvetler celbettiler ve bu kuvvetlerle 3-4 Ağustos'ta gece yarısından itibaren şark istikametinde,karşılarında bulunan zayıf müfrezemize taarruz ettiler.28.81

2.14.5. Ö+Y+Ö+Y+E+YT+E+YT+Ö+YT+E+YT+ZT+Y.....39.4

Örnek : Biri yenişehir, Köprühisar, Bilecik istikameti, ikincisi İnegöl, Nazif Paşa, Pazarcık, Taraklı ve cenuba doğru Gediz'de Ethem kuvveti Uşak' tada islam köy istikametinde gene Yunan kıtaatıdır.39.4

2.14.6. ZT+Ö+YT+Y+E+ZT+ZT+Ö+N+Y+E+Ö+ZT+Y.....12.11

Örnek : Bunu üzerine müfrez-i askeriye şehirden hariç bir yerde mevzi almak mecburiyetinde kaldı ve bu vaziyet karşısında yine makam-ı vilâyet taleplerini tekrar etti ve oradaki zevat da neticesi olmıyan bir takım cevaplarla vakit geçirmekte devam ettiler. 12.11

2.14.7. E+Ö+ZT+Y+E+YT+YT+Y+E+ZT+E+ZT+N+Y.....7.303

Örnek :Efendim, Salih Paşa Hazretleri bu zabıtnameye vaz'ı imza ettikten sonra dediler ki, bu noktaya, Melisi Millinin mahalli içtimainın İstanbul'dan hariç mahalde olması noktasına, vükelâ-yı sairenin muvafakat edeeklerine emin değilim, vakıa ben kabine namına buraya geldim ve kabine namına sizinle müzakere ediyorum, onların mütevaki davranışlarını zannediyorum.7.303

2.14.8. E+Ö+YT+N+Y+E+Ö+YT+N+Y+N+Y+N+Y.....22.116

Örnek : Binaenaleyh Türkiye, Azerbaycan kardeşine kendi nokta-i nazarlarını, hissiyat-ı uhuvvetkâranesini ve âtiye ait bütün mütalâatını iblâğ etmiştir ve Türkiye Azerbaycan'a kumandan göndermiş, zâbit göndermiş, her şey göndermiştir.22.116

2.14.9. E+ZT+ZT+Ö+YT+Y+E+ZT+E+ZT+ZT+Ara.C.+YT+Y...25.78

Örnek : Fakat Ermenilerin böyle Şahtahtı istikametinde ilerlemesi üzerine derhal bu kuvvet Nahcivan üzerine hareket etti ve yirmi sekiz temmuzda yani Ermenilerin Şahtahtı'nı işgal ettiklerinden dört gün sonra piştarlariyle –ki bir süvari livasından ibarettir– Nahcivan'a vâsıl oldu.25.78

2.14.10. N+Ö+ZT+Y+E+N+ZT+Y+E+ZT+Ö+N+YT+Y.....23.13

Örnek : Onları biz zâbitanla dolduracağız ve bugün az olan efradı âzami dereceye getireceğiz ve o vakit, zaman, zâbitanın daha çok kıymeti olduğunu bize gösterecektir.23.13

2.14.11. H+YT+Y+E+Ö+ZT+Y+ZT+Ö+Y+E+Y+N+Y.....7.345

Örnek : Efendiler! Haricen hükmolundu ki bu millet vekilleri teşkilât-ı milliye denilen şeyle o kadar alâkadar değil,o halde ya teşkilât-ı milliye yoktur veya zayıftır,şayan-ı havf bir şey değildir. 7.345.

2.14.12. H+Ö+Y+E+ZT+E+ZT+Y+N+Y+E+YT+ZT+Y.....27.179

Örnek : Efendiler bu vijdani değildir; binaenaleyh heyeti âliyenizin salâbeti, nezahati ve ciyadeti namına ve ordumuzun bundan sonra ifa edeceği gayet mukaddes ve zaifin netayici namına rica ederim bu meseleyi kapatınız ve herkese müsterihane vazifesiyle iştigale meydan bırakınız (alkışlar).27.179

2.15. ON BEŞ ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.15.1. ZT+ZT+YT+Y+E+YT+Y+E+Ö+Y+E+Ö+E+YT+Y.....7.248

Örnek : Bunun üzerine derhal İstanbul'a müracaatettik ve bunun esbabını anlamıya teşebbüs ettik ve bittabi Ferit Paşa, Şefik Paşa, Âdil Bey emniyete şayan görülemezdi ve millet namına orada toplanmış olan kongre âzası yinemakamı muallâyı hilâfete, saltanata zatı şahaneye telgraflar verdiler.7.248

2.15.2. ZT+ZT+Ö+Y+E+ZT+N+Y+E+Y+E+N+Y+E+Y.....12.2

Örnek : Bundan takriben dört, beş gün evvel bazı erbabı mefseletin ahali-i mâsumeyi iğfal etmesi neticesi olarak halk toplanmış ve orada bulunan depoyu basarak silâhları almışlar ve tevzi etmişler; bundan fazla olarak telgrafhaneyi basmışlardı ve âdeta bir isyan vaziyetine geçmişlerdi.12.2

2.15.3. ZT+ZT+Y+Ö+E+ZT+ZT+YT+Y+E+ZT+Ö+ZT+ZT+Y...25.75

Örnek : Bu müfrezeyi faik düşman karşısında ezdirmemek için Aras'ın cenubuna ve garbına geçmek üzere emir verildi ve bu kuvvet de aldığı emir ve talimat dairesinde Ermenilerle ciddî muharebeyi kabul etmeksizin Aras'ın cenubuna gelmiştir ve bunun neticesi olarak, hududun yine öteki tarafında olan Şahtahtı yirmi dört temmuzda Ermeniler tarafından işgal edildi.25.75

2.15.4. ZT+Ö+YT+Y+E+Ö+Y+Ö+Y+Ö+ZT+Y+E+YT+Y.....7.461

Örnek : Saniyen : Kuvve-i icraiye esaret-i siyasiye altına konulmuştur çünkü, her kim olursa olsun ecnebi kanununa tebaan muhakeme olunabileceği ilân olunmuş, bütün muhaberât ve muvasalâtı tahtı murakabeye alınmış, müdafaa-i nefse ait teşkilâtı doğrudan doğruya iptal edilmiş ve mütecavizlerin tamamen tahtı tâbiyetine sokulmuştur. 7.461

2.15.5. ZT+Ö+N+ZT+Y+E+ZT+ZT+YT+Y+E+YT+N+ZT+Y...25.101

Örnek : Ondan sonra aynı tarzda ve tertipte bu Gürcü kuvvetleri Çürüksu'dan Batum'a kadar olan istasyonları birer birer işgal ve nihayet iki alay piyade bir miktar süvari ve sekiz toptan ibaret olan bir müfreze ile Batum'a geldiler ve oradan İngilizlerden, İtilâf Devletlerinden Batum'u merasim-i mahsusa ile teslim aldılar.25.101

2.15.6. ZT+E+ZT+Ö+YT+Y+E+Ö+YT+Y+E+ZT+Ö+YT+Y.....21.50

Örnek : Bu tahliye üzerine belki muvakkaten düşman oraya girerdi, fakat oradan kurtarılacak kuvvetler Suriye'de temin-i muvaffakiyet eder ve belki bu muvaffakiyetin neticesinde Medine bizim elimizde kalırdı.21.50

2.15.7. ZT+E+Ö+Y+E+YT+N+Y+E+N+Y+Ö+ZT+ZT+Y.....22.61

Örnek : Bundan başka yine birçok zâbitanımız vardır ki eline bir kıta geçirememiş veyahut elindeki kıta elinden çıkmış, bunlar zâbitan bölüğü namı altında, neferler gibi muharebeye atılmaya hazırlanmışlardır.22.61

2.15.8. Ö+E+N+Y+E+ZT+Ö+Ö+Y+E+Y+Ö+YT+Y+E.....7.264

Örnek : İlk tedbir, bittabi iğfal edilmiş olan dindaşlarımızı tenvir etmektir ve buna muvaffakiyet hâsıl olur olmaz tek mil iğfal edenler, bütün o caniler yalnız kaldılar ve oradan firar etmeğe muvaffak oldular.Çorum'da bulunan Muhittin Paşa da Sivas'a davet olundu.Efendiler.7.264

2.15.9. Ö+E+N+Y+E+Ö+E+ZT+ZT+YT+Y+ZT+E+ZT+Y.....26.34

Örnek : Biz de bunu merak ettik ve biz de iki defadır, vasıtayı seria ile kendilerine sorduk, niçin bize malûmat ve izahat veremiyorsunuz diye, yalnız gideli on beş gün oldu26.34.

2.15.10. Ö+ZT+ZT+ZT+E+Ö+Y+E+Y+ZT+ZT+N+Y+E+Y.....25.124

Örnek : Üçüncüsü; bütün bunlara rağmen, burada kalan kızıl kuvvetlerin zaafına rağmen Azerîlerin, Gürcülerin, Ermenilerin mukavemet ve taarruzuna rağmen yine Kızılordu yol, vasıta buluyor ve imkân buluyor Nahcivan'a kadar gelip bizimle teması arıyor ve buluyor.25.124

2.15.11. Ö+ZT+ZT+Y+E+ZT+Ö+N+Y+E+Ö+E+YT+YT+Y....28.82

Örnek : Müfrezemiz Fransızların bu taarruzu karşısında ciddî bir muharebeyi kabul etmeksizin,düşmanı tevkif ve harekâtını tehir etmeğe çalışarak çekildi ve 4 ağustos günü akşamına kadar düşman Cerablus'u işgal etti ve bizim müfrezemiz de Cerablus'dan Fırat'ın karşısına,şark cihetine geçti.28.82

2.15.12. Ö+Y+E+Ö+Y+E+N+Ö+Y+E+E+Ö+Ö+Ö+Y.....25.165

Örnek : Millet gider, yani yalnız milletin mümessillerinden mürekkep olan Meclis gider ve yapılması lâzımgelen şeyi o yapar ve ancak Meclisi âlinizin sâlahiyetini haiz olan memurların her hangi kongrede, her hangi bir mahalde her hangi bir cemiyette, her hangi bir hükûmette yapacağı temas, söyliyeceği söz, vereceği imza makul ve muteber olmak lâzımgelir.25.165

2.15.13. E+Ö+ZT+N+Y+N+Y+E+N+ZT+Y+E+ZT+Ö+Y.....8.34

Örnek : Binaenaleyh Meclisi âliniz, haiz olduğu salâhiyet-i fevkalâdeye binaen karşısına çıkacak bir kuvve-i icraiye yi yalnız murakabe etmek ve mesail-i hayatiye-i millet üzerinde böyle bir heyetle mücadelede mecbur kalmak gibi vaziyet-i hâzıranın mütehammil olamayacağı mahdut bir vazife-i teşriye ile değil, idare-i umumiye-i milleti fiilen deruhde ve selâmet-i memleket ve hilâfet-i bizzat temin ve müdafaa vazife ve salâhiyetiyle teşekkül etmiştir ve artık Meclisi âlinizin fevkında bir kuvvet mevcut değildir. 8.34

2.15.14. N+N+Y+N+Y+ZT+YT+E+Ö+Y+Y+N+Y+E+Y.....12.30

Örnek : Köyümüzü, kasabamızı, harabedecek, hepimizi idam edecek, çabuk silâh başına, tabii köylü cahil, bilmez, silahlarını alıyor ve geliyor.12.30.

2.15.15. H+ZT+Y+E+ZT+E+ZT+Y+E+Ö+ZT+Y+E+YT+Y....25.142

Örnek : Efendiler; her münasebet düştükçe arz etmiştim ve bu münasebetle de bir defa daha tekrar ve teyid etmek isterim ki; biz memleket ve milletimizin mevcudiyetini ve istiklâlini kurtarmak için karar verdiğimiz zaman kendi nokta-nazarlarımıza tabî bulunuyorduk ve kendi kuvvetimize istinadediyorduk.25.142

2.16. ON ALTI ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.16.1. E+ZT+Ö+Y+E+ZT+Ö+ZT+YT+Y+Ö+Y+Ö+Ö+YT+Y.....7.340

Örnek : Çünkü mebusanın heyet-i umumiyesi mütesanit bir halde bulunmazsa hiçbir maksadın müdafaa ve muhafazanın imkânı kalmazdı ve yine burada görülmüştü ki teşekkül edecek grup bütün mânasıyla,vuzuhiyle ve zevahiriyle Kuva-yi Milliye müstenit olacaktır,bütün dünya bilecektir; bu mel'unlar,milletin

kuvvetine istinadetmekten korkan mel'unlar,hiçbir kimsenin indinde,muteber olamaz.7.340

2.16.2. E+ZT+Ö+ZT+Ö+ZT+ZT+ZT+N+Y+E+YT+ZT+ZT+N+Y.....25.115

Örnek : İşte bu gibi esbaptan dolayı tarafımızdan muavenet görmiyen Batum ve havalisindeki Cemiyet-i İslâmiye milisleri, Çoruh nehrinin cenubuna geçtikten sonra, Batum'u işgal etmiş bulunan Gürcüler yine hareketlerine devam ederek yirmi beş temmuzda küçük bir müfreze ile Artvin'i işgal ettiler ve orada bizim küçük bir müfrezemize karşı iki yüz kişilik bir müfreze ile hudut karakolları tesis ettiler.25.115

2.16.3. E+ZT+Y+E+Ö+ZT+Y+ZT+Y+E+ZT+Y+YT+ZT+YT+Y.....22.91

Örnek : Fakat maatteessüf görüyorum ki bu keyfiyet fiilen mütecellî değil, o kadar mütecellî değildir ki, Refik Bey biraderimizin müsaadelerine iktiranan arz etmek istiyorum, bu takririn mebdeinde elinde Nizamname-i Dahilinin maddesi olduğu halde halli meseleye kıyam buyurmuşlardı.22.91

2.16.4. E+ZT+ZT+Y+E+Ö+Y+E+Y+Y+N+Y+Ö+E+N+Y.....27.76

Örnek : Meselâ Şefik Bey hakkında beyan-ı mütalâa edilirken kabahat ve kusur olmak üzere denildi ki: Bir takım zevat demiş ki; buyurun kumandan olun, falan sırtları turalım, kumandan da o sırtları tutmak istememiştir.27.76

2.16.5. E+Ö+Y+E+ZT+Ö+YT+Y+E+YT+ZT+Y+E+YT+N+Y.....7.71

Örnek : Şevketmeabım! Hâtırı nişanı milkdarileri olacaktır ki: vezaifi mevduamın ifası sırasında ecnebilerin ve bazı erbabı mefsedetin mutlaka tezvîrat ve mümanaatı ihtimalini daha Dersaadet'te cezm ile bunu mâruzatım meyanında ihsasa çalışmış ve bilhassa Sadrazam paşa ile bazı rical-i mühimme-i devlete, pekaçık olarak teşrihve böyle vaziyetler karşısında Ali İhsanve Yakup Şevki Paşaların âkıbetine giremeyeceğimi ilâve eylemiştir.7.71

2.16.6. E+Ö+YT+Y+E+Ö+E+YT+Y+ZT+ZT+N+E+ZT+Ö+Y.....26.22

Örnek : Madem ki, bu milletin akıbeti bu Mecliste takarrür edecektir ve bu Meclis de koca Anadolu'ya ve büyük millete istinat ediyor, binnetice İstanbul'u olduğu gibi, Trakya'yı da yine burası kurtaracaktır26.22

2.16.7. Ö+YT+Y+E+Y+E+N+ZT+Y+E+N+YT+Y+E+ZT+Y.....22.88

Örnek : Sahib-i imza olan arkadaşlarımız cümlemize tavsiye ediyorlar ve diyorlar ki: Müdafaa-i vatan emrindeki umuru tercihan nazarı dikkate alalım ve bütün mesaimizi o istikamete tevcih edelim ve pek çok kanunî şeylerle işğal etmiyelim.22.88

2.16.8. Ö+ZT+N+ZT+Y+E+N+Y+E+Ö+YT+Y+E+YT+N+Y.....25.104

Örnek : Gürcü kuvvetleri bidayette istilâ mıntakasını Çoruh nehrine kadar isâl ettiler ve Çoruh nehrini geçmediler ve Cemiyet-i İslâmiye milisleri Çoruh nehrinin cenubuna geçtiler ve Borçika mevkiinde merkezlerini tesis ettiler.25.104

2.16.9. Ö+Ö+ZT+Y+E+Ö+Y+E+N+ZT+E+ZT+ZT+Y+E+Y.....25.144

Örnek : Bizim nokta-i nazarlarımız, bizim prensiplerimiz cümlece malûmdur ki, Bolşevik prensipleri değildir ve Bolşevik prensiplerini milletimize kabul ettirmek için de şimdiye kadar hiç düşünmedik ve teşebbüste bulunmadık.25.144

2.16.10. H+Y+E+Ö+E+Y+E+Ö+YT+ZT+ZT+Y+E+ZT+E+Y.....25.105

Örnek : Efendiler; görüyoruz ki burada bulunan, Cemiyet-i İslâmiye milislerinin, kuvvetleri tabîi zayıftır ve biz bu kuvvetlere maddeten doğrudan doğruya muavenet dahi etmedik ve bugün de edilmemektedir.25.105

2.17. ON YEDİ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.17.1. ZT+Ö+Y+E+Ö+E+YT+ZT+Y+E+YT+Y+E+ZT+E+N+Y.....7.168

Örnek : Şimdiye kadar evvelki kabineler tarafından takip olunan bu tarik hüsnü âmizeştir ki Anadolu'nun garp aksamı ve payitaht-ı saltanat ve hilâfette, hükümdarı zişanımızın saraylarına kadar feci bir şekilde, işğal ve kuvayi milliyeyi teflik ve imhaya tasaddi ettirmiş ve Şarkî Anadolu için de aynı muamele-î garibeyi ihzara başlamıştır.7.168

2.17.2. ZT+Ö+N+Y+E+ZT+Y+E+ZT+ZT+YT+ZT+Y+E+N+ZT+Y.....25.48

Örnek : Bu hâdise üzerine On birinci Kolordu Kumandanı Ermeni ve Gürcü hudutlarında bulunan kuvvetlerin kâffesini çekti ve bunlarla tatil-i muhasamat etti ve topladığı kuvvetlerle yirmi iki mayısta Gence'de isyan eden kuva-yı muhalife aleyhine hareket etti ve onları kâmilten tedip ve tenkil etti.25.48

2.17.3. ZT+Y+E+ZT+Ö+E+ZT+N+Y+E+ZT+Y+E+ZT+Ö+N+Y.....25.134

Örnek : Pek ziyade memûl ve muntazırdır ki, bu defa Bolşevik Cumhuriyeti artık bu küstah milletin haddini tanıtmak için şedit ve katî kararını verecektir ve pek ziyade intizar olunur ki, Lehistan muvaffakiyatını mütaakıp Bolşevikler bizim ile maddeten vücude getirdikleri ratbıtaı takviye edeceklerdir.25.134

2.17.4. E+E+Ö+Y+E+ZT+N+Y+E+Y+E+ZT+ZT+Y+E+Ö+Y.....27.26

Örnek : Binaenaleyh işte bu zat diyor ki; vukubulan iş'aratınız, evamiriniz ve tebligatınız üzerine bu kumandanların harekâtını tetkik ettim ve tatbikettim ve binnetice delâil ve vesaikiye arz ediyorum ki bunları ittiham edecek sebep yoktur.27.26

2.18. ON SEKİZ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.18.1. ZT+Ö+ZT+Y+E+Y+E+ZT+Y+E+Ö+ZT+Y+E+YT+Y+E+Y.....7.293

Örnek : Salih Paşa Hazretleriyle hemen üç gün üç gece devam eden mülâkatımız esnasında demin izah ettiğim kongrelerin tesbit ettiği prensipler ve teşkilât nizamnamesinin mevaddi mühimmesi birer birer okundu ve münakaşa edildi ve tamamen müttehit kalıdı ve müzakeremiz aynen zapt olunuyordu ve binnetie de Salih Paşa Hazretleriyle ve kongre namına kendileriyle mülâkat eden heyet tarafından imza edilmiş ve muvafık kalınmıştı.7.293

2.18.2. E+Ö+ZT+ZT+Ö+Y+E+YT+Y+E+H+Ö+E+Ara.Cc.+Ö+YT+ZT+Y...27.170

Örnek : Fakat askerlerimizin biraz çıplak, yırtık elbise ile bulunması hiiçbir vakit bizim için bir şin teşkil etmez ve size söylüyorum ki Efendiler, dünya inkilabı azimini, âlemşümûl olan inkilâbı, vücuda getirmiş olan Bolşevik orduları ki Lehistan'da zafere gidiyor, onların da üstleri başları bizim askerlerimizden daha çok iyi değildir.27.170

2.18.3. E+ZT+E+ZT+Ö+ZT+N+Y+E+YT+E+ZT+Ö+Y+E+YT+Ö+Y.....28.114

Örnek : Meselâ: Hacıbaba denilen yer,sonra Rumevlek'in sırtları gibi,ki bunların zaptı üzerine uzakta Dülûkbaba tepesinde kalmış olan Fransızlar kendiliklerinden orayı terke ve ricate mecbur oldu ve bir taraftan da şehir dâhilinde bulunan mücahidinle temas hâsıl oldu ve onlara cephaneye ve sair hususatta muavenet imkânına da mazhariyet mümkün oldu.28.114

2.19. ON DOKUZ ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.19.1. E+Ö+ZT+Y+N+ZT+Y+E+N+Y+E+ZT+Y+E+Ö+ZT+YT+YT+Y.....16.15

Örnek : Fakat Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Resi nasıl harb edecek,vatani nasıl müdafaa edecek ve nasıl hazırlanmak lazım geldiğini düşünür ve onunla iştigal eder ve böyle bir Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi doğrudan doğruya imparatora padişaha merbut olur.16.15

2.19.2. Ö+Y+E+Y+E+YT+Ö+E+Y+ZT+Y+E+N+Y+E+Ö+ZT+ZT+Y.....17.13

Örnek : Bu mecmuayı teşkil eden her bir unsur-u islam,bizim kardeşimiz ve menafii tamamıyla müşterek olan vatandaşımızdır ve yine kabul ettiğimiz esasatın ilk satırlarında bu muhtelif anasır-ı islamiye ki:Vatandaşlıklar, yek diğerine karşı hürmet-i müteakabile ile riayetkardırlar ve yekdeğirinin her türlü hukukuna,ırkî, içtimaî, coğrafi hukukuna daima riayetkâr olduğunu tekrar ve teyidettik ve cümlemiz bugün samimiyetle kabul ettik.17.13

2.20. YIRMI ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.20.1. Ö+ZT+YT+Y+E+Ö+ZT+N+Y+E+N+YT+Y+E+Ö+Y+E+ZT+N+Y.....12.10

Örnek : Müfreze-i askerîye verilen talimat dairesinde oraya gider, fakat onlar daima talebolunan hususatı is'af edecekler gibi davranmakla beraber ne silâhlarını iade etmişlerdi ve hattâ öyle bir an oldu ki orada ki müfreze-i askeîyenin dahi içine girerek onları dahi ifsadetmek ve onların bile silâhlarını almak teşebbüsünde bulunabilecekleri hissedildi. 12.10

2.21. YIRMI BİR ÖGEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.21.1. E+Ö+E+ZT+E+ZT+ZT+Y+E+YT+Y+E+Y+ZT+ZT+YT+Y+E+YT+ZT+Y.....7.74

Örnek : Binaenaleyh abdi memlûleri bittabi Malta'ya gitmek veyahut en hafif olarak hali atalete mahkûm edilmek gibi ihtimaller karşısında bırakıldım ve bittabi buna muvafakatte mâzurum ve eğer icbar edilirse memuriyeti âizanemden istifa ederek kemakân Anadolu'da ve sine-i millette kalacağım ve vezaifi vataniyeme bu kere daha sarîh hatvellerle devam edeceğim.7.74

2.21.2.E+Ara.C.+Ö+N+ZT+Y+E+ZT+ZT+N+Y+E+N+ZT+Y+E+ZT+ZT+YT+Ö+Y.12.47

Örnek : Lakin malûm-u âliniz askerlikte esas olan kaide kuvveti daima toplu olarak elde bulundurmak ve bir yer tedipedilmek istenildiği vakit, lüzumu kadar ve belki biraz fazla göndermek suretiyle orayı tedipetmek, yine kuvveti daima kabili istimal bir halde bulundurmaktır. İhtimal Nallıhan, Beypazarı gibi yarın şurada, burada, daha üç beş yerde bir takım tezahürat olabilir.12.47

2.21.3.E+ZT+Ö+ZT+ZT+ZT+YT+Y+E+YT+N+Y+E+ZT+E+ZT+Y+E+ZT+YT+Y...28.92

Örnek : Binaenaleyh bu faaliyet karşısında Fransızlar Cerablus'ta dahi durmaksızın derhal 5 ağustos günü garba yürüdüler ve Cerablus'tan 25 kilometre kadar garpta bir mevkiye 5-6 ağustos gecesini geçirdiler ve 6 ağustosta dahi yine yürüyüşlerine devam ettiler ve o gün akşam Akçakoyunlu'ya geldiler.28.92

2.21.4.H+Ö+YT+YE+YT+Ö+Y+E+Y+E+Ö+ZT+YT+Ö+YT+Y+E+YT+ZT+Y.....18.19

Örnek : Efendim, bu müracaat öyle bir zamanda vaki oluyor ki, Mudurnu'ya Düzce ve Bolu havalisinden toplanabilen teknil usat toplanmış ve taarruz etmiş ve bu taarruz bertaraf edildikten sonra orada tecemmüü ikmal eden kuvvetlerimiz şimalde harekât-ı taarruziyeye geçmişlerdir ve bu hareketlerinde (Ayaz) silsilesini alıp kemali süratle ilerliyorlardı.18.19

2.21.5. Ö+E+Y+E+E+Ö+ZT+YT+Ö+Y+E+N+YT+Y+E+ZT+E+ZT+YT+Ö+Y.....25.152

Örnek : Bizim milliyetperverliğimiz her halde hodbinane ve mağrurane bir milliyetperverlik değildir ve bahusus biz islâm olduğumuz için, İslâmiyet nokta-i nazarından bizim ümmetçiliğimiz vardır ki, milliyetperverliğin çizmiş olduğu daire-i mahdudeyi nâmütenahi bir sahaya nakleder ve bu itibarla da bu nokta-i nazardan bizim istikametimizde Bolşevik istikameti görülebilir.25.152

2.22. YIRMI ÜÇ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.22.1.E+ZT+Ö+Y+E+ZT+N+Y+E+Ö+Y+E+Ö+YT+ZT+Y+ZT+YT+Y+ZT+YT+E+Y.....7.346

Örnek : Veyahut varsa bile bu mebusan ile onun alâkası yoktur;binaenaleyh her iki taraf için zayıf bir kuvvet hükmolundu, hem de Kuva-yi Milliye'nin ehemmiyeti iskat edilmiş oldu, işte düşmanlarımız bundan fevkalâde cesaret aldılar,artık Kuva-yi Milliyeden korkmadılar,artık Meclis-i Mebusan'ı teşkil eden heyet-i muhteremen de korkmadılar.7.346

2.23. YIRMI BEŞ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ :

2.23.1. E+ZT+YT+Y+E+Ö+ZT+YT+Y+E+ZT+ZT+ZT+Y+E+YT+Y+E+ZT+Ö+Y+E+Ö+YT+Y.....28.26

Örnek : Binaenaleyh tedibedilmek suretiyle Simav'a dâhil olundu ve bu kuvvetler burada katiyen durmaksızın Hisarköyü istikametinde yürüyüşlerine devam ettiler ve aynı günde 30 temmuz günü Demirci'nin 10 kilometre kadar şimalinde bulunan Yunan kuvvetleriyle temasa geldiler ve bu kuvvetlere taarruz ettiler ve bu taarruz neticesinde düşmanın vaziyeti sarsıldı ve kendisi beş kilometre kadar cenuba ricate mecbur edildi.28.26

2.24. OTUZ İKİ ÖĞEDEN OLUŞAN CÜMLE FORMÜLLERİ

2.24.1.E+ZT+Ö+Y+E+Ö+Y+Y+E+N+YT+Y+N+Y+E+N+Y+E+ZT+Ö+Y+E+ZT+Ö+Ö+Y+Y+E+Ö+ZT+Ö+Y.....13.6

Örnek : Binaenaleyh, müstacelen, basit ve muvakkat encümen deyiniz, heyeti idare deyiniz, her ne dersiniz deyiniz, içinizden birkaç kişi ayrılın ve bütün vatanın her bir köşesinden vuku bulmakta olan müracaatlara verilecek cevaplar tevakkuf halindedir, bunları çıkarsın ve icapedenleri heyeti umumiyeye arz etsin, mukarrerat-ı asliye ve esasıyeyi buradan istihsâl etsin ve teferruata ait olan şeyleri de yapıversin ve bu suretle makine olmasın ve sonra Vekiller Heyeti, İcra Heyeti, buna verilecek şekil, bendeniz de Celâlettin Arif Bey'in fikrindeyim, daha amik bir suretle tetkik olunmalı ve oraya intihap olunacak zevat temasla kendileri anlaşabilirler.13.6

EN ÇOK KULLANILAN İLK ON CÜMLE KALIBI

Tablo : 2.1

SIRA NO	C.KALIBI	CÜMLE ADEDİ	KALIP %'si	CÜMLE %'si
1-	Ö+Y	115	11.40	5.51
2-	E+Ö+Y	58	5.75	2.77
3-	ZT+Ö+Y	54	5.35	2.58
4-	Ö+ZT+Y	51	5.05	2.44
5-	N+Y	40	3.96	1.91
6-	YT+Ö+Y	34	3.37	1.62
7-	YT+Y	32	3.17	1.53
8-	Ö+YT+Y	30	2.97	1.43
9-	ZT+N+Y	30	2.97	1.43
10-	E+Ö+ZT+Y	27	2.67	1.29
	TOPLAM	471	46.72	22.56

Toplam Kalıp Sayısı : 1008

NOT : Cümlelerin Yaklaşık Olarak Yarısı

Toplam Cümle Sayısı : 2087

farklı kalıpta kurulmuştur. (%48.29)

Farklı Kalıp : 48.29

FARKLI CÜMLE KALIPLARININ
ÖGE SAYISINA GÖRE DAĞILIMI

Tablo : 2.2

ÖGE SAYISI	KALIP		CÜMLE	
	ADEDİ	% 'Sİ	ADEDİ	% 'Sİ
1	5	0.39	19	0.91
2	11	1.19	230	11.02
3	41	4.06	441	21.13
4	135	13.39	452	21.65
5	187	18.55	291	13.94
6	179	17.75	199	9.53
7	121	12	125	5.98
8	81	8.3	82	3.92
9	75	7.44	74	3.54
10	54	5.35	54	2.58
10'dan Fazla	119	11.80	120	5.74
TOPLAM	1008	100	2087	100

SON ÖGESİNE GÖRE CÜMLELERİN DURUMU

Tablo : 2.3

ÖGE SAYISI	Y	E	H	YT	ZT	Ö	N	TOPLAM
1	12	1		1	1	4		19
2	228					2		230
3	427	4	8			2		441
4	442	6	4					452
5	281	5	3			2		291
6	193	3	2		1			199
7	124	1						125
8	81	1						82
9	72	2						74
10	54							54
10'dan Fazla	120							120
TOPLAM	2.034	23	17	1	2	10		2.087

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CÜMLELERİN İLK ÖGE VE KONULARA GÖRE DAĞILIMI

3.1 ZARF TÖMLECİ İLE BAŞLAYAN CÜMLELER

Öge Sayısı	Konu ve Cümle No :	Adet	Toplam	%'si
3.1.1. Tek Ögeli Cümleler	yok.....			
3.1.2. İki Ögeli Cümleler	7. 60, 102, 207, 289, 435..... 13. 7, 16, 28, 16, 34, 18, 5, 21, 13, 21, 34 24. 6, 24, 11, 25, 28, 25, 70, 25, 132, 26, 4, 26, 16, 26, 70, 27, 104, 27, 128, 28, 12, 28, 87, 28, 125.....	5 19	24	5.1
3.1.3. Üç Ögeli Cümleler	1. 2..... 3. 34, 37..... 4. 3, 4..... 6. 1..... 7. 23, 32, 36, 57, 62, 66, 77, 80, 83, 86, 93, 100 122, 127, 130, 136, 156, 175, 181, 185, 186 200, 215, 221, 240, 247, 278, 283, 328, 378 384, 413, 428, 429, 431, 442, 455, 460, 477 8. 22, 23, 25, 28..... 9. 8..... 10. 8..... 12. 14, 17, 32, 55..... 14. 4..... 15. 4..... 16. 3, 7, 17, 33..... 18. 3, 14, 20, 29..... 19. 2..... 20. 11..... 21. 12, 40, 46, 64, 65, 70, 99..... 22. 2, 17, 56, 81, 102..... 23. 2, 7..... 24. 8..... 25. 32, 146, 158..... 26. 24, 28, 48, 53..... 27. 34, 106, 120, 127, 144, 166, 177..... 28. 11, 18, 20, 31, 32, 47, 62, 65, 74, 88..... 31. 8..... 37. 22..... 38. 6..... 39. 11, 21, 28..... 41. 5, 29, 49, 63..... 45. 6..... 52. 5, 7..... 56. 5.....	1 2 2 1 39 4 1 1 4 1 1 4 4 1 1 7 5 2 1 3 4 7 10 1 1 1 3 4 1 2 1	121	24.9

3.1.4. Dört Ögeli Cümleler	1.6,10,30.....	3			
	3.24,32,55.....	3			
	5.4.....	1			
	6.3.....	1			
	7.10,13,18,38,42,46,47,54,58,82,106, 112,117,123,133,137,144,180,182,225, 237,269,272,274,308,315,318,321,325 333,359,382,385,398,417,427,463,469, 473.....	39	64	13.4	
	8.32.....	1			
	12.1,3,5,7,8,13,16,25,31,43,51,58.....	12			
	15.2,12.....	2			
	16.6,9.....	2			
	18.9.....	1			
	19.10,13.....	2			
	20.2,37,33.....	3			
	21.91,99.....	2			
	22.4,32,110,139,141.....	5			
	24.3,4,7.....	3			
	25.57,124,162.....	3			
	26.3,29,32,54.....	4			
	27.82,107.....	2	42	8.6	
	28.42,71,108,113,140,144.....	6			
	34.1.....	1			
	39.12,14,18,23.....	4			
	41.45.....	1			
	47.2.....	1			
	51.30.....	1			
	53.3.....	1			
	54.5.....	1			
	57.2.....	1			
	3.1.5. Beş Ögeli Cümleler	1.7,19,35,37,39,43.....	6		
		3.26,54.....	2		
		7.12,16,22,28,33,45,51,64,78,105,132, 184,198,314,339,351,356,400,432,439 448.....	21		
		8.16.....	1		
		11.6.....	1		
		12.61.....	1		
		15.1.9.....	2	72	15
19.7.....		1			
22.1,95.....		2			
24.15.....		1			
25.6,7,44,53,58,95,101,110,113,127,137 156.....		12			
26.55,69.....		2			
27.60,109,111.....		3			
28.3,6,7,13,17,22,35,44,85,103,115.....		11			
34.4.....		1			
38.3,15.....		2			
39.3.....		1			
41.8.....		1			
53.8.....		1			

3.1.6. Altı Ögeli Cümleler	1. 11,20,22,33,38,40.....	6	51	10.7			
	3.28,47.....	2					
	7. 11,29,31,37,53,187,212,266,307,311 349,377,414,437,454,456.....	16					
	18.16.....	1					
	19.3.....	1					
	21.80.....	1					
	25.9,10,11,15,68,72,80,82,96,142.....	10					
	26.1.....	1					
	27.51,52,149,155,164.....	5					
	28.28,46,76,98.....	4					
	29.4.....	1					
	31.13.....	1					
	41.20.....	1					
	51.17.....	1					
	3.1.7. Yedi Ögeli Cümleler	1.4,29.....			2	31	6.5
		2.6.....			1		
6.4.....		1					
7.65,224,241,319,358,364,416,418,420 450.....		10					
8.17.....		1					
9.6.....		1					
11.4.....		1					
12.12.....		1					
16.8.....		1					
18.1.....		1					
20.10.....		1					
22.147.....		1					
25.26,64,74,77,78.....		5					
27.116.....		1					
28.33.....		1					
31.2.....		1					
3.1.8. Sekiz Ögeli Cümleler	3.33.....	1	21	4.5			
	7.40,63,228,253,326,409.....	6					
	8.27.....	1					
	16.25.....	1					
	18.17.....	1					
	25.42.....	1					
	27.17,70.....	2					
	28.8,21,101,107.....	4					
	34.21.....	1					
	39.9.....	1					
41.27,42.....	2						
3.1.9. Dokuz Ögeli Cümleler	1.34.....	1	15	3			
	7.61,337,354,446.....	4					
	11.2.....	1					
	12.22,26.....	2					
	21.49.....	1					
	26.64.....	1					
	27.118.....	1					
	28.15,27,86.....	3					
42.7.....	1						

3.1.10. On Ögeli Cümleler	1.47.....	1	13	2.6
	7.145,245,336.....	3		
	8.1,18.....	2		
	19.27.....	1		
	21.56.....	1		
	22.128.....	1		
	26.17.....	1		
	28.79.....	1		
	49.3.....	1		
	53.10.....	1		
3.1.11. On Ögeden Fazla Cümleler				
(1) Onbir Ögeli Cümleler	22.93,25.43,27.102,27.146.....	4	25	5.1
(2) Oniki Ögeli Cümleler	3.12,7.240,25.24,25.100,28.29,28.126	6		
(3) Onüç Ögeli Cümleler	7.331,7.415,28.97.....	3		
(4) Ondört Ögeli Cümleler	12.11.....	1		
(5) Onbeş Ögeli Cümleler	7.248,7.461,12.2,21.50,22.61,25.76,25.102	7		
(6) Onyeddi Ögeli Cümleler	7.168,25.48,25.135.....	3		
(7) Onsekiz Ögeli Cümleler	7.293.....	1		



**ZARF TÖMLECİ İLE BAŞLAYAN CÜMLELERİN
KONULARA GÖRE DAĞILIMI**

Tablo : 3.1

SIRA NO	KONU NO	ADET	% 'SI
1	1	20	4.1
2	2	1	0.2
3	3	11	2.6
4	4	2	0.4
5	5	1	0.4
6	6	3	0.6
7	7	150	31.3
8	8	11	2.2
9	9	2	0.4
10	10	1	0.2
11	11	3	0.6
12	12	22	4.5
13	13	1	0.2
14	14	1	0.2
15	15	5	1
16	16	10	2
17	18	9	1.8
18	19	6	1.2
19	20	5	1
20	21	17	3.5
21	22	16	3.2
22	23	2	0.4
23	24	7	1.4
24	25	44	9
25	26	16	3.2
26	27	25	5.1
27	28	46	9.4
28	29	1	0.2
29	31	3	0.6
30	34	3	0.6
31	37	1	0.2
32	38	3	0.6
33	39	9	1.8
34	41	9	1.8
35	42	1	0.2
36	45	2	0.4
37	47	1	0.2
38	49	1	0.2
39	51	2	0.4
40	52	2	0.4
41	53	3	0.6
42	54	1	0.2
43	56	1	0.2
44	57	1	0.2

**ZARF TÖMLECİ İLE BAŞLAYAN
TOPLAM CÜMLE SAYISI : 480**

3.2. YER TÖMLECİ İLE BAŞLAYAN CÜMLELER

ÖGE SAYISI	KONU VE CÜMLE NO :	ADET	Toplam	% 'Sİ
3.2.1. Tek Ögeli Cümleler	28.58.....	1	1	0.5
3.2.2. İki Ögeli Cümleler	3.10,6.7,7.87,7.92,7.111,7.129,7.233, 7.235,7.254,7.297,7.327,7.386,7.451, 7.453,10.3,12.36,17.5,18.4,18.18,21.79, 21.106,22.68,22.86,25.87,27.113,28.43, 28.52,37.15,39.19,41.46,42.2,52.10.....	32	32	19.6
3.2.3. Üç Ögeli Cümleler	1.26,3.23,3.36,7.19,7.106,7.138,7.140, 7.142,7.149,7.150,7.172,7.177,7.178, 7.201,7.211,7.220,7.236,7.299,7.425, 16.4,16.3,16.16,19.16,19.42,20.32, 21.30,21.42,22.18,22.33,22.73,22.50, 25.75,26.27,26.59,27.62,28.55,28.56, 28.59,28.106,28.138,28.141,28.143, 39.6,39.8,41.39,41.54,49.12,51.5,51.33..	49	49	27.5
3.2.4. Dört Ögeli Cümleler	1.25,3.21,7.35,7.41,7.44,7.139,7.141, 7.275,7.369,7.408,12.23,15.16,16.2,19.5 19.41,19.43,21.11,22.8,25.20,22.89, 22.124,25.134,25.161,25.165,26.56, 27.114,27.150,28.66,34.20,39.26,46.1, 51.2,51.6.....	33	33	18.5
3.2.5. Beş Ögeli Cümleler	1.21,3.8,3.22,7.170,7.320,7.375,7.444, 12.52,16.5,21.88,25.55,25.144,26.61, 27.15,27.112,27.115,27.172,28.61,28.80 28.136,51.18.....	21	21	11.7
3.2.6. Altı Ögeli Cümleler	7.48,7.392,11.3,19.14,25.139,25.141, 25.159,26.65,27.24,27.58,27.162,27.165, 28.54,28.146,52.4.....	15	15	8.4
3.2.7. Yedi Ögeli Cümleler	1.13,1.41,3.9,7.286,7.344,7.433,12.50, 18.22,20.17,21.54,27.49.....	11	11	6.1
3.2.8. Sekiz Ögeli Cümleler	7.110,7.167,7.209,7.258,7.265.....	5	5	2.8
3.2.9. Dokuz Ögeli Cümleler	22.70,27.61,28.38.....	3	3	1.6
3.2.10. On Ögeli Cümleler	15.15,27.40,28.135.....	3	3	1.6
3.2.11. On Ögeden Fazla Cümleler	1.36.....	1	1	0.5
(1) Onbir Ögeli Cümleler	7.239,19.21,19.24.....	3	3	1.6
(2) Oniki Ögeli Cümleler	51.7.....	1	1	0.5
(3) Onüç Ögeli Cümleler				

**YER TMLECİ İLE BAŞLAYAN CÜMLELERİN
KONULARA GÖRE DAĞILIMI**

Tablo : 3.2

SIRA NO	KONU NO	ADET	% 'Sİ
1	1	6	3.2
2	3	7	4
3	6	1	0.5
4	7	51	25.5
5	10	1	0.5
6	11	1	0.5
7	12	4	2.1
8	15	2	1.1
9	16	5	2.6
10	17	1	0.5
11	18	3	1.6
12	19	8	4.2
13	20	2	1.1
14	21	7	3.6
15	22	10	5.2
16	25	11	5.7
17	26	5	2.6
18	27	15	7.8
19	28	18	9.4
20	34	1	0.5
21	37	1	0.5
22	39	4	2.1
23	41	3	1.6
24	42	1	0.5
25	46	1	0.5
26	49	1	0.5
27	51	6	3.1
28	52	2	1

**YER TMLECİ İLE BAŞLAYAN
TOPLAM CÜMLE SAYISI : 178**

3.3. ÖZNE İLE BAŞLAYAN CÜMLELER

Öge Sayısı	Konu ve Cümle No :	Adet	Toplam	%'si
3.3.1. Tek Ögeli Cümleler	7.422,423,424,445.....	4	4	0.7
3.3.2. İki Ögeli Cümleler	2.2.....	1		
	3.40,51.....	2		
	7.3,20,34,81,90,91,103,104,115,116, 131,147,148,183,190,196,203,204, 222,227,232,290,305,312,313,332, 350,372,401,421,434,440,464,465,479.....	35		
	8.5,10,12,31.....	4		
	9.2.....	1		
	12.21,27,40,59.....	4		
	13.4.....	1		
	14.2.....	1		
	16.23.....	1		
	18.15,23.....	2		
	19.4,33.....	2		
	20.22,30,34.....	3		
	21.23,33,74,75,83,95.....	6		
	22.6,20,30,71,80,96,111,132,136.....	9		
	23.4.....	1		
	24.5.....	1		
	25.8,54,107,112,122,130.....	6		
	26.21,25,47,74.....	4		
	27.4,11,25,50,65,88,93,105,141.....	9	117	21.4
	28.2,120,137,139.....	4		
	34.8.....	1		
	37.11.....	1		
	38.4.....	1		
	39.1,20,25.....	3		
	41.32,57,59.....	3		
	42.9.....	1		
	49.9.....	1		
	51.16,20,23,32,37,38,41.....	7		
	52.6.....	1		
	54.7.....	1		
3.3.3. Üç Ögeli Cümleler	1.23.....	1		
	3.5,7.....	2		
	4.1.....	1		
	7.2,14,27,30,49,68,73,88,121,134,155, 193,262,267,281,300,301,335,367, 374,390,407,457.....	23	39	
	8.2,19.....	2		
	10.5.....	1		6.8
	12.4,6.....	2		
	13.1.....	1		
	14.1.....	1		
	15.17,19.....	2		
	16.1.....	1		
	17.10,15.....	2		
	18.12.....	1		
	19.44.....	1		
	20.3,13,31.....	3		
	21.1,20,21,51,59,66,103,105.....	8		
	22.25,45,47,48,52,67,72,100,106.....	9		
	23.1,5.....	2		
	24.10,13.....	2		

	25.16,18,49,65,83,98,126,155,171.....	9		
	26.26,38,40,41.....	4		
	27.7,39,43,78,90,126,160.....	7		
	28.4,14,36,41,53,64,77,112,121,127, 133,147.....	12	76	14
	29.7.....	1		
	31.12.....	1		
	34.7,9.....	2		
	37.5,17.....	2		
	39.5,22,24.....	3		
	41.40,53.....	2		
	42.5.....	1		
	45.3,8.....	2		
	46.5.....	1		
	49.5.....	1		
	53.6,7.....	2		
3.3.4. Dört Ögeli Cümleler	1.8,28,44.....	3		
	2.4.....	1		
	3.13,43,46.....	3		
	4.2.....	1		
	6.8.....	1		
	7.124,151,153,154,158,160,176,195, 202,238,242,277,316,323,371,380, 383,389,394,411,449,452	22		
	8.38.....	1		
	12.15,41.....	2		
	18.11.....	1		
	19.25.....	1		
	20.5.....	1		
	21.4,8,9,22,89,97.....	6		
	22.3,21,27,39,41,57,79,87,104,133,140, 143.....	12	92	17.5
	25.35,39,86,93,94,97,111,123,140,157, 164.....	11		
	26.7,12,18,44.....	4		
	27.27,12,18,44.....	4		
	28.10,57,83,84,93,99,104,119,128,129..	10		
	34.14.....	1		
	37.2.....	1		
	38.8.....	1		
	39.16.....	1		
	41.43.....	1		
	49.7.....	1		
	51.10.....	1		
	56.3.....	1		
3.3.5. Beş Ögeli Cümleler	1.5,12.....	2		
	3.30.....	1		
	7.4,9,72,97,159,205,296,393,395,404, 406,471.....	12		
	12.57.....	1		
	16.14,31.....	2		
	18.10.....	1		
	19.8,18.....	2		
	22.13,117.....	2		
	23.9.....	1	57	10.5
	25.12,31,34,41,56,88,108.....	7		
	27.16,36,37,41,55,63,66,80,136,152,167 168.....	12		

	28.9,16,24,30,39.....	5		
	31.10.....	1		
	34.19.....	1		
	37.16.....	1		
	41.34,60.....	2		
3.3.6. Altı Ögeli Cümleler	7.79,99,166,263,329,363,402,438,443....	9	43	7.9
	8.15.....	1		
	11.5.....	1		
	19.12,29.....	2		
	20.15,26.....	2		
	22.11,16,34,122,130.....	5		
	25.25,69,81,84.....	4		
	26.49.....	1		
	27.2,23,33,44,54,68,69,108,143.....	9		
	28.34,40,45,105.....	4		
	29.2.....	1		
	34.18.....	1		
	41.14.....	1		
	51.28,31.....	2		
3.3.7. Yedi Ögeli Cümleler	3.11.....	1	28	5.7
	6.5.....	1		
	7.43,50,249,252,357,373,410.....	7		
	15.3.....	1		
	21.19,82,84,107.....	4		
	23.6,12.....	2		
	25.33,85,119.....	3		
	26.31.....	1		
	27.20,56.....	2		
	28.25,90,118.....	3		
	41.44.....	1		
	45.7.....	1		
	54.2.....	1		
3.3.8. Sekiz Ögeli Cümleler	3.31,7.256,341.....	3	19	3.5
	8.33.....	1		
	10.6.....	1		
	15.10,11,21.....	3		
	16.21,30.....	2		
	19.34.....	1		
	21.5.....	1		
	25.118.....	1		
	26.50,52.....	2		
	27.59,131.....	2		
	31.3.....	1		
	34.15.....	1		
	51.19.....	1		
3.3.9. Dokuz Ögeli Cümleler	1.17,1.31.....	2	20	3.4
	7.5,255,324,478.....	4		
	8.11,28.....	2		
	12.24.....	1		
	17.2.....	1		
	20.28.....	1		
	21.58.....	1		
	22.36.....	1		
	23.76,107,125.....	3		
	27.19,147.....	2		
	28.95.....	1		
	42.4.....	1		

3.3.10. On Ögeli Cümleler	1.42.....	1	12	2.2
	7.39,244,472.....	3		
	12.9.....	1		
	17.7.....	1		
	21.16.....	1		
	22.59.....	1		
	25.61.....	1		
	26.63.....	1		
	28.78.....	1		
	46.6.....	1		
3.3.1. Ondan Fazla Ögeli Cümleler				
(1) Onbir Ögeli Cümleler	7.243,7.338,10.4,18.25,22.10,25.60, 25.90,26.60,27.121.....	9	33	6
(2) Oniki Ögeli Cümleler	7.353,7.405,19.11.....	3		
(3) Onüç Ögeli Cümleler	18.24,19.36,22.77,22.129,34.5.....	5		
(4) Ondört Ögeli Cümleler	7.412,25.40,27.21,28.81,39.4.....	5		
(5) Onbeş Ögeli Cümleler	7.264,25.125,25.167,26.34,28.82.....	5		
(6) Onaltı Ögeli Cümleler	22.88,25.105,25.145.....	3		
(8) Yirmi Ögeli Cümleler	12.10.....	1		
(9) Yirmibir Ögeli Cümleler	25.153.....	1		

ÖZNE İLE BAŞLAYAN CÜMLELERİN
KONULARA GÖRE DAĞILIMI

Tablo : 3.3

SIRA NO	KONU NO	ADET	% 'Sİ
1	1	7	1.8
2	2	2	0.3
3	3	10	1.1
4	4	2	1.8
5	6	2	0.3
6	7	130	23.4
7	8	11	2
8	9	1	0.1
9	10	3	0.5
10	11	1	0.1
11	12	12	2.2
12	13	2	0.3
13	14	2	0.3
14	15	6	1.1
15	16	6	1.1
16	17	5	0.9
17	18	7	1.2
18	19	11	2
19	20	13	2.3
20	21	27	4.9
21	22	43	7.9
22	23	9	1.6
23	24	3	0.5
24	25	50	9.2
25	26	19	3.5
26	27	49	9
27	28	42	7.7
28	29	2	0.3
29	31	3	0.5
30	34	8	1.4
31	37	5	0.9
32	38	2	0.3
33	39	8	1.4
34	41	10	1.8
35	42	3	0.5
36	45	3	0.5
37	46	2	0.3
38	49	3	0.5
39	51	12	2.2
40	52	1	0.1
41	53	2	0.3
42	54	2	0.3
43	56	1	0.1

ÖZNE İLE BAŞLAYAN TOPLAM CÜMLE SAYISI : 542

3.4. NESNE İLE BAŞLAYAN CÜMLELER

Öge Sayısı	Konu ve Cümle No :	Adet	Toplam	%'si
3.4.1. İki Ögeli Cümleler	2.5,4.5,5.3,7.52,7.59,7.76,7.101,7.114, 7.120,7.164,7.261,7.474,7.475,8.7, 12.42,17.8,19.26,20.29,21.10,21.67, 21.77,22.40,22.115,25.17,25.45,25.59, 25.152,27.72,27.103,27.151,27.159, 27.173,28.75,29.1,34.3,34.6,46.11,49.6, 51.9.....	30	39	35.7
3.4.2. Üç Ögeli Cümleler	2.2,7.17,7.55,7.173,7.188,7.279,7.294, 7.302,7.419,7.430,8.21,9.3,17.6,20.23, 21.43,22.49,22.62,22.97,22.138,27.31, 27.171,28.63,31.5,37.20,41.37,46.2,51.3	27	27	23.2
3.4.3. Dört Ögeli Cümleler	1.24,1.46,3.44,3.52,7.143,7.179,7.288, 17.16,18.2,18.27,19.19,22.127,27.5, 27.14,27.101,28.102,28.124,41.28, 41.52,54.1.....	20	20	17.8
3.4.4. Beş Ögeli Cümleler	7.89,7.257,18.30,21.27,41.25.....	5	5	4.4
3.4.5. Altı Ögeli Cümleler	7.199,7.441,376,19.17,22.35,27.174.....	6	6	5.3
3.4.6. Yedi Ögeli Cümleler	7.84,25.51,31.1,41.50,49.10.....	5	5	5.3
3.4.7. Sekiz Ögeli Cümleler	10.2,21.78.....	2	2	1.7
3.4.8. On Ögeli Cümleler	7.189,15.7,41.48.....	3	3	2.6
3.4.9. Ondan Fazla Ögeli Cümleler				
(1) Onbir Ögeli Cümleler	12.35.....	1	1	0,8
(2) Oniki Ögeli Cümleler	7.85.....	1	1	0,8
(3) Ondört Ögeli Cümleler	23.13.....	1	1	0,8
(4) Onbeş Ögeli Cümleler	12.30.....	1	1	0,8

**NESNE İLE BAŞLAYAN CÜMLELERİN
KONULARA GÖRE DAĞILIMI**

Tablo : 3.4

SIRA NO	KONU NO	ADET	% 'SI
1	1	2	1.7
2	2	1	0.8
3	3	4	2.6
4	4	1	0.8
5	5	1	0.8
6	7	30	27.6
7	8	2	1.7
8	9	1	0.8
9	10	1	0.8
10	12	3	2.6
11	15	1	0.8
12	17	3	2.6
13	18	3	2.6
14	19	3	2.6
15	20	2	1.7
16	21	6	5.3
17	22	8	7.1
18	23	1	0.8
19	25	5	4.4
20	27	11	9.8
21	28	4	3.5
22	29	1	0.8
23	31	2	1.7
24	34	2	1.7
25	37	1	0.8
26	41	6	5.3
27	46	2	1.7
28	49	2	1.7
29	51	2	1.7
30	54	1	0.8

**NESNE İLE BAŞLAYAN
TOPLAM CÜMLE SAYISI : 112**

3.5. YÜKLEM İLE BAŞLAYAN CÜMLELER

Öge Sayısı	Konu ve Cümle No :	Adet	Toplam	%'si
3.5.1. Tek Ögeli Cümleler	7.128,7.295,7.388,12.18,12.60,16.10, 17.12,19.45,20.35,27.100,27.139,42.10, 59.21	13	13	22.6
3.5.2. İki Ögeli Cümleler	25.169,27.35,28.70.....	3	3	5.6
3.5.3. Üç Ögeli Cümleler	21.85,27.45,41.47,53.2.....	4	4	7.4
3.5.4. Dört Ögeli Cümleler	22.84,26.14,26.30,26.35,27.57,27.110, 28.89,34.12,42.8,51.25.....	10	10	18.8
3.5.5. Beş Ögeli Cümleler	7.250,22.23,26.23,26.36,27.67,27.84, 27.163.....	7	7	13.2
3.5.6. Altı Ögeli Cümleler	3.4,7.8,7.69,7.95,21.2,22.112,25.121, 25.138,27.134,45.5.....	10	10	18.8
3.5.7. Yedi Ögeli Cümleler	22.31,27.169,38.2.....	3	3	5.6
3.5.8. Sekiz Ögeli Cümleler	22.144.....	1	1	1.8
3.5.9. Dokuz Ögeli Cümleler	22.135,28.109,42.3.....	3	3	5.6

YÜKLEM İLE BAŞLAYAN CÜMLELERİN
KONULARA GÖRE DAĞILIMI

Tablo : 3.5

SIRA NO	KONU NO	ADET	% 'SI
1	3	1	1.8
2	7	7	11.3
3	12	2	3.7
4	16	1	1.8
5	17	1	1.8
6	19	1	1.8
7	20	1	1.8
8	21	2	3.7
9	22	6	11.3
10	25	3	5.6
11	26	5	9.4
12	27	11	20.7
13	28	3	5.6
14	34	1	1.8
15	38	1	1.8
16	41	1	1.8
17	42	3	5.6
18	45	1	1.8
19	51	2	1.8
20	53	1	1.8

YÜKLEM İLE BAŞLAYAN
TOPLAM CÜMLE SAYISI : 54

3.6. EDAT İLE BAŞLAYAN CÜMLELER

Öge Sayısı	Konu ve Cümle No :	Adet	Toplam	%'si
3.6.1. Tek Ögeli Cümleler	1.48.....	1	1	0.1
3.6.2. İki Ögeli Cümleler	12.37.....	1	12	2
	15.20.....	1		
	21.28,69.....	2		
	26.75.....	1		
	27.132.....	1		
	34.17.....	1		
	37.23.....	1		
	41.51.....	1		
	42.6.....	1		
	51.11,35.....	2		
3.6.3. Üç Ögeli Cümleler	3.42.....	1	101	17.2
	6.6,10.....	2		
	7.98,107,161,163,210,213,226,255,304, 306,317,381.....	12		
	8.3,6,29,43.....	6		
	9.4,5.....	2		
	12.19,29,43.....	3		
	13,3.....	1		
	15.5,6.....	2		
	16.26,29,32.....	3		
	17.3,14.....	2		
	18.26.....	1		
	19.23,40.....	2		
	20.14,18,25,27.....	4		
	21.6,32,52,61,86,90.....	6		
	22.24,50,55,58,63,66,75,103,134.....	9		
	23.3.....	1		
	24.16.....	1		
	25.29,71,89,115,166.....	5		
	26.2.....	1		
	27.32,42,46,48,76,92,94,95,179.....	9		
	28.19,122,123,130.....	4		
	29.5.....	1		
	31.9.....	1		
	34.11.....	1		
	37.4,19.....	2		
	38.7,10.....	2		
	41.2,11,22,33,35,38,55.....	7		
	45.4,12.....	2		
	46.8.....	1		
	49.8.....	1		
	51.26,29,34.....	3		
	52.9.....	1		
	53.5.....	1		
	56.2.....	1		

3.6.4. Dört Ögeli Cümleler			
1.27.....	1		
2.3.....	1		
3.35,39,48,49,53.....	5		
6.9.....	1		
7.7,21,97,109,125,126,135,165,169, 197,214,216,229,276,298,309,360, 362,366,368,370,403,476.....	23		
11.7.....	1		
12.28,53.....	2		
13.8.....	1		
14.6.....	1		
15.8,13.....	2		
16.8,19,27.....	3		
17.4.....	1		
18.8,28.....	2		
19.30,31,37,38.....	4		
20.12,20.....	2		
21.25,36,38,39,47,48,53,60,94,96,98, 101.....	12		
22.7,9,15,19,38,51,64,65,78,83,92,101 121,126,131,148.....	16	157	26.4
23.11.....	1		
24.12.....	1		
25.2,14,38,63,66,91,104,109,117,128, 149,150,154,163,172.....	15		
26.6,15,19,43,51,57,62,66,68,71,72.....	11		
27.6,13,18,53,79,96,117,129,130,137, 142,156,176.....	13		
28.8,23,60,67,73.....	5		
31.4,11.....	2		
34.10.....	1		
37.7,13,21.....	3		
38.9,11.....	2		
39.7,15,17.....	3		
41.3,4,13,15,16,19,21,23,26,41.....	10		
45.2.....	1		
46.4.....	1		
49.2,11.....	2		
51.8,13,22.....	3		
52.2,8.....	2		
53.9.....	1		
54.3.....	1		
56.4.....	1		

3.6.5. Beş Ögeli Cümleler	1.45.....	1			
	3.25.....	1			
	5.5.....	1			
	6.2.....	1			
	7.6,15,70,118,119,152,174,217,218, 231,268,273,287,310,334,342,343, 399,458,459,466,468.....	22			
	8.8,9,35.....	3			
	12.38,39,44.....	3			
	15.14.....	1			
	17.9,11.....	2			
	19.6,9,22,28,32,35,36,46.....	8			
	20.1,7,9,19.....	4			
	21.3,15,17,26,100,102.....	6			
	22.26,28,37,43,54,74,90,94,105,114, 118.....	11	111	18.9	
	24.9.....	1			
	25.3,5,52,67,148,151,168.....	7			
	26.5,46.....	2			
	27.86,97,122,124,133,136,145,158,178.....	9			
	28.05,37,72,91,94,100,110,117,149.....	9			
	31.7.....	1			
	37.8,9,10,18.....	4			
	39.2,17,27.....	3			
	41.9,12,24.....	3			
	46.7,10.....	2			
	51.4,12,14,15,27.....	5			
	54.8.....	1			
	3.6.6. Altı Ögeli Cümleler	1.9,15.....	2		
		3.6,20,38,45.....	4		
7.24,25,26,113,194,208,251,285,365, 391,470.....		11			
8.24.....		1			
10.7.....		1			
13.2.....		3			
18.7,13,21.....		4			
21.37,41,57,108.....		5			
22.12,42,98,108,120.....		5	57	9.7	
25.13,114,133,147,160.....		2			
26.42,45.....		8			
27.3,22,30,47,73,77,99,154.....		2			
28.49,116.....		4			
34.2,13,16,22.....		1			
41.18.....		1			
45.10.....		1			
46.3.....		1			
51.39.....					

3.6.7. Yedi Ögeli Cümleler	3.17.....	1		
	7.171,271,322,330,396,442.....	6		
	8.13.....	1		
	12.33,49,56.....	3		
	14.3.....	1		
	15.18.....	1		
	16.22.....	1		
	21.24.....	1		
	22.109.....	1	37	6.3
	25.21,23,46,99,129.....	5		
	26.9,20,33,37,58.....	5		
	27.8,29,64,74,161.....	5		
	29.8.....	1		
	31.6.....	1		
	38.14.....	1		
	41.31,58.....	2		
	46.9.....	1		
3.6.8. Sekiz Ögeli Cümleler	3.14,3.15.....	2		
	7.223,234,426,462.....	4		
	12.54.....	1		
	14.5.....	1		
	16.20.....	1		
	19.15.....	1		
	21.68.....	1		
	22.53,119,146.....	3	27	4.4
	23.8.....	1		
	25.30,62,73,92.....	4		
	26.11.....	1		
	27.83.....	1		
	28.48,68,145.....	3		
	39.10.....	1		
41.17.....	1			
53.4.....	1			
3.6.9. Dokuz Ögeli Cümleler	7.162,219,280,352,355,379,387.....	7		
	8.20.....	1		
	9.7.....	1		
	21.31.....	1		
	22.60,113.....	20		
	25.37,47,136.....	3		
	26.10,13.....	2	28	4.7
	27.10,85,89,98,123,148.....	6		
	28.131.....	1		
	37.12.....	1		
	39.13.....	1		
	41.64.....	1		
	51.40.....	1		
3.6.10. On Ögeli Cümleler	1.16.....	1		
	3.18,41.....	2		
	7.75,292.....	2		
	21.44,73.....	2		
	22.145.....	1		
	24.2.....	1		
	26.67.....	1	17	2.8
	27.28,87,91.....	3		
	28.111.....	1		
	37.6.....	1		
	41.61.....	1		
45.11.....	1			

3.6.11. On Ögeden Fazla Cümleler				
(1) Onbir Ögeli Cümleler	7.246.....	1		
	8.14.....	1		
	13.5.....	1		
	16.11,24.....	2		
	21.72.....	1		
	27,9.....	1		
	38,12.....	1		
	41.62.....	1		
(2) Oniki Ögeli Cümleler	12.34,16,12,20.16,21.63,21.104,27.140 28.96.....	7		
(3) Onüç Ögeli Cümleler	7.230,7.397,7.467,12.20,25.22,27.175.....	6		
(4) Ondört Ögeli Cümleler	7.303,22.116,25.79.....	3	42	7.1
(5) Onbeş Ögeli Cümleler	8.34.....	1		
(6) Onaltı Ögeli Cümleler	7.71,7.340,22.91,25.116,26.22,27.75.....	6		
(7) Onyedı Ögeli Cümleler	27.26.....	1		
(8) Onsekiz Ögeli Cümleler	27.171,28.114.....	2		
(9) Ondokuz Ögeli Cümleler	16.15.....	1		
(10) Yirmibir Ögeli Cümleler	7.74,12.47,28.92.....	3		
(11) Yirmiüç Ögeli Cümleler	7.346.....	1		
(12) Yirmibeş Ögeli Cümleler	28.26.....	1		
(13) Otuziki Ögeli Cümleler	13.6.....	1		

EDAT İLE BAŞLAYAN CÜMLELERİN
KONULARA GÖRE DAĞILIMI

Tablo : 3.6

SIRA NO	KONUNO	ADET	% 'SI
1	1	6	1
2	2	1	0.1
3	3	16	2.3
4	5	1	0.1
5	6	5	0.8
6	7	96	16
7	8	14	2.3
8	9	3	0.5
9	10	1	0.1
10	11	1	0.1
11	12	16	2.7
12	13	5	0.8
13	14	3	0.5
14	15	7	1
15	16	12	2
16	17	5	0.8
17	18	6	1
18	19	15	2.5
19	20	11	1.8
20	21	38	6.4
21	22	50	8.5
22	23	3	0.5
23	24	4	0.6
24	25	47	8
25	26	27	4.5
26	27	61	10.3
27	28	29	4.9
28	29	2	0.3
29	31	5	0.8
30	34	7	1.1
31	37	12	2
32	38	6	1
33	39	8	1.3
34	41	28	4.7
35	42	1	0.1
36	45	5	0.8
37	46	6	1
38	49	3	0.5
39	51	15	2.5
40	52	3	0.5
41	43	3	0.5
42	54	2	0.3
43	56	2	0.3

EDAT İLE BAŞLAYAN
TOPLAM CÜMLE SAYISI : 587

3.7. HITAP İLE BAŞLAYAN CÜMLELER

Öge Sayısı	Konu ve Cümle No :	Adet	Toplam	%'si
3.7.1. Bir Ögeli Cümleler	yok.....
3.7.2. İki Ögeli Cümleler	11.1.....	1	1	1.5
3.7.3. Üç Ögeli Cümleler	1.3,3.3,5.2,7.96,21.62,21.93,22.5,22.29, 25.4,37.1,37.14,38.5,41.36,45.1,49.4, 53.1.....	16	16	16.8
3.7.4. Dört Ögeli Cümleler	1.1,3.16,7.1,7.251,7.347,7.348,9.1,17.1 19.1,21.7,21.45,21.55,21.81,21.87, 22.44,22.123,22.142,37.3,38.1,42.1 51.1,52.3,54.4.....	23	23	24.2
3.7.5. Beş Ögeli Cümleler	3.19,3.27,7.206,7.284,7.361,19.20,21.71 23.10,25.36,25.120,27.1,27.12,28.59 41.7,52.1.....	15	15	15.7
3.7.6. Altı Ögeli Cümleler	1.18,3.1,3.50,7.56,7.191,18.6,21.29,21.76 25.1,25.131,27.119,28.142,47.1,56.1.....	14	14	14.7
3.7.7. Yedi Ögeli Cümleler	2.1,21.18,24.1,26.39,41.1,41.56.....	6	6	6.3
3.7.8. Sekiz Ögeli Cümleler	1.14,22.46,22.137,27.125,49.1.....	5	5	5.2
3.7.9. Dokuz Ögeli Cümleler	7.67,7.192,27.38.....	3	3	3.1
3.7.10. On Ögeli Cümleler	3.29,21.14,22.22.....	3	3	3.1
3.7.11. Ondan Fazla Ögeli Cümleler				
(1) Onbir Ögeli Cümleler	10.1,28.134.....	2	2	2,1
(2) Oniki Ögeli Cümleler	25.27.....	1	1	1,5
(3) Onüç Ögeli Cümleler	28.148.....	1	1	1,5
(4) Ondört Ögeli Cümleler	7.343,27.180.....	2	2	2,1

HİTAP İLE BAŞLAYAN CÜMLELERİN
KONULARA GÖRE DAĞILIMI

Tablo : 3.7

SIRA NO	KONU NO	ADET	% 'SI
1	1	4	4.2
2	2	1	1.5
3	3	7	7.3
4	5	1	1.5
5	7	13	13.6
6	9	1	1.5
7	10	1	1.5
8	11	1	1.5
9	17	1	1.5
10	18	2	2.1
11	19	2	2.1
12	21	12	12.6
13	22	8	8.4
14	23	1	1.5
15	24	1	1.5
16	25	8	8.4
17	26	1	1.5
18	27	6	6.3
19	28	4	4.2
20	37	3	3.1
21	38	2	2.1
22	41	4	4.2
23	42	1	1.5
24	45	1	1.5
25	47	1	1.5
26	49	2	2.1
27	51	1	1.5
28	52	2	2.1
29	53	1	1.5
30	54	1	1.5
31	56	1	1.5

HİTAP İLE BAŞLAYAN
TOPLAM CÜMLE SAYISI : 95

3.8. ŞART CÜMLECİĞİ İLE BAŞLAYAN CÜMLELER

Öge Sayısı	Konu ve Cümle No :	Adet	Toplam	%'si
3.8.1. Tek Ögeli Cümleler	yok.....
3.8.2. İki Ögeli Cümleler	51.36.....	1	1	2.7
3.8.3. Üç Ögeli Cümleler	5.1,7.146,7.157,20.24,20.38,27.157,29.3, 29.6,41.10.....	9	9	22.2
3.8.4. Dört Ögeli Cümleler	6.11,7.108,7.282,12.48,20.8,20.6,21.35, 22.14,25.17026.76,41.30.....	11	11	27.7
3.8.5. Beş Ögeli Cümleler	7.260,22.99,28.1.....	3	3	8.3
3.8.6. Altı Ögeli Cümleler	25.19,27.71,54.6.....	3	3	8.3
3.8.7. Yedi Ögeli Cümleler	22.82,38.13,57.1.....	3	3	8.3
3.8.8. Sekiz Ögeli Cümleler	53.11.....	1	1	2.7
3.8.9. Dokuz Ögeli Cümleler	28.132,41.6.....	2	2	5.5
3.8.10. On Ögeli Cümleler	22.69,24.14,25.108.....	3	3	8.3
3.8.11. Onbir Ögeli Cümleler	22.85,26.73.....	2	2	5.5

ŞART CÜMLECİĞİ İLE BAŞLAYAN CÜMLELERİN KONULARA GÖRE DAĞILIMI

Tablo : 3.8

SIRA NO	KONU NO	ADET	% 'SI
1	5	1	2.7
2	6	1	2.7
3	7	5	13.8
4	12	1	2.7
5	20	4	11.1
6	21	1	2.7
7	22	5	13.8
8	24	1	2.7
9	25	3	8.3
10	26	2	5.5
11	27	2	5.5
12	28	2	5.5
13	29	2	5.5
14	38	1	2.7
15	41	3	8.3
16	51	1	2.7
17	53	1	2.7
18	54	1	2.7
19	57	1	2.7

ŞART CÜMLECİĞİ İLE BAŞLAYAN
TOPLAM CÜMLE SAYISI : 38

CÜMLELERİN İLK ÖĞESİNE GÖRE GENEL DAĞILIMI

Tablo : 3.9

	ZT	YT	Ö	N	Y	E	H	Şrt.Cc	Toplam	%
Tek Öğeli		2	4		12	1			19	0.9
2 Öğeli	25	32	117	39	3	12	1	1	230	11
3 Öğeli	121	49	115	26	4	101	16	9	441	21.1
4 Öğeli	106	33	92	20	10	157	23	11	452	21.6
5 Öğeli	72	21	57	5	7	111	15	3	291	13.9
6 Öğeli	51	15	43	6	10	57	14	3	199	9.5
7 Öğeli	31	11	29	5	3	37	6	3	125	5.9
8 Öğeli	21	5	20	2	1	27	5	1	82	3.9
9 Öğeli	15	3	20		3	28	3	2	74	3.5
10 Öğeli	13	3	12	3		17	3	3	54	2.5
10'dan Fazla Öğeler	25	5	33	4		42	9	2	120	5.7
Toplam	480	179	542	110	53	590	95	38	2087	100
%	22.9	8.5	25.9	5.2	2.5	28.2	4.5	1.8	100	100

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ÖĞELERİ OLUŞTURAN YAPILARIN İNCELENMESİ :

4.1. ZARF TÜMLECI

4.1.1 Kelime

4.1.1.1. Yalın

4.1.1.1.1.ZT(Z) 1.1,1.10,1.15,1.16,1.20,1.29,1.38,1.39,1.39,1.42,2.4,3.12,
3.18,3.24,3.32,3.38,3.41,3.54,4.2,6.4,7.321,7.325,7.341,
7.343,7.344,7.344,7.346,7.346,7.346,7.353,7.353,7.354,
7.361,7.362,7.364,7.369,7.371,7.379,7.379,7.382,7.390,
7.419,7.459,7.463,7.478,8.1,8.1,8.2,8.18,8.19,8.32,8.34,
8.34,9.8,10.2,11.3,12.6,12.7,12.10,12.15,12.20,12.22,
12.24,12.25,12.26, 12.30

Örnek : Muhterem Murahhas Efendiler! Kongremiz heyeti riyasetine, âcizlerini intihabelemek suretiyle gösterilen âsarı itimat ve teveccühe *hassaten* teşekkür ederim.1.1

4.1.1.2. Türemiş

4.1.1.2.1. ZT(Z)+lok1.13,8.8

Örnek : İzmir, Aydın, Bergama ve Manisa havalisinde şimdiye kadar binlerle anaların, babaların, kahramanların ve çocukların revan olan hun-ı pâki, Aydın gibi Anadolu'muzun en güzide bir şehrinin Yunanlıların zalim ve ateşin tahribatına kurban oluşu, muhtelif aksam-ı memleketin İtalyan vesaire işgali altına alınışı ve dâhile doğru elim bir surette muhaceret yapılması *elbette* gayretullaha ve gayret-i millîyeye dokunmuştur.1.13

4.1.1.2.2. ZT(Z)+abl 3.9

Örnek : Şarkta Ermeniler Kızılıрмаğa kadar tevessü hazırlıklarına ve *şimdiden* hudutlarımıza kadar dayanan katliam siyasetine başladı.3.9

4.1.1.2.3. ZT(l)+inst 1.1,7.478

Örnek : Kongremiz heyeti riyasetine, âcizlerini intihabelemek *suretiyle* gösterilen âsarı itimat ve teveccühe *hassaten* teşekkür ederim.1.1

4.1.1.2.4. ZT(l)+abl 6.4,12.13

Örnek : Yeniden intihap etmek, yahut *müteakkiben* rey kazanmış olan zevatı buraya göndermek!6.4

4.1.2. Kelime Grubu

4.1.2.1. Yalın

4.1.2.1.1.ZT(Ed.gr) 1.4,1.4,1.5,1.7,1.8,1.9,1.10,1.21,1.22,1.27,
1.34,1.35,1.36,1.37,1.38,1.40,1.40,1.41,
1.41,1.43,2.3,3.11,3.12,3.18,3.20,3.22,3.33,
3.43,3.47,3.47,7.318,7.420,7.319,7.326,7.326
7.326,7.326,7.326,7.328,7.331,7.331,7.339,
7.342,7.343,7.346,7.346,7.349,7.349,7.354,
7.355,7.355,7.358,7.366,7.384,7.395,7.397,7.413,7.4
14,7.467,7.468,7.467,7.469,8.1,8.4,8.20,8.23,8.24,8.
25,8.27,9.1,9.3,9.6,10.1,10.1,10.4,
10.4,10.4,10.6,10.6,11.2,11.4,11.4,11.6,12.1,12.5,12.
17, 12.22,12.23,12.28

Örnek : Harbi Umiminin *sonlarına doğru*, milliyetler esasına müstenit vaitleri üzerine Hükümeti Osmaniyemiz de âdilâne bir sulha nail olmak emeliyle mütarekeye tâliboldu.1.4

4.1.2.1.2. ZT(AT) 3.52,7.409,7.409

Örnek : Bunun tahakkukunu, *İnşallah* azmü celâdetiniz vücuda getirecektir.3.52

4.1.2.1.3. ZT(Abl.gr) 1.19,1.29,1.36,1.37,7.315,7.333,7.334,7.336,
7.339,7.351,7.353,7.368,7.381,7.387,7.420,7.437,
7.468,7.473, 7.477,8.11,9.7,10.2

Örnek : *Dört aydan beri* Mısır'da istiklâli millînin temin ve istirdadı için pek kanlı vakayı ve ihtilâlât devam ediyor.1.19

4.1.2.1.4. ZT(FT) 4.1,7.470

Örnek : Meclisi âliniz, *malûmı âlileri* salâhiyeti fevkalâdeyi haiz olarak yeniden intihabedilen mebusanı kiram ile duçarı taarruz olan makarrı saltanattan tahlisi nefis ile buraya gelen mebusanı kiramdan mürekkeptir.4.1

4.1.2.1.5. ZT(ST) 1.14,3.14,3.17,3.29,3.32,3.35,7.316,7.318,7.341,
7.351,7.354,7.355,7.385,7.409,7.409,7.443,7.454,
7.468, 8.11,11.4,12.2,12.12,12.14,12.16

Örnek : Efendiler!Malûm hakayıktandır ki: Tarih; bir milletin kanını, hakkını, varlığını *hiçbir zaman* inkâr edemez.1.14

4.1.2.1.6. ZT(E.gr) 3.47,4.4,7.331,7.389,7.400,7.467

Örnek : Bu taktirde İstanbul'da *vuku bulduğu gibi* beş,on kişinin bir araya gelerek bütün milletin sahib-i salâhiyet vekilleri imiş gibi indi ve sahib-i asli olan milletle alâkasız bir teşebbüs mahiyetinde olabilirdi. 3.47

4.1.2.1.7. ZT(Tek.gr) 10.7,12.20

Örnek Binaenaleyh mâruzatım anlaşılmamış ise *bir daha ve bir daha* okunsun, müspet veya menfi bir karara rabtedilsin.10.7.

4.1.2.1.8. ZT(Dat.gr) 7.373,7.375,7.395,7.408

Örnek : İkinci teklif ki, memleket dâhilinde katliam yapılmaması. *Ermenilere karşı* bu, gayri vârit idi.7.373

4.1.2.1.9. ZT(ST)+Inst 1.2,1.4,1.7,7.345,7.450

Örnek : *Bu münasebetle* bazı mâruzatta bulunmak isterim.1.2

4.1.2.1.10 ZT(Bağ.gr) 3.39,3.44,7.361,7.391,7.415

Örnek : Fakat *kongre heyeti umumiyesi ve binaenaleyh Şarkî Anadolu namına* Sivas Kongresinde hazır bulunmak üzere Heyeti Temsiliyeden bir heyetin tevkiline karar verdi.3.39

4.1.2.1.11 ZT(ST) 7.314,7.377

Örnek : *Bugün* payitaht-ı saltanat-ı seniye ve Meclisi Millînin İstanbul'da içtima etmemesi fikrini tensibetmeyenler de umumiyetle hemen hemen aynı noktaya istinaden serd-i mütalâa etmişlerdir.7.314

4.1.2.2. Türemiş

4.1.2.2.1. ZT(ST)+lok 1.12,1.12,1.21,1.39,1.39,3.12,3.26,3.37,3.47,3.47,

3.50,3.53,3.54,4.3,5.4,6.1,6.8,7.317,7.345,7.352,
7.393,7.411,7.417,7.441,7.455,7.460,8.17,8.18,8.20,
8.28,8.35

Örnek : Bu tatbikat *bu anda* gözümüzün önünde hazin bir surette cereyan ediyor.1.12

4.1.2.2.2. ZT(ST)+inst 1.35,3.6,3.29,3.41,7.397,7.428,7.450,10.5,12.11,
12.13

Örnek : Karadeniz'in garp tarafındaki vakayie gelince, Macar ve Bulgarlar memleketlerinin mühim bir kısmını istilâ etmek isteyenlere karşı *bütün mevcudiyeti milliyeleriyle* çarpışıyorlar.1.35

4.1.2.2.3. ZT(ST)+abl 3.15,7.427

Örnek : *Ve bu zehap yüzünden* cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak ise bîmehaba onların tatbikatına koyuldu,3.15

4.1.2.2.4. ZT(ST)+inst 7.337

Örnek : İşte *bu maksatla* Erzurum'da, Trabzon'da, Samsun'da hulâsa muhtelif merkezlerde, biliyorsunuz, mebusların toplanması, mıntaka mıntaka İstanbul'a girecek mebuslardan -ve bundan fazla olarak da rica ettik- Ankara'ya mümkün olabilenler gelsin de müdavele-i efkâr edelim.7.337

4.1.2.2.5. ZT(Z.gr)+E 7.380

Örnek : Bu muamele *hiç şüphesiz ki* suiniyete makrun değildir,7.380

4.1.2.2.6. ZT(S+ST)+lok 7.410

Örnek : Fransız mümessili Duvazo dahi hareket etmiş ve Konya civarındaki İtalyanların da Dersaadet'e hareketi haber alınmış olduğundan İstanbul hakkındaki suikastin alâimi *bâriz bir surette* mahsûs olmıya başlamış idi.7.410

4.1.2.2.7. ZT(Z+ST)+lok 1.40,

Örnek : Buna istinadendir ki bir şûray-i millînin vücudunu ve ancak kuvvetini irade-i milliyeden alacak mesul bir hükûmetin mevcudiyetini talebetmek *bilhassa*

son zamanlarda paytahtın hemen tekmil tabakatı mütefekkirini için bir fikri sabit halini almıştır.1.40

4.1.2.2.8. ZT(ST+Z)+E 7.432

Örnek : *16 mart 1336 saat 11 sonra da* İstanbul telgrafhanesi Ankara merkezine bir tebliği resmî vermek istiyordu.7.432

4.1.2.2.9 ZT(IT)+lok 1.36,3.1,3.4,3.6,3.7,3.8,3.19,3.28,3.50,7.324,
7.353,7.391,7.397,7.399,7.400,7.442,7.443,
7.446, 7.447,7.456,7.468,8.11,12.10,12.11

Örnek : Muhterem Efendiler! Vatan ve milletin halâsını istihdaf eyliyen sevaikı mücbire, sizleri bunca meşak ve *müşani karşısında* Sivas'ta topladı.3.1

4.1.2.2.10 ZT(IT)+inst 1.29,3.6,3.25,3.38,3.44,3.50,7.336,7.354,7.370,
7.399,7.446,7.457,7.470,8.18,9.1,10.8

Örnek : Halbuki mütarekename ahkâmı, vatan ve milletimiz aleyhinde her gün bir suretle suiistimal ve taarruz ve *icbar suretiyle* tatbik edildi.3.6

4.1.2.2.11. ZT(IT)+dat 1.20,6.3,7.456,12.8

Örnek : *Bunun üzerine* mevaki-i muhtelifeden vukubulan istizahlarda iki şey soruluyordu.6.3

4.1.2.2.12. ZT(IT)+abl 1.15,1.16,1.25,1.30,1.30,7.329,8.35

Örnek : Binaenaleyh *böyle bir nikab-ı bâtilin arkasından* vatanımız ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, kanaatler muhakkak mahkûmu iflâstır!1.15

4.1.2.2.13. ZT(IT)+ekv 7.374

Örnek : Memleketimiz *cümlemizce* malûmdur.7.374

4.1.2.2.14. ZT(IT)+kuv 7.351,7.470

Örnek : İşte : Vaziyet-i esasiye ve hukukiyemizin tevliedettiği bu lüzum ve zaruret *üzerinedir* ki hakimiyet-i milliyenin her şeyden evvel tecellisi maksadiyle Meclisi aliniz salahiyet-i fevkalâde ile içtima etmiştir.7.470

4.1.2.2.15. ZT(IT)+E 7.436

Örnek : Memleketimizde *ahenk ve vahdeti ihlâl için* zayıf kalbli bazı insanları iğfal ve tehdit edecek mahiyette bulunan bu tebliği resminin Anadolu merakızince alınmaması için tedabir-i mümkününe ittihaz edildi.7.436

4.1.2.2.16. ZT(FT)+lok 7.320

Örnek : Vürüdeden cevaplarda her tarafta *suret-i umumiyede* bu vaziyet idrak edilmişti.7.320

4.1.2.2.17. ZT(FT)+inst 7.449

Örnek : Bu teklif *kemali samimiyette* her tarafça hüsnü kabule mazhar oldu.7.449

4.1.2.2.18. ZT(FT+l)+dat 3.30

Örnek : Bu hal *tarihî millimizde* bittabi hükûmet-i merkeziye hesabına pek şaibedar bir fasıldır.3.30

4.1.2.2.19. ZT(ZCc)+lok 3.19

Örnek : Efendiler, İtilaf Devletlerinin haksızlıkları ve *hükûmet-i merkeziyenin zarf ve aczi karşısında* milletimiz mevcudiyetini ispat ve fiilî tecavüzlere karşı namus ve istiklâlini bilfiil müdafa hükmünü vermekte muztar kıldı.3.19

4.1.2.2.20. ZT(ZCc+Z)+lok 7.360

Örnek : Fakat *bu iki harekette bulunmadığınız takdirde* sulh şeraiti fevkalâde fena olacaktır.7.360

4.1.2.2.21 ZT(Z+Zmr)+inst 8.13

Örnek : Binaenaleyh yalnız teşri ve taknin ile vazifedar olarak mesul bir mevkiden mukadderat-ı millîyeyi nezaret altında bulunduracak değil, *bilfiil onunla* iştigal edecektir.8.13

4.1.2.2.22 ZT(BF)+inst 10.4

Örnek : Bu vazife o kadar mühim, içinde bulunduğumuz zaman o kadar tarihidir ki bu koca mesuliyeti içinizde üç, beş kişiye *fahmil etmekle* iktifa edemeyiz.10.4

4.1.2.2.23 ZT(Ed.gr)+inst 8.27,8.33

Örnek : Bu esasa göre Anadolu'da muvakkat kaydiyle dahi olsa bir hükümet reisi tanımak veya bir padişah kaymakamı ihdas etmek *hiçbir suretle kabili cevaz değildir*.8.27

4.1.2.2.24 ZT(Ed.gr)+kuv 7.354

Örnek : O zamanlar *vârid-i hâtırdır* ki, Ali Rıza Paşa Hazretleri vuku bulan bu tecavüz-ü ecnebiyeye karşı heyeti umumiyesiyle belki bir kabine meselesi, bir tecavüz, bir taarruz meselesi yapardı.7.354

4.1.2.2.25 ZT(Ed.gr)+dat 12.11

Örnek : *Bunun üzerine* müfreze-i askerîye şehirden hariç bir yerde mevzi almak mecburiyetinde kaldı ve bu vaziyet karşısında yine makam-ı vilâyet taleblerini tekrar etti ve oradaki zevat da neticesi olmıyan bir takım cevaplarla vakit geçirmekte devam ettiler.12.11

4.1.2.2.26 ZT(Ed.gr)+E 3.28

Örnek : Bu sırada idi ki cereyan eden muhaberat ve saik olan hâdisat ve *zarurat ile de* halâsı umumii vatanı istihdaf eyliyen Sivas Kongresi, bugün heyeti muhteremenizin vücuda getirdiği Umumi Kongre, 21 Haziran 1919 tarihinde karargir olmuştur.3.28

4.1.2.2.27 ZT(Abl.gr)+dat 6.11,7.453,7.461,8.15

Örnek : Eğer bu hususta heyeti âliyenizce şüphe ve tereddüt hâsil olacak olursa *doğrudan doğruya* mahalinden istilâm edebilir (kabul kabul sesleri).6.11

4.1.2.2.28 ZT(Bağ.gr)+inst 1.37,1.46,8.34

Örnek : Vaziyeti hususiyemize gelince : Daha Dersaadet'ten çıkmadan evvel vatan ve milletin çare-i tahlisi hakkında *birçok ricali mes'ule ve muktedirleyle* görüşülmüştür.1.37

4.1.2.2.29 ZT(Bağ.gr)+lok1.18

Örnek : Efendiler!*Vaziyet-i umumiye ve hususiye hakkında* cümlelizce malûm olan bazı hususâtı burada tekrar hatırlatmayı faydadan hâli bulmuyorum: 1.18

4.1.2.2.30 ZT(IT+inst)+E 1.8

Örnek : Tebaa-i Osmaniyyeden olan Rum ve Ermeni anasını *gördükleri teşvik ve müzaheretin netayiciyle de* namusu millimizi cerihadar edecek taşkınlıklardan başlıyarak nihayet hazin ve kanlı safhalara girinceye kadar küstahane tecavüzata koyuldular.1.8

4.1.3. Cümlecikler

4.1.3.1. Yalın

4.1.3.1.1. Zarf Cümlecığı

4.1.3.1.1.1. ZT(ZCc(N+ZT+Ö+YF)) 7.398

Örnek : *Milletimizin hariçteki mevki-i şeref ve hukukunu çürütecek vesaitle efkâr-ı umumiye-i cihan izlâl edildikten sonra iş, dâhildeki idare makinemizi, Meclisi Mebusanımızı tezvil ve iptal ederek memleketimizi emsali görülmemiş bir salâhiyet-i müstebidane ile, bütün mesail-i cihanı kendi keyiflerine göre halletmek isteyen sulh konferansının mukarrerat-ı zalımanesini kabule icbar eylemeğe kaldı.*7.398

4.1.3.1.1.2. ZT(ZCc(ZT+YF)+E) 7.402

Örnek : *Âmalı milliyenin yeğâne tecelligâhı meşruu bulunan Meclisi Mebusanımızın kudret-i teşriyesini tahkim sadedinde sine-i milletten nebaan eden huruşu infial ve protestolar müsmir olmuş ve yeni kabinenin âmali millîyeye muhalif zevattan teşkiline mümanaat için Meclis Divanı Riyasetinin nezdi şahanede icrasına tevessül eylediği teşebbüsâtı teshil eylemiştir.*7.402

4.1.3.1.1.3. ZT(ZCc(YT+ZT+YF)+E) 7.429

Örnek : *Dersaadet'te vuku bulan tevkifata mukabil rehine makamında olmak üzere Anadolu'daki Düveli İtilâfiye zâbitanının tevkifi de icab eyliyordu.*7.429

4.1.3.1.1.4. ZT(ZCc(Ö+YF)) 7.431

Örnek : *İstanbul muhaberâtı hakkında ittihaz edilen tedabirin isabetini müsbit İngiliz teşebbüsâtının vukuu gecikmedi.*7.431

4.1.3.1.1.5. ZT(ZCc(N+YF)+E) 1.19,7.356,7.444

Örnek : *Dört aydan beri Mısır'da istiklâli millinin temin ve istirdadı için pek kanlı vakayi ve ihtilâlât devam ediyor.*1.19

4.1.3.1.1.6. ZT(ZCc(ZT+ZT)) 7.462

Örnek : Binaenaleyh bu zelilâne vaziyeti terviç ve kabul etmiş olan Ferit Paşa Hükûmeti, istiklâline pek şedit ve pek samimane merbut olan milletle arasındaki her türlü revabit ve münasebatı bittabi zayi etmiş ve *millet aleyhinde düşmanla bilittifak* hareket etmekte bulunmuştur.7.462

4.1.3.1.1.7. ZT(ZCc(ZT+YF)) 1.32,7.331

Örnek : Şimalî Kafkas, Azerbeycan ve Gürcistan *birbirleriyle ittihat ederek* mevcudiyeti milliyeleri aleyhine yürümek isteyen Denikin ordusunu harben tazyik ve Karadeniz sahiline sürmüştür.1.32

4.1.3.1.1.8. ZT(ZCc(Y+E)) 1.14

Örnek : Efendiler!*Malûm hakayıktandır ki*: Tarih; bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez.1.14

4.1.3.1.1.9. ZT(ZCc(Ö+YF)) 7.378

Örnek : Şüphe yok Ali Rıza Paşa kabinesinin bu tekâlif karşısında *cevap vermiş olacağını* kabul ediyoruz.7.378

4.1.3.1.1.10. ZT(ZCc(ZT+YF)) 7.331

Örnek : *O mahiyette olmamakla* beraber, fakat böyle olsa dahi basit bir kongre halinde toplanmış olsa idi yapabileceği vazifeden daha büyük vazife ifa etmiş olacaktı ve benim kanaatim mebusan İstanbul'a gitmeseydi, Meclisi Mebusan orada içtima etmeseydi, hariçte emin bir yerde toplanıp orada bütün memleketi, bütün milletin, payitahtın mukadderatını muhafaza etmiş olsaydı İstanbul işgal olunmazdı.7.331

4.1.3.1.1.11. ZT(ZCc(Ö+YT+YF)) 7.331

Örnek : *O mahiyette olmamakla* beraber, fakat böyle olsa dahi basit bir kongre halinde toplanmış olsa idi yapabileceği vazifeden daha büyük vazife ifa etmiş olacaktı ve benim kanaatim mebusan İstanbul'a gitmeseydi, *Meclisi Mebusan orada içtima etmeseydi*, hariçte emin bir yerde toplanıp orada bütün memleketi,

bütün milletin, payitahtın mukadderatını muhafaza etmiş olsaydı İstanbul işgal olunmazdı.7.331

4.1.3.1.1.12. ZT(ZCc(YT+YF+YT+N+N+YF)) 7.331

Örnek : O mahiyette olmamakla beraber, fakat böyle olsa dahi basit bir kongre halinde toplanmış olsa idi yapabileceği vazifeden daha büyük vazife ifa etmiş olacaktı ve benim kanaatim mebusan İstanbul'a gitmeseydi, Meclisi Mebusan orada içtima etmeseydi, *hariçte emin bir yerde toplanıp orada bütün memleketi, bütün milletin, payitahtın mukadderatını muhafaza etmiş olsaydı İstanbul işgal olunmazdı.*7.331

4.1.3.1.1.13. ZT(ZCc(N+YF)) 7.437

Örnek : *Bunu mütaakıp* İngilizlerin tazyikiyle yazdırdığında şüphe olmıyan hükûmetin (İstanbul işgalindeki mahiyet-i muvakkatenin devamına sebebiyet vermemek üzere dâhil-i memlekette sükûnetin muhafazası lüzumunu) nâtik bir tebliği resmî İstanbul'dan Anadolu'ya verilmeğe teşebbüs olunmuşsa da aynı mahzurdan dolayı tâtımına müsaade olunmadı.7.437

4.1.3.1.1.14. ZT(ZCCc(ZT+N+YF)) 7.379

Örnek : Ancak yine Ali Rıza Paşa kabinesine mensup olan nazırlar kendi mensubinine, kendi memurlarına, kendi madunlarına İngilizlerin lâtif olan vâdini mukaddeme yaparak iki teklifini tâtım etmiş ve *binnetice bunlardan sarf-ı nazar edilmesini tâtım etmiş* idi.7.379

4.1.3.1.1.15. ZT(ZCc(ZT+ZT+YF)) 12.26

Örnek : Sonra ikinciye, sonra Beypazarı'na intikal etti ve aşağıdan miktarı kâfi tedip kuvvetleri *görününce bu şekil hâsıl olmuş* bulunuyordu.12.26

4.1.3.1.1.16. ZT(ZCc(ZT+E)) 3.33

Örnek : Hatırlarda olacaktır ki, *Sivas Umumi Kongresine teşrifleri için* 22 haziranda vukubulan davetnamede Erzurum kongresinden bahsedilerek 10 temmuz, inikat için esas itibar edilmişti.3.33

4.1.3.1.1.17 ZT(ZCc(Ö(+Ara.C+YT)+E)) 7.337

Örnek : İşte bu maksatla Erzurum'da, Trabzon'da, Samsun'da hulâsa muhtelif merkezlerde, biliyorsunuz, mebusların toplanması, mıntaka mıntaka *İstanbul'a girecek mebuslardan -ve bundan fazla olarak da rica ettik- Ankara'ya mümkün olabilenler gelsin* de müdavele-i efkâr edelim.7.337

4.1.3.1.2. İsim Cümlecîği

4.1.3.1.2.1. ZT(İCc(N+YT+YF+E)) 7.448

Örnek : Derhal icabeden makamat-ı mülkiye ve askeriye ile görüşerek *memleketin idaresini anarşiden kurtarmak üzere rüesa-yi mezkûrenin bizimle tevhid-i hareket etmesi* teklif edildi.7.448

4.1.3.1.2.2. ZT(İCc(N+N+YF+E)) 7.438

Örnek : İngilizler Anadolu efkârını avutmak üzere teşebbüs ettikleri işbu tebliği resmî oyununda muvaffak olamadıklarını görünce, Anadolu'nun *İstanbul faciası karşısındaki vakar ve temkinini, azim ve celâdetini ihlâl için* zehiralûd efkârı fesatkârelerinin neşrine, şimendifer, telgraf hatlarını tavsit çaresine tevessül ettiler.7.438

4.1.3.1.2.3. ZT(İCc(YT+YF)) 7.397

Örnek : Ve zaten pek mahdut ve basit olan vesait-i tekzibiyemizi, gazetelerimizi de *katilâne bir sansüre tâbi tutarak* hiçbir vasıta ile cihan medeniyetine karşı müdafaa-i hukuk etmemize müsaade eylemediler ve bu suretle hukuk-u beşerin esasat-ı mukaddesesinden bulunan müdafaa-i nefis, hakkından da milletimizi külliyyen mahrum ederek efkâr ve temayülât-ı cihanı, harap memleketimiz ve mazlûm milletimiz aleyhinde yeniden pek müthiş ittihamat ile zehirlediler.7.397

4.1.3.1.3. Şart Cümlecîği

4.1.3.1.3.1. ZT(Şrt.Cc(YT+YT+YF+E)) 7.437

Örnek : Bunu mütaakıp İngilizlerin tazyikiyle yazdırıldığında şüphe olmiyan hükûmetin (İstanbul işgalindeki mahiyet-i muvakkatenin devamına sebebiyet vermemek üzere dâhil-i memlekette sükûnetin muhafazası lüzumunu) nâtik bir tebliği resmî *İstanbul'dan Anadolu'ya verilmeğe teşebbüs olunmuşsa da aynı mahzurdan dolayı tâminine müsaade olunmadı*.7.437

4.1.3.1.3.2. $ZT(\text{\$rt.Cc}(\ddot{O}+YF))$ 7.336,8.27,9.7

Örnek : Eğer mütezahir bir muhassala varsa bunu yine milletin bana müteveccih olan enzar-ı itimadına medyunum ve millet esas olduktan sonra her ferdinin azamî muhassalasından istifade edilmek pek tabîdir.9.7

4.1.3.1.3.3. $ZT(\text{\$rt.Cc}(\ddot{O}+Y))$ 1.30,7.397

Örnek : İtalyan kuvvetlerinin Batum tarikiyle Kafkasya'ya gelmesi mukarrer ise de İtalya'daki ve Kafkasya'daki ahvali dâhiliye münasebetiyle bu kararın tatbikından korkuyorlar.1.30

4.1.3.1.3.4. $ZT(\text{\$rt.Cc}(YF(F(\text{gnş})+2.\text{Çok})))$ 12.1

Örnek : Müsaade buyurursanız bu okunan telgrafnamenin geldiği Beypazarı ahvali hakkında bazı malûmat arz edeyim.12.1

4.1.3.1.3.5. $ZT(\text{\$rt.Cc}(YT+YF))$ 3.15

Örnek : Ve bu zehap yüzünden cansız bir vatan, kansız bir millet *nelere müstahak* ise bîmehaba onların tatbikatına koyuldu,3.15

4.1.3.1.3.6. $ZT(\text{\$rt.Cc}(\ddot{O}+ZT+YF))$ 7.340

Örnek : Çünkü *mebusanın heyeti umumiyesi mütesanît bir halde bulunmazsa* hiçbir maksadın müdafaa ve muhafazasının imkânı kalmazdı ve yine burada görülmüştü ki teşekkül edecek grup bütün mânasiyle, vuzuhiyle ve zevahiriyle kuva-yi milliyeye müstenit olacaktır, bütün dünya bilecektir; bu mel'unlar, milletin kuvvetine istinadetmekten korkan mel'unlar, hiçbir kimsenin indinde, muteber olamaz (sürekli alkışlar).7.340

4.1.3.1.3.7. $ZT(\text{\$rt.Cc}(\ddot{O}+\ddot{O}+YT+Y))$ 1.10

Örnek : Salifülarz esbap ve payitaht-ı saltanatın da mahsur ve tamamıyla mukadderata sahip bir kudret ve irade-i milliyenin mevcut olmadığı zehabı bâtılı hükümran olmuş ve *cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak* ise bîmehaba onların tatbikatına İtilâf Devletlerince başlanmıştır.1.10

4.1.3.1.3.8. $ZT(\text{\$rt.Cc}(ZT+\ddot{O}+YF))$ 5.1

Örnek : *Mebusların mazbatalarını tetkik etmek üzere encümen teşkili tensib olunursa o meseleye geçilsin.*5.1

4.1.3.1.4. Sıfat Cümlecği

4.1.3.1.4.1. ZT(SCc(N+YF)) 3.17,7.356

Örnek : Bunu mütakip idi ki İngilizler zâhiren tatlı, *bütün efkârı tatyibedecek* bir tebliğde bulundular. 7.356.

4.1.3.1.5. Ara.C

4.1.3.1.5.1. ZT(Ara.C(ZT+YF)) 1.9

Örnek : Fakat, *derin bir telehhûf ile itiraf etmeliyiz*, bu cüretler, sekiz aydan beri, birbirini takiben mevki-i iktidara geçen, murakabe-i milliyeden azade hükümet-i merkeziyenin, *birinin diğerinden daha fena olarak gösterdiği* zaif ve aciz âsarından ve payitahta ve bazı matbuatta görülen pek mezmum ihtirasattan ve vicdan-ı millînin inkâr, kuvayi millîyenin ihmal olunmasından naşi vüsat bulmuştur.1.9

4.1.3.2. Türemiş

4.1.3.2.1. Zarf Cümleği

4.1.3.2.1.1. ZT(ZCc(Ö+YF))+P 1.6,2.6,3.27,7.325

Örnek : *Devletin şahsiyeti mâneviyesi ve vâziülimza murahhasların namusu zatileri zıman ve kefaletinde bulunan işbu mütarekenâme ahkâmı bir tarafa bırakılarak* İtilâf Devletleri kuvayi askeriyesi payitahtı saltanat ve makarrı celili hilâfet olan İstanbulumuzu işgal etti.1.6

4.1.3.2.1.2. ZT(ZCc(YT+YF))+ger 1.33,3.45,7.403,7.416,8.26, 11.6,12.10

Örnek : *Ermenistan'a gelince* : Bir fikri istilâ perverde eden Ermeniler, Nahcivan'dan Oltu'ya kadar bütün ahali-i islâmiyeyi tazyik ve bazı mahallerde katliam ve yağmagerlikte bulunuyorlar.1.33

4.1.3.2.1.3. ZT(ZCc(Ö+YT+YF))+P 3.34,7.314,7.393

Örnek : *Garbî Anadolu murahhaslarının bu zamana kadar Sivas'a vâsil olabilecekleri tahmin olunarak* Erzurum Kongre Heyetinin de Sivas'ta umumi içtimaa dâhil olabileceğine imkân tasavvur edilmişti.3.34

4.1.3.2.1.4. ZT(ZCc(Ö+YF))+ger 6.2,6.5,7.336,7.420,7.435,7.439,
7.448,11.4,12.2

Örnek : Veyahut *beyan-ı mâzeret ederek* buraya gelemiyecek şeraitte olduğunu beyan etti.6.2

4.1.3.2.1.5. ZT(ZCc(N+YF))+ger 7.405,7.418,8.14,8.14,8.15,12.2

Örnek : Nitekim fevkalâde ahval içinde bütün milletler *bu prensipleri terkederek* ya kuvve-i teşriiyeyi tatil edip icra heyetlerine fazla salâhiyetler bahşederler veyahut bütün milletin âra-yi umumiyesine müracaatla ittihaz-ı mukarrerat eylerler.8.14

4.1.3.2.1.6. ZT(ZCc(ZT+E+YT+YF)+m)+E 7.405

Örnek : Bunun bizim elimize geçebilen ilk delili, daha Ali Rıza Paşa kabinesinin ıskatını tasdim eyledikleri sıralarda *bir taraftan da İstanbul işgaline hazırlık olmak üzere* Anadolu muhabere-i telgrafiye şebekesi hakkında etüt yapmaları ve Posta ve Telgraf Müdür-ü Umumisini ziyaret ederek Anadolu telgraf merakizi hakkında tetkikatta bulunmaları, resmî telgraf haritalarını müdiriyet-i umumiyyeden talep ve ahz eylemeleridir. 7.405

4.1.3.2.1.7. ZT(ZCc(YT+N+ZT+YF)+m)+dat 7.404

Örnek : İngilizler *bir taraftan mevki-i hariciyemizi yeni katliam bühtanları ile sarsmaya*, diğer taraftan da kabineyi, Meclis-i Mebusanımızı mevki-i faaliyetten ıskat suretiyle vaziyet-i dâhiliyemizde vahîm buhranlar ihdasına çalışarak tasdim eyledikleri İstanbul işgalini sühuletle tatbik edecek bir zemin ihzar ediyorlardı.7.404

4.1.3.2.1.8. ZT(ZCc(YT+YF))+ger 7.404

Örnek : İngilizler bir taraftan mevki-i hariciyemizi yeni katliam bühtanları ile sarsmaya, diğer taraftan da kabineyi, Meclis-i Mebusanımızı mevki-i faaliyetten ıskat suretiyle *vaziyet-i dâhiliyemizde vahîm buhranlar ihdasına çalışarak* tasdim eyledikleri İstanbul işgalini sühuletle tatbik edecek bir zemin ihzar ediyorlardı.7.404

4.1.3.2.1.9. ZT(ZCc(ZT+ZT+YF))+ger 7.394

Örnek : Şöyle ki : İzmir meselesini mahallinde tetkik eyliyen ve Anadolu'nun menatik-ı muhtelifesinde tetkik ve tahlil için seyahatler yapan bütün Amerikalı ve Avrupalı zevat ve heyet *daima lehimizde efkâr ile meşbu olarak* memleketlerine dönmüşlerdir.7.394

4.1.3.2.1.10. ZT(ZCc(Ö+ZT+Ö+ZT+ZT+N+YF))+abl 8.16

Örnek : *Bu umde-i esasiye kabul edildikten sonra daima Meclisi âlinizin heyeti umumiyesi teferruat-ı umura kadar fiilen tetkik ve müzakere imkânını bulamayacağından* heyeti muhteremenizden tefrik ve tevkil edilecek âzanın hükümet teşkilât-ı hâzırasına nazaran icabeden taksim-i mesai esasına göre memur edilmesi ve her birinin ayrı ayrı ve cümlesinin müştereken heyeti umumiye huzurunda mesul olması temini maksada kâfidir.8.16

4.1.3.2.1.11. ZT(ZCc(Ö+YT+m))+abl 3.3

Örnek : Efendiler, *muhterem heyetiniz, rehakâr müzakeratına girişmeden evvel bazı mâruzatta bulunmama müsadenizi rica ederim.*3.3

4.1.3.2.1.12.ZT(ZCc)+inst 2.6

Örnek : Bu felâhpira içtimamız, hitampezir olurken *Cenabı Vahibülâmal Hazretlerinden avnü hidayet ve Peygamberi Zîşanımızın ruhu pür fütuhundan feyzü şefaaf niyaziyle vatan ve milletimize ve devleti ebet müddetimize mesut akıbetler temenni ederim.*2.6

4.1.3.2.1.13. ZT(ZCc(YT+YF))+P 1.35,1.37,2.1,11.3

Örnek : Muhterem Efendiler! Milletimizin ümidi necat ile çırpındığı en heyecanlı bir zamanda fedakâr heyeti muhteremeniz *her türlü mezahime katlanarak burada, Erzurum'da toplandı.*2.1

4.1.3.2.1.14. ZT(ZCc(ZT+Ö+YF))+kuv 1.47

Örnek : *En son olarak niyazım şudur ki, Cenabı Vahibülâmal Hazretleri Habib-i Ekremi hürmetine bu mubarek vatanın sahip ve müdafii ve diyaneti Celile-i Ahmediye'nin ilâ yevmül kıyam hârisi esdaki olan milleti necibemizi ve makamı*

saltanat ve hilâfeti kübrayı masun ve mukaddesatımızı düşünmekle mükellef olan heyetimizi muvaffak buyursun!1.47

4.1.3.2.1.15. ZT(ZCc(YT+YF))+kuv 1.40,1.40,3.33

Örnek : *Buna istinadendir ki bir şûray-i millînin vücudunu ve ancak kuvvetini irade-i milliyeden alacak mesul bir hükûmetin mevcudiyetini talebetmek bilhassa son zamanlarda paytahtın hemen tekmil tabakatı mütefekkirini için bir fikri sabit halini almıştır.*1.40

4.1.3.2.1.16. ZT(ZCc(ZT+N+YT+YF+E+YT+YF))+ger 1.34

Örnek : *Hudutlarımıza kadar Islâmları mahva mahkûm ve hicrete mecbur ederek vilâyat-ı şarkiyemiz hakkındaki emellerine doğru emniyetle takarrûbetmek ve bir taraftan da 400 bin olduğunu iddia eyledikleri Osmanlı Ermenisini bir istinatgâh olmak üzere memleketimize sürmek istiyorlar.*1.34

4.1.3.2.1.17. ZT(ZCc(ZT+YF))+P 1.32,7.364

Örnek : *Şimalî Kafkas, Azerbeycan ve Gürcistan birbirleriyle ittihat ederek mevcudiyeti milliyeleri aleyhine yürümek isteyen Denikin ordusunu harben tazyik ve Karadeniz sahiline sürmüştür.*1.32

4.1.3.2.1.18. ZT(ZCc(ZT+ZT+YF))+P 1.31

Örnek : *Istiklâli millîlerini tehlikede gören ve her taraftan istilâya maruz kalan Rus milleti bu tahakkümü umumiye karşı bütün efradı milletinin kudreti müşterekesiyle çarpışıp ve umumun mâlumu olduğu veçhile bu kuvvet kendi memleketleri dâhilinde galebe çalmış ve kendi üzerine musallat olan milletleri de daire-i nüfuz ve sirayetinde almakta bulunmuştur.*1.31

4.1.3.2.1.19. ZT(ZCc(Ö+E+ZT+YF))+kuv 6.6

Örnek : *Binaenaleyh mevzuubahis olan zat da böyle olacaktır zannederim.*6.6

4.1.3.2.1.20. ZT(ZCc(YT+ZT+YF)+P)+abl 6.5

Örnek : *Biz vaziyetin sürat iltizam ettiğini tasavvur ederek bazı yerlerde intihap yapılmasını ve bazı yerlerde şerait gayri müsait olduğundan o gibi zevatın istifa edenlerin yerine gönderilmesini muvafık görmüştük.*6.5

4.1.3.2.1.21. ZT(ZCc(Ö+YF))+ken 3.55

Örnek : *Mâruzatım hitam bulurken vatan ve milletin fevzû halâsı gayerine merbut olan heyetimizin muvaffakı bilhayr olması temenniyatını bârigâhı ilâhiye refeylerim.*3.55

4.1.3.2.1.22. ZT(ZCc(ZT+N+YF))+P 7.329

Örnek : *O da mebusanın kâffesi aynı kanaatle vaziyeti tehlikeli görüp kendiliğinden hariçte bir yerde içtima etmesi!*7.329

4.1.3.2.1.23. ZT(ZCc(N+YF))+ger 7.377,7.442,7.442

Örnek : *Bugün memleketimizde bu gibi fecayiın icra edildiğini iddia ederek bundan sarfı nazar etmenizi talebediyorlardı.*7.377

4.1.3.2.1.24. ZT(ZCc(YT+YF))+ger 7.438

Örnek : *İngilizler Anadolu efkârını avutmak üzere teşebbüs ettikleri işbu tebliği resmî oyununda muvaffak olamadıklarını görünce, Anadolu'nun İstanbul faciası karşısındaki vakar ve temkinini, azim ve celâdetini ihlâl için zehiralüd efkârı fesatkâranelerinin neşrine, şimendifer, telgraf hatlarını tavsit çaresine tevessül ettiler.*7.438

4.1.3.2.1.25. ZT(ZCc(Ö+YT+ZT+YF))+inst 3.12

Örnek : *Payitaht-ı saltanat ve makarrı hilâfetin ise hükümdar saraylarına kadar boğucu bir tarzda işgali suretiyle kalbgâh-ı devlette ecnebi inhisar ve tahakkümü teessüs etti ve bütün bu hakşiken tesaddilere karşı hükümet-i merkeziye, ihtimalki tarihte bir misli daha görülmemiş surette tahammül etti ve daima zayıf ve âciz bir mevkide kaldı.*3.12

4.1.3.2.1.26. ZT(ZCc(YT+E+YT+YF))+P 8.22

Örnek : *Hükümet teşkilâtının bu kuyud-u esasiyesine göre içinde bulunduğumuz buhrana ve memleketimizin ahvali hususiyesine nazaran bizim için kabili tatbik olup olmadığını düşünmek mecburiyetindeyiz.*8.22

4.1.3.2.1.27. ZT(ZCc(YT+Y))+inst 8.14

Örnek : Nitekim fevkalâde ahval içinde bütün milletler bu prensipleri terkederek ya kuvve-i teşriiyeyi tatil edip icra heyetlerine fazla salâhiyetler bahşederler veyahut *bütün milletin âra-yi umumiyesine müracaatla ittihaz-ı mukarrerat eylerler.*8.14

.1.3.2.1.28. ZT(ZCc(ZT+YF))+ger 8.3

Örnek : Ancak bu hususta da *kendi tetkikat ve malûmatınıza istinaden kanaatlerinizi Meclis-i âlinize arz etmeği faideli addetmekteyiz.*8.3.

4.1.3.2.1.29. ZT(ZCc(YT+N+YF))+ger 8.32,7.415

Örnek : *Bu müşkül ve yekdiğeniyle telifi imkânsız esasat içinde dur-ü diraz tetkikat icra ederek nihayet Islâmiyetin şerait-i esasiyesine müracaatla Meclisi âlinizde teksif edilmiş olan ve bütün cumhur-u islâmın da müzaheret ve muvafakatine mazhar bulunan irade-i milliyeyi bilfiil mukadderat-ı vatana vazîülyed tanımak umde-i esasiyesini kabul ediyoruz.*8.32

4.1.3.2.1.30.ZT(ZCc(ZT+Ö+E+YT+YF))+ger 12.3

Örnek : *Vilâyetçe oradaki ulemayı kiram ve kaymakam vesaire telgraf başına çağırılarak kendilerine nasayih-i lâzime icra edilmişti.*12.3

4.1.3.2.1.31. ZT(ZCc(ZT+E+ZT+YF))+dat 7.397

Örnek : Ve zaten pek mahdut ve basit olan vesait-i tekzibiyemizi, gazetelerimizi de katilâne bir sansüre tâbi tutarak *hiçbir vasıta ile cihan medeniyetine karşı müdafaa-i hukuk etmemize müsaade eylemediler ve bu suretle hukuk-u beşerin esasat-ı mukaddesesinden bulunan müdafaa-i nefis, hakkından da milletimizi külliyyen mahrum ederek efkâr ve temayülât-ı cihanı, harap memleketimiz ve mazlûm milletimiz aleyhinde yeniden pek müthiş ittihamat ile zehirlediler.*7.397

4.1.3.2.1.32. ZT(ZCc(Ö+E+YF)+P)+abl 7.410

Örnek : Fransız mümessili Duvazo dahi hareket etmiş ve *Konya civarındaki İtalyanların da Dersaadet'e hareketi haber alınmış olduğundan İstanbul hakkındaki suikastin alâimi bâriz bir surette mahsûs olmağa başlamış idi.*7.410

4.1.3.2.1.33. ZT(ZCc(YT+Ö+YF))+ger 7.414

Örnek : Tahminimize göre *Istanbul'da yeni bir vaziyet ihdas ederek Anadolu telgraf muhaberatına vaziyed edecekler, meclisteki erkân-ı millîyeyi tevkif eyleyecekler.* 7.414

4.1.3.2.1.34. ZT(ZCc(ZT+YF))+abl 7.387

Örnek : Artık Ali Rıza Paşa böyle bir teklifi *gayri kabili icra gördüğünden* ve belki başka sebeplerden dolayı bu tecavüzü lüzumu gibi izhar ederekten mevkiini terketti.7.387

4.1.3.2.2. Zarf + Zarf Cümlecîği

4.1.3.2.2.1. ZT(Z+ZCc(N+YF))+lok 7.405

Örnek : Bunun bizim elimize geçebilen ilk delili, *daha Ali Rıza Paşa kabinesinin iskatını tasmmim eyledikleri sıralarda* bir taraftan da *Istanbul işgaline hazırlık olmak üzere Anadolu muhabere-i telgrafiye şebekesi hakkında etüt yapmaları ve Posta ve Telgraf Müdür-ü Umumisini ziyaret ederek Anadolu telgraf merakizi hakkında tetkikatta bulunmaları, resmî telgraf haritalarını müdiriyet-i umumiyyeden talep ve ahz eylemeleridir.* 7.405

4.1.3.2.3. Zarf Cümlecîği + Zarf

4.1.3.2.3.1. ZT(ZCc+Z)+lok 7.359

Örnek : *İşte bu iki şeyi yaptığınız halde* *Istanbul size terk olunacaktır.*7.359

4.1.3.2.4. İsim Cümlecîği

4.1.3.2.4.1. ZT(ICc(YT+YF))+dat 7.416

Örnek : *İşte bu mütalâata istinaden her türlü tedabire tevessül ve İstanbul'daki rüfeka Anadolu'ya harekete teşvik edildi.*7.416

4.1.3.2.4.2. ZT(ICc(N+YF)+M)+inst 3.2,7.476

Örnek : *Celâdetperver azminizi tebrik ve beyanı hoşamedî eylemekle bahtiyarlığımı arz ederim.*3.2

4.1.3.2.4.3. ZT(ICc(N+YF)+M)+E 7.456

Örnek : Bunun üzerine 19 mart 1336 tarihinde : Makam-ı hilâfet ve saltanatın masuniyet-i istiklâlini, *istiklâl-i milli ve milli hudutlarımız dâhilinde imkân-ı hayat bahşedecek bir sulhu temin edecek tedabiri teemmül ve tatbik etmek üzere* millet tarafından salâhiyet-i fevkalâdeyi haiz bir Meclisin Ankara'da içtimai lüzumuna milletin nazarı dikkatini celbetmek hususundaki vazife-i milliye ve vataniyemizi de ifa ettik.7.456

4.1.3.2.4.4. $ZT(ICc(YT+N+YF)+M)+inst$ 7.334,9.5

Örnek : Yalnız *hayatımda en zevkli bir an yaşadığımı arzetmekle* kesb-i mubahat eylerim (Alkışlar).9.5

4.1.3.2.4.5. $ZT(ICc(N+YF+YT+YF))+M$ 7.396

Örnek : İşte menfaatlerini, türlü türlü tazyikat ile bütün âlemi haricîyi aleyhimize tahrik eylemekte gören bazı mehafil ve anasır *lehimize inkişafa başlayan bu cereyanı temelinden yıkmak ve bütün âlem-i haricînin milletimiz lehine tashih-i zehap etmesine meydan vermemek için külliye kizb-i mahz olan en son Ermeni kıtal-i saniasını tertip ve ilân eylediler.*7.396

4.1.3.2.5. Şart Cümlecîği

4.1.3.2.5.1. $ZT(\$rt.Cc(\ddot{O}+YF)+M)+\rt 12.12

Örnek : En nihayet giden müfreze kumandanı ve daha evvel icra-yi nasihat için gönderilmiş olan bir takım zevat dediler ki, *buraya daha fazla kuvvet gelmedikçe* erbab-ı mefsedetini icra-yi mefsedet etmesine mâni olunamayacaktır.12.12

4.1.3.2.5.2. $ZT(\$rt.Cc(E+ZT+YT+\ddot{O}+YF))+P$ 6.11

Örnek : *Eğer bu hususta heyeti âliyenizce şüphe ve tereddüt hâsıl olacak olursa* doğrudan doğruya mahalinden istilâm edebilir (kabul kabul sesleri).6.11

4.1.3.2.6. Sıfat Cümlecîği

4.1.3.2.6.1. $ZT(SCc(\ddot{O}+YF))+P$ 7.356

Örnek : Bunu mütaakıp idi ki İngilizler zâhiren tatlı, *bütün efkârı tatyibedecek* bir tebliğde bulundular:7.356

4.2. YER TÖMLECI

4.2.1. Kelime

4.2.1.1. Yalın

4.2.1.1.1. YT(Z) 7.388,7.345

Örnek : Efendiler! *Haricen* hükümlü ki bu millet vekilleri teşkilâtı millîye denilen şeyle o kadar alâkadar değil, o halde ya teşkilâtı millîye yoktur veya zayıftır, şayanı havf bir şey değildir.7.345

4.2.1.2. Türemiş

4.2.1.2.1. İsimden Türemiş

4.2.1.2.1.1. YT(l)+lok 1.18,1.19,1.21,2.1,3.1,3.9,3.20,3.22,7.322,
7.324, 7.326,7.349, 7.458

Örnek : Efendiler! Vaziyet-i umumiye ve hususiye hakkında cümlelizce malûm olan bazı hususâtı *burada* tekrar hatırlatmayı faydadan hâli bulmuyorum: 1.18

4.2.1.2.1.2. YT(l)+dat 1.4,3.26,7.341,7.412,7.415,7.452,12.10,12.15,12.26

Örnek : Harbi Umiminin sonlarına doğru, milliyetler esasına müstenit vaitleri üzerine Hükümeti Osmaniyemiz de âdilâne bir sulha nail olmak emeliyle *mütarekeye tâlib* oldu.1.4

4.2.1.2.1.3. YT(l)+abl 1.39,1.39,3.36,7.426,12.22

Örnek : Herhalde mukadderata hâkim bir idare-i millîyenin müdahaleden masun bir surette zuhûru ancak *Anadolu'dan* muntazırdır.1.39

4.2.1.2.1.4. YT(l)+ekv 3.41,7.382

Örnek : Yalnız Sadrâzam Ferit Paşa'nın Paris seyahatinden avdetinde Anadolu'da şuriş olduğuna dair vukubulan bir tamimi *kongrece* büyük teesüflerle okunmuş ve muhalifi hakikat ve menafii memleket ve millete muzır bu gafilâne tebliğın derhal tekzibi şiddetle kendisinden talebedilmiştir.3.41

4.2.1.2.2. Zamirden Türemiş

4.2.1.2.2.1. YT(Zmr)+dat 6.4,7.359,7.472,12.12,12.13

Örnek : Yeniden intihap etmek, yahut müteakkıben rey kazanmış olan zevatı *buraya* göndermek!6.4

4.2.1.2.2.2. YT(Zmr)+lok 1.41,1.41,1.43,1.46,2.1,3.29,7.467

Örnek : *Şurada* acıklı bir hakikat olmak üzere arz edeyim ki, memleketimizde külliyetli ecnebi parası ve birçok propagandalar cereyan ediyor.1.41

4.2.1.2.2.3. YT(Zmr)+abl 7.346,7.377

Örnek : Veyahut varsa bile bu mebusan ile onun alâkası yoktur; binaenaleyh her iki taraf için zayıf bir kuvvet hükmolundu, hem de kuva-yi milliyenin ehemmiyeti iskat edilmiş oldu, işte düşmanlarımız *bundan* fevkalâde cesaret aldılar, artık kuva-yi milliyeden korkmadılar, artık Meclisi Mebusanı teşkil eden heyeti muhteremeden de korkmadılar.7.346

4.2.1.2.3. Zarftan Türemiş

4.2.1.2.3.1. YT(Z)+lok 7.319

Örnek : Burada olduğu gibi tasrih ve teşrih ettik ve sorduk, mahallî içtima *nerede* olmalı?7.319

4.2.1.2.3.2. YT(Z)+dat 12.10

Örnek : Müfreze-i askerîye verilen talimat dairesinde *oraya* gider, fakat onlar daima talebolunan hususatı is'af edecekler gibi davranmakla beraber ne silâhlarını iade etmişlerdi ve ne de müfsitleri hükûmete teslim etmişlerdi ve hattâ öyle bir an oldu ki oradaki müfreze-i askerîyenin dahi içine girerek onları dahi ifsadetmek ve onların bile silâhlarını almak teşebbüsünde bulunabilecekleri hissedildi.12.10

4.2.1.2.4. Sıfattan Türemiş

4.2.1.2.4.1. YT(S)+dat 6.2,7.324

Örnek : Veyahut beyan-ı mâzeret ederek *buraya* gelemiyecek şeraitte olduğunu beyan etti.6.2

4.2.2. Kelime Grubu

4.2.2.1. Yalın

4.2.2.1.1. YT(E.gr) 1.36

Örnek : Meriç nehri garbında yani Balkan Harbinden evvel devletimizin malikânesi olan Garbi Trakya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanlılara verilmesi Düveli İtilâfiyece karargir olmasından nâşi harekât-ı tatbikiye başlamış ve Yunan işgal kuvvetlerine karşı Bulgar kuvayi milliyesi tarafından takviye edilen Bulgar kuvvetleri Garbi Trakya mintakası dâhilinde verdikleri muharebat neticesinde müteaddit Yunan fırkalarını defetmiştir. 1.36

4.2.2.1.2. YT(Ed.gr) 1.34,7.369

Örnek : *Hudutlarımıza kadar* islâmları mahva mahkûm ve hicrete macbur ederek vilâyat-ı şarkiyemiz hakkındaki emellerine doğru emniyetle takarrübetmek ve bir taraftan da 400 bin olduğunu iddia eyledikleri Osmanlı Ermenisini bir istinatgâh olmak üzere memleketimize sürmek istiyorlar. 1.34

4.2.2.2. Türemiş

4.2.2.2.1. İstim Tamlaması

4.2.2.2.1.1. YT(İT)+lok 1.12,1.13,1.26,1.31,1.36,1.37,1.44,1.45,3.10,3.24,
7.315,7.336,7.340,7.364,7.364,7.373,7.373,7.405,
7.405,7.425,7.433,7.444,7.444,7.446,7.463,8.24,
10.2,10.8,11.6,12.23

Örnek : *Meriç nehri garbında* yani Balkan Harbinden evvel devletimizin malikânesi olan Garbi Trakya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanlılara verilmesi Düveli İtilâfiyece karargir olmasından nâşi harekât-ı tatbikiye başlamış ve Yunan işgal kuvvetlerine karşı Bulgar kuvayi milliyesi tarafından takviye edilen Bulgar kuvvetleri Garbi Trakya mintakası dâhilinde verdikleri muharebat neticesinde müteaddit Yunan fırkalarını defetmiştir. 1.36

4.2.2.2.1.2. YT(İT)+dat 1.10,1.32,1.34,2.6,3.9,3.9,3.39,6.7,7.352,7.357,
7.368,7.385,7.394,7.414,7.432,7.437,7.438,7.438,
7.450,7.461,7.461,7.467,8.8,8.14,8.20,8.33,9.7,
12.3,12.12,12.20,12.30

Örnek : Bu felâhpira içtimamız, hitampezir olurken Cenabı Vahibülâmal Hazretlerinden avnü hidayet ve Peygamberi Zîşanımızın ruhu pür fütuhundan

feyzü şefaât niyaziyle vatan ve milletimize ve *devleti ebet müddetimize* mesut akıbetler temenni ederim.2.6

4.2.2.2.1.3. YT(IT)+abl 1.5,3.16,3.18,3.41,6.11,7.321,7.357,7.367,7.392,
7.411,7.418,7.418,8.26

Örnek : İstiklâl uğrunda namus ve şehametiyle dövüşen milletimiz, 30 teşrinievvel 1918'de imzalanan mütareknâme ile silâhını *elinden bıraktı*.1.5

4.2.2.2.1.4. YT(IT)+ekv 7.335,7.407

Örnek : O tedabir *cümlemizce* malûmdur.7.335

4.2.2.2.2. Sıfat Tamlaması

4.2.2.2.2.1. YT(ST)+abl 1.16,1.16,1.34,6.9,7.346,7.346,7.405,7.412,
7.412,7.418,7.426,7.453,8.13

Örnek : Ve bu malûmat *sahibi sâlahiyet olan rüesa-yı memurin* tarafından iblâğ edilmiştir.6.9

4.2.2.2.2.2. YT(ST)+lok 1.16,1.33,1.41,2.1,3.8,3.14,3.21,3.33,3.49,4.2,
6.3,7.329,7.342,7.358,7.408,7.412,8.21,11.3,
12.11,12.25

Örnek : Bunun üzerine *mevaki-i muhtelifeden vukubulan istizahlarda* iki şey soruluyordu.6.3

4.2.2.2.2.3. YT(ST)+dat 1.1,1.28,3.11,3.13,3.29,5.1,7.323,7.327,7.344,
7.386,7.416,7.433,7.450,7.454,8.26,10.4,11.3,
12.5,12.20

Örnek : Mebusların mazbatalarını tetkik etmek üzere encümen teşkili tensib olunursa *o meseleye geçilsin*.5.1

4.2.2.2.2.4. YT(ST)+ekv 7.449

Örnek : Bu teklif kemali samimiyetle *her tarafça* hüsnü kabule mazhar oldu.7.449

4.2.2.2.2.5. YT(ST)+inst 7.338

Örnek : Bu tedabirin birincisi ve gerek ikincisi kısmen oldu, *buraya gelen mebusan-ı kiramla müdavele-i efkâr edildi*; bütün bu acı ihtimaller mevzuubahis oldu ve âtiye ait bazı tedabir de düşünülürdü.7.338

4.2.2.2.3. Farsça Tamlama

4.2.2.2.3.1. YT(FT)+dat 2.6,3.55,5.4,6.8,7.340,7.380,7.392,7.392,7.413,
7.458,8.15,12.16,12.16

Örnek : Bu felâhpira içtimamız, hitampezir olurken Cenabı Vahibülâmal Hazretlerinden avnû hidayet ve Peygamberi Zîşanımızın ruhu pür fütuhundan feyzü şefaath niyaziyle vatan ve milletimize ve *devleti ebet müddetimize mesut akıbetler temenni ederim*.2.6

4.2.2.2.3.2. YT(FT)+lok 3.12,3.30,7.320,7.339

Örnek : Payitaht-ı saltanat ve makarrı hilâfetin ise hükümdar saraylarına kadar boğucu bir tarzda işgali suretiyle *kalbgâh-ı devlette* ecnebi inhisar ve tahakkümü teessüs etti ve bütün bu hakşiken tesadilere karşı hükümet-i merkeziye, ihtimalki tarihte bir misli daha görülmemiş surette tahammül etti ve daima zayıf ve âciz bir mevkide kaldı.3.12

4.2.2.2.3.3. YT(FT)+abl 11.7,12.24

Örnek : İnşallah padişah-ı âlempenah efendimiz hazretlerinin sıhhat ve afiyetle ve her türlü kuyudat-ı ecnebiyeden âzade olarak tahtı hümâyunlarında daim kalmasını *elâf-ı ilâhiyeden tazarru eylerim* (şiddetli alkışlar).11.7

4.2.2.2.4. Birleşik Fiil

4.2.2.2.4.1. YT(BF)+abl 7.340

Örnek : Çünkü mebusanın heyeti umumiyesi mütesanit bir halde bulunmazsa hiçbir maksadın müdafaa ve muhafazasının imkânı kalmazdı ve yine burada görülmüştü ki teşekkül edecek grup bütün mânasiyle, vuzuhiyle ve zevahiriyle kuva-yi milliyeye müstenit olacaktır, bütün dünya bilecektir; bu mel'unlar, *milletin kuvvetine istinadetmekten* korkan mel'unlar, hiçbir kimsenin indinde, muteber olamaz (sürekli alkışlar).7.340

4.2.2.2.4.2. YT(BF)+dat 8.27

Örnek : *Bu esasa göre Anadolu'da muvakkat kaydiyle dahi olsa bir hükümet reisi tanımak veya bir padişah kaymakamı ihdas etmek hiçbir suretle kabili cevaz değildir.*8.27

4.2.2.2.5. Birleşik İsim

4.2.2.2.5.1. YT(Bl)+lok 7.446

Örnek : *İstanbul faciasıyla Anadolu'da tebarüz eden vaziyet bu idi ve bu vaziyetin devamı takdirinde vatanımızda müthiş ve feci bir anarşinin hükümran olması tabii idi.*7.446

4.2.2.2.5.2. YT(Bl)+dat 12.26

Örnek : *Sonra ikinciye, sonra Beypazarı'na intikal etti ve aşağıdan miktarı kâfi tedip kuvvetleri görününce bu şekil hâsıl olmuş bulunuyordu.*12.26

4.2.2.2.6. Bağlama Grubu

4.2.2.2.6.1. YT(Bağ.gr)+lok 1.25,7.451

Örnek : *Suriye'de ve Irak'ta İngilizlerin ve ecnebilerin tahakküm ve idaresinden tekmi Arabistan hali galeyandadır.*1.25

4.2.2.2.6.2. YT(Bağ.gr)+dat 7.355,7.427,11.2

Örnek : *Hayatımın bütün safahatında olduğu gibi, son zamanların buhranları ve felâketleri arasında da bir dakika geçmemiştir ki her türlü huzur ve istirahatimi, her nevi şahsi duygularımı *milletin selâmetine ve sadeti namına* feda etmekten zevkiyap olmıyayım (yaşa sadaları ve alkışlar).*11.2

4.2.2.2.7. Tekrar Grubu

4.2.2.2.7.1. YT(Tek.gr)+dat 7.371,7.379,12.24

Örnek : *Hükümet mevkiinde olan bir hükümet bittabi bu teklifi yapabilecek kuvvete, kudrete, salâhiyete malik bulunmuyordu.*7.371

4.2.2.2.7.2. YT(Tek.gr)+lok 3.23

Örnek : *Trakya'da, Klıkya'da ve her tarafta millî cemiyetler teşekkül etti.*3.23

4.2.2.2.8. Ablatif Grubu

4.2.2.2.8.1. YT(Abl.gr)+dat 1.27,7.369,12.8,12.24

Örnek Yalnız refah ve saadeti memleket için *ecnebilerin iktisadî, umranî, medeni vesaitinden muavenete rıza gösteriliyor.* 1.27:

4.2.2.2.9. Unvan Grubu

4.2.2.2.9.1. YT(Ünv.gr)+dat 7.352

Örnek : Fakat aynı talepte Devleti Aliye-i Osmaniye'nin kuvve-i icraiyesine de bir darbe vurmak istediler ve *Ali Rıza Paşa kabinesine* bu teklifi yaptılar. 7.352

4.2.2.2.10. Partisip Grup

4.2.2.2.10.1. YT(P.gr)+lok 7.320

Örnek : *Vürüdeden cevaplarda* her tarafta suret-i umumiyede bu vaziyet idrak edilmişti. 7.320

4.2.3 Cümlecik

4.2.3.1. YT(ICc(YT+YF)+M)+dat 10.3

Örnek : *Bundan içtinabetmeğe* lüzum yoktur. 10.3

4.3. ÖZNE

4.3.1. Kelime

4.3.1.1. Yalın

4.3.1.1.1. Ö(l) 1.14,1.15,1.21,1.22,1.29,2.4,3.11,3.11,3.17,
3.31,6.5,6.10,7.324,7.324,7.331,7.336,
7.349,7.356,7.359,7.365,7.369,7.384,7.398,
7.404,7.406,7.409,7.411,7.438,7.467,8.6,8.36,
10.6,12.2,12.22,12.25,12.29,12.30

Örnek : Malûm hakayıktandır ki: *Tarih*; bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez. 1.14

4.3.1.1.2. Ö(Zmr) 3.18,7.322,7.329,7.373,8.15,9.6

Örnek : Çünkü *onlar* kuvvetli bir iman ile kanidirler ki, bir nikab-ı bâtil arkasından vatan ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, ortaya sürülen kanaatler muhakkak iflâsa mahkûmdur. 3.18

4.3.1.1.3. Ö(Z) 12.10

Örnek : Müfreze-i askerîye verilen talimat dairesinde oraya gider, fakat onlar *daima talebolunan hususatı is'af edecekler gibi davranmakla beraber ne silâhlarını iade etmişlerdi ve ne de müfsitleri hükûmete teslim etmişlerdi ve hattâ öyle bir an oldu ki oradaki müfreze-i askerîyenin dahi içine girerek onları dahi ifsadetmek ve onların bile silâhlarını almak teşebbüsünde bulunabilecekleri hissedildi.12.10*

4.3.2. Kelime Grubu

4.3.2.1. Yalın

4.3.2.1.1. Ö(ST) 1.3,1.9,1.12,1.15,1.16,1.16,1.20,1.25,1.31,1.33,
1.36,1.38,1.41,1.43,1.44,1.45,2.2,3.1,3.7,3.8,
3.18,3.18,3.20,3.22,3.23,3.24,3.25,3.26,3.28,
3.28,3.29,3.30,3.31,3.36,3.40,3.49,3.53,5.5,6.1,6.3,6.
9,7.313,7.316,7.319,7.320,7.321,7.322,
7.328,7.338,7.340,7.340,7.340,7.340,7.341,
7.345,7.347,7.361,7.364,7.382,7.366,7.367,
7.370,7.371,7.373,7.379,7.380,7.391,7.392,
7.394,7.396,7.402,7.416,7.417,7.421,7.427,
7.443,7.444,7.445,7.446,7.449,8.2,7.452,7.472,7.479
,8.11,8.14,8.19,8.20,8.20,8.34,10.1,10.1,
10.4,10.4,10.5,12.6,12.7,12.8,12.9,12.10,12.11,12.14
12.16,12.24,12.26

Örnek : Tarih ve hâdisatın seykiyle, bilfiil içine düştüğümüz bugünkü kanlı ve *kara tehlikeleri* görmeyecek ve bundan müteheyiç ve müteessir olmayacak hiçbir vatanperver tasavvur edilemez.1.3

4.3.2.1.2. Ö(İT)

1.10,1.11,1.13,1.13,1.22,1.22,1.23,1.24,1.26,1.28,
1.36,1.39,1.39,1.39,3.5,3.6,3.12,3.14,3.16,3.27,3.28,
3.35,3.37,3.41,3.42,3.43,3.45,3.48,3.54,4.2,4.3,6.7,
7.315,7.329,7.330,7.335,7.338,7.340,7.343,7.345,
7.345,7.346,7.346,7.348,7.350,7.353,7.355,7.357,
7.360,7.364,7.363,7.372,7.374,7.376,7.389,7.390,

7.393,7.399,7.403,7.405,7.408,7.429,7.410,7.422,
 7.423,7.431,7.432,7.434,7.437,7.440,7.442,7.443,
 7.446,7.448,7.450,7.455,7.457,7.461,7.461,7.461,
 7.462,7.463,7.464,7.465,7.466,7.466,7.470,7.471,
 7.472,7.473,7.478,8.5,8.8,8.9,8.9,8.10,8.11,8.12,
 8.16,8.16,8.17,8.17,8.17,8.25,8.31,8.33,8.33,8.33,
 10.7,11.5,12.4,12.19

Örnek : *Salifülarz esbap ve payitaht-ı saltanatın da mahsur ve tamamıyla mukadderata sahip bir kudret ve irade-i millîyenin mevcut olmadığı zehabı bâtili hükümrân olmuş ve cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak ise bîmehaba onların tatbikatına İtilâf Devletlerince başlanmıştır.* 1.10

4.3.2.1.3. Ö(FT) 1.4,1.7,1.7,1.7,1.13,1.47,2.1,3.12,3.14,3.21,4.1,
 7.338,7.412,7.459,7.460,7.461,7.478,8.18,8.24,
 8.34,8.38, 12.3,12.10,12.11,12.11,12.27

Örnek : İzmir, Aydın, Bergama ve Manisa havalisinde şimdiye kadar binlerle anaların, babaların, kahramanların ve çocukların revan olan *hunu pâki*, Aydın gibi Anadolu'muzun en güzide bir şehrinin Yunanlıların zalim ve ateşin tahribatına kurban oluşu, muhtelif aksanı memleketin İtalyan vesaire işgali altına alınışı ve dâhile doğru elim bir surette muhaceret yapılması elbette gayretullaha ve gayret-i millîyeye dokunmuştur. 1.13

4.3.2.1.4. Ö(Bağ.gr) 1.11,1.31,1.32,1.35,1.41,3.52,7.346,7.395,12.12

Örnek : *İstiklâli millîlerini tehlikede gören ve her taraftan istilâyâ maruz kalan Rus milleti* bu tahakkümü umumiye karşı bütün efradı milletinin kudreti müşterekesiyle çarpışıp ve umumun mâlumu olduğu veçhile bu kuvvet kendi memleketleri dâhilinde galebe çalmış ve kendi üzerine musallat olan milletleri de daire-i nüfuz ve sirayetinde almakta bulunmuştur. 1.31

4.3.2.1.5. Ö(E+ST) 7.363,12.15

Örnek : Birincisi Yunanlıların da dâhil olduğu İtilâf Hükûmetlerine karşı hareket etmemek; taarruz etmemek, tecavüz etmemek; *zaten böyle bir şey vâki değildi.* 7.363

4.3.2.1.6. Ö(Ed.gr) 8.29

Örnek : Halbuki bir nokta-i vahdette tevazün etmiyen kuva-yi devletin ahengi mesaisini *idameye dahi* imkân yoktur.8.29

4.3.2.1.7. Ö(ST+l) 3.13

Örnek : *İşte bu ahval* milletimizi şedit bir intibaha sevketti.3.13

4.3.2.1.8. Ö(BI) 3.22,6.8

Örnek : *Istifaname* mahallî intihapta rüesa-yı memurin-i mülkiyeye verilmiştir.6.8

4.3.2.1.9. Ö(Abl.gr) 5.4

Örnek : Bu hususta *gençlerden iki kâtip* zat-ı âlinize muavenet eylerse..5.4

4.3.2.1.10. Ö(S+ST) 7.338

Örnek : Bu tedabirin birincisi ve gerek ikincisi kısmen oldu, buraya gelen mebusan-ı kiramla müdavele-i efkâr edildi; *bütün bu acı ihtimaller* mevzuubahis oldu ve âtiye ait bazı tedabir de düşünüldü.7.338

4.3.2.1.11. Ö(Dat.gr) 7.332

Örnek : *Istanbul'un işgaline* *sebeb-i yegâne* hükûmetin birtakım vâhi ve çürük mütalâata saparak zaif göstermiş olmasından dolayıdır.7.332

4.3.2.1.12. Ö(Ünv.gr) 7.353,7.353,7.354

Örnek : *Ali Rıza Paşa kabinesi* bu teklif karşısında birçok tereddütten sonra nihayet İngilizlerin talebini is'afa temayül etti ve binnetice Cemal Paşa, Cevat Paşa mevkilerini terketti.7.353

4.3.2.1.13. Ö(ST+E) 7.362,7.410

Örnek : Çünkü *her iki teklif de* hakikatte gayri vârit idi.7.362

4.3.2.1.14. Ö(ST) 7.421

Örnek : *Alınan başlıca mühim tedabir* berveçhiatidir :7.421

4.3.2.2. Türemiş

4.3.2.2.1. Ö(IT) 1.6,1.8,3.41,7.402,8.26

Örnek : Devletin şahsiyeti mâneviyesi ve vâziülümza murahhasların namusu zatileri zıman ve kefaletinde bulunan işbu mütarekenâme ahkâmı bir tarafa bırakılarak *İtilâf Devletleri kuvayi askeriyesi* payitahtı saltanat ve makarrı celili hilâfet olan İstanbulumuzu işgal etti.1.6

4.3.2.2.2. Ö(IT)+dat 1.20,1.29,7.428

Örnek : Nihayet İngilizler tarafından bittevkif Maltaya götürülmüş olan murahhaslar tahliye olunmuş ve *Paris Sulh Konferansına* azimetlerine muvafakate mecbur olmuşlardır.1.20

4.3.2.2.3. Ö(IT) 3.50

Örnek : Efendiler, Millet Meclisinin toplanması için öteden beri gösterilen âmalı millîye karşısında *hükûmet-i merkeziyenin bidayetinden beri aldığı ihmalkâr ve bilâhare mütemeridane ve Kanunu Esasiye külliyen mugayir etvarı* son günlerde cereyanı millî tesiratiyle mümaşatkâr bir vaziyete girmiştir.3.50

4.3.2.2.4. Ö(ST) 1.5,7.439

Örnek : *İstiklâl uğrunda namus ve şehametiyle dövüşen milletimiz, 30 teşrinievvel 1918'de imzalanan mütareknâme ile silâhını elinden bıraktı.*1.5

4.3.2.2.5. Ö(ST)+akkz 6.4

Örnek : Yeniden intihap etmek, yahut müteakkıben *rey kazanmış olan zevatı* buraya göndermek!6.4

4.3.2.2.6. Ö(IT) 7.385

Örnek : Biraz sonra Ali Rıza Paşa kabinesine *Yunanlılar karşısında bulunan kuvvetlerin geriye çekilmesi talebi* vuku bulmuştur.7.385

4.3.2.2.7. Ö(ST)+kuv 1.17

Örnek : İşte *bu şebeke-i azimkâranenin vücuda getirdiği ruhu celâdettir* ki mübarek vatan ve milletin mukaddesatını tahlis ve himayeye müstenit son sözü söyleyecek ve hükmünü tatbik ettirecektir.1.17

4.3.3 Cümlecik

4.3.3.1. Yalın

4.3.3.1.1. Ö(IcC(YT+YF)) 7.478

Örnek : *Dâvamızın meşruiyeti ve bütün milel ve akvamın insaniyet ve adaletten nasibedar olduğuna kaani olduğumuz yüreklerinin bizimle müşterek ve bize daima muin ve zahîr bulunduğu itminan-ı tammımız, muvaffakiyet ümitlerimizin kalblerimizde bir lâhza-i tereddüde bile duçar olmamasını temin edecek nihayetsiz kuvvetlerdir, hususiyle Cenabıhak daima bizimledir (âmin, âmin sadaları).7.478*

4.3.3.1.2. Ö(IcC(ZT+YF)) 7.478

Örnek : *Dâvamızın meşruiyeti ve bütün milel ve akvamın insaniyet ve adaletten nasibedar olduğuna kaani olduğumuz yüreklerinin bizimle müşterek ve bize daima muin ve zahîr bulunduğu itminan-ı tammımız, muvaffakiyet ümitlerimizin kalblerimizde bir lâhza-i tereddüde bile duçar olmamasını temin edecek nihayetsiz kuvvetlerdir, hususiyle Cenabıhak daima bizimledir (âmin, âmin sadaları).7.478*

4.3.3.1.3. Ö(IcC(YT+ZT+YT+YF)) 7.477

Örnek : *Bu dakikadan itibaren yedi yüz senelik bir hayat-ı azamet ve şevketten sonra girive-i inkırazın kenarında henüz ayakta durabilen Osmanlı milletinin akıbetinden mesuliyet, heyeti muhteremenizin saik-ı faaliyeti olacaktır.7.477*

4.3.3.1.4. Ö(IcC(Ö+YF)) 3.38

Örnek : *Ve sonra da murahhasların mahallî intihaplarına avdetleriyle mukarreratın fiilen tatbikatına başlamaları tercih edildi.3.38*

4.3.3.1.5. Ö(IcC(ZT+E+ZT+ZT+E+ZT+E+YT+YF)) 7.424

Örnek : *Telgraf merakizi İngilizlerin eline geçtiği için İstanbul'dan vuku bulacak herhangi bir tebliğin meşru bir makamdan itası imkânı olamayacağından İngiliz tebligatiyle ezhan-i ahaliyi teşevvüşten vikaye için İstanbul ile muhaberat-ı telgrafiyenin kat'ı için makamâtı mülkiye ve askeriyeye tebligat-ı lâzime icrası.7.424*

4.3.3.1.6. Ö(ZCc) 3.51

Örnek : *İntihabata emir verildiği malûmunuzdur.*3.51

4.3.3.1.7. Ö(Şrt.Cc) 8.26

Örnek : *Mücahedatımızın birinci gayesi ise saltanat ve hilâfet makamlarının tefrikını istihdaf eden düşmanlarımıza irade-i milliyenin buna müsait olmadığını göstermek ve bu makamat-ı mukaddeseyi esaret-i ecnebiyeden tahlis ederek ulûlemin salâhiyetini düşmanın tehdit ve ikrahından azade kılmaktır.*8.26

4.3.3.1.8. Ö(FCc) 12.21

Örnek : *İfsat cereyanı yukarıdan geliyor* denildi.12.21

4.3.3.2. Türemiş

4.3.3.2.1. Ö(ICc)+M 7.363

Örnek : *Birincisi Yunanlıların da dâhil olduğu İtilâf Hükûmetlerine karşı hareket etmemek; taarruz etmemek, tecavüz etmemek; zaten böyle bir şey vâki değildi.*7.363

4.3.3.2.2. Ö(IC(ZT+E+YF))+M 7.363

Örnek : *Birincisi Yunanlıların da dâhil olduğu İtilâf Hükûmetlerine karşı hareket etmemek; taarruz etmemek, tecavüz etmemek; zaten böyle bir şey vâki değildi.*7.363

4.3.3.2.3. Ö(ICc)+dat 3.34

Örnek : *Garbî Anadolu murahhaslarının bu zamana kadar Sivas'a vâsıl olabilecekleri tahmin olunarak Erzurum Kongre Heyetinin de Sivas'ta umumi içtimaa dâhil olabileceğine imkân tasavvur edilmişti.*3.34

4.3.3.2.4. Ö(ICc(Ö+YF))+M 5.2,7.363,7.363

Örnek : *Efendim, diğer bir şeyi hatırlatmak isteniyor.*5.2

4.3.3.2.5. Ö(ICc(N+YF))+M 7.383,7.400

Örnek : *Bunu tâmim etmiş olmak* bittabi teklifin hakikatini kabul etmek değildi.7.383

4.3.3.2.6. $\ddot{O}(ICc(ZT+N+YF))+M$ 7.401,11.7

Örnek : Böyle bir kabinenin mevki-i iktidara gelmesi neticesinde *tahaddüs edecek vaziyeti anlamak güç değildir.*7.401

4.3.3.2.7. $\ddot{O}(ICc(YT+YF))+M$ 7.443,9.7

Örnek : Eğer mütezahir bir muhassala varsa bunu yine milletin bana müteveccih olan enzar-ı itimadına medyunum ve millet esas olduktan sonra *her ferdinin azamî muhassalasından istifade edilmek pek tabiidir.*9.7

4.3.3.2.8. $\ddot{O}(ICc(\ddot{O}+E+YF))+M$ 3.46

Örnek : Alelîtlak "Anadolu Müdafaai Hukuk Cemiyeti" yahut "Anadolu – Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti" unvanı umumisi istimal edilmek ve bütün milletin hukuku namına kendi kendine salâhiyet vermek doğru olmazdı.3.46

4.3.3.2.9. $\ddot{O}(ICc(ZT+YT+YF))+M$ 3.46,7.407

Örnek : Alelîtlak "Anadolu Müdafaai Hukuk Cemiyeti" yahut "Anadolu – Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti" unvanı umumisi istimal edilmek ve *bütün milletin hukuku namına kendi kendine salâhiyet vermek doğru olmazdı.*3.46

4.3.3.2.10. $\ddot{O}(ICc(\ddot{O}+YT+YF))+M$ 7.339

Örnek : Hatırladığıma göre her şeyden evvel Meclisi Mebusanda *bir grup vücuda getirmek şart telâkki edildi.*7.339

4.3.3.2.11. $\ddot{O}(ICc(N+E+N+YF))+M$ 1.40

Örnek : Buna istinadendir ki bir şûray-i millînin vücudunu ve ancak *kuvvetini irade-i milliyeden alacak mesul bir hükûmetin mevcudiyetini talebetmek bilhassa son zamanlarda paytahtın hemen tekmil tabakatı mütefekkirini için bir fikri sabit halini almıştır.*1.40

4.4. NESNE

4.4.1. Kelime

4.4.1.1. Yalın

4.4.1.1.1. N(l) 3.31,3.38

Örnek : Teşekkür olunur ki Efendiler, millet ve kudreti millîyenin tamamen muzahiri olan namuskâr ordumuz, hükûmet-i merkeziyeyi ikaz suretiyle *zararlar* takimedilmiştir.3.31

4.4.1.2. Türemiş

4.4.1.2.1. N(l)+akkz 7.409.12.2,12.9

Örnek : Aynı gün [Ankaradaki İngiliz mümessili Vitelin Dersaadet'e hareket edeceği ve badema şimendiferlerin işlemeyeceği] ihbar edilmiş ve filhakika Vitel ertesi gün *Ankara'yı* terkeylemiştir.7.409

4.4.1.2.2. N(Zmr)+akkz 1.44,3.1,7.351,9.6,9.7,10.6,10.6

Örnek : Cümlenizce malûmdur ki İngilizlerin bu iki zatın menafî-i hakikiye-i millete mutabık olan e'fal ve harekâtını kendi menfaatlerine muzır olduğunu gördüklerinden bir defa *bunları* ıskat etmek istediler.7.351

4.4.2. Kelime Grubu

4.4.2.1. Yalın

4.4.2.1.1. N(ST) 1.46,1.47,1.47,2.6,3.8,3.15,3.15,3.25,4.4,7.316,
7.326,7.331,7.342,7.346,7.354,7.400,7.404,7.418,
8.14,8.28,8.32, 12.1

Örnek : Bütün bu gayeleri istihsal için vakfı âmal eyliyen milleti necibemizin içinde bir ferdi millî gibi çalışmaktan *mütehassıl zevk* ve mübahatı burada şükran ve mefharetle arz eylerim.1.46

4.4.2.1.2. N(IT) 1.42,1.42,1.47,3.22,5.5,7.344,7.365,7.365,7.365,
7.474, 8.18

Örnek : Bundaki gaye pek aşikârdır ki, hareket-i millîyeyi akim bırakmak, âmalî millîyeyi felce uğratmak, Yunan, Ermeni âmalini ve *bazı aksamı mühimme-i vatani işgal gayelerini* teshil etmektedir.1.42

4.4.2.1.3. N(FT) 7.330,7.345

Örnek : Bittabi bu heyet *Meclisi Millî* olamazdı, belki bir Millet Meclisi olurdu.7.330

4.4.2.1.4. N(S+İT) 7.330

Örnek : Bittabi bu heyet Meclisi Millî olamazdı, belki *bir Millet Meclisi* olurdu.7.330

4.4.2.1.5. N(Tek.gr) 7.354

Örnek : O zamanlar vârid-i hâtırdır ki, Ali Rıza Paşa Hazretleri vuku bulan bu tecavüz-ü ecnebiyeye karşı heyeti umumiyesiyle belki *bir kabine meselesi, bir tecavüz, bir taarruz meselesi* yapardı.7.354

4.4.2.1.6. N(Bağ.gr) 1.19,7.415

Örnek : Kara ve denizden Anadolu muvasalatını kat'ederek umumi bir mahiyette bir (Blocus) abluka ilân ve milletin galeyân-ı şedidi karşısında mevki-i sadarete getirmeğe muvaffak olmadıkları Ferit Paşa kabinesini bu suretle mevki-i iktidara is'ad ile âmal ve maksatlarını tatbik ve belki de menfi bir şekilde ihzar edilmekte bulunan şerait-i sulhiyeyi de hükûmete tebliğ edecekler ve bu şiddetli taziyik altında ya *Anadolu'nun inhilâline intizaren bu feci vaziyeti idame etmek veyahut İstanbul'da ve civarında teksif ettikleri İngiliz, Fransız, Yunan kıtaatiyle şimalden ve İzmir cephesindeki Yunan ordusuyla garptan, Adana'daki Fransız kuvvetiyle de cenuptan şimale taarruz ederek ve belki de bir kısım kuvvetlerle Karadeniz sahillerinden cenuba icra-yı tesir ederek nail-i maksat olmak istiycekler".7.415*

4.4.2.1.7. N(Abl.gr) 9.6

Örnek : Teşekküratımı ikmal etmek için şunu ilâve etmeliyim ki ben *diğer milletdaşlarımdan fazla bu vatana ve millete medyun olduğum vazifeden daha fazla bir şey yapmış değilim.*9.6

4.4.2.2. Türemiş

- 4.4.2.2.1. N(İT)+akkz 1.5,1.6,1.14,1.14,1.17,1.24,1.26,1.32,1.34,
1.38,2.3,3.2,3.13,3.17,3.17,3.26,3.27,3.52,5.3,
6.5,6.5,7.318,7.334,7.348,7.353,7.353,7.377,
7.378,7.383,7.389,7.391,7.393,7.397,7.405,
7.412,7.412,7.412,7.414,7.415,7.426,7.430,
7.441,7.466,7.471,7.471,7.475,7.476,8.1,8.1,

8.11,8.21,8.22,8.23,8.34,8.35,9.3,9.4,11.2,
11.2,11.7,12.11,12.20,12.20,12.23,12.30,
12.30,12.30,12.30

Örnek : İstiklâl uğrunda namus ve şehametiyle dövüşen milletimiz, 30 teşrinievvel 1918'de imzalanan mütareknâme ile *silâhını* elinden bıraktı.1.5

4.4.2.2.2. N(ST)+akkz 1.14,1.17,1.18,1.18,1.28,1.31,1.33,1.36,1.45,
2.4, 3.29,3.48,3.55,4.5,5.2,7.341,7.352,7.358,
7.387,7.387,7.396,7.398,7.414,7.415,7.419,
7.425,7.432,7.433,7.443,7.456,7.462,7.467,
7.469,7.472,7.473,10.1,10.2,10.4,11.4,12.9,
12.10

Örnek : Efendiler!Malûm hakayıktandır ki: Tarih; *bir milletin kanını*, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez.1.14

4.4.2.2.3. N(FT)+akkz 8.13,8.15,8.34,10.1,10.2,12.9

Örnek : Binaenaleyh yalnız teşri ve taknin ile vazifedar olarak mesul bir mevkiden *mukadderat-ı milliyeyi* nezaret altında bulunduracak değil, bilfiil onunla iştigal edecektir.8.13

4.4.2.2.4. N(FT+FT)+akkz 3.20

Örnek : Matlup olduğu veçhile: Şarkta harbi zailin her türlü meşakkat ve elemelerini görmüş ve bilhassa Ermenilerin vahşet ve zulümlerine sahne olmuş matemzede hudut vilâyetlerimiz namus ve istiklâli milliyi kurtarmak maksadiyle *Müdafaai Hukuku Milliye, Muhafazai Hukuku Milliye Cemiyetleri* teşkil eylediler.3.20

4.4.2.2.5. N(ZT)+akkz 8.7

Örnek : Gayri meşru ve gayri mesul kuvvetlerin tahakkümiyle kuva-yi devleti tevhide imkân bulunsa dahi *bunun temadisi kabil olamadığını* bilirsiniz.8.7

4.4.2.2.6. N(Z+İT)+akkz 3.44

Örnek : Ancak *Garbî Anadolu ve Rumeli murahhaslarının iştirakiyle tecelli edebilecek tâm ve şâmil salâhiyetin istimalini* heyeti muhteremenizin huzuriyle meşrut ve mukayyet gördü.3.44

4.4.2.2.7. N(Bağ.gr)+akkz 7.397,7.472,8.34

Örnek : Ve zaten pek mahdut ve basit olan vesait-i tekzibiyemizi, gazetelerimizi de katilâne bir sansüre tâbi tutarak hiçbir vasıta ile cihan medeniyetine karşı müdafaa-i hukuk etmemize müsaade eylemediler ve bu suretle hukuk-u beşerin esasat-ı mukaddesesinden bulunan müdafaa-i nefis, hakkından da milletimizi külliyyen mahrum ederek *efkâr ve temayülât-ı cihani*, harap memleketimiz ve mazlûm milletimiz aleyhinde yeniden pek müthiş ittihamat ile zehirlediler.7.397

4.4.2.2.8. N(BI)+akkz 12.2

Örnek : Bundan takriben dört, beş gün evvel bazı erbabı mefsedetın ahali-i mâsumeyi iğfal etmesi neticesi olarak halk toplanmış ve orada bulunan depoyu basarak silâhları almışlar ve tevzi etmişler; bundan fazla olarak *telgrafhaneyi* basmışlardı ve âdeta bir isyan vaziyetine geçmişlerdi.12.2

4.4.2.2.9. N(E+l)+akkz 12.10

Örnek : Müfreze-i askerîye verilen talimat dairesinde oraya gider, fakat onlar daima talebolunan hususatı is'af edecekler gibi davranmakla beraber ne silâhlarını iade etmişlerdi ve *ne de müfsitleri* hükûmete teslim etmişlerdi ve hattâ öyle bir an oldu ki oradaki müfreze-i askerîyenin dahi içine girerek onları dahi ifsadetmek ve onların bile silâhlarını almak teşebbüsünde bulunabilecekleri hissedildi.12.10

4.4.3. Cümlecik

4.4.3.1. Yalın

4.4.3.1.1. N(ICc(YT+YT+YF)) 2.5

Örnek : Heyeti muhteremenizin, rüfeka-yı kiramının hakkımda gösterdiği samimî muhabbet ve itimat âsarına *buradan alenen teşekkür etmeği* bir vecibe addederim.2.5

4.4.3.1.2. $N(|C_c(N+YF))$ 1.42,1.42

Örnek : Bundaki gaye pek aşikârdır ki, hareket-i millîyeyi akim bırakmak, âmali millîyeyi felce uğratmak, Yunan, Ermeni âmali ve *bazı aksamı mühimme-i vatani işgal gayelerini* teshil etmektedir.1.42

4.4.3.1.3. $N(\$rt.Cc)$ 12.20

Örnek : Her halde Beypazarı ahalisinin lüzumsuz yere zarara duçar edilmesi hiçbir vakit şayana arzu olmadığından Meclisi âlinizce muttali olunduktan, bizce de malûm olduktan sonra derhal Ayaş'tan hareket etmiş olan yeni kuvvete yeniden Ayaş'a dönmesini ve orada tevakkuf etmesini emrettik ve oradaki müfreze kumandanına da, Beypazarlıların vermiş olduğu bu teminat hakikat ise, *buna emniyet hâsil olmuşsa* derhal geri avdet ediniz emrini verdik.12.20

4.4.3.2. Türemiş

4.4.3.2.1. $N(|C_c)+akkz$ 3.43,7.349

Örnek : Erzurum Kongresi yalnız Şarkî Anadolu murahhaslarından teşekkül etmiş bulunduğu için *salâhiyetini bu daire dâhiline hasretmek mecburiyetini* nazarı dikatte tutmuştur.3.43

4.4.3.2.2. $N(|C_c(YT+YF))+M$ 1.2,7.376,7.379,7.415,8.37

Örnek : Bu münasebetle *bazı mâruzatta bulunmak* isterim.1.2

4.4.3.2.3. $N(|C_c(ZT+E+N+YT+YF))+akkz$ 8.3

Örnek : Ancak bu hususta da *kendi tetkikat ve malûmatınıza istinaden kanaatlerinizi Meclisi âlinize arz etmeği* faideli addetmekteyiz.8.3

4.4.3.2.4. $N(|C_c(\ddot{O}+YT+YF)+P)+akkz$ 8.26

Örnek : Mücahedatımızın birinci gayesi ise saltanat ve hilâfet makamlarının tefrikını istihdaf eden düşmanlarımıza *irade-i milliyenin buna müsait olmadığını* göstermek ve bu makamât-ı mukaddeseyi esaret-i ecnebiyeden tahlis ederek ulüemrin salâhiyetini düşmanın tehdit ve ikrahından azade kılmaktır.8.26

4.4.3.2.5. $N(|C_c(YT+\ddot{O}+YF)+M)+akkz$ 7.426

Örnek : Ezcümle Anadolu'da mevcut resmî, gayri resmî bilumum müessesat-ı maliyenin ihtiva eylediği nakit veya nakit mukabili zikıymet eşya miktarlarını vilâyattan sorduk ve *hiçbir müesseseden Dersaadet'e para gönderilmemesi lüzumunu tâmin eyledik.*7.426

4.4.3.2.6. $N(Ic_c(\ddot{O}+YF)+M)+akkz$ 7.412

Örnek : "Düveli İtilâfiye bir yandan hututu telgrafiyemizi tetkik ederken bir yandan da Anadolu'daki müteferrik zâbitlerini ve kuvvetlerini İstanbul'a celbediyorlar, aynı zamanda Anadolu'nun şimendifer münakalâtını kat'a hazırlanıyorlar ve *Meclisi Mebusanda hukuk-u milliyemizi müdafaa eden arkadaşlarımızı tevkif etmeği* tasmin eyliyorlar.7.412

4.4.3.2.7. $N(Ic_c(N+YF)+M)+akkz$ 7.441

Örnek : Kilikya ve havalisinde ve şark hududumuz haricindeki resmî ve gayri resmî Ermeni kuvvetlerinin dindaş ve ırkdaşlarımıza karşı vuku bulan tecavüzat-ı cinayetskâraneleri karşısında dahi *memleketimizde yaşayan sakin Ermenilerin her türlü taarruzdan masuniyetlerini temin eylemeği* pek mühim bir vazife-i medeniye telakki eyledik ve Anadolu'nun alemi harici ile temasının münkati olduğu bir günlerde menafi-i âliye-i vataniyeyi istihdaf eyliyen tedabir meyanında Ermeni ahalinin muhafaza-i selameti lüzumunu bütün makamata bildirdik.7.441

4.4.3.2.8. $N(Ic_c(\ddot{O}+YF))+M$ 7.352

Örnek : Fakat aynı talepte Devleti Aliye-i Osmaniye'nin kuvve-i icraiyesine de *bir darbe vurmak* istediler ve Ali Rıza Paşa kabinesine bu teklifi yaptılar.7.352

4.4.3.2.9. $N(ZC_c(ZT+YF))+akkz$ 3.3,3.5,12.10

Örnek : Efendiler, muhterem heyetiniz, rehakâr müzakeratına girişmeden evvel *bazı mâruzatta bulunmama müsadenezini rica ederim.*3.3

4.4.3.2.10. $N(ZC_c(ZT+YT+YF))+kuv$ 12.7

Örnek : Nihayet oradaki memurin, *buraya bir kuvvet izam edilmedikçe vaziyetin tebdil-i mahiyet etmesine imkân yoktur,* demişlerdi.12.7

4.4.3.2.11. $N(SC_c(ZT+YF))+akkz$ 6.2

Örnek : Veyahut beyan-ı mâzeret ederek buraya gelemiyecek şeraitte olduğunu beyan etti.6.2

4.5. YÜKLEM

4.5.1. Kelime

4.5.1.1. Yalın

4.5.1.1.1. Y(F(gg)) 1.5,2.1,2.3,3.1,3.9,3.14,3.25,3.29,3.44,3.45,7.338,
7.338,7.338,7.338,7.344,7.357,7.389,7.431,7.435,
7.455,10.6,12.6,12.8,12.10,12.21,12.25,

Örnek : Muhterem Efendiler! Vatan ve milletin halâsını istihdaf eyliyen sevaikı mücbire, sizleri bunca meşak ve meşani karşısında Sivas'ta topladı.3.1

4.5.1.1.2. Y(F(gg))+3.çok 7.346,7.352,7.352,7.397,12.12

Örnek : Veyahut varsa bile bu mebusan ile onun alâkası yoktur; binaenaleyh her iki taraf için zayıf bir kuvvet hükmolundu, hem de kuva-yi millîyenin ehemmiyeti iskat edilmiş oldu, işte düşmanlarımız bundan fevkalâde cesaret aldılar, artık kuva-yi millîyeden korkmadılar, artık Meclisi Mebusanı teşkil eden heyeti muhteremeden de korkmadılar.7.346

4.5.1.1.3. Y(F(gg))+1.çok 7.319,7.326,7.426,

Örnek : Burada olduğu gibi tasrih ve teşrih ettik ve sorduk, mahallî içtima nerede olmalı?7.319

4.5.1.1.4. Y(Ek F(gg)) 7.316

Örnek : Bu mütalâat o zaman yalnız bizim heyetimizin nokta-i nazarı idi.7.316

4.5.1.1.5. Y(F(Şim)) 1.21,7.433,12.16,12.22,12.22,12.24,12.29,12.30,12.30

Örnek : İstanbul merkezinde telgraf başında bir İngiliz zabiti bulunuyor ve bütün Anadolu'ya bu tebliği neşretmeğe çalışıyordu.7.433

4.5.1.1.6. Y(F(Şim)+hik) 6.3,7.390,7.434

Örnek : Bunun üzerine mevaki-i muhtelifeden vukubulan istizahlarda iki şey soruluyordu.6.3

4.5.1.1.7. Y(F(Şim)+hik)+1.çok 7.418

Örnek : Yekdiğerini takiben İstanbul merkezinden, Harbiye telgrafhanesinden ve makine başındaki müteaddit hamiyetli memurlardan muhtelif telgraflar alıyorduk.7.418

4.5.1.1.18. Y(F(gnş)+hik) 7.330,7.330,7.340,7.354,

Örnek : Bittabi bu heyet Meclisi Millî olamazdı, belki bir Millet Meclisi olurdu.7.330

4.5.1.1.19. Y(F(gel)) 1.17

Örnek : İşte bu şebeke-i azimkâranenin vücuda getirdiği ruhu celâdettir ki mübarek vatan ve milletin mukaddesatını tahlis ve himayeye müstenit son sözü söyleyecek ve hükmünü tatbik ettirecektir.1.17

4.5.1.1.20. Y(F(gel)+1.tek) 8.1,11.6,

Örnek : Şimdi müsaade buyurursanız bu dakikadan itibaren takip olunması lâzım gelen bazı nokta-i nazarları arz edeceğim ve mazbut olan bu nikat-i nazarı müsaade buyurulursa aynen *okuyacağım* :8.1

4.5.1.1.21. Y(F(gel)+hik) 7.400

Örnek : Sâkit kabinenin muvakkaten ifa-yı vazife eylediği buhran günlerinde Ferit Paşa'nın huzuru şahaneye kabul edilerek saatlerce icra-yı müzakerat eylemiş olmasına nazaran âmali millîyeyi yıkacak muhalif bir kabinenin resikâra gelmesi mevzuubahis olduğunu zannetmek yanlış bir şey *olmıyacaktı*.7.400

4.5.1.1.22. Y(F(gel)+3.çok) 7.415

Örnek : Kara ve denizden Anadolu muvasalatını kat'ederek umumi bir mahiyette bir (Blocus) abluka ilân ve milletin galeyân-ı şedidi karşısında mevki-i sadarete getirmeğe muvaffak olmadıkları Ferit Paşa kabinesini bu suretle mevki-i iktidara is'ad ile âmâl ve maksatlarını tatbik ve belki de menfi bir şekilde ihzar edilmekte bulunan şerait-i sulhiyeyi de hükûmete tebliğ edecekler ve bu şiddetli tazyik altında ya Anadolu'nun inhilâlâline intizaren bu feci vaziyeti idame etmek veyahut İstanbul'da ve civarında teksif ettikleri İngiliz, Fransız, Yunan kıtaatıyla şimalden ve İzmir cephesindeki Yunan ordusuyla garptan, Adana'daki Fransız

kuvvetiyle de cenuptan şimale taarruz ederek ve belki de bir kısım kuvvetlerle Karadeniz sahillerinden cenuba icra-yı tesir ederek nail-i maksat olmak *istiyecekler*".7.415

4.5.1.1.23. Y(i+Ek F(gg)) 7.322,7.328,7.364,7.365,

Örnek : Ancak ortada bir mesele *vardı* o da hükümet-i merkeziyenin ademi muvafakati!7.322

4.5.1.1.24. Y(F(+ger)+1.tek) 9.6

Örnek : Teşekküratımı ikmal etmek için şunu ilâve *etmeliyim* ki ben diğer milletdaşlarımdan fazla bu vatana ve millete medyun olduğum vazifeden daha fazla bir şey yapmış değilim.9.6

4.5.1.1.25. Y(F(gerek)) 7.319

Örnek : Burada olduğu gibi tasrih ve teşrih ettik ve sorduk, mahallî içtima nerede *olmalı*?7.319

4.5.1.1.26. Y(F(emr)+2.çok) 10.2

Örnek : O heyeti artık bu ağır yükün altında bırakmayınız, bu dakikadan itibaren teklif ediyorum, derhal mukadderat-ı memleketi deruhde *buyurunuz*.10.2

4.5.1.1.27. Y(F(emr)) 5.1,10.7,

Örnek : Binaenaleyh mâruzatım anlaşılmamış ise bir daha ve bir daha okunsun, müspet veya menfi bir karara *rabtedilsin*.10.7

4.5.1.1.28. Y(F(emr)+3.çok) 7.336.,7.336,

Örnek : Hiç olmazsa mebuslar İstanbul'un o tesmim edici muhitine, havasına girmeden evvel haricinde birbiriyle görüşünler, tanışsınlar ve birbiriyle müdavele-i efkâr ederek tenevvür *etsinler*.7.336

4.5.1.1.29. Y(i) 1.17,1.33,1.47,3.11,7.415,7.416,7.439,8.20,
8.26,10.4,12.30,

Örnek : Bu vazife o kadar *mühim*, içinde bulunduğumuz zaman o kadar tarihidir ki bu koca mesuliyeti içinizde üç, beş kişiye tahmil etmekle iktifa edemeyiz.10.4

4.5.1.1.30. Y(i+EkF+1.tek) 4.4,9.7,

Örnek : Eğer mütezahir bir muhassala varsa bunu yine milletin bana müteveccih olan enzar-ı itimadına *medyunum* ve millet esas olduktan sonra her ferdinin azamî muhassalasından istifade edilmek pek tabiidir.9.7

4.5.1.1.31. Y(E(amin)) 8.38

Örnek : Cenabıhak muvaffakiyet ihsan etsin, *âmin*" (üç dakika süren şiddetli alkışlar).8.38

4.5.1.2. Türemiş

4.5.1.2.1. Y(i)+kuv 1.39,1.39,1.42,1.43,3.4,3.40,4.3,7.335,7.345,
7.345, 7.346,7.374,8.9,8.17,8.20, 8.31,8.33,
12.19,

Örnek : Binaenaleyh Meclisi âlinizde tekâsüf eden irade-i aliye-i milliyeye istinadetmek suretiyle meşruiyet ve kanuniyetini ve yine heyeti muhteremenizde tecellî eyliyen vicdan-ı milletin muhakemesine merbut bulunmak cihetiyle de mesuliyetini takdir ve tesbit edecek bir kuvvetin idare-i umur etmesi zaruridir, bu kuvvetin şekli tabîsi ise bir *hükûmettir*.8.9

4.5.1.2.2. Y(Z)+lok+kuv 8.6

Örnek : İşte mesele *buradadır*.8.6

4.5.1.2.3. Y(i)+kuv+3.çok 3.18

Örnek : Çünkü onlar kuvvetli bir iman ile *kanidirler* ki, bir nikab-ı bâtil arkasından vatan ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, ortaya sürülen kanaatler muhakkak iflâsa mahkûmdur.3.18

4.5.1.2.4. Y(F(ag))+kuv 1.10,1.11,1.29,1.32,6.8,7.342,7.394,7.461
7.461,7.466,7.471,10.6,12.24,

Örnek : Salifülarz esbap ve payitaht-ı saltanatın da mahsur ve tamamıyla mukadderata sahip bir kudret ve irade-i millîyenin mevcut olmadığı zehabı bâtili hükümler olmuş ve cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak ise bîmehaba onların tatbikatına İtilâf Devletlerince *başlanmıştır*.1.10

4.5.1.2.5. Y(F(gel))+kuv 7.340

Örnek : Çünkü mebusanın heyeti umumiyesi mütesanit bir halde bulunmazsa hiçbir maksadın müdafaa ve muhafazasının imkânı kalmazdı ve yine burada görülmüştü ki teşekkül edecek grup bütün mânasiyle, vuzuhiyle ve zevahiriyle kuva-yi milliyeye müstenit *olacaktır*, bütün dünya bilecektir; bu mel'unlar, milletin kuvvetine istinadetmekten korkan mel'unlar, hiçbir kimsenin indinde, muteber olamaz (sürekli alkışlar).7.340

4.5.1.2.6. Y(F)+M 6.4

Örnek : Yeniden intihap etmek, yahut müteakkıben rey kazanmış olan zevatı buraya *göndermek*!6.4

4.5.1.2.7. Y(S)+kuv 10.4

Örnek : Bu vazife o kadar mühim, içinde bulunduğumuz zaman o kadar *tarihîdir* ki bu koca mesuliyeti içinizde üç, beş kişiye tahmil etmekle iktifa edemeyiz.10.4

4.5.1.2.8. Y(Zmr)+kuv 7.313

Örnek : Bizim bütün bu mütalâata karşı cevap olmak üzere bildirdiğimiz nokta-i nazarlar *şunlardır*:7.313

4.5.1.2.9. Y(E)+kuv 7.344

Örnek : Her iki tarafa müteveccih bir cephe *gibidir*, o zaman nasıl oldu?7.344

4.5.1.2.10. Y(F(şim))+kuv 7.375

Örnek : Hangi kıtasında Ermenilere karşı katliam yapılmıştır veya *yapılmaktadır*:7.375

4.5.2. Kelime Grubu

4.5.2.1. Yalın

4.5.2.1.1.Y(BF(gg)) 1.4,1.6,1.7,2.2,3.4,3.5,3.6,3.7,3.8,3.10,3.12,
3.12,3.13,3.14,3.15,3.19,3.21,3.22,3.23,
3.24,3.26,3.27,3.35,3.37,3.38,3.39,6.1,6.2,
7.315,7.317,7.323,7.339,7.345,7.346,7.346,7.

353,7.353.,7.355,7.355,7.361,7.387,7.388,
7.391,7.392,7.399,7.416,7.417,7.427,7.428,7.
436, 7.437,7.439,7.447,7.448,7.449,7.451,
7.452,7.454,7.454,7.473,7.474,12.4,12.10,
12.11,12.26,

Örnek : Harbi Umiminin sonlarına doğru, milliyetler esasına müstenit vaitleri üzerine Hükûmeti Osmaniyemiz de âdilâne bir sulha nail olmak emeliyle mütarekeye tâlib oldu.1.4

4.5.2.1.2. Y(BF(gg)+1.çok) 7.319,7.327,7.334,7.419,7.425,7.426,
7.430,7.441,7.441,7.456,12.20,12.20,

Örnek : Burada olduğu gibi tasrih ve teşrih ettik ve sorduk, mahallî içtima nerede olmalı?7.319

4.5.2.1.3. Y(BF(gg)+3.çok) 3.20,7.346,7.351,7.356,7.396,7.397,7.438,

Örnek : Veyahut varsa bile bu mebusan ile onun alâkası yoktur; binaenaleyh her iki taraf için zayıf bir kuvvet hükmolundu, hem de kuva-yi millîyenin ehemmiyeti iskat edilmiş oldu, işte düşmanlarımız bundan fevkalâde cesaref aldılar, artık kuva-yi millîyeden korkmadılar, artık Meclisi Mebusanı teşkil eden heyeti muhteremeden de korkmadılar.7.346

4.5.2.1.4. Y(BF(gg)+hik) 3.46,3.47,

Örnek : Alelîtlak "Anadolu Müdafaai Hukuk Cemiyeti" yahut "Anadolu – Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti" unvanı umumisi istimal edilmek ve bütün milletin hukuku namına kendi kendine salâhiyet vermek doğru olmazdı.3.46

4.5.2.1.5. Y(BF(gg)+1.tek) 12.23,

Örnek : Dünkü mâruzatımda erbab-ı mefsedetini temin etmek istedikleri menafii bir dereceye kadar işaret etmiştim.12.23

4.5.2.1.6. Y(BF(i+EkF)+gg) 7.370,7.373,

Örnek : Binaenaleyh bu teklif mahiyet-i asliyesi itibariyle hakikatten uzaktı.7.370

4.5.2.1.7. Y(i+EkF.(gg)) ,7.362,7.446,

Örnek : Çünkü her iki teklif de hakikatte *gayri vârit idi*.7.362

4.5.2.1.8. Y(Lok.gr+F(gel)+1.tek) 3.12,10.8,12.11,

Örnek : Bir celse-i hafiyenin akdiyle avalu dâhiliye hakkına *mâruzatta bulunacağım* (muvafık sadaları).10.8

4.5.2.1.9. Y(Dat.gr.+F(gg))+3.çok) 1.8,12.11,

Örnek : Bunun üzerine müfreze-i askerîye şehirden hariç bir yerde mevzi almak mecburiyetinde kaldı ve bu vaziyet karşısında yine makam-ı vilâyet taleblerini tekrar etti ve oradaki zevat da neticesi olmıyan bir takım cevaplarla *vakit geçirmekte devam ettiler*.12.11

4.5.2.1.10. Y(Dat.gr.+F(gg)) 7.398,7.475,

Örnek : Milletimizin hariçteki mevki-i şeref ve hukukunu çürütecek vesaitle efkâr-ı umumiye-i cihan izlâl edildikten sonra iş, dâhildeki idare makinemizi, Meclisi Mebusanımızı tezlil ve iptal ederek memleketimizi emsali görülmemiş bir salâhiyet-i müstebidane ile, bütün mesail-i cihanı kendi keyiflerine göre halletmek isteyen sulh konferansının mukarrerat-ı zalımanesini *kabule icbar eylemeğe kaldı*.7.398

4.5.2.1.11. Y(ST+EkF(gg)) 7.440,7.446,7.350,

Örnek : Anadolu'da sakin Ermenilerin ve Rumların evamir-i hükûmete ve âmalı millîyeye muhalefetleri vuku bulmadıkça her türlü tecavüzden masun ve tamamen mesut ve müreffeh bir hayata mazhariyetleri öteden beri kabul edilmiş *bir esas idi*.7.440

4.5.2.1.12. Y(Abl.gr.+EkF(gg)) 12.9

Örnek : Bu müfrezeye verilen talimat, *vilâyetten zaten tebliğ edilmiş olan hususatin temininden ibaretti*.12.9

4.5.2.1.13. Y(BF(gg)) 1.10,1.20,1.29,1.31,7.402,7.409,7.410,
7.420, 7.461,7.461,7.461,7.462,

Örnek : Salifülarz esbap ve payitaht-ı saltanatın da mahsur ve tamamıyla mukadderata sahip bir kudret ve irade-i millîyenin mevcut olmadığı zehabı bâtılı

hükümrân olmuş ve cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak ise bîmehaba onların tatbikatına İtilâf Devletlerince başlanmıştır.1.10

4.5.2.1.14. Y(BF(gg)+hik) 3.33,3.34,7.320,7.321,7.349,7.367,7.368,
7.379,7.403,7.409,7.410,12.3,12.5,

Örnek : Hatırlarda olacaktır ki, Sivas Umumi Kongresine teşrifleri için 22 haziranda vukubulan davetnamede Erzurum kongresinden bahsedilerek 10 temmuz, inikat için esas *itibar edilmişti*.3.33

4.5.2.1.15. Y(BF(ag)+hik+1.tek) 5.3

Örnek : Encümen teşkilini *arzetmiştim*.5.3

4.5.2.1.16. Y(BF(ag)+hik+1.çok) 6.5

Örnek : Biz vaziyetin sürat iltizam ettiğini tasavvur ederek bazı yerlerde intihap yapılmasını ve bazı yerlerde şerait gayri müsait olduğundan o gibi zevatin istifa edenlerin yerine gönderilmesini *muvafık görmüştük*.6.5

4.5.2.1.17. Y(BF(ag)+3.çok) 7.314,7.341,12.10,

Örnek : Bugün payitaht-ı saltanat-ı seniye ve Meclisi Millînin İstanbul'da içtima etmemesi fikrini tensibetmeyenler de umumiyetle hemen hemen aynı noktaya istinaden *serd-i mütalâa etmişlerdir*.7.314

4.5.2.1.18. Y(BF(şim)) 1.12,1.16,1.19,1.22,1.23,1.26,1.27,1.41,
7.413, 12.28,

Örnek : Bu tatbikat bu anda gözümüzün önünde hazin bir surette *cereyan ediyor*.1.12

4.5.2.1.19. Y(BF(şim)+1.tek) 1.18,5.2,7.318,10,2,11.4,

Örnek : Efendiler!Vaziyet-i umumiye ve hususiye hakkında cümlenizce malûm olan bazı hususatı burada tekrar hatırlatmayı *faydadan hâli bulmuyorum*: 1.18

4.5.2.1.20. Y(BF(şim)+hik) 7.371,7.377,7.393,7.404,7.408,7.429,7.432,
7.433,7.443,12.26,

Örnek : Hükûmet mevkiinde olan bir hükûmet bittabi bu teklifi yapabilecek kuvvete, kudrete, salâhiyete *malik bulunmuyordu*.7.371

4.5.2.1.21. Y(BF(şim)+3.çok) 1.33,1.34,7.412,7.412,

Örnek : Ermenistan'a gelince : Bir fikri istilâ perverde eden Ermeniler, Nahcivan'dan Oltu'ya kadar bütün ahali-i islâmiyeyi tazyik ve bazı mahallerde katliam ve *yağmagerlikte bulunuyorlar*.1.33

4.5.2.1.22. Y(BF(şim)+1.çok) 7.378

Örnek : Şüphe yok Ali Rıza Paşa kabinesinin bu tekâlif karşısında cevap vermiş olacağını *kabul ediyoruz*.7.378

4.5.2.1.23. Y(Dat.gr+F(şim)) 7.412

Örnek : "Düveli İtilâfiye bir yandan hututu telgrafiyemizi tetkik ederken bir yandan da Anadolu'daki müteferrik zâbitlerini ve kuvvetlerini İstanbul'a celbediyorlar, aynı zamanda Anadolu'nun şimendifer münakalâtını *kat'a hazırlanıyorlar* ve Meclisi Mebusanda hukuk-u milliyemizi müdafaa eden arkadaşlarımızı tevkif etmeği tasnim eyliyorlar.7.412

4.5.2.1.24. Y(BF(gnş)+3.çok) 8.14,8.14,

Örnek : Nitekim fevkalâde ahval içinde bütün milletler bu prensipleri terkederek ya kuvve-i teşriiyeyi tatil edip icra heyetlerine fazla salâhiyetler bahşederler veyahut bütün milletin âra-yi umumiyesine müracaatla *ittihaz-ı mukarrerat eylerler*.8.14

4.5.2.1.25. Y(BF(gnş)+2.çok) 7.347

Örnek : Efendim, son bir parça vardır, *müsaade buyurur musunuz?*7.347

4.5.2.1.26. Y(BF(gnş)+şrt) 5.4

Örnek : Bu hususta gençlerden iki kâtip zat-ı âlinize *muavenet eylerse*.5.4

4.5.2.1.27. Y(BF(gnş)+1.tek) 1,1.46,2.5,2.6,3.2,3.3,3.55,4.5,5.5,6.6,9.1,9.3,
9.4,9.5,9.8,11.7,

Örnek : Zaten bu iş ile işğal etmiş olan Muhittin Baha Bey birisi olabilir
zannederim.5.5

4.5.2.1.28. Y(BF(gnş)) 1.3,1.14,3.17,3.49,5.5,6.11,7.324,7.340,7.450,
7.465,8.11,10.5,

Örnek : Zaten bu iş ile işğal etmiş olan Muhittin Baha Bey birisi olabilir
zannederim.5.5

4.5.2.1.29. Y(BF(gnş)+emr+3.tek) 8.38

Örnek : Cenabıhak muvaffakiyet *ihşan etsin, âmin*" (üç dakika süren şiddetli
alkışlar).8.38

4.5.2.1.30. Y(BF(yet)+gnş+1.çok) 10.4

Örnek : Bu vazife o kadar mühim, içinde bulunduğumuz zaman o kadar tarihidir
ki bu koca mesuliyeti içinizde üç, beş kişiye tahmil etmekle *iktifa edemeyiz*.10.4

4.5.2.1.31. Y(BF(gel)+3.çok) 7.414,7.414,7.415,

Örnek : Tahminimize göre İstanbul'da yeni bir vaziyet ihdas ederek Anadolu
telgraf muhaberatına vaziyed edecekler, meclisteki erkân-ı milliyeyi *tevkif*
eyliyecekler. 7.414

4.5.2.1.32. Y(F(gel)+1.tek) 8.1

Örnek : Şimdi müsaade buyurursanız bu dakikadan itibaren takip olunması
lâzım gelen bazı nokta-i nazarları arz edeceğim ve mazbut olan bu nikat-ı
nazarı müsaade buyurulursa aynen *okuyacağım* :8.1

4.5.2.1.33. Y(gel)+3.tek 7.472

Örnek : Meclisinizde temessül ve tecellî eden kudret-i milliyemiz makam-ı
hilâfet ve saltanatı ecnebi tazyikatından *kurtaracak* ve Devlet-i Osmaniye'yi
inhilâl ve esaretten tahlis edecek tedabiri ittihaz eyliyecektir ve istiklâl-i tammesi
şart olan makam-ı hilâfete mecburiyet-i vicdaniyeleriyle müftehir ve müteselli
olan âlemi islâmiyet ile yaşamak kabiliyetini nefsinde gören bir milletin esir
olmayacağına kanaatle harekâtımızı hatve hatve takibeden bütün cihan-ı
medeniyet ve insanıyet sizlere zahîr olacaktır (hararetili alkışlar).7.472

4.5.2.1.34. Y(BF(gel)) 3.29,8.18,12.30,

Örnek : Bu şekilde heyeti icraiye Meclisi âlinin tasvibiyle *tevkil edilecek* ve heyeti umumiyeye karşı mesul olacak ve hattâ isimleri de (Vekil) tesmiye edilecektir.8.18

4.5.2.1.35. Y(BF(emr)+3.tek) 1.47

Örnek : En son olarak niyazım şudur ki, Cenabı Vahibülâmal Hazretleri Habib-i Ekremi hürmetine bu mübarek vatnın sahip ve müdafii ve diyaneti Celile-i Ahmediye'nin ilâ yevmül kıyam hârisi esdaki olan milleti necibemizi ve makamı saltanat ve hilâfeti kübrayı masun ve mukaddesatımızı düşünmekle mükellef olan heyetimizi *muvaffak buyursun!*1.47

4.5.2.1.36. Y(BF(emr)+2.çok) 7.358,7.358,10.2,

Örnek : Yunanlılar da dâhil olmak üzere İtilâf kuvvetlerine karşı başlamış olan harekâtı tatil ediniz, ikincisi Türkiye'de Ermenilere karşı icra edilmekte bulunan katliâmdan *sarfınazar ediniz!*7.358

4.5.2.1.37. Y(BF(emr)) 7.467

Örnek : Şu halde millet bugün yedi yüz seneden beri kemali şan ve şevketle muhafaza ve müdafaa ettiği istiklâl ve mevcudiyetinin bekası için İstanbul hâdisesinin vücuda getirdiği vaziyet-i hukukiyeyi tamir etmek ıztırarındadır ve bunda o kadar isticâl edilmelidir ki, temadi edilecek bir fasıla-i hâkimiyetin maazallah inhilâl-i tammı müeddi olmak suretiyle düşmanlarımızın tasavvuratını fiilen tesis etmesine *imkân kalmasın.*7.467

4.5.2.1.38. Y(ICc+lok+EkF(hik)) 7.369

Örnek : Diğer taraflarda dahi İtilâf Devletlerinden hiçbirine taarruz *vuku bulmakta değil idi.*7.369

4.5.2.1.39. Y(ST+abl+EkF+hik) 7.376

Örnek : Harb-i Umuminin bidayet-i safahatından bahsetmek istemem ve zaten İtilâf Devletlerinin de bahsettikleri bittabi *maziye ait fezahatdan değildir.*7.376

4.5.2.1.40. Y(FT+EkF)+hik) 6.10,7.383,

Örnek : Esasen intihabatın hüsn-ü cereyanını temin etmekten mesul edilebilecek olan *rüesa-yı memurin-i mülkiye idi*.6.10

4.5.2.1.41. Y(S+EkF+muzari(Ø)) 7.345,

Örnek : Efendiler! Haricen hükmolundu ki bu millet vekilleri teşkilâtı millîye denilen şeyle o kadar *alâkadar değil*, o halde ya teşkilâtı millîye yoktur veya zayıftır, şayanı havf bir şey değildir.7.345

4.5.2.1.42. Y((BF+gen)+EkF+şrt+2.çok) 7.322,7.329,8.1,

Örnek : Şimdi *müsaade buyurursanız* bu dakikadan itibaren takip olunması lâzım gelen bazı nokta-i nazarları arz edeceğim ve mazbut olan bu nikat-ı nazarı müsaade buyurulursa aynen okuyacağım :8.1

4.5.2.1.43. Y(IT)+EkF+muzari(Ø)+1.çok) 8.15,8.22,8.35,

Örnek : Biz ittifak-ı cumhura her kuvvetten ziyade salâhiyet bahşeden İslâmiyet esasatını nazarı dikkate alarak Meclisi âlinizi kâffe-i umuru millette doğrudan doğruya *vaziülyed tanımak taraftarıyız*.8.15

4.5.2.1.44. Y(IT)+EkF+muzari(Ø)1.tek) 11.1

Örnek : Muhterem Efendiler! Milletin mukadderat-ı umumiyesine fiilen ve tamamen vazıyed edecek makam-ı hilâfet ve saltanatın duçar olduğu esaretten tahlis ve memleketin tamamiyet ve selâmeti uğrunda her fedakârlığı büyük bir azim ile iktihama karar vermiş olan Meclisi âlinizin riyasetine intihabedilmek suretiyle *hakkımda ibzal buyurulan itimat ve teveccühün müteşekkiri ve minnettariyim* (estağfurullah sesleri).11.1

4.5.2.1.45. Y(BF(lstek)+1.tek) 1.41,1.41,12.1,

Örnek : Müsaade buyurursanız bu okunan telgrafnamenin geldiği Beypazarı ahvali hakkında bazı malûmat *arz edeyim*.12.1

4.5.2.1.46. Y(BF(gerek)+.tek) 9.6

Örnek : Teşekküratımı ikmal etmek için şunu *ilâve etmeliyim* ki ben diğer milletdaşlarımdan fazla bu vatana ve millete medyun olduğum vazifeden daha fazla bir şey yapmış değilim.9.6

4.5.2.1.47. Y(Bağ.gr.) 1.11

Örnek : İnkısam-ı vatan mevzuubahis ve karar olarak vilâyat-ı şarkiyemizde "Ermenistan", Adana ve Kozan havalisinde "Kilikya" namlarına Ermenistan, Garbî Anadolu'nun İzmir ve Aydın havalisinde Yunanistan, Trakya'da payitahtımızın kapısına kadar kezalik Yunanistan; Karadeniz sahillerimizde "Pontus" kırallığı ve ondan sonra kalan bakiye-i aksamı vatanda da ecnebi işgal ve himayesi gibi artık 650 seneden beri müstakillen saltanat sürmüş ve tarihî adlû ceâdetini vaktiyle Hindistan hududuna, Afrika'nın ortasına ve Macaristan'ın garbına kadar yürütmüş olan bu milletin esarete, kölelik payesine indirilmesi ve nihayet bu milletin sahife-i tarihini kapatarak mezarı ebediyete defnetmek gibi insaniyet ve medeniyetle ve alehusus milliyet esasatıyla kabili telif olmıyan emeller *cayi kabul ve tasvip bulmuş ve görülüyor ki tatbikat devresi de başlamıştır.* 1.11

4.5.2.2. Türemiş

4.5.2.2.1. Y(FT)+kuv 1.15,1.36,

Örnek : Binaenaleyh böyle bir nikab-ı bâtilin arkasından vatanımız ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, kanaatler muhakkak *mahkûmu iflâstır!* 1.15

4.5.2.2.2. Y(BF(ag))+kuv 1.9,1.13,1.24,1.28,1.40,1.40,3.28,
3.31,3.32, 3.41,3.42,3.48,4.2,6.9,
7.325,7.375,7.375,7.381,7.382,7.384,
7.385,7.395,7.402,7.411,7.458,7.459,
7.470,8.34,10.1,11.3,12.15,12.17

Örnek : Fakat, derin bir telehhüf ile itiraf etmeliyiz ki, bu cüretler, sekiz aydan beri, birbirini takiben mevki-i iktidara geçen, murakabe-i milliyeden azade hükümet-ı merkeziyenin, birinin diğerinden daha fena olarak gösterdiği zaif ve aciz âsarından ve payitahtta ve bazı matbuatta görülen pek mezmum ihtirasattan ve vicdan-ı millinin inkâr, kuvayi milliyenin ihmal olunmasından naşi *vüsat bulmuştur.* 1.9

4.5.2.2.3. Y(BF(gel))+kuv 1.17,3.52,7.359,7.360,7.340,7.472,
7.472, 7.477,8.13,8.18,12.12,

Örnek : İşte bu şebeke-i azimkâranenin vücuda getirdiği ruhu celâdetir ki mübarek vatan ve milletin mukaddesatını tahlis ve himayeye müstenit son sözü söyleyecek ve hükmünü *tatbik ettirecektir*.1.17

4.5.2.2.4. Y(BF)+M+3.çok+iye 7.405

Örnek : Bunun bizim elimize geçebilen ilk delili, daha Ali Rıza Paşa kabinesinin ıskatını tasmm eyledikleri sıralarda bir taraftan da İstanbul işgaline hazırlık olmak üzere Anadolu muhabere-i telgrafiye şebekesi hakkında *etüt yapmaları* ve Posta ve Telgraf Müdür-ü Umumisini ziyaret ederek Anadolu telgraf merakizi hakkında tetkikatta bulunmaları, resmî telgraf haritalarını müdiriyet-i umumiyyeden talep ve ahz eylemeleridir. 7.405

4.5.2.2.5. Y(BF)+M+3.çok+iye+kuv 7.405

Örnek : Bunun bizim elimize geçebilen ilk delili, daha Ali Rıza Paşa kabinesinin ıskatını tasmm eyledikleri sıralarda bir taraftan da İstanbul işgaline hazırlık olmak üzere Anadolu muhabere-i telgrafiye şebekesi hakkında *etüt yapmaları* ve Posta ve Telgraf Müdür-ü Umumisini ziyaret ederek Anadolu telgraf merakizi hakkında tetkikatta bulunmaları, resmî telgraf haritalarını müdiriyet-i umumiyyeden talep ve *ahz eylemeleridir*. 7.405

4.5.2.2.6. Y(BF(i+F+EkF))+ken 7.412

Örnek : "Düveli İtilâfiye bir yandan hututu telgrafiyemizi *tetkik ederken* bir yandan da Anadolu'daki müteferrik zâbitlerini ve kuvvetlerini İstanbul'a celbediyorlar, aynı zamanda Anadolu'nun şimendifer münakalâtını kat'a hazırlanıyorlar ve Meclisi Mebusanda hukuk-u milliyemizi müdafaa eden arkadaşlarımızı tevkif etmeği tasmm eyliyorlar.7.412

4.5.2.2.7. Y(BF)+P 1.36

Örnek : Meriç nehri garbında yani Balkan Harbinden evvel devletimizin malikânesi olan Garbi Trakya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanlılara verilmesi Düveli İtilâfiyece karargir olmasından nâşi harekât-ı tatbikiye başlamış ve Yunan işgal kuvvetlerine karşı Bulgar kuvvay-i milliyesi tarafından *takviye edilen* Bulgar kuvvetleri Garbi Trakya mıntakası dâhilinde verdikleri muharebat neticesinde müteaddit Yunan fırkalarını defetmiştir.1.36

4.5.2.2.8. Y(BF(FT+F)+m+kuv) 3.53,7.343

Örnek : Ancak buna takaddüm eden safha-i vakayide müteaddit veya münferit ecnebi mandaterlikleri gibi doğrudan doğruya hayat ve istiklâlimizle alâkadar bir mesele *mevzuubahis olmaktadır*.3.53

4.5.2.2.9. Y(F+m)+kuv 1.38,1.42,6.4,

Örnek : Yeniden intihap etmek, yahut müteakkıben rey kazanmış olan zevatı buraya *göndermektir*!6.4

4.5.2.2.10. Y(BF(i+F(gerek)))+kuv 3.16,7.467,

Örnek : Efendiler, milletimizin sizler gibi münevveran ve hamiyetperveranı manzaranın elemli karanlıklarından *naümit olmalıdır*.3.16

4.5.2.2.11. Y(Dat.gr)+kuv 3.18,7.368,7.380,7.401,7.444,8.24,
8.26,8.29,10.3,

Örnek : Çünkü onlar kuvvetli bir iman ile kanidrler ki, bir nikab-ı bâtil arkasından vatan ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, ortaya sürülen kanaatler muhakkak *iflâsa mahkûmdur*.3.18

4.5.2.2.12. Y(Z.gr)+kuv
3.30,3.54,7.345,7.457,7.478,8.8,8.9,
8.11,9.7,10.1,11.5,

Örnek :Efendiler! Bütün maddi, mânevi mesuliyeti Heyeti Temsiliye namı altında bulunan heyet üzerine almış ve 16 mart 1336 tarihinden bu dakikaya kadar bütün acı safhalara, manzaralara karşı ifa-yi vazifeyi fevkalâde bir vazife bilmiştir, bu mesuliyet *çok ağırdır*.10.1

4.5.2.2.13. Y(ST)+kuv 7.442

Örnek : İşte İstanbul'un ecnebi işgalinden bugüne kadar güzeran eden eyyam-ı ıstırabımız esnasında hiçbir devlet-i ecnebiyenin himaye-i fiiliyesine mazhar olmıyan Anadolu Ermenilerinden hiçbir ferdin, hatta en basit bir surette, maruz-u tecavüz olmaması bize her vesile ile isnad-ı cinayet eden ve hasais-i medeniye-yi tahtı inhisara alan entrikacı Avrupa'nın yüzlerini kızartacak ve milletimizin

fitratan mütehalli olduğu şeair-i insaniyenin derece-i ulviyetini ispat edecek pek mühim bir noktadır.7.442

4.5.2.2.14. Y(E.gr)+kuv 27.38

Örnek : Ben söz aldım, söz söylemek hakkı *benim içindir*.27.38

4.5.2.2.15. Y(IT)+kuv 3.51,7.464,8.25,9.2,

Örnek : Benim için dünyada en büyük mükafât, *milletin en ufak bir takdir ve iltifatıdır*.9.2

4.5.2.2.16. Y(IT)+lok+1.çok 7.468,7.469,8.28,

Örnek : Şu halde *reissiz bir hükûmet vücuda getirmek zarureti içindeyiz*.8.28

4.5.2.2.17. Y(IT)+lok+kuv 1.25,7.467,12.18,

Örnek : Ešliha da iade edilmiştir ve başka bir şey yoktur; *mealindedir*.12.18

4.5.2.2.18. Y(FT)+kuv 7.421,7.463,8.30,8.36,

Örnek : Bu saatten sonra artık İstanbul'la muhabere münkatî olmuş ve istihzarat-ı fikriyemize nazaran payitahtın vaziyet-i muhtemelesi ve Anadolu'nun vaziyeti nazarı dikkate alınarak tedabir-i lâzimeye tevessülün sırası gelmişti.7.420 Alınan başlıca mühim tedabir *berveçhiatidir* :7.421

4.5.2.2.19. Y(FT+l)+kuv 8.27

Örnek : Bu esasa göre Anadolu'da muvakkat kaydiyle dahi olsa bir hükûmet reisi tanımak veya bir padişah kaymakamı ihdas etmek hiçbir suretle *kabili cevaz değildir*.8.27

4.5.2.2.20. Y(BF+gel)+kuv 2.4

Örnek : Tarih, bu kongremizi şüphesiz ender ve büyük bir eser olarak *kaydedecektir*.2.4

4.5.2.2.21. Y(BF+gel)))+kuv 8.2

Örnek : "Bugünkü müşkül vaziyet içinde vatani tehlike-i inhilâl ve izmihlâlden kurtarmak için ittihazı lâzım gelen tedabir bittabi *heyeti muhteremelerine ait olacaktır.* 8.2

4.5.2.2.22. Y(Bağ.gr(IT+IT+IT)+kuv 7.405

Örnek : Bunun bizim elimize geçebilen ilk delili, *daha Ali Rıza Paşa kabinesinin ıskatını tasdim eyledikleri sıralarda bir taraftan da İstanbul işgaline hazırlık olmak üzere Anadolu muhabere-i telgrafiye şebekesi hakkında etüt yapmaları ve Posta ve Telgraf Müdür-ü Umumisini ziyaret ederek Anadolu telgraf merakizi hakkında tetkikatta bulunmaları, resmî telgraf haritalarını müdiriyet-i umumiyyeden talep ve ahz eylemeleridir.* 7.405

4.5.2.2.23. Y(Lok gr.(ag)+3.çok)+kuv 7.406,

Örnek : İngilizler 12 martta hututu telgrafiyemiz hakkında tekrar *tetebbuatta bulunmuşlardır.* 7.406

4.5.2.2.24. Y(Lok gr+F(+ag))+kuv 3.43

Örnek : Erzurum Kongresi yalnız Şarkî Anadolu murahhaslarından teşekkül etmiş bulunduğu için salâhiyetini bu daire dâhiline hasretmek mecburiyetini *nazarı dikkatte tutmuştur.* 3.43

4.5.2.2.25. Y(Lok gr(lCc+lok)+F(ag))+kuv 1.31,7.462,

Örnek : İstiklâli millîlerini tehlikede gören ve her taraftan istilâya maruz kalan Rus milleti bu tahakkümü umumiye karşı bütün efradı milletinin kudreti müşterekesiyle çarpışıp ve umumun mâlumu olduğu veçhile bu kuvvet kendi memleketleri dâhilinde galebe çalmış ve kendi üzerine musallat olan milletleri *de daire-i nüfuz ve sirayetinde almakta bulunmuştur.* 1.31

4.5.2.2.26. Y(Dat.gr(IT+lok))+kuv 1.44,7.476,8.16,

Örnek : Şark umurunu tedvirde ve zayıf noktaları arayıp bulmakta pek mahir olan düşmanlarımız memleketimizde bunu âdeta *bir teşkilât haline getirmişlerdir.* 1.44

4.5.2.2.27. Y(BF(ag))+kuv 1.20,3.50,7.407,

Örnek : Nihayet İngilizler tarafından bittevkif Maltaya götürülmüş olan murahhaslar tahliye olunmuş ve Paris Sulh Konferansına azimetlerine muvafakate *meccur olmuşlardır*.1.20

4.5.2.2.28. Y(Abl.gr.)+kuv 4.1,7.479,12.27,

Örnek : Meclisi âliniz, malûmu âlileri salâhiyeti fevkalâdeyi haiz olarak yeniden intihabedilen mebusanı kiram ile duçarı taarruz olan makarri saltanattan tahlisi nefis ile *buraya gelen mebusanı kiramdan mürekkeptir*.4.1

4.5.2.2.29. Y(Ed.gr.)+kuv 7.332,7.376,7.460,

Örnek : İstanbul'un işgaline sebep-i yegâne hükûmetin birtakım vâhi ve çürük mütalâata saparak *zaif göstermiş olmasından dolayıdır*.7.332

4.5.2.2.30. Y(Bağ.gr.)+kuv 8.10

Örnek : Hükûmet teşkilâtının şekli esasisi gayri mesul bir reis-i hükûmette tesbit edilen nokta-i tevazüne istinaden kuvve-i teşriye vazifesiyle mükellef bir heyeti murakabe ile vazifede devamı bu heyetin inzıam-ı itimadına mütevakıf bir kuvve-i icraiye ve bu kuvve-i icraiyenin vezaifi-i milliyeye göre *taksim ve tensikından ibarettir*.8.10

4.5.3. Cümlecikler

4.5.3.1. Yalın Cümlecikler

4.5.3.1.1. Y(TYF(ZT(Z)+YF(BF(Şim)+1.Çok))) 8.3,8.23

Örnek : Ancak bu hususta da kendi tetkikat ve malûmatınıza istinaden kanaatlerinizi Meclisi âlinize arz etmeği *faideli addetmekteyiz*.8.3

4.5.3.1.2. Y(TYF(Ö+YF(BF(gnş)))) 8.5

Örnek : Bunun şekli *ne olmak lâzım gelir?*8.5

4.5.3.1.3. Y(TYF(ZT+YF(Şim)+1.tek)) 8.37

Örnek : Yalnız mâruz olduğumuz inhilâl tehlikesine ve umur-u devlet ve milletin uzun müddetten beri mercîsiz kaldığına tekrar nazarı dikkati celbederek bilüzum nazariyat arasında devam edecek münakaşatın en fena idarelerden daha

ziyade sui tesirat tevli dedeçeğini arz etmeği de *vazife-i hamiyet icabı görüyorum.8.37*

4.5.3.1.4. Y(TYF(ZT+YT+N+YF(BF(Şim)+1.Çok))) 8.32

Örnek : Bu müşkül ve yekdiğeriyle telifi imkânsız esasat içinde dur-ü diraz tetkikat icra ederek nihayet İslâmiyetin şerait-i esasîyesine müracaatla Meclisi âlinizde teksif edilmiş olan ve bütün cumhur-u İslâmın da müzaheret ve muvafakatine mazhar bulunan irade-i millîyeyi *bilfiil mukadderat-ı vatana vazîülyed tanımak umde-i esasîyesini kabul ediyoruz.8.32*

4.5.3.1.5. Y(TYF(Abl.gr.+l)+EkF.(gg)) 12.4

Örnek : Bu nasayih neticesi de silâhların iadesi ve müfsitlerin Ankara'ya izami ve toplanmış olan halkın dağılmasından ibaret idi.12.4

4.5.3.1.6. Y(TYF(N+YF(BF(gg)))) 12.13

Örnek : İşte bu sebeple oraya yeniden *bir kuvvet göndermek mecburiyeti hasıl oldu.12.13*

4.5.3.1.7. Y(lCc(Ö+YF(ag)+EkF(hik))) 7.420

Örnek : Bu saatten sonra artık İstanbul'la muhabere münkatî olmuş ve istihzarat-ı fikriyemize nazaran payitahtın vaziyet-i muhtemelesi ve Anadolu'nun vaziyeti nazarı dikkate alınarak *tedabir-i lâzimeye tevessülün sırası gelmişti.7.420*

4.5.3.1.8. Y(TYF(ZT+YT+F(M))) 12.9

Örnek : Bu müfrezeeye verilen talimat, vilâyetten zaten tebliğ edilmiş olan hususatın temininden ibaretti; yani erbab-ı mefsedeti alıp buraya getirmek, silâhları iade etmek ve *diğer mâsum olan halkı irşadedip mahallerine iade eylemektir.12.9*

4.5.3.1.9. Y(TYF(ZT+E+N+YF(ag)+3.çok)) 12.10

Örnek : Müfreze-i askerîye verilen talimat dairesinde oraya gider, fakat onlar daima talebolunan hususatı is'af edecekler gibi davranmakla beraber ne silâhlarını iade etmişlerdi ve ne de müfsitleri hükûmete teslim etmişlerdi ve hattâ öyle bir an oldu ki *oradaki müfreze-i askerîyenin dahi içine girerek onları dahi*

ifsad etmek ve onların bile silâhlarını almak teşebbüsünde bulunabilecekleri hissedildi.12.10

4.5.3.1.10. Y(TYF(YT+YF(ag)+3.Çok+hik)) 12.2

Örnek : Bundan takriben dört, beş gün evvel bazı erbabı mefsedetın ahali-i mâsumeyi iğfal etmesi neticesi olarak halk toplanmış ve orada bulunan depoyu basarak silâhları almışlar ve tevzi etmişler; bundan fazla olarak telgrafhaneyi basmışlardı ve âdeta *bir isyan vaziyetine geçmişlerdi.12.2*

4.5.3.1.11. Y(TYF(ZT+E+F(gnş))+2.çok)) 11.5

Örnek : Bu ittihad-ı millînin bana tahmil ettiği mesuliyet, biliyorum ve *hepiniz de bilirsiniz ki, pek ağırdır.11.5*

4.5.3.1.12. Y(TYF(ZT+ZT+BF+şim+1.tek)) 11.4

Örnek : Bugün heyeti muhteremenizin âra-yi umumiyesinde tecellî etmiş olan itamad-ı millîyi liyakatimin çok fevkında görmekle beraber şahsım için bir gaye olarak değil, *müştereken giriştiğimiz mücadele-i mukaddesenin mâtuf olduğu gayeleri istihsâl için milletin bahşettiği bir istinatgâh olarak telâkki ediyorum.11.4*

4.5.3.1.13. Y(TYF(ZT+F(istek))+1.tek)) 11.2

Örnek : Hayatımın bütün safahatında olduğu gibi, son zamanların buhranları ve felâketleri arasında da bir dakika geçmemiştir ki her türlü huzur ve istirahatimi, her nevi şahsi duygularımı *milletin selâmetine ve sadeti namına feda etmekten zevki yap olmıyayım.11.2*

4.5.3.1.14. Y(TYF(YT+F(emr))) 10.7

Örnek : Binaenaleyh mâruzatım anlaşılmamış ise bir daha ve bir daha okunsun, *müspet veya menfi bir karara rabtedilsin.10.7*

4.5.3.1.15. Y(TYF(ZT+YF)+E) 8.34

Örnek : Binaenaleyh Meclisi âliniz, haiz olduğu salâhiyet-i fevkalâdeye binaen karşısına çıkacak bir kuvve-i icraiye-yi yalnız murakabe etmek ve mesail-i hayatiye-i millet üzerinde böyle bir heyetle mücadeleye mecbur kalmak gibi

vaziyet-i hâziranın mütehammil olamayacağı mahdut bir vazife-i teşriye ile değil, idare-i umumiye-i milleti fiilen deruhde ve selâmeti memleket ve hilâfeti bizzat temin ve müdafaa vazife ve *salâhiyetiyle teşekkül etmiştir* ve artık Meclisi âlinizin fevkında bir kuvvet mevcut değildir.8.34

4.5.3.1.16. $Y(TYF(ZT+YF))$ 8.34,8.18

Örnek : Binaenaleyh Meclisi âliniz, haiz olduğu salâhiyet-i fevkalâdeye binaen karşısına çıkacak bir kuvve-i icraiye-yi yalnız murakabe etmek ve mesail-i hayatiye-i millet üzerinde böyle bir heyetle mücadeleye mecbur kalmak gibi vaziyet-i hâziranın mütehammil olamayacağı mahdut bir vazife-i teşriye ile değil, idare-i umumiye-i milleti *fiilen deruhde* ve selâmeti memleket ve hilâfeti bizzat temin ve müdafaa vazife ve salâhiyetiyle teşekkül etmiştir ve artık Meclisi âlinizin fevkında bir kuvvet mevcut değildir.8.34

4.5.3.2. Türemiş Cümlecikler

4.5.3.2.1. $Y(ICc(ZT+YF))+M$ 1.34

Örnek : Hudutlarımıza kadar islâmları mahva mahkûm ve hicrete macbur ederek vilâyat-ı şarkiyemiz hakkındaki emellerine doğru *emniyetle takarrübetmek* ve bir taraftan da 400 bin olduğunu iddia eyledikleri Osmanlı Ermenisini bir istinatgâh olmak üzere memleketimize sürmek istiyorlar.1.34

4.5.3.2.2. $Y(ZCc)+kuv$ 1.45

Örnek : Fakat mukaddesatının gaye-yi necatiyle çırpınan bütün millet işbu tariki azim ve mücahedesinde her türlü mevani, *muhakkak ve mutlaka kırıp süpürecektir*.1.45

4.5.3.2.3. $Y(TYF(YT+YF))+kuv$ 8.19

Örnek : Reis olacak zat vakıa *ağır bir mesuliyet altında bulunacaktır*.8.19

4.5.3.2.4. $Y(ICc(ZT+N+Ö+Y(l)))+kuv$ 8.4

Örnek : Gerek hukuk-u esasiye kavaidine gerek tarihteki emsal-i adideye ve gerek zamanımızda aynı şerait-i elime içinde mâruzu inhidam kalmış olan milletlerin teşkil ettiği ibret-i müessireye nazaran memleketi inkısam ve

inhiâlâden kurtarmak için derhal *kuva-yi umumiye-i milliyeyi esaslı teşkilât ile tevhidetmekten başka çare yoktur.* 8.4

4.5.3.2.5. Y(TYF(Ö+Y(E)))+kuv 8.12

Örnek : Meclisi âliniz murakıp ve müdekkik mahiyetinde bir *Meclisi Mebusan değildir.* 8.12

4.5.3.2.6. Y(TYF(ZT+F(ag)))+kuv 11.2

Örnek : Hayatımın bütün safahatında olduğu gibi, son zamanların buhranları ve felâketleri arasında da *bir dakika geçmemiştir* ki her türlü huzur ve istirahatimi, her nevi şahsi duygularımı milletin selâmetine ve sadeti namına feda etmekten zevki yap olmıyayım. 11.2

4.5.3.2.7. Y(TYF(ZT+YT+YF(+M)))+kuv 12.9

Örnek : Bu müfrezeye verilen talimat, vilâyetten zaten tebliğ edilmiş olan hususatin temininden ibaretti; yani erbab-ı mefsedeti alıp buraya getirmek, silâhları iade etmek ve diğer mâsum olan halkı *irşadedip mahallerine iade eylemektir.* 12.9

4.5.3.2.8. Y(TYF(YT+YF))+P 8.13

Örnek : Binaenaleyh yalnız teşri ve taknin ile vazifedar olarak mesul bir mevkiden mukadderat-ı milliyeyi *nezaret altında bulunduracak* değil, bilfiil onunla iştigal edecektir. 8.13

4.6. EDAT

4.6.1. Kelime

4.6.1.1. Yalın

4.6.1.1.1. E(ve) 1.10,1.16,1.20,1.29,1.32,1.33,1.34,1.36,1.47,1.47,
1.47, 2.6,3.9,3.11,3.12,3.12,3.15,3.38,3.41,6.5,
6.9,7.319,7.324,7.336,7.337,7.338,7.340,7.341,
7.343,7.352,7.353,7.355,7.357,7.379,7.392,7.396,
7.397,7.402,7.405,7.409,7.410,7.412,7.415,7.416,
7.418,7.426,7.433,7.439,7.441,7.442,7.446,7.450,
7.454,7.461,7.462,7.467,7.471,7.472,7.472,7.478,

8.1,8.16,8.17,8.17,8.18,8.18,8.20,8.26,8.33,8.33,
8.34,8.34,9.7,10.1,11.5,12.2,12.2,12.9,12.10,12.11,
12.11, 12.20,12.20,12.26,12.30

Örnek : Şimdi müsaade buyurursanız bu dakikadan itibaren takip olunması lâzım gelen bazı nokta-i nazarlari arz edeceğim ve mazbut olan bu nikat-i nazari müsaade buyurulursa aynen okuyacağım :8.1

4.6.1.1.2. E(fakat) 1.9,1.45,3.39,7.331,7.342,7.352,7.355,7.360,
7.365,7.381,12.10,12.22

Örnek : *Fakat* mukaddesatının gaye-yi necatiyle çırpınan bütün millet işbu tariki azim ve mücahedesinde her türlü mevani, muhakkak ve mutlaka kırıp süpürecektir.1.45

4.6.1.1.3. E(işte) 7.346,7.396,7.399,7.403,7.442,7.470,8.6,8.35

Örnek : *İşte* mesele buradadır.8.6

4.6.1.1.4. E(çünkü) 3.17,3.18,7.340,7.362,7.458,7.461,8.20,8.24,

Örnek : *Çünkü* heyeti icraiye ve vekiller ile heyeti muhteremeniz arasında bütün mesuliyet evvel emirde kendisine raci ve bu mesuliyet hem Meclisi âlinizdeki hem heyeti vekiledeki riyaset makamının ikisine birden sâridir.8.20

4.6.1.1.5. E(bittabi) 3.30,3.49,7.317,7.323,7.330,7.361,7.376,7.383,7.462,8.36

Örnek : *Bittabi* hüküm heyeti muhteremelerininindir.8.36

4.6.1.1.6. E(Yalnız) 1.27,3.41,7.334,8.37,9.5,

Örnek : *Yalnız* refah ve saadeti memleket için ecnebilerin iktisadi, umrani, medeni vesaitinden muavenete rıza gösteriliyor.1.27

4.6.1.1.7. E(belki) 7.330,7.366,7.368,

Örnek : Bittabi bu heyet Meclisi Millî olamazdı, *belki* bir Millet Meclisi olurdu.7.330

4.6.1.1.8. E(esasen) 6.10,8.8,

Örnek : *Esasen* intihabatın hüsn-ü cereyanını temin etmekten mesul edilebilecek olan rüesa-yı memurin-i mülkiye idi.6.10

4.6.1.1.9. E(ancak) 3.53,7.322,7.379,8.3,

Örnek : *Ancak* bu hususta da kendi tetkikat ve malûmatınıza istinaden kanaatlerinizi Meclisi âlinize arz etmeği faideli addetmekteyiz.8.3

4.6.1.1.10. E(mesela) 12.24,12.28,12.29,

Örnek : Bu cereyan *esasen* şimali garbiden geliyor, binaenaleyh yukarıdan aşağıya meselâ Düzce, Nallıhan ondan sonra Beypazarı'na gelmiştir.12.24

4.6.1.1.11. E(artık) 3.14,7.333,7.387,

Örnek : *Artık* milletimiz pek güzel anladı ki Düveli İtilâfiye bu vatanda mukaddesat ve mukadderatına sahip bir kudret ve irade-i milliye mevcut olmadığı zehabı bâtilına kapıldı.3.14

4.6.1.1.12. E(yahut) 6.4

Örnek : Yeniden intihap etmek, *yahut* müteakkiben rey kazanmış olan zevatı buraya göndermek!6.4

4.6.1.1.13. E(yani) 1.36,12.9,

Örnek : Bu müfrezeye verilen talimat, vilâyetten zaten tebliğ edilmiş olan hususatın temininden ibaretti; *yani* erbab-ı mefseleti alıp buraya getirmek, silâhları iade etmek ve diğer mâsum olan halkı irşadedip mahallerine iade eylemektir.12.9

4.6.1.1.14. E(zaten) 5.5

Örnek : *Zaten* bu iş ile iştiğal etmiş olan Muhittin Baha Bey birisi olabilir zannederim.5.5

4.6.1.1.15. E(amin) 1.48

Örnek : *Amin*.1.48

4.6.1.1.16. E(eğer) 9.7

Örnek : *Eğer* mütezahir bir muhassala varsa bunu yine milletin bana müteveccih olan enzar-ı itimadına medyunum ve millet esas olduktan sonra her ferdinin azamî muhassalasından istifade edilmek pek tabiidir.9.7

4.6.1.1.17. E(tabii) 12.30

Örnek : Köyümüzü, kasabamızı, harabedecek, hepimizi idam edecek, çabuk silâh başına *tabîi* köylü cahil, bilmez, silâhlarını alıyor ve geliyor.12.30

4.6.1.1.18. E(hatta) 3.45

Örnek : *Hattâ* bu sebeptendir ki Şarkî Anadolu'daki millî cemiyetlerin birleşmesinden hâsıl olan kütleye unvan verirken Şarkî Anadolu kaydı konuldu.3.45

4.6.1.2. Ekler

4.6.1.2.1. E(ki) 1.9,1.11,1.40,1.41,1.42,1.47,3.3,3.4,3.14,3.17, 3.18, 3.29, 3.31,3.33,3.45,7.345,7.357,7.367,7.373,8.11,9.6,10.4,11.2 11.5,12.10,

Örnek : Çünkü onlar bilirler ki tarih bir milletin varlığını, hakkını hiçbir zaman inkâr edemez.3.17

4.6.1.2.2. E(de) 1.4,1.43,3.21,3.38,7.314,7.322,7.322,7.346,7.397,7.452, 7.456,11.2,12.4,12.20,

Örnek : Harbi Umiminin sonlarına doğru, milliyetler esasına müstenit vaitleri üzerine Hükûmeti Osmaniyemiz *de* âdilâne bir sulha nail olmak emeliyle mütarekeye tâliboldu.1.4

4.6.1.2.3. E(ya) 8.14

Örnek : Nitekim fevkalâde ahval içinde bütün milletler bu prensipleri terkederek *ya* kuvve-i teşriiyeyi tatil edip icra heyetlerine fazla salâhiyetler bahşederler veyahut bütün milletin âra-yi umumiyesine müracaatla ittihaz-ı mukarrerat eylerler.8.14

4.6.2. Kelime Grubu

4.6.2.1. Yalın

4.6.2.1.1. E(binaenaleyh) 1.15,3.25,6.6,7.346,7.370,7.391,7.462,
7.468,7.476,8.9,8.13,8.34,9.4,10.7,12.24,

Örnek : *Binaenaleyh* yalnız teşri ve taknin ile vazifedar olarak mesul bir mevkiden mukadderat-ı milliyeyi nezaret altında bulunduracak değil, bilfiil onunla iştigal edecektir.8.13

4.6.2.1.2. E(halbuki) 3.6,3.35,7.466,

Örnek : *Halbuki* mütarekename ahkâmı, vatan ve milletimiz aleyhinde her gün bir suretle suiistimal ve taarruz ve icbar suretiyle tatbik edildi.3.6

4.6.2.1.3. E(veya) 7.345,7.375,8.27,

Örnek : Efendiler! Haricen hükmolundu ki bu millet vekilleri teşkilâtı milliyeye denilen şeyle o kadar alâkadar değil, o halde ya teşkilâtı milliyeye yoktur veya zayıftır, şayanı havf bir şey değildir.7.345

4.6.2.1.4. E(şöyleki) 7.459

Örnek : *Şöyle ki*: Evvelâ Meclisi Mebusan cebren ıskat edilmiştir.7.459

4.6.2.1.5. E(ve zaten) 7.376,7.397,

Örnek : Harb-i Umuminin bidayet-i safahatından bahsetmek istemem ve *zaten* İtilâf Devletlerinin de bahsettikleri bittabi maziye ait fezahat değildir.7.376

4.6.2.1.6. E(ve belki) 7.387

Örnek : Artık Ali Rıza Paşa böyle bir teklifi gayri kabili icra gördüğünden ve *belki* başka sebeplerden dolayı bu tecavüzü lüzumu gibi izhar ederekten mevkiini terketti.7.387

4.6.2.1.7. E(ve yahut) 6.2,7.345,7.415,8.14,

Örnek: Nitekim fevkalâde ahval içinde bütün milletler bu prensipleri terkederek ya kuvve-i teşriyeyi tatil edip icra heyetlerine fazla salâhiyetler bahşederler *veyahut* bütün milletin âra-yi umumiyesine müracaatla ittihaz-ı mukarrerat eylerler.8.14

4.6.2.1.8. E(bilhassa) 2.3

Örnek : *Bilhassa* bütün cihana karşı milletimizin mevcudiyetini ve birliğini gösterdi.2.3

4.6.2.1.9. E(filhakika) 12.19

Örnek : *Filhakika* bir miktar eslihayı iade ettiklerini tevsik edecek başka bir vasıtamız da yoktur.12.19

4.6.2.1.10. E(ezcümle) 7.426

Örnek : *Ezcümle* Anadolu'da mevcut resmî, gayri resmî bilumum müessesat-ı maliyenin ihtiva eylediği nakit veya nakit mukabili zikıymet eşya miktarlarını vilâyattan sorduk ve hiçbir müesseseden Dersaadet'e para gönderil- memesi lüzumunu tâmin eyledik.7.426

4.6.2.1.11. E(bir de) 3.42

Örnek : *Bir de* intihabı mebusanın tesrii talep olunmuştur.3.42

4.6.2.1.12. E(YT+abl) 8.30

Örnek : *Diğer taraftan* her hangi bir makama kuva-yi devlet ve milleti tevhit ve tevzin salâhiyeti bahşederek o makamı gayri mesul tanımak mucib-i felâkettir.8.30

4.6.2.1.13. E(inşallah) 11.7

Örnek : *Inşallah* padişah-ı âlempenah efendimiz hazretlerinin sıhhat ve afiyetle ve her türlü kuyudat-ı ecnebiyeden âzade olarak tahtı hümâyunlarında daim kalmasını eltaf-ı ilâhiyeden tazarru eylerim (şiddetli alkışlar).11.7

4.6.2.1.14. E(nitekim) 8.14

Örnek : *Nitekim* fevkalâde ahval içinde bütün milletler bu prensipleri terkederek ya kuvve-i teşriiyeyi tatil edip icra heyetlerine fazla salâhiyetler bahşederler veyahut bütün milletin âra-yi umumiyesine müracaatla ittihaz-ı mukarrerat eylerler.8.14

4.6.2.1.15. E(ve adeta) 12.2

Örnek : Bundan takriben dört, beş gün evvel bazı erbabı mefşedetin ahali-i mâsumeyi iğfal etmesi neticesi olarak halk toplanmış ve orada bulunan depoyu basarak silâhları almışlar ve tevzi etmişler; bundan fazla olarak telgrafhaneyi basmışlardı ve âdeta bir isyan vaziyetine geçmişlerdi.12.2

4.6.2.1.16. E(ve hatta)

12.10

Örnek : Müfreze-i askerîye verilen talimat dairesinde oraya gider, fakat onlar daima talebolunan hususatı is'af edecekler gibi davranmakla beraber ne silâhlarını iade etmişlerdi ve ne de müfsitleri hükûmete teslim etmişlerdi ve *hattâ* öyle bir an oldu ki oradaki müfreze-i askerîyenin dahi içine girerek onları dahi ifsadetmek ve onların bile silâhlarını almak teşebbüsünde bulunabilecekleri hissedildi.12.10

4.6.2.1.17. E(hem de)

7.346

Örnek : Veyahut varsa bile bu mebusan ile onun alâkası yoktur; binaenaleyh her iki taraf için zayıf bir kuvvet hükmolundu, *hem de* kuva-yi millîyenin ehemmiyeti iskat edilmiş oldu, işte düşmanlarımız bundan fevkalâde cesaret aldılar, artık kuva-yi millîyeden korkmadılar, artık Meclisi Mebusanı teşkil eden heyeti muhteremeden de korkmadılar.7.346

4.6.2.1.18. E(ve belki de)

7.415

Örnek : Kara ve denizden Anadolu muvasalatını kat'ederek umumi bir mahiyette bir (Blocus) abluka ilân ve milletin galeyân-ı şedidi karşısında mevki-i sadarete getirmeğe muvaffak olamadıkları Ferit Paşa kabinesini bu suretle mevki-i iktidara is'ad ile âmal ve maksatlarını tatbik ve *belki de* menfi bir şekilde ihzar edilmekte bulunan şerait-i sulhiyeyi de hükûmete tebliğ edecekler ve bu şiddetli tazyik altında ya Anadolu'nun inhilâline intizaren bu feci vaziyeti idame etmek veyahut İstanbul'da ve civarında teksif ettikleri İngiliz, Fransız, Yunan kıtaatiyle şimalden ve İzmir cephesindeki Yunan ordusuyla garptan, Adana'daki Fransız kuvvetiyle de cenuptan şimale taarruz ederek ve belki de bir kısım kuvvetlerle Karadeniz sahillerinden cenuba icra-yı tesir ederek nail-i maksat olmak istiycekler".7.415

4.6.2.2. Türemiş

4.6.2.2.1. E(Ed.gr.)+inst 3.20

Örnek : *Matlup olduğu veçhile*: Şarkta harbi zailin her türlü meşakkat ve elemelerini görmüş ve bilhassa Ermenilerin vahşet ve zulümlerine sahne olmuş matemzede hudut vilâyetlerimiz namus ve istiklâli millîyi kurtarmak maksadiyle Müdafaai Hukuku Milliye, Muhafazai Hukuku Milliye Cemiyetleri teşkil eylediler.3.20

4.6.2.2.2. E(ST)+lok 12.20

Örnek : *Her halde* Beypazarı ahalisinin lüzumsuz yere zarara duçar edilmesi hiçbir vakit şayana arzu olmadığından Meclisi âlinizce muttali olunduktan, bizce de malûm olduktan sonra derhal Ayaş'tan hareket etmiş olan yeni kuvvete yeniden Ayaş'a dönmesini ve orada tevakkuf etmesini emrettik ve oradaki müfreze kumandanına da, Beypazarlıların vermiş olduğu bu teminat hakikat ise, buna emniyet hâsıl olmuşsa derhal geri avdet ediniz emrini verdik.12.20

4.6.3. Cümlecik

4.6.3.1. Yalın

4.6.3.1.1. E(ZCc(Ö+YF))+E(veçhile)) 3.20

Örnek : : *Matlup olduğu veçhile*: Şarkta harbi zailin her türlü meşakkat ve elemelerini görmüş ve bilhassa Ermenilerin vahşet ve zulümlerine sahne olmuş matemzede hudut vilâyetlerimiz namus ve istiklâli millîyi kurtarmak maksadiyle Müdafaai Hukuku Milliye, Muhafazai Hukuku Milliye Cemiyetleri teşkil eylediler.3.20

4.6.3.2. Türemiş

4.6.3.2.1. E(ZCc(YT+YF))+ger 12.2

Örnek : Bundan takriben dört, beş gün evvel bazı erbabı mefsedetın ahali-i mâsumeyi iğfal etmesi neticesi olarak halk toplanmış ve orada bulunan depoyu basarak silâhları almışlar ve tevzi etmişler; *bundan fazla olarak* telgrafhaneyi basmışlardı ve âdeta bir isyan vaziyetine geçmişlerdi.12.2

4.7. HİTAP

4.7.1. Kelime

4.7.1.1 Yalın

4.7.1.1.1. H(efendiler) 1.3,1.14,1.18,3.19,3.24,3.29,3.31,3.48,3.50,7.345,
7.347,7.361,10.1,

Örnek : *Efendiler!*Tarih ve hâdisatın sevkiyle, bilfiil içine düştüğümüz bugünkü kanlı ve kara tehlikeleri görmeyecek ve bundan müteheyyiç ve müteessir olmayacak hiçbir vatanperver tasavvur edilemez.1.3

4.7.2. Kelime Grubu

4.7.2.1. Yalın

4.7.2.1.1. H(Hit.gr.) 1.1,2.1,3.1,7.348,9.1,11.1,

Örnek : *Muhterem Murahhas Efendiler!* Kongremiz heyeti riyasetine, âcizlerini intihabeylemek suretiyle gösterilen âsarî itimat ve teveccühe hassaten teşekkür ederim.1.1

4.7.2.1.2. H(IT) 5.2,9.8,12.22,

Örnek : *Efendim*, diğer bir şeyi hatırlatmak istiyorum.5.2

BEŞİNCİ BÖLÜM DEĞERLENDİRME

5.1. YAPILARIN ÖĞELERE GÖRE DAĞILIMI

Kelime

Tablo : 5.1

Kelime	ZT	YT	Ö	N	Y	E	H	Toplam
Yalın	66	2	44	2	102	151	13	380
Türemiş	7	47		10	39	40		143
Toplam	73	49	44	12	141	191	13	523

Kelime Grubu

Tablo : 5.2

Kelime Grubu	ZT	YT	Ö	N	Y	E	H	Toplam
Yalın	143	3	266	40	232	41	9	734
Türemiş	125	168	14	124	114	2		547
Toplam	268	171	280	164	346	43	9	1281

Cümlecikler

Tablo : 5.3

Cümlecikler	ZT	YT	Ö	N	Y	E	H	Toplam
Yalın	37		8	4	18	1		68
Türemiş	79	1	17	18	8	1		124
Toplam	116	1	25	22	26	2		192

Yapıların Ögelere Göre Genel Dağılımı

Tablo : 5.4

	ZT	YT	Ö	N	Y	E	H	Toplam	%
Kelime	73	49	44	12	141	191	13	523	26.20
K.grubu	268	171	280	164	346	43	9	1281	64.17
Cümlecik	116	1	25	22	26	2		192	09.61
Toplam	457	221	349	198	513	236	22	1996	100
%	22.89	11.07	17.48	9.91	25.70	11.82	1.10	100	

Yukarıdaki tablolarda kelime, kelime grubu ve cümleciklerin ögelere göre dağılımı belirtilmiştir. Buna göre, en çok %25.70 kullanım oranıyla *yüklem* ; hitapları saymazsak en az da %9.91 ile *nesne* ögesi cümlelerde yer almıştır. Yüklem; 1996 yapının 141'inde *kelime*, 346'sında *kelime grubu* ve 26'sında *cümlecik* olarak bulunmaktadır.

Ulu Önder Atatürk'ün kullandığı 1996 yapının büyük çoğunluğu *kelime grubudur*. Bunun oranı %64.17'dir. Bu yapıyı %26.20 ile *kelime*, %9.61 ile *cümlecikler* izlemektedir. Kelime ve kelime gruplarının genellikle yalın kullanıldığı, cümleciklerin ise çoğunlukla türemiş olduğu görülmektedir.

5.2. ÖGEYİ OLUŞTURAN UNSURLARIN DAĞILIMI

Kelime (Yalın + Türemiş)

Tablo : 5.5

Kelime Yalın+Türemiş	I	S	Zmr	Z	F	E	B	Toplam
ZT	4			69				73
YT	29	2	14	4				49
Ö	37		6	1				44
N	5		7					12
Y	32	1	1		105	2		141
E/H	13					66	125	204
Toplam	120	3	28	74	105	68	125	523

Yalın Kelime Grubu

Tablo : 5.6

Yalın Kelime Grubu	Ed. gr.	AT	Abl gr.	FT	ST	İT	Tek gr.	Dat. gr.	İnst. gr.	Bağ. gr.	Bl	Lok. gr.	Ünv. gr.	BF	EKF	Top.
ZT	89	3	22	2	24	6	2	4	5	5	2					164
YT	2											1				3
Ö	1		1	26	110	112		1	1	9	2		3			266
N			1	2	22	12	1			2						40
Y			1			7		1		1	2			212	8	232
E/H	41				6	3										50
Toplam	133	3	25	30	162	140	3	6	6	17	6	1	3	212	8	755

Türemiş Kelime Grubu

Tablo : 5.7

Türemiş Kelime Grubu	ST	İT	FT	ZCc	BF	Ed. gr.	Abl. gr.	Bağ. gr.	İnst. gr.	Bl	Tek. gr.	Ünv. gr.	P. gr.	ZT	TYF	Lok. gr.	Dat. gr.	Top.
ZT	49	56	3	2	1	5	4	4	1									125
YT	54	76	19		2		4	5		2	4	1	1					168
Ö	5	9																14
N	41	70	7					3		2				1				124
Y	13	10	5		56	4	3	1		9				1	1	4	6	113
E/H	1					1												2
Toplam	163	221	34	2	59	10	11	13	1	13	4	1	1	2	1	4	6	546

Kelime Grubunu Oluşturan Öğelerin Toplam Durumu

Tablo : 5.8

Kelime Grubu	ZT	YT	Ö	N	Y	E/H	Toplam	%
EkF					8		8	0.73
AT	3						3	0.27
ST	73	54	115	63	13	7	325	29.84
IT	62	76	121	82	17	3	361	33.14
FT	5	19	26	9	5		64	5.87
ZCc	2						2	0.18
BF	1	2			56		59	5.41
Ed.gr.	94	2	1		4	42	143	13.13
Abl.gr.	26	4	1	1	4		36	3.30
Bağ.gr.	9	5	9	5	2		30	2.75
İnst.gr.	6		1				7	0.64
Bl	2	2	2	2	11		19	0.36
Tek.gr.	2	4		1			7	0.09
Ünv.gr.		1	3				4	0.18
P.gr.		1					1	0.09
ZT				1	1		2	0.18
TYF					1		1	0.09
Lok.gr.		1			4		5	0.45
Dat.gr.	4		1		7		12	1.10
Toplam	289	171	280	164	133	52	1089	100
%	26.53	15.70	25.71	15.05	12.21	4.77	100	

Yalın Cümlecik

Tablo : 5.9

Yalın Cümlecik	ZCc	lCc	Şrt.Cc.	SCc	Ara.C.	FCc	TYF	Toplam
ZT	21	3	11	1	1			37
YT								
Ö	1	5	1			1		8
N		3	1					4
Y		1					17	18
E/H	1							1
Toplam	23	12	13	1	1	1	17	68

Türemiş Cümlecik

Tablo : 5.10

Türemiş Cümlecik	ZCc	lCc	Şrt.Cc.	SCc	TYF	Toplam
ZT	69	7	2	1		79
YT		1				1
Ö		17				17
N	4	13		1		18
Y	1	2			5	8
E/H	1					1
Toplam	75	40	2	2	5	124

Cümlecği Oluşturan Öğelerin Toplam Durumu

Tablo : 5.11

Cümlecikler	ZCc	lCc	Şrt. Cc.	SCc	Ara.C.	FCc	TYF	Toplam	%
ZT	90	10	13	2	1			116	60.41
YT		1						1	0.52
Ö	1	22	1			1		25	13.02
N	4	16	1	1				22	11.45
Y	1	3					22	26	13.54
E/H	2							2	1.04
Toplam	98	52	15	3	1	1	22	192	100
%	51.04	27.08	7.81	1.56	0.52	0.52	11.45	100	

İncelenen 523 kelimenin 125'i bağlaç, 120'si isim, 105'i fiil, 74'ü zarf, 68'i edat, 28'i zamir ve 3'ü de sıfattır. Kelimelerde en çok isim kullanılmıştır. İkinci sıklıkta fiil kullanıldığı görülüyor.

Kelime yapısında en çok kullanılan öge 204 adet olmak üzere E/H 'tır. 141 adetle ikinci sırada *yüklem* ve ardından 73 adetle ZT gelmektedir. En az kullanılan öge *nesne*dir. (12 adet)

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde tüm metinlerde en çok kullanılan yapının *kelime grubu* olduğu; bu yapıların en çok %33.14 kullanımla *isim tamlaması* olduğu, %29.84'le *sıfat tamlamasının* ikinci sıklıkta kullanıldığı görülür. En az kullanılan grup ise %0.09 ile TYF ve aynı oranla *partisip grubu* olmuştur.

%0.27 oranla *Arapça tamlamanın* yanında %5.87 kullanım oranıyla *farsça tamlama* dikkati çekmektedir. %13.13 kullanım oranıyla *edat grubu* üçüncü sıklıkta kullanılan kelime grubudur.

Öğelerin kelime gruplarına göre dağılımında dikkati çeken hususlar şöyledir: ZT, en çok edat grubundan (94 adet) oluşmuştur. Bunu sırayla sıfat tamlaması (73 adet), isim tamlaması (62 adet) ve ablatif grubu (26 adet) takip etmektedir. YT, en çok isim tamlaması (76 adet), ST (54 adet) ve FT (19 adet) şeklinde tezahür etmiştir. Ö, en çok İT (121 adet), ST (115 adet) ve FT (26 adet)'den oluşmuştur. Ayrıca N'de, aynı kelime gruplarından fazlaca meydana gelmiştir. Sırasıyla 82, 63 ve 9 adet olmak üzere Y, en çok BF (56 adet), İT (17 adet) ve ST (13 adet) olarak şekillenmiştir. Edat ve hitapların tamamına yakını edat grubudur.

5.3. TÜRETME EKLERİNİN ÖĞELERE GÖRE DAĞILIMI

Kelime

Tablo : 5.12

Kelime	lok	abl	inst	dat	ekv	akkz	kuv	M	Toplam
ZT	2	3	2						7
YT	21	7		17	2				47
Ö									
N						10			10
Y							38	1	39
E/H									
Toplam	23	10	2	17	2	10	38	1	103

Kelime Grubu

Tablo : 5.13

Kelime Grubu	lok	inst	abl	E	dat	ekv	kuv	akkz	M	ken	p	Toplam
ZT	62	35	9	5	10	1	3					125
YT	60	1	28		76	3						168
Ö	3				4		1	6				14
N								124				124
Y	3						106		2	1	1	113
E/H	2											2
Toplam	130	36	37	5	90	4	110	130	2	1	1	546

Cümlecik

Tablo : 5.14

Cümlecik	lok	p	ger	E	dat	abl	inst	kuv	ken	şrt	M	akkz	Toplam
ZT	2	21	31	2	3	5	7	5	1	1	1		79
YT					1								1
Ö					1						16		17
N								1			6	11	18
Y		1						6			1		8
E/H			1										1
Toplam	2	22	32	2	5	5	7	12	1	1	24	11	124

Türetme Eklerinin Toplam Dağılımı

Tablo : 5.15

	lok	inst	abl	E	dat	ekv	kuv	akkz	M	ken	p	ger	şrt	Toplam	%
Kelime	23	2	10		17	2	38	10	1					103	13.32
K.grubu	130	36	37	5	90	4	110	130	2	1	1			546	70.63
Cümlecik	2	7	5	2	5		12	11	24	1	22	32	1	124	16.04
Toplam	155	45	52	7	112	6	160	151	27	2	23	32	1	773	100
%	20.05	5.82	6.72	0.90	14.48	0.77	20.69	19.53	3.49	0.25	2.97	4.13	0.12	100	

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde şu sonuçlar dikkati çekmektedir:

- 1- En çok kullanılan türetme eki %20.69 kullanım oranıyla *kuvvetlendirme* ekidir. İkinci *lokatif* (%20.05), üçüncü *akkz* (%19.53) ekleridir.
- 2- Türetme eklerinin kullanımında en çok başvurulan yapı %70.63 ile kelime gruplarıdır. İkinci, kelimeler, (%13.32), üçüncü sırada cümlecikler gelmektedir.
- 3- İncelenen 773 yapının %0.12'lik kısmında, *şart eki* en az kullanılan ek durumundadır. Bunu sırayla %0.25 ile *-ken* %0.77 ile de *ekvatif eki* takip etmektedir.
- 4- Kelimelerde *E*, *-ken*, *p*, *ger* ve *şrt* ekleri; kelime gruplarında *ger* ve *şrt* ekleri; cümleciklerde ise *ekv eki* hiç kullanılmamıştır.

NOT : *Türetme ekleri* ifadesiyle, öge türetme fonksiyonu gören ekler kastedilmektedir.

5.4. YÜKLEMDE KIP

Kelime

Tablo : 5.16

Kelime	gg	şim	şim hik	ag	ag hik	gnş	gnş hik	gel	gel hik	Ø	gerek	emr	Toplam
Yalın	39	12	4	5	3	9	4	4	1	15	1	5	102
Türemiş		1		13				1		24			39
Toplam	39	13	4	18	3	9	4	5	1	39	1	5	141

Kelime Grubu

Tablo : 5.17

Kelime Grubu	gg	gg hik	Ag	ag hik	şim	şim hik	gnş	şrt	emr	gel	Ø	istek	gerek	Toplam
Yalın	101	6	15	16	21	10	32	1	6	8	13	3	1	232
Türemiş			37							12	61		2	113
Toplam	101	6	52	16	21	10	32	1	6	20	74	3	2	345

Cümlecik

Tablo : 5.18

Cümlecik	şim	gnş	gg	ag hik	ag	istek	emr	Ø	Toplam
Yalın	4	2	2	2	1	1	1	5	18
Türemiş					1			7	8
Toplam	4	2	2	2	2	1	1	12	26

Yüklemde Kip Genel Durumu

Tablo : 5.19

Kipler	Kelime	Kelime Grubu	Cümlecik	Toplam	%
Ø	39	74	12	125	24.36
şrt		1		1	0.19
istek		3	1	4	0.77
emr	5	6	1	12	2.33
gerek	1	2		3	0.58
gel hik	1			1	0.19
gel	5	20		25	4.87
gnş hik	4			4	0.77
gnş	9	32	2	43	8.38
ag hik	3	16	2	21	4.09
ag	18	52	2	72	14.03
şim hik	4	10		14	2.72
şim	13	21	4	38	7.40
gg hik		6		6	1.16
gg	39	101	2	142	27.6
Toplam	141	346	26	513	100
%	27.48	67.44	5.06	100	

Yüklemde kip genel durumu tablolara yansıtılmıştır.

- 1- En çok kullanılan kip, %27.6 ile *görülen geçmiş zamandır*. Bunu %24.36 ile her hangi bir ekle belirtilmeyen grup (Ø) takip etmekte, %14.03 kullanım oranıyla *anlatılan geçmiş zaman* üçüncü sırayı almaktadır.
- 2- Kipler, çoğunlukla yalın yapılarda kullanılmıştır. Örneğin; 102 yalın kelimedede kip olmasına rağmen 39 türemiş kelimedede kip bulunmamaktadır.
- 3- Kelimelerde; *görülen geçmiş zaman hikayesi, istek ve şart kipleri* hiç kullanılmamıştır. Kelime gruplarında, *görülen geçmiş zamanın hikayesi, cümleciklerde ise şim.z.hik.,gnş.z.hik.,gel.z.,gel.z.hik.,gerek, ve şrt kipleri* hiç kullanılmamıştır.

5.5. YÜKLEMDE KİŞİ

Kelime Tablo : 5.20

Kelime	Tekil			Çoğul			Ø	Toplam
	1	2	3	1	2	3		
Yalın	8			4	3	13	74	102
Türemiş						1	38	39
Toplam	8			4	3	14	112	141

Kelime Grubu Tablo : 5.21

Kelime Grubu	Tekil			Çoğul			Ø	Toplam
	1	2	3	1	2	3		
Yalın	32	1	1	18	4	21	156	233
Türemiş				3		4	106	113
Toplam	32	1	1	21	4	25	262	346

Cümlecik Tablo : 5.22

Cümlecik	Tekil			Çoğul			Ø	Toplam
	1	2	3	1	2	3		
Yalın	2			3	1	2	10	18
Türemiş							8	8
Toplam	2			3	1	2	18	26

Yüklemde Kişi Genel Durumu

Tablo : 5.23

	Tekil			Çoğul			Ø	Toplam	%
	1	2	3	1	2	3			
Kelime	8			4	3	14	112	141	27.48
Kelime Grubu	32	1	1	21	4	25	262	346	67.44
Cümlecik	2			3	1	2	18	26	5.06
Toplam	42	1	1	28	8	41	392	513	100
%	8.18	0.19	0.19	5.45	1.55	7.99	76.41	100	

Tablolardan da anlaşılacağı üzere Ulu Önder'in ifadelerinde en çok %76.41'lik bir kullanım oranıyla yazıda işareti olmayan 3. *tekil şahıs* yer almaktadır. Buna %0.19 'luk işaretli 3. *tekil şahıs eki* ilave edilince %76.60 'lık bir oran elde edilmektedir. İkinci sırada %8.18 ile 1. *tekil şahıs* gelmektedir. Bunun %7.99 'luk kullanım oranıyla 3. *çoğul şahıs eki* takip etmektedir.

Atatürk,kendisinden bahsederken en çok *yalın kelime gruplarını* tercih etmiştir. Bu yapıda 1. *çoğul şahıs ekini* de çok kullanmıştır.Ayrıca,geçmiş zaman ve 3. *tekil şahısı* da çok kullanan Atatürk, konuşmalarında bilgilendirmeye çok önem vermiştir.

5.6 ÖĞELERİN KULLANIMI

Ulu Önder Atatürk'ün 2087 cümlesi incelenmiştir.

1. Bu 2087 cümlede 1008 adet cümle kalıbı kullanmıştır. (Tablo : 2.2)
2. Bu kalıplardan beşi tek öğelidir. E,YT ve ZT birer cümlede; Ö, 4 cümlede; yüklem ise 12 cümlede olmak üzere toplam 19 cümlede tek öğe vardır.
3. İki öğeden oluşan 11 ayrı kalıp mevcuttur. Bu kalıplardan en çok kullanılan Ö+Y kalıbıdır. (%11.40) Bunu N+Y, YT+Y ile ZT+Y kalıpları takip etmektedir. (Tablo : 2.1)
4. Üç öğeden oluşan 41 ayrı kalıptan en çok E+Ö+Y kalıbı (%5.75) kullanılmış olup, bu kalıbı ZT+Ö+Y, Ö+ZT+Y ile YT+Ö+Y kalıpları izlemektedir.
5. 135 farklı kalıpta ifade edilen dört öğeli cümleler %21.65 kullanım oranıyla tüm cümleler içinde birinci sıradadır. Üç öğeliler %21.13 ile ikinci, beş öğeliler %13.94 kullanım oranıyla üçüncü sıklıkta kullanılan cümle kalıplarıdır.

6. En çok farklı kalıp, beş ögeli cümlelerde (%18.55) görülmektedir. Bu öge sayısından oluşan 187 farklı kalıp mevcuttur. En çok kullanılan beş ögeli ilk üç kalıp E+ZT+YT+Ö+Y, E+Ö+ZT+N+Y ile E+ZT+Ö+ZT+YT+Y dir.
7. Altı ögeli cümlelerde 176, yedi ögelilerde 121, sekiz ögelilerde ise 81 farklı kalıp kullanılmıştır. Öge sayısı arttıkça kalıp ve cümle sayısı da azalmaktadır.
8. En çok ögeli cümleler, yirmibir ögeli (5 adet), yirmiiki, yirmiüç ve otuziki ögeli (birer adet) cümlelerdir.
9. Bu bilginin ışığında rahatlıkla, Atatürk'ün cümlelerinde en çok kullandığı cümle kalıbı Ö+Y (115 adet) dir, diyebiliriz. Bu kalıp Türkçe'nin temel kalıbıdır.
10. Bunu takip eden ikinci kalıp E+Ö+Y (58 adet) kalıbıdır. Türkçe'nin temel kalıbının başına edat gelerek bu kadar sıklıkta kullanılması, hitabet türünün gereği sayılmalıdır.
11. Edatla başlayan cümlelerin toplam cümlelerin % 28.2 ile en çok kısmını teşkil etmesi de bu nedendir. İkinci sırada % 25.9 kullanım oranıyla özne ile başlayan cümleler gelmektedir. Bunu da % 22.9 'la zarf tümleci ile başlayan cümleler takip etmektedir.
12. Ele aldığımız 2087 cümlelerin, 1008 ayrı kalıpla ifade edilmesi ve cümlelerin yaklaşık olarak yarısının (% 48.29) farklı kalıpta kurulmuş olması, hem Ulu Önder'in dile hakimiyetini, anlatım becerisini; hem de Türkçe'nin ifade zenginliğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.
13. En çok kullanılan on kalıp sırasıyla şöyledir:
 Ö+Y (115 adet), E+Ö+Y (58 adet), ZT+Ö+Y (54 adet), Ö+ZT+Y (51 adet), N+Y (40 adet) YT+Ö+Y (34 adet), YT+Y (32 adet), Ö+YT+Y (30 adet), ZT+N+Y (30 adet), E+Ö+ZT+Y (27 adet).
14. Bu durumda 471 adet cümleden 257'si üç unsurdan, 187'si iki unsurdan, 27'si de dört unsurdan meydana gelmiştir. Yani, en çok kullanılan kalıp üçlü kalıp gibi görülüyor. Oysaki edatla başlayan cümle kalıplarının, incelediğimiz metinlerin hitabet türü ifadeler olması nedeniyle, sık kullanıldığı dikkate alındığında; normal günlük Türkçe'de, temel yapının iki unsurlu (Ö+Y) cümle kalıbı olduğu anlaşılır.
15. Esasen, *özne* ve *tümleç* anlamlarını bünyesinde taşıma yeteneği olan *yüklem*, cümlelerin temel unsurudur. İncelediğimiz cümlelerin 19 adeti tek ögelidir. Bu cümlelerin de 12 adeti, yüklemden meydana gelmiştir. Ayrıca son ögesine göre cümlelere baktığınızda; 2087 cümlelerin tamamına yakınının (2034

adedi) yüklemle bittiğini görüyoruz. Bu bilgiler bize Atatürk'ün bir aksiyon adamı oluşunu hatırlatırken, Türkçe'nin de yüklem ağırlıklı bir yapıya sahip olduğunu gösteriyor.

16. Atatürk'ün söylevlerinde cümle başında en çok kullanılan öge (hitaplarla beraber % 32,7 kullanım oranıyla) edattır. Cümle sonunda ise yüklemden sonra en çok kullanılan ikinci öge edattır (40 cümle). Yüklem ve edattan başka ögeyle biten toplam 13 adet cümle mevcuttur. 2087 cümlede, 13 cümle (10 özne, 2 zarf tümleci, 1 adet yer tümleci) yüklem ve edat dışında bir öge ile bitmiştir.

17. Metinlerde, öge olarak en çok bağlama edatları (ve,ki) kullanılmıştır. Toplam 43 ayrı edat kullanılmış olup, bunların 18'i kelime, 18'i de kelime grubu halindedir.

18. En çok kullanılan kelime halindeki edatlar; *fakat* (12 adet), *bittabi* (10 adet), *işte* (8 adet) ve *çünkü* (8 adet) dır. En çok kullanılan kelime grubu, *binaenaleyh* (15 adet) tir.

19. Öge olarak kullanılan hitaplar ise toplam 22 adettir. Bunlardan en çok kullanılan "efendiler" (13 adet) hitabıdır.

20. Atatürk, kurduğu cümlelerin tamamına yakını kurallı cümle yapısına göre ifade etmiştir.

21. Bu bilgilerden yola çıkarak; Atatürk'ün konuşmalarında sürekli dinleyicilere seslendiği, onların dikkatini çekmek için değişik cümle kalıpları ve anlatım teknikleri kullandığı, monotonluğu gidermek için farklı yapılarda cümleler kurduğu; kolay anlaşılacak için de kurallı cümle yapısını tercih ettiği; hareketi, canlanmayı sağlamak için fiil cümlelerine ağırlık verdiğini görürüz.

22. Ulu Önderin Meclis konuşmaları sırasında sıklıkla alkışlandığı, *yaşa, varol, muvafıktır, kahrolsunlar* v.b. sözlerle konuşmalarının kesildiği, yer yer ülkenin içinde bulunduğu atmosferi meclise cümleleriyle taşıyabilme yeteneğinin bir tezahürü olarak dinleyenlerin ağlaştığı hatta bazen gülüşükleri dikkate alındığında; O'nun hitabet gücünü, Türk dilini kullanma maharetini ve söz dizimi ustalığını anlamak mümkün olacaktır.

23. Konuşmaların büyük çoğunluğu irticalen yapılmış, bir soruya cevap vermek, bir tereddüdü gidermek ya da Meclis çalışmalarına yeni istikametler göstermek için dile getirilmiş olduğundan; bu ifadelerin dil ve anlatım yönünden mükemmelliği hatibin gerçek mahareti ve üstün meziyetinin bir sonucudur.

5.7. SONUÇ

Atatürk, 23 Temmuz 1919 tarihi ile 1 Kasım 1938 tarihleri arasında T.B.M.M. ve CHP kurultaylarında kürsüden toplam 92 adet konuşma yapmıştır. Bu konuşmalardan ilki Erzurum Kongresi'ni açarken, sonuncusu da T.B.M.M.'nin beşinci dönem üçüncü toplanma yılının açılışı münasebetiyle dile getirilmiştir. Sağlığı elvermediği için son konuşmayı Atatürk adına Başvekil Celal BAYAR yapmıştır.

15 Ekim 1927'den 20 Ekim 1927'ye kadar toplam 36 saat 31 dakika süren ve tarih yapan Atatürk'ün tarih yazma becerisinin güzel bir örneği olan büyük Nutuk dışında kalan söylevlerinin bizce en önemli özelliği, çoğunluğunun irticalen yapılmış olmasıdır.

Büyük nutuktan sonraki söylevleri, bir bakıma, ömrünü adadığı milletine şükran duygularını sunmak ve inkılaplara sahip çıkılması, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılması yönünde telkin ve önerilerde bulunmak için dile getirilmiştir. 29 Ekim 1923'ten yani Cumhurbaşkanı seçildikten sonraki söylevlerinin çoğu da T.B.M.M.'nin toplanma yılını açış konuşmalarıdır.

19 Mayıs 1919 ile 20 Ekim 1927 tarihleri arasında Türkiye'nin en kritik yılları ve Atatürk'ün belki de hayatının en uzun günleri yaşandı. Bu dönemdeki söylevler konu, kapsam ve üslup yönünden çok çeşitlilik göstermektedir. *Meclis'in hangi üyelerden teşekkül edeceği hakkında* (23 Nisan 1920), *iç ve dış siyaset hakkında* (7 Haziran 1920), *Trakya ve Düzce olayları hakkında* (14 Ağustos 1920), *Anayasa kanunu münasebetiyle* (20 Ocak 1920), *Başkumandanlık verilmesine dair kanun münasebetiyle* (1 Nisan 1923) ve *Cumhurbaşkanlığı'na seçilmeleri üzerine* (29 Ekim 1923) gibi pek çok değişik konuda görüş ve düşüncelerini dile getiren Atatürk'ün, incelediğimiz 76 ayrı konuda belge ve alıntılar dışında kalan 6.137 adet cümleyi bizzat kullandığı tespit edildi.

İlk söylevden, son söylevlere doğru dilde ve anlatımda değişimler olduğu; kullanılan kelimelerin tür ve biçiminden, kurulan cümlelerin yapı ve anlamlarına kadar her alanda sosyal değişim ve gelişime paralel olarak yenileşmeler meydana geldiği gözlemlendi.

Söylevlerde, son dönem Osmanlı siyaseti, sosyal hayatı, toplum psikolojisini ve bunların aynası olan edebiyat ve dilini çok yakından tanıyan ve

kullanabilen Mustafa Kemal'in Türkiye Türkçesi'ni yönlendirme ve geliştirme çabaları izlendi.

İlk söylevlerdeki cümlelerde geçen Arapça-Farsça kelime ve tamlamalar, son söylevlerde yerini Türkçe (ki bunların çoğunu Atatürk'ün kendisi bulmuş ve yaygınlaştırmıştır) ifadelere bırakmıştır.

İlk konuşmanın " Muhterem Murahhas Efendiler !", son konuşmanın ise "Sayın Millet Vekilleri" ifadesiyle başlaması dikkat çekicidir. 23 konuşma hitapsız, 25 konuşma " Efendiler " ifadesiyle, 8 konuşma da " Muhterem Efendiler " kelime grubuyla başlamıştır. Muhterem Millet Vekilleri, Efendim, T.B.M.M.'nin Muhterem Azası, B.M.M.'nin Muhterem Azası gibi giriş hitaplarından başka " Kamutayın Sayın Üyeleri, Kurultayın Sayın Üyeleri, Büyük Millet'in Yüce Vekilleri " gibi hitaplar da kullanılmıştır. Bu son gruptakiler, meclisteki son söylevlerine ait sözcüklerdir. Bu birkaç örnek dahi Atatürk'ün Türkçe kelime ve cümle yapısına getirdiği yenilikleri görmemize yeter.

İlk konuşması sükunetle dinlenen ve " Amin! " sözcüğüyle biten Ulu Önder'in diğer konuşmaları " Muvafaktır ", " Varol, Türk'ün büyük evladı " gibi ifadeler arasında son bulmuş, sürekli ve şiddetli alkışlarla desteklenmiştir. 24 Nisan 1920'de Hükümet Teşkilatı Hakkında " yaptığı konuşma sonunda üç dakika süren alkışlar T.B.M.M. çatısı altında düşünce ve duyguların bir noktada buluşmasının güzel bir yansıması olduğu kadar; Mustafa Kemal'in hitabet sanatı ve liderlik gücünün de göstergesidir.

Pascal, " Söylevler, kafa ile kalp arasında sıkı bir bağlantı kurarak yapılmalıdır. Dinleyenleri düşündürecek, duygulandıracak bir yol izlenmelidir. Sözün ilgi uyandırması, coşku yaratması buna bağlıdır " diyor. İşte Atatürk bunu başarmış; bir yandan İstiklal Savaşımızı yönlendiren temel düşüncelerin tohumlarını kafalarda yeşertirken, bir yandan da bu yönde bir duygu ortamı meydana getirmiştir.

O, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olduğu kadar, Türkiye Türkçesi'nin de mimarıdır. İncelediğimiz konuşmalarında Türkçe'nin yapı ve anlam zenginliğini, sözdizimi imkanlarını ustaca kullanan Atatürk, anlatımında yarım sayfaya varan cümlelere de; yüklemsiz, devrik, tek ögeli biçimlere de uygun şekilde yer vermiştir. Tek ögeli beş ayrı kalıpta toplam on dokuz adet cümle tespit ettiğimiz söylevlerinde, 32 ögeden oluşan bir adet cümlesi de mevcuttur.

En çok kullanılan ilk on kalıp ve bu kalıplarla kurulan cümlelerin geçiş frekansları ile yüzdeleri şöyledir:

1.	Ö+Y	115 Cümle	% 5.51
2.	E+Ö+Y	58 Cümle	% 2.77
3.	ZT+Ö+Y	54 Cümle	% 2.58
4.	Ö+ZT+Y	51 Cümle	% 2.44
5.	N+Y	40 Cümle	% 1.91
6.	YT+Ö+Y	34 Cümle	% 1.62
7.	YT+Y	32 Cümle	% 1.53
8.	Ö+YT+Y	30 Cümle	% 1.43
9.	ZT+N+Y	30 Cümle	% 1.43
10.	E+Ö+ZT+Y	27 Cümle	% 1.29
<u>DİĞERLERİ</u>		<u>1616 Cümle</u>	<u>% 77.43</u>
Toplam		2087 Cümle	% 100

2087 cümleyi 1008 farklı kalıpta kullanarak anlatımını monotonluktan kurtarmış, gereksiz tekrarlara düşmemiş olan Atatürk; söyleyiş biçimine üstün bir zenginlik katmıştır. Cümlelerin % 48.29 'u farklı kalıpta kurulmuştur.

Türkçe cümle yapısının esnekliğini ustaca kullanırken temel yapıyı korumuş, kurallı cümleyi tercih etmiştir. 2034 cümle yüklemle biterken; 40 adet cümle, cümle sonu edatıyla veya hitapla son bulmuştur. Toplam 13 cümlelerin sonunda yüklem yoktur.

Cümlelerin % 28.2 'si edatla, % 25.9 'u özne ile başlamıştır. Bunlar % 22.9 başlama oranıyla zarf tümleci izlemektedir. Bu tablo, incelediğimiz metinlerin söylev türünde olmasının doğal bir sonucudur. Muhatabını sürekli uyarma ihtiyacı duyan her hatip, cümle başında hitap sözcüklerini sıkça kullanmak zorundadır. Ayrıca, geçmişle şimdi arasında bağ kurarak geleceği hazırlama düşüncesi, Atatürk'ün bağlama edatlarından oldukça fazla yararlanmasını gerektirmiştir.

"Ama, fakat, çünkü, binaenaleyh" v.b. edatlar; dinleyenleri aydınlatmak, uyarmak, hatta eğitmek için anlatımın vazgeçilmez unsurlarıdır. Atatürk, söylevlerinde bu edatları ustalıkla kullanmıştır.

Sık kullanılan öge durumundaki edatlardan bazıları sırasıyla şöyledir:

Ve (85 adet), ki (25 adet), binaenaleyh (15 adet), de (14 adet), efendiler (13 adet), fakat (12 adet), bittabi (10 adet), çünkü (8 adet).

Edatlardan sonra en çok kullanılan ilk öge öznedir. Özne, genellikle kelime grubu olarak teşekkül etmiştir. En çok isim tamlaması (112 cümlede), sıfat tamlaması (105 cümlede) ve farsça tamlama (26 Cümlede) olarak meydana geldiği görülmektedir.

Diğer öğelerin oluşumunda en çok kullanılan yapı ise şöyledir:

1. Zarf Tümleci : En çok, edat grubu(89 cümlede), zarf (66 cümlede) ve sıfat tamlaması+lok. (31 cümlede)
2. Yer Tümleci : En çok, isim tamlaması+dat. (31 cümlede), isim tamlaması+lok. (30 cümlede) ve sıfat tamlaması+lok. (20 cümlede)
3. Nesne : En çok, isim tamlaması+akkz. (68 cümlede), sıfat tamlaması+akkz. (41 cümlede) ve sıfat tamlaması (22 cümlede)
4. Yüklem : En çok; birleşik fiil (gg) (26 cümlede)

Bütün öğelerde en çok kullanılan yapı kelime grubu ve bu gruplardan en çok kullanılan tür de isim ve sıfat tamlamalarıdır. Yüklemde ise birleşik fiil yapısının en fazla kullanılan yapı olduğu görülmektedir.

Kelime grubunu oluşturan öğelerin toplam durumunu incelediğimizde (Tablo:5.8) % 26.53 kullanım oranıyla en fazla olan kelime grubunun zarf tümleci olduğunu görürüz. Toplam 289 adet zarf tümlecininin 94 adedi edat grubu, 73 adedi sıfat tamlaması, 62 adedi de isim tamlamasıdır.

İkinci sıklıkta kullanılan özne ögesi (% 25.71) toplam 280 kez kullanılmıştır. Bu öge en çok isim tamlaması (121 kez), sıfat tamlaması (115 kez) ve farsça tamlama (26 kez) olarak görülmektedir.

Üçüncü sıklıkta ise yer tümleci (%15.70) toplam 171 kez kullanılmıştır. Bu öge en çok isim tamlaması (76 kez), sıfat tamlaması (54 kez) ve farsça tamlama (19 kez) olarak teşekkül etmiştir.

Bu tablodan hareketle, Atatürk'ün konuşmalarında en çok bilgilendirmeye, isimlendirme ve tanımlamaya yer verdiğini, cümlelerinin çoğunluğunun birleşik fiil yapısında son bulunduğu gerçeğinden yola çıkarak da onun bir aksiyon adamı olduğunu, toplumu sürekli harekete, aktif bir hale yönlendirdiğini söyleyebiliriz.

İsim tamlaması ve sıfat tamlamasının söylevlerin tamamında hakim unsur olması; Ulu Önder'in, tasvire önem verdiğini ve olayları bir tablo gerçekliğiyle gözler önüne serdiğini göstermektedir. Yer tümleci, tanımlanan manzaranın belirleyici unsurudur. Böylece dün, bugün ve yarın sentezini

gerçekçi çizgilerle ortaya koyan Mustafa Kemal; % 27.6 kullanım oranıyla görülen geçmiş zamanı en çok, % 14.03 'le anlatılan geçmişini ikinci sıklıkta ve % 8.38 ile geniş zamanı üçüncü sıklıkta kullanılmıştır. Ayrıca gelecek zaman % 4.87, şimdiki zaman % 7.40 kullanım oranıyla dikkat çekmektedir. (Tablo : 5.19) Yani Atatürk, geçmişten çok bahsetmiş; sürekli hatırlatmalar yapmıştır. Sonra geniş zaman ve gelecek zaman hakkında dilek, uyarı ve hedeflerini belirtmiştir. Her fırsatta içinde bulunulan durumu gözler önüne sererek, zaman zaman kangren olmuş yaralara neşter vurmuş, ümitsizlik ve korkunun yerini azmin almasını, halkın nabzını elinde tutarak sağlamıştır.

Cümlelerinde bir diktatör edasıyla hep kendinden bahsetmemiş, % 76.60'lık bir kullanım oranıyla 3.tekil şahsı en çok kullanmıştır. Bu oranın ardından % 8.18 ile 1.Tekil şahsın kullanılmış olması çok anlamlıdır. Halkı aydınlatan, ona yeni hedefler çizen, ülküler benimseten bir liderin bu kadar ölçülü, dengeli ve sistemli davranışı onun başarısının sağlam kanıtı olarak görülebilir.

Ulu Önder'in T.B.M.M. ve C.H.P. kurultaylarında yaptığı konuşmalar dinleyenlerin tepkisi dikkate alınarak incelendiğinde şu ilginç tablo dikkat çekmektedir.

24 Nisan 1920 'de altı kez söz alan Atatürk, toplam 551 cümle kurmuş, en fazla bu tarihte kürsüye çıkmıştır. 6, 7, 8, 9, 10 ve 11 nci konuşmaları aynı gün yapmıştır. Atatürk'ün 5 kez kürsüye çıktığı 14 Temmuz 1920 Meclis'te ikinci sıklıkta söz aldığı gündür. O gün; 23, 24, 25, 26, 27 nci metinleri kürsüden ifade etmiştir. Toplam 457 cümle kurduğu bu konuşmaları; savaş hazırlığı, Yunanlılar'ın Bursa'dan hareket ettiklerine dair gelen haberler ve Trakya, Düzce olayları gibi askeri konularla ilgilidir.

24 Nisan 1920 'deki konuşmaları ise, meclisin açılışına kadar geçen siyasi olaylar, hükümet teşkilatı ve Meclis Reisi seçilmesi gibi siyasi konular hakkındadır.

Siyasi ve askeri faaliyetlerin odağında yer alan Atatürk; Meclis'te en çok 31 konuşma ile 1920 'de (4 ila 34.konular), 13 konuşma ile 1921 'de (35 ila 58.konular) ve 7 konuşma ile 1922'de (59 ila 66.konular) kürsüye çıkmıştır.

Gazi'nin en uzun (belge ve alıntılar hariç) on konuşması şunlardır:

Sıra No	Konuşma Nosu	Konusu	Tarihi	Cümle Sayısı
1	58	Bakanlar Kurulu'nun görev ve yetkisi kanunu	1 Aralık 1921	858
2	63	Büyük Zafer hakkında	4 Ekim 1922	545
3	7	Mütarekeden Meclis'in açılışına kadar geçen zamanda meydana gelen siyasi olaylar hakkında	24 Nisan 1920	479
4	59	Üçüncü toplama yılını açarken	1 Mart 1922	442
5	67	Dördüncü toplama yılını açarken	1 Mart 1923	367
6	55	Sakarya Meydan Muharebesi hakkında	19 Eylül 1921	286
7	91	Beşinci dönem 3. toplama yılını açarken	1 Kasım 1937	212
8	64	Saltanatın yıkıldığına dair verilen karar hakkında	1 Kasım 1922	208
9	69	2. dönemi açarken	13 Ağustos 1923	185
10	25	Şark Cephesi Kuvvetleri hakkında	14 Ağustos 1920	172

En uzun ilk on konuşmadan toplanma yılını açış konuşmaları (dört adet) dışında kalanların üçü siyasi konuda, üçü de askeri konudadır. Bu konuların hepsi de hayati öneme haizdir. Siyasi konular: T.B.M.M.'nin oluşmasına kadar meydana gelen siyasi olaylar, Meclis'in oluşmasını sağlam temellere dayandırmak ve Saltanat'ı kaldırmak hakkındadır. Askeri konular:

Büyük Zafer, Sakarya Meydan Muharebesi ve Şark Cephesi Kuvvetleri hakkındadır.

Bütün bu konular, geçmişi hatırlatmak, içinde yaşanan zamanı değerlendirmek ve geleceği güvence altına almak üzerinedir.

Mütarekeden Meclis'in açılışına kadar geçen zamanda meydana gelen siyasi olayları ele aldığı konuşması (7'nci konuşma) en çok belgelere dayalı konuşmasıdır. Bu konuşmada, yirmiden fazla telgrafa yer verilmiş; tarih, belgelerle gözler önüne serilmiştir.

Atatürk konuşurken Meclis'tekilerin "yaşa, var ol, muvafıktır" gibi karşılık vermelerinden başka, isimleri belirtilerek sözlerine yer verilenler, 92 konuşmada elliye yakın kişidir. Bunlardan bazıları soru sormuş, bazıları Atatürk'ü destekler mahiyette konuşmuş, bazıları da muhalefet etmiştir.

92 konuşmanın sadece 33 'ünde söz istenmiş veya sıralardan müdahale edilmiştir. 13 konuşma (20, 21, 24, 25, 40, 42, 45, 46, 50, 53, 65, 68, 92

numaralı metinler) birer defa, 7 konuşma (5, 6, 15, 29, 32, 43, 55 numaralı metinler) ikişer defa, 4 konuşma (12, 52, 66, 74 numaralı metinler) üçer kez, 1 konuşma (75.metin) dört defa, iki konuşma (7, 36.metinler) beş defa kesilmiştir. Beşten fazla müdahale edilen metinler şunlardır:

26.metin (altı kez), 27 ve 35.metinler (dokuzar kez), 28.metin (on kez), 58.metin (ondört kez) ve 67.metin (onyedi kez).

Müdahale türlerinin konulara göre dağılımı şöyledir:

Soru : 5, 6, 7, 12 (iki adet), 15 (iki adet), 20, 25, 26 (sekiz adet), 28 (beş adet), 36 (iki adet), 42, 43, 66, 67 'nci konularda olmak üzere toplam 28 adettir.

Olumlu ifade : 5, 6, 7 (iki adet), 12, 21, 24, 26 (üç adet), 27 (3 adet), 28 (5 adet), 32, 35 (3 adet), 36 (iki adet), 40, 43, 46, 55 (iki adet), 58 (8 adet), 66, 67 (16 adet), 68, 74 (3 adet), 75 (4 adet), 92'nci metinlerde olmak üzere toplam 63 adettir.

Olumsuz ifade : 27 (altı adet), 32, 35, 45, 50, 52, 53, 58 (altı adet), 65, 66'nci metinlerde olmak üzere toplam 20 adettir.

Diğer ifadeler : 7 (iki adet), 29 (iki adet), 35 (4 adet), 36, 52 (iki adet) nci konularda olmak üzere toplam 11 adettir.

Atatürk'ün konuşmaları; Millet Vekili sıralarından soru, destek veya eleştiri amaçlı olarak toplam 122 kez kesilmiştir.

En çok müdahale edilen üç konuşmanın müdahale türleri şöyledir:

67 nci konuşma : 17 kez müdahale edilmiş olup, bir soru, 16 olumlu ifadeden ibarettir.

58 nci konuşma : 14 kez müdahale edilmiş olup, 8 olumlu, 6 olumsuz görüş bildirilmiştir.

28 nci konuşma : 10 kez müdahale edilmiş olup, 5 soru sorulmuş, 5 olumlu müdahale yapılmıştır.

En çok müdahale eden Millet Vekilleri :

1. Hüseyin Avni Bey (Erzurum), bir soru, yedi olumlu, iki de diğer görüşlerini bildiren toplam 10 müdahalesi olmuştur.

2. Tunalı Hilmi Bey (Zonguldak), toplam 10 kez olumlu görüş bildirmiştir.

3. Hamdullah Suphi Bey (Antalya), bir olumlu, 5 kez de olumsuz görüş için müdahale etmiştir.

4. Refik Bey (Konya), 4 olumlu, iki defa da diğer görüşlerini sunmak üzere söz almıştır.

Atatürk'e sadece muhalefet edenler; Nazif Bey (Canik), Nadir Efendi (Isparta), Selahattin Bey (Mersin), Süleyman Sırrı Bey (Yozgat), Mustafa Bey (Karahisar Şarki) ve Yusuf Bey (Bitlis) 'dir.

En çok destek olan, her fırsatta Atatürk'ü motive eden Millet Vekilleri ise Hüseyin Avni Bey (Erzurum), Tunalı Hilmi Bey (Zonguldak), Yahya Galip Bey ve Refik Bey (Konya) 'dir.

Atatürk'ün meclisteki konuşmaları aldığı tepkiler açısından da incelendiğinde; O'nun ne kadar yetenekli bir hatip, ne kadar demokrat bir lider ve ne kadar da kültür ve bilgi birikimine sahip, ikna kabiliyeti yüksek bir insan olduğu anlaşılmaktadır.

Atatürk'ün komutanlık, liderlik ve devlet adamlığı niteliğinin yanında; Türkçe'nin sözdizimi kurallarını bilen, dili yerinde ve zamanında en iyi bir şekilde kullanabilen, Türkçe'nin tarihi gelişiminde Bilge Kağan, Karamanoğlu Mehmet Bey gibi yönetici, yönlendirici ve Kaşgarlı Mahmut gibi eğitici, öğretmen kimliği öne çıkmaktadır.

İnsanlık tarihi açısından çok kısa sayılacak bir sürede, bütün dünyanın hayranlığını sağlayan köklü değişim ve gelişimin mimarı Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün her alanda olduğu gibi, Türkçe'yi kurma ve kullanma alanındaki gayret ve başarısını çağdaş dil bilimi kurallarından yola çıkarak ortaya koyma çabamız; O'nun hatiplik yönünü tanımamıza imkân verirken, her türlü başarının dilin imkânlarını kullanma becerisiyle yakından ilgili olduğu gerçeğini vurgulamamıza da zemin hazırlamıştır.

KAYNAKÇA

- ACAROĞLU, Türker. "Söylev Kaynakçası", Türk Dili (Söylev Özel Sayısı), Kasım 1977,
- ADALI, Oya. "Dilbilim Çalışmalarında Biçimbilim", İzmir, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Araştırma Dergisi-1 1982, s. 177-187
- AKÇURAOĞLU, Yusuf. "Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin Aslı Menbalarından Nutuk", Türk Tarih Encümeni Mecmuası, Yeni Sen İstanbul 1929.
- A.K.D.T.Y.K. Harf Devriminin 50. Yılı Sempozyumu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991,
- Belleten, Türk Tarih Kurumu, Atatürk Özel Sayısı, Kasım, 1988.
- Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara ,1991
- Atatürkçü Düşünce, Ankara ,1992
- Atatürk'ün Kültür ve Medeniyet Konusundaki Sözleri, Ankara, 1990
- Erdem, Atatürk kültür Merkezi Dergisi, Atatürk Özel Sayısı, Cilt:4, Sayı:12, Eylül, 1988
- AKSAN, Doğan. Anlambilimi ve Türk Anlambilimi, Ankara, DTCF Yayınları, 1970, 199 s.
- "Açış Konuşması", Dilbilim ve Dilbilgisi konuşmaları-1 Ankara, TDK. Yayınları, 1980, s.10-15
- Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, (I., II ve III. c.) TDK. Yayınları, Ankara 1980-1982
- AKSOY,Ö.Asım. Dil Gerçeği, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1982
- "Atatürk'ün Dilimize Kazandırdığı Güç", Türk Dili, Mayıs 1981
- ARSEL, S.Maksudi. Türk Dili İçin, İstanbul,1930
- ARAZ, Nezihe. Mustafa Kemal'le 1000 Gün, İstanbul ,1995

- ATABAY, Neşe. (S. Özel ve A. Çam ile) **Türkiye Tarihçesinin Sözdizimi**, Ankara, 1981
- ATALAY, Besim. **Türkçe'de Kelime Yapma Yolları**, İstanbul, 1946
- ATATÜRK **Türk Gençinin El Kitabı**, Başbakanlık Basın-Yayın Genel Müdürlüğü Halkla İlişkiler Dairesi Yayınları, İstanbul, 1972
- **Zabit ve Kumandan ile Hasbihal**, ATASE Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1981
- **Geometri**, T.D.K. Yayınları: 333, Atatürk Dizini, Ankara, 1971, s.V--VI
- Atatürk'ün Milli Eğitimimizle İlgili Düşünce ve Buyrukları**, (bugünkü dile aktaran: Vasfi Bingöl), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1970.
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**, c:1, Birinci Baskı, T.İ.T.E. Yayınları, 1945, s.345
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**; Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi (Beş Cilt) Ankara, 1952-1964.
- Atatürk**. (Komutan, Devrimci ve Devlet Adamı Yönleriyle) Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yayınları, Ankara, Gnkur. Basımevi, 1980.
- Atatürk Haftası Armağanları**; Gnkur. ATASE Başkanlığı Yayınları, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1973-1983, 1997, 1998
- Atatürk'ün Jeopolitik ve Stratejik Görüşleri**; Harp Akademileri Komutanlığı, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi, Yenilevent, 1981
- Atatürk ve Devrim** (Konferans ve Makaleler) ; T.C. Ziraat Bankası Kültür Yayınları: 9. Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1980.
- Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler**; Gnkur. ATASE Başkanlığı, Ankara, 1981, 1992, 1994, 1996
- Atatürk Özel Bülteni**; Harp Akademileri Komutanlığı, İstanbul Harp Akademileri Basımevi, Yenilevent, 1981.
- Atatürkçülük**, (İkinci Kitap) Gnkur. Başkanlığı Yayınları, Ankara, Gnkur. Basımevi, 1983.
- Askeri Tarih Belgeleri**, Gnkur. ATASE Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1997
- Askeri Yönüyle Atatürk**, Gnkur. ATASE Başkanlığı Yayınları, Ankara GATA Basımevi, 1981
- Nutuk 1919-1929**, (Bugünkü Dille Yayına Hazırlayan Prof. Dr. Zeynep Korkmaz,) Atatürk kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma

Merkezi, Ankara 1991

Atatürk'ten Anılar,(Derleyen: Kemal Arıburun), Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1972

Atatürk'ün Resmi Yayınlara Girmemiş Yazışma ve Söyleşileri (Derleyen: Sadi Borak) Halkevleri Atatürk Enstitüsü Araştırma Yayınları, Ankara 1980

Atatürk'ün Bütün Eserleri, 1.cilt (1903-1915), Kaynak Yayınları, İstanbul 1998.

Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, c: XI, Sayı: 32, Temmuz 1995.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1997

Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri, (Derleyen:NimetARSAN), T.İ.T.E.Yayınları:1,1964

Atatürk'ün Maarife Ait Drektileri, Maarif Vekaleti Ana Programına Hazırlıklar Serisi: A, Nu:1,İstanbul,1939

ATAY, F.Rıfki. **Atatürk Ne İdi?** Doğan Kardeş Matbaacılık Sanayii A.Ş., İstanbul 1968.

----- **Atatürkçülük Nedir?**, Ak Yayınları Limited Şirketi, 2.bs. İstanbul ,1969

----- **Atatürk'ün Hatıraları**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara ,1965

----- **Atatürk'ün Bana Anlattıkları**,(yeni baskı)Cumhuriyet 1998.

----- **Çankaya**, İstanbul ,1980

----- **"Atatürk ve Dil"**, Türk Dili, Nu:3, 1951

----- **Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri**, Hisar Matbaası 1955,s.43- 45,Ankara 1956,s.84- 85

AYDEMİR, Ş. Süreyya. **Tek Adam**, c. I, II, III, İstanbul, Remzi Basımevi, 1966-1971

AYKUT M. Atilla. **Zaferi Tamamlayan İnkılap**, T.D.K. Yıllık,Ankara,1944,s.63

AYSAN A.Mustafa. **Atatürk'ün Ekonomik Politikası**, Kırklareli-Vize 1981

BALTACIOĞLU, İ.Hakkı. **Atatürk, Yetiştirilmesi, Kişiliği, Devrimleri**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum ,1973

- BANGUOĞLU, Tahsin. **Türkçe'nin Grameri,** İstanbul, Baha Matbaası, 1974, 630 s.
-
- Ana Hatlarıyla Türk Grameri,** İstanbul, Dergah Yayınları, 1979, 339 s.
- BARUTÇU, Sema. **"Türkçe'de Edat Kavramı", "Türk Gramerinin Sorunları" Toplantısı,** Ankara, TDK Yayınları, 1995, s.73-74
- BAŞKAN, Özcan. **Bildirişim, İnsan Dili ve Ötesi,** Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1988.
-
- "Sözdizimi", Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları-1,** Ankara, TDK Yayınları, 1980, s. 124-128
- BAŞKIR, Rasim. **Atatürk'ten Vecizeler,** Bakış Matbaası ve Kütüphanesi, İstanbul, 1971
- BAYAR, Celâl. **Atatürk'ten Hatıralar,** Sel Yayınları, Atatürk Kütüphanesi, İstanbul, 1955
- BAYCAN, N. **Atatürk ve Askerlik Sanatı,** Genkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Bşk.'lığı Yayınları, Ankara, 1985 s. 157-166
- BAYDAR, Mustafa. **Atatürk Diyor ki,** Varlık Yayınları, İstanbul, 1954
-
- Kemal Atatürk Diyor ki, (7. bs.)** Varlık Yayınları, İstanbul, 1970
- BAYKAL, A.Nuri. **Atatürk'ün Liderlik Sırları,** Sistem Yayıncılık, Ankara, 1999
- BAYRAV, Süheyla. **Yapısal Dilbilim,** İstanbul, 1969
-
- BELEN, Fahri. **Atatürk'ün Askeri Kişiliği,** Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1963
- BENVENİSTO, Emile. **Genel Dilbilim Sorunları,** çev: Erdim ÖZTOKAT, , Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1994, 280 s.
- BİLGEGİL, Kaya. **Türkçe Dil Bilgisi,** İstanbul, Dergah Yayınları, 1984, 187 s.
- BİNYAZAR, A.-ÖZTEKİN, M. **Yazın ve Bilim Dilimiz,** Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1978
- BİRCAN, Osman. **Belge ve Fotoğraflarla Atatürk'ün Hayatı,** İstanbul, 1997

- BORAK, Sadi. **Atatürk**, Osmanbey Kültür Yayınları Matbaası-Başak Kitapevi, İstanbul,1973
- **Atatürk'ün Resmi Yayınlara Girmemiş Söylev,Demeç,Yazışma ve Söyleşileri**, Ankara, 1980,s.209,210,211
- BOZDAĞ, İsmet. **Atatürk'ün Evrensel Boyutları**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 1988
- BOZKURTOĞLU, M.Zeki. **Atatürk'ün Görüşü ve Hayatı**, Ankara, 1996
- BÖREKÇİ, Muhsine. **"Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir" Sözü Doğrultusunda Atatürk ve Türkçe**, Gn.Kr.Bşk.Atatürk Haftası Armağanı, Ankara, 1992
- **Atatürk'ün Nutuk'unda Sözdizimi**,(Doktora Tezi), Erzurum, 1995
- CAFEROĞLU, Ahmet. **Atatürk'ün Huzuruyla Bir Oturum**, Türk Kültürü, Kasım 1967
- CUNBUR , M. **Atatürk ve Milli Kültür**, Ankara, 1973, s.53
- CURRIE, W.B. **"Dilbilimde Yeni Yönelimler"**, çev: Veysel Kılıç, Dilbilim Seçkisi, Yayıma hazırlayan: Doğan Aksan, Ankara, TDK Yayınları, 1982, s.81-91
- ÇAĞLAR, B. Kemal. **Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1968
- ÇAMBEL, H. Cemil. **Atatürk ve Tarih**, Belleten, c. I, Ankara, TTK Basımevi, 1939
- ÇİLLER, Selahattin. **Atatürk İçin Diyorlar ki**, İstanbul, 1965
-
- ÇOTUKSÖKEN, Yusuf. **Atatürk'ten Seçme Düşünceler**, Özgül Yayınları, İstanbul ,1994
- ÇÜÇEN, D. Murat. **"Atatürk'ün Dehasının Mantık Yönü"**, Erdem, Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, Atatürk Özel Sayısı, Eylül 1988
- DENKTAŞ, Rauf. **Atatürk Din ve Lâiklik**, İstanbul ,1989
- DENY, Jean. **Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları** (Türkiye Türkçesi), çev: Oytun Şahin, Ankara, TDK Yayınları, 1995, 164 s.

- DİLAÇAR, A. **Türk Diline Genel Bir Bakış**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1964
- **Türk Fiilinde "Kılınış"la "Görünüş" ve Dilbilgisi Kitaplarımız**, TDAY- Belleten, 1973-1974
- DİZDAROĞLU, Hikmet. **Tümcebilgisi**, Ankara ,1976
- DÜNDAR, Can. **Sarı Zeybek**, Şefik Matbaası, 1998
- EDİZKUN, Haydar. **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1985, 408s.
- EMİL, Birol. **"Büyük Nutuk'una göre Atatürk ve Aksiyonu"**, Milli Kültür, 1982
- EMRE, A.Cevat. **"Türkçede Cümle"**, TDAY. Belleten 1954 2.baskı Ankara 1988
- **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul, TDK. Yayınları, 1945
- ENGİNSOY, Cemal. **Çağdaş Stratejinin Yeni Boyutları**, Gnkur. ATASE Başkanlığı Yayını, Ankara, Gnkur. Basımevi, 1980
- ENGİNÜN, İnci. **"Edebî Eser Kahramanı Olarak Atatürk"**, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı: 14
- ERASLAN, Kemal. **"Gramer Yazımıyla İlgili Metot Sorunları"**, "Türk Gramerinin Sorunları" Toplantısı, Ankara, TDK. Yayınları, 1995, s.8-14
- ERCİLASUN, A.Bican. **"Türkçe'de Emir ve İstek Kipi Üzerine"**, "Türk Gramerinin Sorunları" Toplantısı, Ankara, TDK. Yayınları, 1995, s. 61-66
- ERENDİL, Muzaffer. **Çok Yönlü Lider Atatürk**, Gnkur.Bşk.lığı, Ankara, 1986
- **İlginç olaylar ve Anekdotlarla Atatürk**, (İkinci Baskı) Gnkur.Bşk.lığı, Ankara, 1988
- ERGİN, Muharrem. **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul,Boğaziçi Yayınları, 1985, 408 s.
- ERİKAN, Celâl. **Komutan Atatürk**, İş Bankası Yayını: 11, Ankara, TİSA Matbaacılık Sanayii, 1972
- EROĞLU, Hamza. **Atatürk'ün Hayatı**, Kültür Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara ,1986

- FEYZİOĞLU, Turhan. **Atatürk ve Milliyetçilik**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1986
- GEMALMAZ, Efrasiyap. **Standart Türkiye Türkçesi'nin Formanlarının Erformatif Değerleri ve Bu Değerlerin İhtiyaç Halinde Bu Dilin Gelişimine Muhtemel Etkileri**, Erzurum, 1982
- **Türkçe'de Sayı Sisteminin Derin Yapısı: "BİR" in ve "SIFIR" in Alomorfları Olarak "Q" TDAY-Belleten**, 1985
- **Erzurum İli Ağızları, 3 c. İnceleme-Metinler-Sözlük**, Erzurum, 1978
- **Alfabetik Sonekler Dizininde Türkçe Soneklerin Sıralanmasında Gözönünde Bulundurulması Gereken Esaslar Üzerine**, 4-9 Ekim 1976 II. Milletler Arası Türkoloji Kongresi'ne Sunulmuş Tebliğ.
- GENCAN, Tahir Nejat. **Dilbilgisi**, Ankara, 1979
- GENÇOSMAN, K.Zeki-BANOĞLU, N.Ahmet. **Atatürk Ansiklopedisi**, May Yayınları, İstanbul, 1971.
- GİRİTLİ, İsmet. **Atatürkçülük İdeolojisi**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988
- GÖĞÜŞ, Beşir. **Türkçe'de Cümlemsilerin Kuruluşu ve Temel Cümlecige Bağlanma Şekilleri**, TDAY Belleten 1968
- GÖKÇEN, Sabiha. (Kaleme alan Oktay VEREL), **"Atatürk'le Bir Ömür"**, İstanbul, 1994
- GÖKNEL, Yüksel. **Modern Türkçe Dilbilgisi**, İzmir, Hür Efe Matbaası, 188 s.
- GÖRSEL, Burhan. **Atatürk'ün Soykütüğü Üzerine Bir Çalışma**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994
- GRÖNBECH, K. **Türkçe'nin Yapısı**, çev: Mehmet Akalın, Ankara, TDK. Yayınları, 1995, 148 s.
- GÜLENSOY, Tuncer. **"Türkiye Türkçesi'nin Grameri Nasıl Yazılmalıdır?"**, "Türk Gramerinin Sorunları" Toplantısı, Ankara, TDK. Yayınları, 1995, s. 14-21

- GÜLER, Ali. **"Toplumsal Bilincin Oluşumunda Dil ve Düşünce Boyutu"**, IX. Dilbilim Kurultayı, Bolu, 1995, s. 128-135
- GÜNEŞ, Sezai. **Türk Dil Bilgisi**, İzmir, Altındağ Matbaası, 1995, 406s.
- GÜRSOY, Ferihan. **Çeşitli Ülkelerde Atatürk İmajı**, (Seminer 3 Kasım 1989), Ankara, 1989
- GÜRELİ, N. **Atatürk'ten Sonra Atatürk**, (1938 Kasımında Yazılanlar), İstanbul, 1981, s.83,84
- GÜZELŞEN, Sema, R. **İşlevsel Dilbilimde Sözdizim Sorunları**, Dilbilim VI, İstanbul, 1981
- HACIEMİNOĞLU, N. **Türk Dilinde Edatlar**, İstanbul, 1984, Devlet Yayınları, MEB Yayınları, 336 s.
- **"Türkçe'nin Sultanı"**, Türk Edebiyatı, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, sy.117, İstanbul, 1983, s.12-1
- HATİPOĞLU, Vecihe. **Dil Bilgisi Terimler Sözlüğü**, Ankara, TDK Yayınları, 1972
- **"Atatürk'ün Dilciliği"**, Atatürk ve Türk Dili, T.D.K. Yayını, Ankara, 1963, s.9- 15
- **-DİR eki Meselesi**, Dilbilgisi Sorunları, Ankara 1967
- **Cumhuriyetin Ellinci Yılında Ölümsüz Atatürk ve Dil Devrimi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1981
- **Türkçe'nin Sözdizimi**, TDK, Ankara, 1972
- HÜSEYİN, Kadriye. **Mukaddes Mektuplar**, Kültür Bakanlığı yayını, Ankara, 1998
- İĞDEMİR, Uluğ. **Yılların İçinden** (Makaleler, Anılar, İncelemeler), T.T.K. Yayını, Ankara, 1991, s.17,18
- İLHAN, Suat. **"Atatürk'ün Yetiştigi Ortam"**; Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Mart 1986
- İNAN, Afet. **Atatürk Hakkında Hâtıralar ve Belgeler**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1984
- **"Büyük Nutuk'ta Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi"**, Türk Tarih Kurumu, Belleten, Ekim 1996

- **Atatürk'ten Mektuplar**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara ,1989
- **Medenî Bilgiler ve M.Kemal Atatürk'ün El Yazıları**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988
- **Vatandaş İçin Medeni Bilgiler**, İstanbul,1931,s.7,8
- **Atatürk ve Dil Bayramı**, Atatürk'e Saygı,TDK. Yayını,s.54
- **Atatürk'ten Mektuplar**,T.T.K. Yayını,Ankara,1981, s.38
- İNAN, Abdulkadir. **"Atatürk Devrine Ait Bir Hatıra"**, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:85,1969,s.21
- **"Atatürk ve Devrik Cümle"**, Türk Yurdu Dergisi, Sayı:286, 1960,s.2
- İNAN, Arı. **Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1923 Eskişehir İzmit Konuşmaları**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1982
- İNCE, Işıl. **Türkçe'nin Çekirdek Tümcelerindeki Kurucu Yapılara Üretimsel Dönüşümlü Dilbilgisi açısından Bir Yaklaşım**, Dilbilim Araştırmaları, 1991
- İslam Ansiklopedisi**, Atatürk Maddesi,10.cüz, İstanbul,1960, s.787
- İZ, Fahir. **Atatürk Ve Türk Dili**, Türk Dili, Mayıs 1987
- (KALPAKÇIOĞLU) F.Naci. **100 Soruda Atatürk'ün Temel Görüşleri**, Gerçek Yayınevi, İstanbul ,1968
- KANSU, C.Atuf. **Atatürkçü Olmak**, Varlık Yayınları, 3. bs. İstanbul, 1977
- KANSU, M.Müfit. **Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. cilt ,Ankara ,1980
- KARAHAN, Leylâ. **Türkçede Söz Dizimi** , Ankara ,1991
- **"Türkçe'de Birleşik Cümle Problemi"**, "Türk Gramerinin Sorunları" Toplantısı, Ankara, TDK Yayınları, 1995, s.36-43

- KARAL, E.Ziya. **Atatürk'ten Düşünceler**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1956
- KARAOSMANOĞLU, Y.Kadri. **Atatürk**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1947
- KARAÖRS, Metin. **"Cümle Bilgisinde İsimlendirme, Sıfatlandırma ve Tahlil Metotlarının Birliği"**, "Türk Gramerinin Sorunları" Toplantısı, Ankara, TDK. Yayınları, 1995, s. 21-30
- KARPUZ, H.Ömer. **"Türkiye Türkçesi'nin Sözdizimiyle İlgili Çalışmaların Dilbilimi Metodolojisi Bakımından Değerlendirilmesi ve Bazı Teklifler"**, (bildiri), Ankara, 1996, TDK., 16 s.
- KINROSS, Lord. **Atatürk**, 2.cilt, Çeviren: Ayhan Tezel, Sander Kitapevi, İstanbul, 1966
- K.K.K.İği **Atatürk El Kitabı**, Ankara, 1983
- KOCATÜRK, Utkan. **Atatürk ve T.C Tarihi Kronolojisi**, T.T.K. Yayınları, Ankara, 1988
- **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Ankara, 1971, s.141
- KOÇ, Sabri. **Dilbilimi ve Bilgisayar**", 1. Dilbilimi Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Yiğit Ofset, 1987, s. 101-110
- KORKMAZ, Zeynep. **Grammer Terimleri Sözlüğü**, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 1992, 212 s.
- **Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi**, Ankara, 1963
- KUTAY Cemal, **Atatürk Olmasaydı**, İstanbul, 1984
- KÜKEY, Mazhar. **Uygulamalı Örneklerle Türkçe'nin Sözdizimi**, Ankara, Kardeş Matbaası, 1975, 328 s.
- KÜLEBL, Oya. **"Dil, Felsefe ve Dilbilim"**, 1. Dilbilimi Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Yiğit Ofset, 1987, s.21-26
- **"Dilbilim ve Dil Felsefesinde Bir Dönüm Noktası : Noam Chomsky"**, Dilbilim Araştırmaları 1997, Ankara, Kebikeç Yayınları, 1997, s.76-81
- Levend, A.Sırrı. **Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1972

- LYONS, J. **"Üretimsel Sözdizimi"**, çev: Ahmet Kocaman, Dilbilim Seçkisi, Yayına hazırlayan:Doğan Aksan, Ankara, TDK. Yayınları, 1982, s.91-109
- OKMAN, Cengiz. **Topyekün ve Genel Strateji Düzeylerinde Atatürk**, Gnkur. ATASE Başkanlığı, Stratejik Etütler Bülteni; Ankara, Gnkur. Basımevi, Temmuz 1982
- **Özdeyişleriyle Atatürk**, Gnkur. ATASE Başkanlığı, Ankara, Gnkur. Basımevi, 1981
- ÖNDER, Mehmet. **Atatürk Bildirileri**, Kültür Bakanlığı, Ankara ,1990
- ÖZDEMİR, Emin. **Cümle Kalıpları**, Dilbilgisi Sorunları 1, Ankara ,1967
- **"Atatürk'ün Dil Savaşı"**, Türk Dili, Mayıs 1981
- ÖZERDİM, Sami N. **Bayraklaşan Atatürk**, İstanbul, 1966
- ÖZGÜ, Melahat. **"Atatürk'ün Dilimiz Üzerine Eğilişi**, Atatürk ve Türk Dili, Ankara,1963,s.29- 35
- ÖZSOY, A. Sumru. **Türkçenin Sözdizimi ve Kuramsal Dilbiliminde Evrensellik Kavramı**, Dilbilim ve Türkçe, Ankara, 1991
- **"Dil Yapısı ve Üretici-Dönüşümsel Dilbilgisi Kuramı"**, 1. Dilbilimi Sempozyumu, Ankara, Yiğit Ofset, 1987, s. 96-101
- **"Chomsky'nin Sözdizim Kuramına Bir Bakış"**, Dilbilim Araştırmaları 1997, Ankara, Kebikeç Yayınları, 1997, s.9-12
- PEKER, İhsan, **Atatürk'ü Anlamak ve Anmak**, T.T.K. Basımevi, Ankara, 1998
- SARIYÜCE, H.Lâtif. **Atatürk'ün Hayatı, İlkeleri, Devrimleri**, İstanbul 1981
- SERTKAYA, F. Osman. **"Atatürk'ün Dil Politikası"**, Türk Kültürü Dergisi Sayı:61,
- SEZER, Ayhan. **Türkçe Sözdizimi**, Dilbilim ve Türkçe, Dil Derneği, Ankara, 1991
- **Üretimsel, Dönüşümlü Dilbilgisinin Türkçeye Uygulanması Üzerine Bir Gözlem**, TDAY – Belleten 1978-1979,

- SHERRIL, Charles. **Gazi Mustafa Kemal Nezdinde Bir Yıl Elçilik**, Çeviren: Ahmet Ekrem, 1934
- SINANOĞLU, Osman. **"Atatürk ve Türk Bilim Dili"**, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:59, s.9, Ekim 1972
- SOYAK, H.Rıza. **Atatürk'ten Hatıralar**, c. II, İstanbul, 1973
- SÖNMEZ, Cemil. **Atatürk ve Okuma Sevgisi**, Kültür Bakanlığı Yayınları , Ankara, 1994
- ŞİMŞEK, Rasim. **Örneklerle Türkçe Sözdizimi**, Trabzon, Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj Sanayi A.Ş., 1987, 462 s.
- TEKİN, Talât. **"Dilbilimi Açısından Türkçe Gramerler"**, 1.Dilbilimi Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1987, s.56-60
- **"Atatürk ve Dil Reformu"**, Hacettepe Sayısal ve Beşeri Bilimler Dergisi, c: 5, 1973, s.116,117
- TEVETOĞLU, Fethi. **"Atatürk'ün Türk Dili, Aruz Vezni ve Milliyet Üzerindeki Bir Yazısı"**, Türk Dili, Kasım 1988
- TEZER, Şükrü. **Atatürk'ün Hatıra Defteri**, Ankara, 1986, s.83
- TOK, Turgut. **Necip Fazıl'ın "ÇİLE" Adlı Şiir Kitabındaki Cümlelerin Yapısal Tahlili ve Öğelerin Derin Yapısı**, (Yüksek Lisans Tezi), Denizli, 1997
- TÜFEKÇİ, Gürbüz (Derleyen). **Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983
- Türk Dil Kurumu. **Atatürk ve Türk Dili**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1963
- Türk Tarih Kurumu. **Bellekten**, cilt XXVII, sayı:105-108.
- ÜLKÜTAŞIR, Şakir. **Atatürk ve Harf Devrimi**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1991
- ÜNAYDIN, R.Eşref. **Atatürk Tarih ve Dil Kurumları**, (Hatıralar), TDK. Yayınları, Ankara, 1954, s.64
- VARDAR, Berke. **Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, 1988
- **Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri**, TDK., Ankara, 1982

VARDAR, Berke (ve diğ). **XX. Yüzyıl Dilbilimi**, Ankara, 1983

YILDIZ, Süleyman. **"Karşılaştırmalı Dilbilimi Üzerine"**, 1. Dilbilimi Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Yiğit Ofset, 1987, s.14-21

YÜKSEL, Hüseyin. **Tarihi Süreci İçinde Türk Dili ve Atatürk, Silahlı Kuvvetler Dergisi**, Sayı 362, Ekim, 1999 ,s.80,



ÖZGEÇMİŞ

10.11.1960 tarihinde Erzurum'un Uzundere ilçesine bağlı Dikyar köyünde doğdu. İlk ve orta okulu Karayazi'da okudu; liseyi, Pasinler Lisesi'nde tamamladı.

Yüksek öğrenimine, Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde başladı. Birinci sınıfı geçtikten sonra, 1979 yılında Atatürk Üniversitesi'nin aynı bölümüne yatay geçiş yaptı. Buradan 01.07.1981 tarihinde mezun oldu. 13.12.1981 tarihinde yedek subay öğrenci olarak katıldığı Eğirdir – Dağ Komando Okulu'ndan dönem ikincisi olarak mezun oldu ve 31.03.1983 tarihinde Ankara 2.Jandarma Komando Alayı'ndan terhis oldu.

01.07.1983'te Bucak – Kız Meslek Lisesi'nde, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak göreve başladı. Daha sonra muvazzaf subaylığa nasbedilerek 09.11.1983'te İzmir – Maltepe Askeri Lisesi'nde teğmen rütbesiyle Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği görevine atandı. 1985 yılında üstteğmenliğe terfi etti ve 1989'da Balıkesir Tek.Astsb.Hzlm.Okulu'na atandı. 1991 yılında yüzbaşı oldu ve Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans çalışmasını tamamladı. Aynı yıl K.K.Lisan Ok.K.lığındaki yabancı dil kursuna katıldı ve kurs birincisi olarak mezun oldu.

Farsça ve İngilizce bilen Öğ.Kd.Bnb. Ali TAŞTEKİN halen, Edirne – 54.Mknz.P.Tug.K.lığı'nda görev yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.